

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

P-ISSN: 2586-923X ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2566)

E-ISSN: 2630-0362 Vol.10 No.3 (March 2023)

💧 วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษาในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณะ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

● ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพวัชรจารย์, รศ.ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, รศ.ดร.

พระเทพปัญญาสุธี

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.

● บรรณาธิการบริหาร

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

● หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

● กองบรรณาธิการ

พระครูสิริธรรมาภิต

พระครูโฆสิตวิธานกุล

ครองชัย หัตถา

ประเวศ อินทองปาน

สิปปพงษ์ ธรรมชาติ

กันตภณ หนูทองแก้ว

สมบุญ บุญโท

นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

วาสนา แก้วหล้า

ณิศภาพรรณ คูวิเศษแสง

ธนิศร ยืนยง

ธานี วรภัทร์

บุษกร สุขแสน

มุกดาวรรณ พลเดช

อุทัย เอกสะพัง

มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยทักษิณ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

มหาวิทยาลัยทักษิณ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นายอนุชิต ปราบพาล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระไกรสร ปิยสีโล

พระดิศรณ์ สิ่งเพ็ญ

พระเดช ปุญญวโร

สามเณรศักดิ์นฤณ อาษา

◆ ฝ่ายกฎหมาย

ฉัตรมาส วิเศษสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

◆ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

◆ จัดรูปเล่ม

นายอนุชิต ปราบพาล

◆ พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

◆ เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 3 ประจำปีพุทธศักราช 2566 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 10 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 นี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 29 เรื่อง บทความวิชาการ 1 เรื่อง มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ ปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 : ศึกษาเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้าประเวณีเด็ก โดยบทความฉบับนี้กล่าวถึง ความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องการค้าประเวณีเด็ก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการแสวงหาประโยชน์ทางเพศเชิงพาณิชย์นี้ บุคคลที่ได้ผลประโยชน์มากที่สุดคือเจ้าของสถานการค้าประเวณี รองลงมาคือบุคคลผู้เป็นธุระจัดหา หรือนายหน้าพาเด็กเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณี จนเกิดการกระทำธุรกิจจัดหาเด็กเพื่อเข้าทำการค้าประเวณีหรือจัดหาเด็กเพื่อป้อนเด็กเข้าสู่กระบวนการเพศพาณิชย์นี้ เนื่องจาก การประกอบธุรกิจสีเทาเหล่านี้มีเม็ดเงินจำนวนมากมายมหาศาลที่หมุนเวียน ธุรกิจเหล่านี้จึงอยู่คู่กับสังคมไทยมาโดยตลอด จึงควรมีการแก้ไขมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็ก ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 เพื่อจะลดปัญหาการค้าประเวณีเด็กต่อไป

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

ปญญาดา จงละเอียด

ปญญาดา จงละเอียด

บรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ง)
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเหตุการณ์และการโอนคดีในความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน	1
LEGAL MEASURES REGARDING THE DETERMINATION OF CRITICAL EVENTS AND THE TRANSFER OF CRIMINAL LIABILITY CASES OF CHILDREN AND YOUTH	
ศรวุธ พูลสวัสดิ์	
ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3	13
THE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMISNISTRATORS IN PAK KRET, NONGTHABURI UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3	
ทัตพร เกตุณอม, เกษม มานะสาคร, ประมวล วิลาจันทร์, สุปัญญา จันทร์เพ็ญศรี, นิตยา เจริญรักษ์	
ปัญหาทางกฎหมายในการซื้อขายสินค้าบนทางสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่	31
LEGAL ISSUES IN PUBLIC TRADING IN THE MUNICIPALITY OF CHIANG MAI	
วัชรินทร์ เจริญหล่อ	
แนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	48
GUIDELINES FOR ENHANCING THE LEADERSHIP OF THE EDUCATIONAL ADMINISTRATORS EFFECTIVELY OF PRIVATE UNIVERSITIES IN GUANGXI PROVINCE, PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA	
ฉิน เฉียน, นีรันดร์ สุธีนันต์, จิตติวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา, สหทัยา สิทธิวิเศษ	

- การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา** 63
กรณีศึกษา: โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา
 IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL INNOVATION OF LESSON STUDY AND
 OPEN APPROACH: A CASE STUDY OF ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE
 OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION SONGKHLA PROVINCE
ชูฟวัน เจะแต1,เอกรินทร์ สังทอง
- อิทธิพลของสื่อประชาสัมพันธ์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อความตั้งใจ** 81
ซื้อกาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
 THE INFLUENCE OF PUBLIC RELATIONS MEDIA AND MARKETING MIX FACTORS
 ON CONSUMERS BUYING BEHAVIOR FOR INTANIN COFFEE IN BANGKOK AREA
จิรายุทธ์ ศรีช่วย, ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว, วราพรรณ อภิศุภะโชค
- การจัดการความรู้กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี** 95
 THE KNOWLEDGE MANAGEMENT ORGANIC AGRICULTURE GROUP IN
 PHETCHABURI PROVINCE
อนรรักษ์ สิงห์ชัย
- แนวทางการจัดการความเป็นภาวะผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของ** 108
มหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
 GUIDELINES FOR POLICY AND STRATEGIC LEADERSHIP MANAGEMENT OF
 PRIVATE UNIVERSITIES IN GUANGXI PROVINCE, PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA
ก่ง จี, นิรันดร์ สุธีนิรันดร์, จิตตวิสุทธิ วิมุตติปัญญา, สหทยา สิทธิวิเศษ
- การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาสด้วยกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ใน** 123
โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่
 IMPROVING THE QUALITY OF LIFE OF UNDERPRIVILEGED CHILDREN THROUGH
 CREATIVE VISUAL ARTS ACTIVITIES OF THE SCHOOLS UNDER THE SPECIAL
 EDUCATION BUREAU, CHIANG MAI
สายพิน สังกัดศิลป์
- อิทธิพลของพฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วน** 135
ประสมทางการตลาด ต่อความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย
 THE INFLUENCE OF INSTAGRAM REELS USAGE BEHAVIOR RELIABILITY AND THE
 MARKETING MIX FACTORS TO TRAVEL INTENTIONS OF GENERATION Y
เบญจมาศ จิตรนอก, ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว, วราพรรณ อภิศุภะโชค

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการ
ปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว ของพนักงาน สำนักงาน กสทช.** 152

FACTORS AFFECTING THE USAGE BEHAVIOR OF DIGITAL TECHNOLOGY TO
SUPPORT WORK OF THE OFFICE OF THE NBTC:

A SINGLE POINT DATA SEARCHING SYSTEM

คุณัญญา จงภักดิ์, ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว, วราพรรณ อภิศุภะโชค

**การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัด
สุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง) โดยใช้รูปแบบชิปเปียนส์** 171

THE EVALUATION OF SCHOOL - BASED CURRICULUM OF SOCIAL STUDIES,
RELIGION AND CULTURE LEARNING SUBSTANCE FOR PRATHOMSUKSA 1 TO 6
OF SURATTHANI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION SCHOOL 2
(BANDONKLIANG), BY USING CIPPIEST MODEL

จิตตภา มาแก้ว, สิริสวัสดิ์ ทองก้านเหลือง, กฤษณี สงสวัสดิ์

วิเคราะห์การประกอบสร้างภาพลักษณ์ตัวละครและบทบาททางเพศของซูเปอร์ฮีโร่หญิง 186

ANALYSIS OF THE CONSTRUCTION CHARACTER APPEARANCE AND GENDER
ROLE OF THE DC AND MARVEL FEMALE SUPER HERO

ฝนทิพย์ พลชนะ, ขจร ฝ่ายเทศ, วราพรรณ อภิศุภะโชค

การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล 203

DEVELOPING CRITICAL THINKING SKILLS IN MANAGING DIGITAL LEARNING

สาวิตรี ผิวงาม, จามร สิริภรณ์, ปิยะพงษ์ ทวีพงษ์, อริสา ลินธ, ศิริพรรณ คล้ายคลึง

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน 217

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE IMPLEMENTATION OF VOCATIONAL
TRAINING PROMOTION OF COMMUNITY COLLEGES

กิตติยา ฤทธิภักดิ์, ทวีศักดิ์ พุ่มสุขชี, อมลวรรณ วีระธรรมโม, ชัชวาล ชุมรักษา

**นวัตกรรมการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง บ้านเคี่ยมพะาะ ตำบลปากฉลุย อำเภอนาทม
จังหวัดสุราษฎร์ธานี** 234

SELF-RELIANT COMMUNITY MANAGEMENT INNOVATION OF BAN KHIAM PHO,
PAK CHALUI-DISTRICT, THA CHANG DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE

ขวัญฤทัย นาคกุล

**ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงที่มี
ต่อความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** 249

EFFECTS OF LEARNING BASED ON REALISTIC MATHEMATICS EDUCATION TO
MATHEMATICAL CONNECTION ABILITY AND ATTITUDE TOWARDS
MATHEMATICS OF PRATHOMSUKSA FIVE STUDENTS

ศิริประภา สุนทรนันท์, สุนิสา สุมิตรณะ

การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว จังหวัดพังงา 263

DEVELOPMENT OF THE OPERATION MODEL OF THE FOREIGN WORKERS
HEALTH INSURANCE FUND IN PHANG NGA PROVINCE

จิรวัดน์ บุญรักษ์

การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล 279

DEVELOPING PROBLEM-SOLVING SKILLS IN MANAGING DIGITAL LEARNING

ปิยะพงษ์ ทวีพงษ์, สาวิตรี ผิวงาม, จามร สิริกรรณะ, สมบัติ อุทาวัน

**ปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
พ.ศ. 2539 : ศึกษาเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้าประเวณีเด็ก** 293

LEGAL PROBLEMS ON PREVENTION AND SUPPRESSION OF PROSTITUTION ACT,
B.E.2539: STUDYING SPECIFICALLY ON THE PEOPLE RELATED WITH CHILD
PROSTITUTION PROCESS

มัญชุพร แสงสุข, ธาณี วรภัทร์

การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล 306

DEVELOPING CREATIVE THINKING IN MANAGING DIGITAL LEARNING

เสาวณี ก้านดอกไม้, ระยอง ก้านดอกไม้, จามร สิริกรรณะ, สาวิตรี ผิวงาม

**การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความมีวินัยที่ได้รับการ
จัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย** 320

A STUDY OF MATHEMATICS LEARNING ACHIEVEMENT AND DISCIPLINE
THROUGH THE FLIPPED CLASSROOM UNDER THE CONCEPT ACTIVE LEARNING
APPROACH OF MATTHAYOMSUKSA THREE STUDENTS BANGKOK CHRISTIAN
COLLEGE

นิตี ดำรงชยกุล, สุนิสา สุมิตรณะ

ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับ 336
การใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ในรายวิชา
หลักสถิติ สำหรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดนครปฐม

THE EFFECTS OF LEARNING ACTIVITIES ON PRINCIPLE OF STATISTICS USING
 BLENDED LEARNING METHOD WITH COOPERATIVE LEARNING ACTIVITIES BY
 LEARNING TOGETHER TECHNIQUE FOR STUDENTS OF PRIVATE UNIVERSITY IN
 NAKHON PATHOM PROVINCE

วิไลวรรณ ทองใบอ่อน, นิตยา เปล่งเจริญศิริชัย

ผลการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริง 351
เสริมที่มีต่อความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

EFFECTS OF ACTIVITY BASED LEARNING WITH AUGMENTED REALITY ON
 SPATIAL SENSE AMONG SEVENTH GRADE STUDENTS

พงษ์ไพบูลย์ อยู่อาจินต์, ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี, รุ่งทิพา แยมรุ่ง

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรี 363

WELLNESS TOURISM IN CHONBURI PROVINCE

ศิโสภา ริวัฒนา, ภัทรธิดา ผลงาม, กำพล ศรีวัฒนกุล

ความรู้ความเข้าใจและบทบาทของชุมชนในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ 377
ทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำพอง

KNOWLEDGE AND ROLE OF COMMUNITY IN THE ADMINISTRATION OF NATURAL
 RESOURCE CONSERVATION OF NAM PHONG NATIONAL PARK

ชาติบัญชา เพชรสุก, กฤษวรรณ โล่ห์วัชรินทร์

เครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อุทยาน 393
แห่งชาติภูผาม่าน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

PARTICIPATION NETWORK IN FOREST FIRE AND SMOG CONTROL IN THE AREA
 OF PHU PHA MAN FOREST FIRE CONTROL STATION, CHUM PHAE, KHON KAEN

พิษณุ ใบเข็ม, กฤษวรรณ โล่ห์วัชรินทร์

การปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสของ 408
องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

GOVERNANCE BASED ON HONESTY ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF GOOD
 GOVERNANCE ON TRANSPARENCY OF SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE
 ORGANIZATIONS IN PHU KHIAO DISTRICT, CHAIYAPHUM PROVINCE

พระสิทธิรักษ์ จันทสโร (หนูห้วน), ไพฑูรย์ มาเมือง, พระมหานรินทร์ สุรบุญไธ

นวัตกรรมกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล 420
INNOVATIVE PROCESS FOR HIGHER-ORDER THINKING SKILL DEVELOPMENT IN
DIGITAL CLASSROOM MANAGEMENT

จามร สิริกรรณะ, สาวิตรี ผิวงาม, สมบัติ อุทาวน, ภาณุภูมิ คล้ายทอง, ปิยะพงษ์ ทวีพงศ์

แนวทางการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัย 435
เอกชนในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

HUMAN RESOURCE MANAGEMENT EFFICIENCY STUDY GUIDELINES OF PRIVATE
UNIVERSITIES IN GUANGXI PROVINCE, PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

เหยียน จีเสียง, นรินทร สุธีนรินทร, จิตตวิสุทธิ วิมุตติปัญญา, สหทยา ลิทธิวิเศษ

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

ณ

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเหตุการณ์และการโอนคดี ในความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน*

LEGAL MEASURES REGARDING THE DETERMINATION OF CRITICAL EVENTS AND THE TRANSFER OF CRIMINAL LIABILITY CASES OF CHILDREN AND YOUTH

ศราวุธ พูลสวัสดิ์

Sarawut Poolsawas

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

*Corresponding author E-mail: Tummer.poolsawat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเหตุการณ์และการโอนคดีในความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยกับต่างประเทศ เป็นแนวทางในการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสังคมไทย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ศึกษามาตรการทางกฎหมายการกำหนดเหตุการณ์และการโอนคดี ในความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย เปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษและเวลส์ ผลการศึกษาพบว่ามาตรการทางกฎหมายของไทยกำหนดอายุของผู้กระทำผิด ที่เข้าข่ายเด็กและเยาวชนไว้ที่อายุ 10-18 ปี อังกฤษและเวลส์ สหรัฐอเมริกา กำหนดที่อายุ 7-18 ปี และฝรั่งเศส 13-18 ปี กระบวนการทางกฎหมาย ประเทศไทย สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษและเวลส์ มีการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน แยกจากศาลคดีธรรมดา เน้นแนวคิดสวัสดิภาพเด็ก การรับบทลงโทษ กฎหมายของไทยจะเปลี่ยนโทษจำคุก เป็นการคุมความประพฤติ หรือฝึกอบรม แตกต่างจากสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษและเวลส์ สามารถจำคุกได้ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ การโอนคดีไทย สหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส สามารถให้ออนคดีได้ หากเป็นเหตุการณ์ ส่วนประเทศอังกฤษและเวลส์ ไม่สามารถโอนคดีได้ ประเทศไทยให้ความคาดหวังว่าเด็กจะกลับตัวเป็นคนดี แต่ในต่างประเทศให้ความสำคัญด้านความยุติธรรม แม้จะเป็นเด็ก ก็จะได้รับโทษ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมกับเหยื่อ

* Received December 19, 2022; Revised January 9, 2023; Accepted February 19, 2023

และสังคม จึงเสนอแนะให้มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยได้ศึกษาและนำแนวทางมาปรับใช้ ทั้งด้านอายุของผู้กระทำความผิด กระบวนการดำเนินคดี การรับโทษ และการโอนคดีเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการพิจารณาคดี

คำสำคัญ: การโอนคดี , การกำหนดเหตุการณ์ , ความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน , มาตรการทางกฎหมาย

Abstract

This research analyzes the concepts, theories, and research related to the determination of serious incidents and the transfer of cases in criminal liability of children and youth. Comparison of legal measures in Thailand and other countries It is a guideline to improve to suit Thai society. Use qualitative research to collect information from documents Study of legal measures, determination of serious incidents, and transfer of cases. in the criminal liability of children and youth in Thailand Compared to the United States, France, England, and Wales. The study found that Thai legal measures determine the age of offenders. Eligible for juveniles at the age of 10-18, England and Wales, the United States, at the age of 7-18, and France, 13-18, legal proceedings, Thailand, the United States, France, England, and Wales. There are juvenile trials. separate from ordinary courts Emphasis on child welfare concepts punishment Thai law will change the prison sentence. It is probation or training, unlike the United States, France, England, and Wales. can be imprisoned Like adults, the transfer of cases from Thailand, the United States, and France can be transferred. If this is a serious event England and Wales can't transfer the case Thailand gives the expectation that children will turn into good people. But in foreign countries, the importance of justice even as a child will be punished To achieve justice for victims and society, it is recommended that the legal measures of Thailand be studied and applied. both the age of the offender prosecution process, punishment, and transfer of cases to ensure suitability for the trial.

Keywords: transfer of cases, Determination of action, Criminal liability of children and youth, legal measures

บทนำ

ในประเทศไทยการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนมีข้อจำกัดว่าไม่สามารถใช้วิธีการลงโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ได้ ดังจะเห็นได้จากการที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73-76 (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2565, 2565) ได้บัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชนไว้อย่างชัดเจน ทำให้ศาลไม่สามารถพิจารณาพิพากษาลงโทษเด็กและเยาวชนเกินกว่าอายุ หรือความรับผิดชอบของเด็กหรือเยาวชนที่จะสามารถกระทำได้ ดังนั้นไม่ว่าเด็กหรือเยาวชนจะไปก่อคดีอาญาที่มีลักษณะร้ายแรงเพียงใดก็ตาม อายุของผู้กระทำความผิดก็ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ศาลต้องนำมาใช้ประกอบการพิจารณาในเรื่องของบทลงโทษอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 วรรคสอง ได้บัญญัติไว้ว่า โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และบทบัญญัติวรรคสาม บัญญัติว่า ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุก 50 ปี (สำหรับ กิติ ศุภการ, 2562) คดีนี้ขณะกระทำความผิดจำเลยทั้งสาม มีอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี จึงได้ลดมาตราส่วนโทษให้กึ่งหนึ่ง

จากสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาอาชญากรรมเกี่ยวกับชีวิตร่างกายที่ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชน (Juvenile Delinquency) ที่ปรากฏอยู่ในสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือสื่อทางสังคมออนไลน์มีอยู่จำนวนมากที่พฤติกรรมในการกระทำความผิดนั้นมีความรุนแรง โหดเหี้ยม ไม่เกรงตัวต่อบทลงโทษและบาปบุญคุณโทษนั้นถือว่าเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติอีกประการหนึ่ง เนื่องจากเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศต่อไป แต่ในช่วงวัยแห่งการเรียนรู้และพัฒนานั้น เด็กและเยาวชนกลับตกเป็นผู้ต้องหาทั้งในคดีความผิดอาญาธรรมดา จนถึงคดีอาญาที่มีความรุนแรง โหดเหี้ยมผิดวิสัยเฉกเช่นเดียวกับการกระทำของบุคคลในวัยผู้ใหญ่ที่เราเรียกว่า “อาชญากร” ทั้งกรณีที่เด็กและเยาวชนเลือกกระทำผิดเอง หรือแม้กระทั่งการกระทำความผิดที่เกิดจากการบังคับขู่脅 ชักจูง หลอกล่อให้กระทำจากบุคคลอื่น

สำหรับสถานการณ์ดังกล่าวในประเทศไทย ปัจจุบันพบว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจากข้อมูลรายงานสถิติคดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม, 2564) ประจำปี 2564 พบว่า เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ มีจำนวนทั้งสิ้น 14,593 คดี โดยสามารถจำแนกตามฐานความผิดได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

ฐานความผิด	จำนวน	ร้อยละ
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1,857	12.73
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	1,477	10.12
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	721	4.94
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง	257	1.76
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	6,943	47.58
ความผิดอื่นๆ	3,338	22.87
รวม	14,593	100.00

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าในจำนวนคดีเด็กและเยาวชนซึ่งถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ จำนวนทั้งหมด 14,593 คดี เมื่อพิจารณาจำแนกตามฐานความผิด พบว่า คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมากที่สุด คือ มีจำนวน 6,943 คดี คิดเป็นร้อยละ 47.58 ของคดีทั้งหมด รองลงมา เป็นคดีที่มีฐานความผิดอื่นๆ เช่น พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522 และ พ.ร.บ. การพนัน พ.ศ. 2478 นอกจากนั้นเป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์มีจำนวน 1,857 คดี เป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายมีจำนวน 1,477 คดี เป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 721 คดี และเป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง ความสงบสุข เสรีภาพและการปกครอง จำนวน 257 คดี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 12.73 10.12 4.94 และ 1.76 ตามลำดับ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แม้ว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมกระทำความผิดในคดีอาญาไม่แตกต่างกับผู้ใหญ่ แต่กระบวนการทางกฎหมายที่นำมาใช้กับเด็กและเยาวชนนั้นกลับมีความแตกต่างกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิดในคดีเดียวกัน กล่าวคือ ไม่ว่าศาลจะพิจารณาคัดสินให้จำคุกเด็กและเยาวชนหรือไม่ก็ตาม แต่โทษนั้นจะได้รับการเปลี่ยนเป็นการส่งไปฝึกอบรมในสถานพินิจฯ แทน แม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัวมีบทบัญญัติว่า ในกรณีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดร้ายแรงออกจากรั้วเรือนเด็กให้กลับไปปรับใช้กฎหมายผู้ใหญ่แทนได้ (MGR ONLINE, 2563) แต่ในความเป็นจริงศาลเยาวชนและครอบครัวกลับไม่ได้โอนคดีไปยังศาลธรรมดาตัดสินทั้งๆ ที่ในหลักปฏิบัติสามารถทำได้ หากศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาโดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญาและนิสัยแล้วเห็นว่าในขณะกระทำความผิดหรือในระหว่างการพิจารณาเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (พงศ์พิทักษ์ สละชีพ, 2563) นอกจากนั้นจากผลการตัดสินลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัวมักใช้วิธีการคัดกรองเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนที่ยังไม่สมควรจะมีคำพิพากษา ศาลจะมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราว หรือจะส่งตัวไปควบคุมไว้ยังสถานพินิจแห่งใดแห่งหนึ่งชั่วคราว

เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตอย่างมีบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้หากเด็กหรือเยาวชนสามารถปฏิบัติตามคำสั่งศาลในมาตรการสำเร็จ เด็กหรือเยาวชนจะถูกคัดกรองออกจากกระบวนการยุติธรรม ศาลจะมีคำสั่งยุติคดีโดยไม่ต้องมีคำพิพากษา และให้ถือว่าสิทธิภาคีอาญาฯ มาฟ้องเป็นอันระงับไป (สำนักงานแผนงานและงบประมาณสำนักงานศาลยุติธรรม, 2561) หรือไม่มีการโอนคดีไปยังศาลธรรมดาเพื่อให้พิจารณาพิพากษาคัดสินลงโทษแทนใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้นจะเห็นว่าศาลเยาวชนและครอบครัวพยายามเลี่ยงโทษคุมขังเด็กและเยาวชนให้น้อยที่สุด (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม, 2564) ซึ่งไม่สามารถตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของการลงโทษได้ (อรนิตย์ บุญยรัตพันธุ์, 2547) ฉะนั้นการที่กฎหมายให้ความคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนเช่นนี้อาจเป็นช่องว่างในทางกฎหมายที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนไม่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิด ไม่เข็ดหลาบ และกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก (สุทธิดา ใจสำริด, 2563) ดังนั้นในการกำหนดโทษจึงเป็นหน้าที่สำคัญของศาลที่ศาลต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ได้แก่ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานี ประวัติการกระทำความผิด เพื่อให้ศาลสามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้กระทำความผิดรายนั้นๆ มีความสามารถที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองได้หรือไม่ เพียงใด แต่หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดไม่สามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมของตนเองได้แล้วกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกก็สมควรได้รับการลงโทษที่หนักขึ้นกว่าเดิม เพื่อเป็นการยับยั้งมิให้เด็กหรือเยาวชนรุ่นต่อไปก่อพฤติกรรมลอกเลียนแบบเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางการดำเนินการทางกฎหมายคดีอาญาของเด็กและเยาวชน ในต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับใช้กับประเทศไทย เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดจิตสำนึก รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมมากยิ่งขึ้น ป้องกันปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ และพฤติกรรมลอกเลียนแบบ อาจนำไปสู่การลดการกระทำผิดเหตุฉกรรจ์ของเด็กและเยาวชนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเหตุฉกรรจ์และการโอนคดีในความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเหตุฉกรรจ์และการโอนคดีในความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเหตุฉกรรจ์และการโอนคดีในความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนของประเทศไทยกับต่างประเทศ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยแบบการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Search/Written Material) แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาศึกษา และวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายของไทย โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเหตุการณ์และการโอนคดี ในความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย เปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษและเวลส์

ผลการวิจัย

1. ด้านอายุของผู้กระทำผิด

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีการแบ่งช่วงอายุของเด็กและเยาวชนออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ (1)ต่ำกว่า 10 ปี ไม่ต้องได้รับโทษ (2)อายุ 10-15 ปี อยู่ในเกณฑ์การรับโทษ “วิธีการสำหรับเด็ก” (3)15-18 ปี กฎหมายเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจ โดยศาลที่พิจารณาคดีอาจเลือกลงโทษทางอาญาแก่เด็กเช่นเดียวกับกรณีคนทั่วไป (แต่ให้ลดโทษลงกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้) หรือศาลอาจจะเลือกใช้วิธีการสำหรับเด็กอย่างที่ใช้กับเด็กอายุ 10 ปี ไม่เกิน 15 ปี ก็ได้ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดอายุของเด็กและเยาวชน เป็น 2 ช่วง ได้แก่ (1)อายุต่ำกว่า 7 ปีบริบูรณ์ ไม่ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย และ(2)มีอายุระหว่าง 7-18 ปี แต่ในบางมลรัฐ ไม่มีการกำหนดอายุขั้นต่ำในการกระทำผิดของเด็ก ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้กำหนดอายุของเด็กและเยาวชน เป็น 2 ช่วง ได้แก่ (1)อายุต่ำกว่า 13 ปีบริบูรณ์ ไม่ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย และ(2)มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ส่วนประเทศอังกฤษและเวลส์ ได้กำหนดอายุของเด็กและเยาวชน เป็น 2 ช่วง ได้แก่ (1)อายุต่ำกว่า 10 ปีบริบูรณ์ ไม่ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย และ(2)มีอายุระหว่าง 10-18 ปี

2. ด้านกระบวนการทางกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทย สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษและเวลส์ ล้วนมีการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน แยกจากศาลคดีธรรมดา โดยการดำเนินการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว มุ่งเน้นหลักแนวคิดสวัสดิภาพของเด็กเป็นหลัก เช่นไม่มีการส่งตัวไปอยู่ในเรือนจำ มุ่งเน้นให้อยู่ภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญมากกว่าการคุมขังของตำรวจ การพิจารณาคดีเป็นความลับ แต่จะมีความแตกต่างกันเล็กน้อยทางด้านระยะเวลาในการส่งตัวผู้กระทำผิด และรายละเอียดอื่นๆ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกามีเจ้าหน้าที่เฉพาะที่เรียกว่าเจ้าหน้าที่อินเทค ในการรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ทั้งสภาพแวดล้อม ครอบครัว สังคม สุขภาพกาย สุขภาพจิต ทั้งของผู้กระทำผิด และของเหยื่อส่งให้กับศาลเพื่อประกอบในการพิจารณาคดี

3. ด้านการรับบทลงโทษ

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทย กรณีเด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษทางอาญา เช่น เปลี่ยนโทษจำคุก เป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรม หรือการคุมความประพฤติ เป็นความมุ่งหมายที่ไม่ต้องการให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้รับการลงโทษเพียงอย่างเดียว แต่ต้องการให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอย่างเหมาะสม ซึ่งแตกต่างจากสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษและเวลส์ ซึ่งประเทศเหล่านี้หากว่าพิจารณาจากคดี สภาพแวดล้อม จิตใจ พฤติกรรม การเตรียมการ ความตั้งใจในการก่อเหตุแล้ว หากตัดสินได้ว่า เป็นเหตุฉกรรจ์ หรืออาจมีการก่อเหตุซ้ำ เป็นภัยต่อสังคม สามารถส่งจำคุก เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ได้

4. ด้านการโอนคดี

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทย สามารถโอนคดีได้ ตามวิธีพิจารณาดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีอยู่ด้วยกัน 4 ประการ คือ การโอนคดีเพราะข้อเท็จจริงในเรื่องอายุผิดพลาด (มาตรา 14) การโอนคดีกรณีฟ้องเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดร่วมกับผู้ใหญ่ในศาลธรรมดา (มาตรา 96) การโอนคดีกรณีสภาพร่างกาย จิตใจมีสภาพเช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชน (มาตรา 97) และการโอนคดีกรณีพิเศษที่อาจจะเกิดเหตุร้าย (มาตรา 98) เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส ที่หากพิจารณาแล้ว พบว่า เป็นเหตุฉกรรจ์ มีการก่อเหตุที่ร้ายแรงก็สามารถโอนคดีไปยังศาลธรรมดา เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้รับบทลงโทษ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ให้สมกับฐานความผิด และให้เกิดความยุติธรรมต่อเหยื่อและสังคม ส่วนประเทศอังกฤษและเวลส์นั้น ไม่สามารถโอนคดีได้ แต่หากพิจารณาแล้วว่า เป็นเหตุฉกรรจ์สมควรได้รับโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ก็สามารถพิจารณาโทษจำคุกหรือประหารชีวิตเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ได้

อภิปรายผล

1. ด้านอายุของผู้กระทำความผิด กฎหมายของประเทศไทย และประเทศอื่นๆ มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ในด้านของอายุขั้นต่ำของผู้กระทำความผิด แต่อายุสูงสุดของเด็กและเยาวชนจากการศึกษาในทุกประเทศจะเท่ากันที่ไม่เกิน 18 ปี สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน (ปัทมรา บุตรจินดา และญาติ กาศยปนนท์, 2562) ที่ได้กล่าวถึง ประเด็นอายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นมีอายุน้อยลงเรื่อยๆ และการกระทำความผิดมีลักษณะที่รุนแรงมากขึ้น จึงทำให้เห็นว่าการกำหนดโทษจะคำนึงเพียงอายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องดูที่สภาพจิตใจ พฤติการณ์ที่เด็กและเยาวชนได้กระทำลงไปมาประกอบด้วย รวมถึงกฎหมายที่มีอยู่มีลักษณะ

เป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างเคร่งครัด ไม่มีการลงโทษจำคุก ทำให้เมื่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำ ศาลจึงไม่สามารถใช้มาตรการบวโทษ เพิ่มโทษ นับโทษต่อได้ จึงควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดความเกรงกลัวต่อบทลงโทษที่จะได้รับและไม่หันกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

2. ด้านกระบวนการทางกฎหมาย ก็มีความสำคัญกับการพิจารณาคดีเช่นกัน เพราะจะทำให้ ชี้ให้เห็นถึง เหตุจริงใจ ความตั้งใจ ในการกระทำผิดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการใช้ดุลพินิจลงโทษเยาวชน กรณีศึกษานักเรียนยกพวกตีกัน (อุดม แก้วตาย, 2555) ที่ได้กล่าวถึงการแยกกลุ่มผู้กระทำความผิดตั้งแต่ในขั้นตอนการจับกุมในช่วงแรก เพื่อเป็นการแยกกลุ่มผู้นำไปดำเนินขั้นตอนคดีสถานหนัก และกลุ่มที่โดนชักชวนโดยขาดการไตร่ตรองอาจเป็นเพียงให้คำแนะนำปรับพฤติกรรมแล้วปล่อยตัวไป ดีกว่าที่จะใช้การลงโทษมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด (เหมาแข่ง) เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้โอกาสในการกลับตัวเป็นคนดี วิธีการดังกล่าวนอกจากเป็นการยับยั้งและแก้ไขผู้กระทำความผิดแล้วยังเป็นการเยียวยาบาดแผลด้านจิตใจให้แก่ผู้เสียหายและสังคมที่ได้รับผลจากการกระทำได้อีกทางหนึ่ง

3. ด้านการรับบทลงโทษ จากพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่ไม่สามารถสั่งจำคุก เด็กและเยาวชนได้ จึงอาจทำให้เกิดช่องโหว่ทางกฎหมายที่เปรียบเสมือนเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษและเกิดความคึกคะนองหันกลับมากระทำความผิดซ้ำ การให้โอกาสเด็กหรือเยาวชนให้มีโอกาสได้กลับตัวเป็นคนดีตามสิทธิที่เด็กและเยาวชนจะได้รับตามกฎหมายนั้นไม่ได้แก้ไขพฤติกรรมหรือปรับนิสัย ทักษะคติของเด็กและเยาวชนให้ดีขึ้นเสมอไป อีกทั้งการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนด้วยวิธีการแบบเดิมๆ คือ การอ้าอึงบทลงโทษของเด็กและเยาวชนตามเกณฑ์อายุของผู้กระทำความผิดและส่งตัวเด็กและเยาวชนไปตัดนิสัยยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กนั้นก็ไม่สามารถเป็นหลักประกันหรือสร้างความเชื่อมั่นทางสังคมได้ว่าเด็กหรือเยาวชนที่เคยถูกดำเนินคดีไปแล้วจะไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก กล่าวได้ว่าการดำเนินกระบวนการเช่นนี้ไม่ได้ส่งผลดีทำให้เด็กหรือเยาวชนเกิดความกลัวเกรงกลัวต่อบทลงโทษที่จะได้รับ และทำให้การก่อคดีอาชญากรรมของเด็กและเยาวชนในสังคมมีปริมาณลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำคุกในคดีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด (อรนุช อาษาทองสุข, 2553) ได้กล่าวไว้ว่า ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดร้ายแรงที่มีอัตราโทษสูง และพฤติการณ์การกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีพฤติการณ์ที่อุกอาจ ซึ่งการลงโทษอาจต้องใช้วิธีการลงโทษจำคุก แต่หลักทั่วไปของการลงโทษเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดจะพยายามหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกโดยจะใช้เป็นทางเลือกสุดท้าย ทั้งนี้ เพราะศาลเยาวชนและครอบครัวมุ่งคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนซึ่ง

สมควรจะได้รับการฝึกฝน อบรม สั่งสอน สงเคราะห์และขัดเกลาจิตใจเพื่อให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีมีใช้มั่งที่จะลงโทษเหมือนกับผู้ใหญ่กระทำผิด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปัญหาการกำหนดโทษที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ (นริศรา แสงจิตร, สอาด หอมมณี และคมสัน สุขมาก, 2561) ได้กล่าวไว้ว่า สาเหตุการกระทำความผิดซ้ำที่เกิดจากบทลงโทษที่ไม่เหมาะสม และลักษณะของกฎหมายที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนเมื่อเยาวชนกระทำความผิดถูกจับกุมและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาหรือรับการบำบัดฟื้นฟูสำหรับเยาวชนแล้ว มิได้รู้สึกเข็ดหลาบกับการต้องโทษกลับคิดว่าตนเป็นเยาวชนย่อมได้รับการลดโทษและรับโทษในระยะสั้นก็สามารถกลับมาใช้ชีวิตตามปกติและกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งในการกระทำความผิดครั้งหลังหรือครั้งต่อไป มาอาจเป็นการกระทำความผิดเช่นเดิมหรือร้ายแรงกว่าเดิม

4. ด้านการโอนคดี ถึงแม้ว่า พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติให้สามารถโอนคดีได้ แต่ในทางปฏิบัติในประเทศไทยยังไม่มีกรณีโอนคดีไปยังศาลธรรมดา ยังคงใช้แนวความคิดสวัสดิภาพเด็ก ในการพิจารณาคดีและกำหนดบทลงโทษที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กและเยาวชน แต่ในความเป็นจริงยังพบเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้สำนึกผิดและมีการเปลี่ยนแปลงตัวเองในทางที่ดีขึ้น ยังคงมีการกระทำความผิดซ้ำ อยู่บ่อยๆ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน (ปัทมรา บุตรจินดา และญาดา กาศยปันนัณ, 2562) ได้กล่าวไว้ว่าการกำหนดโทษที่จะลงแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยการใช้การกำหนดอายุตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 ถึงมาตรา 75 ซึ่งเมื่อพิจารณาสภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศไทยแล้ว พบว่า นับวันเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นมียุ่ยน้อยลงเรื่อยๆ และการกระทำผิดมีลักษณะที่รุนแรงมากขึ้น จึงทำให้เห็นว่าการกำหนดโทษจะคำนึงเพียงอายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องดูที่สภาพจิตใจ พฤติการณ์ที่เด็กและเยาวชนได้กระทำลงไปมาประกอบด้วย รวมถึงกฎหมายที่มีอยู่มีลักษณะเป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างเคร่งครัด การส่งตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไปฝึกอบรม เป็นกรณีศาลชั้นต้นอันเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษทางอาญา จึงไม่เป็นการลงโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ทำให้เมื่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกครั้ง ศาลจึงไม่สามารถใช้มาตรการบวกโทษ เพิ่มโทษ นับโทษต่อได้ รวมถึงกรณีการโอนคดีเด็กและเยาวชนไปยังศาลธรรมดาตามมาตรา 97 วรรคสองก็ยังคงไม่สามารถลดปริมาณของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดลงได้ จึงแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันยังขาดมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพที่จะนำมาใช้ลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าวจึงควรมีการแก้ไข

เปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดความเกรงกลัวต่อบทลงโทษที่จะได้รับและไม่หันกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดให้ในคดีอาญาเด็กและเยาวชนจะต้องรับผิดตามอายุในวันที่ก่อเหตุเป็นหลัก จึงทำให้การลงโทษเด็กและเยาวชนมีความหนักเบาตามเกณฑ์อายุของผู้กระทำความผิดแม้ว่าในบางคดีเด็กและเยาวชนจะมีการวางแผนร่วมกันกระทำความผิดในเกณฑ์อายุใกล้เคียงกัน หรือกระทำความผิดร่วมกับผู้ใหญ่ในคดีเดียวกันก็ตาม เด็กและเยาวชนซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญานั้นก็จะได้รับการลงโทษน้อยกว่าผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด ทั้งนี้เพราะในทางกฎหมายเด็กและเยาวชนถือเป็นบุคคลผู้ซึ่งยังไร้วุฒิภาวะขาดประสบการณ์ในการใช้ชีวิตทางสังคม จึงทำให้ขาดความยับยั้งชั่งใจหรืออาจถูกชักจูงให้ลุ่มหลงกระทำความผิดได้โดยง่าย จนทำให้เกิดช่องโหว่ทางกฎหมายที่เปรียบเสมือนเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษและเกิดความคึกคะนองหันกลับมากระทำความผิดซ้ำ เห็นได้ว่าการให้โอกาสเด็กหรือเยาวชนให้มีโอกาสได้กลับตัวเป็นคนดีตามสิทธิที่เด็กและเยาวชนจะได้รับตามกฎหมายนั้นไม่ได้แก้ไขพฤติกรรมหรือปรับนิสัย ทักษะคติของเด็กและเยาวชนให้ดีขึ้นเสมอไป อีกทั้งการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนด้วยวิธีการแบบเดิมๆ คือ การอ้างอิงบทลงโทษของเด็กและเยาวชนตามเกณฑ์อายุของผู้กระทำความผิดและส่งตัวเด็กและเยาวชนไปตัดนิสัยยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กนั้นก็ไม่สามารถเป็นหลักประกันหรือสร้างความเชื่อมั่นทางสังคมได้ว่าเด็กหรือเยาวชนที่เคยถูกดำเนินคดีไปแล้วจะไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ถึงแม้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 97 วรรคสอง จะเปิดโอกาสให้ศาลเยาวชนและครอบครัวสามารถส่งตัวเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ที่มีพฤติกรรมกระทำความผิดเยี่ยงผู้ใหญ่ โดยพิจารณาจากสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ สติปัญญา และอุปนิสัยของเด็กหรือเยาวชนให้สามารถโอนคดีไปพิจารณายังศาลธรรมดาเพื่อรับการพิจารณาคดีแบบผู้ใหญ่ได้ แต่การดำเนินกระบวนการดังกล่าวก็ไม่ได้ส่งผลดีทำให้เด็กหรือเยาวชนเกิดความเลาบจำ เกรงกลัวต่อบทลงโทษที่จะได้รับ และทำให้การก่อดีอาชญากรรมของเด็กและเยาวชนในสังคมมีปริมาณลดลง

จากการศึกษาปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเหตุฉกรรจ์และการโอนคดีในความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านอายุของผู้กระทำความผิด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้ศึกษากฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่กำหนดอายุขั้นต่ำของผู้กระทำความผิดไว้ที่ 7 ปี น่าจะเป็นการกำหนดอายุของผู้กระทำความผิดได้ครอบคลุมกว่า

2. ด้านกระบวนการทางกฎหมาย การกำหนดเหตุการณ์ในความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน ควรมีการจำแนกมูลฐานความผิดให้มีความชัดเจนเหมือนกับประเทศอังกฤษและเวลส์ ที่กำหนดให้การกระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ร้ายแรง ได้แก่ การข่มขืนกระทำชำเรา ความผิดเกี่ยวกับเพศของเด็ก ความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืนต้องห้าม ต้องได้รับการพิจารณาคดีแบบผู้ใหญ่ หรือในกรณีที่เยาวชนหลายคนร่วมกันก่อคดีอุกฉกรรจ์ร้ายแรงต้องถูกพิจารณาคดีเช่นเดียวกับผู้ใหญ่เหมือนกับประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งการกระทำความผิดในกรณีดังกล่าวจะไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เป็นต้น

3. ด้านการรับบทลงโทษ มีการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมกับฐานความผิด ดังเช่น การกำหนดบทลงโทษของฝรั่งเศส อังกฤษและเวลส์ ที่จะมีการลงโทษจำคุกหรือประหารชีวิตได้ ถ้าหากเป็นการกระทำผิดเหตุการณ์ ซึ่งจะเป็นการให้ความยุติธรรมกับเหยื่อ และป้องกันไม่ให้เกิดเหตุร้ายซ้ำขึ้นในสังคมด้วย

4. ด้านการโอนคดี พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้มีการกล่าวถึงเงื่อนไขในการโอนคดี (1) การโอนคดีเพราะข้อเท็จจริงในเรื่องอายุผิดพลาด (2) การโอนคดีกรณีฟ้องเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดร่วมกับผู้ใหญ่ในศาลธรรมดา (3) การโอนคดีกรณีสภาพร่างกาย จิตใจมีสภาพเช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชน และ (4) การโอนคดีกรณีพิเศษที่อาจจะเกิดเหตุร้าย ซึ่งควรเพิ่มเงื่อนไขการโอนคดี จากการที่พิจารณาแล้วว่า เด็กหรือเยาวชนผู้นั้น มีความคิดอ่าน วุฒิภาวะเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ในการก่อเหตุ มีการวางแผนเตรียมการไว้เป็นอย่างดี แต่จะต้องมีการกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาในข้อนี้ให้ชัดเจนเนื่องจากจะส่งผลในขั้นตอนต่อไป ทั้งการพิจารณาคดี และการกำหนดบทลงโทษ โดยศึกษาได้จาก ฝรั่งเศสที่จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการโอนคดีที่ชัดเจน เช่น เป็นการกระทำผิดซ้ำ เป็นการก่อเหตุที่มีการวางแผนล่วงหน้า เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. (2564). รายงานการดำเนินงานของ
รัฐต่อสาธารณะรายปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม
2565 จาก <https://www.djop.go.th/storage/files/2/statistics2564.pdf>
- นริศรา แสงวจิตร, สอาด หอมมณี และคมสัน สุขมาก. (2561). ปัญหาการกำหนดโทษที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 14(1), 335-339.
- ปภัสรา บุตรจินดา และญาดา กาศยพนันท์. (2562). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 14. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

- พงศ์พิทักษ์ สละชีพ. (2563). เห็นด้วยหรือไม่? 15-17 ปี ก่อคดีร้ายแรงชำรับโทษเท่าผู้ใหญ่. เรียกใช้เมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.change.org/p/รัฐบาล-เห็นด้วยหรือไม่-15-17-ปี-ก่อดคดีร้ายแรงชำรับโทษเท่าผู้ใหญ่>
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2565. (2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนที่ 28 ก (7 พฤษภาคม 2565).
- สทรรฐ์ กิติ ศุภการ. (2562). หลักและคำพิพากษา : กฎหมายอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สำนักแผนงานและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2561). รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม. เรียกใช้เมื่อ 4 เมษายน 2563 จาก <https://oppb.coj.go.th/th/file/get/file/2019052135c62966b26ece7e5248a8f1b781acff135902.pdf>
- สุทธิดา ใจสำริด. (2563). การลงโทษเยาวชนในคดีอาญา : เยียวยาแก้ไขหรือจูงใจให้กระทำผิดซ้ำ. เรียกใช้เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://law.mfu.ac.th/law-news/law-detail.html?tx_news_pi1%5Bnews%5D=5587&tx_news_pi1%5Bday%5D=2&tx_news_pi1%5Bmonth%5D=11&tx_news_pi1%5Byear%5D=2018
- อรนิตย์ บุญยรัตพันธุ์. (2547). มาตรการทางกฎหมายในการใช้วิธีการคุมประพฤติแบบเข้ม. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรนุช อาษาทองสุข. (2553). การใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำคุกในคดีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด. รายงานผลงานส่วนบุคคลของการอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 8. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.
- อุดม แก้วต่าย. (2555). การใช้ดุลพินิจลงโทษเยาวชน กรณีศึกษานักเรียนยกพวกตีกัน. รายงานผลงานส่วนบุคคลของการอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.
- MGR ONLINE. (2563). กฎหมาย “ไม้นวม” สำหรับอาชญากรเด็ก. เรียกใช้เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://mgronline.com/columnist/detail/9610000126204>

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3*

THE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMISNISTRATORS IN PAK KRET, NONTABURI UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ทัศพร เกตุณอม*, เกษม มานะสาคร, ประมวล วิลาจันทร, สุปัญญา จันทรเพ็ญศรี, นิตยา เจริญรักษ์
Thasporn Kettanom, Kasame Manasakron, Pramual Wilachan, Supanya Chanpensre, Nittaya Charoenrak
มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Southeast Asia University, Thailand

*Corresponding author E-mail: Kettanom23@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ และข้อเสนอแนะในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้เป็นครูในโรงเรียนอำเภอปากเกร็ด จำนวน 525 คน ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นโดยใช้โรงเรียนเป็นชั้นและสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ตั้งแต่ 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

* Received September 21, 2022; Revised September 27, 2022; Accepted February 21, 2023

โดยรวมไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะมีดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ควรบริหารงานตามสถานการณ์และกำหนดทิศทางอย่างเหมาะสม ด้านการทำงานเป็นทีม แสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ฝึกฝนตนเองและแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล ด้านการสื่อสาร ควรศึกษาค้นคว้าหาความกระจ่างในเรื่องที่ถ่ายทอดก่อนทำการสื่อสาร

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 3

Abstract

The objectives of this research were to a study and comparison of the leadership level of school administrators in Pak Kret District. Nonthaburi Province Under the Office of Secondary Education Service Area 3 by studying and comparing the leadership of school administrators. According to teachers' opinions Classified by qualifications and experiences and recommendations. Quantitative research Population used as teachers in schools in Pak Kret District, 525 people. People using the Craigci and Morgan sampling tables. Samples were determined by stratified random sampling using stratified schools and simple random sampling. The samples were 217 people. The tools used consisted of a questionnaire. It is a tool used to collect information. Data were analyzed with statistical software packages. Statistics used in the research include the validity of the content. Questionnaire sentiment, basic statistics: frequency distribution, percentage, mean, standard deviation. and hypothesis testing statistics, i.e. t-test and one-way analysis of variance. The research tool was a questionnaire. There is a 5-level estimation scale, the consistency index ranges from 0.80 – 1.00 and the confidence value is 0.81. The results showed that leadership of school administrators was at a high level. Teachers with different levels of qualification and experience have opinions on the leadership of school administrators Overall, they were not different. And the recommendation is as follows. Visionary Should be managed according to the situation and set the direction appropriately. Team work give opinions and solve problems efficiently. Aspect of human relations train yourself and solve problems logically. Communication should study and research for clarification on the matter conveyed before communicating.

Keywords: Leadership, School Administrators, Under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 3

บทนำ

ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ได้เริ่มมีการศึกษาอย่างจริงจังตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา โดยการวิเคราะห์เกี่ยวกับสมรรถนะที่จะฝ่าภาวะวิกฤตสู่ความสำเร็จจากการทบทวนวรรณกรรมของนักวิชาการ พบว่า กลุ่มนักสังคมวิทยา (Social Scientists) ได้วิเคราะห์สมรรถนะความมีประสิทธิภาพของภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์มากกว่า 160 สมรรถนะได้ข้อค้นพบว่า มีหลายสมรรถนะที่มีแนวคิดคาบเกี่ยวหรือทับซ้อนกัน (Overlap) แต่ส่วนใหญ่จะมีความหมายแยกจากกันชัดเจน เมื่อก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันกันอย่างสูง จะเห็นได้จากปัญหาและสภาพของวิกฤตการณ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อม ผู้นำองค์กรจึงมีบทบาทสำคัญไม่เพียงผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น แต่ต้องมีวิธีให้การเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุ เป้าหมายที่วางไว้โดยสามารถจัดการกับความขัดแย้งและการต่อต้านได้อย่างเหมาะสม เนื่องจาก การเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำนั้นบุคคลซึ่งเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ หรือความล้มเหลว เราไม่สามารถที่จะตัดสินจากแค่รูปลักษณ์ภายนอกเท่านั้น แต่ภาวะผู้นำยังมีความสัมพันธ์ในแง่ของความร่วมมือระหว่างบุคคลกับกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม รวมทั้งทักษะในการบริหารจัดการเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จโดยการทำงานนั้นเพื่อจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกขึ้นแก่สังคม และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ก้าวไปสู่ผู้นำที่ดี ที่สามารถจะทำให้ผู้ตามนั้นรู้สึกดีไปด้วย ซึ่งแสดงถึงภาวะผู้นำที่มีพลังที่มีความกระตือรือร้น (วิจารณ์ พานิช, 2555)

สถานศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญยิ่งในการที่จะพัฒนาคนให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะก้าวเข้าสู่โลกยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงมีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถยืนหยัดได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกบนพื้นฐานของความเป็นไทย ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 คือ ทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้พัฒนาตนเองตามความถนัดตามศักยภาพของตน สร้างนิสัยการเรียนรู้ด้วยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพสนองความต้องการโดยรวมของประเทศ การจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ นั้นต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาต้องมีความรู้ในกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา และหลักทฤษฎีการบริหาร การศึกษามีการวางแผนงาน/โครงการ เพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ไปตามวิสัยทัศน์ เป้าหมายในการพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาวิธีการในการบริหารงานของผู้บริหาร

สถานศึกษาแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน เนื่องจากมีบริบทและปัจจัยแตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2546)

การบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ ต้องกล้าคิดกล้าทำกล้าตัดสินใจ เป็นคนสุ่มรอบคอบมีเหตุผลตั้งภาษิตกล่าวไว้ว่า “ก่อนจะเชื่อสิ่งใดให้พิสูจน์ก่อนจะพูดให้ยั้งคิดวินิจฉัย ก่อนจะทำกิจการงานใด ๆ จงคิดให้ถ่วงถี่จะดีเสีย” ต้องไวต่อข้อมูลต้องเป็นคนทันสมัย ติดตามข่าวสารต่าง ๆ อยู่เสมอเพิ่มพูนวิสัยทัศน์ คือ ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลสามารถมองเห็นภาพในอนาคต และแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี ต้องมีความซื่อสัตย์และสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ เสมอประสานสืบทอด คือ ต้องประสานงานกับทุกหน่วยงานทุกกลุ่มคน มีความสามารถในการไกลเกลี่ยข้อพิพาท ต้องมีเป้าหมายต้องรู้ว่าจะทำอะไรอย่างไรและทำไปทำไม มีความตั้งใจ มีความสุขกับการทำงาน มีความสุ่มรอบคอบ มีใจเด็ดเดี่ยวท้ายสุด คือ มีการประเมินการปฏิบัติงานรอบด้านที่เกี่ยวข้อง มีเทคนิคในการจูงใจเพื่อนร่วมงานให้ทำงานและท้ายสุดบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ทำงานเป็นทีมโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมทำและร่วมประเมิน (ถวิล อรัญเวศ, 2544) ผู้บริหารถือเป็นเสาหลักสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารที่ดีเปรียบเสมือนดวงประทีปที่ส่องนำทางและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่เป้าหมายอย่างเต็มภาคภูมิ และเปี่ยมไปด้วยประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในโลกยุคปัจจุบันซึ่งมีกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในขณะนี้ ล้วนส่งผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม เพื่อนำพากลุ่มหรือองค์กรให้ฝ่าฟันผ่านพันวิฤตที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้เกิดความสมดุลและสงบสุขในชีวิตปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานต่าง ๆ คือ ผู้นำหน่วยงานใดที่มีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถรอบด้าน หน่วยงานนั้นย่อมประสบความสำเร็จและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิผล ประสิทธิภาพของผู้นำส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมผู้นำ ซึ่งหมายถึงการแสดงออกของผู้นำที่มีความเหมาะสมเพื่อเอาชนะใจลูกน้อง (ธงชัย สันติวงษ์, 2553) ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ กล้าคิดกล้าตัดสินใจมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และความเสียสละอุทิศตนเพื่อหน้าที่ ซึ่งการที่จะบริหารงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีพฤติกรรมผู้นำสูงในหลาย ๆ ด้าน ต้องบริหารงานให้ได้ในทุกเรื่องต้องประสานงานกับทุกฝ่าย และที่สำคัญที่สุดต้องบริหารงานให้ได้ใจผู้ร่วมงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารมีภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสื่อสาร เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารงานได้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางไว้

ในการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำนั้นเป็นการค้นหาคุณลักษณะผู้นำที่ดีและเอื้อต่อความสำเร็จนับว่าเป็นที่น่าสนใจในหมู่นักวิชาการต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อต้องการที่จะหาข้อสรุปว่าผู้นำ

ที่มีประสิทธิผลนั้นควรมีคุณลักษณะอย่างไร และผู้นำที่มีลักษณะแตกต่างกันจะส่งผลต่อความสำเร็จแตกต่างกันหรือไม่ ดังเช่น วูดส์(Woods) (ทองหล่อ เดชไทย, 2544) ได้ทำการศึกษาผู้นำประเทศจำนวน 14 ประเทศ ซึ่งทั้งหมดมีอำนาจเบ็ดเสร็จในการปกครองโดยได้แบ่งระดับของลักษณะเป็น 3 ระดับ ได้แก่ เข้มแข็ง ธรรมดาสามัญก็นำประเทศไปได้ระดับกลาง ๆ ส่วนผู้นำที่อ่อนแอก็จะทำให้ประเทศไม่เจริญรุ่งเรือง จากผลการวิจัยจะเห็นว่าคุณลักษณะของผู้นำที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสำเร็จได้แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาอีกมากมายที่พยายามแสวงหาคุณลักษณะของบุคคลและภาวะผู้นำที่ประสบความสำเร็จดังเช่น สโตกดิล (Stogdill, R. M., 1974) ได้ทดสอบเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ความฉลาด ความสามารถพิเศษ บุคลิกภาพ แรงจูงใจในงาน ผลการปฏิบัติงานและทักษะทางสังคม ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้ที่เป็ผู้นำนั้นมีคะแนนคุณลักษณะดังกล่าวสูงกว่าผู้ตามอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยยังพบอีกว่าผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะมีความฉลาด รู้ลึกไวก่อความต้องการและความตั้งใจของผู้อื่นเข้าใจสถานการณ์ได้อย่างดี พร้อมทั้งมีอุปนิสัยที่จำเป็น เช่น มีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความมุ่งมั่นและมีความมั่นใจในตนเองอีกด้วย ผลการวิจัยยังทำให้ได้ทราบอีกว่าผู้นำที่ดี จะมีความสามารถในการจัดระเบียบงาน มีความกระฉับกระเฉงในการให้ความร่วมมือ มีแรงผลักดันอันแรงกล้าต่อความรับผิดชอบและการทำงานให้สำเร็จ มีชีวิตชีวาและมุ่งมั่นในเป้าหมาย มีความกล้าหาญและมีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหา มีเอกลักษณ์ส่วนตัวรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำของตนพร้อมที่จะเผชิญกับภาวะกดดัน และมีความสามารถในการกระตุ้นพฤติกรรมผู้อื่น คุณลักษณะดังกล่าวเหล่านี้จะช่วยแยกแยะระหว่างผู้นำออกจากผู้ที่ไม่ใช่ผู้นำ และแยกผู้นำที่มีประสิทธิผลจากผู้นำที่ไม่มีประสิทธิผล (ทองหล่อ เดชไทย, 2544)

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของงานและองค์การ ในปัจจุบันเชื่อกันว่าผู้นำไม่ได้เป็นมาโดยกำเนิด การเป็นผู้นำสามารถสร้างขึ้นได้จากการที่บุคคลใช้ความพยายาม และการทำงานหนักเพื่อพิสูจน์ความสามารถของตนเอง ดังนั้นในปัจจุบันการเป็นผู้นำ จึงเป็นเรื่องที่ต้องฝึกฝนและเรียนรู้ จนสามารถพัฒนาความเป็นผู้นำได้ ผู้นำบางคนอาจเป็นได้แค่เพียงผู้นำโดยตำแหน่ง แต่ก็ยังขาดภาวะผู้นำที่มีความสามารถ ผู้นำที่สามารถใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้การยอมรับและปฏิบัติตามกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดอย่างเต็มใจ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในองค์กร ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพล และช่วยให้กลุ่มหรือองค์การสามารถบรรลุตามประสงค์ได้ ซึ่งมีหลายองค์ประกอบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการให้ความไว้วางใจ และให้ความเชื่อมั่นในภาวะผู้นำเพื่อบ่งชี้ความน่าเชื่อถือได้มากที่สุด ความพอใจของสมาชิกในองค์กร รวมถึงการสื่อความหมายที่มีประสิทธิผล หลักการที่ทำให้เกิดเป็นผู้นำนั้นมีองค์ประกอบ กล่าวคือ การรู้จักและค้นหาตนเอง การปรับปรุงตัวเองเพื่อขึ้นำองค์การสู่สิ่งใหม่ ๆ ด้วยความรับผิดชอบและมีการวางแผนในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนใน

องค์การ เข้าถึงบุคลากรในองค์การด้วยความเข้าใจ ทำให้สามารถสื่อสารกับคนในองค์การได้ง่าย เพื่อให้การสื่อความหมายเป็นกุญแจก้าวไปสู่ความสำเร็จดังกล่าว ผู้นำจึงเป็นผู้ที่มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อสมาชิกในองค์การเพื่อให้เกิดความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ เป็นผู้นำและแนะนำ คอยช่วยเหลือกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดตามความสามารถ

ปัจจุบันในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 3 จำนวน 5 โรงเรียน มีโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 3 โรงเรียน พบว่า ปัญหาในการบริหารสถานศึกษาที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ที่ยังทำงานไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับปฏิบัติงานในสถานศึกษา ส่งผลกระทบถึงการบริหารสถานศึกษาตลอดจนเกิดประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานในสังกัด ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษา และจากสภาพสถานการณ์เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันการบริหารสถานศึกษา ที่มีการเปลี่ยนแปลงจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ย่อมมีผลมาจากพฤติกรรมของผู้นำตามหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ หมายถึง การที่ผู้นำใช้อิทธิพลโดยอำนาจหน้าที่หรือโดยได้รับความเชื่อถือศรัทธาที่มีอยู่กับบุคคลที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม (เทพประสิทธิ์ ช่วยสุข, 2546) กำหนดเป้าหมายในการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การปกครองบังคับบัญชา การควบคุมดูแล การตัดสินใจ การสร้างสัมพันธภาพกับผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ (พันธุ์เทพ ใจคำ, 2547) โดยมีพฤติกรรมของการใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นให้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยใช้กระบวนการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน (วาสนา สุขประเสริฐ, 2547) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้นำช่วยสร้างความชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้รับรู้ว่าจะอะไรคือความสำคัญ ให้ภาพความเป็นจริงขององค์การแก่ผู้อื่น ช่วยให้เห็นทิศทางและจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนภายใต้ภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2548) ด้วยวิธีการสร้างสรรค์หรือปลูกฝังศรัทธาความกลมเกลียว ความร่วมมือร่วมใจให้เกิดขึ้นในระหว่างผู้ร่วมงาน ผู้ตาม ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่ผู้นำหรือผู้บริหารต้องการ อันเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการครูในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 3 จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 3 เพื่อที่จะใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงภาวะ

ผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน รวมถึงนำไปประกอบในการวางแผนพัฒนา และเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน
3. ข้อเสนอแนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Mixed Methods Research) แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมนุษยสัมพันธ์ และด้านการสื่อสาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสถานศึกษาในอำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 525 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ใช้สถานศึกษาเป็นชั้น (Strata) แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเชิงพรรณนา

ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมนุษยสัมพันธ์ และด้านการสื่อสาร

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสถานศึกษาในอำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 525 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสถานศึกษาในอำเภอบางเกร็ด จำนวน 217 คน จาก 5 สถานศึกษา

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของครูสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ปีการศึกษา 2564 ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมนุษยสัมพันธ์ และด้านการสื่อสาร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาดำรงเอกสารและงานวิจัยที่มีเนื้อหาที่สอดคล้อง และศึกษารายละเอียดของเครื่องมือ เพื่อนำมาประมวลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดกรอบแนวคิดโดยอาศัยขอบข่ายของแนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาตัวแปรที่สำคัญจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสร้างแบบสอบถามนำเสนอที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามที่แก้ไขนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 – 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนชลประทานวิทยา แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของคอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมนุษยสัมพันธ์ และด้านการสื่อสารแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของครูในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใน 4 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert , 1970) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือ เสนอผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษาในการตอบแบบสอบถามเสนอ
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปพบกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 217 คน โดยชี้แจงจุดประสงค์และอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามแล้วตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จำนวน 217 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์, 2535) ; (ไพศาล หวังพานิช, 2530) ; (สมาลี จันทร์ชลอ, 2542)
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) (ภัทรา นิคมานนท, 2539)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way Analysis of Variance : ANOVA) และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการเชฟเฟ้ (Scheffe) (ยุทธ ไกยวรรณ, 2543)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ปรากฏผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการสื่อสาร และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ดังนี้ ผู้บริหารระดับความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการกำหนดวิสัยทัศน์และแผนสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.29, S.D. = .80$) ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูสอนมีการปรับปรุงพัฒนางานของตนเอง และสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.14, S.D. = .81$) ผู้บริหารร่วมระดมสมองกับครูผู้สอนในสถานศึกษา ($\bar{X} = 04.12, S.D. = .80$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารบริหารงานตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้เหมาะสม ($\bar{X} = 3.94, S.D. = .77$)

2. ด้านการทำงานเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารมีความรับผิดชอบร่วมกันในหมู่คณะ ($\bar{X} = 4.08, S.D. = .83$) ผู้บริหารเข้าใจต่อการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.06, S.D. = .83$) ผู้บริหารมีการบริหารความขัดแย้งภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.04, S.D. = .78$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสามารถแสดงความคิดเห็นในการทำงานที่รับผิดชอบและสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.94, S.D. = .77$)

3. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.17, S.D. = .37$) ผู้บริหารมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีศิลปะและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.06, S.D. = .22$) ผู้บริหารมีปฏิภาณไหวพริบ เฉลียวฉลาดในการพูดคุยและเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ($\bar{X} = 3.97, S.D. = .31$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารฝึกฝนตนเองและนำเพื่อนร่วมงานแก้ไขปัญญอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.56, S.D. = .54$)

4. ด้านการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารรู้จักเลือกใช้ข้อความในการสื่อสารที่มีความถูกต้องและเหมาะสมกับกาลเทศะ ($\bar{X} = 4.08, S.D. = .32$) ผู้บริหารการวางแผนและเตรียมการเมื่อจะติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 4.04, S.D. = .77$) ผู้บริหารมีความรอบครอบในการตรวจสอบวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการสื่อสารแต่ละครั้ง ($\bar{X} = 4.02, S.D. = .79$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารเป็นผู้ที่ศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความกระจ่างในเรื่องที่จะถ่ายทอดก่อนที่จะทำการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.88, S.D. = .80$)

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับวุฒิการศึกษา				t	p
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	(n=174)		(n=43)			
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.08	.37	4.16	.28	-1.301	.195
2. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.02	.36	4.05	.29	-.526	.599
3. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์	3.87	.81	3.89	.16	-.808	.420
4. ด้านการสื่อสาร	3.90	.37	3.99	.31	-.103	.918
รวม	3.99	.22	4.02	.16	-.978	.329

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	.243	2	.522	1.232	.066
	ภายในกลุ่ม	26.374	214	.123		
	รวม	26.617	216			
2. ด้านการทำงานเป็นทีม	ระหว่างกลุ่ม	.336	2	.168	1.372	.256
	ภายในกลุ่ม	26.239	214	.123		
	รวม	26.575	216			
3. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	.216	2	.108	1.507	.072
	ภายในกลุ่ม	25.611	214	.136		
	รวม	25.827	216			
4. ด้านการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	.416	2	.208	1.547	.215
	ภายในกลุ่ม	28.758	214	.134		
	รวม	29.173	216			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.178	2	.089	1.997	.138
	ภายในกลุ่ม	9.514	214	.044		
	รวม	9.692	216			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.1 ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูผู้สอนมีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมและรายด้านไม่ต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ควรบริหารงานตามสถานการณ์และกำหนดทิศทางอย่างเหมาะสม ด้านการทำงานเป็นทีม แสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ฝึกฝนตนเองและแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล ด้านการสื่อสาร ควรศึกษาค้นคว้าหาความกระจ่างในเรื่องที่ถ่ายทอดก่อนทำการสื่อสาร และข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาและเปรียบเทียบเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบเชิงคุณภาพ และในระดับต่างๆ เพื่อจะได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และครบถ้วนมากขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยเป็นดังนี้ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการสื่อสาร และ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อัญชลี สุขวิบูลย์, 2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาารายด้านผู้ศึกษาจึงขอนำมาอภิปรายตามลำดับได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ มีการกระตุ้นให้ครูปรับปรุงพัฒนางานของตนเอง ผู้บริหารร่วมระดมสมองกับครูผู้สอนในสถานศึกษา และกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน วิสัยทัศน์เป็นสิ่งสำคัญประการแรกของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมี เพราะวิสัยทัศน์ถือเป็น Road Map ให้ทุกคนในสถานศึกษาได้ใช้เป็นประทีปนำทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทองคำ พิมพ์, 2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า ระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และการสร้างวิสัยทัศน์ตามลำดับ

1.2 ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีความรับผิดชอบร่วมกันในหมู่คณะ ผู้บริหารเข้าใจต่อการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารมีการบริหารความขัดแย้งภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประจวบ แจ้โพธิ์, 2556) เรื่อง ความคิดเห็นของครูตอบบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า บทบาทผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายด้านมีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้การที่จะทำงานมีประสิทธิภาพสูงนั้น ทีมงานทุกคนจะต้องมีความคิด มีทัศนคติที่ดีในการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับรูมิก (Romig) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะที่จำเป็นในการ ทำงานเป็นทีมจะต้องมีการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการติดต่อที่ดีทั้งสองทางเกิดความคิดใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อมาพัฒนาปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์กร องค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้ทีมงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสานกันได้ดีนั้น ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่จำเป็นในการทำงาน ซึ่งอยู่ในรูปแบบ 5 C คือ การติดต่อสื่อสาร การร่วมมือ การประสานงานมีความคิดสร้างสรรค์ และปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ผู้บริหารมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีปฏิภาณไหวพริบ เฉลียวฉลาดในการพูดคุยและเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สอดคล้องกับ (จิตรารัตน์ สังขจันทร์, 2552) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของนายกเทศมนตรีกรณศึกษาเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ในการพัฒนาท้องถิ่นตามความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนและประชาชนในเทศบาล ตำบลโพธิ์ประทับช้างพบว่า ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลโพธิ์ประทับช้างอำเภอโพธิ์ประทับช้างจังหวัดพิจิตรคนปัจจุบัน เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเช่นมีน้ำใจมีการเอาใจใส่ช่วยเหลือประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นคอยรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานมีการตัดสินใจและทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย

1.4 ด้านการสื่อสาร พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารรู้จักเลือกใช้ข้อความในการสื่อสารที่มีความถูกต้องและเหมาะสมกับกาลเทศะ ผู้บริหารการวางแผนและเตรียมการเมื่อจะติดต่อสื่อสาร ผู้บริหารมีความรอบครอบในการตรวจสอบวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการสื่อสารแต่ละครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิศาชล บำรุงภักดี, 2563) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน อภิปรายผล ดังนี้

2.1 ครูผู้สอนที่วุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี เห็นว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสื่อสาร นั้นเป็น ภาวะผู้นำที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ซึ่งสอดคล้องกับ (จิรภา ดวงประทุม, 2560) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 กล่าวว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีการจัดรูปแบบการบริหารงานที่มีความใกล้เคียงกัน มีการกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาและกระจายอำนาจไปยังครู ส่งผลให้ครูเกิดการปฏิบัติงานที่หลากหลายและเท่าเทียมกัน สร้างประสบการณ์และการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเครื่องมือและวิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และเวลาเดียวกันผลจากการเรียนรู้ทำให้เกิดทักษะ เจตคติที่ดีต่อผู้บริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ตุล เชื้อจำรูญ, 2555) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการเปรียบเทียบความต้องการการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ วุฒิการศึกษา พบว่า หัวหน้าแผนกและครูผู้สอนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ มีการกระตุ้นให้ครูปรับปรุงพัฒนางานของตนเอง ผู้บริหารร่วมระดมสมองกับครูผู้สอนในสถานศึกษา และกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน วิสัยทัศน์เป็นสิ่งสำคัญประการแรกของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมี เพราะวิสัยทัศน์ถือเป็น Road Map ให้ทุกคนในสถานศึกษาได้ใช้เป็นประทีปนำทางในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ดาราวิดี บรรจงช่วย, 2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู เมื่อเปรียบเทียบตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ควรบริหารงานตามสถานการณ์และกำหนดทิศทางอย่างเหมาะสม ด้านการทำงานเป็นทีม แสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ผักผ่อนตนเองและแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล ด้านการสื่อสาร ควรศึกษาค้นคว้าหาความกระจ่างในเรื่องที่ถ่ายทอดก่อนทำการสื่อสาร และข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาและเปรียบเทียบเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบเชิงคุณภาพ และในระดับต่าง ๆ เพื่อจะได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และครบถ้วนมากขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด ประกอบด้วย ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมนุษยสัมพันธ์ และด้านการสื่อสาร แต่ละองค์ประกอบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูที่มีระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอปากเกร็ด โดยรวมไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารบริหารงานตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้เหมาะสม และร่วมกันกำหนดทิศทางการทำงานของสถานศึกษา มีการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนอย่างเป็นระบบทั้งระยะสั้นและระยะยาว 2. ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสามารถแสดงความคิดเห็นในการทำงานที่รับผิดชอบ และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และร่วมกันทบทวนผลงานและวิธีการทำงานร่วมกันและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 3. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารฝึกฝนตนเองและนำเพื่อนร่วมงานแก้ไขปัญญอย่างมีเหตุผล และรู้จักคิด วิเคราะห์ และรู้จักใช้เหตุผล รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศเพื่อ เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรภายใน องค์กรและแสวงหาเครือข่ายเพื่อขยายมิตรสัมพันธ์ด้วย 4. ด้านการสื่อสาร ผู้บริหารเป็นผู้ที่ศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความกระจ่างในเรื่องที่จะถ่ายทอดก่อนที่จะทำการสื่อสารและสามารถเลือกใช้ภาษาและวิธีสื่อสารที่เหมาะสมกับเรื่องที่จะถ่ายทอดก่อนที่จะทำการสื่อสาร สามารถเลือกใช้ภาษาและวิธีสื่อสารที่เหมาะสมกับสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งคำนึงถึงความรู้อุปนิสัยทักษะการใช้ภาษา และสังคมของผู้รับสารด้วย และมีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป 1. ควรศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และครบถ้วนมากขึ้น 2. ควรศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับประถม หรือระดับอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จิตรารัตน์ สังขจันทร์. (2552). ภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร. ใน ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- จิรภา ดวงประทุม. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา

- เขต 1. ใน ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดาราวดี บรรจงช่วย. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ตุล เชื้อจำรูญ. (2555). สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ถวิล อรัญเวศ. (2544). นักบริหารมืออาชีพ : ในยุคเขตพื้นที่การศึกษา. วารสารการศึกษา, 4(2), 15-19.
- ทองคำ พิมพา. (2556). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง. ใน ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทองหล่อ เดชไทย. (2544). ภาวะผู้นำ: เพื่อการบริหารคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ = Leadership for excellent quality management. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เทพประสิทธิ์ ช่วยสุข. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำกับคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2553). การบริหารงานบุคคล (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- นิศาชล บำรุงศักดิ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสกลนคร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2535). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: B&B Publishing.
- ประจวบ แจ้โพธิ์. (2556). ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน สำนักงานเขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- พันธุ์เทพ ใจคำ. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ไพศาล หวังพานิช. (2530). วิธีการวิจัย. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ภัทรา นิคมานนท. (2539). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: อักษรพัฒนา.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2543). สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- วาสนา สุขประเสริฐ. (2547). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2546). คู่มืออธิบายและแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพมหานคร: สิริบุตรการพิมพ์.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2548). ภาวะความเป็นผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชียเพรส (1989).
- สุมาลี จันทรชลอ. (2542). การวัดและประเมินผล. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- อัญชลี สุขวิบูลย์. (2559). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.
- Likert. . (1970). New Partterns of Management. New York: McGraw-Hill.
- Stogdill, R. M. (1974). Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research. New York: the Free Press.

ปัญหาทางกฎหมายในการซื้อขายสินค้าบนทางสาธารณะ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่*

LEGAL ISSUES IN PUBLIC TRADING IN THE MUNICIPALITY OF CHIANG MAI

วัชรินทร์ เจริญหล่อ*

Watcharin Rianlor

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

*Corresponding author E-mail: watcharinvig@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า 2) กฎหมายในการบังคับใช้ของไทยและต่างประเทศ และข้อเสนอแนะ เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจากการศึกษาเอกสาร ตำราทางกฎหมาย ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากการที่ผู้ซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้ากระทำความผิดกฎหมายประกอบการค้าโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนในการใช้ทางเท้า แม้เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะดำเนินคดีตามกฎหมายก็ยังไม่ทำให้ผู้ประกอบการเกรงกลัว และมีการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก 2) กฎหมายของไทยมีพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าบนทางเท้า และบทบัญญัติของประเทศญี่ปุ่นมีพระราชบัญญัติสุขาภิบาลอาหาร ออกใบอนุญาตซื้อขายบนทางเท้า ประเภทการเร่ขาย และขายชั่วคราว ส่วนประมวลกฎหมายอาญา มีบัญญัติเกี่ยวกับความผิดการกีดขวางจราจร โทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 บาท ส่วนกฎหมายจราจร ให้ความสำคัญและเคารพแก่คนเดินเท้าหรือผู้ที่ข้ามถนน “ถ้าฝ่าฝืนกฎหมายจราจร จะต้องถูกจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท” และ 3) ข้อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 109 วรรคสอง มาตรา 110 วรรคสอง พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ

* Received November 3, 2022; Revised November 13, 2022; Accepted February 23, 2023

บ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 20 วรรคสาม และ มาตรา 21 วรรคสอง “การกระทำความผิดตามวรรคแรก ถ้าเป็นการกระทำความผิดซ้ำ ให้เพิ่มโทษเป็นสองเท่าของอัตราโทษที่ได้รับจากการกระทำความผิดในครั้งก่อน”

คำสำคัญ ปัญหาและอุปสรรค, กฎหมาย, ชื้อขายสินค้า, บนทางเท้า

Abstract

This article of this study was: 1) Study the problems and obstacles in the enforcement of the law on the sale of goods or services on sidewalks. 2) The enforcement laws in Thailand and abroad. And suggestions It is a qualitative research method based on the study of documents, legal texts. The results of the research were as follows: 1) Problems and obstacles arising from those who sell goods or services on the sidewalk illegally trade without permission. This is considered a violation of people's rights to use sidewalks. Even if local officials take legal action, it still doesn't make entrepreneurs afraid. and repeat offences. 2) Thai law includes the Road Traffic Act of 1979 and the Cleanliness and Order of the Country Act of 1992 that contain provisions relating to sidewalk trading. And the provisions of Japan have the Food Sanitation Act. License to trade on the sidewalk hawking type and temporarily sold, Section of the Criminal Code There are provisions concerning traffic obstruction offenses. Imprisonment for up to 2 years and a fine of up to 20,000 yen. Pay attention and respect to pedestrians or people crossing the road. “If you violate the traffic law shall be subject to imprisonment for not more than 3 months or a fine of not more than 50,000 yen.” And 3) suggestions for amendments. 1979, Section 109, paragraph two, Section 110, paragraph two, Cleanliness and Orderliness Act, 1992, Section 20, paragraph three, and Section 21, paragraph two. If it is a repeat offense to increase the penalty to be twice the rate of the penalty received for the previous offence.”

Keywords: Barriers, Law, Trade, On the sidewalk

บทนำ

ชุมชนเมืองของประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรือง ที่มีทั้งความสะดวกสบาย เป็นแหล่งสร้างงานสร้างอาชีพที่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจ จึงเป็นศูนย์รวมของประชาชนจากชนบทที่

อพยพเข้ามาประกอบอาชีพ เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม ประชาชนส่วนหนึ่งได้กลายมาเป็นแรงงานสำคัญในภาคการผลิตและการดำเนินธุรกิจ ในพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ ๆ และส่วนหนึ่งได้หันมาประกอบอาชีพการซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะ เพราะเป็นการทำการค้าที่ลงทุนน้อยไม่ต้องเสียค่าต้นทุนประกอบการและผู้บริโภคมักจะนิยมซื้อสินค้า อาหารที่มีความหลากหลาย สะดวก และราคาถูก เนื่องมาจากเหตุผลทางเศรษฐกิจและ ค่าครองชีพที่สูงขึ้น จึงยังทำให้มีจำนวนผู้ค้าและผู้บริโภคเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะตามบริเวณพื้นที่เศรษฐกิจ ศูนย์รวมกิจกรรม บริเวณที่มีผู้คนหนาแน่น บริเวณที่มีผู้คนชุมชนเมืองของประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรือง ที่มีทั้งความสะดวกสบาย เป็นแหล่งสร้างงานสร้างอาชีพที่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจ จึงเป็นศูนย์รวมของประชาชนจากชนบทที่อพยพเข้ามาประกอบอาชีพ เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม ประชาชนส่วนหนึ่งได้กลายมาเป็นแรงงานสำคัญในภาคการผลิตและการดำเนินธุรกิจ ในพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ ๆ และส่วนหนึ่งได้หันมาประกอบอาชีพการซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะ เพราะเป็นการทำการค้าที่ลงทุนน้อยไม่ต้องเสียค่าต้นทุนประกอบการและผู้บริโภคมักจะนิยมซื้อสินค้า อาหารที่มีความหลากหลาย สะดวก และราคาถูก เนื่องมาจากเหตุผลทางเศรษฐกิจและ ค่าครองชีพที่สูงขึ้น จึงยังทำให้มีจำนวนผู้ค้าและผู้บริโภคเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะตามบริเวณพื้นที่เศรษฐกิจ ศูนย์รวมกิจกรรม บริเวณที่มีผู้คนหนาแน่น บริเวณที่มีผู้คนสัญจรไปมาอย่างคับคั่ง มักจะมีผู้ซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะเข้าครอบครองพื้นที่บนทางเท้าและถนนสาธารณะ ในบริเวณที่มีประชาชนสัญจรไปมาเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมทางการค้า (มธุรส หาญสมสกุล, 2554)

การที่ผู้ซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะ ได้เข้าครอบครองพื้นที่บนทางเท้าและถนนสาธารณะ ในบริเวณที่มีประชาชนสัญจรไปมานั้นจะส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง ทำให้ผู้ใช้รถใช้ถนนเกิดความสับสนต่อระบบการสัญจร ทั้งบนทางเท้าและถนนสาธารณะ เป็นผลเสียต่อระบบการคมนาคมขนส่งของชุมชนเมืองตามมา ยังผลให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน นอกจากนี้กิจกรรมการซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะ ยังก่อให้เกิดปัญหาความสกปรก ปัญหาในด้านสุขภาพอนามัย และปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ทำลายภาพลักษณ์ที่สวยงามของชุมชนเมือง เนื่องจากผู้ซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะ บางกลุ่มไม่ได้คำนึงถึงการรักษาความสะอาดกับสินค้าและสถานที่ประกอบการ และยังอาจเป็นพาหะแพร่เชื้อโรคต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และกิจกรรมการซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะ นี้เป็นองค์ประกอบของชุมชนเมืองที่สำคัญซึ่งมีผลกระทบเป็นอย่างมากต่อสภาพแวดล้อมและทัศนียภาพของชุมชนเมือง นอกจากนี้ ยังมีแรงงานต่างด้าวจำนวนไม่น้อยหันมาประกอบอาชีพการซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะ (บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ, 2558)

ผู้ทำการซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะ มักจะมีปัญหาในการกระทำผิดกฎหมาย เช่น การที่ผู้ประกอบการบางรายสามารถเข้าถึงพื้นที่ประกอบการค้าในพื้นที่ที่ไม่ใช่จุดผ่อนผัน โดยการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่นและผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ทำให้มีการประกอบกิจกรรมการค้าโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติผิดกฎหมาย และละเมิดสิทธิประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม มีการเข้าครอบครองพื้นที่บนทางเท้า และถนนสาธารณะ เพื่อประกอบกิจกรรมการค้าของตน ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี ทำให้ร้านค้าต่าง ๆ ริมทางเท้าที่ประกอบการอย่างถูกกฎหมาย พยายามวางสินค้าของตนบนทางเท้าบ้าง เพื่อเสนอขายสินค้าและกีดกันคู่แข่งที่เป็นผู้ทำการซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะด้วยกัน นอกจากนี้ ยังไม่ปฏิบัติตามระเบียบ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนด ในบางสถานที่เช่นกรุงเทพมหานครได้มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมากำกับดูแลเรื่องนี้โดยตรงคือ สำนักเทศกิจ เพื่อกวาดล้างและจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยทั่วพื้นที่กรุงเทพมหานคร (วรรณวิศา รัตนบุรี, 2559) และจากการที่ผู้ซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะที่ได้ดำเนินการกันอยู่ทั่วไปในปัจจุบันเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายหลายด้านด้วยกันคือ

(1) พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มีบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดกระทำความผิดใด ๆ บนทางเท้า หรือทางใด ๆ ที่จัดไว้สำหรับคนเดินเท้าในลักษณะที่เป็นการกีดขวางผู้อื่นโดยไม่มีเหตุอันควร ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท (มาตรา 109) ห้ามมิให้ผู้ใด ซ้ำขาย แจกจ่าย เรียกร ในทางเดินรถ หรือออกไปกลางทางโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือเป็นการกีดขวางทางจราจร ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท (มาตรา 110) ซึ่งข้อห้ามและบทลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวไม่สามารถยับยั้งผู้ทำการซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะได้ (พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 13), 2565)

(2) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติห้าม ห้ามมิให้ผู้ใด 1) ประชุมหรือจำหน่ายสินค้าบนถนน หรือในสถานสาธารณะเว้นแต่บริเวณที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศผ่อนผันให้กระทำได้ในระหว่างวัน เวลาที่กำหนด ด้วยความเห็นชอบของเจ้าพนักงานจราจร 2) ใช้รถยนต์หรือล้อเลื่อนเป็นที่ประชุมหรือจำหน่ายให้แก่ประชาชนบนถนนหรือในสถานสาธารณะเว้นแต่บริเวณที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศผ่อนผันให้กระทำได้ในระหว่างวัน เวลาที่กำหนด ด้วยความเห็นชอบของเจ้าพนักงานจราจร 3) ขายหรือจำหน่ายสินค้าซึ่งบรรทุกบนรถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือล้อเลื่อน บนถนนหรือในสถานสาธารณะ ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท (มาตรา 20) ห้ามมิให้ผู้อยู่ในรถยนต์หรือผู้ขับขี่หรือผู้นั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ ซื้อสินค้าที่ขายหรือจำหน่ายในสถานสาธารณะหรือบนถนนยกเว้นถนนส่วนบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท (มาตรา 21) ซึ่งข้อห้ามและบทลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวไม่

สามารถยับยั้งผู้ที่ทำการซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะได้ (พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2), 2560)

ผู้วิจัยเห็นว่าในสถานการณ์ปัจจุบันประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีการซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะเพิ่มมากขึ้น เห็นควรให้ความสำคัญในเรื่องของการซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะในจังหวัดเชียงใหม่โดยเฉพาะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อให้สอดคล้องและบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2565 มาตรา 109, 110 และ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 20, 21 ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า
2. ศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า
3. เพื่อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าบนถนนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Analysis) โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา ตำบัทกฎหมาย บทความ คำพิพากษาของศาล รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ รวมถึงเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าบนถนนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2565 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กฎหมายญี่ปุ่นและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

1. ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากการผู้ซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า ได้กระทำความผิดกฎหมายประกอบการค้าโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนในการใช้ทางเท้า ถึงแม้เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะดำเนินคดีตามกฎหมาย ก็ยังไม่ทำให้ผู้ประกอบการเกรงกลัว และมีการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก

2. มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2565 มาตรา 109 “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ บนทางเท้า หรือทางใด ๆ ที่จัดไว้สำหรับคนเดินเท้าในลักษณะที่เป็นการกีดขวางผู้อื่นโดยไม่มีเหตุอันควร ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท และ มาตรา 110 “ห้ามมิให้ผู้ใด ซื้อขาย แจกจ่าย เรี่ยไร ในทางเดินรถ หรือออกไปกลางทางโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือเป็นการกีดขวางทางจราจร ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท” ซึ่งข้อห้ามและบทลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวไม่สามารถยับยั้งผู้ที่ทำการซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือบริการบนทางเท้า หรือถนนสาธารณะได้ เนื่องจากอัตราโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นน้อยเกินไป ไม่สามารถทำให้ผู้กระทำความผิดกลัวได้ หรือเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 20 ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท” และ มาตรา 21 “ถ้าฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท” ซึ่งข้อห้ามและบทลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวไม่สามารถยับยั้งผู้ที่ทำการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า หรือถนนสาธารณะได้เนื่องจากอัตราโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นน้อยเกินไป ไม่สามารถทำให้เกรงกลัวได้ หรือเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

แต่สภาพบังคับของกฎหมายประเทศไทยมีอัตราโทษน้อย เมื่อเทียบกับต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ในปัจจุบันประเทศญี่ปุ่น มีร้านค้าแผงลอยที่ไม่ได้มีให้เห็นตลอดเวลาเหมือนร้านค้าในประเทศไทย ที่น่าสนใจในประเทศญี่ปุ่นมีอัตราโทษสูงจึงทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อกฎหมาย ไม่กล้ากระทำความผิด ในญี่ปุ่นจะมีพระราชบัญญัติสุขาภิบาลอาหาร กำหนดให้ออกใบอนุญาตการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า ส่วนประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น จะมีบัญญัติเกี่ยวกับความผิดการกีดขวางการจราจร “บุคคลใดขัดขวางการจราจรโดยการทำลายหรือกีดขวางทางถนน ทางน้ำ หรือสะพาน จะต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 เยน” ซึ่งเป็นการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ส่วนกฎหมายจราจรของญี่ปุ่น “ถ้าฝ่าฝืนกฎหมายจราจร จะต้องถูกจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 เยน” และถ้าฝ่าฝืนกฎหมายอื่นอีกด้วยก็จะได้รับโทษด้วยเช่นกัน ส่วนพระราชบัญญัติสวนสาธารณะธรรมชาติเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า ผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับหรือถูกจำคุกตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องเช่นกัน

3. ข้อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 109 วรรคสอง มาตรา 110 วรรคสอง พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 20 วรรคสาม และ มาตรา 21 วรรคสอง “การ

กระทำความผิดตามวรรคแรก ถ้าเป็นการกระทำความผิดซ้ำ ให้เพิ่มโทษเป็นสองเท่าของอัตราโทษที่ได้รับจากการกระทำความผิดในครั้งก่อน”

อภิปรายผล

1. ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากการผู้ซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า

ปัญหาในการซื้อขายสินค้าบนถนนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จะเริ่มจากการมีตลาด จะสังเกตเห็นว่าปัญหาการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้าเป็นการที่ผู้ขายสินค้านำสินค้าไปวางขายบนทางเท้า จึงเกิดปัญหาประชาชนสัญจรไปมาไม่สะดวก ประชาชนต้องใช้ทางเท้าในการสัญจร ในปัจจุบันจะมีการค้าในรูปแบบหาบเร่แผงลอยเกิดขึ้น เป็นการค้าขายสินค้าส่วนใหญ่คืออาหาร การให้ความสำคัญของรัฐบาล มีบทบาทสำคัญต่อการสนับสนุนส่งเสริมให้มีตลาดนัดเพื่อสร้างให้แก่ประชาชน การสร้างทางเท้าสร้างขึ้นเพื่อประชาชนใช้ในการเดินสัญจรไปมาบนทางเท้า แต่ในปัจจุบันเกือบทุกเส้นทางจะมีการซื้อขายสินค้าบนทางเท้ากันเป็นจำนวนมาก นั้นหมายถึงพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งเป็นการกระทำของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สินค้าหรือบริการ สังเกตเห็นว่า การซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้ายังเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านจิตวิทยาเป็นสิ่งที่ประกอบในพฤติกรรมดังกล่าว

มูลเหตุจูงใจในการซื้อขายสินค้าริมถนนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เกิดจากการซื้อขายสินค้าริมถนนสาธารณะจะมีปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ ผู้ประกอบอาชีพการค้าขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้าส่วนใหญ่แล้วจะเป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส ที่สามารถประกอบอาชีพ ดูแลตนเองและครอบครัวได้ด้วยการซื้อขายสินค้าทำให้เกิดรายได้ สอดคล้องกับวัฒนธรรมการกินอาหารของคนไทยที่เน้นความสะดวกและเรียบง่าย จึงทำให้อาชีพดังกล่าวอยู่คู่กับสังคมคนไทยมายาวนาน เจ้าของอาคารซึ่งแต่เดิมก็ทำธุรกิจค้าขายภายในอาคาร แต่เนื่องจากการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้ามากขึ้น และมีผู้เข้ามาใช้พื้นที่หน้าร้านทำการซื้อขายสินค้าส่งผลต่อธุรกิจของตนเอง จึงอาศัยความได้เปรียบในการเป็นเจ้าของหน้าร้านขายพื้นที่ออกมาเกินขอบเขตพื้นที่และรุกล้ำพื้นที่ทางเท้า หรือบางรายก็เก็บเงินค่าเช่าพื้นที่ที่ตั้งวางของ ในพื้นที่ทางบนเท้าซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะ ในส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐเอื้อประโยชน์ ปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะไม่เกิดขึ้นเลยหากเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการอย่างตรงไปตรงมายึดถือกฎหมายบ้านเมืองเป็นสำคัญ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายให้ประชาชนทราบ แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ละเลยเพิกเฉยกับการละเมิดสิทธิบนทางเท้า การซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้าขยายตัวกว้างขวางเกินกว่าการแก้ไข ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการซื้อขายสินค้าคือกฎหมายเทศกิจไม่ทันสมัยต่อการเปลี่ยนไปของสภาพภูมิประเทศ และบทลงโทษน้อยต่อการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้าที่เปลี่ยนแปลงไปของสภาพภูมิประเทศ ในเรื่องทางเท้า

และการจัดระเบียบบนทางเท้า ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก แต่กฎหมายที่ใช้บังคับก็ยังคงเป็นรูปแบบเดิม ๆ ยังไม่มีการแก้ไขให้เหมาะสมกับการละเมิดสิทธิของประชาชนผู้ใช้งานทางเท้า

ผลกระทบจากการซื้อขายสินค้าริมถนนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ คือ ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ประชาชนผู้ใช้งานทางเท้าถูกแย่งชิงพื้นที่การสัญจรไปมาเป็นการตั้งวางของขายอาหารและสินค้าของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยทัศนียภาพที่สวยงามถูกบดบังด้วยการค้าริมทางเท้า ผลกระทบต่อปัญหาการจราจรซึ่งปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรก็คือ การใช้รถใช้ถนนของประชาชนวินัยการขับซึ่รถยนต์และรถจักรยานยนต์ ปัญหาการรुक้าทางเท้าทำให้ประชาชนต้องลงมาใช้พื้นผิวจราจรในการสัญจรซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุที่ยากต่อการป้องกัน จากผลกระทบต่อการจราจรพบว่าการเกิดอุบัติเหตุบนผิวจราจรอันเนื่องมาจากการรुक้าทางเท้า ทำให้ผู้ใช้งานทางเท้าต้องลงไปเดินบนผิวจราจรก่อให้เกิดอุบัติเหตุแก่ประชาชนมาอย่างต่อเนื่อง และการเกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้ใช้งานทางเท้าจนเกิดการต่อต้านทางสังคมขึ้น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะในเรื่องของการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะ และการจัดเก็บที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ปัญหาเหล่านี้ เป็นผลมาจากการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า ในการที่ไม่ควบคุมดูแลการประกอบกิจการของตนเอง อีกทั้งเมื่อปริมาณการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้าขึ้นในแต่ละจุดของพื้นที่แต่ละเขตที่เพิ่มมากขึ้น ย่อมส่งผลต่อปริมาณขยะที่มากขึ้น ประกอบกับปริมาณของรถกำจัดขยะและจำนวนเจ้าหน้าที่เก็บขนขยะก็มีปริมาณจำกัดไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานในช่วงเวลาที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงทำให้เกิดขยะตกค้างและทำลายทัศนียภาพที่สวยงามอย่างเห็นได้ชัด ปัญหาสุขภาพอนามัยของชุมชน จากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะปัญหาขยะมูลฝอย ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพอนามัยของชุมชน กล่าวคือ เมื่อมีการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า สภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยไม่น่าดู มีสิ่งปฏิกูลตกค้างอยู่ในบริเวณทางเท้าย่อมส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนที่อยู่บริเวณนั้น ๆ รวมถึงประชาชนผู้ที่สัญจรไปมาบนทางเท้าด้วย ซึ่งปัญหาด้านสุขภาพอนามัยจะเริ่มจากปัญหาความสกปรกเป็นแหล่งแพร่ของเชื้อโรค ปัญหาเสียงบประมาณในการแก้ไขและดูแลเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดจากการรुक้าทางเท้า จะสังเกตเห็นว่าปัจจัยต่าง ๆ และผลกระทบจากการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า ทำให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้อาศัยบริเวณข้างเคียงและผู้สัญจรไปมาโดยเฉพาะประชาชนผู้เดินเท้า

กรณีศึกษาจากคำพิพากษาศาลปกครองในคดีเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติเทศบาล

พ.ศ.2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 14 (พ.ศ.2562) หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของ รัฐมีอำนาจออกคำสั่งหรือใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการกระทำที่ไม่ถูกต้องนั้นได้ ทั้งนี้ได้มีคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.152/2547 เทศบาล (ผู้ถูกฟ้องคดี) ได้ออกประกาศ เรื่อง ห้ามปรุงอาหาร ขาย หรือ จำหน่ายสินค้าบนถนน ทางเท้า ในบริเวณถนนตามที่กำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาความ สะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดย ให้ผู้ประกอบการเข้าไปค้าขายใน บริเวณตลาดที่สร้างขึ้น ส่วนผู้ได้รับอนุญาตให้จำหน่าย สินค้าในที่หรือทางสาธารณะตามกฎหมาย ว่าด้วยการสาธารณสุขให้ย้ายไปค้าขายบริเวณรอบ ๆ ตลาดดังกล่าว และไม่อนุญาตให้จำหน่าย สินค้าในที่สาธารณะบริเวณเดิมอีกต่อไป โดยให้ เหตุผลว่าเพื่อความปลอดภัยในการสัญจรไปมา ของผู้ใช้รถยนต์และเพื่อความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของบ้านเมือง ผู้ฟ้องคดีได้รับอนุญาตให้ จำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะโดยได้ ประกอบกิจการขายหรือจำหน่ายสินค้าบนถนนสาธารณะมาเป็นเวลาหลายปีแต่พื้นที่ดังกล่าว ไม่ได้เป็นพื้นที่ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นประกาศผ่อนผันให้สามารถปรุงอาหารหรือจำหน่ายสินค้า ได้ผู้ฟ้องคดีอ้างว่าได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีออกประกาศห้ามปรุง อาหาร ขาย หรือจำหน่ายสินค้าบนถนนสาธารณะที่ผู้ฟ้องคดีค้าขายอยู่และเห็นว่าประกาศ ดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากตลาดอยู่ห่างไกลชุมชน และผู้ฟ้องคดีคงมีสิทธิค้าขายอยู่ ที่เดิมได้จนกว่าใบอนุญาตจะหมดอายุจึงฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนประกาศของผู้ถูกฟ้องคดี (ฉัตร สมุน พฤตมิถุน, 2561)

จากคดีศาลปกครองเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2556 ตุลาการศาลปกครอง เชียงใหม่อ่านคำพิพากษาในคดีหมายเลขแดงที่ 469/2556 กรณีนายสมศักดิ์ เนื่องนิตย์ กับ พวก 95 คน ฟ้องร้องเทศบาลนครเชียงใหม่และนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ ในฐานะปล่อย ปล่อยละเลยให้มีการทำผิดกฎหมายและบุกรุกทางเท้าสาธารณะ ด้วยการใช้อำนาจหน้าที่ผ่อน ผันให้ผู้ประกอบการค้าหาบเร่แผงลอย นำรถเข็นขนาดใหญ่มาจำหน่ายสินค้าบริเวณถนนข้าง คลาน ย่านไนท์บาซาร์ เป็นประจำทุกวัน ซึ่งเป็นการใช้ทางเท้าสาธารณะเพื่อแสวงหาประโยชน์ โดยก่อนหน้านี้ได้มีหนังสือถึงนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ช่วยเหลือแล้ว แต่กลับไม่ได้รับการ แก้ไข ศาลพิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ผู้ประกอบการหาบเร่แผงลอยมาตั้งร้านขายของในบริเวณถนน ข้างคลานนั้น นายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่จึงดำเนินการควบคุมให้เป็นไปตามระเบียบประกาศ เทศบาลนครเชียงใหม่ วันที่ 1 กรกฎาคม 2540 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานจราจร แล้ว ดังนั้นประกาศฉบับนี้จึงชอบด้วยกฎหมาย หลังจากนั้นกระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบ กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดระเบียบการจำหน่ายสินค้าในที่สาธารณะ พ.ศ.2546 เพื่อ กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการจัดระเบียบการจำหน่ายสินค้าในที่สาธารณะในเขตพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ออกประกาศเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2546 ประกาศเขตผ่อนผันแล้ว ดังนั้นฉบับนี้จึงชอบด้วยกฎหมาย แต่ปรากฏว่าผู้ค้าหาบเร่แผง

ลอยไม่ปฏิบัติตามประกาศของเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่งผลให้เกิดขบวนการสัญจรทางเท้าจนเกิดการจราจรติดขัดบนถนนช้างคลาน ย่านไนท์บาร์ซาร์ และอาจเกิดอุบัติเหตุกับการใช้รถใช้ถนนได้ ดังนั้นจึงมีการแก้ไขปัญหาโดยมีการทำบันทึกข้อตกลงกับผู้หาบเร่แผงลอยว่าจะปฏิบัติตามประกาศก่อนหน้านี้ ซึ่งผู้หาบเร่แผงลอยส่วนใหญ่รับทราบและยินยอมจะปฏิบัติตาม และนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่จะต้องดำเนินการควบคุมให้เป็นไปตามประกาศ (สำนักข่าวอิศรา, 2556)

ในส่วนของนักวิชาการ ก็ได้ทำการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าริมถนนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ สรุปผลการวิจัยเอาไว้ซึ่งเป็นแนวทางในการสนับสนุนวิทยานิพนธ์ บางท่านสรุปว่าประเทศพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนแต่ประชาชนมิได้ให้ความสำคัญ จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการบังคับใช้กันอย่างจริงจังเท่าที่ควร มีบทลงโทษเพียงโทษปรับเล็กน้อย ซึ่งทำให้ประชาชนไม่มีความเกรงกลัวที่จะฝ่าฝืนบทบัญญัติของพระราชบัญญัติฉบับนี้ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมักยังเพิกเฉยต่อการใช้อำนาจที่มีซึ่งส่งผลให้เป็นการสนับสนุนให้ประชาชนกระทำความผิดมากขึ้น จึงควรมีการแก้ปัญหาควรปลูกฝังเรื่องการให้ความสำคัญเรื่องของสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชนทราบว่สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตเพียงใด และเผยแพร่ให้ประชาชนรู้ว่ามีบทบัญญัติกำหนดการกระทำที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ และมีมาตรการลงโทษต่าง ๆ รวมทั้งโทษ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ควรมีการเพิ่มเติมโทษปรับให้มากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีความเกรงกลัวและปฏิบัติตามกฎหมายมากขึ้นในส่วนของภาครัฐ ควรมีการเพิ่มรางวัลนำจับให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วย จะสังเกตเห็นว่านักวิชาการให้ความเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้มีการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า เกิดจากกฎหมายมีบทลงโทษน้อยเกินไป และเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวเพิกเฉยไม่ปฏิบัติอย่างจริงจังจึงมีการผ่อนปรนกันมาโดยตลอด

2. การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าบนถนนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า โดยกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการใด ๆ ได้จะต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำ

ความผิดอาญาของบุคคลอื่น บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การจำกัดเสรีภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบ การประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพ ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือกีดกัน จะสังเกตเห็นว่า ปัญหาการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้าผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องอยู่ภายใต้ของกฎหมายแต่ละฉบับที่เกี่ยวข้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังมีบทบัญญัติกำหนดให้ ปวงชนชาวไทยต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ปัญหาการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า กฎหมายที่มีโทษทางอาญาสำหรับความผิดเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าริมถนนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้แก่

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2565 มาตรา 109 “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ บนทางเท้า หรือทางใด ๆ ที่จัดไว้สำหรับคนเดินเท้าในลักษณะที่เป็นการกีดขวางผู้อื่นโดยๆ ไม่มีเหตุอันควร ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท และ มาตรา 110 “ห้ามมิให้ผู้ใด ซ้ำขาย แจกจ่าย เรี่ยไร ในทางเดินรถ หรือออกไปกลางทางโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือเป็นการกีดขวางทางจราจร ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท” ซึ่งข้อห้ามและบทลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวไม่สามารถยับยั้งผู้ที่ทำการซื้อขายสินค้าในทางเท้าหรือบริการบนทางเท้า หรือถนนสาธารณะได้ เนื่องจากอัตราโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นน้อยเกินไป ไม่สามารถทำให้ผู้กระทำความผิดกลัวได้ หรือเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 20 “ห้ามมิให้ผู้ใด 1) ปรงอาหาร ขายหรือจำหน่ายสินค้าบนถนน หรือในสถานสาธารณะเว้นแต่บริเวณที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศผ่อนผันให้กระทำได้ในระหว่างวัน เวลาที่กำหนด ด้วยความเห็นชอบของเจ้าพนักงานจราจร 2) ใช้รถยนต์หรือล้อเลื่อนเป็นที่ปรงอาหารเพื่อขายหรือจำหน่ายให้แก่ประชาชนบนถนนหรือในสถานสาธารณะ เว้นแต่บริเวณที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศผ่อนผันให้กระทำได้ในระหว่างวัน เวลาที่กำหนด ด้วยความเห็นชอบของเจ้าพนักงานจราจร 3) ขายหรือจำหน่ายสินค้าซึ่งบรรทุกบนรถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือล้อเลื่อน บนถนนหรือในสถานสาธารณะ ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท” และ มาตรา 21 “ห้ามมิให้ผู้อยู่ในรถยนต์หรือผู้ขับขี่หรือผู้นั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ซื้อสินค้าที่ขายหรือจำหน่ายในสถานสาธารณะหรือบนถนน

ยกเว้นถนนส่วนบุคคล ถ้าฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท” ซึ่งข้อห้ามและบทลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวไม่สามารถยับยั้งผู้ที่ทำการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้าหรือถนนสาธารณะได้เนื่องจากอัตราโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นน้อยเกินไป ไม่สามารถทำให้เกรงกลัวได้ หรือเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย จะสังเกตว่าพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2565 มีบทบัญญัติ เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้าคือห้ามมิให้ผู้ใดกระทำความผิดใด ๆ บนทางเท้าหรือทางใด ๆ ซึ่งจัดไว้สำหรับคนเดินเท้าในลักษณะที่เป็นการกีดขวางผู้อื่นโดยไม่มีเหตุอันสมควร ถ้าฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2565 เจ้าพนักงานจราจร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่หรืออาสาจราจร พบว่ามีผู้ซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า โดยไม่ได้รับอนุญาต ก็สามารถดำเนินคดีตามกฎหมายได้ แต่ปัจจุบันมีการฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าวเป็นจำนวนมากถึงแม้จะมีบทลงโทษถ้าฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาทก็ตามอัตราโทษตามกฎหมายอาญาที่กำหนดสำหรับความผิดมีเพียงเล็กน้อย ทำให้ผู้ทำการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้าไม่เกรงกลัว และสมควรใจที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก

และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 20 “ห้ามมิให้ผู้ใด 1) ประชุมหรือจำหน่ายสินค้าบนถนน หรือในสถานสาธารณะเว้นแต่บริเวณที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศผ่อนผันให้กระทำได้ในระหว่างวัน เวลาที่กำหนด ด้วยความเห็นชอบของเจ้าพนักงานจราจร 2) ใช้รถยนต์หรือล้อเลื่อนเป็นที่ประชุมหรือจำหน่ายให้แก่ประชาชนบนถนนหรือในสถานสาธารณะเว้นแต่บริเวณที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศผ่อนผันให้กระทำได้ในระหว่างวัน เวลาที่กำหนด ด้วยความเห็นชอบของเจ้าพนักงานจราจร 3) ขายหรือจำหน่ายสินค้าซึ่งบรรทุกบนรถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือล้อเลื่อน บนถนนหรือในสถานสาธารณะ ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท” และ มาตรา 21 “ห้ามมิให้ผู้อยู่ในรถยนต์หรือผู้ขับขี่หรือนั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ซื้อสินค้าที่ขายหรือจำหน่ายในสถานสาธารณะหรือบนถนนยกเว้นถนนส่วนบุคคล ถ้าฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท” ซึ่งข้อห้ามและบทลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวไม่สามารถยับยั้งผู้ที่ทำการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า หรือถนนสาธารณะได้เนื่องจากอัตราโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นน้อยเกินไป ไม่สามารถทำให้เกรงกลัวได้ หรือเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย จากที่ได้วิเคราะห์พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาจะเห็นได้ว่า กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่พบมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับทางเท้า คือห้าม ห้ามมิให้ผู้ใดประชุมอาหาร ขายหรือจำหน่ายสินค้าบนถนน หรือในสถาน

สาธารณะ ใช้รถยนต์หรือล้อเลื่อนเป็นที่ปรุงอาหารเพื่อขายหรือจำหน่ายให้แก่ประชาชนบนถนนหรือในสถานสาธารณะ ขายหรือจำหน่ายสินค้าซึ่งบรรทุกบนรถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือล้อเลื่อน บนถนนหรือในสถานสาธารณะ ถ้าฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท ห้ามมิให้ผู้อยู่ในรถยนต์หรือผู้ขับขี่หรือผู้นั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ซื้อสินค้าที่ขายหรือจำหน่ายในสถานสาธารณะหรือบนถนน ถ้าฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ก็ยังพบเห็นผู้กระทำความผิดอยู่เป็นจำนวนมากในหลายๆพื้นที่ ถึงแม้ในบางพื้นที่จะมีการเข้มงวดกวัดขันห้ามปรามการการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้าอย่างจริงจังก็ตามแต่ก็พบเห็นว่ากลับมามีการกระทำความผิดซ้ำอีก

ด้วยสภาพบังคับของกฎหมายประเทศไทยมีอัตราโทษน้อย เมื่อเทียบกับต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ในปัจจุบันไม่ว่าประเทศไทยหรือประเทศญี่ปุ่น ก็มีร้านค้าเคลื่อนที่หรือที่เรียกกันว่า “ร้านแผงลอย” ร้านค้าแผงลอยจะไม่ได้มีให้เห็นตลอดเวลาเหมือนร้านค้าแผงลอยตามสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย ร้านต่าง ๆ จะพากันมาออกร้านก็ต่อเมื่อมีงานเทศกาลใหญ่ๆ อย่างงานปีใหม่ หรือเทศกาลประจำปีเท่านั้น ที่น่าสนใจในประเทศญี่ปุ่น ถ้าพูดถึงแผงลอยที่ญี่ปุ่นก็จะหมายถึงร้านค้าที่มีหลังคาและเคลื่อนที่ได้ ร้านค้าแผงลอยในยุคแรก ๆ นั้น ใช้วิธีการหาบเร่ ซึ่งลักษณะและวิธีการคล้ายกับประเทศไทย การกระทำผิดเกี่ยวกับซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า หรือถนนสาธารณะ มีอัตราโทษสูงจึงทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อกฎหมาย ไม่กล้ากระทำความผิด

ในประเทศญี่ปุ่นการเร่ขายนั้นเป็นกลไกที่ทำให้การใช้ชีวิตสะดวกสบาย สำหรับคนที่มีไม่สะดวกในการไปร้านค้า หรือห้างสรรพสินค้า นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งที่รวมกลุ่มคนชั้นล่าง เช่น คนสูงอายุที่ไม่สามารถเดินทางไปได้ไกลแล้ว สำหรับแผงลอยชั่วคราวและผู้ค้าชั่วคราวสามารถดำเนินการได้ในช่วงเทศกาล หรือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามก็ยังคงให้ความสำคัญกับความสกปรกและเสียงรบกวน เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่ง โดยมีกรมตำรวจเมืองโตเกียว คอยเฝ้าจับตาดำเนินการการค้าหาบเร่ แผงลอยนี้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการบังคับใช้กฎหมายในประเทศญี่ปุ่น คือพระราชบัญญัติสุขาภิบาลอาหาร โดยจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัตินี้ ป้องกันอันตรายจากอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อความปลอดภัยของสุขอนามัยและปกป้องประชาชน โดยผู้ประกอบการอาหาร จะไม่ได้บัญญัติถึงเรื่องการขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะไว้เป็นการเฉพาะ พระราชบัญญัติสุขาภิบาลอาหาร จะมีการกำหนดรูปแบบการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า จะมีการกำหนดให้ออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาลอาหาร โดยแบ่งเป็นใบอนุญาตประเภทการเร่ขาย เป็นการเคลื่อนย้ายขายไปเรื่อยโดยการเดินหรือจักรยานเพื่อขายอาหาร ไม่มีการปรุงหรือประกอบอาหาร ใบอนุญาตประเภทร้านอาหารเคลื่อนที่ เป็นการขายในรูปแบบรถเข็นเคลื่อนที่ได้ โดยขายอาหารที่ปรุงสุกแล้ว หรือเครื่องดื่มพร้อมขาย ใบอนุญาตประเภทแผงลอยอาหารข้างทาง

ชั่วคราว เป็นการขายในรูปแบบแผงลอยที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ โดยขายอาหารที่ปรุงสุกแล้ว หรือเครื่องดื่มพร้อมขาย และใบอนุญาตประเภทการขายชั่วคราว เป็นการขายในรูปแบบแผงลอยที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ โดยขายอาหารที่ปรุงสุกแล้ว หรือเครื่องดื่มพร้อมขาย จะเห็นว่าพระราชบัญญัติสุขาภิบาลอาหาร มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ป้องกันอันตรายจากอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อความปลอดภัยของสุขอนามัยของประชาชน ผู้ประกอบกิจการอาหาร จึงต้องได้รับใบอนุญาต ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า มีบัญญัติเป็นการทั่วไปเกี่ยวกับเรื่อง ความผิดเกี่ยวกับการกีดขวางการจราจร ไว้ในมาตรา 124 ซึ่งเป็นการกล่าวในภาพรวมกรณี บุคคลใดขัดขวางการจราจรโดยการทำลายหรือกีดขวางทางถนน ทางน้ำ หรือสะพาน จะต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 เยน มิได้มีการบัญญัติเรื่องเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้าไว้ในประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น (Japanese Law Translation, 1947)

กฎหมายจราจรของญี่ปุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันอันตรายจากการใช้ถนน และเพื่อความปลอดภัยในการสัญจรและเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาจากการใช้รถใช้ถนน โดยถนนคือทางหลวงและเส้นทางที่ใช้สำหรับการจราจรสาธารณะ ส่วนทางเท้า หมายถึงส่วนของถนนที่มีเส้นแบ่งเขตแดนรั้วหรือโครงสร้างอื่นที่คล้ายคลึงกัน เพื่อให้ส่วนดังกล่าวมีไว้สำหรับการเดินเท้าของคนเดินเท้า จากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากฎหมายจราจรของประเทศญี่ปุ่นนั้นให้ความสำคัญกับคนเดินเท้า ก่อนเรื่องอื่นและรถยนต์ที่ใช้สัญจรบนถนนจะต้องให้ความสำคัญแก่คนเดินเท้าหรือผู้ที่ข้ามถนน และยานพาหนะหรือสิ่งอื่นจะต้องไม่ขัดขวางการเดินเท้าของคนเดินถนน คนที่กำลังจะข้ามถนน หรือที่ใด ๆ ถ้าผู้ทำการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้าฝ่าฝืนกฎหมายจราจร จะต้องถูกจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 เยน และถ้าฝ่าฝืนกฎหมายอื่นอีกด้วยก็จะต้องรับโทษด้วยเช่นกัน (Japanese Law Translation, 2016) กฎหมายจราจรของญี่ปุ่นให้ความสำคัญแก่ทางเท้าเป็นอย่างมาก และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

ในญี่ปุ่นจะมีการดำเนินธุรกิจการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า จะอยู่ในรูปแบบแผงลอย ซึ่งผู้ค้าจะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการจากศูนย์สุขภาพ ตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาลอาหาร โดยเฉพาะรถขายอาหาร การขายชั่วคราว หรือรถเข็นต่าง ๆ ประเภทของใบอนุญาต การขายสินค้าในทางเท้าหรือถนนสาธารณะ หมายถึงการขายโดยใช้แรงของตนเอง แต่จำกัดรูปแบบไว้ คือการประกอบอาหาร รถยนต์ที่เคลื่อนที่ได้ จะต้องเป็นเรื่องเฉพาะต้องปฏิบัติ จะต้องทำความสะดวกง่าย ปราศจากโรคติดต่อ รถขายอาหาร คือ จะต้องเป็นรถยนต์ ที่ไม่ใช่รถสองล้อ ซึ่งสามารถขายสินค้าโดยการเคลื่อนที่ได้ โดยจะต้องได้รับใบอนุญาตจากกรมอุตสาหกรรม ห้ามขายสินค้าดิบหรือสด การขายต้องเป็นกิจกรรมที่ง่ายในการบริการและปรุงสุก ในประเทศญี่ปุ่นนั้นให้ความสำคัญกับทางเท้าเป็นอย่างยิ่ง โดยมีแนวคิดถนนสมบูรณ์ ที่เป็น

การออกแบบเส้นทางสัญจรที่ทุก ๆ คนมีสิทธิใช้ถนนได้เช่นกัน ซึ่งเป็นถนนเพื่อทุกคน โดยการทำให้ทางสัญจรให้รองรับคนหลากหลายรูปแบบ เช่น ทางเท้า เล่นจักรยาน เลนรถยนต์ เพื่อให้ความสำคัญกับการเดินทางในรูปแบบต่าง ๆ นอกเหนือไปจากรถยนต์ ประเทศญี่ปุ่นสามารถพบเห็นการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า ได้เฉพาะเมืองเท่านั้นโดยจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติกฎหมายเป็นการเฉพาะสำหรับเมืองดังกล่าว

จากการที่ได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า จากแนวคิด และทฤษฎี มาตรการทางกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศ ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า ซึ่งสามารถนำไปเป็นข้อเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยและมีความเหมาะสมต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากความเป็นมาของปัญหา แนวคิดทฤษฎี และมาตรการทางกฎหมายทั้งของต่างประเทศและของไทย เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าริมถนนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีกฎหมายห้ามทำการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า เนื่องจากทางเท้ามีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนผู้เดินเท้าสัญจรไปมาด้วยความสะดวก จึงสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใช้ถนนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งอาจเกิดอุบัติเหตุได้รับบาดเจ็บ หรืออาจถึงแก่ชีวิต หรือเสียทรัพย์สินได้ และถึงแม้จะมีการจับกุมผู้ขาย และมีการลงโทษผู้ซื้อเลย 1) ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากการผู้ซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้ากระทำความผิดทางกฎหมายในประกอบการค้าโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนในการใช้ทางเท้า ถึงแม้เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะดำเนินคดีตามกฎหมาย ก็ยังไม่ทำให้ผู้ประกอบการเกรงกลัว และมีการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก 2) กฎหมายของไทยมีพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2565 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ บ้านเมือง พ.ศ. 2535 บทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าบนทางเท้า ด้วยสภาพบังคับของกฎหมายประเทศไทยมีอัตราโทษน้อย เมื่อเทียบกับต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่นที่มีอัตราโทษที่สูง จึงทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อกฎหมาย ไม่กล้ากระทำความผิด ในญี่ปุ่นจะมีพระราชบัญญัติสุขาภิบาลอาหาร กำหนดให้ออกใบอนุญาตการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า คือใบอนุญาตประเภทการเร่ขาย ใบอนุญาตประเภทร้านอาหารเคลื่อนที่ ใบอนุญาตประเภทแผงลอยอาหารข้างทางชั่วคราว และใบอนุญาตประเภทการขายชั่วคราว เพื่อความปลอดภัยของสุขอนามัยของประชาชน จึงต้องได้รับใบอนุญาตในการซื้อขายสินค้าหรือบริการดังกล่าว ส่วนประมวล

กฎหมายอาญาญี่ปุ่น จะมีบัญญัติเกี่ยวกับความผิดการกีดขวางการจราจร “บุคคลใดขัดขวางการจราจรโดยการทำลายหรือกีดขวางทางถนน ทางน้ำ หรือสะพาน จะต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 เยน” ซึ่งเป็นการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ส่วนกฎหมายจราจรของญี่ปุ่น จะให้ความสำคัญกับคนเดินเท้า รถยนต์ที่ใช้สัญจรบนถนนจะต้องให้ความสำคัญเคารพแก่คนเดินเท้าหรือผู้ที่ข้ามถนน และยานพาหนะหรือสิ่งอื่นจะต้องไม่ขัดขวางการเดินเท้าของคนเดิน “ถ้าฝ่าฝืนกฎหมายจราจร จะต้องถูกจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 เยน” และถ้าฝ่าฝืนกฎหมายอื่นอีกด้วยก็จะได้รับโทษด้วยเช่นกัน ส่วนพระราชบัญญัติสวนสาธารณะธรรมชาติ เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนทางเท้า ผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับหรือถูกจำคุกตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

จึงเห็นว่าควรต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังนี้ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2565 มาตรา 109 วรรคสอง “การกระทำความผิดตามวรรคแรก ถ้าเป็นการกระทำความผิดซ้ำ ให้เพิ่มโทษกึ่งหนึ่งของอัตราโทษที่ได้รับจากการกระทำความผิดในครั้งก่อน” มาตรา 110 วรรคสอง “การกระทำความผิดตามวรรคแรก ถ้าเป็นการกระทำความผิดซ้ำ ให้เพิ่มโทษเป็นสองเท่าของอัตราโทษที่ได้รับจากการกระทำความผิดในครั้งก่อน” พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 20 และ มาตรา 21 ใน มาตรา 20 วรรคสาม “การกระทำความผิดตามวรรคแรก ถ้าเป็นการกระทำความผิดซ้ำ ให้เพิ่มโทษเป็นสองเท่าของอัตราโทษที่ได้รับจากการกระทำความผิดในครั้งก่อน” มาตรา 21 วรรคสอง “การกระทำความผิดตามวรรคแรก ถ้าเป็นการกระทำความผิดซ้ำ ให้เพิ่มโทษเป็นสองเท่าของอัตราโทษที่ได้รับจากการกระทำความผิดในครั้งก่อน” ควรมีการต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง โดยเจ้าพนักงาน และหน่วยงานที่เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบสังกัดอยู่ต้องมีวิธีการกำกับให้เจ้าพนักงานบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ได้แก่ เจ้าพนักงานจราจร และเจ้าพนักงานส่วนท้องถิ่นรวมทั้งเจ้าพนักงานเทศกิจในเทศบาลนั้น ๆ ด้วย โดยมีหน้าที่สอดส่องและกวดขัน ตักเตือนหรือสั่งให้ผู้กระทำความผิดแก้ไข หรือจับกุมหากฝ่าฝืนคำตักเตือน และดำเนินคดีต่อไปทันทีโดยไม่มีข้อยกเว้น และถ้าเจ้าพนักงานผู้ใดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอาจต้องมียกโทษเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วย และควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2565 มาตรา 110 “ห้ามมิให้ผู้ใดซื้อขาย แจกจ่าย เรี่ยไร ในทางเดินรถ หรือออกไปกลางทางโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือเป็นการกีดขวางทางจราจร ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท” หมายความว่า ห้ามทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ถ้าฝ่าฝืนจะมีความผิดทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย แต่ข้อเท็จจริงในการปฏิบัติเจ้าพนักงานจะดำเนินคดีเฉพาะผู้ขาย ซึ่งควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคโดยการดำเนินคดีกับผู้ซื้อด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรสุมน พงษ์นิมิต. (2561). คำพิพากษาศาลปกครองที่น่าสนใจ: เรื่องการจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ. วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข, 4(3), 493-511.
- บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2558). บทวิถิ วิถีบริโภคและวิถีชีวิต. เรียกใช้เมื่อ 21 ธันวาคม 2564 จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/boonyou/2015/07/21/entry-1>
- พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 13). (2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนที่ 8 ฉบับพิเศษ หน้า 1 (29 มกราคม 2522).
- พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2). (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 15 หน้า 28 (28 กุมภาพันธ์ 2535).
- มธุรส หาญสมสกุล. (2554). การบริหารจัดการหาบเร่แผงลอยในเขตกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่สนามหลวง เขตพระนคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 1(6 เมษายน 2560).
- วรรณวิศา รัตนบุรี. (2559). รูปแบบการจัดการหาบเร่แผงลอยริมบาทวิถีในพื้นที่เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักข่าวอิสรา. (2556). ศาลปกครองสั่งนายกเล็กลงนครเชียงใหม่ห้ามหาบเร่แผงลอยขวางทางเท้า. เรียกใช้เมื่อ 11 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.isra.or.th>
- Japanese Law Translation. (1947). Food Sanitation Act. Retrieved May 30, 2019, from https://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail_main?id=12&vm=2&re
- Japanese Law Translation. (2016). Road Traffic Act 1960. Retrieved May 30, 2019, from <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?id=2962&vm=04&re=02>

แนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน*

GUIDELINES FOR ENHANCING THE LEADERSHIP OF THE EDUCATIONAL ADMINISTRATORS EFFECTIVELY OF PRIVATE UNIVERSITIES IN GUANGXI PROVINCE, PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

เจิน เต๋ย*, นีรันตร์ สุธีนิรันตร์, จิตติวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา, สหทยา สิทธิวิเศษ

Soen Tai, Niran Suteeniran, Jittawisut Wimuttipanya, Sahasaya Sittiwiset

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Graduate School of Bansomdejchaopraya

*Corresponding author E-mail: Jittawisut.wi@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) การสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 3) แนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างซี โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง มหาวิทยาลัยละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 480 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ อธิการบดีหรือรองอธิการบดีของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัย และผู้ที่มีบทบาทหลัก ในการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ จำนวน 20 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้บริหาร มีจิตใจที่โอปอ้อมอารี มีความเมตตากรุณาต่อบุคลากรภายในองค์กร

* Received December 26, 2022; Revised January 6, 2023; Accepted February 26, 2023

ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ ในการบริหารจัดการรวมถึงการดำเนินงานในด้าน ต่าง ๆ มีเทคนิคและวิธีการที่หลากหลายในการบริหารงาน วางตนได้อย่างเหมาะสมให้เกียรติกับบุคลากรภายในองค์กรทุกคน เป็นที่เคารพรักและศรัทธาของคนภายในองค์กร ผู้บริหาร มีความรู้ความสามารถที่รอบด้าน มีทักษะและประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารการศึกษา, การจัดการศึกษา

Abstract

The purpose of study on 1) Strengthening the leadership of effective educational administrators 2) To assess the enhance the leadership of educational administrators effectively. 3) Guidelines for enhancing the leadership of effective educational administrators of private universities in Guangxi Province. There were mixed-method research. They were selected by purposive sampling method 20 people from each university, totaling 480 people. The interview group was the president or vice president of the university. 1 person per university, totaling 24 people. The group of appraisers for the suitability of the implementation consisted of experts from the university. and those who have main roles in policy and strategic management, totaling 20 people. The data were collected by using 5-point rating scale questionnaire and were statistically analyzed in percentage, mean, and standard deviation. The finding of the study on Guidelines for enhancing the leadership of educational administrators effectively of private universities in Guangxi Province Executives have a generous mind. Support and help personnel within the organization as well there are various techniques and methods in administration. Executives can place themselves in a proper manner with respect to all personnel within the organization. neutralize Be respected, loved and believed by people within the organization. have skills and experience in solving various problems appropriately

Keywords: leadership administrator educational administration

บทนำ

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อให้สามารถพัฒนาคน

ให้มีคุณภาพอย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอยู่ได้ ในสังคมที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยต้องการให้ประชากรของประเทศสามารถร่วมมือ และแข่งขันกับประชาคมโลกอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม ต่อการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบโดยมุ่งกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ซึ่งมุ่งหวังจะให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา และตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ระบบการศึกษาต่างยอมรับว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการทั้งปวงในสถานศึกษา ลักษณะของผู้บริหารที่มีความสามารถในการบริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำกล่าวคือ มีศิลปะของการโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นให้คล้อยตามวัตถุประสงค์ของตนสามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตระหนักถึงความประสงค์ของตนที่ต้องการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อฟัง เคารพนับถือ มีความจงรักภักดี และให้ความช่วยเหลือ มีอำนาจเหนือบุคคลอื่นมีความสามารถควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในองค์กร (จรัส อติวิทยากรณ์, 2554)

ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ก่อให้เกิดกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาที่วางไว้ โดยใช้การสนับสนุน ชักชวน กระตุ้นจูงใจให้บุคคลปฏิบัติตามด้วยความกระตือรือร้นเต็มใจ และยินดีที่จะให้ความร่วมมือ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงาน และการบริหารจัดการการศึกษาในสถานศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ในสภาพสังคมในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงและแข่งขันกันสูง ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจการเมือง การปกครอง เทคโนโลยีสารสนเทศ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ประเทศไทยกำลังเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อการศึกษาให้ในรูปแบบต่าง ๆ รวมไปถึง การบริหารการศึกษาทั้งในระดับโลก และในระดับประเทศ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์กรไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งต้องกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีผู้นำที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม และเป็นผู้นำที่มีศักยภาพสูงในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และการแข่งขันอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาเพื่อความอยู่รอด และให้เป็นไปในทิศทางที่ดี สามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายด้วยความสำเร็จ ซึ่งตัวแปรสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญในฐานะเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในการบริหารให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่มีศักยภาพ และมีพลังในทางบวกจะทำให้สามารถ

ขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่การพัฒนาได้อย่างสร้างสรรค์ และมีคุณภาพ ซึ่งต้องอาศัยผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่เหมาะสม เพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อศึกษาแนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 24 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำการ มหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง มหาวิทยาลัยละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 480 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ อธิการบดีหรือรองอธิการบดีของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย และผู้ที่มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ จำนวน 20 คน ตัวแปรที่ศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษา ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ และผู้ตาม 2) โครงสร้างของงาน 3) อำนาจของผู้นำประสิทธิภาพของภาวะผู้นำได้ดำเนินการตามกรอบแนวคิดของ (Robert, W. & Thomas, J. P., 1980) มี 7 ด้านดังนี้ 1) ด้านกลยุทธ์ 2) ด้านโครงสร้าง 3) ด้านระบบ 4) ด้านรูปแบบ 5) ด้านบุคลากร 6) ด้านทักษะ 7) ด้านค่านิยมร่วม ประสิทธิภาพของภาวะผู้นำได้ดำเนินการตามกรอบแนวคิดของสต็อกดิลล์ (Stogdill, R. M., 1989) 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านความสามารถ 3) ด้านทักษะทางสังคม

การวิจัยเรื่อง แนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตามขั้นตอนดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยมีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

ตอนที่ 2 แนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้านกลยุทธ์ 10 ข้อ ด้านโครงสร้าง 7 ข้อ ด้านระบบ 7 ข้อ ด้านรูปแบบ 9 ข้อ ด้านบุคลากร 7 ข้อ ด้านทักษะ 8 ข้อ ด้านค่านิยมร่วม 7 ข้อ รวม 55 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

ตอนที่ 3 สอบถามแนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้านบุคลิกภาพ 12 ข้อ ด้านความสามารถ 10 ข้อ ด้านด้านทักษะทางสังคม 8 ข้อ รวม 30 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

ตอนที่ 4 สอบถามการประเมินรูปแบบแนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์แนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดแนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดแนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

3. สร้างแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามประสิทธิภาพของภาวะผู้นำได้ดำเนินการตามกรอบแนวคิดของ (Robert, W. & Thomas, J. P., 1980) มี 7 ด้านดังนี้ 1) ด้านกลยุทธ์ 2) ด้านโครงสร้าง 3) ด้านระบบ 4) ด้านรูปแบบ 5) ด้านบุคลากร 6) ด้านทักษะ 7) ด้านค่านิยมร่วม และประสิทธิผลของภาวะผู้นำได้ดำเนินการตามกรอบแนวคิดของสต็อกดิลล์ (Stogdill, R. M., 1989) 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านความสามารถ 3) ด้านทักษะทางสังคมแล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขปรับปรุง ให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแต่ละข้อคำถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่น 0.943 (Cronbach, L. .J., 1951)

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ไปใช้กับมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทกวางสี จำนวน 2 มหาวิทยาลัย ๆ ละ 10 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ไปขอความร่วมมือ จากมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 440 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 440 ฉบับ เก็บคืนได้จำนวน 440 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผลข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตามขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา โดยใช้ค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับแนวทางส่งเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ใน 7 ด้านดังนี้ 1) ด้านกลยุทธ์ 2) ด้านโครงสร้าง 3) ด้านระบบ 4) ด้านรูปแบบ 5) ด้านบุคลากร 6) ด้านทักษะ 7) ด้านค่านิยมร่วม และแนวทางส่งเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มี 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านความสามารถ 3) ด้าน

ทักษะทางสังคม โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546)

ผลการวิจัย

การวิจัยศึกษาแนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามีประสิทธิภาพ ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาการสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามีประสิทธิภาพ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามีประสิทธิภาพ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ด้านที่	ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านกลยุทธ์	4.45	1.54	มาก
2	ด้านโครงสร้าง	4.38	2.35	มาก
3	ด้านระบบ	4.41	3.22	มาก
4	ด้านรูปแบบ	4.40	3.25	มาก
5	ด้านบุคลากร	4.46	1.63	มาก
6	ด้านทักษะ	4.49	1.45	มาก
7	ด้านค่านิยมร่วม	4.47	1.62	มาก
8	ด้านบุคลิกภาพ	4.28	2.04	มาก
9	ด้านความสามารถ	4.44	2.43	มาก
10	ด้านความสามารถ	4.39	1.34	มาก
11	ด้านทักษะทางสังคม	4.42	2.41	มาก

จากตารางที่ 1 การสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามีประสิทธิภาพ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แสดงให้เห็นว่า แนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามีประสิทธิภาพ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งการสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านกลยุทธ์ ส่วนด้านโครงสร้าง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และการสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามีประสิทธิภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้าน

บุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านทักษะทางสังคม ส่วนด้านความสามารถ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยมีรายละเอียดของผลการวิจัยในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีการประชุม วางแผนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการดำเนินงานที่ดีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนผู้บริหารสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านโครงสร้าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีการมอบหมายงานในหน้าที่ ได้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน ส่วนผู้บริหารมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านระบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับรูปแบบในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสามารถสร้างวัฒนธรรมภายในองค์กรที่ดี ส่วนผู้บริหารมีรูปแบบการทำงาน ที่เป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านรูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับรูปแบบในการทำงาน ส่วนผู้บริหารสามารถใช้ประสบการณ์ ความรู้ เทคนิค ใหม่ ๆ มาแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร ส่วนผู้บริหารสามารถชี้แนะให้บุคลากรปรับเปลี่ยนทัศนคติไปในทางที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านทักษะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีความเข้าใจในความสามารถที่ต่างกันของแต่ละบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการดูแลเอาใจใส่ต่อบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ส่วนผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการฝึกฝนอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านค่านิยมร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารได้รับความเชื่อมั่นจากบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นต่อการตัดสินใจของบุคลากร ส่วนผู้บริหารส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมที่ดีภายในองค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีจิตใจที่โอบอ้อมอารี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนผู้บริหารมีความรอบรู้เท่าทันต่อการณ์ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านความสามารถ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถที่รอบด้าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน ส่วนผู้บริหารมีสมรรถนะของผู้นำที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านทักษะทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารให้การสนับสนุนบุคลากร ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความเอาใจใส่มีจิตใจที่ดี ส่วนผู้บริหารได้รับความเคารพ ความศรัทธาจากบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 2 ศึกษาการประเมินรูปแบบการพัฒนการสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนการสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหาร มีจิตใจที่โอบอ้อมอารี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนผู้บริหารมีความเชื่อมั่นต่อบุคลากรในการมอบหมายงานที่รับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยด้านการบริหารการศึกษา บริหารทรัพยากรมนุษย์ บริหารกลยุทธ์ บริหารคุณภาพ ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีจัดสัมมนาโดยมีผลดังนี้ ผู้บริหารมีจิตใจที่โอบอ้อมอารี สนับสนุนช่วยเหลือบุคลากรภายในองค์กรเป็นอย่างดี มีความเมตตากรุณาต่อบุคลากรภายในองค์กร ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการรวมถึงการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ มีเทคนิคและวิธีการที่หลากหลายในการบริหารงาน ผู้บริหารสามารถวางตนได้อย่างเหมาะสมให้เกียรติกับบุคลากรภายในองค์กรทุกคน วางตนเป็นกลาง เป็นที่เคารพรักและศรัทธาของคนภายในองค์กร ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถที่รอบด้าน มีทักษะและประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมช่วยให้องค์กรสามารถก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง ผู้บริหารมีการประชุม วางแผนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบไม่ว่าจะดำเนินงานในด้านใดก็ตามผู้บริหารจะมีการประชุมแต่ละฝ่ายเพื่อวางแผนการดำเนินงานให้ออกมาสมบูรณ์ที่สุด แบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบเหมาะสมกับตัวบุคคล เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่มีอคติในการดำเนินงาน ผู้บริหารมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน ประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม เน้นความถูกต้องเป็นหลัก มองโลกในแง่ดีเมื่อเจอปัญหาเข้ามาจะ

พยายามหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้บริหารสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี อีกทั้งยังสนับสนุนให้บุคลากรภายในองค์กรปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และผู้บริหารยังสามารถวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เป็นการคาดเดาเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นเพื่อเตรียมพร้อมที่จะหาทางออกสำหรับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ รวมถึงการวิเคราะห์โอกาสที่จะเข้ามาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและคว้าโอกาสที่อาจจะเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารให้ความสำคัญกับรูปแบบในการทำงานเพราะรูปแบบในการทำงานจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงศักยภาพของบุคลากรภายในองค์กร

จากผลการวิจัยแนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามีประสิทธิภาพ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามีประสิทธิภาพ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านกลยุทธ์ ส่วนด้านโครงสร้างมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และการสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามีประสิทธิผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านทักษะทางสังคม ส่วนด้านความสามารถ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหาร มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีศิลปะ ในการบริหารงาน สร้างบรรยากาศภายในให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานภายใต้บริบทสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อนำองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้าได้โดยไม่มีปัญหา และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารมีการบริหารอย่างเป็นระบบ มีการเสริมสร้างศักยภาพของทุกคนในกลุ่มให้เต็มความสามารถสูงสุด มีเทคนิค วิธีการในการบริหารจัดการที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่น ให้ปฏิบัติตาม ผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพสูงสุด

อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลในแต่ละด้านดังนี้

1. การสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า ด้านกลยุทธ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการประชุม วางแผนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินงานที่ดีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อกำหนดกลยุทธ์ให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร

สามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่นำมาปรับใช้หรือต่อยอดพัฒนาได้อย่างเหมาะสม มีการวิเคราะห์จุดอ่อนของสถานศึกษา มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา มีการวิเคราะห์จุดแข็งของสถานศึกษา และผู้บริหารสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของฮอสกิสสัน และเลอร์แลนด์ ได้ให้คำจำกัดความว่ากลยุทธ์ หมายถึง ชุดของภาระผูกพัน และการดำเนินการต่าง ๆ ที่ได้มีการประมวล และประสานเข้าด้วยกันโดยมีเป้าหมายเพื่อใช้ประโยชน์จากความสามารถหลัก (Core Competencies) และก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนหรืออาจกล่าวอีกในนัยหนึ่งว่า กลยุทธ์ หมายถึง แนวทาง หรือวิธีการในการปฏิบัติที่ประกอบด้วยการดำเนินงานเชิงแข่งขัน และแนวทางในการทำธุรกิจสำหรับผลจัดการทั้งหลาย เพื่อสามารถนำไปดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายทั้งหมดขององค์กร

ด้านโครงสร้าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการมอบหมายงานในหน้าที่ได้อย่างชัดเจน มีการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน สามารถบริหารจัดการงานในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีการพัฒนาโครงสร้างของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีการจัดการทรัพยากรภายในอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสนับสนุนการทำงานเป็นทีม และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรสอดคล้องกับแนวคิดของวีเลอรี (Laurie, 1985) ให้ความหมายเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรไว้ว่า โครงสร้างที่เป็นทางการเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างสมาชิกในองค์กร โดยโครงสร้างองค์กรนี้จะป็นสิ่งที่กำหนดงาน ความรับผิดชอบ บทบาท ความสัมพันธ์ของงาน และช่วงการติดต่อสื่อสารในองค์กร

ด้านระบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับรูปแบบในการทำงาน ผู้บริหารสามารถสร้างวัฒนธรรมภายในองค์กรที่ดี มีภาวะผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพมีการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับทุกคนได้มีรูปแบบการทำงานที่เป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของสมิธ (Smith, W. A., 1980) ได้ให้ความหมายว่า ระบบว่า หมายถึง ชุดของส่วนประกอบย่อยที่มีความสัมพันธ์ต่อกันและทำหน้าที่ร่วมกันภายใต้ข้อจำกัดของตนเอง โดยมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน

2. การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกลางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้านรูปแบบ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพให้ความสำคัญกับรูปแบบในการทำงาน มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีรูปแบบการทำงานที่เป็นระบบ ผู้บริหารสามารถสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานได้ สามารถสร้างวัฒนธรรมภายในองค์กรที่ดี ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับทุกคนได้ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ผู้บริหารสามารถใช้ประสบการณ์ ความรู้ เทคนิค ใหม่ ๆ มาแก้ไขปัญหาใน

สถานการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ กู๊ด (Good, Carter V., 1973) กล่าวว่า ความหมายของรูปแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง หรือทำซ้ำเป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติ ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลักการหรือแนวคิด เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม ตามความหมายดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า รูปแบบ คือ แบบจำลองของสิ่งที่

ด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารมี กลวิธีในการกระตุ้น และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร มีความสามารถในการคิด เชิงวิเคราะห์โดยการกำหนดวิธีทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหาใน สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก และมีความ รับผิดชอบต่อสังคม มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีความรู้ ความสามารถในการคิด เชิงสร้างสรรค์ ผู้บริหารสามารถคิดในเชิงวิเคราะห์โดยสามารถจำแนก องค์ประกอบของข้อมูลได้ มีการคิดพิจารณาทบทวนก่อนการตัดสินใจ มีความสามารถในการ คิดเชิงสังเคราะห์โดยสามารถผสมผสานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้เกิดแนวความคิดใหม่ สอดคล้องกับ แนวคิดของ กล่าวว่า ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูงเป็นผู้นำ ที่มีความสามารถในการคิด เชิงวิเคราะห์คิดเชิงสังเคราะห์การทำงานสามารถคิดเชิงสร้างสรรค์ขยายความคิดที่แปลกใหม่ มี ความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาการพิจารณาทบทวนก่อนการตัดสินใจ และมีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างเป็นระบบ

ด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรให้ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร มีเทคนิค และวิธีการในการพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการคัดเลือกบุคลากรที่มี ความสามารถ ผู้บริหารให้การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการ ทรัพยากรบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสามารถชี้แนะให้บุคลากรปรับเปลี่ยนทัศนคติไป ในทางที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ กิลลี และเอ็กแลนด์ (Gilley, Jerry W. & Eggland, Steven A., 1990) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร คือ การนำกิจกรรมที่มีการกำหนดและวางรูปแบบอย่างมีระบบมาใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และปรับปรุงพฤติกรรมของ พนักงานให้ดีขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ส่วน คือ 1) การพัฒนาบุคคล (Individual Development) 2) การพัฒนาสายอาชีพ (Career Development) 3) การพัฒนาองค์การ (Organization Development) ทั้งนี้ องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วน จะมีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือ การ ปรับปรุงการทำงานของพนักงานให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาบุคลากร

3. แนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามีประสิทธิภาพ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวาสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า ผู้บริหารมี

ความเข้าใจในความสามารถที่ต่างกันของแต่ละบุคคล มีการดูแลเอาใจใส่ต่อบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีสนับสนุนให้บุคลากรที่มีความสามารถพิเศษได้แสดงออกอย่างเหมาะสม ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพและการงาน มีความสามารถ เทคนิค วิธีการที่หลากหลาย มีทักษะในการบริหารจัดการที่ดี ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการฝึกฝนอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ กู๊ด (Good, Carter V., 1973) ได้ให้ความหมายของทักษะไว้ในหนังสือ Dictionary of Education ว่าเป็นสิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้ที่กระทำด้วยความยากง่าย แม่นยำ อาจจะทางด้านร่างกาย สมองก็ได้ หรือทักษะ หมายถึง ความชัดเจน ความกลมกลืนในการใช้นิ้วมือ นิ้วเท้า มือ เท้า และสายตา โดยด้านค่านิยมร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารได้รับความเชื่อมั่นจากบุคลากร มีความเชื่อมั่นต่อการตัดสินใจของบุคลากร มีความเชื่อมั่นต่อบุคลากรในการมอบหมายงานที่ได้รับผิดชอบ ผู้บริหารยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรมีความรักและสามัคคีกัน มีการส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมที่ดีภายในองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ สปริงเกอร์ (Spranger, E., 1928) ได้แบ่งลักษณะของค่านิยมโดยพิจารณาตามลักษณะการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมด้านต่าง ๆ ออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้ 1) ค่านิยมทางทฤษฎี หรือวิชาการ (Theoretical value) ได้แก่ ค่านิยมที่จะศึกษาหาความรู้ความจริง เหตุผล และการรวบรวมจัดระบบความรู้ 2) ค่านิยมทางเศรษฐกิจ (Economic value) เป็นค่านิยมที่ทำให้บุคคลแสวงหาประโยชน์ทรัพย์สินและความมั่นคง 3) ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (Aesthetic value) เกี่ยวข้องกับความชื่นชม พึงพอใจในความงามความเหมาะสมและความกลมกลืนกันในลักษณะต่าง ๆ 4) ค่านิยมทางสังคม (Social value) ได้แก่ ความรักเพื่อนมนุษย์ ความต้องการที่จะทำประโยชน์ให้เพื่อนมนุษย์ 5) ค่านิยมทางการเมือง (Political value) คือความนิยม อำนาจ อิทธิพล และชื่อเสียง 6) ค่านิยมทางศาสนา (Religious value) ได้แก่ ความเชื่อและความยึดถือในศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือจุดมุ่งหมายอันสูงสุดในจักรวาล และด้านบุคลิกภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารมีจิตใจที่โอบอ้อมอารี มีความคิดสร้างสรรค์สามารถวางตนได้อย่างเหมาะสม มีความเมตตากรุณาเอื้ออาทรต่อคนอื่น ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรแต่งกายสุภาพเหมาะสมถูกกาลเทศะ มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวาสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งการสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร มีจิตใจที่โอบอ้อมอารี

สนับสนุนช่วยเหลือบุคลากรภายในองค์กรเป็นอย่างดี มีความเมตตากรุณาต่อบุคลากรภายในองค์กร ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ ในการบริหารจัดการรวมถึงการดำเนินงานในด้าน ต่าง ๆ มีเทคนิคและวิธีการที่หลากหลายในการบริหารงาน ผู้บริหารสามารถวางตนได้อย่างเหมาะสม ให้เกียรติกับบุคลากรภายในองค์กรทุกคน วางตนเป็นกลาง เป็นที่เคารพรักและศรัทธาของคนภายในองค์กร ผู้บริหาร มีความรู้ความสามารถที่รอบด้าน มีทักษะและประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและผู้บริหารให้การสนับสนุนบุคลากรในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ มีความเอาใจใส่มีจิตใจที่ดี ผู้บริหารแสดงออกอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดี มีน้ำใจ ต่อผู้อื่นสามารถสร้างสัมพันธ์อันดีต่อบุคลากร ผู้บริหารสามารถเข้าใจในความรู้สึกของบุคลากรในการทำงาน ผู้บริหารให้เกียรติและให้ความไว้วางใจกับผู้อื่น ผู้บริหารได้รับความเคารพ ความศรัทธาจากบุคลากร ข้อเสนอแนะ จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางสร้างเสริมความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวาสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีข้อเสนอแนะดังนี้ ด้านกลยุทธ์ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการวิเคราะห์จุดแข็งของสถานศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษาให้ก้าวทันต่อโลกยุคปัจจุบัน ด้านโครงสร้าง ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดการทรัพยากรภายในอย่างเป็นระบบ และการมอบหมายงานในหน้าที่ได้อย่างชัดเจนสามารถบริหารจัดการงานในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ด้านระบบ ผู้บริหารควรส่งเสริมมีรูปแบบการทำงานที่เป็นระบบ มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้อย่างครอบคลุมวัตถุประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- จรัส อติวิทยารณณ์. (2554). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- Cronbach, L. .J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16 3), 297-334.
- Gilley, Jerry W. & Eggland, Steven A. (1990). *Principles of Human Resorece Feveelpment*. New York: Addison Wesley.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book.
- Laurie. (1985). Further studies on bivalent chiasma frequency in human males with normal karyotypes. *Annals of human genetlcs*, 49(3), 189-201.
- Robert, W. & Thomas, J. P. (1980). *Business Horizons*. The Journal of the Kelley School of Business, Indiana University, 23(3), 14-26 .

- Smith, W. A. (1980). System concept, total. In Encyclopedia of Professional Management. New York: McGraw-Hill.
- Spranger, E. (1928). Types of men. Halle: Max Neime yer.
- Stogdill, R. M. (1989). Handbook of Leadership : Survey of Theory and Research. New York: The Free Press.

การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด
สู่การปฏิบัติในสถานศึกษากรณีศึกษา: โรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา*

IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL INNOVATION OF LESSON
STUDY AND OPEN APPROACH: A CASE STUDY OF ELEMENTARY
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION
SONGKHLA PROVINCE

ซูฟวัน เจตเต^{*1}, เอกรินทร์ สังทอง²

Sufuwan Chektae, Ekkarin Sungtong

¹โรงเรียนอับดุลฟานบูรณวิทย์ สข.ปัตตานี

Ibnuaffanburanawit School, Pattani, Thailand

²มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Faculty of Education of Prince of Songkhla University, Thailand

*Corresponding author E-mail: sufuwan632@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา 2) ศึกษาผลที่เกิดจากการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา จำนวน 10 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา มีการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ดังนี้ (1) การเตรียมบริบทก่อนนำไปใช้ ได้แก่ ทำความเข้าใจกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ สร้างความสมัครใจของครูและผู้บริหาร ทำความเข้าใจแบบเรียนคณิตศาสตร์ของญี่ปุ่น จัดสรรงบประมาณเป็นการเฉพาะ และสนับสนุนสื่อ/วัสดุ

* Received December 23, 2022; Revised February 2, 2023; Accepted February 23, 2023

อุปกรณ์พื้นฐาน และ (2) การดำเนินการตามขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ได้แก่ การวางแผนบทเรียนร่วมกัน (Co-Plan) การปฏิบัติหรือการสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน (Co-Do) และการสะท้อนผลร่วมกัน (Co-See) 2) ผลที่เกิดจากการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา พบว่า (1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น (2) ครูมีภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนการสอน (3) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำทางวิชาการ (4) โรงเรียนมีการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรไปสู่วัฒนธรรมคุณภาพ และ (5) ผู้ปกครองและชุมชนให้การยอมรับ ชื่นชม สนับสนุน และติดตามความเคลื่อนไหวของโรงเรียน

คำสำคัญ : นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน, วิธีการแบบเปิด, การปฏิบัติในสถานศึกษา , โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the implementation of educational innovation of Lesson Study and Open Approach in schools 2) to study the effects of implementation of educational innovation of Lesson Study and Open Approach in schools. It was the qualitative research. The key informants were 10 school administrators and teachers under the office of the private education Songkhla Province selected by using purposive sampling. The instruments were semi-structured interview protocol and non-participant observation. The data were analyzed by using grounded theory techniques. The findings were as follows: 1) Elementary schools under the office of the private education Songkhla Province implemented an educational innovation of Lesson Study and Open Approach in schools were: (1) contextual preparation before implementation were making understand of a Lesson Study and an Open Approach, study visiting to a role model school, volunteering of teachers and administrators, making understand in Japanese mathematics textbook, specifically allocated budgeting and supporting in general medias and equipment. And (2) a Lesson Study and an Open Approach implementation procedure consisted of collaboratively design research lesson (Co-Plan), collaboratively observing research lesson (Co-Do), and collaboratively doing post-discussion or reflection on teaching practice (Co-See). 2) The findings of Implementation of educational innovation of Lesson Study and Open Approach

in schools were (1) students' achievement and learning behavior got better. (2) teachers had instructional leadership. (3) school's administrators had transformational and academic leadership. (4) an organizational culture in school had changed to be better. And (5) student's parents and community has accepted, admired, supported and followed the school's movement.

Keywords: Innovation of lesson Study, Open Approach, Implementation, Elementary Schools under the Office of the Private Education Songkhla Province

บทนำ

พลวัตของโลกแห่งศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วแบบก้าวกระโดดอย่างรวดเร็วรอบด้าน โลกอยู่ในสภาวะ VUCA World จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำองค์กรต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) สร้างศักยภาพ ความสามารถ และพัฒนาทีมงานให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ ซึ่งวงการศึกษาดังต้องตระหนักและติดตามถึงการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและพลิกผันของโลกและสังคมให้ทันหรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าเพื่อนำมาใช้จัดการศึกษาแห่งอนาคตไม่หลงการจัดการศึกษาแห่งอดีต (ศศิมา สุขสว่าง, 2560); (วิจารณ์ พานิช และ ปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร, 2563) โดยการบริหารจัดการศึกษาต้องมีความเหมาะสมกับยุคสมัยใหม่ โดยเฉพาะด้านกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่โรงเรียนคุณภาพ ซึ่งถือเป็นนโยบายเร่งด่วนในการเป็นกลไกให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีความเป็นเลิศ และเกิดความเสมอภาคในการให้บริการทางการศึกษาที่เท่าเทียม และได้มาตรฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการกระจายอำนาจ นั่นคือ โรงเรียนทุกระดับคือแหล่งสำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาคนส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็นและพัฒนาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ โดยมีครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญมาก จึงต้องพัฒนาครูให้มีคุณภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2556) ในด้านการปฏิรูปการเรียนรู้นั้นได้มีความพยายามในการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยมาโดยตลอด แต่ความพยายามส่วนใหญ่มักจะล้มเหลว อาจเนื่องมาจากการขาดการเตรียมบริบทเพื่อใช้นวัตกรรม (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2554)

สำหรับประเทศที่คุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับชั้นนำของโลกจะมีการพัฒนาวิชาชีพครูที่เข้มแข็ง ซึ่งการพัฒนาวิชาชีพครูในประเทศระดับชั้นนำของโลกมี 2 แบบ คือ จัดการฝึกอบรม Training-based Professional Development กับการจัดให้มีระบบเรียนรู้ฝังแฝงอยู่ในการทำงานที่อาจเรียกว่า PLC ซึ่งประเทศที่เด่นด้านการพัฒนาวิชาชีพครู ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน และประเทศสิงคโปร์ ฯลฯ ดังเช่นประเทศญี่ปุ่นที่ใช้ระบบ Lesson Study

Group ซึ่งก็คือ PLC (วิจารณ์ พานิช และ ปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร, 2563) เช่นเดียวกับ (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์และคณะ, 2550) ที่กล่าวถึงประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ เช่น อเมริกา และญี่ปุ่น มีการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) เป็นนวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนาและใช้กันอย่างแพร่หลายเมื่อประมาณ 130 ปีที่แล้ว (Shimizu, S, 2006) ซึ่งปัจจุบันมีการเผยแพร่ไปในหลายประเทศทั่วโลกและประเทศไทยนำมาใช้ครั้งแรกที่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น นำโดย ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ในปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา โดยมีการพัฒนาควบคู่กับวิธีการแบบเปิด (Open Approach) และมีการขยายทั่วทุกภูมิภาค รวมถึงภาคใต้โดยเฉพาะในสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลาที่นำนวัตกรรมดังกล่าวไปใช้จนเห็นผลสำเร็จเชิงประจักษ์

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจศึกษา เรื่องการนำนวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนา นักเรียนและครูผู้สอนไปพร้อม ๆ กัน อีกทั้งจะทำให้เกิดวัฒนธรรมคุณภาพขึ้นในโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องดังกล่าว โดยเลือกโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา มาเป็นกรณีศึกษา ซึ่งคาดหวังว่าผลการวิจัยจะเป็น สารสนเทศสำคัญเพื่อการตัดสินใจในการนำนวัตกรรมดังกล่าวไปใช้ในสถานศึกษา และเป็น ประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาจะได้เข้าใจนวัตกรรมดังกล่าว อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนได้จริง ตลอดจนนวัตกรรมดังกล่าวเป็น เครื่องมือในการพัฒนานักเรียนและวิชาชีพครูที่ต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลที่เกิดจากการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การออกแบบการวิจัย (Research Design) ใช้วิธีวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) ในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจสถานการณ์ทาง สังคมหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง (Bogdan, R. C., & Bikken, S. K, 2003) เนื่องจาก การศึกษาแบบกรณีศึกษาประกอบด้วยธรรมชาติของกรณีต่าง ๆ หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มี ลักษณะแตกต่างกัน หรือสถานการณ์ทางสังคมที่มีความหลากหลาย (Yin, R. K, 2005)

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants): ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ที่น่านวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิดมาใช้ในโรงเรียนมากกว่า 3 ปี จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนศรีนครินทร์ วิทยานุเคราะห์ โรงเรียนศิริพงศ์วิทยา โรงเรียนนรพัฒน์ โรงเรียนหวังดี และโรงเรียนทรัพย์ธานี วิทยา โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนจำนวน 10 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposeful Selection)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments): ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ชนิดแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Protocol) มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์, 2554) ความน่าเชื่อถือของเครื่องมืออาศัยการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของประเด็นข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ผู้วิจัยไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมแต่เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์อยู่วนนอก (สุรางค์ จันทวานิช, 2557) จะสังเกตระหว่างการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูตามประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย 3) ตัวผู้วิจัยเอง (Researcher as a Key Instrument) เป็นผู้ที่ มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการวิจัย (ชาย โพธิ์สิตา, 2556) เนื่องจากเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล 4) เทปบันทึกเสียง (Tape Recorder) จำนวน 2 เครื่อง เพื่อใช้บันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ และ 5) กล้องถ่ายรูป (Camera) จำนวน 1 เครื่อง เพื่อใช้บันทึกภาพที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection): ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้ 1) ประสานงานกับภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อขอหนังสือขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย แล้วดำเนินการส่งต่อไปยังผู้บริหารและครูที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ส่งแบบสัมภาษณ์ให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้า 3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1.30-2 ชั่วโมง/ คน ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่มีความเหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ (Seidman, I, 1998); (รัตนะ บัวสนธ์, 2556) โดยเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี (Rapport) สร้างความประทับใจและความไว้วางใจ เพื่อไม่ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรู้สึกกดดันหรือกังวล และกล้าเปิดเผยด้วยการให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ จากนั้นจึงดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยพยายามซักถามหรือใช้คำที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเข้าใจง่ายและสามารถสร้างประเด็นคำถามที่ต่อเนื่อง พร้อมสังเกตผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพออกมาได้อย่างครบถ้วน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์

โดยตรง (Face - to - Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาทำการบันทึกและถอดเทปเป็นรายวันเพื่อเป็นการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และเพื่อเป็นประโยชน์ในการสัมภาษณ์ครั้งต่อ ๆ ไป 5) เมื่อสิ้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละครั้งแล้ว ผู้วิจัยไม่พบข้อสงสัยใด ๆ หรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้นจะถือว่าข้อมูลมีความอิ่มตัว (Data Saturation) 6) ใช้วิธีการบันทึกข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในระหว่างการทำงานของผู้บริหารและครูในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลในอีกช่องทางหนึ่ง และ 7) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมด และนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis): ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded Theory Techniques) (Glaser, B., & Strauss, A. L, 1967); (Strauss, A., & Corbin, J, 1990); (Charmaz, K, 2006) โดยเริ่มจากการเก็บและรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ จัดแยกออกมาเพื่อการวิเคราะห์รูปแบบ (Patterns) หรือใจความหลัก (Themes) ก่อนที่จะมีการสร้างสมมติฐานและกรอบแนวคิดสำหรับคำอธิบายปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ที่ศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวอิงหลักการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive Approach) ที่อาศัยข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกมาตามระเบียบวิธี แล้วจึงทำการวิเคราะห์หาข้อสรุป หรือคำอธิบายเชิงทฤษฎีจากลักษณะหรือบริบททั่วไป (Generalization) ไปสู่ข้อสรุปเกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้น ๆ ซึ่งผู้วิจัยใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ถอดเทปบทสัมภาษณ์คำต่อคำจากบทสัมภาษณ์ทั้งหมดและบันทึกบทสัมภาษณ์ในไฟล์เอกสาร 2) จัดเก็บบทสัมภาษณ์ที่ถอดเทปแล้วลงในแฟ้มเอกสารที่ผู้วิจัยได้เตรียมไว้ เพื่อรอการตรวจสอบข้อมูลที่ถูกต้องอีกครั้ง 3) ตรวจสอบบทสัมภาษณ์อีกครั้งเพื่อพิจารณาความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำข้อมูลไปทำการวิเคราะห์ 4) จัดแยกประเภทของข้อมูลตามหมวดหมู่ 5) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสร้างทฤษฎีจากข้อมูล กล่าวคือ เริ่มต้นด้วยการใส่รหัส และตามด้วยการให้รหัสตามแนวคิดที่สัมพันธ์กัน โดยกระทำสลับไปมาในแต่ละบรรทัด ย่อหน้า และแต่ละหน้าของบทสัมภาษณ์โดยอาศัยหลักการสุ่มทางทฤษฎีประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล 6) วิเคราะห์รูปแบบและใจความหลักของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทั้ง 5 โรงเรียน โดยใช้วิธีเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างข้อมูลในแต่ละบทสัมภาษณ์ ทำการเปรียบเทียบข้อมูลในโรงเรียนเดียวกันและต่างโรงเรียน โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบสลับไปสลับมาเพื่อศึกษาความเหมือนและความต่างของข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปเป็นประเด็นของการสร้างกรอบแนวคิดหลัก 7) ตรวจสอบและสะท้อนคิดการวิเคราะห์ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้องอีกครั้งแบบกลับไปกลับมาเพื่อให้มั่นใจว่ากรอบแนวคิดนั้น ๆ มีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์โดยพิจารณาจากความอิ่มตัวของ

ข้อมูล และ 8) ยืนยันการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสุดท้ายเพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปของข้อค้นพบจากการวิจัย

ผลการวิจัย

1. โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ได้นำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งสามารถนำเสนอเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การเตรียมบริบทก่อนนำไปใช้ และ 2) การดำเนินการตามขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การเตรียมบริบทก่อนนำไปใช้ ประกอบด้วย (1) ทำความเข้าใจกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด: ผู้บริหารอาจจะเชิญผู้เชี่ยวชาญมาอบรมให้ความรู้แก่ครูในช่วงก่อนเปิดภาคเรียน หรือในช่วงที่โรงเรียนมีความพร้อม โดยช่วงอบรมผู้เชี่ยวชาญจะนำเสนอ และเปิดตัวอย่างวิดิทัศน์การสอนคณิตศาสตร์ของครูญี่ปุ่นที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดให้ครูได้เห็นชั้นเรียนจริง ลักษณะนักเรียนในการตอบคำถาม การคิดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ Sense of Math ตลอดจนพฤติกรรมการเรียนรู้ ต่าง ๆ ของนักเรียน ในการนี้ทั้งผู้บริหารและครูจะเกิดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญหรือประโยชน์ของชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาดังกล่าว และทุกคนก็จะโฟกัสในจุดเดียวกันเล็งเห็นว่าวัตกรรมดังกล่าวนั้นนอกจากเป็นการพัฒนาชั้นเรียน และนักเรียนแล้ว ยังเป็นการพัฒนาวิชาชีพของครูที่ยั่งยืนอีกด้วย สำหรับการสร้างความตระหนักให้กับครูนั้นควรเป็นไปอย่างไม่มีรบกวนจนเกินไป ให้เป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป (2) ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ: เปิดโอกาสให้ครูได้เข้าไปศึกษาดูชั้นเรียนจริงในโรงเรียนหรือในกิจกรรม Open Class ที่จัดขึ้นในโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงเรียนในเครือข่ายฯ ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น หรืออาจจะส่งครูเข้าไปร่วมในกิจกรรม Open Class ณ ประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นต้นแบบของการนำวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดไปใช้อย่างยาวนานมาแล้ว (3) สร้างความสมัครใจของครูและผู้บริหาร: การเป็นสมาชิกของทีมศึกษาชั้นเรียนนั้นจะต้องเกิดจากความสมัครใจและการเสียสละของครู เนื่องจากครูจะต้องมีภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม เช่น งานในการดำเนินการศึกษาชั้นเรียน ถอดบทเรียน และทำสื่อการสอนร่วมกัน ซึ่งจะต้องอาศัยความเสียสละของครูมากพอสมควร โดยในทุกขั้นตอนนั้นจะต้องทำอย่างละเอียดอ่อน เนื่องจากแต่ละขั้นตอนจะมีความซับซ้อนของรายละเอียดต่าง ๆ มากพอสมควร ในการนี้ต้องใช้ครูที่มีใจรักและมีความสมัครใจอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจและให้กำลังใจครูอย่างใกล้ชิด มีการสร้างความสัมพันธ์ในแนวระนาบ ทั้งผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และครูผู้สอน

เพื่อให้มีความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนม เป็นกันเอง มีการเชิญชวนซึ่งกันและกัน ไม่มีการบังคับอาศัยความพร้อมหรือเมื่อมีความพร้อมก่อนแล้วค่อยให้เข้าร่วม สำหรับการสร้างความสัมพันธ์กันในทีมศึกษาชั้นเรียนด้วยกันนั้น เมื่อเกิดทีมที่มาจากใจจะมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีไปด้วยกัน สนิทสนมรู้จักกันมากขึ้น ยอมรับฟังกันมากขึ้น มีความใกล้ชิดสนิทสนมแบบพี่แบบน้องสามารถพูดคุยและเปลี่ยนและสะท้อนผลในรูปของกัลยาณมิตรเป็นกันเอง ผู้บริหารเองก็จะใช้ระบบการบริหารในเชิงประชาธิปไตย จะรับฟังเสียงครูและนักเรียนมากขึ้น (4) ทำความเข้าใจกับแบบเรียนคณิตศาสตร์ของญี่ปุ่น: ผู้บริหาร ครูผู้สอน และทีมศึกษาชั้นเรียนจะต้องทำความเข้าใจแบบเรียนคณิตศาสตร์ของญี่ปุ่นอย่างละเอียด ถ่องแท้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญมาร่วมทำความเข้าใจให้กับทีมศึกษาชั้นเรียนด้วย จึงจะทำให้การขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดเป็นไปด้วยความเข้าใจสามารถถอดบทเรียนไปใช้ในชั้นเรียนได้จริง (5) จัดสรรงบประมาณเป็นการเฉพาะ: เพื่อให้การ ดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและต่อเนื่อง จึงต้องมีการจัดสรรงบประมาณเป็นการเฉพาะสำหรับการใช้ในการเตรียมความพร้อมและการขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดในโรงเรียนให้เป็นไปได้อย่างราบรื่น เช่น กิจกรรมอบรมพัฒนาวิชาชีพครู พาคูไปดูงานหรือศึกษาชั้นเรียน ณ สถานที่ต่าง ๆ ที่มีการเปิดชั้นเรียน การจัดหาสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ และการผลิตสื่อการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น และ (6) สนับสนุนสื่อ/วัสดุอุปกรณ์พื้นฐาน: จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องเอื้อและสนับสนุนสื่อ/วัสดุอุปกรณ์พื้นฐานในการขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดในโรงเรียน เช่น กระดานแม่เหล็ก บล็อก เครื่องถ่ายเอกสารสี เครื่องเคลือบสำหรับใช้ในการผลิตสื่อ เป็นต้น แม้สื่อ/ วัสดุอุปกรณ์พื้นฐานบางรายการอาจมีราคาสูงแต่ผู้บริหารควรให้การสนับสนุน

2) การดำเนินการตามขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด โรงเรียนประถมศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ได้นำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดไปใช้ในโรงเรียนตามขั้นตอนของ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (Inprasitha, M, 2010) ที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวางแผนบทเรียนร่วมกัน (2) การปฏิบัติหรือการสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน และ (3) การสะท้อนผลร่วมกันสำหรับวิธีการแบบเปิด ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ตามแนวคิดของ (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2554) ได้แก่ (1) การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด (2) การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนผ่านการแก้ปัญหา (3) การอภิปรายและเปรียบเทียบร่วมกันทั้งชั้นเรียน และ (4) การสรุปบทเรียนจากการเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยการศึกษาชั้นเรียนเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูแนวใหม่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่อาศัยแนวคิดเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาการสอนมาบูรณาการเข้ากับรูปแบบการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นวิธีการแบบเปิดที่เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูในระดับห้องเรียน ซึ่งการดำเนินการตามขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนและ

วิธีการแบบเปิดของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลาเป็น
สามารถนำเสนอได้ดังนี้

2.1 ขั้นตอนของการวางแผนบทเรียนร่วมกัน (Co-Plan) ประกอบด้วย 3
ขั้นตอน ได้แก่ (1) การกำหนดแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจนเื้อต่อทีมศึกษาชั้นเรียน (2) การสร้าง
ทีมร่วมแรงร่วมใจที่มีความสมัครใจ ประกอบด้วยผู้บริหาร หัวหน้าผู้รับผิดชอบการใช้วัตรกรรม
การศึกษาชั้นเรียน ครูผู้สอนที่ใช้วัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด และใน
บางครั้งก็จะมีผู้เชี่ยวชาญมาร่วมด้วย (3) การดำเนินการวางแผน ได้แก่ การจัดตารางเวลา
ที่เื้อให้ทีมได้มีเวลาทำงานร่วมกัน ทีมมีการถอบบทเรียนร่วมกันเพื่อบอกแบบแผนการจัดการ
เรียนรู้อาร่วมกันตามขั้นตอนของวิธีการแบบเปิด ตลอดจนการผลิตสื่อการสอนร่วมกัน

2.2 ขั้นตอนของการปฏิบัติหรือการสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน (Co-Do) โดย
ครูผู้สอนจะนำแผนการจัดการเรียนรู้อาร่วมกันออกแบบร่วมกันเป็นทีมสู่การปฏิบัติในชั้น
เรียนตามขั้นตอนของวิธีการแบบเปิด ซึ่งทุกคนในทีม (รวมถึงทีมผู้เชี่ยวชาญ) มีการเตรียมความ
พร้อมในการจัดการเวลาตัวเองให้พร้อมที่จะเข้าร่วมสังเกตชั้นเรียน โดยเป้าหมายหลักของการ
สังเกตชั้นเรียน คือ การสังเกตกระบวนการการคิดของนักเรียน ไม่ใช่เป็นการพิจารณา
ความสามารถในการสอนของครู ทุกคนที่เข้าร่วมสังเกตชั้นเรียน มีการสังเกตนักเรียนในด้าน
กระบวนการคิดความสามารถในการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดง
ถึงความเข้าใจในบทเรียน และมีการจดบันทึกแนวคิดของนักเรียนอย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่ง
ครูผู้สอนและผู้ร่วมสังเกตชั้นเรียนจะมีบทบาทดังนี้ (1) ครูผู้สอน คือ ครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยน
บทบาทจากครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยใช้คำถามปลายเปิดร่วมกับสถานการณ์
ปัญหาที่น่าสนใจ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระโดยครูจะต้องมีความอดทนรอคำตอบ
ของนักเรียนอย่างใจเย็นโดยไม่แทรกแซงแนวคิดของนักเรียน จากนั้นให้นักเรียนได้อภิปราย
ตามแนวคิดของนักเรียนในชั้นร่วมกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน และจะต้องขมวดแนวคิดของ
นักเรียนทุกคนในตอนท้ายของคาบเรียน (2) ผู้ร่วมสังเกต คือ เก็บข้อมูลสะท้อนผลบทเรียน
และสามารถเดินดูรอบ ๆ เพื่อบจะได้สังเกตและจดบันทึกแนวคิดนักเรียน วิธีการหรือการ
แก้ปัญหาของนักเรียนแต่ละคนอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปร่วมกันสะท้อนผล เพื่อ
พัฒนาชั้นเรียนและเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูเนื่องจากการเรียนรู้อาร่วมกันแนะนำกัน ผู้บริหารมีการ
เชิญชวนโรงเรียนข้างเคียงมาร่วมสังเกตชั้นเรียนจนเกิดเป็นเครือข่ายเล็ก ๆ ที่ครูสามารถ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้อาร่วมกันเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างแท้จริงและผู้สังเกตต้องมีทักษะการ
สังเกตพร้อมทั้งความรู้ความเข้าใจในเรื่องวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดด้วย

2.3 ขั้นตอนการสะท้อนผลร่วมกัน (Co-See) ประกอบด้วย (1) มีการ
ดำเนินการในขั้นตอนของการสะท้อนผลบทเรียนร่วมกันอย่างชัดเจนคือสะท้อนสิ่งที่ครูผู้สอนได้
ดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ สะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสอนว่าเป็นอย่างไร แนว

ทางการแก้ไขเป็นอย่างไร และมีข้อเสนอแนะที่อาจเกิดขึ้นระหว่างสอนมาเพิ่มเติม (2) เทคนิคการสะท้อนผล จะเป็นการสะท้อนเชิงบวกให้กำลังใจและเป็นการสะท้อนที่ตัวบทเรียนไม่ใช่ที่ตัวครู (3) บทบาทของผู้ร่วมสะท้อนผล ได้แก่ ผู้บริหารจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการในการสะท้อนผลและให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ครูผู้สอนจะทำหน้าที่วิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพราะเหตุใด ระบุประเด็นปัญหาเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป และเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป ครูผู้ร่วมสะท้อนผลจะทำหน้าที่ในการสะท้อนผลตามกรอบคือแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมีแนวคิดใดบ้าง แนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นได้รับการบริหารจัดการอย่างทั่วถึงหรือไม่อย่างไร และผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยจะทำหน้าที่สะท้อนผลเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในเรื่องที่สอน แนวคิดของนักเรียนประเด็นที่ควรพัฒนาว่าคนพัฒนาประเด็นใดบ้าง

2. ผลที่เกิดจากการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ผลที่เกิดขึ้นมี 5 ด้าน ได้แก่

1) นักเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้น ผลการทดสอบระดับชาติสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ซึ่งแต่ละโรงเรียนมองว่าผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวไม่ใช่เป้าหมายหลักของโรงเรียนเพราะสิ่งที่นักเรียนจะได้มีมากกว่านั้น คือ พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่ปรากฏเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างให้เห็นได้ชัด กล่าวคือ นักเรียนมีทักษะการคิดที่ดี กล้าคิดกล้าทำ กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผลงานของตนเองและเพื่อนได้ สามารถอธิบายสิ่งที่ตนเองได้คิดให้ผู้อื่นฟังอย่างเป็นเหตุเป็นผลถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน ผู้เรียนมีการสื่อสารและนำเสนองานให้ผู้ฟังเข้าใจได้ดี และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีความกระตือรือร้นในการเรียน มีวินัย ตั้งใจเรียนมากขึ้นกว่าเดิม และมีการทำงานเป็นทีม

2) ครู พบว่า ครูมีภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนการสอน (Instructional Leadership) มีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่เหมาะสม ออกแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาไปสู่มีอาชีพยุคใหม่ที่ประสบความสำเร็จ จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สามารถสอนรายวิชาที่หลากหลายได้ไม่เฉพาะเจาะจงวิชาที่จบมาแต่สามารถสอนได้เป็นอย่างดีเช่นกัน มีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถสังเคราะห์แนวคิดของผู้เรียนและสรุปองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ ให้การยอมรับต่อการวิพากษ์วิจารณ์และพร้อมรับฟังข้อเสนอแนะจากเพื่อนร่วมงาน มีการทำงานเป็นทีม และมีการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงและหลากหลายวิธีการ

3) ผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน มีความเป็นผู้นำทางวิชาการมากขึ้น มีการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาชั้นเรียนร่วมกับครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง มีการทำงานที่มุ่งมั่นต่อผลสำเร็จของงาน มีเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้บริหารมืออาชีพ

4) โรงเรียน พบว่า มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานของครูไปสู่วัฒนธรรมคุณภาพ มีเอกลักษณ์ของตนเองที่เด่นชัดเป็นแหล่งศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทั้งตัวผู้บริหาร ครู และนักเรียน รวมถึงบุคคลทั่วไปที่มาร่วมศึกษาดูงาน มีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมากขึ้นและร่วมพัฒนาวิชาชีพครูไปด้วยกัน และ

5) ผู้ปกครองและชุมชน พบว่า ผู้ปกครองและชุมชนให้การยอมรับ เชื่อมมั่น ภูมิใจ และชื่นชมผลงานของโรงเรียน ให้การสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งบุตรหลานเรียนเพิ่มขึ้น และติดตามความเคลื่อนไหวของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ดำเนินการไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งสามารถนำเสนอเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ 1) การเตรียมบริบทก่อนนำไปใช้ และ 2) การดำเนินการตามขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การเตรียมการบริบทก่อนนำไปใช้ มีการดำเนินการ ดังนี้ (1) ทำความเข้าใจกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด (2) ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ (3) สร้างความสมัครใจของครูและผู้บริหาร (4) ทำความเข้าใจกับแบบเรียนคณิตศาสตร์ของญี่ปุ่น (5) จัดสรรงบประมาณเป็นการเฉพาะ และ 6) สนับสนุนสื่อ/วัสดุอุปกรณ์พื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน และคณะ ที่กล่าวว่า กิจกรรมที่สำคัญคือการสร้างวิสัยทัศน์ให้กับผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูง นักวิชาการในหน่วยงานรวมถึงครูอาจารย์ผู้ปกครองนักเรียน มีความเข้าใจที่ตรงกันในการขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดให้ประสบความสำเร็จนั้น สิ่งขาดไม่ได้และสำคัญที่สุดก็คือครูต้องเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมการทำงานต้องมีความตระหนักและมีจิตสำนึกร่วมกันในการที่จะนำนวัตกรรมดังกล่าวมาใช้และต้องมีความเชื่อมั่นว่าการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนจะสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ (ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน และคณะ, 2552) และสอดคล้องกับ Roger ที่กล่าวว่า การเผยแพร่นวัตกรรมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสังคมโดยเริ่มจากผู้สร้างนวัตกรรมสู่ผู้รับ

ข้อมูลและตัดสินใจนำนวัตกรรมไปปรับใช้ในขณะที่การปรับใช้นวัตกรรมเป็นกระบวนการที่บุคคลหนึ่ง ๆ รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการแนวทางใด ๆ ไปจนกระทั่งขั้นการปรับใช้แนวทางนั้นให้เหมาะสมกับบริบทของตน (Rogers, E.M, 1995) และยังสอดคล้องกับ Wang-&Yoshida ที่ได้เสนอไว้ว่าในการดำเนินการการศึกษาชั้นเรียนหากโรงเรียนต้องการให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในการดำเนินงานอย่างเต็มที่กระบวนการปัจจัยสำคัญก็คือการสนับสนุนจากผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นการได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัดด้านการพัฒนาครูการจัดหาสื่ออุปกรณ์ครุภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ (Wang – Iverson, P. & Yoshida, M, 2005) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Caldwell & Spinks ที่ได้กล่าวว่า สถานศึกษามีทรัพยากรอย่างเพียงพอจะช่วยให้ครูทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Caldwell, B.J. & Spinks, J.M, 1990)

2. การดำเนินการตามขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด โรงเรียนประถมศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ได้นำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดไปใช้ตามขั้นตอนของ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (Inprasitha, M, 2010) โดยปรับให้เข้ากับบริบทของแต่ละโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 2.1) การวางแผนบทเรียนร่วมกัน (Co-Plan) โดยมีการกำหนดแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจนเอื้อต่อทีมศึกษาชั้นเรียน มีการสร้างทีมร่วมแรงร่วมใจที่มีความสมัครใจ ประกอบด้วยผู้บริหาร หัวหน้าผู้รับผิดชอบการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ครูผู้สอนที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด และในบางครั้งก็จะมีผู้เชี่ยวชาญมาร่วมด้วย มีการดำเนินการวางแผน ได้แก่ การจัดการเวลาที่เหมาะสมให้ทีมได้มีเวลามาทำงานร่วมกัน ทีมมีการถอดบทเรียนร่วมกัน ตลอดจนการผลิตสื่อการสอนร่วมกัน 2.2) การปฏิบัติหรือการสังเกตชั้นเรียน (Co-Do) โดยครูจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกโดยใช้คำถามปลายเปิดร่วมกับสถานการณ์ปัญหาที่น่าสนใจให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระและครูจะต้องมีความอดทนรอคำตอบของนักเรียนอย่างใจเย็นโดยไม่แทรกแซงแนวคิดของนักเรียน จากนั้นให้นักเรียนได้อภิปรายตามแนวคิดของนักเรียนในชั้นร่วมกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน และจะต้องขมวดแนวคิดของนักเรียนทุกคนในตอนท้ายของคาบเรียนโดยผู้บริหารและผู้สังเกตรวมถึงผู้เชี่ยวชาญ (ในบางครั้ง) จะสังเกตกระบวนการคิดของนักเรียนไม่ใช้การพิจารณาความสามารถในการสอนของครูและผู้สังเกตจะต้องมีทักษะการสังเกตพร้อมทั้งความรู้ความเข้าใจในเรื่อ่นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤมล อินทร์ประสิทธิ์ ที่พบว่าการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในการพัฒนาวิชาชีพครูมีผลทำให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของตนเองเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองและเปลี่ยนแปลงเจตคติที่มีต่อนักเรียนปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูได้แก่การสนับสนุนของหน่วยงานการบังคับบัญชาของ

โรงเรียนการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียนความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก (นฤมล อินทร์ประสิทธิ์, 2552) 2.3) การสะท้อนผลร่วมกัน (Co-See) ประกอบด้วย (1) มีการดำเนินการในขั้นตอนของการสะท้อนผลบทเรียนร่วมกันอย่างชัดเจนคือสะท้อนสิ่งที่ครูผู้สอนได้ดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ สะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสอนว่าเป็นอย่างไร แนวทางการแก้ไขเป็นอย่างไร และมีข้อเสนอแนะที่อาจเกิดขึ้นระหว่างสอนมาเพิ่มเติม (2) เทคนิคการสะท้อนผล จะเป็นการสะท้อนเชิงบวกให้กำลังใจและเป็นการสะท้อนที่ด้วยบทเรียนไม่ใช่ที่ตัวครู (3) บทบาทของผู้ร่วมสะท้อนผล ได้แก่ ผู้บริหารจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการในการสะท้อนผลและให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ครูผู้ร่วมสะท้อนผลจะทำหน้าที่ในการสะท้อนผลตามกรอบคือแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมีแนวคิดใดบ้าง แนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นได้รับการบริหารจัดการอย่างทั่วถึงหรือไม่อย่างไร และผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยจะทำหน้าที่สะท้อนผลเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในเรื่องที่สอนแนวคิดของนักเรียนประเด็นที่ควรพัฒนาว่าควรพัฒนาประเด็นใดบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมใจ มณีวงศ์ ที่ได้ศึกษาเรื่องการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย พบว่าด้านปัจจัยมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาชั้นเรียน โดยเฉพาะมีผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษาเข้าร่วมในกระบวนการศึกษาชั้นเรียนและผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ (สมใจ มณีวงศ์, 2556)

3. ผลที่เกิดจากการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา สามารถนำเสนอได้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) นักเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการทดสอบระดับชาติวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้น และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล อินทร์ประสิทธิ์ ที่พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนเกิดอัตลักษณ์ในเรื่องกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการคิด ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนสามารถพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ มีทักษะการนำเสนอ ทักษะการสื่อสาร การมีเหตุผล การยอมรับฟังข้อวิพากษ์วิจารณ์จากคนอื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่ม มีภาวะผู้นำผู้ตามและสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างเข้มแข็งและที่สำคัญนักเรียน (นฤมล อินทร์ประสิทธิ์, 2552) 2) ครู พบว่า ครูมีภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนการสอน โดยมีการปรับเปลี่ยนวิถีวิธีการสอนที่เหมาะสม ออกแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาไปสู่มีอาชีพยุคใหม่ที่ประสบความสำเร็จ จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ครูสามารถสอนรายวิชาที่หลากหลายได้ไม่เฉพาะเจาะจงวิชาที่จบมาแต่สามารถสอนได้เป็นอย่างดีเช่นกัน ครูมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูสามารถสังเคราะห์แนวคิดของผู้เรียนและสรุปองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ ครูให้การยอมรับต่อการวิพากษ์วิจารณ์และพร้อมรับฟังข้อเสนอแนะจากเพื่อนร่วมงาน ครูมีการทำงานเป็นทีม และ ครู

มีการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงและหลากหลายวิธีการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล อินทร์ประสิทธิ์ ที่พบว่าการใช้วัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนในการพัฒนาวิชาชีพครูมีผลทำให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อย่างตนเอง เปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเอง และเปลี่ยนแปลงเจตคติที่มีต่อนักเรียน ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จนอกจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนแล้วครูยังมีความมั่นใจในการทำงานของตนเองมากขึ้นเกิดความภาคภูมิใจในตนเองจากการที่ได้เป็นต้นแบบในการศึกษาดูงานจากคณะครูและผู้สนใจจากโรงเรียนอื่น ๆ รวมถึงผลจากการที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ ที่เกิดจากการทำผลงานในระบบของนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (นฤมล อินทร์ประสิทธิ์, 2552) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Fulham ที่กล่าวว่า การพัฒนาวิชาชีพครูพัฒนามาภายใต้คำว่า Training ซึ่งหมายรวมถึงทักษะการเรียนรู้และครอบคลุมไปถึงเครื่องมือหรือวิธีการทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่จะช่วยให้ครูไม่เพียงแต่เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ แต่ยังช่วยพัฒนาความสามารถในการมองและเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการปฏิบัติของตนเอง (Fullan, M., & Steigelbauer, S, 1991) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาพร วรเนตรสุตาทิพย์ ที่พบว่า การศึกษาชั้นเรียนมีความสำคัญในการพัฒนาครู คือ ทำให้เกิดความเข้าใจแนวคิดและแนวปฏิบัติการสอนปรับเปลี่ยนความคิดวิธีสอนและการเรียนรู้ ครูได้รับการพัฒนาจากผลสะท้อนของนักเรียน และได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนครูด้วยกัน และยังพบว่าประสิทธิผลที่เกิดจากการใช้หลักการหรือแนวทางการศึกษาชั้นเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครู เช่น การใช้สื่อของจริงเพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างมีความหมาย และครูมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง ครูสามารถสอนวิชาที่มีความเฉพาะในหลักสูตรได้ มีการทำงานเป็นทีม และสามารถพัฒนาวิชาชีพของตนเองตามแนวทางการศึกษาชั้นเรียนได้ (นภาพร วรเนตรสุตาทิพย์, 2554) 3) ผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน มีความเป็นผู้นำทางวิชาการมากขึ้น และร่วมกิจกรรมการศึกษาชั้นเรียนร่วมกับครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง มีการทำงานที่มุ่งมั่นต่อผลสำเร็จของงาน และได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้บริหารมืออาชีพ มีเครือข่ายร่วมพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ Edmonds ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำที่แข็งแกร่งของผู้บริหารเป็นปัจจัยนำไปสู่ความเป็นโรงเรียนประสิทธิผล โรงเรียนมีระบบการนิเทศภายในที่เข้มแข็ง มีเอกลักษณ์ของตนเองที่เด่นชัด วัฒนธรรมองค์การเปลี่ยนไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอนตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน (Edmonds, R. R, 1979) และยังสอดคล้องกับ อารุง จันทวานิช และคณะ ที่กล่าวว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นต้องประกอบไปด้วยผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐาน มีการพัฒนาในทุกด้านเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เรียนต่อและประกอบอาชีพได้ โรงเรียนเป็นที่ชื่นชมของชุมชนเป็นแบบอย่างให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนและโรงเรียนอื่น ๆ การจัดการกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บรรยากาศการเรียนรู้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีระบบการบริหาร

จัดการที่ดี ใช้โรงเรียนเป็นฐานและเน้นการมีส่วนร่วม การประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารโรงเรียน มีสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหลากหลาย ใช้งบประมาณมุ่งเน้นผลงาน สภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียนมีบรรยากาศสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (อำรุง จันทวานิช และคณะ, 2546) 4) โรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานของครู ไปสู่วัฒนธรรมคุณภาพ มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองที่เด่นชัด เป็นแหล่งศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทั้งตัวผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคคลทั่วไปที่มาร่วมศึกษาดูงาน อีกทั้งมีเครือข่ายมากขึ้น สอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ มณีวงษ์ ที่ศึกษาการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีเอกลักษณ์ของตนเองที่เด่นชัด เป็นแหล่งศึกษาดูงานและนำเสนองานในโอกาสต่าง ๆ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคคลทั่วไปที่มาร่วมศึกษาดูงาน (สมใจ มณีวงษ์, 2556) และ 5) ผู้ปกครองและชุมชน พบว่า ผู้ปกครองและชุมชนให้การยอมรับเชื่อมั่น และมีความภาคภูมิใจกับโรงเรียน โรงเรียนเป็นแหล่งศึกษาดูงานของครูและผู้บริหาร โรงเรียนจากที่อื่น ผู้ปกครองชื่นชมผลงานของโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนให้การสนับสนุนโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนเพิ่มขึ้น อีกทั้งผู้ปกครองและชุมชนติดตามความเคลื่อนไหวของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ ที่พบว่าการพัฒนาชุมชนควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา ความร่วมมือร่วมใจของผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จ ผู้ปกครองมีความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนการมีส่วนร่วมขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาเสริมสร้างความรู้ชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองผู้นำชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การพัฒนาการศึกษาควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ, 2552)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1. การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ด้วยการปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยส่วนใหญ่มักจะล้มเหลว อาจเนื่องจากสถานศึกษานำไปใช้ในสถานศึกษาโดยขาดการเตรียมบริบท และความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับนวัตกรรมรวมถึงขาดกระบวนการหรือขั้นตอนต่าง ๆ ของการนำนวัตกรรมไปใช้ ดังนั้นเพื่อให้การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเชิงประจักษ์นั้น ได้แก่ 1) การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมบริบทก่อนนำไปใช้ ได้แก่

ทำความเข้าใจกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ สร้างความสนใจของครูและผู้บริหาร ทำความเข้าใจแบบเรียนคณิตศาสตร์ของญี่ปุ่น จัดสรรงบประมาณเป็นการเฉพาะ และสนับสนุนสื่อ/วัสดุอุปกรณ์พื้นฐาน 2) การดำเนินการตามขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ได้แก่ การวางแผนบทเรียนร่วมกัน การปฏิบัติหรือการสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน และการสะท้อนผลร่วมกัน 2. ผลที่เกิดจากการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน: นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียนรู้ดีขึ้น 2) ด้านครู: ครูมีภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านผู้บริหาร: ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำทางวิชาการ 4) ด้านโรงเรียน: โรงเรียนมีการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรไปสู่วัฒนธรรมคุณภาพ และ 5) ผู้ปกครองและชุมชน: ผู้ปกครองและชุมชน ให้การยอมรับ ชื่นชม สนับสนุน และติดตามความเคลื่อนไหวของโรงเรียน สำหรับข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสงค์จะนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ควรมีการกำหนดเจตจำนงให้ชัดเจนเพราะจะทำให้ผู้บริหารสามารถวางแผนการบริหารสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ และก่อนที่โรงเรียนจะเข้าร่วมการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์โดยการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดควรเตรียมความพร้อมในเรื่องของการเตรียมบริบทก่อน และในส่วนของข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์โดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์โดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด และควรใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณหรือแบบผสมผสานที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจ เบื้องลึกที่แท้จริงเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2554). การวิจัยเชิงคุณภาพในสวัสดิการและสังคม: แนวคิดและวิธีวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2556). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- นภาพร วรเนตรสุตาพิทย์. (2554). การศึกษาชั้นเรียน (Lesson study): แนวคิดใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพครู. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1(2), 86-99.
- นฤมล อินทร์ประสิทธิ์. (2552). การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study): นวัตกรรมเพื่อพัฒนาครูและนักเรียน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2552). กลยุทธ์การขับเคลื่อนนวัตกรรม การเปลี่ยนผ่าน การศึกษา “สัตตศิลา” สู่วิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟิค.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2554). รายงานการสังเคราะห์การบริหารจัดการงานวิชาการใน สถานศึกษาที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach). ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์และคณะ. (2550). การเตรียมบริบทสำหรับการนำการพัฒนาวิชาชีพครู แบบญี่ปุ่นที่เรียกว่า “การศึกษาชั้นเรียน” (Lesson Study) มาใช้ในประเทศไทย. ใน ศิริพร วัชชวัลคุ, กิตติประเสริฐสุข (บรรณาธิการ). เครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย. เอกสารหลังการประชุมนานาชาติ ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสร้างสื่อ จำกัด.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556). การวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: วี.พริ้นท์.
- วิจารณ์ พานิช และ ปิยาภรณ์ มั่นตะจิต. (2563). การศึกษาคุณภาพสูงระดับโลก. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- ศศิมา สุขสว่าง. (2560). VUCA World ความท้าทายสำหรับผู้ในยุคใหม่. เรียกใช้เมื่อ 6 กันยายน 2563 จาก <https://bit.ly/3bhmBL2>
- สมใจ มณีวงษ์. (2556). การนำวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) สู่การปฏิบัติใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2556). รายงานสืบเนื่องการ ประชุมวิชาการระดับชาติ พ.ศ. 2555 “การประกันคุณภาพการศึกษาไทยได้ร่วมพระ บารมี”. กรุงเทพมหานคร: แพลน พริ้นท์ติ้ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). แนวทางการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาสู่ โรงเรียนคุณภาพ (Guidelines on the best practice for quality school). กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟิค.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2557). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำรุง จันทวานิช และคณะ. (2546). โรงเรียนสมบูรณ์แบบ. วารสารวิชาการ, 2(5), 10-16.
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (2003). Qualitative research for education: An introduction to theories and methods (4th ed.). Boston: Pearson Education Group, Inc.
- Caldwell, B.J. & Spinks, J.M. (1990). The self-managing school. London: Taylor and Francis (printers).

- Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide though qualitative analysis*. Thousand Oaks. CA: Sage Publications.
- Edmonds, R. R. (1979). *Effective schools for the urban poor*. *Educational Leadership*, 37 (1), 15 – 27.
- Fullan, M., & Steigelbauer, S. (1991). *The new meaning of education change* (2nd ed.). New York: Teachers College.
- Glaser, B., & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Chicago: Aldine.
- Inprasitha, M. (2010). One feature of adaptive lesson study in Thailand –Designing learning unit. In *Proceedings of the 45th Korean National Meeting of Mathematics Education*, pp.193-206. Gyeongju: Korea.
- Rogers, E.M. (1995). *Diffusion of Innovations*. (4th ed.). New York: Free Press.
- Seidman, I. (1998). *Interviewing as qualitative research: guide for researchers in education and the social sciences*. (2nd ed.). New York: Teachers College, Columbia University.
- Shimizu, S. (2006). *Professional Development through Lesson Study: A Japanese Case*. In Paper presented at APEC International Symposium on Innovation and Good Practice for Teaching and Learning Mathematics through lesson Study. Khon Kaen : Khon Kaen Session.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research*. Thousand Oaks. CA: Sage.
- Wang – Iverson, P. & Yoshida, M. (2005). *Building Our Understanding of Lesson Study*. Research for Better school. USA: Inc.
- Yin, R. K. (2005). *Case study research: Design and methods*. New York: SAGE Publications Inc.

**อิทธิพลของสื่อประชาสัมพันธ์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด
ต่อความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร***
**THE INFLUENCE OF PUBLIC RELATIONS MEDIA AND MARKETING MIX
FACTORS ON CONSUMERS BUYING BEHAVIOR FOR INTANIN
COFFEE IN BANGKOK AREA**

จิรายุทธ์ ศรีช่วย*, ศรัณย์ธร ศศิธรนากรแก้ว, วราพรรณ อภิศุภโชค

Jirayuth Srichuay, Saranthorn Sasithanakornkaew, Warapan Apisuphachok

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand

*Corresponding author E-mail: jirayuth.sr@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะทางประชากร การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาอิทธิพลของการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยงานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ศึกษาผู้บริโภคที่เคยเข้าใช้บริการร้านกาแฟอินทนิลในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 5 สาขา ซึ่งไม่ทราบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่แน่ชัด จึงใช้สูตรคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานโดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ร้านกาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 ระดับความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ระดับแนวโน้มความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในเขต

* Received December 3, 2022; Revised December 27, 2022; Accepted February 23, 2023

กรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ในด้านการทดสอบสมมติฐาน การวิจัยพบว่า การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มากที่สุด ($\beta = 0.47$)

คำสำคัญ: ร้านกาแฟอินทนิล, การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, ความตั้งใจซื้อ

Abstract

This research article aims to 1) study the consumers' demographic characteristics, media exposure, marketing mix factors and their purchase intention of Inthanin coffee in Bangkok area. 2) study the relationship between consumers' media exposure, marketing mix factors and their purchase intention of Inthanin coffee in Bangkok area 3) Study the influence of consumer's media exposure, marketing mix factors and their purchase intention of Inthanin coffee in Bangkok area. This study used quantitative research design. This research methodology was conducted to study consumer's behavior who experienced five branches Inthanin Coffee shop in which the exact number of samples was unknown. Therefore, a formula was applied to calculate the sample group of 400 people. The questionnaire was used as a data collection tool to analyze descriptive statistics, percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing. The inferential statistical analysis was also adopted in this research together with the use of Pearson's Product Moment correlation coefficient analysis and multiple regression analysis. The result of the study was found that the overall level of consumer's media exposure of Inthanin coffee was moderate with a mean 3.34 The overall level of the marketing mix factors of Inthanin coffee was at a high level with a mean 3.93. And the overall level of their purchase intention of Inthanin coffee was also high with a mean 3.81. In testing the research hypothesis, the consumer's media exposure and marketing mix factors had a positive correlation with consumers' purchase intention of Inthanin coffee in Bangkok significantly. This statistical significance was at the 0.05 level and the

marketing mix factors influenced the purchase intention of Inthanin coffee in Bangkok area the most ($\beta = 0.47$).

Keywords: Inthanin Coffee, media exposure, purchase intention or buying intention

บทนำ

ปัจจุบันร้านกาแฟเป็นหนึ่งในธุรกิจที่ได้รับความนิยมอย่างมากในประเทศไทย เนื่องมาจากพฤติกรรมผู้บริโภคที่นิยมดื่มกาแฟในชีวิตประจำวันมากขึ้น ทั้งยังมีฐานผู้บริโภคที่กว้างขึ้นส่งผลให้โอกาสการเติบโตของธุรกิจร้านกาแฟจึงสูงตามไป ด้วยรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคไทยที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การบริโภคกาแฟในประเทศเพิ่มขึ้นด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 15 ต่อปี โดยคนไทยบริโภคกาแฟเฉลี่ยอยู่ที่ 300 แก้วต่อคน/ต่อปี ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากฐานผู้บริโภคกาแฟในประเทศที่กว้างขึ้น และเป็นผลมาจากการขยายตัวของสังคมเมืองและการติดต่อสื่อสารที่ดีขึ้น ทำให้การดื่มกาแฟกลายเป็นค่านิยม และเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนวัยทำงานไปแล้ว (โพส্তুเตย์, 2563)

จากผลสำรวจของ National Coffee Association 2020 พบว่า คนรุ่นใหม่จะดื่มกาแฟ เพราะกาแฟมีความสัมพันธ์กับคุณค่าบางอย่าง เช่น ตราสินค้ามีความน่าเชื่อถือ รูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์มีความน่าสนใจสามารถดึงดูดผู้บริโภค และสะท้อนถึงคุณค่าบางอย่างที่เกี่ยวพันกับความเชื่อของพวกเขา ซึ่งผู้บริโภคกลุ่มนี้ไม่ค่อยสนใจเรื่องราคา ประกอบกับในช่วง 2 - 3 ปีที่ผ่านมา ตลาดกาแฟชนิดพิเศษ (Specialty Coffee) มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ร้านที่เสิร์ฟกาแฟชนิดพิเศษจึงเข้ามามีบทบาทในธุรกิจร้านกาแฟอย่างมาก อันเนื่องมาจากกระแสในสื่อสังคมออนไลน์และกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่นิยมดื่มกาแฟ เริ่มสรรหากาแฟที่มีคุณภาพและรสชาติของกาแฟที่มีหลากหลายมิติในการดื่มมากขึ้น (Marketeer Online, 2020) กาแฟชนิดพิเศษนี้จะมีเอกลักษณ์โดดเด่น คือ การคัดเมล็ดกาแฟพันธุ์อาราบิก้า (Arabica) ที่มีคุณภาพ ผ่านกระบวนการแปรรูปและคั่วถูกวิธีอย่างมีหลักการ ทำให้ได้กาแฟที่มีรสชาติเฉพาะตัวและรสสัมผัสที่แตกต่างจากกาแฟปกติทั่วไป นอกจากนี้ร้านกาแฟยังถูกพัฒนาให้กลายเป็นสถานที่ที่สาม (Third Place) ให้แก่ผู้บริโภคมานั่งพักผ่อน พบปะสังสรรค์ หรือทำงาน อ่านหนังสือรองจากที่บ้านหรือที่ทำงานอีกด้วย (ฐานเศรษฐกิจ, 2563)

ร้านกาแฟอินทนิลเป็นร้านกาแฟที่เติบโตมาจากธุรกิจปั้มน้ำมันของกลุ่มบางจากและจัดเป็นร้านกาแฟที่ได้รับความนิยมในอันดับต้นๆ และเปิดสาขาแรกในปี พ.ศ. 2549 โดยสาขาแรกที่เปิด คือ สาขาเจริญราษฎร์ ปัจจุบันมีสาขาถึง 931 สาขา โดยมีมีสัดส่วนธุรกิจ 70 เปอร์เซ็นต์ที่เป็นแฟรนไชส์ และอีก 30 เปอร์เซ็นต์ และเป็นธุรกิจของทางบริษัท บางจาก รีเทล จำกัด (SmeThaiclub, 2022) นอกจากนี้ร้านกาแฟอินทนิลยังสามารถพบเจออยู่ได้ตาม

สถานที่ต่างๆภายในประเทศ และยังมีความสะดวกต่อผู้บริโภคที่ต้องการจะพักผ่อนหรือพักผ่อนจิบกาแฟ เพื่อเติมกำลังก่อนออกเดินทาง ในปัจจุบันนี้มีสาขาเพิ่มอยู่มากขึ้น และยังตั้งเป้าให้เพิ่มขึ้นไปอีก ซึ่งทางบริษัท บางจาก รีเทล จำกัด ได้มองถึงการตลาดในอนาคตว่าจะมีการขยายตัวของธุรกิจกับแฟรนไชส์เกิดขึ้นอย่างแน่นอน และมีแนวโน้มที่เติบโตขึ้น ดังนั้นจึงเล็งเห็นว่าน่าจะขยายธุรกิจเพิ่มเพื่อที่จะได้รับความต้องการของผู้บริโภคได้ ร้านกาแฟอินทิลยังเปิดให้มีแฟรนไชส์สำหรับผู้ที่ต้องการเริ่มต้นทำธุรกิจร้านกาแฟอีกด้วย (บางจากมาร์เก็ตเพลส, 2561)

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ อิทธิพลของสื่อประชาสัมพันธ์และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อความตั้งใจซื้อกาแฟอินทิล โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2546) มาศึกษาในด้านของการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งรูปแบบของสื่อประชาสัมพันธ์มีความหลากหลายและน่าสนใจ สามารถถ่ายทอดออกไปได้อย่างครอบคลุม ประกอบด้วย 1) สื่อมวลชน 2) สื่อบุคคล 3) สื่อสิ่งพิมพ์ 4) สื่อกิจกรรม 5) สื่อออนไลน์ ทั้งนี้กลยุทธ์ทางการตลาดยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อกาแฟอินทิลได้ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดของ (Kotler, P. & Keller, K.L., 2012) มาศึกษาเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 7Ps เพื่อเป็นตัวแปรหลักที่ใช้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือกลุ่มเป้าหมายและเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกซื้อกาแฟอินทิล โดยได้ศึกษา ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ นอกจากนี้ การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดยังส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรม ความตั้งใจในการซื้อสินค้า ความตั้งใจในการซื้อสินค้าซ้ำ และการแนะนำบอกต่อ (Zeithaml, V. A. et al., 1990) ดังนั้นจึงนำมาซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการความตั้งใจซื้อกาแฟอินทิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร รวมถึงความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความตั้งใจซื้อกาแฟอินทิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความตั้งใจซื้อกาแฟอินทิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความตั้งใจซื้อกาแฟอินทิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความตั้งใจซื้อกาแฟอินทิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของสื่อประชาสัมพันธ์และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อความตั้งใจซื้อกาแฟอินทิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย โดยเป็นวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่มีอายุ 18-60 ปี ที่เคยเข้าใช้บริการร้านกาแฟอินทิลสาขาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 สาขา ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรคำนวณของ Cochran ระดับความน่าเชื่อถือร้อยละ 95 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 385 คน ผู้วิจัยจึงได้ปรับใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ โดยเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีคำถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามต้องมีอายุ 18-60 ปี เคยใช้บริการร้านกาแฟอินทิลสาขาในเขตกรุงเทพมหานคร และเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความถี่ในการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ร้านกาแฟอินทิลของผู้บริโภค ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเกี่ยวกับการซื้อกาแฟอินทิลของผู้บริโภค ส่วนที่ 4 แบบสอบถามแบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจซื้อกาแฟอินทิลของผู้บริโภคโดยผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับความคิดเห็น

คะแนน

ระดับการเปิดรับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ความตั้งใจซื้อมากที่สุด	5
ระดับการเปิดรับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ความตั้งใจซื้อมาก	4
ระดับการเปิดรับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ความตั้งใจซื้อปานกลาง	3
ระดับการเปิดรับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ความตั้งใจซื้อน้อย	2
ระดับการเปิดรับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ความตั้งใจซื้อน้อยที่สุด	1

การตรวจสอบคุณภาพ

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาจัดทำแบบสอบถามและนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษา (Wording) เพื่อปรับปรุงแก้ไข และนำไปวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

2. ทดสอบความเชื่อมั่นนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน คำนวณค่าความเชื่อมั่นเพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่นจะต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 จึงจะถือว่าแบบสอบถามที่มีความน่าเชื่อถือ และสื่อความหมายได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยการหาความเชื่อมั่น จำแนกตามตัวแปรได้ดังต่อไปนี้

ค่าความเชื่อมั่นการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ของผู้บริโภคกาแฟอินทนิล	0.948
ค่าความเชื่อมั่นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคกาแฟอินทนิล	0.975
ค่าความเชื่อมั่นความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคกาแฟอินทนิล	0.911

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยวิธีการสุ่มตามสะดวก (Convenience Sampling) รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Google form ผ่านการสแกน QR code โดยในแบบสอบถามมีคำถามคัดกรอง เพื่อคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามต้องมีอายุ 18-60 ปี และเคยเข้าใช้บริการร้านกาแฟอินทนิลสาขาในเขตกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบสมมติฐาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์ (Independence t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA)

ผลการวิจัย

ลักษณะทางประชากร ระดับการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัย พบว่าผู้บริโภคจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 โดยมีช่วงอายุ 26 – 32 ปี มากที่สุด จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 59.8

ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 59.3 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 35,000 บาทมากที่สุด จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่าง

สื่อประชาสัมพันธ์ร้านค้าแพอินทนิล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
1.สื่อมวลชน	3.02	1.22	ปานกลาง
2.สื่อบุคคล	3.26	1.00	ปานกลาง
3.สื่อสิ่งพิมพ์	3.51	0.92	มาก
4.สื่อกิจกรรม	3.37	1.07	ปานกลาง
5.สื่อออนไลน์	3.55	1.08	มาก
รวม	3.34	0.91	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ร้านค้าแพอินทนิลเท่ากับ 3.34 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ สื่อออนไลน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 เกณฑ์การแปลผลอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
1.ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	3.96	0.67	มาก
2.ปัจจัยด้านราคา	4.00	0.63	มาก
3.ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.85	0.74	มาก
4.ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด	3.76	0.79	มาก
5.ปัจจัยด้านบุคคล	3.95	0.64	มาก
6.ปัจจัยด้านกระบวนการ	4.04	0.61	มาก
7.ปัจจัยด้านลักษณะกายภาพ	3.67	0.67	มาก
รวม	3.93	0.58	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเกี่ยวกับการซื้อกาแพอินทนิล เท่ากับ 3.93 อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านกระบวนการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 เกณฑ์การแปลผลอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลของกลุ่มตัวอย่าง

ความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
1.ความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิล	3.76	0.90	มาก
2.แนวโน้มในการซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์ของร้านกาแฟอินทนิลในอนาคต	3.86	0.90	มาก
3.การแนะนำให้ผู้อื่นซื้อกาแฟอินทนิล	3.83	0.92	มาก
รวม	3.81	0.86	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิล เท่ากับ 3.81 อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มในการซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์ของร้านกาแฟอินทนิลในอนาคตมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 เกณฑ์แปลผลอยู่ในระดับมาก

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	P
ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ กับ ความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิล	0.693	0.000**
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด กับ ความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิล	0.726	0.000**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ของร้านกาแฟอินทนิล มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.693 ซึ่งมีเกณฑ์ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.726 ซึ่งมีเกณฑ์ความสัมพันธ์ระดับสูง

ตารางที่ 5 อิทธิพลของการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	b	β	t	sig
1.การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์	0.35	0.37	8.52	0.00*
2.ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	0.7	0.47	11.1	0.00*

จากตาราง 5 พบว่า สามารถอธิบายการแปรผันของความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลได้ร้อยละ 60.0 (Adjusted R² = 0.601) และเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆให้คงที่แล้ว

ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิล อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ($\beta = 0.47$) การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ($\beta = 0.37$)

อภิปรายผล

1. การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ร้านค้ากาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกประเภทของสื่อประชาสัมพันธ์ พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่จะมีการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์จากสื่อออนไลน์มากที่สุด มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 1.08 และมีการเปิดรับสื่อออนไลน์จาก Facebook Fan Page มากที่สุด สรุปได้ว่าผู้บริโภคจะเลือกเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์เฉพาะช่องทางที่ตนเองต้องการเปิดรับเท่านั้น และอาจเกิดจากความแตกต่างจากลักษณะทางประชากร การเปิดรับสื่อ กระบวนการเลือกรับข่าวสาร เปรียบเสมือนเครื่องคัดกรองข่าวสารในการรับรู้ของกลุ่มบุคคล โดยการเลือกเปิดรับผู้รับสารจะเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่หรือไม่ ซึ่งขึ้นอยู่กับทางเลือกเปิดรับและข่าวสารจากแหล่งสารต่างๆตามความต้องการของตน (Klapper, G., & Sandberg, C. A, 1967) และสอดคล้องกับแนวคิดของ (สายทิพย์ วรพิงค์, 2556) ได้ให้ความหมายของการเปิดรับสื่อไว้ว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร หากข่าวสารใดไม่สอดคล้องกับความรู้ ความคิดเห็นค่านิยม หรือทัศนคติของผู้รับสารแล้ว ข่าวสารนั้นก็จะไม่ได้รับความสนใจ ผู้รับสารสามารถเลือกที่จะไม่เปิดรับ หรือถ้าเปิดรับก็จะไม่สนใจอย่างแท้จริง และมีผลต่อการตีความสารที่ได้รับด้วย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคกาแฟอินทนิลในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อ พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการมากที่สุด มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.61 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเป็นเครื่องมือที่หลายองค์กรใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับหัวข้อ กระบวนการชำระเงินมีความถูกต้องและแม่นยำ อยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่า ช่องทางการชำระเงินมีหลายช่องทาง และส่วนใหญ่ผู้บริโภคจะชอบการชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์ หรือ QR code เป็นหลัก เนื่องจากมีความรวดเร็ว ถูกต้องและแม่นยำ และเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด และยังเป็นการส่งเสริมธุรกิจร้านค้ากาแฟอินทนิลที่เพิ่มช่องทางที่มีความหลากหลาย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพในการให้บริการมากยิ่งขึ้น (Kotler, P. & Keller,

K.L., 2012) และมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ (ชัยสมพล ชาวประเสริฐ, 2546) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเกี่ยวกับด้านกระบวนการไว้ว่า กระบวนการ หมายถึง เป็นวิธีการส่งมอบคุณภาพการบริการให้กับผู้มาใช้บริการ ซึ่งในองค์กรต่างๆ มักประกอบด้วยหลายกระบวนการจึงต้องมีการออกแบบกระบวนการให้เชื่อมโยงกัน อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถตอบสนองผู้มาใช้บริการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจ และนำไปสู่ผลลัพธ์ของการให้บริการที่มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ

ความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตั้งใจที่จะซื้อสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.90 และ มีความตั้งใจที่จะแนะนำบอกต่อผู้อื่นให้ซื้อสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.92 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของอินทนิลเป็นอย่างมาก และทำให้เกิดพฤติกรรมที่จะซื้อสินค้าและบริการอีกครั้งในอนาคตให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมพูดถึงแต่เรื่องที่ติดต่อแบรนด์อินทนิลให้คนรอบข้างฟัง รวมไปถึงการแนะนำบอกต่อให้ผู้อื่นเกิดความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการ ความตั้งใจซื้อเป็นความพยายามในการซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภค โดยจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ราคาสินค้า ผู้จัดจำหน่าย และเวลา การซื้อสินค้าและบริการต่างๆ เป็นประสบการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เช่น ความพึงพอใจ ความตั้งใจซื้อ โดยความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคมักเกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงประโยชน์ และคุณค่าของสินค้าและบริการ นอกจากนี้ความตั้งใจซื้อจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ (Das, G, 2014) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิมล สุทธิรักษ์ ศึกษาเรื่อง คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะใช้บริการซ้ำของลูกค้าธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) กรณีศึกษาพื้นที่ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ภาค 203 พบว่าทัศนคติการบริการ คุณภาพการบริการ ความพึงพอใจการให้บริการ เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายการกลับมาใช้บริการธนาคารซ้ำ (วรวิมล สุทธิรักษ์, 2563)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปในทางเดียวกันที่ 0.693 มีเกณฑ์การแปลความหมายค่าความสัมพันธ์ระดับปานกลาง สามารถอธิบายได้ว่า ช่องทางการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ของร้านกาแฟอินทนิลมีหลากหลายช่องทางในการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ จนทำให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้ถึงผลิตภัณฑ์ได้โดยตรง จนเกิดเป็นความตั้งใจซื้อและการประชาสัมพันธ์เพื่อการขายเพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์โดยตรงด้วยการนำเอาจุดสนใจของสินค้ามาเผยแพร่ให้ผู้บริโภคมองเห็นคุณค่าเพิ่มเติมของสินค้าจน

เกิดเป็นความต้องการที่จะซื้อหรือใช้สินค้า มีความประทับใจต่อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นจนเกิดเป็นความภักดี (เสรี วงษ์มณฑา, 2542) และสอดคล้องกับแนวคิดของ (Cherry, C., 1978) ได้กล่าวว่า การสื่อสารประชาสัมพันธ์ของมนุษย์กระทำเพื่อแบ่งปันข่าวสาร (An Act of sharing) โดยการแบ่งปันข่าวสารระหว่างกันนี้จะก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจและกระทำกิจกรรมที่ประสานสอดคล้องกัน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปในทางเดียวกันที่ 0.726 มีเกณฑ์การแปลความหมายค่าความสัมพันธ์ระดับสูง สามารถอธิบายได้ว่า คุณภาพของผลิตภัณฑ์ การตั้งราคาที่เหมาะสม การจัดจำหน่ายในร้านค้าที่มีความน่าเชื่อถือ กระบวนการต่างๆมีความสะดวกและรวดเร็ว หรือการสื่อสารทางการตลาดโดยใช้สื่อโฆษณาในช่องทางต่างๆเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความตั้งใจซื้อ ดังนั้นการเลือกใช้กลยุทธ์ส่งเสริมทางการตลาดที่ดีจะทำให้ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้ามากขึ้น ทั้งนี้ส่วนประสมทางการตลาด คือ การที่กิจการใดมีสินค้าหรือบริการไว้เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าได้ (เสรี วงษ์มณฑา, 2542) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพล รัตนลาโภ ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจ เลือกซื้อเครื่องดื่มรังกนางแอนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มรังกนางแอนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด (เฉลิมพล รัตนลาโภ, 2558)

3. อิทธิพลของการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ และ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลร่วมกันต่อความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีค่าอิทธิพลสูงที่สุด โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.47 สามารถอธิบายได้ว่า กลยุทธ์ทางการตลาด ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ส่วนประสมทางการตลาดเป็นตัวแปรหลักที่ใช้ตอบสนองความต้องการของลูกค้า หรือกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่ต่างๆ ที่เป็นตัวแปรในการควบคุมทางการตลาดในการตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย อาจกล่าวได้ว่า ผู้บริโภคกาแฟอินทนิลให้ความสำคัญต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงราคาที่มีความเหมาะสมกับสินค้า (Kotler, P., & Armstrong, G, 2005) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาดา สมศักดิ์ ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ายี่ห้ออิกิของบริโภคในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมถึงพฤติกรรมการซื้อสินค้ายี่ห้ออิกิ พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยลักษณะทางกายภาพ

ปัจจัยด้านกระบวนการ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดและปัจจัยด้านบุคคล มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ายี่ห้ออิกเกีย (ชญาดา สมศักดิ์, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์จากสื่อออนไลน์มากที่สุด ดังนั้นร้านกาแฟอินทนิล และกลุ่ม บริษัทบางจาก. ควรจะส่งเสริมการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ในช่องทางสื่อออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ มีความสะดวก รวดเร็ว และสามารถเปิดรับได้ตลอดเวลา เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อพบว่า Facebook Fan Page เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับมากที่สุด ดังนั้น ผู้ดูแลเพจ หรือ นักการตลาดออนไลน์ ควรทำการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสื่อสาร พูดคุย โต้ตอบกับผู้บริโภคได้อย่างท่วงทัน นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาช่องทางออนไลน์อื่นๆเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อเพิ่มการเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างกว้างขวาง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์ต่อความตั้งใจซื้อกาแฟอินทนิลในระดับสูง ดังนั้นธุรกิจร้านกาแฟอินทนิลควรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ทางการตลาดให้มากขึ้น โดยได้สรุปจากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับกระบวนการชำระเงินมีความถูกต้องและแม่นยำมากที่สุด ดังนั้นควรคำนึงถึงการให้บริการแก่ผู้บริโภค ความรวดเร็วในการให้บริการ และความน่าเชื่อถือ เพื่อสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาด้านความพึงพอใจของผู้บริโภคเพิ่มเติม หลังจากได้บริโภคกาแฟอินทนิลแล้ว เพื่อที่จะได้ข้อมูลด้านพฤติกรรมของผู้บริโภคได้อย่างครบถ้วน และสามารถนำไปต่อยอดได้ในอนาคต จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า สื่อออนไลน์มีการเปิดรับมากที่สุด ดังนั้นการศึกษาค้นคว้างานวิจัยในครั้งหน้า ควรศึกษาอิทธิพลของสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยศึกษาแบ่งจำแนกประเภทของสื่อออนไลน์และเปรียบเทียบว่าสื่อออนไลน์ประเภทใดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมพล รัตนลาภ. (2558). การตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มรังกนางแอ่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพาณิชยและการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .
- ชญาดา สมศักดิ์. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ายี่ห้ออิกเกีย ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา. สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2546). การตลาดบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2563). 'Specialty Coffee' เทรนด์ฮิตร้านกาแฟไทย. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.thansettakijj.com/content/business/419744>
- บางจากมาร์เก็ตเพลส. (2561). ศูนย์รวมสินค้าและบริการที่หลากหลายสะดวกครบครันตอบโจทย์ทุกไลฟ์สไตล์. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.inthanincoffee.com/th>
- โพสต์ทูเดย์. (2563). ส่งดูเทรนด์กาแฟปีนี้. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2565 จาก www.posttoday.com/economy/news476678
- วรสิสญา ศุภธนโชติพงศ์. (2563). คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะใช้บริการซ้ำของลูกค้า ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) กรณีศึกษาพื้นที่ส่วนกลาง กรุงเทพมหานครภาค203. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการตลาดดิจิทัล. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิรัช ลภีรัตนกุล. (2546). นิเทศศาสตร์กับการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายทิพย์ วชิรพงศ์. (2556). การเปิดรับ การรับรู้ และทัศนคติที่มีต่อภาพยนตร์จากข้อมูลข่าวสารที่ปรากฏในทวิตเตอร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2542). การประชาสัมพันธ์ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- Cherry, C. (1978). On human communication: A review, a survey, and a criticism (3rd ed). cambridge: The MIT Press.
- Das, G. (2014). Linkages of retailer personality, perceived quality, and purchase intention with retailer loyalty: A study of Indian non-food retailing. Journal of Retailing and Consumer Services, 21(3), 407-414.
- Klapper, G., & Sandberg, C. A. (1967). Stratigraphy, age, and paleotectonic significance of the Cottonwood Canyon Member of the Madison Limestone in Wyoming and Montana. Washington, D. C: US Government Printing Office.
- Kotler, P. & Keller, K.L. (2012). Marketing Management. (14 Th Edition). newjersey: Pearson Education.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2005). Principle of Marketing. New Jersey: Prentice-Hall. In: Inc.

- Marketeer Online. (2020). Specialty Coffee Market might be an opportunity of Cafe Amazon after investing in Pacamara. เรียกใช้เมื่อ July 2022 จาก <https://marketeeronline.c/archives/201358>
- Zeithaml, V. A. et al.,. (1990). Delivering quality service: Balancing customer perceptions and expectations. New York: Free Press.

การจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี*

THE KNOWLEDGE MANAGEMENT ORGANIC AGRICULTURE GROUP IN PHETCHABURI PROVINCE

อนรรักษ์ สิงห์ชัย*

Anuruk Singchai

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Phetchaburi Rajabhat University

*Corresponding author E-mail: Singchai99@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ ประการแรกเพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี และประการที่สองเพื่อศึกษาแนวทางการสนับสนุนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษา มีเครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจากกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประธานกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม จำนวน 1 ราย สมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม จำนวน 15 ราย ผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ จำนวน 10 ราย ตัวแทนหน่วยงานราชการจังหวัดเพชรบุรีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแทนสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรี และตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 ราย รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 31 ราย ผลการศึกษา พบว่า การจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ การรวมกลุ่มทำนาแปลงใหญ่ การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน มีการวางแผนการใช้ทรัพยากร การจัดการน้ำร่วมกับหน่วยงานราชการ การจัดการความสัมพันธ์แบบเครือญาติและผ่านประเพณีรับขวัญแม่โพสพ ความเชื่อมั่นของสมาชิกกลุ่มทำให้เกิดการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์บ้านไร่มะขาม แนวทางการสนับสนุนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการทำเกษตรอินทรีย์ การสนับสนุนด้านผลิต การสนับสนุนด้านตลาด การสนับสนุนองค์ความรู้ด้านระบบสารสนเทศ การพัฒนาศักยภาพผู้นำกลุ่ม การบริการจัดการกลุ่มเกษตรกร

* Received December 3, 2022; Revised January 3, 2023; Accepted February 23, 2023

อินทรีย์ การสร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรีและในภูมิภาคตะวันตก และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผลผลิตและผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์, การพัฒนา

Abstract

The purpose of this research article is to study. Firstly, to study the process of knowledge management of organic farming groups in Phetchaburi Province. and secondly, to study ways to support knowledge management of organic farming groups in Phetchaburi Province. The research methodology was qualitative, a case study with in-depth interviews. Participant observation and non-participant observation from organic agriculture group Ban Rai Makhm Ban Lat District, Phetchaburi Province. Collect information from target groups by key information providers including, Group president and group members Ban Rai Makhm Ban Lat District, Phetchaburi Province. Consumers of organic products, Phetchaburi provincial government representative Community Development Provincial of Phetchaburi. Agriculture and Cooperatives Provincial of Phetchaburi. local government organization. The study Process Knowledge Management organic agriculture group in Phetchaburi province in the production of organic agricultural products included establishment of community rice centers, resource usage co-management of communities and government organizations, community relationship management through the tradition of welcoming Mae Phosop, and community learning management in the form of big farming groups. The support for study the Knowledge Management organic agriculture group in Phetchaburi province. The development of an information system for organic farming. The Support production and Market, Information system knowledge support. Group Leader Potential Development. Management of organic farming groups. The network of organic farming groups in Phetchaburi Province and the support development of product quality.

Keyword: Knowledge Management, Group organic agriculture, Development

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติมีเป้าหมายให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว เพื่อให้การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคม (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2561) กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาในทุกมิติ อย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกัน โดยเฉพาะภาคการเกษตรของ ไทยเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ หากพิจารณาความสำคัญของ ภาคการเกษตรของไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้ว่าให้ ความสำคัญกับเกษตรกรเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุล มีการรวมกลุ่มเป็นสถาบัน เกษตรกรในชุมชนต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่นและสังคม

การพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรเพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินงานในรูปของธุรกิจเกษตร ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ (สำนักงานงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่ง ในปัจจุบันการรวมกลุ่มของเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่เข้มแข็ง แม้ว่าจะมีการพัฒนามาอย่าง ต่อเนื่องก็ตาม สะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมและสนับสนุนการเกิดการรวมกลุ่มเกษตรยังขาด ความต่อเนื่องทำให้เกษตรกรมักถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางหรือการกำหนดราคา ผลผลิตที่ไม่เป็นธรรมซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง

“เกษตรอินทรีย์” เป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาในปัจจุบัน กระบวนการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติได้มีการจัดตั้งกลไกการขับเคลื่อนทั้งระดับชาติและระดับจังหวัด โดย ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคการศึกษา เกษตรกรและผู้บริโภค เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเพิ่มพื้นที่และจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ เพิ่มสัดส่วนตลาดเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศ รวมทั้งยกระดับกลุ่มเกษตรอินทรีย์ นำไปสู่การ พัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศให้มีความยั่งยืน

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานเกษตรอินทรีย์ยังมีปัญหาหรือจุดอ่อน ยุทธศาสตร์การ พัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ.2560–2564 จึงให้ความสำคัญกับ “การจัดการความรู้กลุ่ม เกษตรกร” ที่สอดคล้องกับภูมิสังคมแต่ละพื้นที่และวิถีชีวิตดั้งเดิม เป็นการพัฒนาตามลำดับขั้น เริ่มจากการผลิตสำหรับบริโภคในครัวเรือนและพัฒนาไปสู่การแลกเปลี่ยนการรวมกลุ่ม ช่วยเหลือพึ่งพากันให้เข้มแข็ง (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2562)

กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เกิดจากการ รวมกลุ่มเพื่อทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้เพราะภูมิหลังชุมชนได้มีการทำการเกษตรแบบต่างคนต่าง ทำและใช้สารเคมีเป็นหลักในการทำเกษตรทำให้เกษตรกรมักประสบปัญหาด้านสุขภาพและ ราคาสินค้าทางการเกษตรมาระยะเวลานาน (อนุรักษ์ สิงห์ชัย, 2563) ในขณะเดียวกัน จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มการทำเกษตร

อินทรีย์ ตามแผนพัฒนาเกษตรอินทรีย์จังหวัดเพชรบุรี 4 ปี พ.ศ.2562 – 2565 (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรี, 2562)

จากปัญหาดังกล่าวทำให้กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม ได้มีการรวมกลุ่มพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการถึงปัญหาที่อยากเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตจากเกษตรที่ใช้สารเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์โดยกระบวนการจัดการความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง

จากประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา กระบวนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี และแนวทางการสนับสนุนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การวิจัยในครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ด้านผลผลิตด้านองค์ความรู้ในด้านวิชาการ คือ การเสริมสร้างกระบวนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรีให้เกิดประสิทธิผลต่อกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี ด้านผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนี้ คือ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง หน่วยงานภาครัฐ สำนักงานเกษตรจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล ผลลัพธ์จากงานวิจัยนี้ คือ เกิดกลไกการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรีให้เกิดความเข้มแข็งทั้งในระดับกลุ่ม และระดับชุมชน ผลกระทบจากงานวิจัยนี้ คือ การจัดการความรู้กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี และแนวทางการสนับสนุน การจัดการความรู้กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรีให้เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสนับสนุนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) แบบกรณีศึกษา (Case Study) (ชาย โพธิ์สิตา, 2554)

พื้นที่ในการวิจัย

การวิจัยในบทความนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษากลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรีที่มีการดำเนินงานด้านเกษตรอินทรีย์มาอย่างน้อย 5 ปี ในขณะเดียวกันกลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม มีจุดเด่น คือ เป็นกลุ่มเกษตรกรต้นแบบการทำเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจรในจังหวัดเพชรบุรี ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาไปขับเคลื่อนและขยายผลในพื้นที่อำเภออื่นๆของจังหวัดเพชรบุรีต่อไป

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยในครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประธานกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ จำนวน 1 ราย สมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ จำนวน 15 ราย เกษตในการคัดเลือกแบบเจาะจง คือ เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรที่ดำเนินการทำเกษตรอินทรีย์อย่างน้อย 3 ปี ผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ จำนวน 10 ราย มีเกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจง คือ เป็นผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างน้อย 1 ปี ตัวแทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ราย ได้แก่ สำนักงานนักพัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 31 ราย ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guideline) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลโดย ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประธานกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยมีประเด็นหลัก ตามแนวทางการสัมภาษณ์ ได้แก่ กระบวนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี ตัวแทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีประเด็นหลัก ตามแนวทางการสัมภาษณ์ ได้แก่ แนวทางการสนับสนุนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ กระบวนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี และ แนวทางการสนับสนุนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้โดยแยกข้อมูลและจัดหมวดหมู่ เปรียบเทียบข้อมูล เพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างกันภายในข้อมูล และหาความสัมพันธ์ทั้งของข้อมูล ใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นแนวทางในการอธิบายเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย และหาแบบแผน (Patterns) ข้อสรุปที่ได้ค้นพบเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาข้อสรุปเชิงอุปนัย (Inductive Analytic) จากนั้นจึงนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

กระบวนการการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีประกอบด้วยกระบวนการจัดการความรู้ ดังต่อไปนี้

การรวมกลุ่ม

จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม พบว่า การรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม เป็นการรวมกลุ่มเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ในลักษณะการรวมกลุ่มทำนาแปลงใหญ่ จุดเด่น คือ การทำนา ซึ่งเป็นอาชีพหลักและวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยใช้แนวทางการระเบิดจากภายใน หมายความว่า ทุกอย่างต้องเกิดจากความตั้งใจของสมาชิกกลุ่ม ทุกคนต้องร่วมกันบริหารจัดการ ช่วยกันคิดวางแผนการผลิต แผนการจำหน่าย ถึงแม้ว่าในระยะแรกการรวมกลุ่มจะยังไม่เข้มแข็งหรือเห็นการเปลี่ยนแปลงแต่สำคัญเกษตรกรร่อย่่าปฏิเสธองค์ความรู้ อยากให้ลองนำไปปรับใช้ให้ตรงกับความต้องการของสมาชิกกลุ่ม โดยมีการไปศึกษาดูงานจากกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จแล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับพื้นที่ ซึ่งสมาชิกกลุ่มทุกคนต้องร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ไข เพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จซึ่งทำให้รวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม สามารถผลิตข้าวอินทรีย์บ้านไร่มะขามออกมาจำหน่ายได้ นอกจากนี้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม ยังได้มีการจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน โดยศูนย์ข้าวชุมชนตั้งอยู่ในตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวจำหน่ายให้กับผู้สนใจ

การจัดการทรัพยากร

จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม พบว่า กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม มีการจัดการทรัพยากรในการทำเกษตรอินทรีย์ การดำเนินงานของกลุ่มจะมีการวางแผนงานทุกอย่างล่วงหน้า เช่น การจัดการผลิต การผลิตข้าวอินทรีย์หรือผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ต้องรู้ว่าใครจะเป็นผู้ซื้อผลผลิตเพื่อประกันความเสี่ยง ตลาดมีความชัดเจน ทางกลุ่มจะมีผู้ซื้อที่แน่นอน คือ สหกรณ์การเกษตร ร้านค้าชุมชน การผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ตลาดต้องการและมีเสถียรภาพ คือ ข้าวพันธุ์ปทุมธานี 1 ในขณะเดียวกันกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขามมีการจัดการน้ำในการทำนา ร่วมกับหน่วยงานราชการ เช่น กรมประทาน เพื่อให้มีน้ำที่เพียงพอในการทำนาเพื่อลดความเสี่ยงในการผลิต

การจัดการความสัมพันธ์

จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม พบว่า กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม ตั้งอยู่ในตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เป็นชุมชนชนบท และความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์แบบเคารพผู้อาวุโส เคารพกฎระเบียบ กติกาของชุมชน แม้หากมีคนอื่นมาจากต่างชุมชน ก็จะมีรู้สึกถึงความคุ้นเคยแบบญาติ สมาชิกแต่ละชุมชนมีการทักทาย มีการสอบถามสารทุกข์สุกดิบ การ

ติดตามข้อมูลข่าวสารเหตุบ้านการเมืองมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของสมาชิกในกลุ่มทุกวันที่ 16 ของทุกเดือน นอกจากนี้ทางกลุ่มมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกกลุ่มจะให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างดี เช่น การกิจกรรมการฝึกอบรมให้ความรู้ทักษะการประกอบอาชีพด้านเกษตรอินทรีย์ ทางกลุ่มก็จะให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมและมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการนำองค์ความรู้นั้นไปปฏิบัติโดยเฉพาะเรื่องของ การทำเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ในขณะเดียวกันกลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านไร่มะขามมีกิจกรรมประเพณีรับขวัญแม่โพสพ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชนในช่วงก่อนทำนาตามฤดูกาลเป็นการบวงสรวงขอขมา บูชา เสี่ยงทาย บอกกล่าว ผักผิง สู่ขวัญ ทำขวัญ เพื่อให้การทำนาได้เห็นข้าวที่ออกงาม เต็มโต ไม่มีโรคระบาด และได้ผลผลิตอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ประเพณีนี้เป็นการเติมเต็มเพื่อสร้างความมั่นใจให้เกิดแก่กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านไร่มะขามทั้งในเรื่องการดำเนินชีวิต ความอ่อนน้อม ความเคารพและความเป็นมงคล นอกจากนี้สมาชิกในชุมชนยังให้ความเคารพผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และตัวแทนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการพบปะพูดคุยกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะการดำเนินงานด้านพัฒนาเกษตรอินทรีย์

การจัดการการเรียนรู้

จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม พบว่า การจัดการความรู้ของกลุ่มเริ่มตั้งแต่การเรียนรู้จากต้นน้ำจนถึงปลายน้ำในการทำเกษตรอินทรีย์ หมายความว่า กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านไร่มะขามเรียนรู้ตั้งแต่การเริ่มต้นการปลูกข้าวไปจนถึงการแปรรูป ทำให้กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านไร่มะขามเกิดความเชื่อมั่นในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นให้กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านไร่มะขามได้ทดลองแปรรูปข้าวเอง ปัจจุบันได้พัฒนาเป็นข้าวอินทรีย์บ้านไร่มะขาม นอกจากนี้กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านไร่มะขามยังได้รับการสนับสนุนเครื่องมือตรวจวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์จากกรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำให้ข้าวอินทรีย์บ้านไร่มะขามได้รับความเชื่อมั่นจากผู้บริโภค

สรุปได้ว่า กระบวนการการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย การรวมกลุ่ม มีลักษณะเป็นการรวมกลุ่มทำนาแปลงใหญ่และจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน การจัดการทรัพยากรของกลุ่ม มีการวางแผนและการจัดการน้ำ การจัดการความสัมพันธ์ของกลุ่มใช้ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ การเคารพผู้อาวุโส ผู้นำชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ผ่านประเพณีรับขวัญพระแม่โพสพ การจัดการความรู้ของกลุ่มเริ่มต้นการปลูกข้าวไปจนถึงการแปรรูปส่งผลให้กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านไร่มะขามสามารถผลิตข้าวอินทรีย์บ้านไร่มะขามจำหน่ายให้กับผู้สนใจ ผลการศึกษาสรุปได้แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปกระบวนการการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี

กระบวนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี	กิจกรรม
1. การรวมกลุ่ม	การรวมกลุ่มทำนาแปลงใหญ่และจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน
2. การจัดการทรัพยากร	การวางแผนการผลิต การจัดการน้ำ
3. การจัดการความสัมพันธ์	ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ การเคารพผู้นำชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ผ่านประเพณีรับขวัญแม่โพสพ
4. การจัดการความรู้	การเรียนรู้การแปรรูป ความเชื่อมั่นในศักยภาพกลุ่ม

แนวทางการสนับสนุนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี

แนวทางการสนับสนุนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ พบว่า การจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย การพัฒนาฐานข้อมูลการทำเกษตรอินทรีย์ การผลิต การตลาดผ่าน Social Media เพื่อขยายช่องทางการจำหน่าย นอกจากนี้ทางหน่วยงานภาครัฐได้สนับสนุน แนวทางการพัฒนา กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ให้เป็นผู้ประกอบการสินค้าเกษตรอินทรีย์รายใหม่ การส่งเสริมการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป เชิงนวัตกรรม การสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์สร้างความโดดเด่นพื้นที่ การส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์มีการนำระบบสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตลาดออนไลน์ การพัฒนาคุณภาพผลผลิตและผลิตภัณฑ์ การสนับสนุนแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคและเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในชุมชน

สรุปได้ว่า แนวทางการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์โดยใช้ทุนทางสังคมในจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ประกอบด้วย การพัฒนาฐานข้อมูลการทำเกษตรอินทรีย์ การผลิต การตลาด การสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ให้เป็นผู้ประกอบการสินค้าเกษตรอินทรีย์รายใหม่ การสนับสนุนเงินทุนงบประมาณการวิจัยและนวัตกรรม การนำระบบสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพผลผลิตและผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคและเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางการสนับสนุนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี

แนวทางการสนับสนุนการจัดการความรู้	กิจกรรม
แนวทางการสนับสนุนการจัดการความรู้	การพัฒนาฐานข้อมูลการทำเกษตรอินทรีย์ การผลิต การตลาด ระบบสารสนเทศ การพัฒนาคุณภาพผลผลิตและผลิตภัณฑ์

อภิปรายผล

กระบวนการการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี การรวมกลุ่ม

การรวมกลุ่มเป็นการสะท้อนภาพปัญหาการผลิตสินค้าเกษตรที่มีกระบวนการผลิตที่ต้องพึ่งพาสารเคมีและมีผลกระทบต่อปัญหาผลผลิตทางการเกษตร ทำให้กลุ่มเกษตรกรมีการทบทวนตัวเองที่อยากเปลี่ยนแปลงการผลิตจากเดิมที่พึ่งพาสารเคมีมาเป็นแบบเกษตรอินทรีย์ในลักษณะ “กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์” สะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มเกษตรกรมีการปรับตัวเรียนรู้กับปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ซึ่งหากพิจารณาตามแนวคิดทุนทางสังคมที่ อานันท์ กาญจนพันธุ์ ได้อธิบายว่าทุนทางสังคม คือ วิธีคิดและระบบความรู้ในการจัดการวิถีของความเป็นชุมชน เช่น การจัดการทรัพยากร การจัดระบบความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมชุมชน ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ หรือมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยวิธีคิดเชิงซ้อนและเกี่ยวข้องกับเรื่องระบบความรู้ ภูมิปัญญา อีกทั้งต้องอาศัยกฎเกณฑ์มากำกับการใช้ความรู้นั้น ซึ่งอาจเป็นรูปของจารีต กฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ทางสังคม พร้อมกันนั้นก็ต้องมีองค์กรที่เข้ามาทำหน้าที่จัดการความรู้ในเรื่องนั้นๆ เช่น การใช้ทรัพยากรด้านต่างๆ การจัดการทุนทางสังคม เป็นต้น (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555) และสอดคล้องกับ Calhoun Light and Keller ที่ได้กล่าวถึงทุนทางสังคมว่า การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของคน การมีโครงสร้างที่ดีของความสัมพันธ์ การมีความเข้าใจในบรรทัดฐาน เป้าหมาย และระบบคุณค่าของการรวมกลุ่มและการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (Calhoun C, Light D and Keller S., 1994)

การจัดการทรัพยากร

กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านทุนการผลิต สุขภาพอนามัยในการดำรง และขาดการวางแผนในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร ในขณะเดียวกันเมื่อกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม มีการรวมกลุ่มทำเกษตรอินทรีย์โดยใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ โดยเฉพาะการทำนาที่เป็นอาชีพหลักและวิถีชีวิตของชุมชนในลักษณะของการรวมกลุ่มทำนาแปลงใหญ่ การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชนเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม การจัดการทรัพยากรกลุ่มเห็นได้จากการบริหารจัดการน้ำร่วมกับกรมชลประทาน การตลาดจะมีการวางแผนล่วงหน้าเพื่อประกันความเสี่ยงที่เกิดขึ้นมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีการตลาดที่แน่นอน เช่น สหกรณ์การเกษตร ร้านค้าชุมชน สอดคล้องกับ Robert Putnam ที่ได้กล่าวถึงทุนทางสังคมว่า ลักษณะเด่นทางสังคม เช่น ความไว้วางใจ (Trust) บรรทัดฐาน (Norms) และเครือข่าย (Networks) ซึ่งสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพของสังคม โดยการส่งเสริม เกื้อหนุน การร่วมมือในการดำเนินงานซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังชี้ให้เห็นถึงกระบวนการเกิดของทุนทางสังคมนั้น เริ่มจากประชาชนในสังคมมีระบบคิดและค่านิยมที่ดีร่วมกัน ทุนทางสังคมในรูปเครือข่ายส่งผลให้เพิ่มศักยภาพในการทำงานและช่วยลดต้นทุนในการทำงานได้

มากกว่าการทำงานแบบปัจเจกชน เกิดจารีตประเพณีที่เกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยกัน หรือต่างตอบแทนทำให้องค์กรชุมชนแข็งแกร่งและมีพลังมากขึ้น เกิดความไว้วางใจระหว่างกันของคนในเครือข่ายทำให้การติดต่อและระบบข้อมูลข่าวสารมีความสะดวกรวดเร็วและมีการนำความสำเร็จร่วมกันในอดีตมาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างความร่วมมือ (Robert Putnam, 1993)

การจัดการความสัมพันธ์

กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม มีการสร้างความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ความเป็นชุมชนชนบท การให้ความเคารพผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ความไว้วางใจซึ่งกันและกันมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำชุมชน หรือผู้นำกลุ่ม โดยมีกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนผ่านประเพณีรับขวัญแม่โพสพ ที่ทำความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขามมีความแนบแน่น สะท้อนให้เห็นถึงการพยายามพึ่งพาตนเองผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ในระยะแรกการรวมกลุ่มทำนาแปลงใหญ่ การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับไมตรี อินทรีย์ยะ ที่อธิบายว่า พุนทางสังคม คือชีวิตประจำวันของคน เช่น การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี การสร้างมิตรภาพ และการติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคม การสร้างพุนทางสังคมในชุมชนจะต้องมีการสะสมทุนก่อน คนในชุมชนต้องมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีการติดต่อสัมพันธ์ฉันญาติมิตรกับเพื่อนบ้าน การสะสม ความสัมพันธ์ทางสังคมให้คนบรรลุถึงความต้องการทางสังคม และชุมชนจะได้รับประโยชน์จากความร่วมมือของสมาชิกทุกคน สมาชิก ก็ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน อันจะนำมาซึ่งมิตรภาพ ความช่วยเหลือเกื้อกูล และความเห็นอกเห็นใจกันในชุมชน เพื่อจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่นและสังคม (ไมตรี อินทรีย์ยะ, 2560) และสอดคล้องกับ อนุรักษ์ สิงห์ชัย ที่ได้กล่าวถึง การพยายามพึ่งพาตนเองเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในกับกลุ่มและชุมชนของตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล การสร้างภูมิคุ้มกันภายใต้เงื่อนไขความรู้กับคุณธรรม (อนุรักษ์ สิงห์ชัย, 2564)

การจัดการความรู้

การเรียนรู้ของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านไร่มะขาม สะท้อนให้เห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน กิจกรรมร่วมมือกัน เกิดการเรียนรู้ รับรู้ และส่งผ่านข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ทำให้เกิดคุณค่าบางอย่างที่สามารถยึดโยงและยอมรับร่วมกัน ซึ่งคุณค่าดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางสังคม ความเชื่อถือไว้วางใจกัน เครือข่ายและกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี ที่ได้ อธิบายว่า พุนทางสังคม แสดงถึงความเป็นปึกแผ่นของสังคม การมีวัฒนธรรม การมีความซื่อสัตย์สุจริตมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและชุมชน (ประเวศ วะสี, 2550) และสอดคล้องกับ เสน่ห์ จามริก ที่ได้อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ของชุมชนเป็นแนวทางในการพึ่งพาตนเองควบคู่ไปกับการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนพื้นฐานพุนทางสังคมในชุมชนของตนเอง (เสน่ห์ จามริก, 2550) ตลอดจนสอดคล้องกรมการพัฒนาชุมชน ที่ได้อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ของชุมชน

ต้องเป็นกระบวนการและมีการกระทำที่ต่อเนื่องทั้งในด้านการคิด การดำเนินงานและการตัดสินใจ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2548)

แนวทางการสนับสนุนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี

แนวทางการสนับสนุนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยต้องการสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบความสัมพันธ์ที่เป็นเครือข่าย ความไว้วางใจ และบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งประกอบขึ้นจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมและความเชื่อของชุมชนที่เชื่อมโยงบุคคลในชุมชนและนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรที่เป็นทุนทางสังคมของชุมชน กรอบแนวคิดนี้สามารถนำมาเป็นแนวทางการวิเคราะห์ในการศึกษาการพัฒนาศักยภาพกลุ่มในการทำเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรีได้ เนื่องจากในสถานะที่ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีการเปลี่ยนแปลงไปนั้น กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์มีประสบการณ์การเรียนรู้การจัดการใช้ทรัพยากรดังกล่าวผ่านเครือข่ายความสัมพันธ์ของคนในชุมชนอื่นผ่านสื่อสารสนเทศต่างๆ หรือการศึกษาดูงาน สอดคล้องกับ นฤมล นิราทร ที่ได้อธิบายว่าการยึดโยงให้เกิดทุนทางสังคมในบริบทสังคมไทย อันประกอบด้วย คุณค่า ความเชื่อ ที่ทำให้คนในชุมชนมีความรัก ความห่วงใย เอื้ออาทรต่อกัน สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นขึ้น การมีจิตสำนึกต่อชุมชน ทรัพยากรบุคคล ได้แก่ การนำบุคคลที่เป็นผู้นำทางปัญญา ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ หรือผู้ที่มีความรู้ในศาสตร์แขนงต่างๆ มาให้ความรู้และถ่ายทอดแก่คนในชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพยากรในท้องถิ่นพร้อมกับมีกระบวนการจัดการทรัพยากรชุมชนอย่างเหมาะสม (นฤมล นิราทร, 2559)

อย่างไรก็ตามแนวทางการสนับสนุนต้องคำนึงถึงการปฏิบัติและผลลัพธ์ที่ให้กลุ่มได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน สอดคล้องกับ วรวิทย์ โรมรัตนพันธ์ ที่ได้อธิบายว่า กระบวนการทุนทางสังคม ประกอบด้วย ระบบคิดความเชื่อความศรัทธา ความไว้วางใจสามัคคีกัน การปฏิบัติงานที่มีความเชื่อมโยงกับระบบคิด และผลลัพธ์ที่เป็นผลที่เกิดจากการที่สมาชิกคิดและปฏิบัติ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของทรัพยากรหรือเป็นทุนที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (วรวิทย์ โรมรัตนพันธ์, 2555)

นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและความต้องการของกลุ่ม ที่อาจมีข้อจำกัดและองค์ความรู้ต่างๆ ในด้านการสนับสนุนการการทำเกษตรอินทรีย์ ดังนั้นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานราชการ สอดคล้องกับสำนักงานเศรษฐกิจเพื่อการเกษตร ที่ได้อธิบายว่า การสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนบนฐานทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็นทุนที่จะผลักดันการดำเนินการให้ชุมชน การดำเนินการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่ชุมชน เป็นการบริหารจัดการของชุมชนสร้างให้ประชาชนสำนึกและเกิดความรับผิดชอบต่อชุมชน ถ้าชุมชนใดมีทุนทางสังคมที่สมบูรณ์มั่นคงเพียงพอเท่ากับเป็นภูมิคุ้มกันให้ชุมชนนั้น

สามารถอยู่ได้เมื่อประสบภาวะวิกฤต ทั้งนี้ทุนทางสังคมที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน (สำนักงานเศรษฐกิจเพื่อการเกษตร, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากระบวนการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ การรวมกลุ่มทำนาแปลงใหญ่ การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน การจัดการทรัพยากร เช่น การวางแผน การจัดการน้ำ การจัดการความสัมพันธ์แบบเครือญาติและผ่านประเพณีรับขวัญแม่โพสพ การจัดการความรู้ เช่น การเรียนรู้การแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ ความเชื่อมั่นในศักยภาพกลุ่ม แนวทางการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ การพัฒนาฐานข้อมูลการทำเกษตรอินทรีย์ การผลิต การตลาด การสนับสนุนเป็นผู้ประกอบการสินค้าเกษตรอินทรีย์รายใหม่ การส่งเสริม การวิจัยและนวัตกรรม การนำระบบสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ การพัฒนาคุณภาพผลผลิตและผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคและเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณการเผยแพร่บทความวิจัยจากสถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2548). การพัฒนาชุมชนในอนาคต. กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมการเผยแพร่.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2562). นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2554). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- นฤมล นิราทร. (2559). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือธรรมศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. (2550). เศรษฐกิจและประชาสังคม. กรุงเทพมหานคร: หอมข้าวบ้าน.
- ไมตรี อินทรีย์. (2560). ทุนทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.
- วรุณี โรมรัตน์พันธ์. (2555). ทุนทางสังคมกับแนวคิดตะวันออก. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือธรรมศาสตร์.

- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรี. (2562). แผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้าเกษตรอินทรีย์จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี: สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเศรษฐกิจเพื่อการเกษตร. (2561). คู่มือปฏิบัติงานการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยมยั่งยืนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจเพื่อการเกษตร.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 2461 -2580. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เสน่ห์ จามริก. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- อนุรักษ์ สิงห์ชัย. (2563). เอกสารประกอบการสอนวิชาชุมชนศึกษา. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- อนุรักษ์ สิงห์ชัย. (2564). การเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2555). จินตนาการทางมานุษยวิทยาแล้วย้อนมองสังคมไทย. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Calhoun C, Light D and Keller S. (1994). Sociology. USA: McGraw-Hill.
- Robert Putnam. (1993). Making democracy work: Civic tradition in modern Italy. NJ: Princeton University Press.

แนวทางการจัดการความเป็นภาวะผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน*

GUIDELINES FOR POLICY AND STRATEGIC LEADERSHIP

MANAGEMENT OF PRIVATE UNIVERSITIES IN GUANGXI PROVINCE, PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

ก่ง จี*, นีรันตร์ สุธีนิรันตร์, จิตติวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา, สหทยา สิทธิวิเศษ

Gong Gi, Niran Suteeniran, Jittawisut Wimuttipanya, Sahasaya Sittiwiset

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Graduate School of Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: Jittawisut.wi@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน 2) เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง มหาวิทยาลัยละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 480 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ อธิการบดีหรือรองอธิการบดีของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัย และผู้ที่มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ จำนวน 20 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐาน ค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้านการสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ส่วนด้านโครงสร้างของระบบราชการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงกลยุทธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้

* Received December 16, 2022; Revised January 26, 2023; Accepted February 26, 2023

ผู้บริหารมีกลวิธีในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะจะเป็นตัวที่ช่วยให้องค์กรขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้องในการดำเนินการตามนโยบายเพื่อส่งเสริมกลยุทธ์แก่สถานศึกษา

คำสำคัญ: ผู้นำ, นโยบายและกลยุทธ์, หลักในการบริหาร

Abstract

The purpose of study on 1) To study policy and strategic leadership management of private universities in Guangxi Province. People's Republic of China 2) To assess the policy and strategic leadership management model of private universities in Guangxi Province, People's Republic of China 3) To study the policy and strategic leadership management approaches of private universities in Guangxi Province. They were selected by purposive sampling method 20 people from each university, totaling 480 people. The interview group was the president or vice president of the university. 1 person per university, totaling 24 people. The group of appraisers for the suitability of the implementation consisted of experts from the university. and those who have main roles in policy and strategic management, totaling 20 people. The data were collected by using 5-point rating scale questionnaire and were statistically analyzed in percentage, mean, and standard deviation. The finding of the study on the study the policy and strategic leadership management approaches of private universities in Guangxi Province, People's Republic of China was at high level. The Strategic Leadership Management was at high level. Executives can transfer knowledge and information appropriately. in operating procedures for transferring knowledge or receiving information is extremely important because it will help the organization move in the right direction.

Keywords: leadership, Policy strategic, Master of Management

บทนำ

ยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีความคิดกว้างไกล มีสภาวะความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ และกล้าเปลี่ยนแปลงอีกทั้งยังจำเป็นต้องตระหนักในความสำเร็จของการมีส่วนร่วม อย่างกว้างขวาง มีความสามารถในการจัดการประสานประโยชน์กับทุกฝ่ายเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหาร ที่มี

คุณลักษณะ และความสามารถดังกล่าวข้างต้น จึงจะสามารถบริหารจัดการให้การศึกษาเปลี่ยนแปลงไปในทิศทาง ที่พึงประสงค์ได้ (บัญชา อึ้งสกุล, 2545) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการกำหนดทิศทางการสร้างทางเลือก และการนำไปสู่การปฏิบัติ ผู้ทำตามทฤษฎีนี้จะเชื่อว่าการจะบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ไม่ใช่จะอาศัยโชคช่วยแต่จะต้องเป็นผลจากการที่ต้องคอยติดตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ทั้งภายในและภายนอกองค์กรการคาดการณ์ถึงอนาคต ขององค์กรในระยะยาวและการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อมุ่งไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2546) สอดคล้องกับแนวคิดของ อนุชิต วรรณสุทธิ ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในอนาคตพบว่าผู้บริหารมืออาชีพในด้านความเป็นผู้นำควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถกำหนดเป้าหมายสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กล้าปฏิรูป กล้าปรับปรุง และพร้อมที่จะเป็นผู้นำ ในการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถประสานงานกับชุมชน องค์กรต่าง ๆ สามารถจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานเป็นทีม มุ่งสู่เป้าหมาย ที่กำหนดไว้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานแบบมีส่วนร่วม มีความสามารถในการสร้างทีมงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และความคมทางปัญญา กล้าคิด กล้าทำ กล้านำเสนอโครงการใหม่ ๆ มีความสุขุม มีความมั่นคง มีความอดทนหนักแน่น และมีความคล่องแคล่ว ฉะฉานฉลาด มีไหวพริบดี (อนุชิต วรรณสุทธิ, 2546)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของภาวะผู้นำ ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อให้ทราบถึงการประเมินรูปแบบ การบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของภาวะผู้นำของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของภาวะผู้นำของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อีกทั้งยังเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหาร อาจารย์ประจำวิชา และผู้เกี่ยวข้องกับทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ และใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง ส่งเสริม และนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาผู้เรียน ในด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อศึกษาแนวการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 24 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำการ มหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง มหาวิทยาลัยละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 480 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ อธิการบดีหรือรองอธิการบดีของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย และผู้ที่มีบทบาทหลักในการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ จำนวน 20 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำตามแนวคิดของ (Bass, B. M. & Avolio, B. J., 1990) พิจารณาได้จากองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล นโยบายของภาวะผู้นำของ มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร 2) ด้านโครงสร้างของระบบราชการ 3) ด้านทรัพยากร 4) ด้านการสนับสนุน กลยุทธ์ของภาวะผู้นำตามแนวคิด ของ (Dubrin .J., 1998) มี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความคิดความเข้าใจระดับสูง 2) ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ 3) ด้านการมีความหวังและสร้างโอกาสสำหรับอนาคต 4) ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ 5) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์

การวิจัยเรื่อง แนวการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามแนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้านการติดต่อสื่อสาร 10 ข้อ ด้านโครงสร้างของระบบราชการ 12 ข้อ ด้านทรัพยากร 11 ข้อ ด้านการสนับสนุน 9 ข้อ รวม 42 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามแนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง 9 ข้อ ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ 10 ข้อ ด้านการมีความหวัง และสร้างโอกาสสำหรับอนาคต 10 ข้อ ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ 8 ข้อ ด้านการ

กำหนดวิสัยทัศน์ 12 ข้อ รวม 49 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 สอบถามการประเมินรูปแบบการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดแนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

3. สร้างแบบสอบถาม นโยบายของภาวะผู้นำ มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร 2) ด้านโครงสร้างของระบบราชการ 3) ด้านทรัพยากร 4) ด้านการสนับสนุน และกลยุทธ์ของภาวะผู้นำตามแนวคิดของ (Dubrin .J., 1998) มี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความคิดความเข้าใจระดับสูง 2) ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ 3) ด้านการมีความหวังและสร้างโอกาสสำหรับอนาคต 4) ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ 5) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์แล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาคุณุณินพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง ให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแต่ละข้อคำถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่น 0.927

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ไปใช้กับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 20 คน โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยด้านการบริหารการศึกษา บริหาร

ทรัพยากรมนุษย์ บริหารกลยุทธ์ บริหารคุณภาพ ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ไปขอความร่วมมือ จากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเอกชนในมณฑลทลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 440 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 440 ฉบับ เก็บคืนได้จำนวน 440 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา โดยใช้ค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับแนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ใน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร 2) ด้านโครงสร้างของระบบราชการ 3) ด้านทรัพยากร 4) ด้านการสนับสนุน และแนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลทลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความคิดความเข้าใจระดับสูง 2) ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ 3) ด้านการมีความหวังและสร้างโอกาสสำหรับอนาคต 4) ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ 5) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546)

ผลการวิจัย

การวิจัยศึกษาแนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลทลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

แนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสนับสนุน มีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงมา คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ส่วนด้านโครงสร้างของระบบราชการ มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด และการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงกลยุทธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความคิดความ เข้าใจระดับสูง ส่วนด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยมีรายละเอียดของผลการวิจัยในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการติดต่อสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสามารถถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการนำความรู้ที่มีมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ส่วนผู้บริหารมีความเข้าใจใน กระบวนการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านโครงสร้างของระบบราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีการกำหนดหน้าที่ที่รับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งงานได้อย่างเหมาะสม มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ทันต่อสังคม ยุคปัจจุบัน ส่วน ผู้บริหารมีการวางแผนให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านทรัพยากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมี เทคนิค วิธีการในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการ วางแผนกำหนดอัตรากำลังภายในองค์กรได้อย่างเหมาะสม ส่วนผู้บริหารสามารถกระตุ้น และ สร้างแรงบันดาลใจในการทำงานได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหาร ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ในด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสามารถให้ คำแนะนำให้คำปรึกษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ส่วนผู้บริหารสนับสนุน ความคิด วิธีการใหม่ ๆ มาปรับใช้กับการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีกลวิธีในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรมีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความสามารถในการคิด เชิงวิเคราะห์โดยการกำหนดวิธีทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ส่วนผู้บริหารมีความสามารถในการคิดเชิงสังเคราะห์โดยสามารถ ผสมผสานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้เกิดแนวความคิดใหม่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของการทำงานที่ชัดเจน ส่วนผู้บริหาร มีการคิดประยุกต์นำความรู้ และข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการมีความหวังและสร้างโอกาสในอนาคต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหาร มีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงาน อย่างมีหลักการ และเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความศรัทธา และเชื่อมั่นในการสร้างความสำเร็จสู่สถานศึกษา ส่วนผู้บริหารมีการวางแผนกลยุทธ์ ศึกษา เทคนิคใหม่ ๆ เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้งานบรรลุได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากร ให้การสนับสนุน และช่วยเหลืออย่างเต็มที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความสามารถในการคิด เชิงกระบวนการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการพัฒนาสถานศึกษา ส่วนผู้บริหารสามารถตัดสินใจปรับเปลี่ยนแผนการบริหารให้ สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีการปรับแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมของ สถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนเชื่อมโยง กับพันธกิจ เป้าหมาย แผนงาน ส่วนผู้บริหารมีการประชุมทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ก่อนนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 2 ศึกษาการประเมินรูปแบบการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกล ยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวาสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลการประเมินรูปแบบการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของ มหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวาสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีกลวิธีในการกระตุ้น และสร้างแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานแก่บุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการ ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ส่วนผู้บริหารสามารถกำหนดข้อมูลจากการทำงานของสถานศึกษาในปีที่ผ่านมา เพื่อทำแผนในปีต่อไป และผู้บริหารมีการเลือกใช้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเหมาะสมมาใช้ในการ สื่อสารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของ มหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวาสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัย ด้านการบริหารการศึกษา บริหารทรัพยากรมนุษย์ บริหารกลยุทธ์ บริหารคุณภาพ ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีจัดสัมมนาโดยมีผลดังนี้ ผู้บริหารมีกลวิธีในการกระตุ้นและสร้าง

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรเพื่อให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อพาองค์กรไปให้ถึงเป้าหมายที่ได้วางไว้ ผู้บริหารสามารถถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ในการดำเนินงานขั้นตอนในการถ่ายทอดความรู้ หรือการรับ ข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะจะเป็นตัวที่ช่วยให้องค์กรขับเคลื่อนไปใน ทิศทางที่ถูกต้อง ผู้บริหารมีการกำหนดหน้าที่ ที่รับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งงานได้อย่าง เหมาะสมและเลือกงานให้เหมาะกับความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อให้การดำเนินงานมี ประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้บริหารมีการปรับแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทและ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในด้านนี้จะเป็นการปรับเปลี่ยนเพื่อให้องค์กรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมและมีขั้นตอนการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง ผู้บริหาร มีการ กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงานอย่างมีหลักการ และเป็นระบบ ผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเกิดปัญหา หรืออุปสรรคใด ๆ ก็ตาม การแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมจะเป็นจุดเด่นของผู้บริหารที่จะทำให้ การดำเนินงานภายในองค์กรเดินหน้าต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความ ศรัทธาและเชื่อมั่น ในการสร้างความสำเร็จสู่สถานศึกษา ถ้าผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในการสร้าง ความสำเร็จแล้วจะสามารถถ่ายทอดความเชื่อมั่นนี้ ไปสู่บุคลากรภายในองค์กรได้ ผู้บริหารมี การกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนเชื่อมโยงกับพันธกิจ เป้าหมาย แผนงาน การกำหนด จุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกันจะช่วยให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารมี ความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากร ให้การสนับสนุน และช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ผู้บริหารให้การ สนับสนุน ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทำให้องค์กรขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้องและมี ประสิทธิภาพสูงสุด

จากผลการวิจัยแนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของ มหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งการบริหารจัดการ เชิงนโยบายโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสนับสนุน มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ส่วนด้านโครงสร้างของระบบราชการ มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด และการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความคิดความ เข้าใจระดับสูง ส่วนด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมี คุณลักษณะและพฤติกรรมของภาวะผู้นำเชิงนโยบายและกลยุทธ์ มีความสามารถ มีความคิด สร้างสรรค์ มีวิธีการในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย กล้าตัดสินใจ พร้อมทั้งมีบทบาทในการ บริหารต้องเก่งทั้งงานและเก่งทั้งคน วางแผนกำหนดทิศทางด้วยวิธีการหลากหลายจะสร้างการ

มีส่วนร่วมจากทุกคนในองค์กรได้ การสร้างขวัญกำลังใจให้การสนับสนุนความศรัทธาให้กับบุคลากร ผู้บริหารจะเป็นตัวกลางในการกำหนดทิศทาง และขับเคลื่อนองค์กรให้ไปในทิศทางที่ถูกต้อง มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่สำคัญจะเป็นผู้นำต้องเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อทำให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

ส่วนผลการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยอภิปรายผลในแต่ละด้านดังนี้

ด้านการติดต่อสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสามารถถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีการนำความรู้ที่มีมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน มีการเลือกใช้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเหมาะสมมาใช้ ในการสื่อสาร มีการส่งเสริมเทคโนโลยีที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอื่น ๆ ผู้บริหารสามารถโน้มน้าวใจให้เกิดการรับรู้หรือเปลี่ยนทัศนคติ มีการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจที่ตรงกัน พร้อมรับฟังความคิดเห็น และคำแนะนำของคนอื่น มีความเข้าใจในกระบวนการสื่อสาร ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองในการหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของเวียเวอร์ (Weaver, Warren W., 1960) ให้ความหมายของการสื่อสารว่า การสื่อสารเป็นคำที่มีความหมายกว้าง และครอบคลุมถึงกระบวนการทุกอย่างที่จิตใจของคน ๆ หนึ่ง อาจมีผลต่อจิตใจของคนอีกคนหนึ่ง การสื่อสารจึงไม่ได้หมายความว่าเพียงการเขียน และการพูดเท่านั้น หากยังรวมถึงสื่อต่าง ๆ เช่น ดนตรี ภาพการแสดงบัลเล่ต์ และพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์อีกด้วย

ด้านโครงสร้างของระบบราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการกำหนดหน้าที่ ที่รับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งงานได้อย่างเหมาะสม มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ทันต่อสังคมยุคปัจจุบัน มีการแก้ไขปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี ผู้บริหารให้ความสำคัญในการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ และจัดรูปแบบในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสม มีการจัดสภาพแวดล้อมในองค์กรให้มีความเหมาะสม ผู้บริหารมีการจัดระบบราชการให้เหมาะสม กับคนในองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของวีเบอร์ (Weber, M., 1947) พบว่า รูปแบบการจัดองค์กร การบริหารงานตามรูปแบบแนวคิดของระบบราชการที่มีลักษณะสำคัญ 7 ประการ คือ 1) การจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบแบบลำดับชั้น (Hierarchical Office) หรือการแบ่งระดับชั้นของอำนาจในการบังคับบัญชา 2) การใช้อำนาจ (Authority) 3) การคัดเลือกบุคคลสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติ และมีลักษณะที่เหมาะสม 4) การดำเนินการในรูปแบบเอกสารงานเขียนที่เป็นลายลักษณ์อักษร 5) จะต้องมีการกำหนดหน้าที่ และแบ่งส่วนความรับผิดชอบที่ชัดเจนโดยใช้หลักของการทำงาน ที่แตกต่างกัน 6) บุคลากรผู้ปฏิบัติงานต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 7) ลักษณะการทำงานเป็นวิชาชีพ

ด้านทรัพยากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีเทคนิค วิธีการในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น มีการวางแผนกำหนดอัตรากำลังภายในองค์กรได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรเป็นอย่างดี ดูแลเอาใจใส่บุคลากรเป็นอย่างดี ผู้บริหารสามารถกระตุ้น และสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานได้ มีการคัดเลือกบุคลากร ที่มีคุณสมบัติตรงตามตำแหน่งที่ต้องการ ผู้บริหารมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริม ให้บุคลากรเข้ารับการอบรม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม มีการมอบหมายงานแก่บุคคลในองค์กรได้อย่างเหมาะสม ได้เสนอว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือ หรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาหลายด้านควบคู่กันไป ได้แก่ 1) การใช้มาตรการด้านกฎหมาย เช่น การจำกัดเขตการใช้พื้นที่ การออกกฎหมายควบคุม/หรืออนุญาตในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) การใช้แรงจูงใจในรูปแบบเงินหรือรางวัล การเก็บภาษีการใช้ การให้สิ่งตอบแทน หรือการปรับเมื่อมีการฝ่าฝืน เป็นต้น 3) การให้ความรู้และข้อมูลโดยความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคการวิจัย การสนับสนุนกำลังใจ และการให้การศึกษา 4) การลงทุนโดยตรง เพื่อให้มาตรการในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อมนุษย์โดยตรง

ด้านการสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้การสนับสนุน ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ สามารถให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ สนับสนุนให้พัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะ ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารให้ความเคารพต่อสิทธิส่วนบุคคลของบุคลากรทำให้ผู้บริหารได้รับการยอมรับนับถือ และความไว้วางใจจากบุคลากร มีการจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน ผู้บริหารเปิดโอกาสในการแสดงออกทางด้าน ทักษะความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่สร้างเสริมกำลังใจให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอผู้บริหารสนับสนุน ความคิด วิธีการใหม่ ๆ มาปรับใช้กับการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ เฮ้าส์ (House, J. S., 1981) อธิบายว่าแรงสนับสนุนทางสังคม เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอารมณ์ ถือเป็นด้านที่สำคัญที่สุด ของการสนับสนุนทางสังคม รวมถึงการเห็นอกเห็นใจ ห่วงใย ความรัก และการเชื่อใจซึ่งสามารถแปลงเป็นความหมาย ในเชิงการกระทำได้ เช่น การให้ความเคารพส่วนบุคคล มิตรภาพ การรับฟังการแสดงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ 2) ด้านสิ่งของ รวมถึงกิจกรรมที่ช่วยให้บุคคลได้รับตามความต้องการของเขา เช่น ช่วยในการทำงาน บริการจ่ายเงินให้ เป็นต้น 3) ด้านข้อมูลข่าวสาร หมายถึงการให้ข้อมูลที่จะช่วยจัดการปัญหาทั้งภายในและภายนอกของบุคคลได้ 4) ด้านการประเมินเป็นลักษณะหนึ่ง ของข้อมูลที่จะช่วยในการสะท้อนความคิดของอีกฝ่ายได้

ด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารมีกลวิธีในการกระตุ้น และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร มีความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์โดยการกำหนดวิธีทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในการคิด เชิงสร้างสรรค์ ผู้บริหารสามารถคิดในเชิงวิเคราะห์โดยสามารถจำแนกองค์ประกอบของข้อมูลได้ มีการคิดพิจารณาทบทวนก่อนการตัดสินใจ มีความสามารถในการคิดเชิงสังเคราะห์โดยสามารถผสมผสานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้เกิดแนวความคิดใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ กล่าวว่า ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูงเป็นผู้นำ ที่มีความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์คิดเชิงสังเคราะห์การทำงานสามารถคิดเชิงสร้างสรรค์ขยายความคิดที่แปลกใหม่ มีความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาการพิจารณาทบทวนก่อนการตัดสินใจ และมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550)

ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการทำงานที่ชัดเจน สามารถกำหนดข้อมูลจากการทำงานของสถานศึกษาในปีที่ผ่านมาเพื่อทำแผนในปีต่อไป ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ ความยืดหยุ่น ในการปฏิบัติงาน มีรูปแบบการทำงานที่ทำให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข มีความสามารถในการร่วมกันนำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมากำหนดนโยบายในการพัฒนาสถานศึกษา มีความสามารถในการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ มาพัฒนางานได้ มีการจัดการข้อมูลเป็นระบบสารสนเทศ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย มีการคิดประยุกต์นำความรู้และข้อมูล มาใช้ให้เกิดประโยชน์ สอดคล้องกับแนวคิดของ ดูบริน (Durin, A. J., 2004) กล่าวว่า ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์นั้น อาจเปรียบได้กับผู้ที่สมารถสูงในการทำงานโดยอิสระ และสามารถกำหนดอนาคตได้ ในทางปฏิบัติแล้วผู้นำก็จะปรึกษาหารือกับบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายซึ่งเป็นลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกันเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ แต่ข้อควรระวังอย่างหนึ่งก็คือ อย่าพยายามใช้คตินิยมแบบเพิ่มขึ้นทีละเล็กละน้อยซึ่งหมายถึง แนวทางการตัดสินใจ ที่ใช้พื้นฐานของสถานการณ์ที่แล้ว ๆ มาเป็นหลักในการตัดสินใจกล่าวคือ ถ้าปีที่ผ่านมายุ่งยากอย่างไรก็มักจะใช้สิ่งนั้น เป็นจุดเริ่มต้นในการเพิ่มหรือลด ในปีต่อไป ทำให้ขาดการพิจารณาข้อมูล ณ เวลาปัจจุบันซึ่งแตกต่างจากอดีตไปแล้ว ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์นั้น ผู้บริหารควรมีการบริหารจัดการข้อมูลเป็นระบบสารสนเทศและบริหารงานโดยใช้ฐานข้อมูล

มียุ่มีการบริหารจัดการข้อมูลประยุกต์ใช้ข้อมูลข่าวสารความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ มาพัฒนา งาน นโยบาย เป้าหมายยุทธศาสตร์ เกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาพิจารณาเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการทำงาน กำหนดข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการทำงาน ของโรงเรียนในช่วงที่ผ่านมาพิจารณา เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการทำงานนำ ข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นภายในโรงเรียน และข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน รวมทั้งความต้องการการจัดลำดับความสำคัญมาพิจารณาเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการทำงาน ให้โอกาสครูมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ มาพิจารณาเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการทำงานนำจุดแข็งหรือข้อได้เปรียบที่แตกต่าง จากโรงเรียนอื่น ๆ ซึ่งจะเสริมให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์มาพิจารณาเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการทำงานได้

ด้านการมีความหวังและสร้างโอกาสในอนาคต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารมีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงานอย่างมีหลักการ และเป็นระบบ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความศรัทธา และเชื่อมั่นในการสร้างความสำเร็จสู่สถานศึกษา มีทักษะการคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์ มีความสามารถ เชิงรุกในการสร้างวิกฤตให้เป็นโอกาส เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารมีความสามารถในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหามาพัฒนาสถานศึกษา เป็นนักวางแผนกลยุทธ์ และขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกมีส่วนร่วมและนำความคิดสร้างสรรค์มาใช้เพื่อเปลี่ยนแปลง ทั้งระบบ ผู้บริหารมีความสามารถในการทำงานเชิงรุกโดยวิธีการแก้ปัญหาย่างเร่งด่วนและเป็นรูปธรรม มีความสามารถ ในการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารมีการวางแผนกลยุทธ์ ศึกษาเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ให้งานบรรลุได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชีร์ศักดิ์ ชนะบางแก้ว กล่าวว่า การมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต เป็นการใช้ทักษะในการคาดคะเนอนาคตของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ มีการกำหนดสภาพที่คาดหวังไว้อย่างชัดเจน สามารถสร้างโอกาสที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ต่าง ๆ มาบริหารงานให้ประสบความสำเร็จได้ คิดหาวิธีการพัฒนาสถานศึกษา อย่างหลากหลายไว้ตอบรับความต้องการในอนาคตเมื่อเกิดปัญหาสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเร่งด่วน ซึ่งผู้นำเป็นส่วนสำคัญที่ต้องส่งเสริมให้มีการสร้างแรงบันดาลใจ ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ด้านต่าง ๆ เช่น การจัดทรัพยากรมนุษย์ในการปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่น ในความสามารถของ ผู้บริหาร เป็นต้น ซึ่งผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องทำความเข้าใจอนาคตแล้วเต็มใจที่จะเสี่ยงต่อเรื่องต่าง ๆ (ชีร์ศักดิ์ ชนะบางแก้ว, 2555)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกวาสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้บริหารมีการปรับแผนการดำเนินงาน ให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา มีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เชื่อมโยงกับพันธกิจ เป้าหมาย แผนงาน มีความสามารถในการกำหนดนโยบายเป้าหมายเพื่อนำสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารมีความสามารถในการนำข้อมูล มากำหนด พันธกิจ เป้าประสงค์และกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมากำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา มีการติดตามอย่างเป็นระบบ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวาสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีข้อเสนอแนะดังนี้ ด้านการติดต่อสื่อสาร ผู้บริหารควรจะสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดเทคนิค วิธีการในการสื่อสารที่ชัดเจน และถูกต้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการสื่อสาร และสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านโครงสร้างของระบบราชการ ผู้บริหารควรจะสนับสนุนให้มีการวางแผนให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ ให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้านทรัพยากร ผู้บริหารควรส่งเสริมการสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน การสร้างแรงกระตุ้นให้แก่บุคลากรภายในองค์กร สนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงตามตำแหน่งที่ต้องการ ด้านการสนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม ให้บุคลากรศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูล ที่น่าเชื่อถือได้ ถูกต้องตามหลักวิชาการ ก่อนจะนำความรู้มาเผยแพร่ให้กับคนอื่น มีความระมัดระวัง มีสติ ตรวจสอบข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอเพื่อเป็นการพัฒนาตนเอง ด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้พัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสในการแสดงออกทางด้านทักษะความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ สนับสนุนให้มีความสามารถในการคิดเชิงสังเคราะห์โดยสามารถผสมผสานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้เกิดแนวความคิดใหม่

เอกสารอ้างอิง

- ธีรศักดิ์ ชนะบางแก้ว. (2555). บทบาทของผู้นำ ภาวะผู้นำมีบทบาท. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยภูมิปัญญามหาวิทยาลัยทักษิณ.
- บัญชา อึ้งสกุล. (2545). ประสิทธิภาพของผู้บริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. วิชาการ, 5(3), 22-23.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- วิโรจน์ สารรัตน์. (2546). การบริหารการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์การศึกษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). ภาวะความเป็นผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชียเพรส.
- อนุชิต วรรณสุทธิ. (2546). การศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในอนาคต. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ (หน้า 2546). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1990). Manual for the Multifactor Leadership Questionnaire. California: Consulting Psychologists Press.
- Dubrin .J. (1998). Leadership research finding : Practice and skills. Boston Houghton: Miftlin Company.
- Durin, A. J. (2004). Leadership : Research Findings, Practice, and Skills. 4 th ed. New York: McGraw - Hill.
- House, J. S. (1981). Work Stress and Social Support Reading. Mass: Addison-Wesley.
- Weaver, Warren W. (1960). The process of communication. New York: Holt. Rlnchart and Winston.
- Weber, M. (1947). The Theory of Social and Economic Organizations. Translated by A.M. Handerson and T. Parsons. New York: Free Press, 1947.

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาสด้วยกิจกรรมทัศนศิลป์
สร้างสรรค์ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
จังหวัดเชียงใหม่*

IMPROVING THE QUALITY OF LIFE OF UNDERPRIVILEGED CHILDREN
THROUGH CREATIVE VISUAL ARTS ACTIVITIES OF THE SCHOOLS
UNDER THE SPECIAL EDUCATION BUREAU, CHIANG MAI

สายพิน สังกิตศิลป์*

Saipin Sungkitsin

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: saipin_sun@cmru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทและข้อมูลพื้นฐานของเด็กด้อยโอกาส 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กด้อยโอกาสก่อนและหลังการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ 3) ศึกษาความพึงพอใจของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินพฤติกรรม และแบบประเมินความพึงพอใจ ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) บริบทและข้อมูลพื้นฐาน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุ 10 ปี มีน้ำหนัก 31 - 40 กก. มีส่วนสูง 101 - 150 ซม. ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่เชียงใหม่ นับถือศาสนาพุทธ ทุกคนพักอาศัยในโรงเรียน และไม่มีภาวะความพิการ มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ร่าเริงแจ่มใส มีน้ำใจ ขยัน และมีจิตสาธารณะ เข้ากับสังคมหรือกลุ่มเพื่อนได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี 2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กด้อยโอกาสก่อนและหลังการปฏิบัติกิจกรรม

* Received January 30, 2023; Revised February 3, 2023; Accepted March 30, 2023

ทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งพฤติกรรมของเด็กด้วยโอกาสทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านจิตใจและอารมณ์ เปลี่ยนแปลงมากที่สุด เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การอ่านหนังสือ ออกกำลังกาย พุดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อน และทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 3) ความพึงพอใจของเด็กด้วยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์โดยภาพรวม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพชีวิต, เด็กด้อยโอกาส, กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์, โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่

Abstract

This research aimed 1) to study context and background information of life of underprivileged children 2) to compare the behaviors of underprivileged children before and after attending creative visual arts activities 3) to examine the satisfaction of underprivileged children, using mixed research model. The sample in this research consisted of 20 students studying in Prathomsuksa 4-6 (Grade 4-6). They were selected by using purposive sampling method. The research instruments were the creative visual art activity set, an interview form, a behavioral observation form, a behavior assessment form, and a satisfaction assessment form. The qualitative data were analyzed based on content analysis, whereas the quantitative data were statistically analyzed for percentage, mean, and standard deviation. The findings were shown as follows. 1) According to the children's context and background information, it was found that the majority of participants were male. Most children were 10 years old. The majority of children weigh 31-40 kg, and they were 101-150 cm tall the most. Most of them were domiciled in Chiang Mai, and were Buddhist. All of them lived in school, and no one had any disability. They are in good physical health condition. They are cheerful, bright, kind, diligent and public-minded. They get along well with society and with friends in the group. They are creative and able to adapt to various environments in school as well. 2) When comparing the behaviors of underprivileged children before and after attending creative visual arts activities, it was found that the primary behaviors of underprivileged children increased in all aspects at a high level. The mental aspect changed the most. The children spend their free time usefully, such as reading books, exercising, chatting, exchanging with friends, and working with others 3) Concerning the

satisfaction of underprivileged children towards overall activities, it was found that participants had the highest level of overall satisfaction.

Keywords: Improving the quality of life, Underprivileged children, Creative visual arts activities, schools under the special education bureau, Chiang mai

บทนำ

แนวคิดการพัฒนาทางการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในปัจจุบัน เห็นได้จากนโยบายรัฐบาลนโยบายที่ 4 การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้พัฒนาตนได้เต็มศักยภาพ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้ โดยมีความใฝ่รู้และทักษะที่เหมาะสม เป็นคนดีมีคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำและพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ นอกจากนั้นยังปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา การปรับปรุงและบูรณาการระบบการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มโอกาสแก่ผู้ยากจนหรือ ผู้ด้อยโอกาสและยังพัฒนาคนทุกช่วงวัยโดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้สามารถมีความรู้และทักษะใหม่ที่สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคต ปรับกระบวนการเรียนรู้และหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการความรู้และคุณธรรมเข้าด้วยกันเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ การใฝ่เรียนรู้ การแก้ปัญหา การรับฟังความเห็นผู้อื่น การมีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองดี โดยเน้นความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) และในงานวิจัยของ (Krason, K, 2020) ได้เสนออิทธิพลของศิลปะ 1 และ 2 เพื่อสร้างสถานการณ์ที่สนับสนุนศักยภาพของบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของเด็กที่มาจากภูมิหลังของการเลี้ยงที่ขาดประสิทธิภาพในกิจกรรมสร้างสรรค์ผ่านการเตรียมการแสดงละคร พบว่า กิจกรรมศิลปะสามารถตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการระบุตัวตนและการนิยามตนเองได้เป็นอย่างดี และเป็นหนทางตรงไปสู่การสร้างอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของแต่ละคน

คุณภาพชีวิตของเด็กมีความสำคัญทั้งในฐานะการลงทุนในอนาคตของสังคม เนื่องจากเด็กเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญในตัวเอง และสมควรได้รับความเป็นอยู่ที่ดีในปัจจุบัน (Wallander, J. L. & Koot, H. M, 2016) จากการศึกษาของ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) พบว่า ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์รับเด็กด้อยโอกาส 10 ประเภทเข้าเรียนจำนวนทั้งหมด 33,177 คน เรียงตาม

ประเภทของเด็กด้อยโอกาสจากมากไปน้อย ดังนี้ เด็กยากจน (มากเป็นพิเศษ) จำนวน 28,074 คน คิดเป็นร้อยละ 84.62 เด็กที่อยู่ในชนกลุ่มน้อย จำนวน 2,600 คน คิดเป็นร้อยละ 7.84 เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือเด็กกำพร้า จำนวน 2,236 คน คิดเป็นร้อยละ 6.74 เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 0.29 เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 0.14 เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 0.13 เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 0.09 เด็กเร่ร่อน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 0.08 เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศหรือโสเภณีเด็ก จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 0.06 และ เด็กที่ถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.01 ทั้งนี้จากงานวิจัยของ (รัตนารณ สมบูรณ์, 2556) ได้จัดทำนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ พบว่า นักเรียนมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ยกเว้นด้านจิตใจและด้านอารมณ์ที่อยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาที่สำคัญคือ การปรับตัวของนักเรียน เนื้อหารายวิชาไม่สอดคล้องกับปัญหาของเด็ก การคัดกรองเด็กขาดความชัดเจน บุคลากรไม่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และนักเรียนไม่ได้รับการดูแลหลังสำเร็จการศึกษา

ศิลปะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งสัมพันธ์กับงานวิจัยของ (Abdulah, D. M. & Abdulla, B. M. O., 2018) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเปิดรับศิลปะบำบัดด้วยการวาดภาพและงานหัตถกรรมช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพโดยรวมของเด็กที่เป็นมะเร็ง ซึ่งสัมพันธ์กับงานวิจัยของ (Beebe, A., et al., 2010) ชี้ให้เห็นการทดลองแบบสุ่มเพื่อทดสอบประสิทธิผลของศิลปะบำบัดสำหรับเด็กที่เป็นโรคหอบหืด ในการทดลองสุ่มครั้งแรกแสดงให้เห็นว่าเด็กที่เป็นโรคหอบหืดได้รับประโยชน์จากศิลปะบำบัด ซึ่งรวมถึงความวิตกกังวลที่ลดลงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ (Moula, Z, 2020) ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของศิลปะบำบัดที่ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในโรงเรียนเพื่อบรรเทาและป้องกันปัญหาทางอารมณ์ของเด็กๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนในการเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตส่วนบุคคลของเด็กผ่านการใช้สื่อทัศนศิลป์ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้นดินเหนียว หรือศิลปะดิจิทัล

ดังนั้น จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาสด้วยกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาบริบทและข้อมูล

พื้นฐานของเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ เปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กด้อยโอกาสด้านก่อนและหลังการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ศึกษาความพึงพอใจของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ทั้งนี้จะได้นำผลการวิจัยไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาส โดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนสังกัดบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ตามแนวคิดคุณภาพชีวิตขององค์กรอนามัยโลก ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกคุณภาพชีวิตจากแนวคิดดังกล่าวมา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อีกทั้งด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมทัศนศิลป์สามารถช่วยพัฒนาให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ ผู้วิจัยหวังว่างานชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์กับครูผู้สอนหรือผู้ดูแลเด็กในโรงเรียนดังกล่าว หรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กได้เห็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างยังช่วยพัฒนาและเสริมสร้างจิตใจ อารมณ์ สังคม และความคิดสร้างสรรค์ ในผู้เรียนหรือกลุ่มในอื่นๆ อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและข้อมูลพื้นฐานของเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กด้อยโอกาสด้านก่อนและหลังการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาสด้วยกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษแห่งหนึ่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินพฤติกรรม และแบบประเมินความพึงพอใจ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ชุดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับเด็กด้อยโอกาส เป็นชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาส ขึ้น

ประถมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 นาฬิกา กิจกรรมที่ 2 บั๊นๆ กิจกรรมที่ 3 รวมพลังสร้างสรรค์ กิจกรรมที่ 4 เจ้า สัตว์ช่างพูด กิจกรรมที่ 5 ไขไดโนเสาร์ กิจกรรมที่ 6 ปะติดหรรษา ตรวจสอบคุณภาพโดย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่ามีดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 - 1.00 2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structural interview) เป็นการสัมภาษณ์เด็กด้วยโอกาสถึงบริบท และข้อมูลทั่วไป ซึ่งทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ หรือครูพี่เลี้ยงของเด็กด้วยโอกาส ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของเด็ก มี ประเด็นในการสอบถามได้แก่ บริบทและข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ภูมิสำเนา ศาสนา การพักอาศัยในโรงเรียน และภาวะความพิการ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่ามีดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 - 1.00 3) แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นการสังเกตพฤติกรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อสังเกตพฤติกรรมของเด็กด้วยโอกาส ซึ่งผู้วิจัยได้ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยนักวิจัยโดยการลงพื้นที่ และสังเกตพฤติกรรมขณะ ปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ เก็บข้อมูลโดยบันทึกด้วยการเขียน การถ่ายภาพเคลื่อนไหว และบันทึกเสียงวิดีโอ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่ามีดัชนีความ สอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 - 1.00 4) แบบประเมินพฤติกรรม เป็นการประเมินพฤติกรรมโดยใช้ วิธีการตรวจรายการ (Check List) ซึ่งทำการประเมินโดยเจ้าหน้าที่ หรือครูพี่เลี้ยงของเด็กด้วย โอกาส มีจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านจิตใจ จำนวน 20 ข้อ, ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม จำนวน 11 ข้อ และด้านความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 11 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้วัดก่อนและหลังการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ สัดส่วนการ ประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่ามีดัชนีความ สอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.970 5) แบบประเมินความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ โดยเด็กด้วยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ทำการประเมินความพึงพอใจของตนเอง กำหนดเป็น แบบมาตราส่วน (Rating Scale) โดยแบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 1 ชุด จำนวน 10 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 - 1.00

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย จำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น ตามประเภทของข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังนี้ 1) ข้อมูล เชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์และการสังเกต ผู้วิจัยได้ทำการถอดข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบ ข้อความแล้วจัดระเบียบข้อมูลตามวิธีการเก็บข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยอ่านข้อมูลรอบที่ 1 แบบ สแกน และรอบที่ 2 แบบละเอียด และถอดรหัสข้อมูล (Theme) โดยการเริ่มต้นอ่านข้อมูล

สัมภาษณ์และข้อมูลที่มีการจัดระเบียบ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลจากการถอดรหัส เพื่อจัดกลุ่มของข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) ข้อมูลเชิงปริมาณ หลังจากผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ด้วยค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาสด้วยกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ มีผลการวิจัยดังนี้

1. บริบทและข้อมูลพื้นฐานของเด็กจากแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตพฤติกรรมพบว่า มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นเพศชายมากที่สุด คือร้อยละ 80 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 20 อายุ 10 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70 และอายุ 11-15 ร้อยละ 30 มีน้ำหนัก 31-40 กก. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมาได้แก่ 21-30 กก. ร้อยละ 30 และ 41-50 กก. น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15 มีส่วนสูง 101-150 ซม.มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85 และ 151 ซม.ขึ้นไปร้อยละ 15 โดยมีภูมิลำเนาอยู่เชียงใหม่ ร้อยละ 70 ไม่ระบุร้อยละ 20 และ แม่ฮ่องสอน ร้อยละ 10 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 65 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 35 พักอาศัยในโรงเรียน ร้อยละ 100 และไม่มีภาวะความพิการ ร้อยละ 100 จากการสังเกตพฤติกรรมพบว่า เด็กทุกคนมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเพียงบางคนเท่านั้นที่น้ำหนักตัวต่ำกว่าเกณฑ์ ทางด้านจิตใจ พบว่าเด็กส่วนมากเป็นเด็กที่ร่าเริงแจ่มใส มีน้ำใจ ขยัน และมีจิตสาธารณะ แต่บางส่วนยังขาดความมั่นใจ และไม่ค่อยกล้าแสดงออก ทางด้านความสัมพันธ์สังคม พบว่า เด็กบางส่วนจะกล้าแสดงออกขอความช่วยเหลือผู้อื่น เข้ากับสังคมหรือกลุ่มเพื่อนได้ดี มีเพียงบางส่วนจะเจี๊ยบขี้นไม่ชอบเข้าสังคมและกลุ่ม ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า เด็กส่วนมากมีความคิดสร้างสรรค์ บางส่วนเป็นคนฉลาด เรียนรู้ไว ตั้งใจเรียน แต่บางส่วนขี้เกียจ ไม่ชอบทำงาน นอกจากนี้เด็กส่วนมากสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กด้อยโอกาสด้านก่อนและหลังการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ พบว่า พฤติกรรมเบื้องต้นของเด็กด้อยโอกาสสูงขึ้นทุกด้านในระดับมาก โดยด้านจิตใจ เปลี่ยนแปลงมากที่สุด ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.20) ซึ่งพฤติกรรมด้านการผ่อนคลายอารมณ์ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.22) รองลงมาได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.35) ซึ่งเด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อยู่เสมอ เช่น การอ่านหนังสือ ออกกำลังกาย พูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อน ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 1.23) และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.52) ซึ่งด้านการสื่อสารเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.18)

3. ความพึงพอใจของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์โดยภาพรวม จากแบบประเมินความพึงพอใจ พบว่า มีความพึงพอใจต่อภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.21) ซึ่งความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์โดยภาพรวม โดยวัดจากอารมณ์ การให้ความร่วมมือ ความสนใจ วัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ ผลงานสำเร็จของเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีมากที่สุด ($\bar{X} = 5$, S.D. = 0.00) รองลงมาได้แก่ เด็กมีความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ในภาพรวม, เด็กมีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ในภาพรวม, เด็กให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ในภาพรวม และเด็กมีความตั้งใจและปฏิบัติตามคำสั่งของครู หรือพี่เลี้ยงเป็นอย่างดี มีระดับความพึงพอใจเท่ากัน ($\bar{X} = 4.7$, S.D. = 0.47)

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาสด้วยกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. บริบทและข้อมูลพื้นฐานของเด็กจากแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตพฤติกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นเพศชายมากที่สุด อายุ 10 ปี มากที่สุด มีน้ำหนัก 31-40 กก. มากที่สุด มีส่วนสูง 101-150 ซม.มากที่สุด โดยส่วนมากมีภูมิลำเนาอยู่เชียงใหม่ นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด ทุกคนพักอาศัยในโรงเรียน และไม่มีภาวะความพิการ จากการสังเกตพฤติกรรมพบว่า เด็กทุกคนมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเพียงบางคนเท่านั้นที่น้ำหนักตัวต่ำกว่าเกณฑ์ทางด้านจิตใจ พบว่า เด็กส่วนมากเป็นเด็กที่ร่าเริงแจ่มใส มีน้ำใจ ขยัน และมีจิตสาธารณะ แต่บางส่วนยังขาดความมั่นใจ และไม่ค่อยกล้าแสดงออก ทางด้านความสัมพันธ์สังคม พบว่า เด็กบางส่วนจะกล้าแสดงออกขอความช่วยเหลือผู้อื่น เข้ากับสังคมหรือกลุ่มเพื่อนได้ดี มีเพียงบางส่วนจะเงียบขรึมไม่ชอบเข้าสังคมและกลุ่ม ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า เด็กส่วนมากมีความคิดสร้างสรรค์ บางส่วนเป็นคนฉลาด เรียนรู้ไว ตั้งใจเรียน แต่บางส่วนขี้เกียจ ไม่ชอบทำงาน นอกจากนี้เด็กส่วนมากสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องมาจากพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กที่มีการเจริญเติบโตตามวัย แต่ในด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และความคิดสร้างสรรค์ ยังมีความต้องการพัฒนาหรือส่งเสริมให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Abdulah, D.M. & Abdulla, B. M. O. ที่พบว่า หลังจากปฏิบัติกิจกรรมศิลปะบำบัดผู้ป่วยสนุกสนานกับการเข้าสังคม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น ($P=0.003$) มีการพัฒนาความสัมพันธ์กับเด็กคนอื่นๆ ($P=0.004$) และมีสุขภาพโดยรวมที่ดีขึ้น ($P=0.074$) (Abdulah, D. M. & Abdulla, B. M. O., 2018) นอกจากนี้ Heyder, D. W., et al., ได้นำเสนอผลการใช้ศิลปะบำบัดกับเด็กชายอายุ 8 ขวบ ที่มีพฤติกรรมที่ไม่ชอบระบุ

ตัวตนว่าเป็นเพศชาย และมีนิสัยชอบแสดงความเป็นปรีชาญาณนำไปสู่การปฏิเสธ การบำบัดจึงเน้นไปที่การสร้างความสัมพันธ์และให้วิธีการแสดงออกที่ไม่นำไปสู่การปฏิเสธ พบว่า เรามีพฤติกรรมที่ดีขึ้น มีความมั่นใจในตนเอง เด็ดขาด และอ่อนโยนจนทำให้เกิดการยอมรับ นอกจากนี้ศิลปะยังช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีขึ้น (Heyder, D. W. et al, 1969)

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กด้อยโอกาสก่อนและหลังการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งพฤติกรรมเบื้องต้นของเด็กด้อยโอกาสสูงขึ้นทุกด้านในระดับมาก โดยด้านจิตใจและอารมณ์ เปลี่ยนแปลงมากที่สุด รองลงมาคือด้านการผ่อนคลายอารมณ์ ส่วนด้านความคิดสร้างสรรค์ เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อยู่เสมอ เช่น การอ่านหนังสือ ออกกำลังกาย พูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อน และด้านสังคม น้อยที่สุด ซึ่งด้านการสื่อสารเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น เนื่องมาจากกิจกรรมทัศนศิลป์สามารถช่วยส่งเสริมเด็กให้มีพัฒนาการทางด้านต่างๆ ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตฤณ กิตติการอำพล ที่ได้ทำการวิจัยสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเพื่อการบำบัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พบว่าความสามารถในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ มัดเล็ก และการกระตุ้นระบบประสาทสัมผัสทางกาย มีประสิทธิผล ดังนี้ 1) เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถในการทรงตัวสูงขึ้นหลังจากใช้ประติมากรรมเพื่อการบำบัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือสูงขึ้น หลังจากใช้ประติมากรรมเพื่อการบำบัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตฤณ กิตติการอำพล, 2560) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริณ หนันชัยบุตร ที่ได้ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอยู่ในเกณฑ์ดี คิดเป็นร้อยละ 65, 78 และ 86 จากจำนวนผลงานทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และมีจำนวนผลงานที่แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ดีในแต่ละวงจร คิดเป็นร้อยละ 67, 76 และ 86 แสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ในระดับดีขึ้นไปและผลงานเหล่านั้นแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ในระดับดีขึ้นไป (ปริณ หนันชัยบุตร, 2558) นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของ Abdulah, D.M. & Abdulla, B.M.O. ที่พบว่า ผู้ป่วยในกลุ่มทดลองมีร่างกายที่กระฉับกระเฉงและกระปรี้กระเปร่าขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.001$) มีอาการซึมเศร้าและความรู้สึกเครียดน้อยลง ($P = 0.004$) (Abdulah, D. M. & Abdulla, B. M. O., 2018) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Beebe, A., et al., ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงของคะแนนในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะตั้งแต่ต้นจนจบกิจกรรมศิลปะบำบัด มีดังนี้ 1) ปรับปรุงการแก้ปัญหาและส่งผลต่อคะแนนการวาดภาพ 2) คะแนนความวิตกกังวล การสื่อสาร และคุณภาพชีวิตโดยรวมที่ดีขึ้น 3) ปรับปรุงคะแนนความวิตกกังวลและ

แนวคิดของตนเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม เมื่อครบ 6 เดือน กลุ่มทดลองยังคงมีการเปลี่ยนแปลงใช้เชิงบวกเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม (Beebe, A., et al., 2010)

3. ความพึงพอใจของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์โดยภาพรวม มีความพึงพอใจต่อภาพรวมในระดับมากที่สุด โดยวัดจากอารมณ์ การให้ความร่วมมือ ความสนใจ วัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ ผลงานสำเร็จของเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เด็กมีความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ในภาพรวม เด็กมีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ในภาพรวม, เด็กให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ในภาพรวม และเด็กมีความตั้งใจและปฏิบัติตามคำสั่งของครู/พี่เลี้ยงเป็นอย่างดี มีระดับความพึงพอใจเท่ากัน เนื่องมาจากศิลปะช่วยให้เกิดความผ่อนคลาย มีสมาธิ จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Visser, A. & Hoog, M. O. ได้ทำการศึกษาศิลปะบำบัดเชิงสร้างสรรค์ต่อผู้ป่วยมะเร็ง พบว่า ผู้เข้าร่วมพึงพอใจกับการจัดหลักสูตร แต่ส่วนใหญ่รู้สึกว่าขอบเขตของระยะเวลาสั้นเกินไปและขอเวลาเพิ่มเติมในการอภิปรายและติดตามผล พวกเขาชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกกับการรับมือกับอารมณ์ “การใช้ชีวิตอย่างมีสติ” และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังได้ชี้ให้เห็นว่าศิลปะบำบัดสามารถสร้างประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยมะเร็ง การศึกษาและการติดตามผลควรให้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงระหว่างการบำบัดด้วยศิลปะสร้างสรรค์และผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคมะเร็ง (Visser, A. & Hoog, M. O., 2008)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) บริบทและข้อมูลพื้นฐานทั่วไป มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุ 10 ปี มีน้ำหนัก 31 - 40 กก. มีส่วนสูง 101 - 150 ซม. ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่เชียงใหม่ นับถือศาสนาพุทธ ทุกคนพักอาศัยในโรงเรียน และไม่มีภาวะความพิการ มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส มีน้ำใจ ขยัน และมีจิตสาธารณะ เข้ากับสังคมหรือกลุ่มเพื่อนได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี 2) การเปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กด้อยโอกาสด้านก่อนและหลังการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งพฤติกรรมของเด็กด้วยโอกาสทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดด้านจิตใจและอารมณ์ เปลี่ยนแปลงมากที่สุด เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และ 3) ความพึงพอใจของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์โดยภาพรวม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยวัดจากอารมณ์ การให้ความร่วมมือ ความสนใจ วัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ มีความตั้งใจ มีสมาธิ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์มีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ในภาพรวม และปฏิบัติตามคำสั่งของครู/พี่เลี้ยงเป็น

อย่างดี ซึ่งสามารถช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ สิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ ที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามแต่ละกิจกรรม ทั้งนี้ทุกกิจกรรมช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาทางด้านสุนทรียภาพอีกด้วย ข้อเสนอแนะ 1) ควรทำการศึกษากิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้วยโอกาสในทุกจังหวัดของภาคเหนือตอนบน 2) ควรมีการวางแผนนโยบายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้วยโอกาสอย่างจริงจัง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ตฤณ กิตติการอำพล. (2560). การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเพื่อการบำบัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. ใน รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปริญ ทนชัยบุตร. (2558). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาทัศนศิลป์ เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 9(3), 96-103.
- รัตนภรณ์ สมบูรณ์. (2556). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 - 2564). นครปฐม: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- Abdulah, D. M. & Abdulla, B. M. O. (2018). Effectiveness of group art therapy on quality of life in paediatric patients with cancer: A randomized controlled trial. *Complementary Therapies in Medicine*, 41(A1-A6), 180-185.
- Beebe, A., et al. (2010). A randomized trial to test the effectiveness of art therapy for children with asthma. *Journal of Allergy and Clinical Immunology*, 126(2), 263-266.
- Heyder, D. W. et al. (1969). Case study: The use of volunteer art therapists with underprivileged children. *Bulletin of Art Therapy*, 8(3), 97-104.
- Krason, K. (2020). "Man of Glass", or Art Therapy through Theatre in a Group of Underprivileged Children. *The New Educational Review*, 60(2020/60), 135-147.

- Moula, Z. (2020). A systematic review of the effectiveness of art therapy delivered in school-based settings to children aged 5-12 years. *International Journal of Art Therapy*, 25(2), 88-89.
- Visser, A. & Hoog, M. O. (2008). Education of creative art therapy to cancer patients: Evaluation and effects. *Journal of Cancer Education*, 23(2), 80-84.
- Wallander, J. L. & Koot, H. M. (2016). Quality of life in children: A critical examination of concepts, approaches, issues, and future directions. *Clinical Psychology Review*, 45(April 2016), 131-143.

**อิทธิพลของพฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ
และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ต่อความตั้งใจท่องเที่ยว
ของกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย***

**THE INFLUENCE OF INSTAGRAM REELS USAGE BEHAVIOR
RELIABILITY AND THE MARKETING MIX FACTORS TO TRAVEL
INTENTIONS OF GENERATION Y**

เบญจมาศ จิตรนอก*, ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว, วราพรรณ อภิศุภโชค

Benchamat Chitnok, Saranthorn Sasithanakornkaew, Warapan Apisuphachok

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand

*Corresponding author E-mail: benchamat.ch@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1 ศึกษาพฤติกรรมการใช้งานอินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย 2 ศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย 3 อิทธิพลของพฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประชากรในการศึกษาคือกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ใช้การสุ่มแบบสะดวก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคำนวณสถิติสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ ของกลุ่มเจนเอเรชั่นวายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 อยู่ในระดับปานกลาง ความน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 อยู่ในระดับมาก และความตั้งใจในการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พฤติกรรมการใช้งานอินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมี

* Received December 16, 2022; Revised January 16, 2023; Accepted February 26, 2023

ความสัมพันธ์เชิงบวก กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเร้นวาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลร่วมกับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเร้นวาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: เจนเอเร้นวาย, อินสตาแกรม รีลส์, ความน่าเชื่อถือ, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, ความตั้งใจท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this research were to 1) Study the Instagram Reels usage behavior Reliability and The Marketing mix factors to travel intentions of Generation Y. 2) Study the relationship of Instagram Reels usage behavior Reliability and The Marketing mix factors to travel intentions of Generation Y. 3) Study the Influence of Instagram Reels Usage Behavior Reliability and The Marketing mix factors to travel intentions of Generation Y. This study used a quantitative research design. Online questionnaires were used as a data collection. The sample in this study is Generation Y. Random sampling, the research, assigned a non-probabilistic sample. The statistics used for analysis were Descriptive statistics and inferential statistics. The results indicated that the usage of Instagram Reels behavior of the Generation Y had an average of 3.26. The interpretation criteria were moderate level. With mean of Reliability was 3.83. The interpretation criterion was at a high level. With mean of The Marketing mix factors was 4.01. The interpretation criteria were at a high level. With mean of Travel intentions was 4.00. The interpretation criteria were at a high level. The results of testing hypotheses indicated that Instagram Reels usage behavior Reliability and The Marketing mix factors had a positive relationship. With the travel intentions of the Generation Y. Statistically significant at the .05 level. And Instagram Reels usage behavior Reliability and marketing mix factors has influenced with the travel intentions of the Generation Y. Statistically significant at the .05 level.

Keywords: Generation Y, Instagram Reels, Reliability, The Marketing mix factors, Travel

บทนำ

ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยี 4.0 ส่งผลให้รูปแบบการใช้ชีวิตของคนในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง (Solution, W., 2562) จากข้อมูล Data Report Digital Stat 2022 พบว่าข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยในปี 2565 มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 54.5 ล้านคน โดยคนไทยมีการใช้งานอินสตาแกรมอยู่ที่ 68.7% (Bangkokbiznews., 2565) ซึ่งในปี 2022 มีผู้ใช้งานอินสตาแกรมทั่วโลกทั้งหมด 1.48 พันล้านคน เข้าถึงประชากรโลกได้ 18.7% คิดเป็นอัตราการเติบโตที่สูงถึง 21% (Everydaymarketing, 2563) อินสตาแกรมหรือที่คนโดยส่วนใหญ่เรียกว่า ไอจี นับว่ามีอิทธิพลต่อกระแสสังคมยุค 4.0 เป็นอย่างมาก อินสตาแกรมเป็นแอปพลิเคชันที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสังคมของคนในโลกออนไลน์ ที่ทำให้สามารถรู้จักตัวตนของกันและกันผ่านรูปภาพ หรือวิดีโอ และข้อความสั้น ๆ (Instagram, 2022) และในเดือนสิงหาคม 2563 อินสตาแกรมได้เปิดตัวฟีเจอร์ใหม่ที่ว่า อินสตาแกรม รีลส์ มีลักษณะการใช้งานด้วยวิดีโอสั้นความยาวสูงสุด 90 วินาที โดยผู้ใช้งานสามารถสร้างสรรค์วิดีโอสั้นตามเทรนด์ทางสังคม หรือใช้เพื่อค้นหาไอเดียสำหรับธุรกิจ หรือสร้างสรรค์วิดีโอเพื่อสร้างความบันเทิง (Instagram, 2022) นอกจากนี้จากสถิติ Hootsuite ได้ให้ข้อมูลว่า อินสตาแกรม รีลส์ สามารถสร้าง Engagement กับผู้คนมากกว่าการลงคลิปวิดีโอปกติถึง 67% และสามารถสร้าง Brand awareness ให้กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ดี เนื่องจากแต่ละคลิปมีความยาวไม่มาก (Primal, 2565) โดยประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการใช้งาน รีลส์ สูงสุด และเนื้อหา 5 ประเภทยอดนิยมในประเทศไทยได้แก่ ลำดับแรกคือคลิปวันหยุด/ท่องเที่ยว รองลงมาคือคลิปแดนซ์/ชาเลนจ์ เบื้องหลังการถ่ายทำ ฟิลเตอร์/Meme และแมว ตามลำดับ (Motiveinfluence, 2565)

Sprout Social ได้เปิดเผยตัวเลขช่วงอายุของผู้ใช้อินสตาแกรมในปี 2565 โดยพบว่าช่วงอายุของผู้ใช้ที่มากที่สุดคือ ช่วงอายุระหว่าง 25 - 34 ปี คิดเป็น 31.2% หรือที่นิยมเรียกกันว่าเจนเอเรชั่นวาย (Sprout social, 2022) และบริษัท ไวซ์ไซท์ ได้สรุปข้อมูล ปี 2565 ภาพรวมสถานการณ์การท่องเที่ยวผ่าน “INDUSTRY INSIGHT บทวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยบน Instagram” ผลการศึกษาพบว่า ชาวโซเชียลคุยเรื่องท่องเที่ยวมากกว่า 120,000 ข้อความต่อวันโพสต์และลงแคปชั่นอยากไปทะเล หรือลงรูปคาเฟ่บนโซเชียลมีเดียของตนเอง โดยคนที่โพสต์เรื่องเที่ยวส่วนใหญ่คือ ผู้หญิงโดยเฉพาะช่วงอายุ 18 - 24 ปี (33%) และ 25 - 34 ปี (32%) ซึ่งโดยส่วนใหญ่เรียกได้ว่าเป็นกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย (Positioningmag, 2564) กลุ่มคนเจนเอเรชั่นวายเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในยุคของการพัฒนาเทคโนโลยี จึงสามารถเข้าถึงโลกออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว จึงมักจะอัปเดตการใช้ชีวิตเสมอไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมกลางแจ้ง เช่น ตั้งแคมป์ ดำน้ำ รวมถึงการไปคาเฟ่ บนโซเชียลมีเดีย (Kasikornbank, 2564) และอินเทจ (ประเทศไทย) จำกัด ได้เก็บข้อมูลเพื่อสะท้อนกิจกรรมที่คนเจนเอเรชั่นวายอยากทำมากที่สุดหลังปลดล๊อคดาว์น โดยพบกิจกรรมที่กลุ่มเจนเอเรชั่นวายเลือกที่จะทำมากที่สุดหลังปลดล๊อคดาว์น

คือออกไปท่องเที่ยวมากที่สุด คิดเป็น 59% และจากสถานการณ์โควิด-19 ที่เริ่มมีมาตรการผ่อนคลายการเดินทางท่องเที่ยว กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ออกมาเปิดเผยตัวเลขของการท่องเที่ยวในประเทศไทยเมื่อเดือนมกราคม 2565 พบว่ามีนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศจำนวน 9.62 ล้านครั้ง เกิดการขยายตัวร้อยละ 113.31 สร้างรายได้ 4.68 หมื่นล้านบาท ซึ่งโดยภาพรวมถือว่าการท่องเที่ยวในประเทศไทยปรับตัวดี (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) และจากผลกระทบของโรคโควิด-19 นั้น ทำให้นักท่องเที่ยวมองหาการท่องเที่ยวที่คุ้มค่าสำหรับการจ่ายมีโปรโมชั่นที่น่าสนใจ หรือมาตรการด้านการรักษาความปลอดภัยจากเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งกลยุทธ์การตลาด 4P อาจถูกนำมาประยุกต์ใช้กับการวางแผนการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว (Contentshifu, 2565)

ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าคนเจนเนอเรชั่นวายเป็นกลุ่มคนที่มีการใช้อินสตาแกรม รีลส์ในระดับที่สูงและมักจะออกไปหาประสบการณ์การใช้ชีวิตจริงด้วยการท่องเที่ยว จากนั้นนำมาแชร์บนโซเชียลมีเดีย และด้วยปัจจุบันที่อินสตาแกรมได้เปิดตัวฟีเจอร์ รีลส์ ซึ่งเนื้อหาอดนินยของอินสตาแกรม รีลส์ ในประเทศไทยลำดับที่ 1 คือคลิปวันหยุดและการท่องเที่ยว และเนื่องจากยังไม่ม้งงานวิจัยเล่มใดที่มุ่งศึกษาอิทธิพลจากอินสตาแกรม รีลส์ กับการท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ต่อความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้งานอินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมใช้อินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลร่วมของพฤติกรรมใช้อินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลกับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของพฤติกรรมใช้อินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ต่อความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย โดยเป็นวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2523 - 2543 มีอายุระหว่าง 22 - 42 ปี (เจนเนอเรชั่นวาย) และมีการใช้งานอินสตาแกรม รีลส์ เนื่องจากผู้วิจัยไม่

ทราบจำนวนกลุ่มประชากรที่มีช่วงอายุระหว่าง 22 - 42 ปี และใช้อินสตาแกรม รีลส์ ที่แน่นอน จึงทำให้กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Cochran ในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนกลุ่มประชากร โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน 5% จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ได้จำนวนทั้งสิ้น 384 คน และผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ทั้งสิ้น 400 คน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก โดยแบบสอบถามจะมีการคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย ระยะเวลาการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire Online) โดยแบบสอบถามมีโครงสร้างดังนี้ ส่วนที่ 1 คำถามคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วยช่วงอายุ 22 - 42 ปี และการใช้งานอินสตาแกรม รีลส์ ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้งานอินสตาแกรม รีลส์ ส่วนที่ 4 ความน่าเชื่อถือที่มีต่ออินสตาแกรม รีลส์ ส่วนที่ 5 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบนอินสตาแกรม รีลส์ ส่วนที่ 6 ความตั้งใจท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพ

1. ในการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาข้อคำถามให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และปรับแก้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้แบบสอบถามมีความครอบคลุมและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การศึกษา

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำมาทำการตรวจสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยแบ่งออกเป็นดังต่อไปนี้

ตัวแปร	จำนวนข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา
พฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์	4	0.86
ความน่าเชื่อถือที่มีต่ออินสตาแกรม รีลส์	12	0.93
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	12	0.96
ความตั้งใจท่องเที่ยว	12	0.84

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคำนวณสถิติสำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา สำหรับการหาค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และสถิติเชิงอนุมาน สำหรับทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน Correlation และการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis : MRA)

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 245 เป็นเพศชาย จำนวน 155 คน ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 282 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 - 25,000 บาท และมีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 160 คน

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่า มีการรับชมวิดีโอในอินสตาแกรม รีลส์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 รองลงมา มีการกดไลค์วิดีโอในอินสตาแกรม รีลส์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.00 รองลงมา มีการแชร์วิดีโอในอินสตาแกรม รีลส์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.18 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความน่าเชื่อถือที่มีต่ออินสตาแกรม รีลส์ ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยพบว่า เนื้อหาแหล่งท่องเที่ยวบนอินสตาแกรม รีลส์ ที่นำเสนอโดยแหล่งข้อมูลที่เป็นทางการเช่น Official account เป็นที่น่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 รองลงมา เนื้อหาแหล่งท่องเที่ยวบนอินสตาแกรม รีลส์ ที่นำเสนอโดยแหล่งข้อมูลที่เป็นทางการเช่น Official account สามารถดึงดูดความสนใจ ให้แก่ท่านได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 และเนื้อหาแหล่งท่องเที่ยวในอินสตาแกรม รีลส์ เป็นเนื้อหาที่มีประโยชน์สำหรับการท่องเที่ยวของท่าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามและมีความหลากหลาย อยู่ใน

ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 รองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยวหรือที่พักสามารถเข้าถึงได้ง่าย และสะดวก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 และสามารถจองที่พัก หรือกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวผ่านอินเทอร์เน็ตได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความตั้งใจท่องเที่ยวในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยพบว่า ความปลอดภัยในการเดินทาง หรือการท่องเที่ยวมีผลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวของท่านอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 รองลงมาคือ ท่านมีสุขภาพร่างกายที่พร้อมในการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 และท่านมีเป้าหมาย หรือสถานที่ท่องเที่ยวอย่างแน่นอนก่อนออกเดินทางท่องเที่ยวเสมอ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมการใช้อินستاแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างพฤติกรรมการใช้ อินستاแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	P
ความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมการใช้อินستاแกรม รีลส์ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย	0.39*	0.00
ความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย	0.57*	0.00
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย	0.64*	0.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พฤติกรรมการใช้อินستاแกรม รีลส์ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.39

ความน่าเชื่อถือมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.57

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.64

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบการถดถอยเชิงพหุของพฤติกรรมการใช้อินستاแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลกับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย

ตัวแปรอิสระ	b	t	Beta	sig
พฤติกรรมการใช้อินستاแกรม รีลส์	0.05	2.39	0.10	0.01
ความน่าเชื่อถือ	0.20	4.70	0.23	0.00
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	0.42	10.28	0.46	0.00
<i>Adjusted R² = 0.47, F = 121.25, Sig.F = 0.00**</i>				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พฤติกรรมการใช้อินستاแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลกับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวายได้ร้อยละ 47 ($Adjusted R^2 = 0.47$) โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ 0.46 มีอิทธิพลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวายมากที่สุด รองมาลงคือ ความน่าเชื่อถือมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ 0.23 และตามด้วย พฤติกรรมการใช้อินستاแกรม รีลส์ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ 0.10

อภิปรายผล

1.พฤติกรรมการใช้งานอินสตากลุ่ม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย

จากผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้อินสตากลุ่ม รีลส์ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการใช้งานเป็นรายข้อพบว่า มีการรับชมวิดีโออินสตากลุ่ม รีลส์ในระดับมาก การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าเนื่องจากในปัจจุบันเทรนด์การรับชมวิดีโอสั้นกำลังเป็นที่นิยมในขณะนี้ และจากสถิติของเทรนด์การรับชมวิดีโอสั้นพบว่า

กลุ่มผู้ชมนิยมดูวิดีโอแนวตั้งมากกว่าแนวนอน จึงอาจเป็นผลให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการรับชมวิดีโอในอินสตาแกรม รีลส์ ในระดับมาก เนื่องด้วยวิดีโอบนอินสตาแกรม รีลส์ เป็นรูปแบบแนวตั้ง ซึ่งทำให้ผู้ใช้สามารถรับชมวิดีโอได้โดยไม่ต้องหมุนจอโทรศัพท์สร้างความสะดวกในการรับชม และเนื่องด้วยวิดีโอในอินสตาแกรม รีลส์ นั้น มีความหลากหลายของเนื้อหา ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ความบันเทิง หรือกิจกรรมชาเลนจ์ต่าง ๆ จึงเป็นผลให้กลุ่มตัวอย่างใช้วิดีโอบนอินสตาแกรม รีลส์ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Menon D. ที่ได้ศึกษาเรื่อง Factors influencing Instagram Reels usage behaviours : An examination of motive, contextual age and narcissism ที่ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการโปรโมตตนเอง หรือการสร้างความบันเทิงส่งผลให้ผู้ใช้มีส่วนร่วมกับการสร้างสรรค์วิดีโอ และทำให้เกิดพฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ ที่สูงขึ้น (Menon, D., 2022)

ความน่าเชื่อถือ

จากผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความน่าเชื่อถือที่มีต่อเนื้อหาบนอินสตาแกรม รีลส์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดว่าเนื้อหาแหล่งท่องเที่ยวบนอินสตาแกรม รีลส์ ที่นำเสนอโดยแหล่งข้อมูลที่เป็นทางการเช่น Official account เป็นที่น่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมาก จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า เนื่องด้วยปัจจุบันข้อมูลโซเชียลมีเดีย หรือบนอินเทอร์เน็ตนั้นมีมากมาย และหลากหลาย ซึ่งผู้รับสารควรพิจารณาความถูกต้องของสารก่อนการนำไปใช้ ซึ่งข้อมูลที่ถูกลำเลียงโดยแหล่งข้อมูลที่เป็นทางการและมีความน่าเชื่อถือ เช่น Official account นั้น ถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถตรวจสอบที่มาได้ จึงเป็นผลให้ผู้รับสารสามารถเชื่อมั่น และไว้วางใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Berhanu, K., & b, S. R. ที่ได้ศึกษาเรื่อง The trustworthiness of travel and tourism information sources of social media: perspectives of international tourists visiting Ethiopia โดยผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยว มีทัศนคติเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวบนโซเชียลมีเดียที่มีความน่าเชื่อถือในระดับที่สูง (Berhanu, K., & b, S. R., 2020)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

จากผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามและมีความหลากหลาย อยู่ในระดับมาก จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อกลุ่มตัวอย่าง การตลาด 4P นั้นถือเป็นกลยุทธ์ที่นักการตลาดนิยมนำมาใช้เพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวที่ถือว่าเป็น Product สำคัญของการตลาด ถ้าหากมี Product ที่สวยงาม

สะอาด หลากหลาย รวมไปถึงการบริการที่ประทับใจส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกร สิริสุคันธา ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด บริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรมบูติค ในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวชาวจีน ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรมบูติคในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวชาวจีนอยู่ในระดับมาก (ธนกร สิริสุคันธา, 2564)

ตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย

จากผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความตั้งใจในการท่องเที่ยวในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความปลอดภัยในการเดินทาง หรือการท่องเที่ยวมีผลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวของท่าน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาท่านมีสุขภาพร่างกายที่พร้อมในการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก และท่านมีเป้าหมาย หรือสถานที่ท่องเที่ยวอย่างแน่นอนก่อนออกเดินทางท่องเที่ยวเสมอ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ จากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันที่รูปแบบการท่องเที่ยวได้ทวีคูณมากขึ้น รูปแบบการเดินทางหลากหลายมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงด้านอุบัติเหตุ ภัยพิบัติ อาชญากรรม และรวมถึงความเสี่ยงด้านโรคระบาด จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการเดินทางของคนทั่วโลก จึงเป็นผลให้นักท่องเที่ยวตระหนักในเรื่องของความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว รวมถึงสุขภาพร่างกายที่พร้อมต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากเป็นอันดับต้น ๆ และนอกจากนี้เกิดเทรนด์การรีวิวสถานที่ท่องเที่ยวบนสื่อโซเชียลมีเดียตามแพลตฟอร์มต่าง ๆ อย่างมากมาย และได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี จึงอาจจะเป็นผลให้กลุ่มตัวอย่างมักจะสืบค้นข้อมูล และศึกษาการรีวิวสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อเป็นการเตรียมตัวก่อนออกเดินทางเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sakshi et al ได้ศึกษาเรื่อง Social vacation: Proposition of a model to understand tourists' usage of social media for travel planning ผลการวิจัยพบว่าความไว้วางใจในเชิงบวกมีอิทธิพลต่อความตั้งใจ ที่จะใช้โซเชียลมีเดียในการวางแผนการเดินทาง และความตั้งใจส่งผลกระทบต่อการใช้งาน (Sakshi, et al., 2020)

2. ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย

จากผลการวิจัย พบว่าพฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือเมื่อมีพฤติกรรมการใช้งานอินสตาแกรม รีลส์ ที่สูงขึ้นความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มเจนเอเรชั่นวายก็จะสูงตามไปด้วย เมื่อพิจารณาถึงความนิยมของการรับชมวิดีโอในปัจจุบันพบว่าผู้คนนิยมรับชมวิดีโอคลิปสั้นในรูปแบบแนวตั้ง และสถิติการใช้

งานอินสตาแกรม รีลส์ พบว่า เนื้อหายอดนิยมในอินสตาแกรม รีลส์ คือ คลิปวันหยุด/ท่องเที่ยว เนื่องจากพีเจอร์การตัดต่อวิดีโอบนอินสตาแกรมรีลส์ที่หลากหลายและมีการใส่เอฟเฟกเสียงดนตรีต่าง ๆ ช่วยให้เนื้อหาการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ สร้างความผ่อนคลายขณะรับชม จึงเป็นผลให้กลุ่มตัวอย่างมีการรับชมวิดีโอบนอินสตาแกรม รีลส์ มากขึ้น และเมื่อรับชมสูงมากขึ้น ความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มเจนเนอเรชันวายก็จะสูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถิรรัตน์ พิมพาภรณ์ ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวจากสื่อดิจิทัล ต่อความตั้งใจเดินทางท่องเที่ยว ในบทบาทของความเชื่อมั่นในข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต (ถิรรัตน์ พิมพาภรณ์, 2565) และการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวจากสื่อดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจเดินทางท่องเที่ยว และงานวิจัยของ วรณพร ปานสาคร ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวคนเดียว (Solo Traveler) ของหญิงไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว คนเดียวของหญิงไทยในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (วรณพร ปานสาคร, 2565)

จากผลการวิจัย พบว่าความน่าเชื่อถือ มีความสัมพันธ์กับเชิงบวก ความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเนอเรชันวาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีระดับความน่าเชื่อถือต่อข้อมูลในอินสตาแกรม รีลส์ ที่มากขึ้น จะมีความตั้งใจท่องเที่ยวที่มากขึ้นตามไปด้วย เมื่อพิจารณาถึงระดับความเชื่อถือข้อมูลในอินสตาแกรม รีลส์ พบว่า ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นทางการ เช่นข้อมูลจาก Official account เป็นที่น่าเชื่อถือสำหรับกลุ่มตัวอย่างในระดับมาก เพราะเป็นข้อมูลที่สามารถตรวจสอบที่มา และความถูกต้องของข้อมูลได้ โดยข้อมูลที่ถูกเผยแพร่จากแหล่งข้อมูลที่เป็นทางการนั้น มักจะเป็นข้อมูลที่ผ่านกระบวนการกลั่นกรองจนเรียกได้ว่าเป็นสารสนเทศ ซึ่งผู้ใช้นำไปใช้ประโยชน์ หรือตัดสินใจได้ เพราะเป็นข้อมูลที่มาจากแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง และจะมีผลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างให้เพิ่มตามขึ้นไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ นภวรรณ คณานุรักษ์ ที่ได้กล่าวว่าความน่าเชื่อถือเกิดจากหลายปัจจัย และเป็นความตั้งใจของแหล่งสารที่จะทำให้เกิดการรับรู้ ซึ่งความน่าเชื่อถือเกิดได้จากหลายปัจจัย โดยความน่าเชื่อถือจากแหล่งที่เป็นทางการนั้น ผู้บริโภคมักมีความเชื่อถือโดยพิจารณาจากชื่อเสียงคุณภาพและภาพลักษณ์ภาพลักษณ์และความดึงดูดใจของโฆษณา (นภวรรณ คณานุรักษ์, 2556) และ สอดคล้องกับ Rana, R. ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความน่าเชื่อถือของข้อมูล หมายถึง การให้ข้อมูลมีความถูกต้อง และปราศจากความคลาดเคลื่อน โดยความถูกต้องนั้นจะช่วยส่งเสริมให้สารสนเทศที่ได้มาเกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น (Rana, R., 2014) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิษฎา ญัฐพงศ์พฤทธิ ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิต การรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวจากสื่อออนไลน์

ความน่าเชื่อถือ และพฤติกรรมการตัดสินใจการท่องเที่ยวต่างประเทศ โดยผลการวิจัยพบว่า ความน่าเชื่อถือและการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวจากสื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการตัดสินใจท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อภิษฐา ญัฐพงศ์ฤทธิ์, 2558)

จากผลการวิจัย พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเออร์เช่นวายเป็นนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอธิบายได้ว่า หากมีปัจจัยการตลาดที่เพิ่มมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างก็จะมี ความตั้งใจท่องเที่ยวที่มากตามไปด้วย ซึ่งจากผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้าน Product อยู่ในระดับมาก ซึ่งในการท่องเที่ยว Product คือความสวยงาม หรือบริการของสถานที่มากที่สุด เมื่อมีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ น่าสนใจก็ย่อมส่งผลให้เกิดความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Kotler, P. ซึ่งกล่าวว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่บริษัทหรือกิจการนำมาประยุกต์เพื่อตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายให้เกิดความพึงพอใจมากที่สุด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด โดยผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งที่นำเสนอต่อตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ผลิตภัณฑ์จึงเป็นสิ่งที่จับต้องได้ไม่ว่าจะเป็นสินค้า หรือสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น บริการ นอกจากนี้ยังครอบคลุมไปถึงรูปแบบของสินค้า เช่น สไลด์ ตรายาน ค่า บรรจุภัณฑ์ และบริการต่าง ๆ โดยผลิตภัณฑ์ต้องมี วัตถุประสงค์ และมีคุณค่าในสายตาของผู้บริโภค (Kotler, P., 2000) และสอดคล้องงานวิจัยของ พิชญ์ชาดา มีไฉเย็น ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคม ผลการวิจัย ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการขาย และด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (พิชญ์ชาดา มีไฉเย็น, 2560)

3. อิทธิพลของพฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด กับความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเออร์เช่นวายเป็น

จากผลการวิจัย พบว่าพฤติกรรมการใช้งานอินสตาแกรม รีลส์ ความน่าเชื่อถือ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลร่วมต่อความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มคนเจนเออร์เช่นวายเป็นนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมใช้ งานอินสตาแกรม รีลส์ มีระดับความน่าเชื่อถือต่อข้อมูลในอินสตาแกรม รีลส์ และปัจจัยส่วน

ประสมทางการตลาดที่สูงขึ้น ก็จะมีอิทธิพลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างมากตามขึ้นไปด้วย เมื่อพิจารณาถึงผลการวิจัย สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.46 ซึ่งหมายความว่าหากมีการส่งเสริมด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการท่องเที่ยวที่มากขึ้น ก็จะมีอิทธิพลให้กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจที่จะท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัจจัยด้าน Product ที่สถานที่ท่องเที่ยวจะต้องสวยงาม มีการบริการที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริภา กิจประพทุธิกุล ได้ศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดบริการ ทักษะคน และแรงจูงใจในการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวที่ประเทศเกาหลีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวที่ประเทศเกาหลีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (สิริภา กิจประพทุธิกุล, 2558)

จากผลการวิจัย พบว่าระดับความน่าเชื่อถือที่มีต่ออินสตาแกรม รีลส์ มีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่างรองลงมาจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.23 ซึ่งหมายความว่า หากมีระดับความน่าเชื่อถือของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่ออินสตาแกรม รีลส์ ที่เพิ่มมากขึ้น ก็จะส่งผลต่ออิทธิพลความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะความน่าเชื่อถือจากแหล่งข้อมูลที่เป็นทางการ เช่น Official account โดยพบว่าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นทางการมักเป็นข้อมูลที่สามารถตรวจสอบที่มาของข้อมูลได้ และผ่านกระบวนการกลั่นกรองจนกลุ่มตัวอย่างสามารถเชื่อมั่นได้ และส่งผลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Hovland et al ได้มีงานวิจัยที่ค้นพบทฤษฎีความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร โดยได้ให้คำจำกัดความของความน่าเชื่อถือของแหล่งสารไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้รับสารเชื่อว่าแหล่งสารมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในสิ่งที่แหล่งสารอ้างถึง และแสดงให้เห็นว่าแหล่งสารมีความน่าเชื่อถือสูง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยังค้นพบว่าแหล่งสารที่มีความน่าเชื่อถือสูงมีความโน้มน้าวใจมากกว่าความน่าเชื่อถือต่ำ (Hovland, et al., 1953)

จากผลการวิจัย พบว่าพฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ มีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่างรองจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และรองลงมาจากความน่าเชื่อถือ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ 0.10 ซึ่งหมายความว่า หากกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้อินสตาแกรม รีลส์ ที่สูงขึ้น ความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างก็จะสูงตามไปด้วย เมื่อพิจารณาถึงผลของการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับชมอินสตาแกรม รีลส์ในระดับมาก เนื่องจากอินสตาแกรม รีลส์ได้มีรูปแบบเนื้อหาในวิดีโอที่หลากหลายสร้างความบันเทิง และสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้รับชมคล้อยตามได้ด้วยฟีเจอร์ต่าง ๆ และเนื่องจากเนื้อหาที่นิยมมาก

ที่สุดในอินสตาแกรม รีลส์ คือการท่องเที่ยว จึงเป็นผลให้เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีการรับชมวิดีโอในอินสตาแกรม รีลส์ที่มากขึ้น ก็จะส่งผลให้เกิดความตั้งใจท่องเที่ยวมากตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา เด่นชัย ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้และการรับรู้ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเมืองพัทยา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการรับรู้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวหรือสถานที่พักผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการรับรู้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวหรือสถานที่พักผ่านสื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยวหรือการเลือกสถานที่พักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (กิตติยา เด่นชัย, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย พบว่ากลุ่มคนเจนเอเรชั่นวายมีพฤติกรรมการรับชมอินสตาแกรม รีลส์ในระดับมาก นักการตลาดที่ต้องการกลุ่มเป้าหมายเจนเอเรชั่นวาย ควรวางแผนการตลาดให้เหมาะสม เช่น ทำการตลาดโดยจัดทำคลิปวิดีโอสั้น ๆ แต่ให้มีหลาย ๆ คลิป ด้านความน่าเชื่อถือพบว่า ความน่าเชื่อถือจากแหล่งข้อมูลที่เป็นทางการ เช่น Official account เป็นที่น่าเชื่อถือ และดึงดูดความสนใจให้กับคนกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย ดังนั้น ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรจัดทำ Official account ของแหล่งท่องเที่ยว เพื่ออัปเดตข้อมูลและนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้ครบถ้วน ด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดพบว่าปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามและมีความหลากหลาย มีผลต่อกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวายมากที่สุด ดังนั้น กลุ่มผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรบริหารจัดการท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม อยู่เสมอ สร้างความหลากหลายในการเดินทางมาท่องเที่ยว รวมไปถึงนำเสนอความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวในอินสตาแกรม รีลส์ ให้มากยิ่งขึ้น ด้านความตั้งใจท่องเที่ยวของกลุ่มเจนเอเรชั่นวายพบว่าอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแคมเปญหรือโปรโมชั่นสนับสนุนการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้มากขึ้น และจากการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านพฤติกรรมการรับชมอินสตาแกรม รีลส์ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลต่อความตั้งใจท่องเที่ยว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยทุกด้านมีความสำคัญในการสร้างกลยุทธ์การตลาด การจัดทำโปรโมชั่น รูปแบบโฆษณา หรือสร้างการรับรู้ผ่านการใช้อินสตาแกรม รีลส์ เพื่อดึงดูดความสนใจให้เกิดความตั้งใจไปท่องเที่ยวของกลุ่มเจนเอเรชั่นวายได้

เอกสารอ้างอิง

- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). สถานการณ์การท่องเที่ยว เดือนมกราคม 2565. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2565 จาก https://www.mots.go.th/download/article/article_20220228095455.pdf
- กิตติยา เเด่นชัย. (2558). พฤติกรรมการใช้และการรับรู้ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเมืองพัทยา. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ถิรรัตน์ พิมพาภรณ์. (2565). พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวจากสื่อดิจิทัล ต่อความตั้งใจเดินทางท่องเที่ยว ในบทบาทของความเชื่อมั่นในข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, 5(1), 50-60.
- ธนกร สิริสุคันธา. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรมบูติกในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวชาวจีน. มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 9(2), 94-101.
- นภวรรณ คณานุรักษ์. (2556). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- พิชญ์ชาดา มีใจเย็น. (2560). การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว . มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วรรณพร ปานสาคร. (2565). พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวคนเดียว (Solo Traveler) ของหญิงไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สิริภา กิจประพทธิกุล. (2558). ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ทักษะคติ และแรงจูงใจในการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวที่ประเทศเกาหลีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อภิษฐา ญัฐพงศ์พฤทธิ. (2558). รูปแบบการดำเนินชีวิต การรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวจากสื่อออนไลน์ ความน่าเชื่อถือ และพฤติกรรมการตัดสินใจการท่องเที่ยวต่างประเทศ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล . สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- Bangkokbiznews. (2565). ข้อมูลล่าสุดสถิติใช้ดิจิทัลในไทย จากรายงาน We are social. เรียกใช้เมื่อ 14 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/989552>
- Berhanu, K., & b, S. R. (2020). The trustworthiness of travel and tourism information sources of social media: perspectives of international tourists visiting Ethiopia. *Heliyon*, 6(3), 2-10.
- Contentshifu. (2565). กลยุทธ์การตลาด 4P [Marketing Mix] คืออะไร? พร้อมตัวอย่างวิเคราะห์แบบ Step – by – Step. Contentshifu. เรียกใช้เมื่อ 14 มิถุนายน 2565 จาก <https://contentshifu.com/blog/4p-marketing-mix>
- Everydaymarketing. (2563). Insight ทุก Generation 2021 ตั้งแต่ Baby Boomer, Gen X, Gen Y, Gen Z ถึง Alpha. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.everydaymarketing.co/trend-insight/insight-all-generation-2021-baby-boomer-gen-x-gen-y-gen-z-alpha-from-tcdc-report/>
- Hovland, et al. (1953). Communication and persuasio. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2565 จาก <https://about.instagram.com/blog/announcements/introducing-instagram-reels-announcement>
- Instagram. (2022). Introducing Instagram Reels. Instagram. Retrieved July 5, 2022, from <https://about.instagram.com/blog/announcements/introducing-instagram-reels-announcement>
- Kasikornbank. (2564). เจาะลึกพฤติกรรมผู้บริโภค ปี 2022 พร้อมเปิดอินไซด์แต่ละ Generation ที่ธุรกิจ. เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2565 จาก https://www.kasikornbank.com/th/personal/thewisdom/articles/Pages/Business-Empowerment_Onward60_2021.aspx
- Kotler, P. (2000). Marketing management : analysis, planning, implementation, and control. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Menon, D. (2022). Factors influencing Instagram Reels usage behaviours : An examination of motive, contextual age and narcissism. *Telematics and Informatics Reports*, 5, 2-10.
- Motiveinfluence. (2565). รวมสถิติ ‘Reels’ ในไทย หลังผ่านไป 1 ปี. เรียกใช้เมื่อ 3 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.motiveinfluence.com/blog/marketing/รวมสถิติReelsในไทยหลังผ่านไป1ปี/382>

- Positioningmag. (2564). สรุปรภาพรวม ‘สายเที่ยว’ ของชาว ‘Instagram’ พบ ‘คาเฟ่และธรรมชาติ’ หมายความว่าหลักที่อยากไป. เรียกใช้เมื่อ 5 กรกฎาคม 2565 จาก <https://positioningmag.com/1366679>
- Primal. (2565). นักการตลาดควรรู้! วิธีใช้ INSTAGRAM REELS สร้างแบรนด์ให้ปัง. เรียกใช้เมื่อ 7 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.primal.co.th/th/social/instagram-reels-for-marketing/>
- Rana, R. (2014). Selecting Software Reliability Growth Models and Improving Their Predictive Accuracy Using Historical Projects Data. *Journal of Systems and Software*, 98(1), 59-78.
- Sakshi, et al. (2020). Social vacation: Proposition of a model to understand tourists' usage of social media for travel planning. *Technology in Society*, 63(1), 1-40.
- Solution, W. (2562). ทำความรู้จักโลกในยุคดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 2 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.wynnsoft-solution.com/บทความ/Get-to-know-the-world-in-the-digital-age>
- Sprout social. (2022). Social media demographics to inform your brand's strategy in 2022. Retrieved July 4, 2022, from <https://sproutsocial.com/insights/new-social-media-demographics/>

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว ของพนักงาน สำนักงาน กสทช.*

FACTORS AFFECTING THE USAGE BEHAVIOR OF DIGITAL TECHNOLOGY TO SUPPORT WORK OF THE OFFICE OF THE NBTC: A SINGLE POINT DATA SEARCHING SYSTEM

คุณัญญา จงภักดี*, ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว, วราพรรณ อภิศุภโชค

Kunanya Jongpakdee, Saranthorn Sasithanakornkaew, Warapan Apisuphachok

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand

*Corresponding author E-mail: kunanya.j@gmail.com

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะทางประชากร การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย การรับรู้ความเข้ากันได้ และพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว 2) ความแตกต่างของลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว 4) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความง่ายกับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว 5) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเข้ากันได้กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว 6) อิทธิพลร่วมของการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย และการรับรู้ความเข้ากันได้ที่มีต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ สุ่มตัวอย่างแบบอาศัยหลักความน่าจะเป็น แบบชั้นภูมิ ตามสัดส่วนพนักงานของสำนักงาน กสทช. จำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการรับรู้ประโยชน์ของการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 เกณฑ์การแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับการรับรู้ความง่ายของการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 เกณฑ์การแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับการรับรู้ความเข้ากันได้ของการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 เกณฑ์การแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านผลการทดสอบสมมติฐาน

* Received December 27, 2022; Revised January 7, 2023; Accepted February 27, 2023

การวิจัยพบว่า การรับรู้ความเข้ากันได้ และการรับรู้ความง่ายมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว, การรับรู้ประโยชน์, การรับรู้ความง่าย, การรับรู้ความเข้ากันได้, พฤติกรรมการใช้งาน

Abstract

This research aims to study 1) demographic characteristics, perceived usefulness, perceived ease of use, compatibility, and usage behavior of Single Point Data Searching System. 2) the differences in demographic characteristics and usage behavior of Single Point Data Searching System. 3) the relationship between perceived usefulness and usage behavior of Single Point Data Searching System 4) the relationship between perceived ease of use and usage behavior of Single Point Data Searching System 5) the relationship between compatibility and usage behavior of Single Point Data Searching System 6) the co-influence of perceived usefulness, perceived ease of use, and compatibility to usage behavior of Single Point Data Searching System. Using quantitative research models. Using probability sampling method by stratified sampling method to select samples from NBTC's who identified 400 samples. Using online questionnaires as a data collection tool. Analyzed data by descriptive statistic and inferential statistic. The results showed perceived usefulness of using Single Point Data Searching System was at the highest level with an average of 4.42 The perceived ease of use was at the highest level with an average of 4.40 The compatibility of Single Point Data Searching System was at the highest level with an average of 4.53 In terms of hypothesis, the research found that compatibility and perceived ease of use were statistical significantly influenced the usage behavior of Single Point Data Searching System at 95% confidence.

Keywords: Single Point Data Searching System, Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, Compatibility, usage Behavior

บทนำ

ในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้คนทั่วโลกโดยรวมในทุกมิติ มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาต่อยอดธุรกิจ และเข้า

มายกระดับคุณภาพการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมในหลากหลายมิติอย่างมีนัยยะสำคัญ รัฐบาลจึงได้มีวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือ โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล ที่ต้องการเปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม หรือที่เรียกว่า ประเทศไทยในยุคดิจิทัล 4.0 หรือไทยแลนด์ 4.0 หนึ่งในนโยบายสำคัญคือ การผลักดันองค์กรภาครัฐไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล หรือที่เรียกว่า “รัฐบาลดิจิทัล” โดยมีการให้ความหมายไว้ว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะ โดยปรับปรุงการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐ และการทำงานให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชน ในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณชน และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580), 2562)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจกรรมโทรทัศน์ และกิจกรรมโทรคมนาคม แห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) ในฐานะองค์กรของรัฐจึงได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล มีการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนารูปแบบและระบบการทำงานของสำนักงาน กสทช. ไปสู่การเป็นสำนักงานดิจิทัล เพื่อสนับสนุนให้เกิดการปฏิรูประบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในการพัฒนาสำนักงาน กสทช. ไปสู่การเป็นสำนักงานดิจิทัล เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน โดยปัจจุบันข้อมูล (Data) คือสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการดำเนินงานในยุคปัจจุบัน ข้อมูลที่รวดเร็วถูกต้องแม่นยำและง่ายในการเข้าถึง เป็นสิ่งจำเป็นต่อการกำหนดนโยบาย มาตรการ และการปฏิบัติต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน (พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553, 2553) สำนักงาน กสทช. จึงมีความตระหนักถึงความสำคัญที่จะยกระดับการดำเนินงานให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของความต้องการของประชาชนโดยมีการใช้ข้อมูลและระบบดิจิทัลมาช่วยในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ จากการสำรวจความต้องการของผู้ใช้งานสิ่งหนึ่งที่มีการสะท้อนถึงมากที่สุดคือ ปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูล เพื่อนำมาใช้สนับสนุนการดำเนินการกิจของแต่ละหน่วยงานทั้งในเรื่องของการเข้าถึงข้อมูลที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานอื่นมีขั้นตอนมาก การขอใช้หรือเข้าถึงข้อมูลแต่ละครั้งจำเป็นต้องจัดทำเอกสารอย่างเป็นทางการ ทำให้เข้าถึงข้อมูลได้อย่างล่าช้าและไม่สามารถตอบสนองการปฏิบัติงานได้อย่างทันท่วงที หรือ “เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน” นอกจากนี้ การจัดเก็บข้อมูลโดยไม่ระบุค่าอธิบาย ข้อจำกัด หรือข้อสงวนของข้อมูลอย่างชัดเจนที่เป็นไปตามข้อกำหนดของแผนธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance) เพื่อให้เกิดการบูรณาการการเข้าถึงข้อมูล สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย อย่าง

ครบถ้วน ถูกต้อง ผ่านการสืบค้นข้อมูลจุดเดียว สำนักงาน กสทช. จึงได้มีการดำเนินการพัฒนาระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

เนื่องด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวเป็นเทคโนโลยีใหม่ เป็นระบบใหม่ที่ยังไม่เคยมีการใช้งานมาก่อนหน้านี้ จึงมีความจำเป็นต้องสร้างการยอมรับ และพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว ตามแนวทางของทฤษฎี การยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis และทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory: DOI) ของ Roger ที่เป็นทฤษฎีที่ได้รับความนิยมในการศึกษาการยอมรับหรือตัดสินใจใช้เทคโนโลยีใหม่ โดยจะประกอบด้วยตัวแปร ลักษณะทางประชากร การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย การรับรู้ความเข้ากันได้ และพฤติกรรมการใช้งาน เพื่อที่จะได้ทราบว่ากลุ่มผู้ใช้งานมีการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย การรับรู้ความเข้ากันได้จากการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวมากน้อยเพียงใด และส่งผลต่อการยอมรับการใช้งานหรือพฤติกรรมการใช้งานหรือไม่ (Fred D. Davis, 1989; Rogers, E. M., 2003) ร่วมกับการศึกษาความเกี่ยวข้อง และคุณภาพของผลลัพธ์ว่าผู้ใช้งานมีความเห็นว่าคุณภาพของการรับรู้ประโยชน์ส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์มากน้อยเพียงใดและส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานอย่างไร ซึ่งผลงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวแก่ผู้พัฒนาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวให้มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากร การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย การรับรู้ความเข้ากันได้ และพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว
2. H1 เพื่อศึกษาความแตกต่างของลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว
3. H2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว
4. H3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความง่ายกับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว
5. H4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเข้ากันได้กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว
6. H5 เพื่อศึกษาอิทธิพลร่วมของการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย และการรับรู้ความเข้ากันได้ที่มีต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวของพนักงาน สำนักงาน กสทช.” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย โดยเป็นวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พนักงานของสำนักงาน กสทช. จำนวน 1,987 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กันยายน 2565) (สำนักงาน กสทช., 2565) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ พนักงานของสำนักงาน กสทช. ที่ใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว โดยใช้การคำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยการแทนค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (Yamane, T. , 1973) ระดับความน่าเชื่อถือร้อยละ 95 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยการใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งตามสายงานของสำนักงาน กสทช. จำนวน 5 สายงาน รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ ผ่านแพลตฟอร์ม Google form ผ่านการสแกน QR code

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ โดยเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่มีคำถามปลายปิด (Close-Ended Questions) โดยผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามพนักงานของสำนักงาน กสทช. ตามขั้นตอนการเก็บข้อมูล ทั้งนี้เนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบ Check List ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการรับรู้ประโยชน์ของการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการรับรู้ความง่ายของการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการรับรู้ความเข้าใจของการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale และคำถามปลายปิดแบบ Check List โดยผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพ

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) ในแต่ละข้อคำถาม

2. ทดสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นเพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่นจะต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 สามารถใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลได้ Cronbach (Cronbach, L. J., 1990) โดยการหาความเชื่อมั่น จำแนกตามตัวแปร ได้ดังนี้ ค่าความเชื่อมั่นการรับรู้ประโยชน์ของการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว .853 ค่าความเชื่อมั่นการรับรู้ความง่ายของการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว .800 ค่าความเชื่อมั่นการรับรู้ความเข้ากันได้ของการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว .851 ค่าความเชื่อมั่นพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว .848

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบสมมติฐาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การรายงานผลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

ผลการวิจัย พบว่า พนักงาน กสทช. จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 62 อายุระหว่าง 31 - 40 ปีมากที่สุด จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 ประสบการณ์ทำงานในองค์กรระหว่าง 7 - 9 ปีมากที่สุด จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 สังกัดในสายงานกิจการภูมิภาคมากที่สุด จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 และไม่ได้รับมอบหมายเป็นผู้แทน Data Agent ของสำนักมากที่สุด จำนวน 329 คน คิดเป็นร้อยละ 82.2

2. การรับรู้ประโยชน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ประโยชน์ของการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวในภาพรวมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.64 เมื่อพิจารณาแยกรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ว่าการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวทำให้ประหยัดเวลาในการค้นหาข้อมูลมากที่สุด ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.64 รองลงมากลุ่ม

ตัวอย่างมีระดับการรับรู้ว่าการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวทำให้ได้รับความสะดวกในการค้นหาข้อมูล และสามารถช่วยเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพให้กับตนเองได้ ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.61 ตามลำดับ

3. การรับรู้ความง่ายที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความง่ายของการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวในภาพรวม ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.67 เมื่อพิจารณาแยกรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ว่าการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวสามารถทำความเข้าใจและเรียนรู้วิธีการ ใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวได้ด้วยตัวเองมากที่สุด ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.67 รองลงมา กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ว่าการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว ทำให้ท่านค้นหาข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.60 และกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ว่าการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวเรียนรู้ได้ง่ายและสามารถสอนผู้อื่นใช้งานได้ ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.69 ตามลำดับ

4. การรับรู้ความเข้ากันได้ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความเข้ากันได้ของการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวในภาพรวมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57 เมื่อพิจารณาแยกรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ว่าการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวเข้ากันได้กับวิถีชีวิตหรือรูปแบบการดำเนินชีวิตมากที่สุด ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.42 รองลงมา กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ว่าการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวสอดคล้องกับค่านิยมของตัวท่าน ที่คิดว่าควรมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการทำงาน ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43 และกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ว่าการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวมีความเหมาะสม

กับสถานการณ์เทคโนโลยีในปัจจุบัน ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.58 ตามลำดับ

5. พฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวในภาพรวม ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.72 เมื่อพิจารณาแยกรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวบ่อยครั้ง ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.92 กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวตั้งใจที่จะแนะนำเพื่อน/คนรู้จัก ใช้ระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้งานเพื่อ สนับสนุนการทำงาน มีสัดส่วนสูงสุดจำนวน 331 คน คิดเป็นร้อยละ 82.2 ใช้เวลาโดยเฉลี่ยในการใช้งานในแต่ละวันระหว่าง 30 นาที - 1 ชั่วโมง มีสัดส่วนสูงสุดจำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 ใช้งานระบบผ่านคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (PC, Desktop) มีสัดส่วนสูงสุดจำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 77 และทราบหรือรับรู้การมีระบบหรือการใช้งานระบบจากเพื่อนร่วมงานมีสัดส่วนสูงสุดจำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

สมมติฐาน	Sig.	ผลทดสอบสมมติฐาน
เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว	0.04*	เป็นไปตามสมมติฐาน
อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว	0.04*	เป็นไปตามสมมติฐาน
ระดับการศึกษาสูงสุดที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว	0.08	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
ประสบการณ์การทำงานมีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว	0.00*	เป็นไปตามสมมติฐาน
สายงานมีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว	0.95	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สถานะการเป็น Data Agent มีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว	0.00*	เป็นไปตามสมมติฐาน

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ลักษณะทางประชากรด้านเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานในองค์กร และการได้รับมอบหมายเป็นผู้แทน Data Agent ของสำนัก แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับการศึกษาสูงสุด และสายงานที่สังกัด แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 เพียงบางส่วน ยกเว้นตัวแปรระดับการศึกษาสูงสุด และสายงานที่สังกัด

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย และการรับรู้ความเข้ากันได้ต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว และการถดถอยเชิงพหุของสมการที่มีต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

สมมติฐาน	Sig.	ผลทดสอบสมมติฐาน
การรับรู้ประโยชน์กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว	0.00*	เป็นไปตามสมมติฐาน
การรับรู้ความง่ายกับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว	0.00*	เป็นไปตามสมมติฐาน
การรับรู้ความเข้ากันได้กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว	0.00*	เป็นไปตามสมมติฐาน
การถดถอยเชิงพหุของสมการที่มีต่อพฤติกรรมใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว		เป็นไปตามสมมติฐาน
- การรับรู้ประโยชน์	0.24	เพียง 2 ตัวแปร คือ
- การรับรู้ความง่าย	0.00*	การรับรู้ความง่ายและ
- การรับรู้ความเข้ากันได้	0.00*	การรับรู้ความเข้ากันได้

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.55 ซึ่งมีเกณฑ์ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

4. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความง่ายกับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้ความง่ายมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.66 ซึ่งมีเกณฑ์ความสัมพันธ์ระดับสูง

5. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเข้ากันได้กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้ความเข้ากันได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.72 ซึ่งมีเกณฑ์ความสัมพันธ์ระดับสูง

6. ผลการทดสอบอิทธิพลร่วมของการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย และการรับรู้ความเข้ากันได้ที่มีต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย และการรับรู้ความเข้ากันได้ สามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 58 (Adjust R² = 0.58) ทั้งนี้ พบว่าเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ให้คงที่แล้ว มีตัวแปรอิสระเพียง 2 ตัวที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การรับรู้ความเข้ากันได้ ($\beta = 0.506$) และการรับรู้ความง่าย ($\beta = 0.276$)

อภิปรายผล

1. ความแตกต่างของลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

ลักษณะทางประชากรด้านเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานในองค์กร และการได้รับมอบหมายเป็นผู้แทน Data Agent ของสำนัก แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวที่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษาสูงสุด และสายงานที่สังกัด แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 เพียงบางส่วน ยกเว้นตัวแปรระดับการศึกษาสูงสุด และสายงานที่สังกัด ทั้งนี้เป็นเพราะเพศชายมีแนวโน้มที่จะสนใจและตื่นตัวในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่าเพศหญิง อายุ 31 - 40 ปีเป็นวัยที่ผ่านการเปลี่ยนผ่านของเทคโนโลยีมาหลายยุคหลายสมัย จึงแสวงหาเทคโนโลยีที่จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตนเองได้มากที่สุด ประสบการณ์การทำงานในองค์กร 7 - 9 ปี เป็นกลุ่มคนที่เข้าทำงานในสมัยที่เริ่มมีการก่อตั้งองค์กร จึงผ่านการทำงานตั้งแต่ในรูปแบบบนาล็อกที่มีการทำงานในแบบกระดาษทั้งหมด จนมาถึงยุคที่มีการยกระดับการทำงานผสมผสานระหว่างการทำงานในรูปแบบกระดาษร่วมกับการทำงานร่วมกับระบบ และในยุคปัจจุบันที่มีการผลักดันองค์กรไปสู่การเป็นสำนักงานดิจิทัลเต็มรูปแบบและขับเคลื่อนด้วยข้อมูล จึงสามารถรับรู้ถึงประโยชน์และความสะดวกในการทำงานผ่านระบบสารสนเทศได้ และผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้แทน Data Agent ของสำนักเป็นกลุ่มคนที่ได้รับมอบหมายในการดูแลข้อมูลของสำนัก ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านข้อมูล มีความรู้ความเข้าใจ รับรู้ถึงประโยชน์และความสำคัญของข้อมูล อีกทั้งมีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลในการพัฒนาระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว และเป็นไปได้ว่าต้องการทดสอบระบบว่าเป็นไปตามความรู้ความเข้าใจ

และการให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลหรือไม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ วชิรวัชร งามละม่อม ซึ่งมองว่าลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างกันมีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางด้านประชากรศาสตร์หรือภูมิหลังของบุคคล (วชิรวัชร งามละม่อม, 2558) และอัจฉริยา ทุงแจ้ง ที่มองว่าคุณลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยผ่านค่านิยมส่วนบุคคลและรูปแบบการตัดสินใจของบุคคล (อัจฉริยา ทุงแจ้ง, 2560) ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอมิการ์ ศรีธาตุ ศึกษาพฤติกรรมการใช้และการรับรู้อิทธิพลของสื่อดิจิทัลต่อเจเนอเรชันวายและเจเนอเรชันแซดในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าเยาวชนที่มีเจเนอเรชัน การศึกษา และประสบการณ์ในการใช้สื่อดิจิทัลต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลที่แตกต่างกัน (เอมิการ์ ศรีธาตุ, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันยพร กวีบริบูรณ์ ศึกษาปัจจัยลักษณะทางประชากร แรงจูงใจของผู้บริโภคและพฤติกรรมการใช้บริการโคเวิร์คกิ้งสเปซในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ใช้บริการโคเวิร์คกิ้งสเปซที่มี รายได้ สถานภาพ แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการใช้บริการโคเวิร์คกิ้งสเปซต่างกัน (ธันยพร กวีบริบูรณ์, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา วังเย็น ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี ที่ใช้สำหรับประมวลผลข้อมูลทางบัญชี กรณีศึกษา เจ้าหน้าที่ สภาอุตสาหกรรมไทย พบว่า เพศและรายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านการรับรู้ประโยชน์ (สุพัตรา วังเย็น, 2563)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ประโยชน์กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูล
จุดเดียว

ผู้ใช้งานมีการรับรู้ประโยชน์ของระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวยังส่งผลให้มีพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวยาวมากยิ่งขึ้นด้วย ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้ใช้งานรับรู้ถึงประโยชน์ของระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวในภาพรวม โดยเชื่อว่าการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวนั้นทำให้ผู้ใช้งานประหยัดเวลาในการค้นหาข้อมูล ได้รับความสะดวกในการค้นหาข้อมูล ช่วยเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพให้กับตนเอง ช่วยลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นลง อีกทั้งระบบยังสามารถปรับเปลี่ยนฟังก์ชันการทำงานให้สอดคล้องตามความต้องการได้ โดยสถานะการณ์ในปัจจุบันสำนักงานมีการผลักดันองค์กรไปสู่การเป็นสำนักงานดิจิทัลเต็มรูปแบบ ทั้งการทำงานภายในองค์กร และการให้บริการแก่ประชาชน หรือผู้ประกอบการภายนอก ผู้ปฏิบัติงานจึงต้องมีความตื่นตัวเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์และความต้องการของประชาชน จึงส่งผลให้ผู้ใช้งานสามารถมองเห็นและรับรู้ประโยชน์และความสำคัญของการใช้งานประโยชน์ของระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวยจนนำไปสู่การตัดสินใจใช้งานได้ ซึ่งสอดคล้องกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ที่นำเสนอโดย Davis ที่ระบุว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) คือ การที่ใช้งานเชื่อว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในงานของตนเอง ส่งผลให้เกิดเจตนาเชิงพฤติกรรม (Fred D. Davis, 1989)

เช่นเดียวกับ จิตราพร บุญยงค์ ที่ระบุว่า การรับรู้ประโยชน์ (Perceive Usefulness) คือ การรับรู้ว่าจะระบบสารสนเทศที่นำมาใช้งานนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ และถ้าหากมีการใช้ระบบสารสนเทศที่มีการพัฒนาขึ้นใหม่จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพดีขึ้น (จิตราพร บุญยงค์, 2560) สอดคล้องกับ วนิดา ตะนุรักษ์ ได้สรุปและให้ความหมายของ การรับรู้ประโยชน์ (Perceived usefulness) ไว้ว่า คือ ทศนคติความเชื่อของบุคคลที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีหรือระบบสารสนเทศแบบเฉพาะเจาะจง โดยเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะเพิ่มสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการทำงานให้มากขึ้น (วนิดา ตะนุรักษ์, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว ศึกษาการยอมรับเครือข่ายสังคมออนไลน์ (SNS) ของกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย (Gen Y) ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ประโยชน์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อยู่ในระดับต่ำคือ 0.29 (ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว, 2558) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา เด่นเจริญโสภณ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานของสำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า การรับรู้ว่าจะใช้งานง่ายและการรับรู้ว่ามีประโยชน์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติการใช้งาน (อัจฉรา เด่นเจริญโสภณ, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวัณย์ ปิ่นนามวงศ์ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการกรุงไทยพร้อมเพย์ (KTB PromptPay) ของผู้ใช้บริการในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการกรุงไทยพร้อมเพย์ (KTB PromptPay) ของผู้ใช้บริการในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ 0.05 (วิลาวัณย์ ปิ่นนามวงศ์, 2561)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความง่ายกับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูล
จุดเดียว

ผู้ใช้งานรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวในภาพรวม โดยเชื่อว่า สามารถทำความเข้าใจและเรียนรู้วิธีการใช้งานได้ด้วยตัวเอง ทำให้ท่านค้นหาข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น เรียนรู้ได้ง่ายและสามารถสอนผู้อื่นใช้งานได้ มีขั้นตอนวิธีการใช้ที่ชัดเจน สามารถเรียนรู้การใช้งานได้โดยง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน และสามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องพยายามมาก โดยเมื่อผู้ใช้งานงานได้ทำการทดลองใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว และพบว่า ง่ายต่อการทำความเข้าใจและใช้งาน จึงส่งผลให้ผู้ใช้งานสามารถสัมผัสและรับรู้ความง่ายของการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวจนนำไปสู่การตัดสินใจใช้งานได้ ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ที่นำเสนอโดย Davis ที่ระบุว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) หมายถึง ระดับที่ผู้ใช้งานเชื่อว่าเทคโนโลยีที่ใช้จะต้องมีความง่ายในการใช้งาน สามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องใช้ความพยายาม ซึ่งการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลต่อทัศนคติที่มีต่อ

การใช้งาน (Fred D. Davis, 1989) เช่นเดียวกับ Venkatesh และ Davis ที่ระบุว่า การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน (Perceived Ease of Use) หมายถึง ระดับความเชื่อของผู้ใช้งานที่คาดหวังต่อระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการพัฒนาขึ้นมา เพื่อให้เกิดความง่าย ไม่ซับซ้อน และไม่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ต่อการเรียนรู้ที่จะใช้งาน ซึ่งการรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงต่อการใช้ระบบ (Venkatesh, V., & Davis, F. D. , 2000; Fred D. Davis, 1989) สอดคล้องกับ วนิดา ตะนุรักษ์ ได้กล่าวว่า การรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้ (Perceived ease of use) หมายถึง ระดับที่ผู้ใช้คาดหวังต่อเทคโนโลยีที่เป็นเป้าหมายที่จะใช้ว่าต้องมีความง่ายและมีความเป็นอิสระจากความพยายามสามารถศึกษาวิธีการใช้ได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ เทคโนโลยีใดที่ใช้งานง่ายและสะดวกไม่ซับซ้อน มีความเป็นไปได้มากที่จะได้รับการยอมรับจากผู้ใช้งาน การรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการยอมรับหรือความตั้งใจที่จะใช้และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการใช้อ้างอิงผ่านพฤติกรรมการยอมรับ (วนิดา ตะนุรักษ์, 2559) สอดคล้องกับ บัญชา หมั่นกิจการ กล่าวถึง การรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้ (Perceived ease of use) ว่าเป็น ระดับที่ผู้ใช้งานระบบ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศรับรู้เมื่อทดลองใช้งานระบบ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งพบว่าการการใช้อ้างอิงระบบหรือเทคโนโลยีสารสนเทศไม่ต้องอาศัยความพยายามมากในการเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และลงมือใช้งาน จากการศึกษางานวิจัยส่วนใหญ่ระบุว่าปัจจัยการรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการยอมรับความตั้งใจใช้งานตลอดจนเกิดพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยี (บัญญัติ ภารกิจการ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว ศึกษาการยอมรับเครือข่ายสังคมออนไลน์ (SNS) ของกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย (Gen Y) ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อยู่ในระดับต่ำคือ 0.106 (ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว, 2558) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวัณย์ ปิ่นนามวงศ์ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการกรุงไทยพร้อมเพย์ (KTB PromptPay) ของผู้ใช้บริการในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน และมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการกรุงไทยพร้อมเพย์ (KTB PromptPay) ของผู้ใช้บริการในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ 0.05 (วิลาวัณย์ ปิ่นนามวงศ์, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤพล รัตนวิบูลย์ลาภ ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันแพลตฟอร์มเทรดสกุลเงินดิจิทัล (คริปโตเคอเรนซี) ของนักลงทุน First Jobber พบว่า การยอมรับด้านความง่ายในการใช้งาน (Perceived ease of use) มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันแพลตฟอร์มเทรดสกุลเงินดิจิทัล(คริปโตเคอเรนซี) ของนักลงทุน First Jobber อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (นฤพล รัตนวิบูลย์ลาภ, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญชา หมั่นกิจการ ศึกษาแบบจำลองเชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มี

อิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (e-payment) ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การรับรู้ความง่าย มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการใช้งานจริง (ปัญญา หมั่นกิจการ, 2560)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเข้ากันได้กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

ผู้ใช้งานรับรู้ถึงความเข้ากันได้ของการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวในภาพรวม โดยเชื่อว่า ระบบมีความเข้ากันได้กับวิถีชีวิตหรือรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้ใช้งาน มีความสอดคล้องกับค่านิยมของผู้ใช้งานที่คิดว่าควรมีการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน มีความเหมาะสมกับสถานการณ์เทคโนโลยีในปัจจุบัน และผู้ใช้งานเคยใช้งานระบบสืบค้นอื่น ๆ มาก่อน เนื่องจากสำนักงาน กสทช. อยู่ระหว่างดำเนินการเปลี่ยนผ่านการทำงานสู่การเป็นสำนักงานดิจิทัลเต็มรูปแบบ ทำให้มีการสร้าง ความรู้ ความเข้าใจในทักษะทางด้านดิจิทัลให้แก่พนักงาน ผ่านการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งการบรรจุหลักสูตรอบรมประจำปี การกำหนดเป็น KPIs หรือการประชุมสรุปสถานการณ์การพัฒนาสำนักงานดิจิทัล ทำให้พนักงานมีการปรับตัวนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ มาทดลองใช้งานในชีวิตการทำงาน และชีวิตประจำวัน โดยผู้ใช้งานคิดว่าระบบมีความเข้ากันได้กับวิถีชีวิตหรือรูปแบบการดำเนินชีวิต มีความเหมาะสมกับสถานการณ์เทคโนโลยีในปัจจุบัน และคิดว่าควรมีการใช้งาน อีกทั้งเคยใช้ระบบสืบค้นอื่น ๆ มาก่อน จึงทำให้ผู้ใช้งานสามารถรับรู้และสัมผัสได้ถึงความเข้ากันได้ของการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว จนนำไปสู่การตัดสินใจใช้งานได้ ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory: DOI) (Lemuria Carter & Charles H. Bélanger ที่ระบุว่าความเข้ากันได้ หมายถึง นวัตกรรมนั้นมีความสอดคล้องกับคุณค่าที่มีอยู่ ความพึงพอใจ ประสบการณ์ในอดีตความต้องการของผู้ที่จะใช้งาน และวิถีชีวิตของผู้ใช้งาน (Lemuria Carter & Charles H. Bélanger, 2005) ซึ่งส่งผลต่อการยอมรับการใช้งานนวัตกรรมใหม่ (Andrew Schwarz et al, 2004) เช่นเดียวกับ Everett M. Rogers ที่ระบุว่า คุณลักษณะที่เข้ากันได้ (Compatibility) คือ การที่ผู้ใช้บริการนวัตกรรมรู้สึกเข้ากันได้กับวิถีชีวิต เมื่อเปรียบเทียบการใช้บริการรูปแบบเดิม ๆ พร้อมทั้งได้รับข้อมูลที่ทันสมัยและตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน (Everett M. Rogers., 1995) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรยุทธ พินิจจันทร์ ศึกษาการยอมรับการใช้งานแอปพลิเคชันไทยชนะ พบว่า ความเข้ากันได้มีอิทธิพลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันไทยชนะ (วรยุทธ พินิจจันทร์, 2563) เช่นเดียวกับ ณัฐธินันท์ แสงประเสริฐ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชันเป่าตัง พบว่า การรับรู้ความเข้ากันได้มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชันเป่าตัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ณัฐธินันท์ แสงประเสริฐ, 2564) และงานวิจัยของ รุจิวัฒน์

ตระกลทอง ศึกษาการรับรู้คุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรมเฟสบุ๊คไลฟ์ในการรายงานข่าวจากมุมมองของบุคลากรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์ พบว่า คุณลักษณะที่เข้ากันได้ของนวัตกรรมเฟสบุ๊คไลฟ์ เป็นการผสมผสานการทำงานกับสื่อในรูปแบบเดิม ๆ ช่วยทำให้การนำเสนอข่าวสารมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น มีความสะดวกทำให้ผู้ชมสามารถติดตามการรายงานข่าวได้หลากหลายช่องทาง (รุจิวัฒน์ ตระกลทอง, 2561)

5. อิทธิพลร่วมของการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย และการรับรู้ความเข้ากันได้ที่มีต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว

การรับรู้ความเข้ากันได้มีค่าอิทธิพลสูงสุด โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.71 สามารถอธิบายได้ว่า การใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวมีความเข้ากันได้กับวิถีชีวิตหรือรูปแบบการดำเนินชีวิต เหมาะสมกับสถานการณ์เทคโนโลยีในปัจจุบัน และคิดว่าควรมีการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน อีกทั้งเคยใช้ระบบสืบค้นอื่น ๆ มาก่อน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว ทั้งนี้ Carter, L. et al. ที่ระบุว่าความเข้ากันได้ หมายถึง นวัตกรรมนั้นมีความสอดคล้องกับคุณค่าที่มีอยู่ ความพึงพอใจประสบการณ์ในอดีต เป็นสิ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวซึ่งผู้ใช้งานจะประเมินความสอดคล้องกับตนเอง ความพึงพอใจ และประสบการณ์ในอดีตของตนเอง (Carter, L. et al. , 1991) สอดคล้องกับ Everett M. Rogers. ที่ระบุว่า คุณลักษณะที่เข้ากันได้ (Compatibility) คือ การที่ผู้ใช้บริการนวัตกรรมรู้สึกเข้ากันได้กับวิถีชีวิต เมื่อเปรียบเทียบการใช้บริการรูปแบบเดิม ๆ พร้อมทั้งได้รับข้อมูลที่ทันสมัยและตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน (Everett M. Rogers., 1995) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรยุทธ พินิจจันทร์ ศึกษาการยอมรับการใช้งานแอปพลิเคชันไทยชนะ พบว่า ความเข้ากันได้มีอิทธิพลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันไทยชนะ (วรยุทธ พินิจจันทร์, 2563) เช่นเดียวกับ ณัฐนรินทร์ แสงประเสริฐ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชันเปาตัง พบว่า การรับรู้ความเข้ากันได้มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชันเปาตัง (ณัฐนรินทร์ แสงประเสริฐ, 2564) จึงอาจกล่าวได้ว่าการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวมีความเข้ากันได้กับวิถีชีวิตหรือรูปแบบการดำเนินชีวิตเหมาะสมกับสถานการณ์เทคโนโลยีในปัจจุบัน และคิดว่าควรมีการใช้งาน อีกทั้งเคยใช้ระบบสืบค้นอื่น ๆ มาก่อนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่าย ยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวด้วยเช่นกัน โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.32 สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียว โดยสามารถทำความเข้าใจและเรียนรู้วิธีการใช้งานได้ด้วยตัวเอง ทำให้ค้นหาข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น เรียนรู้ได้ง่ายและสามารถสอนผู้อื่นใช้งานได้ มีขั้นตอนวิธีการใช้ที่ชัดเจน สามารถเรียนรู้การใช้งานได้โดยง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน

และสามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องพยายามมาก ว่ามีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวได้ ซึ่งในแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ที่นำเสนอโดย Fred D. Davis และ Venkatesh, V., & Davis, F. D. ที่ระบุว่า การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานมีความสัมพันธ์ต่อการเกิดพฤติกรรมการใช้งาน สำหรับตัวแปรด้านการรับรู้ประโยชน์ แม้จะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ก็พบว่าเป็นปัจจัยที่มีการรับรู้ในระดับสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่ามีความสำคัญในการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวด้วยเช่นกัน (Fred D. Davis, 1989; Venkatesh, V., & Davis, F. D. , 2000)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย การรับรู้ความเข้ากันได้ในการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้งานสามารถรับรู้ได้ ถึงประโยชน์ ความง่าย และความเข้ากันได้ในการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวจึงอาจกล่าวได้ว่า ประโยชน์ ความง่าย ความเข้ากันได้เป็นจุดเด่นของระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวที่ส่งผลให้พนักงานของสำนักงาน กสทช. เกิดพฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวได้ จึงสามารถใช้จุดเด่นข้อนี้ในการประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ ความง่าย ความเข้ากันได้ เพื่อให้ผู้ที่ยังไม่ตัดสินใจใช้งานหรือยังไม่ทราบถึงข้อมูล ได้รับรู้ถึงประโยชน์ ความง่าย ความเข้ากันได้เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ที่ตัดสินใจใช้งานแล้วให้เกิดการใช้งานต่อเนื่องในอนาคต สำหรับแนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในอนาคต มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงได้แก่ ประโยชน์ ความง่าย และความเข้ากันได้ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าเป็นสิ่งที่ผู้ใช้งานสามารถรับรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยควรออกแบบระบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งาน (User Centric) และเป็นมิตรกับผู้ใช้งาน (User friendly) เพื่อให้เกิดแรงจูงใจ และเกิดพฤติกรรมการใช้งาน และเพิ่มการประชาสัมพันธ์การใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวผ่านการถ่ายทอดส่งต่อจากเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้เกิดการทดลองใช้ ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมการใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลจุดเดียวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จิตรพร บุญยงค์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินบริบทการซื้อขายหุ้นผ่านแอปพลิเคชัน Streaming บนมือถือ. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ณัฐธินันท์ แสงประเสริฐ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชันเป่าตัง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัญพร กวีบริบูรณ์. (2562). ปัจจัยลักษณะทางประชากร แรงจูงใจของผู้บริโภคและพฤติกรรมการใช้บริการโคเวิร์คกิ้งสเปซในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤพล รัตนวิบูลย์ลาภ. (2564). การยอมรับเทคโนโลยีและการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันแพลตฟอร์มเทรดสกุลเงินดิจิทัล (คริปโตเคอเรนซี) ของนักลงทุน First Jobber. ใน วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บัญชา หมั่นกิจการ. (2560). แบบจำลองเชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (e-payment) ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และนวัตกรรม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 1 (13 ตุลาคม 2561).
- พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553. (2553). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 78 ก หน้า 1 (19 ธันวาคม 2553).
- รุจิวัฒน์ ตระกูลทอง. (2561). ศึกษาการรับรู้คุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรมเฟสบุ๊กไลฟ์ในการรายงานข่าวจากมุมมองของบุคลากรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วชิรวัชร งามละม่อน. (2558). ทฤษฎีการมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิชาการไทยวิจัยพัฒนาการจัดการ.
- วนิดา ตะนุรักษ์. (2559). อิทธิพลของทัศนคติต่อการใช้งานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อพฤติกรรมการตั้งใจในการใช้เทคโนโลยีของพนักงานอุตสาหกรรมการค้าส่งและค้าปลีกไทย. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรัญธร พินิจจันทร์. (2563). การยอมรับการใช้งานแอปพลิเคชันไทยชนะ. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- วิลาวัลย์ ปิ่นนามวงศ์. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการกรุงไทยพร้อมเพย์ (KTB PromptPay) ของผู้ใช้บริการในประเทศไทย. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว. (2558). การยอมรับเครือข่ายสังคมออนไลน์ (SNS) ของกลุ่มเจเนอเรชันวาย (Gen Y). ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงาน กสทช. (2565). รายงานอัตรากำลัง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน กสทช.
- สุพัตรา วัชเียน. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับประมวลผลข้อมูลทางบัญชี กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่สภาอุตสาหกรรมไทย. ใน สารนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อัญฉรา เต๋นเจริญโสภณ. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานของสำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขากลุ่มวิชาการบริหารทั่วไป. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัญฉรียา พุ่งแจ้ง. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกรับชมรายการผ่านทางสื่อออนไลน์. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอมิการ์ ศรีธาตุ. (2559). พฤติกรรมการใช้และการรับรู้อิทธิพลของสื่อดิจิทัลต่อเจเนอเรชันวายและเจเนอเรชันแซดในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์และนวัตกรรม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Andrew Schwarz et al. (2004). Exploring the role of experience and compatibility in using mobile technology. *Information Systems and e-Business Management*, 2(2004), 337-356.
- Carter, L. et al. . (1991). Development of an instrument to measure the perceptions of adopting an information technology innovation. *Information Systems Research*, 2(3) 11-19.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Everett M. Rogers. (1995). *Diffusion of Innovations*. (4th ed). New York: Free Press.
- Fred D. Davis. (1989). Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-339.

- Lemuria Carter & Charles H. Bélanger. (2005). The Utilization of E-Government Services: Citizen Trust, Innovation and Acceptance Factors. *Information Systems Journal* , 15(1), 5-25.
- Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovation* (5th ed.). New York: The Free Press.
- Venkatesh, V., & Davis, F. D. . (2000). A Theoretical Extension of the Technology Acceptance Model: Four Longitudinal Field Studies. *Management Science*, 46(2), 186-204.
- Yamane, T. . (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed). New York: Harper and Row Publications.

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6
โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง)
โดยใช้รูปแบบชิปเปียนส์*

THE EVALUATION OF SCHOOL - BASED CURRICULUM OF SOCIAL
STUDIES, RELIGION AND CULTURE LEARNING SUBSTANCE FOR
PRATHOMSUKSA 1 TO 6 OF SURATTHANI PROVINCIAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION SCHOOL 2 (BANDONKLIANG),
BY USING CIPPIEST MODEL

จิตตภา มากแก้ว*, สิริสวัสดิ์ ทองก้านเหลือง, กฤษณี สงสวัสดิ์

Jittapha Makkaew, Sirisawas Thongkanluang, Kritsanee Songsawat

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Surat Thani Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: pla.jittapha@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง) โดยใช้รูปแบบชิปเปียนส์ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืนและด้านการถ่ายทอดความรู้ รวม 8 ด้าน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 278 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โดยใช้ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูล เป็นเครื่องมือในการวิจัย การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินในภาพรวมด้านบริบท มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.51, 0.49) 2) ผลการประเมินในภาพรวมด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.11, 0.66) 3) ผลการประเมินในภาพรวมด้านกระบวนการมี

* Received February 1, 2023; Revised February 11, 2023; Accepted March 1, 2023

ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.29, 0.64) 4) ผลการประเมินในภาพรวมด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.61, 0.48) 5) ผลการประเมินในภาพรวมด้านผลกระทบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.63, 0.47) 6) ผลการประเมินในภาพรวมด้านประสิทธิผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.66, 0.48) 7) ผลการประเมินในภาพรวมด้านความยั่งยืน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.52, 0.61) 8) ผลการประเมินในภาพรวมด้านการถ่ายโยงความรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.52, 0.61)

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา, กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา, ศาสนาและวัฒนธรรม, รูปแบบชิปเปลี่ยนส์

Abstract

The objective of this study was to evaluate the school-based curriculum on social studies, Region and Culture learning substance for Prathomsuksa 1 to 6 students of Suratthani Provincial Administrative Organization school 2 (Bandonkliang), by using CIPPIEST model. The sample group of the study were participants, including 5 school administrators, 9 school committee members, 4 teachers, 130 students of Prathomsuksa 1 to 6 and 130 parents. Data were collected by a questionnaire, an interview form, and a record form. The quantitative data were analyzed by using percentage, mean scores, standard deviation, and qualitative data employed content analysis. The results of the study were as follows: 1) the context evaluation was appropriate at the highest level (mean = 4.51, 0.49), 2) the input evaluation was appropriate at a high level (mean = 4.11, 0.66). 3) the process evaluation was appropriate at a high level (mean = 4.29, 0.64) , 4) the product evaluation was appropriate at the highest level (mean = 4.61, 0.48) , 5) the impact evaluation was appropriate at the highest level (mean = 4.63, 0.47) , 6) the effectiveness evaluation was appropriate at the highest level (mean = 4.66, 0.48) , 7) the sustainability evaluation was appropriate at the highest level (mean = 4.52, 0.61) , and 8) the transportability evaluation was appropriate at the highest level (mean = 4.52, 0.61).

Keywords: school-based curriculum evaluation, social studies, religion and culture, CIPPIEST model

บทนำ

การศึกษามีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาความรู้ ความคิด คุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมของบุคคล พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย ด้านความรู้ และด้านคุณธรรม รวมถึงการมีจิตสำนึกที่ดี ในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา หลักสูตร เป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาสู่การปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน (ชนัท ธาตุทอง, 2550) โดยเฉพาะหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้นยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง) ได้ออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้เริ่มใช้หลักสูตรตั้งแต่ ปีการศึกษา 2553 และได้ดำเนินการใช้มาจนถึงปัจจุบัน หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้ประกาศใช้หลักสูตรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ในปีการศึกษา 2553 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 5 ในปีการศึกษา 2554 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ในปีการศึกษา 2555 จนครบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในปีการศึกษา 2555 จากการติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่าผลการเรียนของนักเรียน ร้อยละ 60 ผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับดี แต่เมื่อประเมินผลจากการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนจะผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับพอใช้เท่านั้น (โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ๒ (บ้านดอนเกลี้ยง), 2564) แสดงว่านักเรียนยังไม่สามารถนำความรู้ที่ได้

รับจากการเรียนการสอนไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้เท่าที่ควร ยังมีประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการ

การประเมินหลักสูตรเป็นการวิเคราะห์ขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงผลดีและข้อบกพร่อง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ ดังนั้นการประเมิน หลักสูตรจึงจัดได้ว่าเป็นขั้นตอนสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรที่สมควรจะดำเนินการเป็นระยะ ๆ อีกทั้งเป็น กระบวนการเพื่อหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่และการประเมินหลักสูตรจะทำให้ทราบแนวโน้มว่าจะพัฒนาหลักสูตรไปในทิศทางใด (กาญจนา คุณารักษ์, 2553) การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนสำคัญที่สุดของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่จะทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่มีข้อบกพร่อง ใดบ้าง ไม่สามารถสนอง ความต้องการของผู้เรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ในขณะเดียวกันมีอะไรดีและใช้ได้อยู่ (ธารัง บัวศรี, 2551) ผลการประเมินเป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ไข และปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554) การประเมินหลักสูตรทำให้ได้ข้อมูลแนวโน้มในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำมาพิจารณาหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้นว่า ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้อง ปรับปรุงแก้ไขซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจการวางแผนการจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดีขึ้นและเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคม ทั้งนี้ การประเมินหลักสูตรมีหลายรูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดการประเมินหลักสูตร โดยเลือกใช้รูปแบบชิปปิเยนส์ (CIPPIest Model) ของสตีฟเฟิลบีมและซิงฟิลด์ เนื่องจากการประเมินรูปแบบชิปปิเยนส์ เป็นการประเมินที่ประเมินครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้านมีเหตุผลและเป็นระบบ ไม่เน้นการวิเคราะห์จุดใดจุดหนึ่งเพียงจุดเดียว เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความต่อเนื่อง ทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วนของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรค อะไรบ้างและจะมีแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอย่างไร ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้ ด้านบริบท (C) ด้านปัจจัยนำเข้า (I) ด้านกระบวนการ (P) ด้านผลผลิต (P) ด้านผลกระทบ (I) ด้านประสิทธิผล (E) ด้านความยั่งยืน (S) ด้านการถ่ายโยงความรู้ (T) (Stufflebeam, D. and Shinkfield, A. J., 2007) ผู้วิจัยสามารถวางแผนและดำเนินการประเมินอย่างเป็นระบบและหาคำตอบได้ว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมหรือไม่ การดำเนินงานนั้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ หรือไม่ พบปัญหาอุปสรรคหรือพบข้อผิดพลาดประการใด เพื่อที่สามารถตัดสินใจได้ว่าจะมีการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรในด้านใดต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง) โดยใช้รูปแบบชิปปิเยนส์” เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนา และ

วัฒนธรรมของโรงเรียนให้มีความเหมาะสมเกิดประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพทางสังคมในปัจจุบัน และนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง) โดยใช้รูปแบบชิปเปียนส์ ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืนและด้านการถ่วงดุลความรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย จำนวนทั้งหมด 278 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

1. ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 1 คน หัวหน้าวิชาการ 1 คน

2. คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน

3. ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและสังคม จำนวน 4 คน

4. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 130 คน

5. ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 130 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ประเภท คือ แบบสอบถาม แบบบันทึกข้อมูล และแบบสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถาม จำนวน 4 ชุด เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน แบบสอบถามสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษา แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองและแบบสอบถามสำหรับนักเรียน ทุกฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Five Rating Scale) และตอนที่ 3 คำถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและปัญหา

2. แบบบันทึกข้อมูล จำนวน 1 ชุด เป็นแบบบันทึกข้อมูลจากฐานข้อมูลของโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนและผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 2 ชุด เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและ แบบสัมภาษณ์สำหรับสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษา แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัด สุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง)

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร เพื่อใช้เป็นกรอบเนื้อหาในการเขียนข้อคำถาม

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่จะศึกษาเพื่อกำหนดขอบเขตของเนื้อหา

3. สร้างเครื่องมือในการวิจัยตามกรอบแนวคิด

4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและขอคำแนะนำ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เนื้อหาสอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์

5. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการตรวจแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำไปตรวจสอบหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน นำมาวิเคราะห์หัดดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) (รัตนะ บัวสนธ์, 2552) โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ไตค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.80 - 1.00 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้ พร้อมกับปรับปรุงแก้ไขข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระพิจารณาอีกครั้ง

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ผลปรากฏว่า แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน แบบสอบถามสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาและแบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง ได้ค่าเท่ากับ 0.98 และแบบสอบถามสำหรับนักเรียน ได้ค่าเท่ากับ 0.97

7. นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาและครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสหกรณ์ประจักษ์กุล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร ระหว่างวันที่ 16 – 23 มิถุนายน 2565 ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ได้

8. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียน ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลและรับคืนด้วยตัวเอง

3. ผู้วิจัยนำแบบประเมินที่รวบรวมได้มาพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง ของแบบสอบถามทุกฉบับและคัดเลือกเอาเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์เพื่อทำการวิเคราะห์ ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4. หลังจากที่ได้ผู้วิจัยวิเคราะห์แบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้นั้นมาพิจารณาเพื่อที่จะหาคำถามเพิ่มเติมในการนำไปสัมภาษณ์อีกครั้ง แล้วจึงทำการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างไว้แล้ว ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทำการบันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อนำกลับมาวิเคราะห์

5. ผู้วิจัยนำแบบบันทึกที่สร้างขึ้นไปให้ครูวัดผลประเมินผลของโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัด สุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง) กรอกข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียนในรายวิชาสังคมศึกษาแล้วผู้วิจัยนำกลับมาประมวลผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ประมวลผลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ หรือโปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ เพื่อช่วยเสริมความเข้าใจข้อมูลเชิงปริมาณที่ไม่สามารถอธิบายได้ครอบคลุม

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 88.89 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.34 วุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี คิดเป็น ร้อยละ 66.67 ตำแหน่งเป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา/ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์

มากกว่า 11 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 55.56 ระดับชั้นที่สอนส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 44.44 การสอนส่วนใหญ่สอนตรงตามวุฒิการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 55.56

2. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของคณะกรรมการสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 66.67 ประเภทคณะกรรมการสถานศึกษา ส่วนใหญ่ตัวแทนองค์กรชุมชน คิดเป็นร้อยละ 33.34

3. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.08 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 36.15 อาชีพส่วนใหญ่เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 32.31

4. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.77 ระดับชั้นที่กำลังศึกษาอยู่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 33.08 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 33.84

5. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง) โดยใช้รูปแบบ ชิปปิยนส์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง) โดยใช้รูปแบบชิปปิยนส์

องค์ประกอบการประเมิน	ผลการประเมิน		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
ด้านบริบท	4.51	0.49	มากที่สุด
ด้านปัจจัยนำเข้า	4.11	0.66	มาก
ด้านกระบวนการ	4.29	0.64	มาก
ด้านผลผลิต	4.61	0.48	มากที่สุด
ด้านผลกระทบ	4.63	0.47	มากที่สุด
ด้านประสิทธิผล	4.66	0.48	มากที่สุด
ด้านความยั่งยืน	4.52	0.61	มากที่สุด
ด้านการถ่ายโยงความรู้	4.56	0.49	มากที่สุด
รวม 8 ด้าน	4.48	0.54	มาก

ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2

(บ้านดอนเกลี้ยง) โดยใช้รูปแบบ ชิปปิแย็นส์ ในภาพรวมด้านประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.48) ด้านผลกระทบ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.47) ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.48) ด้านการถ่ายทอดความรู้ ($\bar{X} = 4.56$, S.D.) = 0.49) ด้านความยั่งยืน ($\bar{X} = 4.52$, S.D.) = 0.61) และด้านบริบท ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.49) มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.64) และด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.66) มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นที่เหมาะสมทั้ง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน ส่วนด้านประสิทธิผลมีความคิดเห็นที่เหมาะสมเนื่องจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ความสามารถของผู้เรียนด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ และการเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน

อภิปรายผล

ผลการหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง) โดยใช้รูปแบบ ชิปปิแย็นส์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียน มีประเด็นที่ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลรายด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา เป็นรายประเด็น พบว่า วิสัยทัศน์ พันธกิจ และโครงสร้างของหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเนื้อหาของหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับมาก โรงเรียนได้กำหนดแนวทางการจัดทำหลักสูตรไว้อย่างชัดเจน กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและเวลาเรียนให้สอดคล้องกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน มีความครบถ้วนตามนโยบายของการจัดการศึกษาแห่งชาติ วิสัยทัศน์มีความชัดเจนสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและนโยบายสถานศึกษา จึงส่งผลให้โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (โหมพิสตร์ สินสา, 2557) ได้ประเมิน หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ผลการประเมินความสอดคล้องด้านบริบทของหลักสูตร พบว่า โครงสร้างของหลักสูตรจัดเวลาเรียนแต่ละรายวิชาสอดคล้องกับวัยและระดับชั้นเรียน มีความครบถ้วน ตามโครงสร้างหลักสูตรและนโยบายของการจัดการศึกษาชาติ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนมี ความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน วิสัยทัศน์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพของ โรงเรียนชุมชนและสังคมปัจจุบัน และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุดารัตน์ อมรชาติ, 2564) ศึกษาการประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของโรงเรียน บ้านหินदान อำเภอกีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้รูปแบบชิปเปียสท์ พบว่า โรงเรียนได้กำหนดรูปแบบและแนวทางการจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้อย่างชัดเจน มีความครบถ้วน ตามนโยบายของการจัดการศึกษาแห่งชาติ วิสัยทัศน์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับ สภาพของโรงเรียน ชุมชนและสังคมปัจจุบัน

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายประเด็น พบว่า คุณสมบัติของผู้บริหาร คุณสมบัติของครูผู้สอน คุณสมบัติของผู้เรียน สื่ออุปกรณ์การสอน อาคารสถานที่ แหล่งการเรียนรู้ และงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกประเด็น ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นตรงกันว่า ควรจัดตั้งงบประมาณให้มีความชัดเจนและเหมาะสม จัดแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดที่มีระบบอินเทอร์เน็ต และสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอนควรทันสมัย มีความพร้อมของครูและบุคลากรที่มีคุณภาพ เหมาะสมและเพียงพอ ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษามาตรฐาน/ตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ปรับปรุง พ.ศ.2560) ให้ความสำคัญในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ด้านการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียน ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นสนใจเอาใจใส่ในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2557) สรุปไว้ว่า หลักสูตรที่ดีนั้นพิจารณาได้ 3 ประการ คือ ประการแรกพิจารณาได้จากกระบวนการสร้างหลักสูตร ที่หลักสูตรต้องได้มาจากความสนใจของผู้เรียนและสอดคล้องกับข้อมูลในชุมชน ประการที่สองการนำหลักสูตรไปใช้จริง โดยหลักสูตรที่นำไปใช้ต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอบสนองความ สนใจของผู้เรียน และประการที่สาม หลักสูตรที่ดีต้องยืดหยุ่น สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทต่าง ๆ ได้ มีการติดตามและประเมินผลหลักสูตรเพื่อปรับปรุงเป็นระยะ ๆ โดยเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นและให้ผลย้อนกลับ เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายประเด็น พบว่า การบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดและประเมินผลและการประกันคุณภาพ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โรงเรียนมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ใน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และลงมือปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและ ค่านิยม 12 ประการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูมีการแจ้งวิธีการวัดและประเมินผลแต่ละครั้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้า มีการประเมินก่อนและหลังเรียนเพื่อนำผลมาปรับปรุงพื้นฐานและตรวจสอบความรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ครูแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ และนำผลการประเมินมาพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อันธิกา ออาหาร, 2559) ได้ประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนเทศบาลมิตรสัมพันธ์วิทยา สังกัดเทศบาลเมืองวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว มีความเหมาะสมระดับมาก พบว่า ด้านกระบวนการใช้หลักสูตร ได้แก่ การบริหารหลักสูตร โรงเรียนให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ บริหารหลักสูตร การจัดทำโครงสร้างการบริหารหลักสูตรไว้อย่างชัดเจน การจัดการเรียนการสอน โดยครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด พร้อมทั้งแจ้งตัวชี้วัด หรือ จุดประสงค์ก่อนการสอนทุกครั้ง มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างสม่ำเสมอโดย เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม และการวัดและประเมินผล ซึ่งสถานศึกษามีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ระดับคุณภาพดีเยี่ยมมีความ เหมาะสมผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน เช่นเดียวกัน

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา เป็นรายประเด็น พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมผ่านเกณฑ์การประเมิน นักเรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และการเขียนผ่านเกณฑ์การประเมินและนักเรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนผ่านเกณฑ์การประเมิน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกประเด็น นักเรียนมีความตั้งใจ ขยันหมั่นเพียรพยายามในการเรียนเข้าร่วมกิจกรรม แสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สูงกว่าเป้าหมายของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2557) สรุปได้ว่า หลักสูตรที่ดีนั้นพิจารณาได้ 3 ประการสำคัญ คือ พิจารณาได้จากกระบวนการสร้างหลักสูตร ที่หลักสูตรต้องได้มาจากความสนใจของผู้เรียนและสอดคล้องกับข้อมูลชุมชน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในการ สร้างหลักสูตรจากหลายฝ่ายทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน การนำหลักสูตรไปใช้จริง โดยหลักสูตรที่นำไปใช้ต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอบสนองความสนใจของ

ผู้เรียน ให้อิสระในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและมีวัสดุอุปกรณ์ใช้ในโรงเรียน ชุมชนอย่างกว้างขวาง หลักสูตรที่ดีต้องยืดหยุ่น สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทต่าง ๆ ได้มีการติดตามและประเมินผลหลักสูตรเพื่อปรับปรุงเป็นระยะ ๆ โดยเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้ แสดงความคิดเห็นและให้ผลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

5. ผลการประเมินผลกระทบ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ชื่อเสียงของโรงเรียน รางวัล/เกียรติยศและการยอมรับจาก สังคมและชุมชน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น โรงเรียนได้ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและการแข่งขันทักษะวิชาการที่กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่นจัดการแข่งขันอยู่เสมอ ครูผู้สอนได้ทุ่มเทเวลาในการฝึกซ้อมให้นักเรียนอย่างเต็มที่ จึง ทำให้นักเรียนได้รางวัลและทำให้โรงเรียนเป็นที่รู้จัก ซึ่งสอดคล้องกับ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2553) กล่าวว่า การประเมินด้านผลกระทบ (I : Impact Evaluation) ได้แก่ การประเมินผลงานหรือ ผลที่เกิดจากการเรียนและนำไปใช้ในการทำงานหรือพัฒนา หน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น เช่น การผลิต และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ การยอมรับจากชุมชนและสังคม

6. ผลการประเมินด้านประสิทธิผล พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และการเขียน และการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ผ่านเกณฑ์ มี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้ง 8 ประการที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) สอดคล้องความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น มุ่งแก้ปัญหาสภาพของสังคม พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี และ สอดคล้องกับสภาพปัญหา และการนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ มาพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและ เกิดประสิทธิผลนั้นสถานศึกษา ต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่าง ชัดเจน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) และสอดคล้องกับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ยึดถือปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์จะต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดีและการมีส่วนร่วม จากทุกฝ่ายทั้ง ในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ ผู้เรียนได้ยึดถือปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง มี ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื้อหาสาระของเรื่องที่อ่านซึ่งนำไปสู่ การแสดงความคิดเห็น การสังเคราะห์สร้างสรรค์ในเรื่องต่าง ๆ และความสามารถในการถ่ายทอดความคิด ด้วยการสื่อ ความหมาย การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นความสามารถหลัก ที่ต้องปลูกฝังและพัฒนาให้ เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาตามลำดับและอย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เพ็ญพิสุทธิ เพ็งพิทักษ์, 2563) ศึกษาการประเมิน

หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 3 วัดสมุทธาราม เทศบาลเกาะสมุย โดยใช้ รูปแบบชิปเปี้ยสท์แบบผลานวิธี พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก โดยด้านประสิทธิผล คุณลักษณะอันพึงประสงค์และทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และความสามารถของผู้เรียนผ่านเกณฑ์ แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และการทดสอบคุณภาพการศึกษาระดับชาติไม่ผ่านเกณฑ์

7. ผลการประเมินด้านความยั่งยืน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และนักเรียนนำความรู้หลังจากจบหลักสูตรสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมไปใช้ในการศึกษาต่อระดับชั้นที่สูงขึ้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น เป็นเพราะการสอนที่สามารถนำความรู้ไปปรับหรือบูรณาการกับชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้นักเรียนแก้ไขปัญหาได้ดี นักเรียนสามารถนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนและการร่วมกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (รัตนะ บัวสนธ์, 2552) กล่าวว่าการประเมินความยั่งยืน เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า แนวทางการปฏิบัติอย่าง เป็นระบบหรือเป็นทางการเกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนคืออะไร คำถามดังกล่าวมุ่งพิจารณาประเมินความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการที่ประสบผลสำเร็จ ไปใช้รวมถึงวิธีการในการรักษาไว้ ซึ่งความสำเร็จของโครงการดังกล่าว

8. ผลการประเมินด้านการถ่ายทอดความรู้ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า นักเรียนสามารถนำทักษะทางสังคมมาใช้ในชีวิตประจำวันและนักเรียนสามารถนำความรู้ทางสังคมไปใช้ในชุมชนได้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น เป็นเพราะ ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้จากครู แบ่งปัน ความรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นให้นักเรียน ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีและมีผลงานการแข่งขันทักษะวิชาการ เป็นที่น่าพึงพอใจกับโรงเรียนและชุมชน อีกทั้งนักเรียนยังสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ เพื่อให้ นักเรียนได้รู้จักใช้ประโยชน์และแก้ปัญหา นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ (รัตนะ บัวสนธ์, 2552) กล่าวว่า การประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่ามีการนำโครงการหรือสิ่งแทรกแซงที่ประสบผลสำเร็จไปประยุกต์หรือปรับปรุงใช้ในที่อื่น ๆ หรือไม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2

(บ้านดอนเกลี้ยง) โดยใช้รูปแบบชิปเปียนส์ สรุปได้ว่า 1) ด้านบริบท มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) ด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4) ด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 5) ด้านผลกระทบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 6) ด้านประสิทธิผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 7) ด้านความยั่งยืน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 8) ผลการประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ 1) ควรทำการประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมให้ครบทุกระดับชั้น 2) ควรทำการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อหาทิศทางในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรต่อไป 3) ควรมีการติดตามผลระหว่างการใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตร 4) ควรมีรูปแบบการประเมินแบบอื่นในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระ 5) ควรเพิ่มเติมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลให้มีความหลากหลาย เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเพื่อนำผลการประเมินในการตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2553). หลักสูตรและการพัฒนา. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โฆมพัสตร์ สีนสา. (2557). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉันท ธาตุทอง. (2550). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2557). การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: วิพริทธิ์.
- อึ้ง บัวศรี. (2551). ทฤษฎีหลักสูตรและการออกแบบพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ธนวิการพิมพ์.
- เพ็ญพิสุทธิ เฟ่งพิทักษ์. (2563). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 3 วัดสมุทธาราม เทศบาลเกาะสมุย โดยใช้รูปแบบชิปเปียนส์ (CIPPIEST) แบบผสานวิธี. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน . มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- มาเรียม นิลพันธุ์. (2553). การประเมินหลักสูตรที่เน้นการตัดสินใจโดยใช้วิธีเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CIPPMModel ใน คู่มือการประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิต. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร .
- รัตน์ บัวสนธ์. (2552). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง). (2564). หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง). สุราษฎร์ธานี: โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 (บ้านดอนเกลี้ยง).
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: อาร์ แอนด์ ปรีนท์.
- สุดารัตน์ อมรชาติ. (2564). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของโรงเรียนบ้านหินดานอำเภอศรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้รูปแบบชิปปี้เยสท์. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน . มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อันธิกา อาท. (2559). ประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษา (ปีที่ 4 - 6) โรงเรียนเทศบาลมิตรสัมพันธ์วิทยา สังกัดเทศบาลเมืองวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Stufflebeam, D. and Shinkfield, A. J. (2007). Evaluation Theory, Models & Applications. Journal of MultiDisciplinary Evaluation, 6(11) , 109 - 111.

วิเคราะห์การประกอบสร้างภาพลักษณ์ตัวละครและบทบาททางเพศ ของซูเปอร์ฮีโร่หญิง*

ANALYSIS OF THE CONSTRUCTION CHARACTER APPEARANCE AND GENDER ROLE OF THE DC AND MARVEL FEMALE SUPER HERO

ฝนทิพย์ พลชนะ*, ขจร ฝ่ายเทศ, วราพรรณ อภิศุภะโชค

Fonthip Polchana, Kajohn Fyeted, Warapan Apisuohachok

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand

*Corresponding author E-mail: Fonthip.pol@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาททางเพศของซูเปอร์ฮีโร่หญิงบริษัทมาร์เวลและบริษัทดีซี โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและแนวคิดการศึกษาการสร้างตัวละครแบบ 3 มิติ ประกอบไปด้วย มิติด้านสรีรวิทยา, มิติด้านสังคมวิทยา และมิติด้านจิตวิทยา มาผสมผสานกับหลักการออกแบบและตีความตัวละครเพื่อศึกษาการประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาททางเพศของตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงทั้ง 5 คน ที่ได้ทำการคัดเลือกและพิจารณาว่ามีประวัติและมีบทบาทที่โดดเด่นปรากฏในภาพยนตร์ พบว่า การประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาททางเพศของตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงทั้ง 5 คน มีการสร้างตัวละครให้มีความเป็นมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยระบบการสร้างตัวละครแบบ 3 มิติและหลักการออกแบบตัวละคร ซึ่งถูกนำเสนอผ่านการใช้สัญลักษณ์และโทนสีมาประกอบรูปร่างหน้าตา เครื่องแต่งกาย รูปแบบพลัง รวมถึงการสร้างสถานที่บอกปูมหลังตัวละครและต่อเนื่องไปถึงการสร้างนิสัยตามหลักจิตวิทยาออกมาเป็นบทบาททางเพศที่ปรากฏขึ้นในภาพยนตร์ ซึ่งทำให้เกิดการรับรู้เชิงจิตวิทยาที่สื่อออกมาเป็นภาพแทนผู้หญิงรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายซึ่งไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติหรืออัตลักษณ์ที่ตรงตามมาตรฐานสังคมกำหนดเสมอไป เพื่อตอบรับภายใต้เงื่อนไขธุรกิจและบริบทของสังคมอเมริกาที่สนับสนุนอุดมการณ์ความเท่าเทียมทางเพศและวิพากษ์ระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) โดยยังคงมีการตั้งคำถามระหว่างชายหญิงและผลักดันให้สังคมรู้ว่าผู้หญิงก็มีสถานะที่ด้อยกว่าผู้ชาย และยังมีบทบาทหน้าที่ที่ยังคงถูกจำกัดบทบาทที่ไม่หลากหลายเท่าผู้ชาย

* Received January 11, 2023; Revised February 1, 2023; Accepted March 1, 2023

คำสำคัญ: การประกอบสร้างภาพลักษณ์, ซูเปอร์ฮีโร่หญิง, บทบาททางเพศ

Abstract

The objective of this research was studying the construction character and gender roles of the female superheroes from Marvel and DC. By using qualitative research and concept of studying three dimension of character creation, consisting of a physiological dimension, Sociology dimension, and psychological dimension and combine with the principles of character design and interpretation to study the construction character and gender roles of five female superheroes character which be chosen and considered that have profile and prominent role appearance in the franchises superheroes movie. The result showed that the construction character appearance and gender role of five female superhero characters were created to be the human in various ways with a three dimension and principles character design which is presented through from the symbols and color scheme to accompany the appearance costumes, special power and abilities, as well as setting up character backgrounds and link to characterizing the psychological dimensions of the gender roles that appear in the film, which contribute to the psychological perception conveyed that represents the different forms of female communication images who do not have qualities or identities perfectly as social standard expected. To respond underneath the business condition and American society context that supports the ideology of gender equality and criticizes the patriarchy system by rephrase the question about between men and women, push forward this issue to society to know that woman have a status inferior to men and there have the roles in the media that still limited, not as diverse as men.

Keywords: Construction character appearance, Female Superhero, Gender role

บทนำ

ภาพยนตร์ซูเปอร์ฮีโร่จัดเป็นหนึ่งในประเภทภาพยนตร์ที่ผู้คนจำนวนไม่น้อยชื่นชอบ เพราะ ซูเปอร์ฮีโร่ได้ถูกจัดอยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมสมัยนิยมที่เรียกกันว่า Pop Culture ซึ่งได้ถูกนิยามความหมายว่าเป็นสิ่งที่ผู้คนส่วนมากชื่นชอบ ทว่ามักถูกมองว่าไม่มีคุณค่าและสุนทรีย์ทางด้านศิลปะ ดังนั้นภาพยนตร์ซูเปอร์ฮีโร่ในช่วงยุคสมัยแรกจึงไม่มีความซับซ้อนในเนื้อหา

ภาพยนตร์ รวมไปถึงยังถูกสร้างขึ้นเพื่อธุรกิจการค้าอย่างการขายของเล่นเท่านั้น แม้จะถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมอเมริกันที่เป็นเครื่องมือการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อปลุกใจประชาชนในช่วงที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 อีกทั้งยังถูกใช้เป็นภาพตัวแทนของอุดมการณ์และแนวคิดต่าง ๆ ที่กลายมาเป็นกระแสวิพากษ์ประเด็นต่าง ๆ ของสังคมอเมริกัน ซึ่งด้วยเพราะภาพยนตร์จัดเป็นสื่อที่มีพลังทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมากและมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงสังคมที่แผ่ขยายจนกลายเป็น ‘ภาษาสากล’ ที่สามารถเข้าถึงคนได้ทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นคนรู้หนังสือหรือไม่ก็ตาม ทั้งยังมีการผสมผสานจากมิติของเสียงดนตรีและการแสดง และมีการนำภาพแต่ละภาพมาเรียบเรียงกันจนเป็นภาพที่ถูกต่อประกอบเข้ากันอย่างสมบูรณ์ จนมีความหมายในการสร้างภาพความเป็นจริงในมายา (บุญญรักษ์ บุญเขตมามา, 2538) และเมื่อผสมผสานกับวัฒนธรรมสมัยนิยม ที่ค่อนข้างเข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อนนัก จึงทำให้ภาพยนตร์ซูเปอร์ฮีโร่ยังคงถูกใช้เป็นที่เผยแพร่วัฒนธรรมอเมริกัน ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีอิทธิพลขึ้นนำสังคมได้ทั่วโลก รวมไปถึงเผยแพร่ความเชื่อและตัวแทนแนวคิดอุดมการณ์ต่าง ๆ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

จากอิทธิพลภาพยนตร์ซูเปอร์ฮีโร่ที่ถูกใช้เป็นที่เผยแพร่โฆษณาชวนเชื่อปลุกฝังความเป็นชาตินิยมอเมริกาและแนวคิดอุดมการณ์ต่าง ๆ หนึ่งในนั้นคือ การเคลื่อนไหวของแนวคิดสตรีนิยมที่ได้มีการออกแบบประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาทของซูเปอร์ฮีโร่หญิงขึ้นมาเป็นภาพตัวแทนของอุดมการณ์นี้ และยังคงมีการเคลื่อนไหวเรื่อยมาและตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงยังคงถูกประกอบสร้างมาอย่างยาวนานและกลายเป็นตัวแทนแนวคิดทางการเมืองอุดมการณ์และความเชื่อต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นทางสังคมอเมริกาในแต่ละช่วงเวลา แต่ถึงอย่างนั้นบทบาทของตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงยังคงถูกสร้างให้มีบทบาทเป็นรองซูเปอร์ฮีโร่ชายเป็นส่วนใหญ่ รวมถึงยังคงถูกทำให้ดูเหมือนเป็นเพียงวัตถุทางเพศ (Sex Object) มากกว่าแม้จะมีการแทรกอัตลักษณ์ที่แหวกแนวจากชนบทและมาตรฐานศีลธรรมและอุดมคติของสังคมในขณะนั้นก็ตาม (Helaudais, A., 2005)

ต่อจากนั้น ยุคสมัยต่อมาช่วงหลังปี 2000 เป็นต้นไป ภาพยนตร์ซูเปอร์ฮีโร่ได้ถูกยกระดับให้มีคุณค่าทางวรรณศิลป์มากขึ้นโดยคริสโตเฟอร์ โนแลนด์ (Christopher Nolan) ที่ได้ทำการกำกับภาพยนตร์ซูเปอร์ฮีโร่ภาคแบทแมนจนประสบความสำเร็จ และการปรากฏขึ้นของภาพยนตร์ไอรอนแมน (Ironman) ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างภาพยนตร์รวมซูเปอร์ฮีโร่ ทำให้มีการนำตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงมาออกแบบประกอบสร้างทั้งบทบาทที่โดดเด่นไม่แพ้ซูเปอร์ฮีโร่ชาย และลดทอนความเย้ายวนทางเพศลง ด้วยเพราะยุคสมัยใหม่ได้เกิดภาพมายาคติใหม่ว่าควรนำเสนอซูเปอร์ฮีโร่หญิงที่เปรียบเหมือนตัวแทนของผู้หญิงให้มีบทบาทที่ดีมากกว่าเดิม (เอกรัฐ เลหาทยวาทินชัย, 2565) และไม่ได้ดูเป็นวัตถุทางเพศมากเกินไป จึงจะทำให้ผู้คนรับรู้ถึงความแข็งแกร่งของผู้หญิงที่เท่าเทียมและมีดีไม่แพ้ซูเปอร์ฮีโร่ชาย ประกอบกับ

กระแสสังคมเรื่องของวัฒนธรรมตื่นรู้ (Woke Culture) ที่หมายถึงกระแสตื่นตัวทางการเมืองที่ต้องการจะต่อต้านและล้มล้างค่านิยมโครงสร้างต่าง ๆ ที่อยู่ดิตรรมในสังคมซึ่งมีส่วนส่งผลไปถึงการประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาทของซูเปอร์ฮีโร่หญิงซึ่งยังเป็นทั้งที่พอใจและไม่พอใจจนเกิดการวิพากษ์วิจารณ์เรื่อยมา (ภัทรณกัญ อนันต์เต่า, 2565) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาการประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาททางเพศของตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงของบริษัทมาร์เวลและบริษัทดีซี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาททางเพศของตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงของบริษัทมาร์เวลและบริษัทดีซี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาททางเพศของซูเปอร์ฮีโร่หญิง” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงที่มีคุณสมบัติดังนี้คือ มีประวัติที่โดดเด่นเป็นเวลานาน มีปริมาณเวลาที่มีบทบาทในภาพยนตร์มาก (Air-time) มีการถูกยกมาพูดถึงประเด็นทางสังคมและบทบาททางเพศ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงทั้งหมด 5 คน ดังนี้ 1) วันเดอร์วูแมน (Wonder Woman) 2) แคทวูแมน (Cat woman) 3) แบล็ควิโดว์ (Black Widow) 4) สการ์เล็ต วิทช์ (Scarlet Witch) 5) กัปตันมาร์เวล (Captain Marvel)

การเก็บข้อมูล: เนื่องจากผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนั้นจึงมีการใช้แหล่งข้อมูล 2 ทาง คือ ข้อมูลเพื่อการศึกษาการประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาททางเพศของซูเปอร์ฮีโร่หญิง ผู้วิจัยได้เลือกเก็บข้อมูลส่วนของเนื้อหาภาพยนตร์ โดยรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันดิสนีย์พลัส (Disney+) และแอปพลิเคชัน HBO GO

การวิเคราะห์ข้อมูล: เมื่อรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยจึงจะลงรหัสสัญลักษณ์ที่ปรากฏในตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิง โดยแบ่งเป็น 3 หัวข้อใหญ่คือ มิตรสรีระวิทยา, มิติด้านสังคมวิทยา, และด้านจิตวิทยา ซึ่งจะเป็นการศึกษานิัยของตัวละคร มาแจกแจงเพื่อถอดสัญลักษณ์ออกมาตามหลักทฤษฎีสัญญาวิทยา (อ.จำสืบทวี ดร.จอห์น นพดล วตินสุนทร, 2556) และผสมผสานกับแนวคิดภาพตัวแทนและการให้ความหมายตามการวิเคราะห์ความหมายสัญลักษณ์ทั้ง 2 ประเภท คือ วิเคราะห์ความหมายโดยอรรถ (Denotative Meaning) คือความหมายที่เข้าใจตรงกันในสังคม และความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) คือความหมายโดยอ้อมที่เกิดจากข้อตกลงและความเข้าใจร่วมกันเฉพาะกลุ่มซึ่งอยู่ในแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในรูปแบบรหัสแบบ Code ทั้ง 4 ด้านคือ การให้ความหมายทางวัตถุ (Product Code) การให้ความหมายทางสังคม (Social Code) การให้ความหมายทางวัฒนธรรม

(Culture Code) และการให้ความหมายเชิงบุคคล (Personal Code) (กาญจนา แก้วเทพ, 2552) เพื่อตีความหมายสัญลักษณ์ที่ถูกนำมาใช้ในการประกอบสร้างตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงทั้ง 3 ด้าน พร้อมแนวคิดการออกแบบตัวละคร (Tillman, B., 2011) จากนั้นจึงมีการจัดประเภทของซูเปอร์ฮีโร่หญิงว่าเป็นลักษณะตัวละครในภาพรวมเป็นอย่างไร และสรุปบทบาททางเพศในภาพรวมของทัศนศึกษิตวิทยา (ดุลยา จิตตะยโสธร, 2551) จากการสรุปผลการศึกษาวิจัยทั้ง 3 มิติ

ผลการวิจัย

1. การประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาททางเพศของซูเปอร์ฮีโร่หญิง

ตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงทั้ง 5 คน มีการออกแบบประกอบสร้างตัวละครที่ถือเป็นการสร้างความเป็นมนุษย์และลักษณะรูปแบบต่าง ๆ ให้ปรากฏสู่สายตาผู้ชมภาพยนตร์ ซึ่งสามารถสรุปประเภทของตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงในภาพรวมได้ดังนี้

1.1 การประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาททางเพศของตัวละครวันเดอร์วูแมน (Wonder Woman) หรือ ไดอาน่า พรินซ์ (Diana Prince)

ภาพที่ 1 ตัวละครวันเดอร์วูแมน (Wonder Woman)

รับบทโดย แกล กาดอต (Gal Gadot)

มิติด้านสตรีศึกษา หรือด้านการออกแบบรูปลักษณ์ : วันเดอร์วูแมน: มีการออกแบบเครื่องแต่งกายให้มีลักษณะเป็นชุดเกราะนักรบผู้หญิงที่มีการตกแต่งด้วยสัญลักษณ์กรีก ซึ่งเมื่อดูจากการให้ความหมายผ่านวัฒนธรรม หรือที่เรียกกันว่า Cultural Code เธอถูกประกอบสร้างให้มีประวัติตัวละครจากเทพปกรณัมกรีก และนักอินทรีย์ยังเป็นสัญลักษณ์ของเทพเจ้าซุส (Zeus) ซึ่งเป็นเทพสูงสุดแห่งเทือกเขาโอลิมปัส และยังเป็นสัญลักษณ์ของพลัง การกระทำ ความเร็ว และความสง่างาม รวมไปถึงอาวุธของเธออย่างบ่วงแห่งเฮสเทียร์ ซึ่งเป็นเทพีแห่งเตาไฟ และ ศาสตร์ราพิฆาตเทพ ดาบและโล่แห่งเทพีอาร์เธน่าซึ่งเป็นเทพีแห่งสติปัญญาและสงคราม

ทั้งหมดล้วนเป็นอาวุธของตำนานปกรณัมเทพกรีก เมื่อให้ความหมายทางสิ่งของเชื่อมโยงไปถึงความหมายในตัวบุคคลอาจต้องการสื่อว่าเป็นซูเปอร์ฮีโร่หญิงที่มีคุณลักษณะที่ทรงพลังดุจเทพเจ้าซุส และเฉลียวฉลาดเหมือนเทพีอาร์เธน่า และเป็นผู้ปกป้องและคุ้มครองมนุษย์เหมือนกับเทพีเฮสเทียที่ปกป้องชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนผ่านเตาไฟ และมีการใช้สีในการออกแบบเครื่องแต่งกายคือ สีแดง สีน้ำเงิน สีทอง รวมไปถึงเครื่องประดับของวันเดอร์วูแมนที่ไม่เพียงแต่สวมเพื่อความสวยงามเท่านั้น ยังถูกออกแบบให้เป็นอาวุธเช่นกัน นั่นคือ รัดเกล้าแห่งแอนธิโอพีที่มีสัญลักษณ์ดวงดาวตรงกลางที่สื่อถึงความโชติช่วง และมุมแหลมที่หักลงมาสามารถสื่อได้ถึงคำว่า Victory ที่หมายถึง ชัยชนะ อีกทั้งปลอกแขนของวันเดอร์วูแมนเป็นเครื่องประดับที่ชาวแอมะซอนจะสวมไว้ทุกคน ซึ่งถ้ามองในเรื่องของการให้ความหมายที่แฝงอยู่ในวัตถุเครื่องใช้ของตัวละคร หรือ Product Code จะสามารถให้ความหมายได้ว่าเป็นเหมือนอุปกรณ์จองจำ ซึ่งสอดคล้องประกอบเป็นความหมายโดยนัยที่รับรู้ร่วมกันว่าเป็นสัญลักษณ์เตือนใจชาวแอมะซอนเพื่อจดจำและรำลึกถึงการกดขี่จากการทรยศของเผ่าพันธุ์มนุษย์ และการที่วันเดอร์วูแมนสามารถปล่อยพลังเวทย์สายฟ้าออกจากปลอกแขนได้นั้น อาจต้องการสื่อถึงความเข้มแข็งของสตรีเพศที่แม้จะถูกจองจำหรือถูกกดขี่ข่มเหง ก็จะไม่ยอมจำนนและไม่มีอะไรสามารถหยุดยั้งเธอได้

มิติด้านสังคมวิทยา หรือด้านสถานที่บอกปูมหลังตัวละคร : วันเดอร์วูแมน: สถานที่อยู่อาศัยเดิมของเธออยู่บนเกาะเธมิสซีลา (Themyscira) ซึ่งอ้างอิงตามตำนานปกรณัมกรีกว่าเป็นที่อยู่อาศัยของนักรบแอมะซอน ซึ่งเป็นเผ่าพันธุ์นักรบหญิงและไม่มีผู้ชายอาศัยอยู่เลย ซึ่งได้หล่อหลอมให้เธอมีโอกาสฝึกฝนทุกวิชาการต่อสู้และได้รับการศึกษาทุกรูปแบบ แต่เมื่อเธอได้มีโอกาสเข้าสู่โลกมนุษย์และผ่านเหตุการณ์หลายอย่างมากมาย ทั้งจากการต่อสู้ผจญภัยความยุติธรรม ไปจนถึงการปรับตัวใช้ชีวิตในโลกมนุษย์ เธอก็สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้เป็นอย่างดีและด้วยความที่เติบโตมาในเกาะและสังคมที่มีแต่เผ่าพันธุ์นักรบหญิงล้วน ทำให้เธอไม่รู้สึกกลัวผู้หญิงมีข้อจำกัดในการจะทำอะไร เพราะเผ่าพันธุ์แอมะซอน ผู้หญิงมีบทบาททุกอย่างและทุกด้าน โดยเฉพาะการสู้รบ ซึ่งค่อนข้างแตกต่างจากสังคมบนโลกมนุษย์ที่มีการแยกบทบาททางเพศระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย เพราะสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน

มิติด้านจิตวิทยา หรืออุปนิสัยและทัศนคติของตัวละคร : วันเดอร์วูแมนเป็นตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงที่มีความกล้าหาญ เฉลียวฉลาด รักสวยรักงาม สุภาพเรียบร้อยและอ่อนโยนจิตใจดี ส่งผลให้เป็นผู้หญิงที่มีความกล้าหาญ ที่มีทัศนคติที่ค่อนข้างเป็นผู้หญิงในอุดมคติของผู้คน เพราะแม้จะถูกเลี้ยงดูและเติบโตในเกาะเธมิสซีลาซึ่งเป็นเกาะของนักรบหญิงล้วนเผ่าแอมะซอน ประกอบกับสถานะที่เป็นถึงเจ้าหญิงของเผ่าพันธุ์นี้และมีสายเลือดลูกครึ่งเทพเจ้า ทำให้แม้จะมีพลังและความสามารถมากมาย แต่วันเดอร์วูแมนยังมีจิตใจและบุคลิกที่ไร้เดียงสาและอ่อนต่อโลก ทำให้เมื่อไปถึงโลกมนุษย์เธอจึงต้องปรับตัวและเรียนรู้จิตใจของมนุษย์ที่มีความหลากหลาย

และไม่ได้แบ่งชัด-เลวชัดเจน แต่ถึงอย่างนั้นเธอก็ยังมีความเชื่อมั่นในความดีงามของมนุษย์อยู่เสมอและยังคงปรารถนาที่จะเห็นมนุษย์โลกรักกันและมีแต่สันติภาพ

ในส่วนของบทบาททางเพศ วันเดอร์วูแมนจัดอยู่ในกลุ่มตัวละครที่มีความเป็นผู้หญิงสูง เพราะแม้จะถูกประกอบสร้างให้มีพลังและความแข็งแกร่งมหาศาลเหมือนซูเปอร์ฮีโร่ชาย แต่ด้วยภาพลักษณ์ทั้งรูปร่างและเครื่องแต่งกายที่ถูกออกแบบเน้นสรีระส่วนเว้าส่วนโค้ง ทั้งยังถูกระบุว่าเป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตางดงาม พร้อมกับอุปนิสัยที่มีน้ำใจและมีเมตตา ทำให้เธอถูกจัดอยู่ในบทบาททางเพศที่มีความเป็นผู้หญิงสูง

1.2 การประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาททางเพศของตัวละครแคทวูแมน หรือ เซลีน่า ไคล์ (Selina Kyle)

ภาพที่ 2 ตัวละครแคทวูแมน (Catwoman)

ภาพซ้ายแอน แฮททาเวย์ (Anne Hathaway) ภาพขวาโซอี้ คราวิส (Zoe Kravitz)

มิติด้านสรีระวิทยา หรือด้านการออกแบบรูปลักษณ์ : ทั้งสองเวอร์ชันมีการใช้สีที่เหมือนกัน แต่มีรายละเอียดส่วนประกอบที่แตกต่างกันเล็กน้อย แม้จะมีการใช้สีโทนดำและเน้นสัดส่วนสรีระผู้หญิงที่เหมือนกันก็ตาม โดยเวอร์ชันแอน แฮททาเวย์จะมีลักษณะเครื่องแต่งกายเป็นแบบแบทเทิลสูทผ้าหนังแวววาวที่ทำให้ลักษณะเครื่องแต่งกายแต่เดิมที่เน้นสัดส่วนอยู่แล้วยิ่งเด่นชัดมากขึ้น และมีรองเท้าบูตสันสูงที่สื่อถึงขาแมวที่เล็กเรียว รวมถึงถุงมือที่เป็นเหมือนกรงเล็บของแมวที่ถูกออกแบบให้เป็นผ้าหนังและเป็นโทนสีดำสนิท ส่วนเวอร์ชันโซอี้ คราวิส ลักษณะเครื่องแต่งกายเป็นรูปแบบแบทเทิลสูทเช่นกัน ทว่าไม่มีการใช้ผ้าหนังเนื้อแวววาว แต่ใช้ผ้าแจ็คเก็ตที่ทำให้ดูเหมือนชุดของจอมโจรมากกว่าแม้จะยังคงถูกออกแบบให้เข้ารูปก็ตาม โทนสีดำของชุดยังเป็นโทนสีดำที่มีลายต่าง ซึ่งจากการให้ความหมายที่แฝงอยู่ในสิ่งของ หรือ

Product Code เชื่อมโยงไปถึงการให้ความหมายที่แฝงอยู่ในบทบาทของตัวบุคคล หรือ Personal Code อาจต้องการสื่อถึงบทบาททางแนวขโมยที่มีบทบาทที่สมบุกสมบันและฝ่าฟันความลำบากตามโทนเนื้อเรื่องภาพยนตร์ Batman ที่มีการสะท้อนด้านมืดของสังคมนอกกฎหมายอย่างชัดเจน ลายต่างที่ปรากฏในเครื่องแต่งกายยังสื่อถึงปมหลังชีวิตที่ยากลำบากและปมสับสนในชีวิตของตัวละครแคทวูแมน หน้ากากที่สวมอยู่เป็นหมวกไหมพรมที่มีปลายแหลมทั้งสองข้างให้รู้ว่าเป็นหูแมว และเส้นของเธอยังสามารถสื่อได้ถึงหางแมวดำ และเส้นยังเป็นอุปกรณ์ที่ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของเจ้านาย-บ่าว ซึ่งอาจสามารถสื่อถึงการมีอำนาจที่เหนือคนอื่นของแคทวูแมนเช่นกัน

มิติด้านสังคมวิทยา หรือด้านสถานที่บอกปมหลังตัวละคร : ทั้งสองเวอร์ชันระหว่างเวอร์ชันแอนและโซอี้ มีประวัติที่เหมือนกันคือเติบโตมาในเมืองก๊อดแธมและอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยอาชญากรรมและความรุนแรงทุกรูปแบบ ทำให้แคทวูแมนมีบุคลิกที่ค่อนข้างเดาได้ยาก และไม่เคยสนใจอะไรนอกจากของมีค่าที่ตัวเองต้องการและไปขโมยมา แต่อาจจะมีรายละเอียดที่ต่างกันบ้างเล็กน้อย โดยแคทวูแมนเวอร์ชันแอน แสททาเวย์ จะมีการลงประวัติเพียงว่าเคยออกจากทัณฑสถานหญิงเมื่ออายุ 16 ปี ทำให้มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านอาชญากรรมมานาน ส่วนแคทวูแมนเวอร์ชันโซอี้ คราวิส นั้นมีการประกอบสร้างประวัติพื้นเพเดิมว่าเธอเป็นลูกสาวของคาร์มิน ฟาร์โคน (Carmin Falcone) เจ้าพ่ออาชญากรรมแห่งเมืองก๊อดแธม กับ มาเรีย ไคล์ (Maria Kyle) แม่ของเธอเอง ซึ่งทำให้เธอกับแม่ต่างมีชีวิตอยู่อย่างลำบากท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่โหดร้าย และฟาร์โคนผู้เป็นพ่อก็ไม่เคยสนใจเพราะไม่รู้มาก่อนว่าเธอคือลูก จนกระทั่งเมื่อแม่ของเธอเสียชีวิตหลังจากได้บอกความจริงเรื่องพ่อของเธอ

มิติด้านจิตวิทยา หรืออุปนิสัยและทัศนคติของตัวละคร : แคทวูแมนทั้งสองเวอร์ชันในภาพรวมมีลักษณะอุปนิสัยที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าแคทวูแมนทั้งสองเวอร์ชันนั้นจะมีปมหลังที่เหมือนกันคือเติบโตมาในสภาพสังคมที่โหดร้ายและเต็มไปด้วยสิ่งผิดกฎหมาย ทำให้ตัวละครแคทวูแมนมีนิสัยและทัศนคติที่ไม่ได้มองโลกสวยงาม และจากชีวิตที่ยากลำบากของตัวเองที่เป็นอยู่ทำให้เธอมีความทะเยอทะยานที่จะทำทุกอย่างให้ได้ในของมีค่าหรือสิ่งที่ตัวเองต้องการ เหมือนกับแมวดำจรจัดที่ต้องเอาชีวิตรอดจากอันตรายในแต่ละวัน โดยเฉพาะตอนกลางคืน ในส่วนของบทบาททางเพศของแคทวูแมนจัดว่าเป็นตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงที่มีความเป็นผู้หญิงสูง ด้วยลักษณะบทบาทและรูปแบบความสามารถของเธอที่ไม่ได้เหมาะกับการต่อสู้แนวหน้า และตอนหลังกลายเป็นซูเปอร์ฮีโร่หญิงที่มาเป็นพันธมิตรของแบทแมนและเป็นคนรักของเขา พร้อมกับภาพลักษณ์ทั้งเรือนร่างและเครื่องแต่งกายที่เน้นนำเสนอสร้อยระย้าส่วนเว้าส่วนโค้งของผู้หญิงอย่างเต็มที่ เพราะเธอใช้รูปร่างหน้าตาที่สวยงามของตัวเองเป็นเครื่องมือในการแทรกซึมล่อลวงเป้าหมายเช่นกัน

ในส่วนของบทบาททางเพศของแคทวูแมนจัดว่าเป็นตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงที่มีความเป็นผู้หญิงสูง ด้วยลักษณะบทบาทและรูปแบบความสามารถของเธอที่ไม่ได้เหมาะกับการต่อสู้แนวหน้า และตอนหลังกลายเป็นซูเปอร์ฮีโร่หญิงที่มาเป็นพันธมิตรของแบทแมนและเป็นคนรักของเขา พร้อมกับภาพลักษณ์ทั้งเรือนร่างและเครื่องแต่งกายที่เน้นนำเสนอสร้อยระย้าส่วนหัวของโค้ชของผู้หญิงอย่างเต็มที่ เพราะเธอใช้รูปร่างหน้าตาที่สวยงามของตัวเองเป็นเครื่องมือในการแทรกซึมล่อลวงเป้าหมายเช่นกัน

1.3 การประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาททางเพศของตัวละครแบล็ควิโดว์ หรือ นาตาลีเย อาลีอานอฟนา นาตาชา โรมานอฟ (Natalia Alianovna “Natasha” Romanova)

ภาพที่ 3 ตัวละครแบล็ควิโดว์ (Black Widow)
รับบทโดย สการ์เล็ต โจแฮนสัน (Scarlet Johansson)

มิติด้านสรีระวิทยา หรือด้านการออกแบบรูปลักษณ์ : เป็นซูเปอร์ฮีโร่หญิงที่มีเครื่องแต่งกายหลากหลายรูปแบบปรากฏออกมาให้พบเห็น แต่โดยรวมไม่ค่อยมีความแตกต่างกันมากนัก เพราะเครื่องแต่งกายของเธอที่ปรากฏออกมาทุกชุดล้วนเป็นลักษณะชุดแบบเทลลิสูท และมีการใช้โทนสีหลักคือ สีดำ สีกรมท่า และสีขาว โดยสีดำสามารถสื่อได้ถึงความลึกลับ ความตาย และสำหรับแบล็ควิโดว์ยังสามารถเชื่อมโยงความหมายไปถึง ตัวแมงมุมแม่ม่ายดำที่มีลำตัวสีดำ และเมื่อประกอบรวมกันกับลักษณะทางกายภาพของแบล็ควิโดว์ที่มีผมสีดำยังสื่อถึงลวดลายรูปนาฬิกาทรายสีแดงบนลำตัวของแมงมุมแม่ม่ายดำเช่นกัน ในบางครั้งเครื่องแต่งกายของเธอยัง

เป็นโชนสีกรมท่าซึ่งจัดเป็นโชนสีน้ำเงินเข้มที่สามารถสื่อความหมายโดยนัยถึง ความน่าเชื่อถือ แสดงให้เห็นว่านอกจากเธอจะเป็นนักฆ่าและสายลับฝีมือดีแล้ว เธอยังเป็นซูเปอร์ฮีโร่สายลับหญิงที่สามารถไว้วางใจได้ว่าไม่มีวันทำภารกิจผิดพลาดแน่นอน ส่วนสีขาวในเครื่องแต่งกายของแบล็คควิโดว์สามารถสื่อสัญญาณถึงการย้อนไปช่วงเวลาวัยเด็กของแบล็คควิโดว์ในภาพยนตร์เดี่ยวที่เธอต้องไปสะสางกับเรื่องราวที่เป็นปมชีวิตของเธอในอดีตที่เรดรูม (Red room) แล้วจากนั้นเธอก็เข้าไปจัดการสังหารตัวร้ายที่เป็นผู้ก่อตั้งเรดรูมอย่างนายพลเดรย์คอฟในชุดแบทเทิลสูทสีดำของเมลิน่า แม่บุญธรรมของเธอเอง โดยชุดสีดำของเธอจะมีแถบสีแดงในเข็มขัดและข้อมือของเธอ นอกจากจะสื่อถึงเรดรูมแล้ว ยังสื่อสัญญาณให้เห็นว่าเธอกลับมาแก้แค้นนายพลเดรย์คอฟด้วยสถานะสายลับแม่ฆ่าตัวตายที่นายพลเดรย์คอฟสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือของเขา ในส่วนอาวุธของแบล็คควิโดว์จะพบว่าเป็นเครื่องมือลักษณะช็อตไฟฟ้า โดยมีกำไลงไฟฟ้าที่เรียกว่าวิโดว์ไบต์ (Widow Bite) กระบองไฟฟ้า แผ่นดิสก์ไฟฟ้า ซึ่งเมื่อเธอใช้โจมตีไปนั้น จะสามารถทำให้ศัตรูมีอาการกล้ามเนื้อกระตุกและหดรัดเกร็ง มีอาการชา หรืออาจมีแผลไหม้ เหมือนอาการของคนโดนไฟช็อต ซึ่งหากว่ากันตามการให้ความหมายผ่านสิ่ง หรือ Product Code สามารถสื่อถึงพิษของแมงมุมแม่ฆ่าตัวตายที่สามารถทำให้กล้ามเนื้อของผู้ที่โดนกัดเกร็ง ทำให้ชีพจรและระบบประสาทปั่นป่วนจนถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็นเหมือนอาการโดนไฟช็อตเช่นกัน และหน้ากากปลอมตัวยังสื่อถึงสถานการณ์เป็นสายลับของเธอที่ต้องมีการแทรกซึมตีเนียน

มิติด้านสังคมวิทยา หรือด้านสถานที่บอกบุคลิกตัวละคร : ที่อยู่อาศัยเดิมคือรัสเซียและเติบโตมาในองค์กรเรดรูม (Red room) ของนายพลเดรย์คอฟ ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งโครงการเรดรูมขึ้นมาเพื่อสร้างสายลับนักฆ่าตัวฉกาจที่พร้อมทำตามคำสั่งของตนเองและรัฐบาลสหภาพโซเวียต โดยการลักพาตัวเด็กผู้หญิงที่ได้ถูกพิจารณาแล้วว่ามีความสามารถมากพอที่จะฝึกฝนทักษะที่จำเป็นทุกแขนงสำหรับการเป็นนักฆ่า ไม่ว่าจะเป็นทักษะการต่อสู้ป้องกันตัว ทักษะการใช้อาวุธ และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งเด็กผู้หญิงที่ได้รับการคัดเลือกและพาตัวมาจะถูกเรียกว่า ‘แบล็คควิโดว์’ หรือที่แปลว่า ‘แมงมุมแม่ฆ่าตัวตาย’ ซึ่งพวกเธอจะถูกฝึกฝนให้มีความโหดร้ายและอำมหิต พร้อมทั้งไม่สนใจอะไรนอกจากทำหน้าที่ของตนเอง ซึ่งระบบการฝึกฝนต่าง ๆ ของเรดรูมซึ่งเปรียบเหมือนกับการลิดรอนสิทธิผู้หญิงเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการลักพาตัวเด็กหญิงมาไว้ในเรดรูม เปรียบได้กับการกักขังอิสรภาพ เห็นได้จากการฝึกฝนที่เด็กในโครงการแบล็คควิโดว์จะต้องต่อสู้ห้ำหั่นกันเอง เพราะหากใครเป็นผู้แพ้ก็จะต้องถูกกำจัดทันที

มิติด้านจิตวิทยา หรืออุปนิสัยและทัศนคติของตัวละคร : ด้วยเพราะสถานที่เดิมที่เธอเติบโตขึ้นไม่เคยปลอดภัย ข้างโหดร้ายและต้องดิ้นรนเอาชีวิตรอดอยู่เสมอ เป็นสภาพแวดล้อมและสังคมที่ไม่มีความจริงใจหรือมีความรักต่อกันอย่างแท้จริง และภายหลังจากการผ่านการคัดเลือกเป็นแบล็คควิโดว์หนึ่งเดียว ผู้ที่ได้เป็นแบล็คควิโดว์จะต้องถูกตัดมดลูกซึ่งเปรียบเหมือนกับพลังในการให้กำเนิดเด็กทิ้ง เป็นการบังคับให้แบล็คควิโดว์ไม่จำเป็นต้องมีสิ่งใดเป็นเครื่องยึด

เหนียวจิตใจนอกจากคำสั่งของเจ้านายเท่านั้น ดังนั้นจึงหล่อหลอมให้อีกด้านหนึ่งแบล็ควิโดว์มีความปรารถนาสิ่งๆที่เรียกว่าครอบครัวและมิตรภาพเช่นกัน จนกระทั่งหลังจากผ่านชีวิตการเป็นสายลับนักฆ่ามือฉกาจ เธอได้พบกับคลินท์ บาร์ตัน หรือ ฮอว์คอายส์ (Hawk eyes) ที่ถูกใจความสามารถของเธอและชักชวนให้เข้าร่วมทีมอเวนเจอร์ด้วยกัน แบล็ควิโดว์ที่ต้องการหลุดพ้นจากเรดรูมอยู่แล้วจึงไม่ลังเลเลยที่จะตอบรับคำชวนนี้ จนกระทั่งเมื่อเธอเข้าสู่ทีมอเวนเจอร์ความรู้สึกโหยหาครอบครัวและมิตรภาพของเธอก็ได้รับการเติมเต็มเช่นกัน เพราะตอนนี้สำหรับเธอแล้ว กลุ่มอเวนเจอร์คือบ้านและครอบครัวของเธอ ในส่วนของบทบาททางเพศ แบล็ควิโดว์จัดอยู่ในกลุ่มความเป็นหญิงสูง ด้วยลักษณะบทบาทที่อยู่ในภาพยนตร์มักเป็นฝ่ายสนับสนุนในทีมอเวนเจอร์ แต่เป็นฝ่ายสนับสนุนที่มีความสำคัญและขาดไม่ได้ พร้อมกับภาพลักษณ์เรือนร่างที่น่าเสนอสรีระส่วนเว้าส่วนโค้งของผู้หญิงอย่างเต็มที่ เพราะต้องใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเล่นละครแบบมารยาหญิงของตัวเธอในการทำภารกิจและล่อลวงเป้าหมาย

ในส่วนของบทบาททางเพศ แบล็ควิโดว์จัดอยู่ในกลุ่มตัวละครที่มีความเป็นหญิงสูง ด้วยลักษณะบทบาทที่อยู่ในภาพยนตร์มักเป็นฝ่ายสนับสนุนในทีมอเวนเจอร์ แต่เป็นฝ่ายสนับสนุนที่มีความสำคัญและขาดไม่ได้ พร้อมกับภาพลักษณ์เรือนร่างที่น่าเสนอสรีระส่วนเว้าส่วนโค้งของผู้หญิงอย่างเต็มที่ เพราะต้องใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเล่นละครแบบมารยาหญิงของตัวเธอในการทำภารกิจและล่อลวงเป้าหมาย

1.4 การประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาททางเพศของตัวละครสการ์เล็ตวิทช์ (Scarlet Witch) หรือ แวนด้า แมกซ์ิมอฟฟ์ (Wanda Maximoff)

ภาพที่ 4 ตัวละครสการ์เล็ตวิทช์ (Scarlet Witch)

รับบทโดย เอลิซาเบธ โอลเซน (Elizabeth Olsen)

มิติด้านสรีระวิทยา หรือด้านการออกแบบบุคลิก : เป็นซูเปอร์ฮีโร่หญิงอีกคนที่มีเครื่องแต่งกายปรากฏให้พบเห็นหลายชุด และมีส่วนประกอบเป็นชุดเดรส คอว์เซ็ท กางเกง เข้ารูป เสื้อคลุม และรองเท้าบูตหนัง มีการใช้โทนสีที่เหมือนกันคือสีดำและสีแดง ซึ่งสิ่งที่ผู้วิจัยจับสัญญาณได้คือ นอกจากเครื่องแต่งกายจะสะท้อนอัตลักษณ์ของเธอที่เป็นแม่แมดแล้ว ยังสื่อถึงความเปลี่ยนแปลงทางจิตใจของเธอที่ปรากฏในภาพยนตร์อีกด้วย อย่างเช่นภาพยนตร์ที่เธอปรากฏตัวครั้งแรก ในภาพยนตร์ *Avenger : Age of Ultron* ชุดของเธอยังเป็นชุดเดรสสีดำ และเสื้อคลุมตัวสั้นสีแดง สื่อว่าเธอยังเป็นวัยรุ่นที่ยังคงสับสนกับปัญหาชีวิตของตัวเอง จากนั้นเครื่องแต่งกายของเธอก็เริ่มมีลักษณะเป็นทางการและดูเป็นจอมเวทย์มากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งถ้าหากจะให้ความหมายผ่านสิ่งของ หรือ Product code อาจอธิบายได้ถึงการตระหนักรู้ในตัวตนของตัวเอง สการ์เล็ตต์วิทซ์เองว่า เธอไม่ได้เป็นเพียงมนุษย์ที่มีพลังจิต หากแต่เธอเป็นแม่แมดที่มีพลังมหาศาลและบทบาทของเธอก็ค่อย ๆ เปลี่ยนไปนับตั้งแต่ภาพยนตร์แวนด้าวิชั่น พร้อมกับเสื้อผ้าของเธอที่ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปทีละน้อย ๆ และเครื่องประดับศีรษะที่เธอเริ่มสวมในช่วงท้ายซีรี่ส์ของภาพยนตร์แวนด้าวิชั่น ที่แสดงให้เห็นว่าเธอเป็นจอมเวทย์ตัวฉกาจ รวมไปถึงสีเสื้อผ้าของเธอที่เป็นสีแดงที่เริ่มเปลี่ยนเป็นสีเข้ม ซึ่งแต่เดิมสีแดงนั้นมีความหมายสื่อถึงอำนาจ ความร้อนแรง การต่อสู้ ความอันตราย และระดับความอ่อน-เข้มของสีแดงนั้นยังสามารถสื่อถึงจิตใจของสการ์เล็ตต์วิทซ์ที่ค่อย ๆ ดำดิ่งลงไปในแต่ละช่วงเวลาของภาพยนตร์ โดยในภาค *Age of Ultron* โทนสีแดงในเครื่องแต่งกายของเธอยังคงเป็นสีแดงอ่อน ซึ่งสื่อว่าเป็นช่วงเวลาที่สการ์เล็ตต์วิทซ์ยังคงเป็นเด็กสาวที่มีอารมณ์ที่อ่อนไหว ยังคงปรารถนาที่จะมีความรักและความฝันที่จะได้ใช้ชีวิตกับคนรักและมีครอบครัวที่อบอุ่น ซึ่งต่อมานับตั้งแต่เสียคนรักอย่างวิชั่น (Vision) ไป เครื่องแต่งกายของสการ์เล็ตต์วิทซ์มีสีแดงที่เข้มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสื่อสัญญาณได้ถึงความโกรธแค้น และความมีพลังอำนาจ เปรียบเหมือนกับตัวสการ์เล็ตต์วิทซ์เองที่ค่อย ๆ พัฒนาการจนกลายเป็นจอมเวทย์ที่ทรงพลังและน่าสะพรึงกลัวอย่างสมบูรณ์

ถ้าจะศึกษาการให้ความหมายทางวัฒนธรรม หรือ Cultural Code ที่ก่อให้เกิดความหมายของตัวบุคคล หรือ Personal Code การประกอบสร้างตัวละครสการ์เล็ตต์วิทซ์อาจได้แรงบันดาลใจจากประวัติศาสตร์ ‘การล่าแม่มดในประวัติศาสตร์ยุคกลาง’ เพราะในยุโรปมีความเชื่อเรื่องของสีแดง แสดงถึงอำนาจเวทมนตร์ที่รุนแรง หมายถึง อันตราย คำสาป เป็นเวทมนตร์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจให้สะดุดตา ทั้งยังเฝ้าระวังจิตใจและสร้างความหวาดกลัวในขณะเดียวกัน ทำให้หลายคนเชื่อว่าผู้หญิงที่เกิดมาผมสีแดงคือแม่มดแต่กำเนิด ทำให้ในเยอรมันช่วงศตวรรษที่ 15 มีการล่าผู้หญิงผมสีแดง หรือที่เรียกกันว่า ‘Ginger’ มาเผาทั้งเป็น ซึ่งสอดคล้องกับตัวละครสการ์เล็ตต์วิทซ์ที่เป็นแม่มดแดงที่มีทั้งผมสีแดง และยังมีพลังเวทมนตร์สีแดงที่แข็งแกร่งและน่าสะพรึงกลัวแก่ผู้พบเห็น

มิติด้านสังคมวิทยา หรือด้านสถานที่บอกปมหลังตัวละคร : สถานที่อยู่อาศัยเดิมของสการ์เล็ตต์วิทซ์คือ ประเทศโซโคเวีย ซึ่งอ้างอิงตามประเทศยุโรปตะวันออกซึ่งถูกระบุว่ามีสงครามตลอดเวลา ทำให้เธอมีแผลในใจวัยเด็กที่ต้องสูญเสียพ่อแม่ไปต่อหน้าต่อตาเพราะสงคราม ทำให้ช่วงชีวิตแรกของเธอนั้นมีบุคลิกที่แข็งแกร่งและหัวรุนแรง เธอเกลียดสหรัฐอเมริกาและโทนีสตาร์ก หรือไอรอนแมน ที่เธอถูกอัลตรอนโน้มน้าวให้หลงเชื่อว่าพวกเขาเป็นต้นเหตุที่ทำให้โซโคเวียเกิดสงครามจนเธอกับน้องชายอย่างควิกซิลเวอร์ต้องสูญเสียพ่อแม่ไป แต่เมื่อเธอกลับใจเข้าสู่ทีมอเวนเจอร์ เธอจึงเริ่มมีบุคลิกที่ลดความแข็งแกร่งลง รวมทั้งยังอ่อนโยนยิ่งขึ้นเพราะพบรักกับวิชั่นและเหล่าสมาชิกอเวนเจอร์

มิติด้านจิตวิทยา หรืออุปนิสัยและทัศนคติของตัวละคร : จากสภาพแวดล้อมและปมหลังในอดีตที่สการ์เล็ตต์วิทซ์พบเจอ ทำให้เธอเป็นตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงที่มีทั้งความอ่อนโยนและโหดเหี้ยมในคนเดียวกัน แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือ ด้านอ่อนโยนของเธอก็จะเป็นอุปนิสัยที่แสดงออกกับคนรักอย่างวิชั่น (Vision) และลูกแฝดของเธอในภาพยนตร์ WandaVision 2021 แต่เมื่อมีใครจะมาทำร้ายคนที่เธอรัก เธอก็พร้อมแสดงด้านที่โหดเหี้ยมอย่างการสังหารทุกคนที่ทำร้ายคนรักของเธออย่างไร้ความปราณี

ในส่วนของบทบาททางเพศ สการ์เล็ตต์วิทซ์จัดอยู่ในกลุ่มตัวละครที่มีความเป็นผู้หญิงสูง เพราะบทบาทที่ปรากฏในภาพยนตร์ช่วงยังเป็นสมาชิกทีมซูเปอร์ฮีโร่อเวนเจอร์ เธอยังคงคอยเป็นฝ่ายสนับสนุน และในขณะเดียวกัน ปมในใจของเธอที่ประสบกับการสูญเสียคนรักทำให้เธอยังมีความฝันแบบผู้หญิงทั่วไปคือ มีความรัก แต่งงานมีลูก และสร้างครอบครัวที่อบอุ่น และพร้อมที่จะจัดการคนทุกคนที่เข้ามาทำอันตรายคนที่ตัวเองรัก ซึ่งเป็นลักษณะของความเป็นแม่พร้อมกับการออกแบบภาพลักษณ์ภายนอกโดยรวมที่เน้นสร้อยส่วนเว้าส่วนโค้งของผู้หญิงอย่างเต็มที่

1.5 การประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาททางเพศของตัวละครกัปตันมาร์เวล (Captain Marvel) หรือแคโรล เดนเวอร์ส (Carol Danvers)

ภาพที่ 5 ตัวละครกัปตันมาร์เวล (Captain Marvel)

รับบทโดย บรี ลาร์สัน (Brie Larson)

มิติด้านสรีระวิทยา หรือด้านการออกแบบรูปลักษณ์ : เครื่องแต่งกายของกัปตันมาร์เวลมีปรากฏเพียง 1 ชุด มีลักษณะเป็นชุดแบบเทิลสูทแบบทหารที่มีรูปดาวแปดแฉกอยู่ที่หน้าอก ที่เมื่อให้ความหมายจากวัตถุ หรือ Product Code แล้ว จะมีสัญลักษณ์ที่มีความหมายเป็นสากลถึงความแข็งแกร่งและการปกป้อง และไม่มีการเน้นสัดส่วนโค้งเว้าเลย ซึ่งสามารถสื่อสัญลักษณ์ได้ว่าเป็นซูเปอร์ฮีโร่หญิงที่ไม่ได้ถูกประกอบสร้างมาให้มีเสน่ห์เย้ายวนทางเพศ และตัวชุดแบบเทิลสูทนั้นสามารถเปลี่ยนสีและรายละเอียดบางอย่างบนตัวชุดได้ โดยความแตกต่างของสีชุดแบบเทิลสูทนั้น ในช่วงแรกของภาพยนตร์ Captain Marvel ซึ่งเป็นภาพยนตร์เดี่ยวของเธอ จะเป็นสีดำและสีเขียวหม่นที่ค่อนข้างทึมทึบ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์หน่วยสตาร์ฟอร์ซ (Starforce) ของดาวครีที่เป็นเหมือนหน่วยรบพิเศษของอวกาศ และดวงดาว 8 แฉกที่หน้าอกของเธอเป็นสีเงิน ที่สามารถสื่อถึงดาวหางที่ยังคงไม่เปล่งแสง เปรียบเหมือนกับกัปตันมาร์เวลที่ยังคงสับสนว่าตัวเองเป็นใครกันแน่ และยังไม่ค้นพบพลังที่แท้จริงของตัวเอง หลังจากโดนระเบิดเครื่องทดสอบแรกของมาร์-เวล (Mar-vell) และยังคงอยู่ใต้อำนาจของหน่วยสตาร์ฟอร์ซของดาวครี แต่เมื่อหลังจากได้รู้ตัวตนของเธอเองแล้ว เธอจึงเปลี่ยนสีชุดแบบเทิลสูทจนกลายเป็นสีน้ำเงิน สีแดง และสีทอง รวมไปถึงสัญลักษณ์ดวงดาวแปดแฉกที่อกของเธอก็เปลี่ยนเป็นสีทอง ซึ่งสามารถสะท้อนได้ถึงพลังในตัวของเธอที่ตื่นขึ้นมาเหมือนดวงดาวที่จรัสแสง และให้ความหมายถึงการปลดแอกและมีอิสระของตัวเอง

มิติด้านสังคมวิทยา หรือด้านสถานที่บอกปุมหลังตัวละคร: สถานที่อยู่เดิมของกัปตันมาร์เวลคือสหรัฐอเมริกา เธออยู่ในครอบครัวที่สภาพแวดล้อมและสังคมยังมีค่านิยมชายเป็นใหญ่ อีกทั้งยุคสมัยที่เธอยังเด็กนั้น สิทธิสตรียังไม่ก้าวหน้า และเป็นช่วงเวลายุค 1960 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการเคลื่อนไหวของแนวคิดสตรีนิยมขึ้นมาแล้ว

มิติด้านจิตวิทยา หรืออุปนิสัยและทัศนคติของตัวละคร : ด้วยสภาพแวดล้อมบ่งบอกปุมหลังและสังคมที่กัปตันมาร์เวลเติบโตมา ทำให้เกิดการบ่มเพาะบุคลิกของเธอให้มีความแข็งแกร่งดื้อรั้นและมีความทะเยอทะยานต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่นอยู่เสมอ ดังนั้นจะเห็นได้จากฉากในภาพยนตร์ที่เธอยืนยันถึงชีวิตของตัวเองในอดีตที่มีความฝันอยากเป็นนักบิน และเธอก็ไล่ตามความฝันนั้นอย่างไม่ลดละความพยายาม แต่ก็มักมีเสียงดูถูกอยู่เสมอ

ในส่วนของบทบาททางเพศ กัปตันมาร์เวลมีลักษณะตัวละครที่มีความเป็นชายสูง ด้วยเพราะบทบาทของเธอที่มักลุยเดี่ยวในการต่อสู้กับศัตรูตัวร้าย และลักษณะนิสัยที่ไม่ได้รักสวยรักงามแบบซูเปอร์ฮีโร่หญิงคนอื่น ทั้งยังมีความฝัน ความทะเยอทะยานที่จะพิสูจน์ตัวเองว่ามีพลังที่เทียบเท่าหรือเหนือกว่าผู้ชาย รวมไปถึงเครื่องแต่งกายของเธอยังไม่เน้นสรีระส่วนเว้าส่วนโค้งของผู้หญิง ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสร้างตัวละครกัปตันมาร์เวลให้เป็นภาพแทนแนวคิดสตรีนิยมและปลดแอกพลังหญิง

อภิปรายผล

มิติด้านสรีระวิทยา หรือด้านการออกแบบรูปลักษณ์ : ตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงทั้ง 5 คน มีการออกแบบประกอบสร้างภาพลักษณ์ที่ยังคงสวยงามตามมาตรฐานค่านิยมความงามพิมพ์นิยม หรือที่เรียกว่า Beauty Standard ซึ่งมีสื่อต่าง ๆ บ่มเพาะตามหลักทฤษฎีการบ่มเพาะจากสื่อ ซึ่งเมื่อผู้รับชมภาพยนตร์ซูเปอร์ฮีโร่ยังคงมีภาพจำมาตรฐานความงามจากการบ่มเพาะผ่านสื่อ การออกแบบตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงจึงยังคงมีการออกแบบรูปร่างหน้าตาให้สวยงามตามมาตรฐานความงามตามพิมพ์นิยมเพื่อโน้มน้าวผู้บริโภคตามกลไกทางธุรกิจ และ ในส่วนของการออกแบบเครื่องแต่งกาย รูปแบบพลังและความสามารถของตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงมีการใช้เครื่องหมาย สัญลักษณ์และโทนสีต่าง ๆ ที่เป็นการสื่อสัญลักษณ์จากความหมายโดยอรรถซึ่งนำไปสู่การเชื่อมโยงไปถึงความหมายโดยนัย ที่เป็นการขยายการรับรู้ลักษณะและเอกลักษณ์เฉพาะตัวของตัวละคร เช่น ลักษณะแบบเทวนิยม, สัตว์, ความเชื่อ, ภาพแทนอุดมการณ์ เป็นต้น

มิติด้านสังคมวิทยา หรือด้านสถานที่บอกปุมหลังตัวละคร: สถานที่อยู่อาศัยเดิมและที่อยู่อาศัยปัจจุบันของซูเปอร์ฮีโร่หญิงทั้ง 5 คนมีการสะท้อนบทบาทและที่มาของตัวละครที่จะหล่อหลอมประกอบสร้างออกมาเป็นลักษณะนิสัยของตัวละคร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รสา เสวิกุล ที่ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในนวนิยายสงครามเรื่อง โนะบิ ที่มีการมุ่งเน้นว่าสิ่งแวดล้อมส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมตัวละครในนวนิยาย จนส่งผลให้ตัวละครมีอุปนิสัยและพฤติกรรมที่ตอบสนองตามสภาพแวดล้อมที่ประสบมา ซึ่งช่วยเพิ่มมิติต่าง ๆ ให้ตัวละครตามหลักการออกแบบตัวละครแบบ Tillman ที่ว่าด้วยเรื่องการสร้างปุมหลังและสถานที่อยู่อาศัยเดิมของตัวละครเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลในการสร้างบุคลิกภาพ นิสัย จนนำไปสู่เหตุการณ์ต่าง ๆ ต่อตัวละครโดยตรง ก่อให้เกิดความหมายและเพิ่มความน่าสนใจและน่าติดตามให้เกิดกับความรู้สึกผู้ชมที่มีต่อตัวละคร รวมไปถึงสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ภาพลักษณ์ตัวละครต้องการสื่อ (รสา เสวิกุล, 2547)

มิติด้านจิตวิทยา หรืออุปนิสัยและทัศนคติของตัวละคร: จากการวิเคราะห์จิตวิทยาของตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงซึ่งเป็นผลลัพธ์ของการประกอบสร้างสถานที่และปุมหลังตัวละครโดยใช้แนวคิดสตรีนิยมของ เคท มิลเลต (Kate Millet) ซึ่งมีการพูดถึงสตรีนิยมสายวัฒนธรรม (Cultural Feminism) ในด้านอุปนิสัยส่วนตัวที่มีความเหนือกว่าผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นความอ่อนโยนใจดี การมีจิตใจอ่อนไหวและรักครอบครัว แม้ซูเปอร์ฮีโร่หญิงจะมีความสามารถอย่างอื่นที่เหมือนผู้ชายก็ตาม เช่น กล้าหาญ ต่อสู้เก่งหรือมีพลังวิเศษ นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่า ปมความขัดแย้งและทัศนคติของตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงโดยมากมักเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในอดีตของตัวเองและไม่ต้องการให้คนประสพพบเจอกับความสูญเสียอย่างที่ตัวเองพบเจอ ไปจนถึงการต้องการการยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับช่วงยุคสมัยของการเคลื่อนไหวแนวคิด

สตรีนิยมคลื่นลูกที่ 2 (Second Wave) ที่ต่อยอดมาถึงสตรีนิยมคลื่นที่ 3 (Third Wave) คือ การเคลื่อนไหวแนวคิดที่ผู้หญิงยังคงเป็นคนนอกและพยายามผลักดันให้สังคมรู้ว่าผู้หญิงก็มีสถานะที่ด้อยกว่าผู้ชายและยังมีการเคลื่อนไหวมาจนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นคลื่นลูกที่ 3 ที่มีการตั้งคำถามกับความแตกต่างระหว่างชายหญิง และสนใจการสร้างคามหมายทางวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้ความสนใจว่าคุณค่าทางสังคมนั้นถูกสร้างขึ้นมาอย่างไรและเน้นให้ความสำคัญกับความแตกต่างของผู้หญิงที่มีอยู่ รวมไปถึงความหลากหลายที่มีในตัวผู้หญิงแต่ละคน ซึ่งจะเห็นได้จากการประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาทของตัวละครซูเปอร์ฮีโร่หญิงให้มีคุณลักษณะที่หลากหลายมากขึ้น รวมไปถึงเสริมการตีความให้เหมาะสมกับยุคสมัยของการเคลื่อนไหวของแนวคิดสตรีนิยมในคลื่นลูกที่ 3 (รศ.ดร. จงจิตต์ ไศกนกณารณ์, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ซูเปอร์ฮีโร่หญิงทั้ง 5 คนมีการประกอบสร้างภาพลักษณ์โดยรวมที่มีความแตกต่างทั้งเรื่องภาพลักษณ์ภายนอก สถานที่กับสภาพสังคม และจิตใจ ก่อให้เกิดบทบาททางเพศที่ปรากฏในภาพยนตร์ที่กลายเป็นองค์ประกอบในการสร้างสัมพันธ์ทางมิติที่ช่วยขยายวิสัยทัศน์ที่ส่งผลต่อการรับรู้และกำหนดความรู้สึกเชิงจิตวิทยาไปถึงผู้ชมภาพยนตร์ซูเปอร์ฮีโร่หญิงให้มีการรับรู้ถึงเอกลักษณ์และคุณลักษณะของตัวละครเป็นภาพแทนของผู้หญิงรูปแบบต่าง ๆ ที่ถูกสร้างมานำเสนอความเท่าเทียมทางเพศและวิพากษ์ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) และอยู่ภายใต้เงื่อนไขของธุรกิจและบริบทของสังคมในอเมริกาซึ่งในปัจจุบันยังคงมีการเคลื่อนไหวแนวคิดความเท่าเทียมทางเพศอย่างต่อเนื่อง โดยในส่วนข้อเสนอแนะ จากการศึกษาวิจัยการประกอบสร้างภาพลักษณ์และบทบาทของซูเปอร์ฮีโร่หญิงของสหรัฐอเมริกาของบริษัทมาร์เวลและบริษัทดีซีงานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการสร้าง Soft power ในการพัฒนาสื่อบันเทิงรูปแบบต่าง ๆ ของไทยได้ และเนื่องจากกระแสการตื่นรู้ไม่ได้มีเพียงแนวคิดความเท่าเทียมระหว่างเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น ยังมี LGBTQ+ และความหลากหลายทางชาติพันธุ์และสีผิว ซึ่งสามารถนำการวิจัยนี้ไปต่อยอดได้ในภายหลัง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- ดุลา จิตตะยโสธร. (2551). บทบาททางเพศ: ในทัศนะของนักจิตวิทยา Sex Roles: A Psychological Perspective. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 28(1), 195-207.
- บุญญรักษ์ บุญญเขตมาลา. (2538). ศิลปะแขนงที่เจ็ด. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

- ภัทรณกัญญ์ อนันต์เต่า. (2565). Woke มากไป เกิดอะไรขึ้นเมื่อฮอลลีวูดสนใจความเท่าเทียมแต่กลับมีกระแสต่อต้าน. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.ellethailand.com/diversity-in-hollywood/>.
- รศ.ดร. จงจิตต์ โศกนคณาภรณ์. (2564). สังคมวิทยาสตรี สตรีนิยม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รสา เสวิกุล. (2547). การวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในนวนิยายสงครามเรื่องโนะปิ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อ.จำสืบทรี ดร.จอห์นนพดล วศิณสุนทร. (2556). สรุปแนวคิดสัญวิทยาและการสร้างความหมาย (Semiology and Signification). เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2565 จาก <http://johnnopadon.blogspot.com/2014/02/semiology-and-signification.html>.
- เอกรัฐ เลหาทัยวาณิชย์. (2565). แนวคิดการสร้างภาพแทน (Representation). เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2565 จาก <https://phdcommunication.wordpress.com/2013/03/07/%E0%B9%81%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%84%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%A0%0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B9%81%E0%B8%97%E0%B8%99-representation/>.
- Helaudais, A. (2005). Women: Superheroines or sex objects. Retrieved october 31, 2022, from <https://temple-news.com/women-superheroines-or-sex-objects/>.
- Tillman, B. (2011). Creative character design. Waltham: Focal Press.

การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล*

DEVELOPING CRITICAL THINKING SKILLS IN MANAGING DIGITAL LEARNING

สาวิตรี ผิวงาม*, จามร สิริภรณ์, ปิยะพงษ์ ทวีพงษ์, อริสา สินธุ, ศิริพรรณ คล้ายคลึง

Sawitree Phewngam, Jarmon Sirikanna, Piyapong Tawepong, Arisa Sinthu, Siriphan Klailung

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: sawitree.ph@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสร้างแนวทางในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล โดยมีขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เพื่อสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน 2) แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ 3) ประเมินค่าประสิทธิภาพกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน จากการดำเนินการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า 1) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนในรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม ภาษาต่างประเทศ การงานอาชีพ ศิลปะ สุขศึกษาพลศึกษา พบว่ามีการจัดกิจกรรมในรูปแบบการตอบคำถามในใบงาน ซึ่งพบปัญหาว่าการจัดกิจกรรมรูปแบบนี้ไม่สามารถพัฒนาทักษะให้กับเด็กที่เรียนรู้ช้า จึงทำให้การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เกิดขึ้นกับเด็กบางคนเท่านั้น 2) ประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบโครงงานเป็นฐาน ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาโครงงานนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณ มีประสิทธิภาพ (E_1/ E_2) เท่ากับ 80.03/82.83 และ 3) ผลลัพธ์จากการเรียนรู้ โดยหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 16.56 สูงกว่าก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ย 11.23 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และผลลัพธ์จากการหาค่าประสิทธิภาพทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนซึ่งค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบหลังเรียนเป็น 15.96 มากกว่าคะแนนสอบก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ยเป็น 11.03 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

* Received January 14, 2023; Revised February 4, 2023; Accepted March 14, 2023

คำสำคัญ: ทักษะคิดวิเคราะห์, การเรียนรู้ดิจิทัล, โครงการเป็นฐาน

Abstract

The objectives of this research article were to study and create guidelines for developing students' critical thinking skills in digital learning management. The scope of this research is research and development for create a digital learning management process to develop critical thinking skills of students in the Demonstration School of Suan Sunandha Rajabhat University, Mathayom 3, Semester 1, Academic Year 2022. The tools used in this research are 1) Project-Based Learning Management Process 2) Analytical Thinking Skill Assessment Form 3) Evaluate the effectiveness of learning management activities using a project-based basis. The result shows that 1) From the collection of information on teaching and learning management guidelines of teachers in various subjects. It was found that a variety of activities were organized. Most of which are in the form of answering questions on the worksheet. There will be a problem that organizing this type of activity cannot develop skills for slow learners. Therefore, the development of analytical thinking skills only occurs with some children. 2) The effectiveness of the project-based learning management plan in the innovation project development learning unit based on computing concepts has efficiency (E1/E2) of 80.03/82.83. 3) The scores were compared between pre-test and posttest scores treated in a project-based form of learning to measure the outcomes of learning outcomes. This value shows that posttest score is higher than pre-test score. The mean value of posttest was 16.56, which was significantly higher than pre-test with 11.23 mean at .01. The results of evaluating the performance of students' critical thinking skills. By comparing the scores posttest higher than the pre-test. The mean score of the posttest was 15.96, which was significantly higher than the average score of the pre-test of 11.03 with a statistical significance of .01.

Keywords: Analysis thinking, Digital Learning, Project base learning

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา เทคโนโลยี มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รูปแบบการใช้ชีวิตของคนส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น กระบวนการคิดและการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงไปสู่การใช้เทคโนโลยีที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายสะดวกรวดเร็วและตลอดเวลา รวมไปถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ทำให้ความต้องการบุคลากรที่เป็นรากฐานของการผลิตและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีมีความสำคัญมาก การที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันหรือการเพิ่มมูลค่าในด้านต่าง ๆ ต้องเริ่มต้นในการพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพอันเป็นสากล มีหลักแนวคิด หลักจริยธรรม ที่จะเป็พื้นฐานสำคัญของสังคม เพื่อยกระดับของประเทศให้เข้าสู่ระดับสากล ทักษะการคิดที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมสู่สังคมในยุคศตวรรษที่ 21 คือทักษะการคิดวิเคราะห์ เพราะการคิดวิเคราะห์ถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะเป็นกระบวนการในการแสวงหาความรู้ทำให้เกิดแนวทางการคิด การจำแนกแยกแยะ รวมไปถึงกระบวนการในการคิดแก้ปัญหาที่สามารถทำได้อย่างมีหลักเกณฑ์ การพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากลในศตวรรษที่ 21 เป็นกระบวนการวิธีการที่ครูต้องนำมาบูรณาการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (จุรงกรณ์ กลางบุริมย์, 2563)

การคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการแยกย่อยแนวคิด ข้อโต้แย้ง ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นประเด็นย่อย ๆ มีการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การคิดวิเคราะห์เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติ การสังเกตเหตุการณ์หรือวัตถุสิ่งของ แล้วสามารถนำผลการสังเกตมาระบุส่วนประกอบต่าง ๆ สามารถเสนอข้อคิดเห็น ข้อโต้แย้ง ข้อสันนิษฐาน โดยมองถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งของสองสิ่งหรือแนวคิด แล้วทำการออกแบบวิธีการศึกษาและวิเคราะห์ผลการศึกษานั้น ๆ ได้ (วิชรา เล่าเรียนดี และคณะ, 2560) ซึ่งในปัจจุบันพบว่าการจัดการเรียนการสอนมีการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลมากขึ้น เพราะความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีด้านฮาร์ดแวร์ เทคโนโลยีด้านซอฟต์แวร์ และเทคโนโลยีด้านเครือข่าย ที่พัฒนาเพิ่มมากขึ้น ฉะนั้นเครื่องมือจัดการเรียนรู้ดิจิทัลจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน (พิชญา กันธิยะ, 2559) ได้นำกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น โดยมีเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ฐานนิยม ค่าเฉลี่ย ส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างสัมพันธ์กัน (t-test Dependent Samples) และทดสอบค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง ทดสอบค่า t-test โดยมีผลการวิจัยคือ นักเรียนเมื่อได้รับการเรียนรู้จากแผนการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้เป็นนัยทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้แผนการสอนกระบวนการใหม่ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน อีกทั้ง (พรทิพย์ ตรีสกุลวงษ์, 2561) ยังไม่อ้างอิงแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยได้ทำการศึกษาวิจัยรูปแบบการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาและตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ซึ่งได้ผลการวิจัยว่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนประกอบด้วยตัวแปรแฝง 6 ตัวแปร ได้แก่ เจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลิกภาพของผู้เรียน พฤติกรรมการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของครู บรรยากาศชั้นเรียน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) กล่าวถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาทักษะสอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนาทักษะในทุกด้าน มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี, 2559) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาทักษะทางด้านการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญกับผู้เรียนในยุคนี้เป็นอย่างมาก และเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ว่า “โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สถานศึกษาคุณภาพชั้นนำสู่สากล” เพื่อเป็นการสร้างรากพื้นฐานให้กับผู้เรียนได้มีทักษะที่จำเป็นต่อยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพเทียบเท่าระดับสากล ผู้วิจัยจึงได้มุ่งมั่นที่จะศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาจากกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยการสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกด้านของการดำเนินชีวิต ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ คิดอย่างรอบด้าน มีการวางแผน เกิดทักษะกระบวนการแก้ปัญหา และการทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นปัจจัยในการพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตของบุคคลได้อย่างยั่งยืน

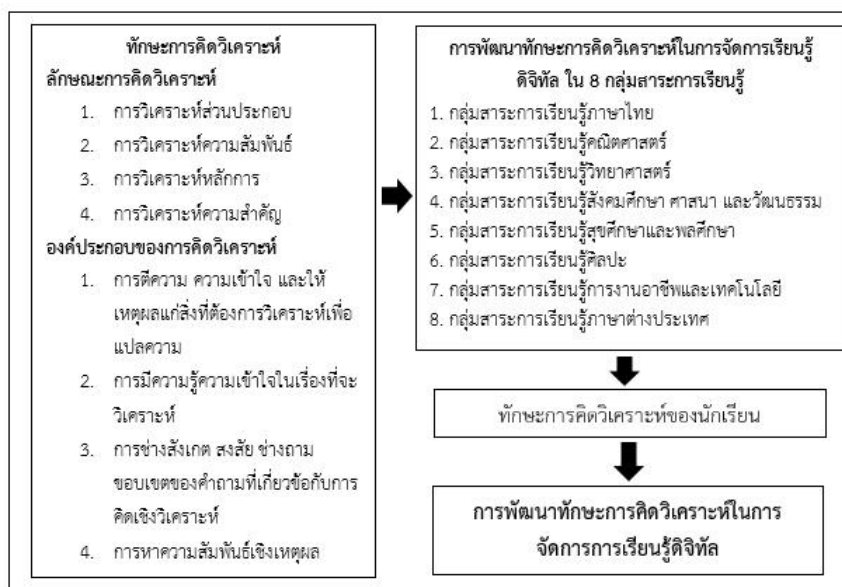
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล

2. เพื่อศึกษารูปแบบการสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล
3. เพื่อสร้างแนวทางพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดวิเคราะห์ ผู้วิจัยนำมาสร้างเป็นแนวคิด เพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาเพื่อสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ได้ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยพัฒนาและประยุกต์ (Research & Development) เพื่อสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีการศึกษา 2565

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทาฝ่ายมัธยม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน

เครื่องมือวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ ในรายวิชาวิทยาการคำนวณระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง โครงงานนวัตกรรม

2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ระบบ IoT โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบทดสอบปรนัยจำนวน 20 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกข้อละ 0.5 คะแนน ตอบผิด 0 คะแนน ตอนที่ 2 แบบทดสอบประเภทอัตนัย (แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์) 2 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน

3. แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องระบบ IoT เป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 20 ข้อ และอัตนัยจำนวน 2 ข้อ

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์

ขั้นที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ แล้ววิเคราะห์ถึงความเหมือนและความแตกต่างของรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของแต่ละกลุ่มสาระและสรุปผล

ขั้นที่ 2 ออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง ระบบ IoT จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน

ขั้นที่ 3 ดำเนินการทดสอบแผนการจัดการเรียนการสอน สรุปผลการจัดการเรียนการสอน และประเมินค่าทางสถิติโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า T (t-test แบบ Dependent Samples) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง โครงงานนวัตกรรม ในรายวิชาวิทยาการคำนวณระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

2. ดำเนินการทดสอบตามแผนการวิจัยแบบ Pretest – Posttest Control Group Design กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน

3. ทำการประเมินการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ประเมินประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (E1/E2)

3.2 เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependence

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดทำวิจัยนี้ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล ศึกษารูปแบบการสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล และสร้างแนวทางพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล โดยมีขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยพัฒนาและประยุกต์ (Research & Development) เพื่อสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งผลการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้พบว่า

1. สำรวจและวิเคราะห์สรุปผลแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์จาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สามารถสรุปผลการจัดการเรียนรู้ได้ดังแสดงในตารางที่ 1 ตารางที่ 1 สรุปผลแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์จาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้	รูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้
คณิตศาสตร์	การใช้โปรแกรม GSP ในการออกแบบรูปทรง และวิเคราะห์การทำมุม องศา และการคำนวณทางคณิตศาสตร์
วิทยาศาสตร์	พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในเรื่องการจัดจำแนกข้อมูล โดยการทำชิ้นงาน dichotomous key เป็นรายบุคคล
ภาษาไทย	แบบฝึกอ่าน เขียน ขยายความ การวิเคราะห์และตีความหมายจากบทความที่อ่าน
สังคม	แบบใบงาน ตอบคำถามเชิงวิเคราะห์เรื่องประวัติศาสตร์ในสมัยสุโขทัย
ภาษาต่างประเทศ	การอ่านบทความภาษาอังกฤษ และให้นักเรียนวิเคราะห์จากบทความเพื่อตอบคำถามในใบงาน
งานอาชีพ	ให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม วิเคราะห์ และวางแผนธุรกิจ
ศิลปะ	การวิเคราะห์ ตีความ ให้ความหมายและความรู้สึกจากภาพ โดยการนำเสนอหน้าชั้นเรียน
สุขศึกษาพลศึกษา	ใบงานการวิเคราะห์ เหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อโรคอ้วน

จากการสำรวจรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในรายวิชาของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จะเห็นถึงความหลากหลายของการจัดกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาทักษะการคิด

วิเคราะห์ให้กับผู้เรียน จากการวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลโดยรวมจะเห็นว่าการประเมินผลการวิเคราะห์ของผู้เรียนจะอยู่ในรูปแบบใบงานเป็นส่วนใหญ่

2. จากการเก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอน และการสำรวจรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในรายวิชาทั้ง 8 กลุ่มสาระ คณะผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาทำการประมวลผล สรุป หาจุดเหมือนและแตกต่าง และทำการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาโครงงานนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณ ซึ่งขั้นตอนในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบโครงงานเป็นฐานนั้น ประกอบไปด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นนำเสนอ 2) ขั้นวางแผน 3) ขั้นปฏิบัติ 4) ขั้นประเมินผล ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้นี้ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ในด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านสื่อวัตกรรม และด้านการแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งได้มีการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ของเครื่องมือ ดังแสดงในตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) ของแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาโครงงานนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในรูปแบบโครงงานเป็นฐาน

ตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) ของแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาโครงงานนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในรูปแบบโครงงานเป็นฐาน

รายการ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนเต็มรวม ของนักเรียน ทั้งหมด	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการระหว่างเรียน (E1)	30	30	728	81.03
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หลังเรียน (E2)	30	20	497	82.83
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (E1/E2)				81.03/82.83

ผลการหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นงาน โดยการหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการระหว่างเรียน (E1) มีค่าเท่ากับ 81.03 เปรียบเทียบกับค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์หลังเรียน (E2) มีค่าเท่ากับ 82.83 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้โครงงานเป็นฐานมีประสิทธิภาพ E1/E2 มีค่าเท่ากับ 81.03/82.83 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่าต้องไม่ต่ำกว่า 80/80

3. ดำเนินการนำแผนการจัดการเรียนรู้ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาโครงการนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณ สรุปผลการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนได้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบ t-test ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาโครงการนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณ

คะแนน	คะแนนเต็ม	จำนวนนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig
ก่อนเรียน	20	30	11.23	2.04	16.11	.00*
หลังเรียน	20	30	16.56	1.63		

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการเปรียบเทียบการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบ t-test ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาโครงการนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 16.56 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.63 สูงกว่าก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ย 11.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.04 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. สรุปผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาโครงการนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณ เปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน สรุปผลได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบ t-test

คะแนน	คะแนนเต็ม	จำนวนนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig
ก่อนเรียน	20	30	11.03	1.28	18.69	.00*
หลังเรียน	20	30	15.96	1.09		

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการจากทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดการเรียนรู้ด้วยแผนการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาโครงการนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณ สามารถสรุปผลได้ว่า การทดสอบหลังเรียนมี

ค่าเฉลี่ยที่ 15.96 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า 1.09 ซึ่งมากกว่าการทดสอบก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ย 11.03 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล เพื่อศึกษารูปแบบการสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล และเพื่อสร้างแนวทางพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล โดยมีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีผลการวิจัยที่ตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาโครงงานนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณ โดยได้มีการวัดค่าประสิทธิภาพของแผนการสอนได้ค่าประสิทธิภาพคือ 81.03/82.83 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 ทั้งนี้เพราะแผนการจัดการเรียนรู้โดยการใช้โครงงานเป็นฐานนั้นได้มีการพัฒนาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การวิเคราะห์ สรุปผล และออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สามารถนำไปใช้ได้กับทุกกลุ่มสาระรายวิชา ในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาโครงงานนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณ ได้มีการเขียนแผนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฉบับปรับปรุง ปีพุทธศักราช 2560 ช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานประกอบไปด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ได้ให้รายละเอียดเอาไว้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานนั้นมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการนำเสนอ ครูเป็นผู้กำหนดสถานการณ์กรณีศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาข้อมูลตามสถานการณ์ 2) ขั้นวางแผน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันในการวางแผน ใช้วิธีการระดมความคิด อภิปรายและสรุปผลร่วมกัน 3) ขั้นปฏิบัติ นักเรียนต้องร่วมกันปฏิบัติโครงงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ 4) ขั้นประเมินผล เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยจากการสังเกตพฤติกรรมของครูผู้สอน และจากแบบวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ วัชรภรณ์ ประภาสะโนบล ได้ทำการวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ซึ่งการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานนั้นมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถสร้างชิ้นงานได้ประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน คือ

1) การให้ความรู้พื้นฐาน 2) การเลือกหรือตั้งประเด็นคำถาม 3) การค้นหาความรู้หรือคำตอบ 4) การลงมือทำกิจกรรม 5) การสร้างองค์ความรู้ 6) การนำเสนอผลงานหรือความรู้ 7) การปรับปรุงและเผยแพร่ต่อสาธารณะ (วิชราภรณ์ ประภาสะโนบล, 2564)

2. จากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้ โดยใช้โครงงานเป็นฐานไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้ จากผลการเปรียบเทียบการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบ t-test ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาโครงงานนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 16.56 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.63 สูงกว่าก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ย 11.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.04 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการจากทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดการเรียนรู้ด้วยแผนการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาโครงงานนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณ สามารถสรุปผลได้ว่าการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยที่ 15.96 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า 1.09 ซึ่งมากกว่าการทดสอบก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ย 11.03 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ผลมาจาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาโครงงานนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้เน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ซึ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ นักเรียนมีโอกาสสำรวจ สังเกต กำหนดเรื่อง วางแผน ตามที่ตนเองสนใจ รวมทั้งได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม การกล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม ร่วมกันศึกษาหาข้อมูลที่จำเป็น และลงมือปฏิบัติโครงงานได้ตามแผนงานที่วางไว้จนสำเร็จ และนำเสนอผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถนำผลงานและประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปราย มาแลกเปลี่ยนความรู้ เสนอแนะแนวคิดของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ภาณุพงศ์ พิมพ์ศรี และคณะ ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน โดยวัดผลสัมฤทธิ์เปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 80.05/81.25 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 สำหรับผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีพัฒนาการดีขึ้นจากการเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนมากกว่าคะแนน

ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ภาณุพงศ์ พิมพ์ศรี และคณะ, 2565) ในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์นั้นสามารถใช้รูปแบบหรือกิจกรรมที่แตกต่างได้ตาม ลักษณะของผู้เรียนตัวอย่างเช่นงานวิจัยของ จริญญา และคณะ ที่ได้พัฒนาบทเรียนแบบเว็บ แควสท์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนด้วยการจัดการ เรียนรู้แบบสืบเสาะผ่านเว็บแควสท์ โดยผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีผลทางการเรียนและทักษะ การคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ เรียนแบบปกติที่เรียนผ่านเว็บแควสท์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า (จริญญา เดือน แฉ่งรัมย์ และคณะ, 2564) สอดคล้องกับ มยุรฉัตร ผิวอ่อนดี ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ รูปแบบโครงงานเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลัง การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโดยใช้โครงงานเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (มยุรฉัตร ผิวอ่อนดี, 2564) อีกทั้งงานวิจัยของ ไสภภรณ์ และคณะ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง ธาตุ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า แผนการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง ธาตุ มีผลทำให้ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีทัศนคติต่อแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ระดับมาก (ไสภภรณ์ ศิริโสภณ และคณะ, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ตามแนวทางการดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการจัดการ การเรียนรู้ดิจิทัล โดยในการวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัยพบว่า การหาค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ใน หน่วยการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาโครงงานนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงคำนวณ มีประสิทธิภาพ (E1/E2) มีค่าเป็น 81.03/82.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แผนการเรียนรู้ที่ใช้โครงงานเป็นฐาน โดยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนกับคะแนน หลังเรียนพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยคะแนนสอบ หลังเรียนเป็น 16.56 และคะแนนสอบก่อนเรียนเป็น 11.23 จะเห็นว่าคะแนนสอบหลังเรียนสูง กว่าคะแนนสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 รวมทั้งผลการหาค่าผลสัมฤทธิ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนเมื่อใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน มีค่า

คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียน โดยค่าเฉลี่ยคะแนนสอบหลังเรียนมีค่า 15.96 สูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ย 11.03 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ในการทำวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยมีจุดมุ่งหวังเพื่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนดังนั้นในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ผู้สอนต้องเป็นผู้ให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด การค้นหาข้อมูล การนำเสนอผลงาน กล้าแสดงออก อย่างเหมาะสม ซึ่งกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์นั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งการใช้โครงงานเป็นฐานนั้นเป็นการมุ่งเน้นให้นักเรียนได้แสดงการคิดอย่างมีขั้นตอน สามารถนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ได้กับทุกรายวิชา ของกลุ่มสาระอื่น ๆ โดยอาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบทเรียนและช่วงวัยของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- จริญญา เดือนแจ้รัมย์ และคณะ. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะผ่านบนเว็บเควสท์ เรื่อง แบบจำลองอะตอม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารพัฒนาการเรียนการสอน, 15(1), 49-65.
- จรุงภรณ์ กลางบุรีรัมย์. (2563). กลยุทธ์การสอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 9(2), 764-776.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). วิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พรทิพย์ ตรีสกุลวงษ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยบูรณาการในกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาวิจัยวัดผลและสถิติการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิชญา กันธิยะ. (2559). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ใน ดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ภาณุพงศ์ พิมพ์ศรี และคณะ. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 9(6), 160-172.
- มยุรฉัตร ผิวอ่อนดี. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารคุรุสภาวิทยากร, 2(2), 35-44.

- วีชรา เล่าเรียนดี และคณะ. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. นครปฐม: บริษัท เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรู๊ป จำกัด.
- วีชราภรณ์ ประภาสะโนบล. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 11(2), 8-23.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়กรฐมนตรี. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2565 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ.
- โสภารณ์ ศิริโสภณ และคณะ. (2563). การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง ธาตุ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 13(37), 173-182.

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ ของวิทยาลัยชุมชน*

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE IMPLEMENTATION OF VOCATIONAL TRAINING PROMOTION OF COMMUNITY COLLEGES

กิตติยา ฤทธิภักดี*, ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี, อมลวรรณ วีระธรรมโม, ชัชวาล ชุมรักษา

Kittiya Rittipakdee, Thaweesak Putsukee, Amonwan Werathammo, Chatchawan Chumraksa

มหาวิทยาลัยทักษิณ

Thaksin University, Thailand

*Corresponding author E-mail: kittiya.c2517@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาของการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน 2) ศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เอกสาร และศึกษาสภาพปัญหาแนวทางการส่งเสริมงานฝึกอบรมอาชีพจากวิทยาลัยชุมชนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากวิทยาลัยชุมชน 20 แห่งทั่วประเทศ รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน แต่ละวิทยาลัย มีลักษณะและรูปแบบที่ตอบสนองและสอดคล้องต่อการประกอบอาชีพของท้องถิ่นและชุมชน ปัญหาที่ต้องการพัฒนาเร่งด่วนในการส่งเสริมการจัดฝึกอบรมอาชีพคือ การจัดทำแผนการดำเนินงานโดยการนำแผนกลยุทธ์มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน รวมทั้งในการติดตามผลลัพธ์จากผู้ผ่านการฝึกอบรมทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และพัฒนาหลักสูตรด้านวิชาการและวิชาชีพให้มีเนื้อหาที่ทันสมัยตามความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน เน้นฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติงานได้จริงและเสริมรายได้ สร้างอาชีพให้กับชุมชนในเขตพื้นที่ และขับเคลื่อนพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการฝึกอบรมไปสู่การรับรองมาตรฐาน รวมทั้งควรร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาขาวิชาชีพที่หลากหลาย โดย

* Received January 14, 2023; Revised February 11, 2023; Accepted March 14, 2023

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) กระบวนการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ 2) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ และ 3) การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย โดยประยุกต์ใช้หลัก PDCA เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ: แนวทาง, การส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ, วิทยาลัยชุมชน

Abstract

The objectives of this research paper were to: 1) study conditions and problems in the implementation of vocational training promotion of community colleges, and 2) study about guidelines for developing the implementation of vocational training promotion of community colleges. It's qualitative research. study information from document synthesis and to study the problem conditions, guidelines for vocational training promotion from 5 community colleges with good practices, obtained by purposive sampling. from 20 community colleges across the country Including interviews with 6 experts. Tools used. is a semi-structured interview form The data was analyzed using content analysis. According to the study results, the vocational training promotion of each community college was implemented in response to and in line with local occupations and the community. The problems which should be urgently solved in the vocational training promotion were to manage action plans for using strategic plans as guidelines for the implementation; to follow up the quantitative and qualitative outcome through trainees; and to develop academic and vocational programs with up-to-date contents according to needs of the communities and labor market. The focus should be on practice for trainees can apply knowledge and skills in real situations to generate income, build careers for communities, and drive the products developed during the training to get standard approval. Moreover, collaboration with other relevant agencies should be promoted for multidisciplinary learning exchange. The guidelines for the implementation of the vocational training promotion of community colleges consist of 3 aspects: 1) process of vocational training promotion, 2) use of digital technology to promote learning and career development, and 3) participation

and network creation by applying the PDCA principle to make the implement effective and successful.

Keywords: guidelines, vocational training promotion, community colleges

บทนำ

วิทยาลัยชุมชน เป็นสถาบันในระดับอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีพันธกิจพันธกิจหลักในการดำเนินงาน คือ จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาดำเนินการต่ำกว่าปริญญา วิจัย และบริการเพื่อพัฒนาชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และฝึกอบรมด้านวิชาชีพให้กับชุมชน รวมไปถึงการทะนุบำรุง รักษา ศิลปะ วัฒนธรรม ท้องถิ่นการดำเนินการภายใต้กฎหมายพระราชบัญญัติ สถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2558 ถึงปัจจุบัน มีวิทยาลัยชุมชนที่ได้จัดตั้งขึ้นทั่วประเทศแล้วจำนวน 20 วิทยาลัย (สถาบันวิทยาลัยชุมชน, 2562)

การส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน เป็นพันธกิจหนึ่งที่สำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างหลากหลาย สามารถเข้าถึงผู้เรียนในชุมชนได้อย่างทั่วถึงเสริมสร้างศักยภาพบุคคล ตอบสนองและสอดคล้องต่อความต้องการและการประกอบอาชีพของท้องถิ่นและชุมชน เพื่อแก้ปัญหาการว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนโดยส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มอาชีพรวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการ ซึ่งหากการบริหารการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชนที่ดี ทั้งในด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร และด้านวัสดุอุปกรณ์ มีผลทำให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพสูง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานมีการพัฒนาลักษณะของตนเองและมีการปฏิบัติตนเอง

เพื่อประโยชน์ต่อสังคมและหน่วยงานสูงขึ้นด้วย (เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์, 2559) จากผลการดำเนินการจัดหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชนทั่วประเทศ โดยในแต่ละปีงบประมาณได้ดำเนินการให้บริการหลักสูตรฝึกอบรมแก่ผู้รับบริการจำนวนทั้งสิ้น 8,000 คน โดยดำเนินการจัดการฝึกอบรมในรูปแบบ 1) หลักสูตรประกาศนียบัตร (Certificated Programs) 2) หลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร (Certificate Of Achievement) 3) หลักสูตรระยะสั้น (Training Courses) ทั้งนี้หลักสูตรที่มีการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มอาชีพ 2) กลุ่มคอมพิวเตอร์ 3) กลุ่มศิลปวัฒนธรรม/พัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลหรือชุมชน 4) กลุ่มภาษา และ 5) กลุ่มสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย ประจำปี 2564 (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564) ได้ทำการศึกษาในด้านการฝึกอบรมด้านอาชีพของคนในหมู่บ้าน พบว่าการฝึกอบรมด้านอาชีพของผู้เข้ารับการบริการฝึกอบรมในการรับบริการการฝึกอบรมอาชีพ จาก 70,460 หมู่บ้าน ที่กระจายตัวอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ

ไทยผู้เข้ารับบริการฝึกอบรมมีความต้องการในการรับบริการทางวิชาการและวิชาชีพใน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเกษตรกรรม 2) ด้านอุตสาหกรรม และ 3) ด้านการค้า การตลาด การบริการ

สภาพปัจจุบัน ปัญหาของการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชนยังปรากฏปัญหาหลายด้านเช่น จากการติดตามผลการรายงานข้อมูลการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านอาชีพ /บริการทางวิชาการ (สถาบันวิทยาลัยชุมชน, 2563) พบว่า มีข้อเสนอแนะจากสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน เพื่อให้วิทยาลัยชุมชนทั่วประเทศ นำไปทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานการจัดฝึกอบรมอาชีพ เช่น ควรจัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมที่หลากหลาย โดยมีการสำรวจความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับลักษณะและสภาพความต้องการของบุคคล และชุมชนได้จริงในการพัฒนาสมรรถนะด้านอาชีพ เพื่อยกระดับความรู้ทักษะ ประสบการณ์ตามศักยภาพและความพร้อมเฉพาะพื้นที่ และจัดหลักสูตรที่มีทักษะการปฏิบัติและความสามารถในการจัดการในงานหรือกิจกรรมเฉพาะอย่าง เมื่อฝึกอบรมเสร็จสามารถประเมินผลการเรียนรู้และสามารถติดตามประเมินได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของคณะกรรมการการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาลัยชุมชน 20 แห่ง (สถาบันวิทยาลัยชุมชน, 2564)

จากสภาพและปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชนเป็นงานที่ท้าทายและจะต้องให้ความสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาไทย ด้วยการบูรณาการงานด้านการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพแก่ชุมชน โดยใช้ความรู้สร้างนวัตกรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาแนวทางการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำผลการศึกษาที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสถาบันวิทยาลัยชุมชนเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนในการชั้นนำชุมชน และสังคม เกิดความเข้มแข็งและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน
2. ศึกษาแนวทางการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน

แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบศึกษาเอกสารเพื่อการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน โดยการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนที่มีแนวการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 5 แห่ง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) แหล่งข้อมูล ได้แก่ 1) วิทยาลัยชุมชนแพร่ 2) วิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ 3) วิทยาลัยชุมชนตรารัต 4) วิทยาลัยชุมชนสตูล และ 5) วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน รองผู้อำนวยการวิทยาลัย หัวหน้างานฝึกอบรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบศึกษาเอกสารและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารด้านหลักสูตร ด้านวิชาการ ด้านระบบการฝึกอบรม และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item-Objective Congruence) ได้เท่ากับ 0.67 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 มีความสอดคล้องถือว่าผ่านเกณฑ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 3 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ที่เป็นหรือเคยเป็นคณะกรรมการสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชนหรือที่ปรึกษาสถาบันวิทยาลัยชุมชน จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 2 เป็นผู้ที่เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารระดับผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชน และรองผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัย ที่กำกับดูแลด้านนโยบาย จำนวน 2 คน และกลุ่มที่ 3 เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความรู้ความสามารถและมีผลงานเกี่ยวกับการบริหารงานการให้บริการทางวิชาการ หรือมีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพ จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเนื้อหา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน ผู้วิจัยได้นำเสนอ ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาของการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน พบว่า สถาบันวิทยาลัยชุมชน เปิดหลักสูตรการฝึกอบรมอาชีพหลายหลักสูตร โดยมีผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้ดูแล บริหารและกระเจายนโยบายการจัดการศึกษาอบรมหลักสูตรอาชีพไปยัง วิทยาลัยชุมชนทั้ง 21 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งมอบหมายให้วิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งดำเนินนโยบายและการฝึกอบรมอาชีพอย่างเป็นอิสระ ทำให้ระบบการจัดการฝึกอบรมอาชีพแต่ละวิทยาลัยชุมชนจึงมีความแตกต่างกันตามการจัดโครงสร้างการบริหารของแต่ละวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ ดังนี้ 1) จัดการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต การงานและอาชีพ 2) จัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพอิสระ 3) จัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานและความต้องการของท้องถิ่น และ 4) จัดการศึกษาตลอดชีวิตแบบสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) โดยหลักสูตรฝึกอบรมจะมีระยะเวลาการฝึกอบรม ตั้งแต่ 6 ชั่วโมงไปจนถึง 200 ชั่วโมง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อาจเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม ซึ่งค่าใช้จ่ายเริ่มต้นที่ชั่วโมงละไม่เกิน 5 บาท และบางหลักสูตรสามารถเทียบโอนผลการศึกษาได้

ในปัจจุบันการจัดการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชนทั้ง 20 แห่งนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 รูปแบบคือ 1) จัดการฝึกอบรมภายในวิทยาลัยชุมชนโดยลำพัง 2) จัดฝึกอบรมภายในวิทยาลัยชุมชนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ 3) จัดฝึกอบรมนอกวิทยาลัยชุมชนโดยลำพัง หรือ 4) จัดฝึกอบรมนอกวิทยาลัยชุมชนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ปัจจุบันวิทยาลัยชุมชนทั่วประเทศมีศูนย์ฝึกอบรมอาชีพ เช่น ศูนย์เรียนรู้เทคโนโลยีการเกษตร วิทยาลัยชุมชนยะลา ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ วิทยาลัยชุมชนตาก ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (เกษตรทฤษฎีใหม่) และศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอพื้นเมือง วิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี ศูนย์การเรียนรู้ไม้สัก วิทยาลัยชุมชนแพร่ ศูนย์ความรู้กินได้ (Office of Knowledge Management and Development : OKMD) วิทยาลัยชุมชนสตูล ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน วิทยาลัยชุมชนตราด เป็นต้น วิธีการจัดการอบรมอาชีพสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดฝึกอบรมอาชีพแก่ชุมชนโดยได้รับงบประมาณจากสถาบันวิทยาลัยชุมชนหรือได้จากหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่มีความประสงค์ให้งบประมาณในการจัดฝึกอบรมอาชีพแก่ชุมชนที่มีความต้องการ โดยที่วิทยาลัย

ชุมชนจะมีการสำรวจความต้องการของชุมชนนั้นว่ามีความต้องการฝึกอบรมอาชีพใด และอาชีพนั้นทางวิทยาลัยชุมชนสามารถจัดฝึกอบรมอาชีพนั้น ๆ ได้หรือไม่ จากนั้นวิทยาลัยชุมชนก็จะประสานงานนัดวัน ที่จะเข้าไปฝึกอบรม จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม และสถานที่ในการจัดฝึกอบรม เมื่อฝึกอบรมเสร็จเรียบร้อยแล้ววิทยาลัยชุมชนจะมีการมอบวุฒิบัตรและจะมีการการประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยแบบสอบถาม ทั้งนี้วิทยาลัยชุมชนจะมีการรายงานการฝึกอบรมผ่านระบบวิทยาลัยชุมชนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Community College) ไปยังสถาบันวิทยาลัยชุมชน โดยมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการติดตามผู้ผ่านการฝึกอบรมของวิทยาลัยชุมชน ไปยังระบบสารสนเทศเพื่อเชื่อมโยงการศึกษาและการการทำงาน (ระบบการติดตามการทำงาน) ของผู้ผ่านการฝึกอบรมของวิทยาลัยชุมชน เพื่อให้ได้ระบบการติดตามผู้ผ่านการฝึกอบรมของวิทยาลัยชุมชนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ที่ว่า

“วิทยาลัยชุมชนมีความแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาประเภทอื่น ตรงที่ผู้จบการศึกษาดำรงชีวิตต่อในชุมชน และทำกิจการงานสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ชุมชน มิใช่เพื่อจะออกไปทำงานนอกชุมชน ความสำเร็จของวิทยาลัยชุมชนสามารถวัดได้จากการที่ผู้จบการศึกษา ผ่านการฝึกอบรม มีชีวิตที่ดีขึ้นและทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น” (ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ 1, 2565)

“สถาบันวิทยาลัยชุมชนให้ความสำคัญในการผลักดันหลักสูตร Non degree และบทบาทด้านเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ในแต่ละพื้นที่ โดยให้วิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งมีการเชื่อมต่อกับชุมชน พร้อมกับให้ชุมชนมีส่วนร่วมให้มากขึ้น โดยใช้จุดแข็งของชุมชนในแต่ละพื้นที่ให้เป็นประโยชน์ พร้อมทั้งมีบทบาทด้านเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ให้มากขึ้น สร้างบรรยากาศให้ประชาชนเห็นว่าสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ในรูปแบบของ Localized Education” (ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน ท่านที่ 1, 2565) และ

“ปีการศึกษา 2564 ที่ผ่านมา วิทยาลัยชุมชนทุกแห่ง ได้ดำเนินการตามเป้าหมาย เป็นสถาบันการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน เพิ่มทักษะอาชีพตอบโจทย์โลกที่เปลี่ยนแปลงให้แก่เด็กเยาวชน และคนในชุมชน รวมถึงช่วยพัฒนาผู้ด้อยโอกาสในสังคมตามมติสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน ที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ยากจน 10% ล่วงให้เข้าถึงการศึกษาและมีอาชีพ มีรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงที่มีการระบาดของโควิด วิทยาลัยชุมชนทั้ง 20 แห่ง จัดการเรียนการสอนหลักสูตรระยะสั้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่คนในชุมชนทุกช่วงวัย ถือว่าประสบความสำเร็จตามเป้า” (ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ 3, 2565)

การศึกษาปัญหาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน โดยสรุปปัญหาเป็นรายด้านและรายชื่อ คือ

1. ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรมีจำนวนน้อยและบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดการฝึกอบรมอาชีพภายในวิทยาลัยชุมชน ไม่ได้มีการแบ่งส่วนการทำงานที่ชัดเจน

2. ด้านครูผู้สอน/วิทยากรฝึกอบรม พบว่า วิทยากรฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นวิทยากรจากภายนอก และวิทยากรภายนอกที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญมี จำนวนน้อย

3. ด้านการสร้าง/พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพ พบว่า ปัจจุบันสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรของวิทยาลัยชุมชน ยังเป็น supply side มากกว่า demand side ยังขาดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมใหม่ ๆ หลักสูตรที่มีการพัฒนามีความสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ยังมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับงานที่เกิดขึ้นใหม่ในสภาวะปัจจุบัน

4. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า สถานที่จัดการฝึกอบรมภายนอกวิทยาลัยชุมชนคับแคบและมีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ อุปกรณ์ เครื่องมือ พบว่า ไม่เพียงพอ

5. ด้านงบประมาณ พบว่า ในบางวิทยาลัยชุมชนมีปัญหา คือใช้เงินงบประมาณจากการที่ได้รับจัดสรรจากสถาบันวิทยาลัยชุมชนเท่านั้นในการจัดฝึกอบรม ซึ่งไม่เพียงพอกับความ ต้องการในการที่จะเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพของประชาชน

6. ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า การติดตามผู้สำเร็จการฝึกอบรมยังไม่ต่อเนื่อง และยังขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการติดตามประเมินผล

7. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอื่นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาขาวิชาชีพที่ยังไม่หลากหลาย

8. การขับเคลื่อนพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการฝึกอบรมไปสู่การรับรองมาตรฐาน ยังมีจำนวนน้อย

9. ความไม่ปลอดภัย จากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ทำให้บุคลากรขาดความมั่นใจในการลงพื้นที่

ตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. กระบวนการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ ประกอบด้วย

1.1 การวางแผน

1.1.1 มีการวางแผนให้มีความสอดคล้องในการบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป

1.1.2 สร้างความตระหนักแก่ทุกฝ่ายในการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ

1.1.3 มีการศึกษา วิเคราะห์ สภาพบริบทและความต้องการของชุมชนและสังคม

1.2 การพัฒนาหลักสูตร

1.2.1 จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมที่สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ภารกิจของหน่วยงานหรือแผนพัฒนาของจังหวัด

1.2.2 ทำการศึกษาองค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้

1.2.3 จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ให้บริการ

1.2.4 จัดทำหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย ทั้งสาระ เวลา สถานที่ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน

1.2.5 จัดทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพกลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้ด้อย ผู้พลาด หรือขาดโอกาส ผู้พิการ ผู้มีความสามารถพิเศษ

1.2.6 จัดทำหลักสูตรเพื่อการมีงานทำ Re - Skill Up - Skill และ New - Skill เพิ่มทักษะอาชีพของผู้เรียนตอบโจทย์ คนว่างงาน สร้างอาชีพและรายได้

1.2.7 จัดทำหลักสูตร โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับสถานประกอบการเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน

1.2.8 จัดทำหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดของตนเอง เพื่อต่อยอดสู่การประกอบอาชีพ

1.2.9 จัดทำหลักสูตรแบบเปิดในลักษณะของ Courseware

1.2.10 จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะความชำนาญทางด้านวิชาชีพ มีทักษะการทำงาน รวมไปถึงทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ

1.2.11 มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

1.3 การจัดหาวิทยากร

1.3.1 วิทยากรฝึกอบรมต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตร การออกแบบเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนการใช้หลักสูตรเป็นอย่างดี

1.3.2 วิทยากรเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะให้การฝึกอบรมเป็นอย่างดี

1.3.3 วิทยากรต้องมีการเตรียมความพร้อม สร้างบรรยากาศอันดี ให้แก่การฝึกอบรม มีความสามารถกระตุ้น เข้าใจ จูงใจ และสามารถโน้มน้าวให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทำกิจกรรม

1.3.4 วิทยากรต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศที่เหมาะสม

1.3.5 จัดให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะ ประสบการณ์ การทำงานเป็นหมู่คณะ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และสร้างความสามัคคี

1.4 วิธีจัดการเรียนรู้

1.4.1 จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1.4.2 เลือกวิธีการฝึกอบรม ให้มีความหลากหลายและสอดคล้ององ กับบริบทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.4.3 เลือกรูปแบบการฝึกอบรมที่เหมาะสม กับขนาดของกลุ่ม ผู้เรียน กิจกรรมที่สอน สถานที่ที่จัดกิจกรรม และควรมีการนัดหมายการเพื่อสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่ดี

1.5 สื่อและแหล่งเรียนรู้

1.5.1 จัดหาสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆอย่างหลากหลาย สอดคล้อง กับหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ทุกรูปแบบ อาจประกอบไปด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ เทคโนโลยี บทเรียนออนไลน์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) ระบบการเรียนรู้ในระบบเปิดสำหรับมหาชน (Massive Open Online Courses : MOOCs)

1.5.2 ผลิตสื่อประกอบบทเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ยั่งยืน

1.6 การวัดและการประเมินผล

1.6.1 ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

1.6.2 ประเมินผลทั้งด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ รวมทั้ง คุณธรรม จริยธรรม

1.6.3 ประเมินเมื่อผู้เรียนมีความพร้อมที่จะถูกประเมิน

1.6.4 ประเมินเสริมพลังของผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตนเอง

1.6.5 ใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลาย เพื่อสะท้อน ศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.6.6 เน้นการประเมินผลตนเองเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า

1.6.7 สำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เป็นผู้ใหญ่และทำงานในสถานประกอบการ ควรมีหัวหน้างาน เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย

1.6.8 ควรประเมินโดยการเทียบเคียง (Bench Marking) กับเกณฑ์ระดับคุณภาพ (Criteria) ของตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้

1.7 การติดตามผู้ผ่านการฝึกอบรม

1.7.1 ติดตามผลการฝึกอบรมอาชีพเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมชั่วโมงสุดท้าย

1.7.2 ติดตามผลหลังจากจบการฝึกอบรม อย่างต่อเนื่อง 3 เดือน 6 เดือน

2. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย

2.1 จัดให้มีการส่งเสริมการยกระดับทักษะของประชาชน ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยสร้างเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านสื่อดิจิทัลช่องทางออนไลน์ หรือ Social Media ที่เข้าถึงและใช้งานได้ เช่น ผ่าน Facebook และ YouTube

2.2 นำเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านอาชีพและภูมิปัญญาต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ทั้งกิจกรรมการฝึกอบรมของวิทยาลัยชุมชนที่จัดขึ้นเอง หรือนำมาจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เช่น คลิปวิดีโอ อินโฟกราฟฟิก เป็นต้น

2.3 ให้การสนับสนุนทักษะการประกอบอาชีพ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทันที ได้แก่ ทักษะดิจิทัล ภาษา บัญชี เป็นต้น ที่สามารถนำไปต่อยอดและเสริมศักยภาพให้กับประชาชนในการสื่อสาร ติดต่อ หรือทำการค้ากับต่างประเทศ สู่การสร้างรายได้และอาชีพให้มั่นคงอย่างยั่งยืน

3. การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย

3.1 การส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพในรูปแบบบูรณาการ งบประมาณ ทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา อาคารสถานที่ เครื่องมือ และการบูรณาการรูปแบบ แนวคิดการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพในพื้นที่

3.2 การประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมงานฝึกอบรมอาชีพในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน (Partnership)

3.3 ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะที่วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาหรือศูนย์วิทยาการในท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากการวิจัย สภาพและปัญหาของการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน พบว่าปัญหาในการดำเนินงาน คือ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านครูผู้สอน/วิทยากรฝึกอบรม 3) ด้านการสร้าง/พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพ 4) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านงบประมาณ 6) ด้านการติดตามประเมินผล 7) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอื่นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาขาวิชาชีพ 8) การขับเคลื่อนพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการฝึกอบรมไปสู่การรับรองมาตรฐานและ 9) ความไม่ปลอดภัย จากสถานการณ์ความไม่สงบ ดังนั้นวิทยาลัยชุมชนและสถาบันวิทยาลัยชุมชน ต้องให้ความสำคัญกับการบริหารการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพโดยมีระบบบริหารจัดการ เชิงรุก เร่งรัดการ จัดระบบการบริหารงานบุคคล เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารด้านการเงินและงบประมาณ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของวิทยาลัยชุมชนให้มีความพร้อมในการบริการตามพันธกิจและการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สมยศ เผือดจันทิก ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยชุมชนที่ตอบสนองนโยบายประเทศไทย 4.0 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจในปัจจุบัน มีปัญหาที่ต้องแก้ไขด้วยกลยุทธ์ใน 6 ด้านคือ 1) ด้านการกำหนดนโยบายและแผน 2) ด้านโครงสร้างองค์กร 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารงบประมาณ 5) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และ 6) ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย (สมยศ เผือดจันทิก, 2562)

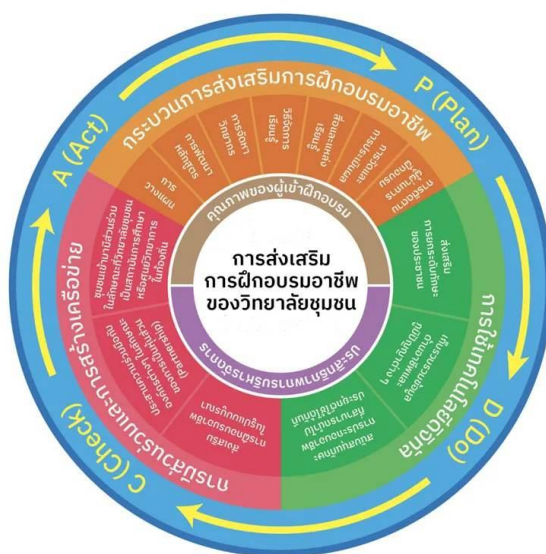
จากการศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 กระบวนการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผน การพัฒนาหลักสูตร การจัดหาวิทยากร วิธีจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และการติดตามผู้ผ่านการฝึกอบรม ดังนั้น การดำเนินงานของคณะทำงานในการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพนั้นจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการ เนื่องจากคณะทำงานต้องมีบทบาทที่สำคัญต่าง ๆ เช่น การบริหารงาน การบริหารคน การบริหารเงิน การบริหารวิธีการและการบริหารวัสดุอุปกรณ์โดยเครื่องมือที่นำมาประยุกต์ใช้คือ PDCA (Plan-Do-Check-Act) เนื่องจากการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน จำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการทำงานและประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ ธน บุญเกิด ซึ่งทำการศึกษา เรื่อง การบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตก ผลการวิจัย พบว่า หลักการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์โดยองค์การภาครัฐมี 4 ประการ ได้แก่ 1) การวางแผน เป็นการวิเคราะห์ถึงทรัพยากรเพื่อนำไปสู่แผนการปฏิบัติงาน 2) การจัดองค์การ เป็นการจัดบุคลากรและทรัพยากรที่ใช้ในการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการทำงาน 3) การนำ เป็นการหาวิธีในการทำงานร่วมกัน โดยมี การกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และ 4)

การควบคุม เป็นขั้นตอนควบคุมการปฏิบัติงานโดยมีการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพโดยประยุกต์ใช้หลัก PDCA (ธน บุญเกิด, 2565) และยังสอดคล้องกับ เรื่องแสง ห้าสกุลและคณะ ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรระยะสั้น โดยใช้โมดูลฝึกอบรมในการจัดการเรียนการสอนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารหลักสูตรระยะสั้น โดยใช้โมดูลฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย (เรื่องแสง ห้าสกุล และคณะ, 2559) องค์ประกอบจำนวนทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) กำหนดคณะกรรมการบริหารหลักสูตร 2) วางแผนการใช้หลักสูตร 3) ดำเนินการใช้หลักสูตร 4) ประเมินผลการใช้หลักสูตรและ 5) ติดตามผลการดำเนินการตามโครงการ ด้านที่ 2 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ โดยจัดให้มีการส่งเสริมการยกระดับทักษะของประชาชน ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยสร้างเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านสื่อดิจิทัลช่องทางออนไลน์ หรือ social media ที่เข้าถึงและใช้งานได้ เช่น ผ่าน Facebook และ YouTube และจัดทำสื่อเทคโนโลยี บทเรียนออนไลน์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน(Computer Assisted Instruction : CAI) ระบบการเรียนรู้ในระบบเปิดสำหรับมหาชน (Massive Open Online Courses : MOOCs) รวมทั้งมีนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านอาชีพและภูมิปัญญาต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ทั้งกิจกรรมการฝึกอบรมของวิทยาลัยชุมชนที่จัดขึ้นเอง หรือนำมาจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เช่น คลิปวิดีโอ อินโฟกราฟฟิก ให้การสนับสนุนทักษะการประกอบอาชีพ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทันที ได้แก่ ทักษะดิจิทัล , ภาษา , บัญชี เป็นต้น ที่สามารถนำไปต่อยอดและเสริมศักยภาพให้กับประชาชนในการสื่อสาร ติดต่о หรือการค้ากับต่างประเทศ ส่งเสริมสร้างรายได้และอาชีพให้มั่นคงอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ ธนวัฒน์ พูลเขตนครและคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า มหาวิทยาลัยนเรศวร มีทีมสนับสนุนในด้านเทคนิคมีประสบการณ์ และมีความเชี่ยวชาญ (ธนวัฒน์ พูลเขตนคร และคณะ, 2565) ซึ่งทำให้มีการออกแบบ การเรียนการสอนแบบMOOC ประสบความสำเร็จ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$) = 4.08 และ S.D. = 0.86 และด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย โดยจัดให้มีการประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมงานฝึกอบรมอาชีพในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาส่วนร่วมในลักษณะที่วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาหรือศูนย์วิทยากรในท้องถิ่น ซึ่งการสร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษาถือเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการของสังคมยุคใหม่ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ทุกมิติ เช่น ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม สอดคล้องกับ ภิญญา มุขทอง ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง การสร้างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ห้องเรียนธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ สวนเกษตรลาดฟ้า สำนักงานเขตหลักสี่กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) การสร้างเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้ เป็นการ

เชื่อมโยงของกลุ่มคน องค์กรหรือหน่วยงานที่มีเป้าหมายเดียวกัน มีความสมัครใจที่จะร่วมมือกันทำงาน มีการประสานงานกัน มีการแลกเปลี่ยนทั้งความคิด ข้อมูลข่าวสาร (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564) ข้อเสนอแนะ และมีข้อแลกเปลี่ยนร่วมกัน 2) องค์ประกอบของเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้ คือ การมีแนวคิดและอุดมการณ์คล้ายกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทำงานร่วมกันแบ่งปันทรัพยากรซึ่งกันและกัน 3) การบริหารจัดการเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้ เป็นการทำงานร่วมกัน การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพึ่งพาอาศัยกัน มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์การทำงาน มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน และมีการติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งสอดคล้องกับ สุดา มงคลสิทธิ์ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ในโรงเรียนเอกชน จังหวัดชลบุรี พบว่า การบริหารเครือข่ายในสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จนั้น ประกอบด้วย การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ การออกแบบเครือข่ายให้ สอดคล้องกับเป้าหมาย การพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากร และการวัดผลและประเมินผล (สุดา มงคลสิทธิ์, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แนวทางพัฒนาการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน

จากภาพแสดงให้เห็น องค์ประกอบในแนวทางพัฒนาการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน ประกอบไปด้วย กระบวนการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ เช่น การวางแผน การพัฒนาหลักสูตร การติดตามและประเมินผล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ เช่น จัดทำสื่อเทคโนโลยี บทเรียนออนไลน์

สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) ระบบการเรียนรู้ในระบบเปิดสำหรับมหาชน (Massive Open Online Courses : MOOCs) และการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย เช่น เครือข่าย SME สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ทั้งนี้มีการประยุกต์ใช้หลัก PDCA เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางพัฒนาการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน มี 3 ด้าน จำแนกเป็น 13 ข้อย่อย ดังนี้ ด้านที่ 1 กระบวนการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ ประกอบด้วย 7 ข้อย่อย คือ 1) การวางแผน เป็นการวิเคราะห์ถึงทรัพยากรเพื่อนำไปสู่แผนการปฏิบัติงาน 2) การพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน สังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน 3) การจัดหาวิทยากร โดยวิทยากรมีคุณสมบัติที่ดีและมีประสิทธิภาพ 4) วิธีจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ มีความหลากหลายและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ 6) การวัดและการประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง และ 7) การติดตามผู้ผ่านการฝึกอบรม เน้นการติดตามอย่างต่อเนื่อง ด้านที่ 2 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย 3 ข้อย่อย ได้แก่ 1) การส่งเสริมการยกระดับทักษะของประชาชนผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยสร้างเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านสื่อดิจิทัลช่องทางออนไลน์ เช่น ผ่าน Facebook และ YouTube 2) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านอาชีพและภูมิปัญญาต่างๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและ 3) การสนับสนุนทักษะการประกอบอาชีพ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทันที ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย 3 ข้อย่อย ได้แก่ 1) การส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพในรูปแบบบูรณาการ 2) การประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมงานฝึกอบรมอาชีพในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน (Partnership) และ 3) การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาส่วนร่วมในลักษณะที่วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาหรือศูนย์วิทยากรในท้องถิ่น ข้อเสนอแนะ สถาบันวิทยาลัยชุมชนควรกำหนดให้มีการถอดบทเรียน ในการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพที่ผ่านมาเพื่อนำไปกำหนดแผนการดำเนินงาน กำหนดกลไกการสร้างองค์ความรู้และการใช้ประโยชน์ให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมกับประชาชนในพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของคุณนิพนธ์ เรื่องรูปแบบการส่งเสริมงานฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ

เอกสารอ้างอิง

- เรืองแสง ห้าสกุล และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรระยะสั้น โดยใช้โมดูลฝึกอบรมในการจัดการเรียนการสอนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 7(2), 52-60.
- เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์. (2559). ประสิทธิภาพของการฝึกอาชีพระยะสั้น สำหรับประชาชนของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร. วารสารเกษมบัณฑิต, 17(2), 26-37.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2564). รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย ประจำปี 2564. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.
- ชน บุญเกิด. (2565). การบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตก. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 9(10), 1-15.
- ชนวัฒน์ พูลเชตนคร และคณะ. (2565). การศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCของมหาวิทยาลัยนเรศวร. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ), 12 (6), 326-338.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ 1. (20 ธันวาคม 2565). วิทยาลัยชุมชนมีความแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาประเภทอื่น ตรงที่ผู้จบการศึกษาดำรงชีวิตต่อในชุมชน. (กิตติยา ฤทธิภักดี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ 3. (18 ธันวาคม 2565). วิทยาลัยชุมชนทุกแห่ง ได้ดำเนินการตามเป้าหมาย เป็นสถาบันการเรียนรู้. (กิตติยา ฤทธิภักดี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน ท่านที่ 1. (23 ธันวาคม 2565). สถาบันวิทยาลัยชุมชนให้ความสำคัญในการผลักดันหลักสูตร Non degree. (กิตติยา ฤทธิภักดี, ผู้สัมภาษณ์)
- สถาบันวิทยาลัยชุมชน. (2562). ยุทธศาสตร์สถาบันวิทยาลัยชุมชนระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580). กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน.
- สถาบันวิทยาลัยชุมชน. (2563). สรุปรายงานผลการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านอาชีพ/บริการทางวิชาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน.
- สถาบันวิทยาลัยชุมชน. (2564). สรุปรายงานผลการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านอาชีพ/บริการทางวิชาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน.
- สมยศ เผือกจันทิก. (2562). กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยชุมชนที่ตอบสนองนโยบายประเทศไทย 4.0. วารสารสุทธิปริทัศน์, 33(108), 1-13.

สุดา มงคลสิทธิ์. (2563). กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา
ในโรงเรียนเอกชน จังหวัดชลบุรี. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6 (10), 5845-5859.

นวัตกรรมการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง บ้านเคี่ยมพะาะ ตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

SELF-RELIANT COMMUNITY MANAGEMENT INNOVATION OF BAN KHIAM PHO, PAK CHALUI-DISTRICT, THA CHANG DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE

ขวัญฤทัย นาคกุล*

Kwanrutai Nakkul

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Suratthani Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author Email: emoaiker@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทเกี่ยวกับการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง บ้านเคี่ยมพะาะ และ 2) ศึกษากลยุทธ์ทางเลือกในการสร้างนวัตกรรมจัดการชุมชนพึ่งตนเองบ้านเคี่ยมพะาะ ตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชน 2) หน่วยงานภาครัฐ 3) อสม. 4) ประชาชนบ้าน และ 5) ประชาชน จำนวนทั้งสิ้น 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทบ้านเคี่ยมพะาะ เกิดจากการแยกตัวของหมู่บ้านมาจาก หมู่ที่ 4 บ้านหน้า ตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง มีการประกอบอาชีพทางการเกษตร และการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีการอพยพมาจากทั่วทุกอำเภอ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งนับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ มีประเพณีและวัฒนธรรม คือ สงกรานต์ สารทเดือนสิบ และการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และ 2) กลยุทธ์ทางเลือกในการสร้างนวัตกรรมจัดการชุมชนพึ่งตนเอง ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก (SO) คือ ส่งเสริมการจัดการอบรมการซื้อขายสินค้าออนไลน์ การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมการลดใช้สารเคมี กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) คือ สร้างความร่วมมือจากภาครัฐด้านอาชีพ และสร้างจุดชนส่งสินค้า/กระจายสินค้าในชุมชนโดย

* Received December 14, 2022; Revised February 10, 2023; Accepted March 14, 2023

ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) คือ ส่งเสริมการเพาะปลูกพืชที่หลากหลายเก็บเกี่ยวได้ทุกฤดูกาล และสมุนไพรเพื่อรักษาโรค และกลยุทธ์แก้วิกฤต (WT) คือ จัดตั้งหน่วยงานอนามัยโดยนำความรู้จากสมุนไพรมาใช้ในการรักษา และขอใช้งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

คำสำคัญ: นวัตกรรม, การจัดการชุมชน, ชุมชนพึ่งตนเอง

Abstract

The purpose of this article was to: 1) study the context of self-reliance community management of Ban Kiam Pho, and 2) study alternative strategies for creating innovation for self-reliance community management of Ban Kiam Pho, Pak Chalui Sub-district, Tha Chang District Suratthani province. The study was qualitative research by documentary data analysis with in-depth interview and focus group discussion. Data were selected by choosing a specific sample key informants such as 1) community leaders, 2) government agencies, 3) village health volunteers, 4) local philosophers, and 5) people total of 15 people for analyzed the information content and overview summarize. The research was found that: 1. Context of Ban Khiem Pho It was caused by the separation of the village from Village No. 4, Ban Na, Pak Chalui Sub-district, Tha Chang District, with a career in agriculture. and animal husbandry which has immigrated from all over the district and the Northeast buddhist and Christianity There is a tradition and culture that is Songkran, the tenth month festival and management of self-reliant communities, including technology, economics, natural resources, psychological, social and cultural aspects. And 2. study alternative strategies for creating innovation for self-reliance community management including: Proactive strategy (SO) which is to promote online trading training. Establishment of a community enterprise and promote the reduction of chemical, Corrective Strategies (WO) is to create cooperation from the government sector on careers and establish a product/distribution point in the community without passing through middlemen, Preventive Strategies (ST) is to promote the cultivation of a variety of crops harvested in all seasons. and herbs to treat disease, And Crisis strategy (WT) is to set up a health unit by using the knowledge of herbs for treatment. And ask for budget support from the public and private sectors.

Keywords: Innovation, Community Management, Self-Reliant Community

บทนำ

จากอดีตถึงปัจจุบันนวัตกรรมในทุกรูปแบบได้เข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของมนุษย์มากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการตามวัตถุประสงค์ของผู้ต้องการใช้ กล่าวได้ว่า "นวัตกรรม" หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นใหม่ หรือแตกต่างจากเดิม ซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการหรืออุปกรณ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ซึ่งภายใต้สถานการณ์สังคมโลกยุคเศรษฐกิจผสมในปัจจุบันที่มีลักษณะกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ส่งผลกระทบต่อ การกระจายรายได้ และนโยบายของรัฐบาลซึ่งมีความผันผวน แปรเปลี่ยนได้ง่าย และในบางครั้งจากสถานการณ์ที่ไม่อาจคาดเดาได้ล่วงหน้าอาจทำให้เศรษฐกิจเกิดการหยุดชะงัก การเจริญเติบโตกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง ซึ่งผลกระทบดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้เสมอจากปัจจัยภายใน และภายนอกประเทศ ดังนั้น เพื่อลดความเสี่ยงการสร้างแนวคิด แนวทาง หรือนวัตกรรมในการดำเนินกิจกรรมทางวิถีชีวิตทางสังคมพร้อมรับสถานการณ์ดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง จึงเกิดการสร้างสรรค์ในรูปแบบของนวัตกรรมทางสังคม ซึ่งหมายถึง ผลผลิตทางความคิดสร้างสรรค์ มีความแปลกใหม่ และสร้างผลกระทบต่อสังคมได้ในวงกว้างอาจจะอยู่ในรูปแบบของระบบการจัดการทรัพยากร การสื่อสาร ศิลปวัฒนธรรม รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพ การให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ (ชานนท์ โกมลมาลย์, 2561) เป็นแนวทางวิคิดที่น่าสนใจที่จะทำให้สังคมเข้าใจในการจัดการทางสังคมจากการถอดบทเรียนตั้งแต่ในอดีต ปัจจุบัน และอาจจะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต เพื่อใช้เป็นกลไกในการดำเนินชีวิต ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศทั่วโลกที่เริ่มมีการตื่นตัวในการสร้างนวัตกรรมทางสังคมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการพึ่งตนเอง (ประเวศ วะสี, 2546) ทั้งนี้ การสร้างนวัตกรรมทางสังคมจึงเป็นแกนหลักในการพัฒนาประเทศ ด้วยการใช้สังคม การอยู่ และนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ เป็นตัวเสริมในการพัฒนาได้อย่างสมดุล ซึ่งองค์ประกอบหลักในการสร้างนวัตกรรมประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ 1) การมีพื้นฐานมาจากปัญหา (Base on Problem) 2) เป็นวิธีการใหม่ (New smart) 3) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change) เพื่อตอบโจทย์การแก้ปัญหาทางสังคมและสร้างองค์ความรู้การขับเคลื่อนทางสังคมสู่ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

การจัดการกับกิจกรรมการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมในด้านการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ให้สมดุลกับบริบทในชุมชนจากทุนทางสังคมที่มีอยู่ให้ได้มากที่สุด โดยการพึ่งตนเอง ทางเศรษฐกิจในชนบทที่ที่เรียกตัวแบบ TERMS (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551) อธิบายให้อดคล้องกับสภาพบริบทสังคมไทยได้ดังนี้ 1) การพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี (Technological Self - reliance: T) หมายถึง ประชากรในชุมชนมีการปรับรูปแบบการใช้

เครื่องมือเทคโนโลยีทางการเกษตรกรรมจากภูมิปัญญาพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในชุมชน และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยได้หลากหลายรูปแบบในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตได้เหมาะสม 2) การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Self-reliance: E) หมายถึง ชาวบ้านในชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมโดยนำผลผลิตที่ได้จากการทำเกษตรกรรมมาอุปโภค บริโภคภายในชุมชน ลดความฟุ่มเฟือย ลดรายจ่าย และนำผลผลิตมาค้าขายในชุมชน รวมทั้งสามารถส่งออกผลิตภัณฑ์สู่ภายนอกชุมชนโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง อีกทั้งยังสร้างความมั่นคงทางด้านรายได้ให้กับครอบครัว และชุมชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 3) การพึ่งตนเองทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources Self-reliance: R) หมายถึง ประชากรในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันกับสภาพแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน มีการร่วมมือช่วยกันรักษาอนุรักษ์ธรรมชาติไว้ได้อย่างอุดมสมบูรณ์ และรู้จักใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาทดแทนสิ่งที่ขาดหายไปได้อย่างเกิดประโยชน์อย่างมากที่สุด 4) การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ (Mental Self-reliance: M) หมายถึง ชาวบ้านในชุมชนมีจิตใจที่เข้มแข็ง โดยการยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง รอดพ้นจากวิกฤต และพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง และ 5) การพึ่งตนเองทางด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural Self-reliance: S) หมายถึง มีความสามัคคี ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูล โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัวเป็นแกนนำหลักในการปลูกฝังซึ่งกันและกันแนวทางในกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อเกิดเป็นกลไกประชากรในการขับเคลื่อนชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ และชุมชนสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างมีความสุข

บ้านเคี่ยมพะวง ตำบลปากฉลุย อำเภอนาทม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากอดีตที่ผ่านมามีกระแสนิยมการใช้สมุนไพรของประชาชนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประชาชนมีความใส่ใจในเรื่องสุขภาพมากขึ้น โดยสะสมจากภูมิปัญญาของคนในชุมชนมีการนำสมุนไพรพื้นบ้านมาใช้ในการดูแลสุขภาพ และ ถ่ายทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของปู่ย่า ตายาย ได้แก่ พืชวัตถุหรือพืชพรรณไม้ต่าง ๆ ในท้องถิ่นมาใช้ในการปรุงหรือประกอบเป็นยารักษาโรคพื้นฐาน เช่น รักษาหรือบรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ ท้องผูก ท้องเสียถ่ายพยาธิ เป็นไข้ไออาการแก้ปวดเมื่อย (ยาขยี้เส้น) ขับปัสสาวะ บรรเทาโรคผิวหนัง ท้องอืด ผื่นคันตามผิวหนัง รวมถึงการดัดใช้สารปนเปื้อนในการปลูกพืชสมุนไพร เช่น สารเคมีที่ได้รับจากยาหรือสารเคมีทางการเกษตรกรรม ได้แก่ ยาฆ่าแมลง และยาฆ่าหญ้า ทั้งนี้สอดคล้องกับนโยบายการป้องกันไม่ให้เกิดโรคและการดูแลสุขภาพโดยวิถีธรรมชาติ องค์การอนามัยโลก พบว่า ประชากรทั่วโลกร้อยละ 80 หันมาบริโภคหรือใช้ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติทดแทนยาเคมี แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐแต่ละหน่วยงานให้มีความชัดเจน เพื่อทำหน้าที่ในการดูแลการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประเทศให้เป็นระบบครบวงจร ตั้งแต่ด้านการวิจัยสมุนไพร ด้านการเกษตรเพื่อการส่งเสริมวัตถุดิบที่มีคุณภาพ ด้านมาตรฐาน

และการตลาด โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มมูลค่าการตลาดแก่สมุนไพร โดยในยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้วัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพโดยเน้นให้มีการผลิตวัตถุดิบเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20 ของมูลค่าการตลาด และเน้นให้มีการปลูกสมุนไพรให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการเกษตรระบบปลอดภัย GAP (Good Agricultural Practice) รวมถึง Organic นอกจากนี้ ยังเกิดปัญหาการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรแก่เกษตรกรขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ และการสนับสนุนในการอาชีพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สุทธิรักษ์ ผลเจริญ, 2564) ตลอดจนการจัดการในด้านต่าง ๆ ของชุมชน

จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญและสนใจศึกษาเรื่องศึกษานวัตกรรมการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง บ้านเคี่ยมพะาะ ตำบลปากฉลุย อำเภอดงขาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการสามารถพึ่งตนเองในยุคเศรษฐกิจตกต่ำ เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางสังคมให้เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตร่วมกันกับสภาพบริบทแวดล้อมในชุมชนได้อย่างอย่างสมดุล และการนำไปต่อยอดประยุกต์ใช้ในสร้างนวัตกรรมการจัดการชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทเกี่ยวกับการจัดการชุมชนพึ่งตนเองบ้านเคี่ยมพะาะ ตำบลปากฉลุย อำเภอดงขาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางเลือกในการสร้างนวัตกรรมการจัดการชุมชนพึ่งตนเองบ้านเคี่ยมพะาะ ตำบลปากฉลุย อำเภอดงขาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขตการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและบทบาทต่อการพัฒนาชุมชน และสนับสนุนกิจกรรมชุมชน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 3 คน 2) หน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย สำนักงานเกษตรอำเภอดงขาง คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนปรับปรุงคุณภาพไม้ผลเพื่อการส่งออก คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์สัจจะ จำนวน 3 คน 3) คณะกรรมการกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 3 คน 4) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 3 คน และ 5) ประชาชน จำนวน 3 คน จำนวนทั้งสิ้น 15 คน ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ มี

อายุมากกว่า 20 ปี และเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และสนับสนุนกิจกรรมชุมชน ไม่นต่ำกว่า 5 ปี

1.2 แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีการจัดการชุมชน การพึ่งตนเอง การสร้างนวัตกรรมการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มตัวอย่าง

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาชุมชน ด้านการจัดการชุมชน ด้านกิจกรรมชุมชน ด้านภาษา และด้านวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach, L. J. , 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพนำไปใช้ได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546) และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) บริบทที่เกี่ยวกับการจัดการชุมชน 3) นวัตกรรมจัดการชุมชนพึ่งตนเอง และ 4) กลยุทธ์ทางเลือกในการสร้างนวัตกรรมจัดการชุมชนพึ่งตนเอง

3. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 บริบทที่เกี่ยวกับการจัดการชุมชน และนวัตกรรมจัดการชุมชนพึ่งตนเอง (สัมภาษณ์เชิงลึก) และระยะที่ 3 กลยุทธ์ทางเลือกในการสร้างนวัตกรรมจัดการชุมชนพึ่งตนเอง ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในรูปแบบพรรณนา และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

1. การศึกษาบริบทที่เกี่ยวกับการจัดการชุมชนพึ่งตนเองบ้านเคี่ยมพะเยา ตำบลปากฉลุย อำเภอดงหลวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานบ้านเคี่ยมพะเยา

1) ประวัติชุมชน เกิดจากการแยกตัวของหมู่บ้านมาจาก หมู่ที่ 4 บ้านหน้าตำบลปากฉลุย อำเภอดงหลวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งคำว่า “เคี่ยมพะเยา” จากศึกษาทราบว่าประวัติความเป็นมาเกิดในสมัยก่อนในพื้นที่บริเวณแห่งนี้ส่วนใหญ่มีลักษณะป่าดิบชื้นที่มีต้นเคี่ยมเป็นจำนวนมาก

2) อาณาเขต ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 5 ตำบลปากฉลุย อำเภอดำรง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของที่ว่าการอำเภอดำรง อำเภอดำรง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3) ลักษณะภูมิประเทศ มีลักษณะภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ภูเขา มีที่ราบเป็นบางส่วน สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย เหมาะสำหรับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

4) ลักษณะภูมิอากาศ มีสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย รวมทั้งมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทย

5) จำนวนประชากร มีประชากรทั้งสิ้นประมาณจำนวน 1,140 คน แบ่งออกเป็น 375 ครัวเรือน แยกเป็น ประชากรผู้ชายประมาณ 620 คน ประชากรผู้หญิงประมาณ 520 คน จำนวนผู้สูงอายุประมาณ 152 คน และคนพิการประมาณ 15 คน

6) โครงสร้างพื้นฐาน มีถนนสายหลักที่สำคัญ คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4032 เป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงระหว่างอำเภอดำรง และอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 และน้ำประปาใช้ในชุมชน

7) เศรษฐกิจ มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้นประมาณ 71,656 ไร่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง สะตอ และการเลี้ยงสัตว์

8) สังคม ประเพณีและวัฒนธรรม ชาวบ้านที่มาตั้งถิ่นฐานทั้งหมดเป็นคนต่างถิ่น จากทั่วทุกอำเภอในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และส่วนหนึ่งได้อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งนับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ มีประเพณีและวัฒนธรรมสำคัญ ได้แก่ สงกรานต์ สารทเดือนสิบ

1.2 การจัดการชุมชนพึ่งตนเองบ้านเคี่ยมพะาะ

1) การพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี (Technological Self-reliance: T) ชุมชนมีการปรับรูปแบบการใช้เทคโนโลยีจากภูมิปัญญาพื้นบ้านนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในชุมชน โดยมีจัดกิจกรรมร่วมแรงร่วมใจสร้างฝายกันน้ำจากไม้ไผ่ เพื่อเป็นการยกระดับน้ำขึ้นในการกักเก็บน้ำ และน้ำยังสามารถไหลผ่านได้ตลอดเวลา ในกิจกรรมการค้าขายภายในชุมชนใช้รูปแบบออนไลน์ เช่น LINE และ FACEBOOK

2) การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Self - reliance: E) เนื่องจากชุมชนบ้านเคี่ยมพะาะนิยมปลูกพืชทางเศรษฐกิจ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง และสะตอ ทำให้ชุมชนไม่ได้รับผลกระทบ จากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำมากนัก อีกทั้งในปัจจุบันได้มีตลาดรองรับพืชเศรษฐกิจทุเรียนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น และชุมชนมีการรวมกลุ่มทางการเกษตรเพื่อพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร คือ กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปผลไม้เพื่อ

การส่งออก และมีการปลูกพืชผัก และเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเองภายในครอบครัว ทำให้ลดภาระรายจ่ายบางส่วนในครัวเรือน

3) การพึ่งตนเองทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources Self-reliance: R) ชาวบ้านมีความตระหนักถึงความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำ ป่า ไม้ จึงมีการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำซึ่งเป็นป่าน้ำซับ การทำฝายกั้นน้ำเพื่อใช้อุปโภคบริโภคและการเกษตร และการเฝ้าระวังภัยพิบัติจากธรรมชาติ ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพร ทัศนคติต่อการใช้สมุนไพร และการรับรู้ประโยชน์จากการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ เช่น การนำพืชวัตถุหรือพืชพรรณไม้ต่าง ๆ ในท้องถิ่นมาใช้ในการปรุงหรือประกอบเป็นยารักษาโรคพื้นฐาน เพื่อรักษาหรือบรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ ท้องผูก ท้องเสียถ่ายพยาธิ เป็นไข้ ไอ อาการแก้ปวดเมื่อย (ยาขยี้เส้น) ขับปัสสาวะ บรรเทาโรคผิวหนัง ทวารหนัก ผื่นคันตามผิวหนัง กลาก เกลื้อน หิด ผี แผลทั่วไป แผลไฟไหม้ แผลงัดต่อย เจ็บคอ และเพื่อบำรุงร่างกายหรือบำรุงโลหิต

4) การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ (Mental Self-reliance: M) ชาวบ้านยึดหลักหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเดินทางสายกลาง มีความรู้ทั้งในด้านความรอบรู้ รอบคอบและความระมัดระวัง และเป็นคนดีมีคุณธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต การมีสติปัญญาและความเพียร โดยมีวิธีปฏิบัติที่สำคัญ 3 ประการ คือ ความพอประมาณ การมีเหตุผล และการสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัวเอง ซึ่งนำไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง รอดพ้นจากวิกฤตและพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง

2.5 การพึ่งตนเองทางด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural Self-reliance: S) มีสำนักสงฆ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย สงบสุข มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์สัจจะ กลุ่มทางการเกษตร และกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ภายในชุมชนมีศาลาเอนกประสงค์ที่สามารถรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า

“ชาวบ้านในบ้านเคี่ยมเพาะมีแนวทางการดำรงชีวิตยึดหลักหลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลที่ 9 ได้พระราชทาน เพื่อชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตโดยไม่ทำอะไรเกินตัว รอบคอบ ไม่ประมาท ดำรงชีวิตอย่างสมถะ และสามัคคี ซึ่งจะนำพารอดพ้นภาวะวิกฤตต่าง ๆ และนำไปสู่ความสุข” (คณะกรรมการกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.), 2564)

“ชุมชนมีการรวมกลุ่มทางการเกษตรเพื่อพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร คือ กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปผลไม้เพื่อการส่งออก และมีการปลูกพืชผัก และเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเองภายในครอบครัว ทำให้ลดภาระรายจ่ายบางส่วนในครัวเรือน และผู้คนในชุมชนยังมีวิถีการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมากนัก โดยยังยึดหลักความความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เพื่ออาศัยอยู่

กับสภาพแวดล้อมที่รายล้อมโดยธรรมชาติ เน้นการพึ่งตนเอง” (คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนปรับปรุงคุณภาพไม้ผลเพื่อการส่งออก, 2564)

“ชุมชนยังมีการจัดกิจกรรมปลูกต้นไม้เนื่องในวันสำคัญ กิจกรรมพัฒนาทำความสะอาดทางสาธารณะและที่สาธารณะของหมู่บ้าน และการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” (ผู้นำชุมชน, 2564) และ

“ชาวบ้านในชุมชนยังมีการทำน้ำหมักชีวภาพจากเศษอาหารในครัวเรือน มาใช้ในการพ่นฉีดหน้าดินเพื่อแก้ปัญหาดินเสื่อมสภาพ มีกิจกรรมการค้าขายภายในชุมชน การใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ และมักนิยมใช้แอปพลิเคชัน LINE และ FACEBOOK ในการติดต่อสื่อสาร ซื้อขาย พืชผักผลไม้ของครัวเรือนตนเองผ่านระบบออนไลน์ ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว แม่นยำ อีกทั้งยังสามารถตรวจสอบสินค้าจากรูปภาพ หรือวิดีโอ ก่อนรับสินค้าได้อีกด้วย” (ปราชญ์ชาวบ้าน, 2564)

2. การศึกษากลยุทธ์ทางเลือกในการสร้างนวัตกรรมการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง บ้านเคี่ยมเพาะ ตำบลปากฉลุย อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า จากการสนทนากลุ่มสรุปได้ ดังนี้

2.1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO)

1) ส่งเสริมการจัดการอบรมการซื้อขายสินค้าแบบออนไลน์จากนำชุมชนหรือบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อสร้างช่องทางสร้างรายได้ และกระจายรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพในหมู่บ้านชุมชน โดยการอบรมให้ความรู้การประกอบอาชีพมีทางเลือกในการประกอบอาชีพตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ รวมทั้งจัดตั้งตลาดกลางหรือตลาดนัดกลางของหมู่บ้าน พัฒนาผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านชุมชนเพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาด และการส่งเสริมให้มีการจ้างงานในหมู่บ้าน

2) นำนโยบายจากภาครัฐมาพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนร้านค้าหรือสหกรณ์ชุมชนรับโครงการคนละครึ่งหรือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อลดค่าใช้จ่ายครัวเรือน

3) มีการการทำลงนามความร่วมมือ MOU สถานศึกษาเพื่อสร้างความร่วมมือในการให้ความรู้นำมาพัฒนาชุมชนให้ครอบคลุมทุกมิติ

4) มีการส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาโมเดลโคก หนอง นา นำมาบูรณาการจัดการพึ่งตนเองเป็นโมเดล New Normal

5) มีการการขับเคลื่อนสมาชิกในชุมชนร่วมกันสร้างแหล่งกักเก็บน้ำเพิ่มมากขึ้น

6) ส่งเสริมการลดใช้สารเคมี และพัฒนาการหมักปุ๋ยชีวภาพเพื่อใช้ในการทำเกษตรกรรมเพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

7) สร้าง Young Smart Farmer (YSF) เพื่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความสนใจเกี่ยวกับการทำอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้นเพื่อทดแทน และสืบสานภูมิปัญญาจากเกษตรกรรุ่นเก่า

8) มีการเปิดรับการนำเสนอโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนโดยไม่ต้องรอการสนับสนุนการจัดการทรัพยากรจากภาครัฐ และเอกชน

2.2 กลยุทธ์ เชิงแก้ไข (WO)

1) ประสานหน่วยงานของรัฐเข้ามาแนะนำอาชีพเสริมโดยชาวบ้านไม่ต้องเดินทางออกไปภายนอกหมู่บ้าน หรือการอบรมผ่านระบบออนไลน์เพื่อนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพึ่งพาตนเอง

2) ผู้นำชุมชนระดมทุนจัดซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์ เพื่อใช้ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้กับสมาชิกในชุมชน โดยการดูแลจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

3) สร้างจุดขนส่งสินค้า/กระจายสินค้า ภายในชุมชนโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง

4) พัฒนาและปรับปรุงถนนสายหลักและสายรองในหมู่บ้านเพื่อการคมนาคมที่สะดวก

2.3 กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)

1) ส่งเสริมการเพาะปลูกพืชที่หลากหลายสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ทุกฤดูกาล และเพาะปลูกสมุนไพรเพื่อเป็นยารักษาเบื้องต้น

2) ส่งเสริมการไตร่ตรองข่าวสารทาง Line ก่อนส่งต่อและนำไปเผยแพร่ข้อมูล

3) ส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวและแลกเปลี่ยนวิถีคิดเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษากับเยาวชนพัฒนาคุณภาพชีวิต การใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสได้รับการศึกษา รวมทั้งมอบทุนการศึกษา

4) จัดกิจกรรมแข่งขันกีฬา ส่งเสริมออกกำลังกายเป็นประจำทุกปี และพัฒนาและปรับปรุงสถานที่ออกกำลังกายของหมู่บ้าน

5) จัดกิจกรรมรณรงค์ป้องกันยาเสพติดในหมู่บ้าน

2.4 กลยุทธ์แก้วิกฤต (WT)

1) จัดตั้งหน่วยงานอนามัยในชุมชนและนำความรู้จากสมุนไพรมานำใช้ในการรักษา

2) มีการวางแผนในการขอใช้งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน เช่น การจัดทำโครงการ/กิจกรรม ตามความต้องการของหมู่บ้าน

อภิปรายผล

จากการศึกษา สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. บริบทที่เกี่ยวกับการจัดการชุมชนพึ่งตนเองบ้านเคี่ยมพะเยา ตำบลปากฉลุย อำเภอน้ำหนาว จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากพื้นที่ทางไกลสังคมเมือง แต่ในทางกลับกันชาวบ้านในชุมชนได้สั่งสมบทเรียน ความรู้ ภูมิปัญญา ความตระหนัก แรงจูงใจในการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง เพื่อการขับเคลื่อนสร้างนวัตกรรมจัดการชุมชนพึ่งตนเองบ้านเคี่ยมพะเยา โดยอาศัยการร่วมมือของคนในชุมชนเป็นหลัก ภายใต้การดำเนินงานผ่านการกำหนด “นโยบายชุมชนพึ่งตนเองบ้านเคี่ยมพะเยา” จากทางเลือกแนวทางคิดหรือกระบวนการวิธีคิดใหม่ ที่เกิดขึ้นจากถอดบทเรียนชุมชน เพื่อนำมาพัฒนาสิ่งที่ขาดหายไป หรือทดแทนสิ่งที่ไม่มีจากการพึ่งตนเองเพื่อให้ครอบคลุมทุกมิติของชุมชนในทุกด้าน และในบริบทที่เกี่ยวกับการจัดการชุมชนพึ่งตนเองบ้านเคี่ยมพะเยา ด้านเทคโนโลยี โดยชุมชนมีการปรับรูปแบบการใช้เทคโนโลยีจากภูมิปัญญาพื้นบ้านนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในชุมชน สร้างฝายกั้นน้ำจากไม้ไผ่ เพื่อเป็นการยกระดับน้ำขึ้นในการกักเก็บน้ำ ด้านเศรษฐกิจ มีตลาดรองรับพืชเศรษฐกิจทุเรียนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น และชุมชนมีการรวมกลุ่มทางการเกษตรเพื่อพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร ด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีความตระหนักถึงความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรน้ำมีการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำซึ่งเป็นป่าน้ำซับ การทำฝายกั้นน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและการเกษตร และการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ ด้านจิตใจ ยึดหลักหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง รอดพ้นจากวิกฤตและพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง และด้านสังคมและวัฒนธรรม มีสำนักสงฆ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และจัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ดังที่ สุภาวดี เพชรชนะ ได้กล่าวถึงชุมชนบ้านมั่นคงสวนพลูเดิมเป็นชุมชนแออัดบุกรุกบนที่ดินของกรมธนารักษ์ ต่อมาได้ประสบเหตุอัคคีภัยในชุมชน ทำให้คนในชุมชนผู้มีรายได้น้อย ต้องร่วมมือกันในการจัดหาที่อยู่อาศัยเพื่อความมั่นคงของตนเอง จนเกิดการรวมกลุ่ม และจัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์ และจดทะเบียนในรูปของสหกรณ์เพื่อยื่นขอกู้เงินสร้างที่อยู่อาศัยกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) โดยมีการสนับสนุนงบประมาณพัฒนาระบบสาธารณูปโภคในชุมชน เกิดการมีส่วนร่วมในการร่วมมือกันต่อสู้ให้ได้มาซึ่งที่อยู่อาศัยตามความต้องการและสภาพวิถีชีวิตเดิมของชุมชน จนสามารถจัดตั้ง

เป็นชุมชนใหม่ในชื่อชุมชนบ้านมั่นคงสวนพลู มีการประสานงานกับภาคีเครือข่ายภายนอกชุมชน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยชุมชนมีกระบวนการจัดการตนเอง 4 กระบวนการ หมายถึง การกำหนดกฎระเบียบของชุมชน การบริหารจัดการชุมชน การรักษาความปลอดภัยในชุมชน และการสนับสนุนกลุ่มในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยส่งผลให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วม เรียนรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และพึ่งตนเองได้ เกิดความรัก ความสามัคคีขึ้นในชุมชน ด้วยความร่วมมือร่วมใจกันในการบริหารจัดการชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง พึ่งพิงหน่วยงานภายนอกให้น้อยที่สุด และสามารถดูแลตนเองได้อย่างยั่งยืน (สุภาวดี เพชรชนะ, 2558) และชานนท์ โกมลมาลย์ กล่าวถึงกระบวนการในการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเกิดจาก 1) การสร้างแนวคิดใหม่ด้วยการทำความเข้าใจความต้องการทางสังคมและเสนอทางออกในเบื้องต้นแนวคิดใหม่ที่ว่านี้อาจได้มาจากประสบการณ์ตรงของตัวผู้สร้างนวัตกรรม หรือจากการมีส่วนร่วมรับฟังปัญหาและทัศนะของบุคคลหรือกลุ่มคนอื่น ๆ หรืออาจสังเคราะห์จากการพูดคุยอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหนึ่ง ๆ ด้วยตัวเอง 2) การพัฒนาและนำร่องความคิดเป็นขั้นตอนของการเลือกสรรวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เห็นว่าเป็นไปได้มากที่สุด และทดลองนำวิธีการดังกล่าวไปปฏิบัติจริง จุดเด่นของนวัตกรรมทางสังคมหมายถึง การมองเห็นความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน 3) การประเมินผลและขยายขอบเขตของนวัตกรรมที่มีผลดีในทางปฏิบัติ ขั้นตอนนี้จำเป็นต้องอาศัยวิสัยทัศน์ และความสามารถในการวางแผนงานในระยะยาว รวมทั้งต้องพึ่งพิงการระดมทรัพยากรทั้งในรูปของเงิน และแรงสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งประชาชนทั่วไป รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและองค์กร 4) การเรียนรู้และการพัฒนา หมายถึง การเรียนรู้ที่จะดัดแปลงแนวคิด ผู้พัฒนานวัตกรรมจึงจำเป็นต้องทบทวนถึงประสบการณ์และความรู้ต่างๆ ที่ได้รับระหว่างกระบวนการสร้างนวัตกรรมอยู่เสมอ เพื่อให้มีความพร้อมในการนำความรู้เหล่านั้นมาปรับปรุงหรือดัดแปลงนวัตกรรมต่อไปในระยะยาว (ชานนท์ โกมลมาลย์, 2561)

2. กลยุทธ์ทางเลือกในการสร้างนวัตกรรมจัดการชุมชนพึ่งตนเองบ้านเคี่ยมเพาะ ตำบลปากฉลุย อำเภอลำดอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ได้แก่ ส่งเสริมการจัดการอบรมการซื้อขายสินค้าแบบออนไลน์ เพื่อสร้างช่องทางสร้างรายได้ และกระจายรายได้ รวมทั้งจัดตั้งตลาดกลางหรือตลาดนัดกลางของหมู่บ้าน พัฒนาผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านชุมชน กลยุทธ์ เชิงแก้ไข (WO) ได้แก่ ประสานหน่วยงานของรัฐเข้ามาแนะนำอาชีพเสริม และสร้างจุดขนส่งสินค้า/กระจายสินค้า ภายในชุมชนโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) ได้แก่ ส่งเสริมการเพาะปลูกพืชที่หลากหลายสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ทุกฤดูกาล และเพาะปลูกสมุนไพรเพื่อเป็นยารักษาเบื้องต้น และ กลยุทธ์แก้วิกฤต (WT) ได้แก่ จัดตั้งหน่วยงานอนามัยในชุมชนและนำความรู้จากสมุนไพรมาใช้ในการรักษา และขอใช้

งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ดังที่ นพวรรณ พิงพา กล่าวถึงการจัดการเชิงนวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจในประเทศไทย ด้านกระบวนการจะพบถึงตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน ในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกของประเทศไทย ได้แก่ การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ อาทิ ระบบบัญชี ระบบคลังสินค้า ระบบควบคุมการผลิต ระบบการดูแลลูกค้า เป็นต้น มาใช้ และการมีการวิจัยและพัฒนาการพัฒนานวัตกรรมที่อยู่เสมอ และด้านกลยุทธ์ จะพบถึงตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกของประเทศไทย ได้แก่ มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมก่อนวางแผนธุรกิจ มีการทบทวนแผนธุรกิจและการดำเนินกิจการสม่ำเสมอเพื่อปรับกลยุทธ์ให้ทันสถานการณ์ และมีการพัฒนากลยุทธ์ใหม่ๆ เสมอเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ทั้งนี้ วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการจัดการเชิงนวัตกรรมไม่มากนัก ทั้ง ๆ ที่ ผ่านมากกว่า 5 ของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 เป็นนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ 16 ประเด็น เศรษฐกิจฐานราก (พ.ศ. 2561 - 2580) ยังไม่สามารถยกระดับและ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมในระดับเศรษฐกิจฐานรากเป็นโจทย์ที่สำคัญยิ่งของหน่วยงาน ภาครัฐที่ต้องเร่งพัฒนาการจัดการเชิงนวัตกรรมเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ (นพวรรณ พิงพา, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บริบทที่เกี่ยวกับการจัดการชุมชนพึ่งตนเองบ้านเคี่ยมพะเยา ตำบลปากฉลุย อำเภอดำรง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เกิดจากการแยกตัวของหมู่บ้านมาจาก หมู่ที่ 4 บ้านหน้า ตำบลปากฉลุย อำเภอดำรง มีการประกอบอาชีพทางการเกษตร และการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีการอพยพมาจากทั่วทุกอำเภอ และส่วนหนึ่งอพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ มีประเพณีและวัฒนธรรม คือ สงกรานต์ สารทเดือนสิบ และการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม กลยุทธ์ทางเลือกในการสร้างนวัตกรรมจัดการชุมชนพึ่งตนเองบ้านเคี่ยมพะเยา ตำบลปากฉลุย อำเภอดำรง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก (SO) คือ ส่งเสริมการจัดการอบรมการซื้อขายสินค้าออนไลน์ การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมการตลาดใช้สารเคมี กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) คือ สร้างความร่วมมือจากภาครัฐด้านอาชีพ และสร้างจุดชนส่งสินค้า/กระจายสินค้าในชุมชนโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) คือ ส่งเสริมการเพาะปลูกพืชที่หลากหลายเก็บเกี่ยวได้ทุกฤดูกาล และสมุนไพรรักษาโรค และกลยุทธ์แก้วิกฤต (WT) คือ จัดตั้งหน่วยงานอนามัยโดยนำความรู้จากสมุนไพรมารักษาดูแลสุขภาพ และขอใช้งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ข้อเสนอแนะในการนำ

ผลการวิจัยไปใช้คือ ผู้นำชุมชน หรือกลุ่มในชุมชนควรมีการศึกษาใช้เครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เพื่อนำประเด็นมาใช้ในการพัฒนาชุมชน และองค์กรภาครัฐ เข้ามาให้คำแนะนำเผยแพร่องค์ความรู้เพื่อให้ชุมชนได้รับความรู้ในการพึ่งตนเองมากยิ่งขึ้น และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรศึกษานวัตกรรมการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง ด้านอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มอาชีพมีพัฒนาการ และรูปแบบจัดการตนเองของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.). (20 มีนาคม 2564). นวัตกรรมจัดการชุมชนพึ่งตนเอง บ้านเคี่ยมพะเยา ตำบลปากฉลุย อำเภอดงหลวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (ขวัญฤทัย นาคกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนปรับปรุงคุณภาพไม้ผลเพื่อการส่งออก. (24 มีนาคม 2564). นวัตกรรมจัดการชุมชนพึ่งตนเอง บ้านเคี่ยมพะเยา ตำบลปากฉลุย อำเภอดงหลวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (ขวัญฤทัย นาคกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ชานนท์ โกมลมาลย์. (2561). นวัตกรรมทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะโดยการมีส่วนร่วมของเด็ก และเยาวชน. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 26(1), 120-145.
- นพวรรณ พึ่งพา. (2563). การจัดการเชิงนวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ระยอง เศรษฐกิจ ภาคตะวันออกของประเทศไทย. ใน สนับสนุนโดยทุนอุดหนุนการวิจัย คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ . มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ประเวศ วะสี. (2546). นวัตกรรมสังคมทางเลือกเพื่อประเทศไทยรอด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ดี.
- ปราชญ์ชาวบ้าน. (24 มีนาคม 2564). นวัตกรรมจัดการชุมชนพึ่งตนเอง บ้านเคี่ยมพะเยา ตำบลปากฉลุย อำเภอดงหลวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (ขวัญฤทัย นาคกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้นำชุมชน. (24 มีนาคม 2564). นวัตกรรมจัดการชุมชนพึ่งตนเอง บ้านเคี่ยมพะเยา ตำบลปากฉลุย อำเภอดงหลวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (ขวัญฤทัย นาคกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). ประเด็นการศึกษาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ในเอกสารการสอน ชุติวิสาสัมมนาไทยคดีศึกษา หน่วยที่ 6. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). ถอดรหัส นวัตกรรม สสส. เล่ม 2 ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพื่องฟ้า พรินติ้ง.
- สุทธิรักษ์ ผลเจริญ. (2564). โครงการหมู่บ้านสมุนไพรทำฉาง: โครงการหมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำปีงบประมาณ 2564. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2566 จาก <https://lifeandsciencenews.com/?p=1649>
- สุภาวดี เพชรชนะ. (2558). กระบวนการจัดการตนเองของชุมชนบ้านมั่นคงสวนพลู เขตสาทร กรุงเทพมหานคร. ใน ดุษฎีนิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน . มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Cronbach, L. J. . (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York:: Harper Collins. Publishers. (pp.202-204).

**ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับ
ชีวิตจริงที่มีต่อความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และเจตคติ
ต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5***

**EFFECTS OF LEARNING BASED ON REALISTIC MATHEMATICS
EDUCATION TO MATHEMATICAL CONNECTION ABILITY AND
ATTITUDE TOWARDS MATHEMATICS OF PRATHOMSUKSA FIVE
STUDENTS**

ศิริประภา สุนทรนนท์*, สุนิสา สุมิตรณะ

Siraprapa Suntronnun, Sunisa Sumirattana

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

*Corresponding author E-mail: eve.siraprapa30@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง 2) เปรียบเทียบความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 33 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่มโดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 14 คาบ เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง แบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ และแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ t – test Dependent Samples และ t – test One Sample ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงสูงกว่าก่อนได้รับการ

* Received February 4, 2023; Revised February 10, 2023; Accepted March 14, 2023

จัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 14.97 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.85 และ 3) เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: แนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง, ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์, เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

Abstract

The purposes of this research are as follows: (1) to compare the mathematical connection ability of students before and after learning; (2) to compare the mathematical connection ability of students after learning with a 70% criterion; and (3) to compare the attitudes of students toward mathematics before and after learning. The subjects of this study were 33 Grade Five students at Watboth School in Singburi. They were randomly selected using cluster random sampling. The experiment lasted for 14 periods. The instruments used in this research were Realistic Mathematics Education lesson plans, the mathematical connection ability test and the attitude towards mathematics test. The tools use in this study include a t - test for Dependent Samples and a t - test for One Sample were employed in analyzing the data. The findings were as follows: (1) the mathematical connection ability of students in the experimental group after learning was statistically higher than before learning with a .05 level of significance; (2) the mathematical connection ability of students in the experimental group after learning was statistically higher than the 70% criterion with a .05 level of significance; and (3) attitudes toward mathematics among students in the experimental group after learning was statistically higher than before learning at the .05 level of significance.

Keyword: Realistic Mathematics Education (RME), Mathematical Connection Ability, Attitudes toward Mathematics

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดอย่างเป็นระบบ รวมไปถึงการตัดสินใจในสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงได้อย่างรอบคอบและสามารถการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์จึงต้องพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านเจตคติ โดยการจัดการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมซึ่งจะช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ ทักษะการแก้ปัญหา การสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยง การให้เหตุผล และการคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์ในแง่ของการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์มาเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ขมนาด เชื้อสุวรรณทวี, 2561)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าคณิตศาสตร์จะมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก แต่จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศวิชาคณิตศาสตร์ได้ 29.99 คะแนน ซึ่งลดลงจากคะแนนเฉลี่ยในปีการศึกษา 2562 ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ย 32.90 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2563) ซึ่งจากผลการทดสอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาแนวทางเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ระบุแนวทางในการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า ผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทตนเองจากการทำหน้าที่เป็นผู้สอนและจัดการเรียนการสอนโดยใช้ตนเองเป็นศูนย์กลาง ยึดตำราและแบบฝึกหัดเป็นหลัก โดยผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเองมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ และช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์จริงซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง (พจนา ทรัพย์สมาน, 2549) ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าผู้สอนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่าการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ผู้สอนจำนวนมากยังคงใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมคือวิธีการสอนแบบบรรยายโดยการให้ผู้เรียนท่องจำและฟังคำอธิบายจากผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งถือว่าเป็นการปิดกั้นแนวความคิดและพัฒนาการทางสมองของผู้เรียน ดังนั้นวิธีการในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการช่วยพัฒนาและกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (เฉลิมพล แก้วสามสี, 2544) นอกจากนี้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือผู้เรียนส่วน

ใหญ่ไม่ค่อยได้พบเจอกับสถานการณ์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับตัวของผู้เรียนมากนัก (สุรสาธ ผาสุข, 2546) จึงส่งผลทำให้ผู้เรียนมองคณิตศาสตร์เป็นเรื่องไกลตัว ไม่มีประโยชน์ และไม่ค่อยสนุกกับการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ รวมไปถึงไม่สามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่ได้เรียนรู้ไปแล้วไปปรับใช้ในสถานการณ์ปัญหาอื่น ๆ หรือสถานการณ์ปัญหาในชีวิตจริงที่มีความแตกต่างไปจากสถานการณ์ที่เคยเรียนในห้องเรียนได้ (จรรยา ภูอุดม, 2544) จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ตระหนักได้ว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่ผู้เรียนยังขาดทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันจึงส่งผลทำให้ผู้เรียนมองไม่เห็นประโยชน์ของวิชาคณิตศาสตร์ที่มีต่อชีวิตจริงและมองว่าคณิตศาสตร์เป็นเรื่องไกลตัวจึงทำให้ผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ (วรรณศิริ หลงรัก, 2553) ดังนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องชี้ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาคณิตศาสตร์ให้มากขึ้น โดยในการจัดการเรียนการสอนผู้สอนควรสอดแทรกทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์รวมกับการเรียนการสอนด้านเนื้อหา ซึ่งผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และผู้สอนควรตั้งคำถามกระตุ้นความคิดของผู้เรียนอยู่เสมอพร้อมกับอธิบายและยกตัวอย่างการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ปัญหาที่ใกล้ตัวผู้เรียนอยู่เสมอ (พิมพ์พร อสมภินพงศ์, 2562)

ดังนั้นการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์มาปรับใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงที่สามารถพบเห็นได้โดยทั่วไป ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาคณิตศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น ตลอดจนตระหนักและเห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์อื่น ๆ ได้ ส่งผลให้คณิตศาสตร์จะเป็นวิชาที่มีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น (อัมพร ม้าคนอง, 2559) นอกจากนั้นการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ยังเป็นทักษะที่สำคัญที่ผู้เรียนควรจะต้องเรียนรู้และพัฒนาให้เกิดขึ้นกับตัวของผู้เรียนเองเพราะเมื่อผู้เรียนมีทักษะการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์แล้วนั้นจะส่งผลทำให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาต่าง ๆ ในวิชาคณิตศาสตร์และในศาสตร์อื่น ๆ ได้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนตระหนักได้ว่าคณิตศาสตร์มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551)

ปัจจุบันมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้หลายรูปแบบที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และการสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง (Realistic Mathematics Education: RME) พบว่า เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่นำสถานการณ์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรือบริบทในชีวิตจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้น

ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ โดยกระบวนการเรียนรู้ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกันหาแนวทางเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ผู้สอนกำหนดให้โดยจะใช้วิธีการสร้างแบบจำลองทางความคิดขึ้นเพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้สถานการณ์ปัญหาดังกล่าว จากนั้นผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันอภิปรายแบบจำลองทางความคิดที่ผู้เรียนสร้างขึ้นจนสามารถพัฒนาไปสู่การค้นพบหรือการสร้างองค์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ต่อไป ซึ่งแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงมีลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) การใช้สถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบริบทในชีวิตจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้ซึ่งการใช้สถานการณ์ปัญหาที่สร้างจากประสบการณ์จริงของผู้เรียนจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น 2) การใช้แบบจำลอง ผู้เรียนสร้างหรือพัฒนาแบบจำลองทางความคิดขึ้นเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการแก้ปัญหาจนสามารถพัฒนาไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ 3) การสร้างผลงาน ผู้เรียนควรได้รับโอกาสในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเองอย่างอิสระ 4) การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนด้วยกันถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 5) การบูรณาการอย่างหลากหลายระหว่างสาระการเรียนรู้หรือหน่วยการเรียนรู้ (ชานนท์ จันทรา, 2550) จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำสถานการณ์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับบริบทในชีวิตจริงหรือชีวิตประจำวันของผู้เรียนมาเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการเรียนรู้ จากนั้นผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือแก้ไขสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวด้วยตนเองด้วยวิธีการสร้างแบบจำลองทางความคิดของตนเองขึ้นมา จากนั้นผู้เรียนนำคำตอบที่ได้มาอภิปรายร่วมกันเพื่อนำไปสู่การค้นพบและการสร้างองค์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ต่อไป ซึ่งการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมาย เห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงกับเกณฑ์ร้อยละ 70

3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของผู้เรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Design) แบบ One Group Pretest – Posttest Design คือ เป็นการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียวและมีการจัดการทดสอบก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 4 ห้องเรียน มีผู้เรียนจำนวน 129 คน ซึ่งมีการจัดชั้นเรียนแบบความสามารถ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนผู้เรียน 33 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม (Sampling Unit)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง เรื่อง ปริมาตรและความจุของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 แผน ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวได้ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ (IOC) เท่ากับ 1.00

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ ซึ่งแบบทดสอบดังกล่าวได้ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.80

3. แบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ โดยเป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย จำนวน 25 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรู้สึกรักต่อวิชาคณิตศาสตร์ 2) ด้านความรู้สึกรักต่อบรรยากาศในห้องเรียน 3) ด้านความรู้สึกรักต่อผู้สอน 4) ด้านความพอใจในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และ 5) ด้านประโยชน์ที่ได้รับหลังการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแบบวัดดังกล่าวได้ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือโดยการหา

ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม (IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 – 1.00 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) จำนวน 1 คาบเรียนกับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ จำนวน 5 ข้อ และแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 25 ข้อ

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง เรื่อง ปริมาตรและความจุของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใช้เวลา 12 คาบเรียน คาบละ 50 นาที

3. ทำการทดสอบหลังเรียน (Post - test) จำนวน 1 คาบเรียนกับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นแบบวัดชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

4. ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติและโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้วิธีการทางสถิติแบบ t – test for dependent samples

2. เปรียบเทียบความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้วิธีการทางสถิติแบบ t – test for one sample

3. เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้วิธีการทางสถิติแบบ t – test for dependent samples

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้วิธีการทางสถิติแบบ t – test for dependent samples แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง

กลุ่มตัวอย่าง	n	k	$\bar{x}$	S.D.	t
ก่อนการจัดการเรียนรู้	33	20	4.64	1.85	29.08*
หลังการจัดการเรียนรู้	33	20	14.97	1.90	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t – test for one sample แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงกับเกณฑ์ร้อยละ 70

กลุ่มตัวอย่าง	n	k	$\bar{x}$	S.D.	$\mu_0 (70\%)$	t
หลังการจัดการเรียนรู้	33	20	14.97	1.90	14	2.94*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 14.97 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.85

3. ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้สถิติ t – test for dependent samples แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง

เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์	n	k	$\bar{x}$	S.D.	t
ก่อนการจัดการเรียนรู้	33	75	55.36	6.04	18.99*
หลังการจัดการเรียนรู้	33	75	73.33	1.29	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ผลแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง จำแนกตามลักษณะพฤติกรรม

รายการประเมิน	ก่อนการจัดการเรียนรู้			หลังการจัดการเรียนรู้		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความรู้สึกรู้สึกต่อวิชาคณิตศาสตร์	2.29	0.63	ปานกลาง	2.92	0.28	มาก
2. ด้านความรู้สึกรู้สึกต่อบรรยากาศในห้องเรียน	2.19	0.64	ปานกลาง	2.92	0.27	มาก
3. ด้านความรู้สึกรู้สึกต่อผู้สอน	2.24	0.61	ปานกลาง	2.93	0.26	มาก
4. ด้านความพอใจในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	2.13	0.63	ปานกลาง	2.93	0.25	มาก
5. ด้านประโยชน์ที่ได้รับหลังจากการจัดการเรียนรู้	2.21	0.68	ปานกลาง	2.96	0.19	มาก

จากตารางที่ 4 เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์แต่ละด้านของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและมีระดับเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมากทุกด้าน

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงที่มีต่อความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 14.97 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.85 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรือบริบทในชีวิตจริงที่ผู้เรียนรู้จักและคุ้นเคย โดยให้ผู้เรียนออกแบบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองด้วยแบบจำลองที่ผู้เรียนสร้างขึ้น พร้อมเปิดโอกาสให้

ผู้เรียนนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่มีความแตกต่างกัน จากนั้นผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันอภิปรายจนนำไปสู่การค้นพบหรือการสร้างองค์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ได้ต่อไป โดยในแต่ละกิจกรรมการจัดการเรียนรู้จะสิ้นสุดด้วยการให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดที่เป็นสถานการณ์ในบริบทชีวิตจริงเพื่อให้ผู้เรียนเห็นการเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับชีวิตจริงมากขึ้น (อัญพิมลจันทร์นุ้ม, 2560) ซึ่งการเลือกใช้สถานการณ์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนจะเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียนมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนจะเห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์ในแง่ของการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ในขณะเดียวกันการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการนำคณิตศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือในชีวิตจริงที่สามารถพบเห็นได้โดยทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจพร สว่างศรี ที่กล่าวว่า การเลือกใช้สถานการณ์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้โดยการเลือกใช้วิธีการที่ไม่เป็นทางการมาใช้ในการหาคำตอบได้นั้นจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงยังช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์หรือประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาในบริบทต่าง ๆ (เบญจพร สว่างศรี, 2565) ที่มีความหลากหลายได้มากขึ้นอีกด้วย (ณัฐดนัย โสทะ, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์นั้นผู้สอนอาจให้สถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนสอดแทรกในการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นการนำความรู้และกระบวนการทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาใหม่หรือการนำความรู้และกระบวนการทางคณิตศาสตร์มาใช้เพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดขึ้นซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเห็นการเชื่อมโยงของคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุธินันท์ บุญพัฒนาภรณ์ ที่พบว่า ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นมีความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์มากกว่าร้อยละ 60 ของผู้เรียนทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้เรียนมีความตระหนักในคุณค่าของคณิตศาสตร์อยู่ในระดับค่อนข้างมาก (สุธินันท์ บุญพัฒนาภรณ์, 2561)

2. เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของผู้เรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิด

กระบวนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่ง พัสสรณ์ วิวรรณมงคล กล่าวว่า วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม และได้ฝึกทักษะการคิดโดยมีสถานการณ์ปัญหาที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและเป็นสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนจะส่งผลทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นไปด้วยความสนุกสนานส่งผลให้ผู้เรียนอยากเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น นอกจากนี้เมื่อผู้สอนปรับบทบาทและพฤติกรรมการสอนจากเดิมที่เป็นผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้นำเสนอสถานการณ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้ลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยผู้สอนจะมีหน้าที่คอยสังเกตและให้คำแนะนำช่วยเหลือในสิ่งที่ผู้เรียนเกิดปัญหาในระหว่างการทำกิจกรรมเท่านั้น ในขณะเดียวกันผู้สอนจะให้ความสำคัญกับวิธีการแก้ปัญหาของผู้เรียนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอสิ่งที่ตนเองได้ค้นพบซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนานและสามารถเรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ (พัสสรณ์ วิวรรณมงคล, 2563) ได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่ง ลดาวัลย์ แยมครวญ ได้กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนวิชาคณิตศาสตร์แล้วนั้นจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความชอบและมีความต้องการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำสถานการณ์ปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนที่ผู้เรียนรู้จักและคุ้นเคยมาเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากสถานการณ์ปัญหามีความใกล้ชิดกับผู้เรียนจึงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ที่จะหาแนวทางในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น (ลดาวัลย์ แยมครวญ, 2559) ในขณะเดียวกัน สกล ตั้งเก้าสกุล ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ตามแนวคิดการใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งในงานวิจัยได้กล่าวไว้ว่า การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตัวอย่างในการประยุกต์ใช้ความรู้คณิตศาสตร์ในสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ในบริบทที่ใกล้ตัวผู้เรียนอย่างหลากหลายจะทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงประโยชน์และคุณค่าของวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ระหว่างการทดลองและหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าระหว่างการทดลอง และหลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 นอกจากนี้เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพัฒนาการในด้านความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์ของผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น (สกล ตั้งเก้าสกุล, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนหรือบริบทในชีวิตจริง ดังนั้นผู้สอนจึงควรออกแบบสถานการณ์ปัญหาที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของผู้เรียนและมีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามเหตุการณ์ที่ทันสมัยที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สอนได้ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยในกระบวนการจัดการเรียนรู้ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้ออกแบบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองด้วยการสร้างแบบจำลองขึ้นมา พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอวิธีการแก้ปัญหามาของตนเอง ดังนั้นผู้สอนจึงต้องให้ความสำคัญกับความคิดของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ไม่ปิดกั้นหรือยึดติดกับคำตอบเพียงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงไปปรับใช้กับเนื้อหาคณิตศาสตร์ในเรื่องอื่น ๆ เช่น บัญญัติไตรยางศ์ ร้อยละ เป็นต้น หรือนำการจัดการเรียนรู้ไปปรับใช้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในด้านอื่น ๆ เช่น การให้เหตุผล การแก้ปัญหา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา ภูอุดม. (2544). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้. ใน ปริญญาธิพนธ์การศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการสอนคณิตศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เฉลิมพล แก้วสามสี. (2544). การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบนวัตกรรม กระบวนการกลุ่มแบบประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กรค) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ) สำนักงานกฤษฎามนตรี.
- ขมนาด เชื้อสุวรรณทวี. (2561). การเรียนการสอนคณิตศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชานนท์ จันทรา. (2550). การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน. จากแนวคิดสู่หลักการ (ตอนที่ 1). นิตยสารคณิตศาสตร์ MY MATHS, 3(7), 48-51.
- ณัฐดนัย โสทะ. (2564). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 15(1), 66-77.

- ธัญพิมล จันทน์นุ้ม. (2560). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงร่วมกับการพัฒนาความคิดของเด็กที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา คณิตศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจพร สว่างศรี. (2565). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์. วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ, 4(1), 56-68.
- พจนา ทรัพย์สมาน. (2549). การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัสดกรณ วิวรรณมงคล. (2563). การศึกษาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ, 7(3), 85-95.
- พิมพ์พร อัมรินทร์พงศ์. (2562). กิจกรรมประกอบการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลดาวัลย์ แยมครวญ. (2559). การออกแบบและพัฒนาเกมเพื่อการเรียนรู้สำหรับวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- วรรณศิริ หลงรัก. (2553). ผลของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านบริบท (Contextual Learning) เรื่อง สถิติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการเชื่อมโยงและทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สกล ตั้งเก้าสกุล. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ตามแนวคิดการใช้บริบทเป็นฐาน ร่วมกับการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์ และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 12(3), 442-458.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2563). รายงานผล O-NET ด้วยแผนที่ประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 17 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/3121>

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). คู่มือการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2565 จาก <https://www.scimath.org/ebook-mathematics/item/8378-2560-2551>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุรินทร์ บุญพัฒนาภรณ์. (2561). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 9(1), 33-42.
- สุรสาธิต ผาสุข. (2546). การศึกษาความสามารถและการคิดเกี่ยวกับการใช้ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์และผลในด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน ปริญญาพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัมพร ม้าคอง. (2559). ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ : การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว จังหวัดพังงา*

DEVELOPMENT OF THE OPERATION MODEL OF THE FOREIGN WORKERS HEALTH INSURANCE FUND IN PHANG NGA PROVINCE

จิรวัดน์ บุญรักษ์*

Jirawat Boonyarak

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพังงา

Phang Nga Public Health Office

*Corresponding author E-mail: jirawatboon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์และการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวของจังหวัดพังงา 2) ค้นหาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนฯ 3) รับทราบข้อเสนอในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนฯ และ 4) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการกองทุนฯ จังหวัดพังงา 5) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการทำงานด้านการบริหารจัดการกองทุน โดยใช้รูปแบบการวิจัยผสมผสาน 3 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาบริบทการทำงานและข้อเสนอ เพื่อการพัฒนา โดยใช้ SWOT Analysis และ POSCoRB Model ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบฯ โดยสร้างแบบสอบถามมาตราส่วน นำมาวิเคราะห์ความเหมาะสมเชิงเนื้อหา/เชิงบริบทเพื่อสร้างรูปแบบฯ ระยะที่ 3 ทดสอบ/ยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า กองทุนฯ จังหวัดพังงามี 3 กองทุนหลัก คือ กองทุนฯ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฯ , กองทุนฯ โรงพยาบาลพังงา และกองทุนฯ โรงพยาบาลตะกั่วป่า บริบทการทำงาน มีความท้าทายหลัก คือ การแข่งขันด้านคุณภาพการให้บริการ ระหว่างโรงพยาบาลภาครัฐและเอกชน ในขณะที่ นายจ้าง/แรงงานต่างด้าวบางส่วน คิดว่าการซื้อบัตรประกันสุขภาพสิ้นเปลืองกว่าการจ่ายเป็นรายครั้ง เนื่องจากตนยังอยู่ในวัยแรงงานสุขภาพแข็งแรงดี หากเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย สามารถเข้ารับการรักษาและจ่ายเงินเองเป็นครั้งคราว ประหยัดกว่าการซื้อบัตรเป็นรายปี แรงงานต่างด้าวบางส่วนซื้อบัตรฯ เมื่อเจ็บป่วยหรือต้องเข้ารับบริการทางการแพทย์ที่มีค่าใช้จ่ายสูง โดยข้อเสนอการพัฒนารูปแบบฯ มี 2 ปัจจัยหลัก คือ ปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในและ

* Received January 24, 2023; Revised February 4, 2023; Accepted March 14, 2023

สังเคราะห์มาตรการภายนอก รวม 5 กระบวนการย่อย ผลการทดสอบ/ยืนยันตัวแบบ พบว่า เป็นไปได้ในการนำมาใช้จริง/เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนากองทุนฯ จังหวัดพังงา

คำสำคัญ: แรงงานต่างด้าว, กองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว, การพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน

Abstract

The objectives of this research aims to 1) to study the situation and operations to propel the Migrant Workers Health Insurance Fund in Phang Nga Province, 2) to find problems and obstacles in the operation of the Fund, 3) to acknowledge the proposal for the development of the fund management model, 4) to develop the fund management model in Phang Nga Province and 5) to exchange knowledge fund management. Work process using a 3-phase integrated research model. Phase 1 : Studied the context of work and proposals for development by using SWOT Analysis and POSCoRB Model. Phase 2 : Development of the model by creating a questionnaire with a scale and analyzed data for content/contextual suitability in order to create a model. Phase 3 : Testing/confirming. The results of this research found that there are 3 main funds in Phang Nga Province, namely the Phang Nga Provincial Public Health Office's Fund, the Phang Nga Hospital's Fund, and the Takuapa's Hospital Fund. Working context show that the main challenge is service quality competition between public and private hospitals. While some employers / foreign workers think that buying a health insurance card is more wasteful than paying on a per-time basis because he is still of good health and working age , if they have a little sick they able to receive treatment and pay from time to time that cheaper than buying an annual pass. Some foreign workers buy health insurance card when sick or requiring expensive medical services. The model development proposal has 2 main factors : Improving internal work processes and synthesis of external measures, including 5 sub-processes. Model test/verification results found that it was possible to actually use/beneficial to the development of the Migrant Workers Health Insurance Fund in Phang Nga Province

Keywords: Foreign Workers, Foreign Workers Health Insurance Fund, Development of the operation model

บทนำ

กองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวในจังหวัดพังงา มีจำนวนทั้งสิ้น 3 กองทุน คือ กองทุน ประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวโรงพยาบาลพังงา กองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวโรงพยาบาลตะกั่วป่า และกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพังงา เมื่อทุกโรงพยาบาลตรวจสุขภาพแรงงานต่างด้าวแล้ว ค่าตรวจสุขภาพแต่ละโรงพยาบาลจะรับเข้าเป็นเงินบำรุง ส่วนเงินค่าบริหารจัดการส่งให้กระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำหรับเงินค่าส่งเสริมสุขภาพ/ป้องกันโรค ส่งกองทุนของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ค่าบริการทางการแพทย์ เก็บไว้แต่ละกองทุน กรณีเกิดการรักษาพยาบาล ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพังงา ทำหน้าที่ Clearing house และจ่ายเงินชดเชยแทนโรงพยาบาลทั่วไป รวมทั้ง กรณีส่งต่อผู้ป่วยแรงงานต่างด้าว ไปเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลต่างจังหวัดด้วย

จากการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่า ยังมีปัญหาในเชิงนโยบาย และเชิงการปฏิบัติ ในขั้นตอนการบริหารจัดการกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวของจังหวัดพังงา อาทิ

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและโรงพยาบาล ไม่มีอำนาจในการบังคับให้แรงงานต่างด้าวกลุ่ม MOU ตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพกับกระทรวงสาธารณสุข ทำให้หน่วยงานต้องรับภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่สามารถเรียกเก็บได้จากกลุ่มนี้
2. ไม่มีระบบรายงานผลการตรวจสุขภาพออนไลน์ในภาพรวม ทำให้แรงงานที่ผลตรวจไม่ผ่านจากหนึ่งไปตรวจที่โรงพยาบาลอื่น เพื่อนำผลมาขึ้นทะเบียนทำงาน
3. แรงงานกลุ่มรอสิทธิประกันสังคม ที่ซื้อประกันสุขภาพระยะเวลา 3 เดือน บางส่วนไม่ไปขึ้นทะเบียนประกันสังคม แม้ประกันสุขภาพที่ซื้อไว้จะหมดอายุแล้วก็ตาม และ
4. กลุ่มแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ มักจะมาซื้อประกันสุขภาพเมื่อตอนตั้งครรภ์หรือป่วยแล้ว

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนางานตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวของจังหวัดพังงา เนื่องจาก 1) ทำให้ทราบถึงสถานการณ์และการดำเนินงาน เพื่อขับเคลื่อนกองทุนฯ 2) รับทราบปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน ทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ 3) รับทราบข้อเสนอเพื่อการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการกองทุน 4) เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการกองทุนฯ และ 5) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการทำงานเพื่อการบริหารจัดการกองทุน

ผลผลิต (Output) สำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จะช่วยให้การดำเนินงานด้านสาธารณสุขในแรงงานต่างด้าวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการเคลื่อนย้ายเพื่อการรับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยต่างด้าว เพิ่มความสามารถในการดำเนินการเชิงรุก ในการส่งเสริม

สุขภาพ/ป้องกันโรค กลุ่มแรงงานต่างด้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้เกิดผลลัพธ์ (Outcome) ที่พึงประสงค์ในการลดการแพร่ระบาดของโรคในกลุ่มแรงงานต่างด้าว และการแพร่ระบาดของโรคจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวมายังคนไทยได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้สถานะสุขภาพโดยรวมของประชาชนในจังหวัดพังงา ดีขึ้นตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์และการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวของจังหวัดพังงา
2. เพื่อค้นหาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน ทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ
3. เพื่อรับทราบข้อเสนอในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนฯ
4. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวของจังหวัดพังงา
5. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการทำงานด้านการบริหารจัดการกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวของจังหวัดพื้นที่ใกล้เคียงและจังหวัดอื่น ๆ ที่มีบริบทการทำงานไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวจังหวัดพังงา” มีขั้นตอนการรวบรวม/วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาบริบทการทำงาน โดยกรอบการวิเคราะห์องค์การ SWOT Analysis (7S Model และ PESTEL Model) ส่วนข้อเสนอในการพัฒนาใช้ POSCoRB Model (Luther H. et al, 1937) ในการรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบฯ โดยนำผลการวิจัยระยะที่ 1 สร้างเครื่องมือการวิจัย (ร่างที่ 1) โดยสร้างแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความเหมาะสมเชิงเนื้อหา/เชิงบริบท ก่อนปรับปรุงรูปแบบ

ระยะที่ 3 การทดสอบ/ยืนยันรูปแบบ

3.1 ทดสอบตัวแบบฯ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยนำร่างตัวแบบฯ มาทดสอบใน 2 กองทุน วัดผลการดำเนินงานจากตัวชี้วัด “ระดับความสำเร็จในการบริหารจัดการงานสาธารณสุขชายแดนที่มีประสิทธิภาพ”

3.2 สรุปรายงานตัวแบบฯ ด้วยกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสรุปรายงานตัวแบบฯ มีกลุ่มเป้าหมายในขั้นตอนนี้ 30 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจงด้วยเทคนิค

ลูกบอลหิมะ ให้มีองค์ประกอบสามส่วนตามแนวคิดสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ประกอบด้วย ผู้แทน 3 กองทุนของจังหวัดพังงา กองทุนละ 6 คนรวม 18 คน และผู้แทนกองทุนฯ จังหวัด ไกล่เคียง คือ จังหวัดกระบี่และจังหวัดภูเก็ต จังหวัดละ 5 คน รวม 10 คน และวิทยากร กระบวนการ 2 คน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ส่วนที่ 1 การหาความเที่ยงของเครื่องมือ (Validity)

แบบสอบถามเรื่องกระบวนการบริหารจัดการ การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ ภาครัฐ ของบุคลากรสาธารณสุข สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี ผ่านการ ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจำนวน 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงแบบเฉพาะหน้า (Face Validity) โดยนำ แบบสอบถาม ที่เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประกอบด้วย 1) นายแพทย์ดิเรก สุดแดน ผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจสุขภาพและหลักประกันสุขภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 2) นายแพทย์ ดร.ชุมพล นุชผ่อง รองผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจสุขภาพและหลักประกัน สุขภาพ 3) นายแพทย์อรุณ สัตยาพิศาล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลระนอง 4) คุณประกาศ เปล่ง พานิชย์ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี และ 5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หิรัญ ประสารการ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ที่มี ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน ของเนื้อหาตามกรอบแนวคิด และ นำมาปรับปรุงแก้ไข

ครั้งที่ 2 ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยขอให้ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบเป็นราย ข้ออีกครั้ง แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์ ความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ตามสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ
 $\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยผู้วิจัยตัดข้อคำถามที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.5 ออก เนื่องจากถือว่าข้อคำถาม ข้อนั้น ไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและปรับปรุงข้อคำถามข้อนั้นใหม่

ส่วนที่ 2 การทดสอบความยากง่าย ของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร จำนวนทั้งสิ้น 30 คน เพื่อวิเคราะห์ความยากง่ายของข้อคำถามที่จะนำไปใช้กับประชากรที่จะทำการศึกษา โดยนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่า $P = 0.6$

ส่วนที่ 3 การทดสอบแบบสอบถามเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร ที่ศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 30 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในคำถามและความชัดเจนในเนื้อหา แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach 's Coefficient of Alpha) : พบว่า มีระดับความเชื่อมั่นที่ 0.81 (ระดับความเชื่อมั่นค่า $\alpha \geq 0.75$) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

ผลการวิจัย

บริบทของกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวจังหวัดพังงา : กองทุนฯ จังหวัดพังงา ประกอบด้วย 3 กองทุนหลัก คือ กองทุนฯ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพังงา โรงพยาบาลพังงา และ โรงพยาบาลตะกั่วป่า บริบทการทำงานโดยทั่วไปมีความท้าทายด้านคุณภาพการให้บริการ โดยในช่วงปีที่ผ่านมาจำนวนผู้ซื้อบัตรประกันสุขภาพฯ ของกระทรวงสาธารณสุขลดลง เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ อัตราความต้องการแรงงานลดลง และแรงงานต่างด้าวส่วนหนึ่งเข้ามาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อตรวจสอบสุขภาพและได้รับใบอนุญาตทำงานแล้ว จะเข้าสู่การประกันสุขภาพในระบบประกันสังคม ในขณะที่โรงพยาบาลภาครัฐ มีความพร้อมในการให้บริการแตกต่างกัน และเชิงนโยบายอนุญาตให้นายจ้างแรงงานต่างด้าวเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ได้ตามความสะดวกโดยมิได้ระบุให้ซื้อบัตรประกันสุขภาพเฉพาะในโรงพยาบาลที่นายจ้างมีภูมิลำเนา/หรือที่พื้นที่ปฏิบัติงานอยู่ นายจ้าง/แรงงานต่างด้าวบางส่วน มีแนวคิดว่าการซื้อบัตรประกันสุขภาพ มีความสิ้นเปลืองกว่าการจ่ายเป็นรายครั้ง เนื่องจากตนอยู่ในวัยแรงงานมีสุขภาพแข็งแรง หากเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย สามารถเข้ารับการรักษา/จ่ายเงินเองเป็นครั้งคราว ประหยัดการซื้อบัตรประกันสุขภาพรายปี บางส่วนซื้อบัตรฯ เมื่อเจ็บป่วย/จำเป็นต้องเข้ารับบริการทางการแพทย์ที่มีค่าใช้จ่ายสูง

การดำเนินงานกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว จังหวัดพังงา มีการกำหนดกลยุทธ์การทำงานที่ชัดเจน โดยกรรมการบริหารการเงินการคลังระดับสูง ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และโรงพยาบาลที่เป็นที่ตั้งกองทุนฯ วิเคราะห์สภาพปัญหา/กำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน/ปรับปรุงกลยุทธ์ ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นประจำทุกเดือน แต่ยังไม่มีความยุทธศาสตร์ที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้เกิดปัญหาด้านการสื่อสาร ระหว่าง

ผู้บริหารกองทุนกับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงาน เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในทิศทางของกลยุทธ์ และไม่สามารถหาเอกสาร มาใช้อ้างอิงในการดำเนินการได้

ด้านโครงสร้างกลไกการทำงานกองทุนฯ ส่วนต้นน้ำ (การตรวจสอบสุขภาพและประกันสุขภาพ) เป็นหน้าที่ของกลุ่มงานประกันสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ร่วมกับกลุ่มงานประกันสุขภาพ โรงพยาบาลชุมชน ส่วนกลางน้ำ (การรักษาพยาบาล การเบิกจ่ายค่าใช้จ่าย กรณีปกติ กรณีค่าใช้จ่ายสูง) คือ โรงพยาบาลทุกแห่ง กองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวทั้งสามกองทุน และกลุ่มประกันสุขภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ส่วนปลายน้ำ (การประเมินผลการปรับโครงสร้าง/ทบทวนยุทธศาสตร์) คือ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพึงารองนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดฯ หัวหน้ากลุ่มงานประกันสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฯ ร่วมกับคณะกรรมการกองทุนฯ แต่คณะกรรมการฯ ยังไม่มีกรอบโครงสร้างบุคลากรเหมือนกับหน่วยงานอื่น และยังไม่มีสำนักงานที่ตั้งกองทุนฯ

กองทุนฯ จังหวัดพังงา มีสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฯ ทำหน้าที่สำนักหักบัญชี (Clearing house) และใช้โปรแกรม FWF ของกระทรวงสาธารณสุข ในการบันทึกผลการขึ้นทะเบียนประกันสุขภาพ ใช้ไลน์ในการสื่อสาร การดำเนินงาน ที่ผ่านมายังพบปัญหาการส่งเงินช้า เรียกเก็บและจัดสรรเงินบัตรประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวล่าช้า ส่วนโปรแกรม FWF ก็ไม่สามารถใช้งานได้หลายครั้งในรอบปี ระบบรายงานที่เกี่ยวข้องมีจำนวนมาก และเป็นภาระต่อการดำเนินงาน จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในสำนักงานกองทุนฯ รวมทั้ง ที่จำเป็นต้องใช้ในการตรวจสอบสุขภาพและขึ้นทะเบียนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะวัสดุสำนักงาน เช่น เครื่องพิมพ์สี เครื่องเคลือบบัตร ยังไม่เพียงพอเช่นกัน

ด้านทักษะหรือความรู้ในการปฏิบัติงาน พบว่า เจ้าหน้าที่มีความรู้ในการดำเนินงานพอสมควร แต่ยังไม่มีความรู้ในการวิเคราะห์ขีดสมรรถนะ (Competency) ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งยังไม่มีแผนการพัฒนาบุคลากร และแผนการสืบทอดตำแหน่งที่ชัดเจน

ข้อกฎหมายและปัจจัยทางการเมือง ให้อำนาจภาครัฐในการควบคุม กำกับ และส่งเสริม ให้แรงงานต่างด้าว เข้าสู่ระบบการทำงานและการประกันสุขภาพที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ยังคงมีปัญหา ด้านการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ทำให้นายจ้างอาศัยช่องว่างดังกล่าว ไม่นำแรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบการทำงานที่ถูกต้อง บางกรณีเกิดความขัดกันเองของกฎหมาย เช่น การผลักดันส่งออกแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผิดกฎหมาย หญิงตั้งครรภ์ และผู้ติดตามที่ลักลอบเข้าเมือง ขัดกับหลักสิทธิมนุษยชน การควบคุมการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวที่ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการแพร่กระจายโรคทั้งในชุมชนแรงงานต่างด้าวเอง และแพร่มายังคนไทย

การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวจังหวัดพังงา ขั้นตอนนี้ มีผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อการดำเนินงาน

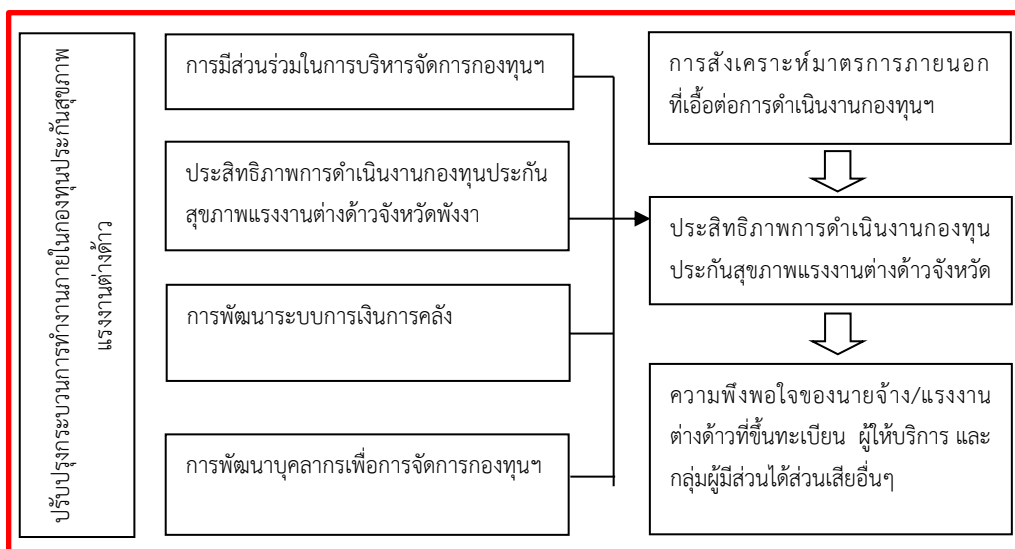

กองทุนฯ จำนวน 87 คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.62) วัยกลางคน (ร้อยละ 44.83) มีอายุงานปานกลาง (ร้อยละ 56.32) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาจบการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 72.41 และ 18.39 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่สังกัดโรงพยาบาลพังงา รองลงมาสังกัดโรงพยาบาลชุมชน และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (ร้อยละ 37.93 , 29.89 และ 20.69 ตามลำดับ) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ อายุงาน ระดับการศึกษา และอาชีพหลัก (n = 87 คน)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	36	41.38
หญิง	51	58.62
อายุ		
อายุน้อย (อายุ 31-40 ปี)	28	32.18
วัยกลางคน (อายุ 41-50 ปี)	39	44.83
อายุมาก (อายุ 51 ปีขึ้นไป)	20	22.99
$\bar{x} \pm S.D. = 46.15 \pm 8.26$ Min-Max = 31-58		
อายุงาน		
อายุงานน้อย (อายุราชการ 5-10 ปี)	12	13.79
อายุงานปานกลาง (อายุราชการ 11-20 ปี)	49	56.32
อายุงานมาก (อายุราชการ 21 ปีขึ้นไป)	17	29.89
$\bar{x} \pm S.D. = 16.69 \pm 5.54$ Min-Max = 5-31		
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	7	8.05
ปริญญาตรี	63	72.41
ปริญญาโท	16	18.39
ปริญญาเอกหรือสูงกว่า	1	1.15
ส่วนราชการที่สังกัด		
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพังงา	18	20.69
โรงพยาบาลพังงา	33	37.93
โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดพังงา	26	29.89
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	1	1.15
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	7	8.05
อื่น ๆ (นายจ้าง 1 ราย , จนท.สำนักงานจัดหางานจังหวัด 1 ราย)	2	2.29

ผู้วิจัยรวบรวมวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการกองทุนประกันสุขภาพจังหวัดพังงา เสนอผู้เชี่ยวชาญให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม และสรุปเป็นรูปแบบฯ ขึ้นสุดท้าย ก่อนการทดสอบ/ยืนยันรายละเอียดผังภาพ

ในการทดสอบ/ยืนยัน รูปแบบการดำเนินงานกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวจังหวัดพังงา โดยแบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 นำไปทดลองปฏิบัติในพื้นที่การดำเนินงานกองทุนฯ ที่มีความเป็นชุมชนเมือง และพื้นที่การดำเนินงานกองทุนฯ ที่มีความเป็นชุมชนชนบท โดยวัดผลการปรับปรุง 2 กระบวนการ 5 ขั้นตอนตามตัวแบบ พบว่าทั้งสองกองทุนดำเนินงานครบถ้วน ส่วนการดำเนินการในตอนที่ 2 ได้จัดกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ปฏิบัติงานในฐานะกรรมการกองทุนฯ คณะทำงานตรวจสอบสุขภาพ/ประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ของโรงพยาบาล ผู้ให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขทุกระดับ ผู้แทนนายจ้าง/แรงงานต่างด้าว ผู้นำชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจาก ทั้ง 3 กองทุนละ 6 คน และผู้บริหารกองทุนประกันฯ จังหวัดกระบี่และจังหวัดภูเก็ต จังหวัดละ 2 คน รวมทั้งวิทยากรกระบวนการอีก 2 คน โดยประเมินตามตัวชี้วัด “สถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ชายแดนที่ผ่านเกณฑ์ Friendly service” เปรียบเทียบผลการดำเนินงานตัวชี้วัด ณ สิ้นปีงบประมาณ พ.ศ.2565 (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2565) กับผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2566 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลการดำเนินงานตัวชี้วัด “สถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ชายแดนที่ผ่านเกณฑ์ Friendly service” ปีงบประมาณ พ.ศ.2565-2566

ที่	ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด/กองทุนฯ			
		กองทุนฯ ร.พ.พังงา		กองทุน ร.พ.ตะกั่วป่า	
		ปี 2565	ปี 2566	ปี 2565	ปี 2566
1	การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ด้วยภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน	N/A	จัดทำแล้ว	N/A	จัดทำแล้ว
2	จัดทำสื่อและช่องทางการสื่อสาร	อสด.	อสด.	อสด.	อสด.
3	การปรับทัศนคติในการให้บริการและเรียนรู้วัฒนธรรมของต่างด้าว	N/A	ฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน	N/A	ฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน
4	จัดให้มีบุคลากรที่สามารถสื่อสารกับผู้ป่วยต่างด้าว	อสด.	บุคลากรสื่อสารได้	อสด.	บุคลากรสื่อสารได้
5	การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการสื่อสารภาษาต่างด้าว	N/A	มีการฝึกอบรมด้านภาษา	N/A	มีการฝึกอบรมด้านภาษา
6	สถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ชายแดน ผ่านมาตรฐาน HA	ผ่าน HA	ผ่านเกณฑ์ HA	ผ่าน HA	ผ่านเกณฑ์ HA

ทั้งนี้ จากตารางพบว่า จากรายงาน ณ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2566 พบว่า ทั้งสองกองทุนฯ ผ่านตามตัวชี้วัด “สถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ชายแดน ที่ผ่านเกณฑ์ Friendly service”

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสถานการณ์และการขับเคลื่อนกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว จังหวัดพังงา พบว่า มีความท้าทายจากการแข่งขันด้านคุณภาพบริการกับสถานพยาบาลภาคเอกชน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิยม กริมใจ ซึ่งศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบปัจจัยการเลือกรับบริการโรงพยาบาลของรัฐและโรงพยาบาลเอกชนของผู้ป่วยในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการเลือกรับบริการโรงพยาบาลของรัฐและโรงพยาบาลเอกชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้เลือกใช้บริการโรงพยาบาลของเอกชน เห็นด้วยกับปัจจัยคุณภาพการให้บริการมากกว่าผู้เลือกรับบริการโรงพยาบาลของรัฐ ในขณะที่ นายจ้าง/แรงงานต่างด้าวบางส่วน ไม่ทำบัตรประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวเนื่องจากเห็นว่าสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและมักซื้อบัตรประกันสุขภาพเมื่อเจ็บป่วยและต้องเข้ารับการรักษายาบาลที่มีค่าใช้จ่ายสูง (นิยม กริมใจ, 2561) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทศวรรณ ภูมิชัยโชติ และคณะ ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจทำบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมา ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องการตรวจสุขภาพและ

ประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว พ.ศ. 2557 จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า แรงงานต่างด้าวไม่เห็นความสำคัญของการประกันสุขภาพ และไม่ตระหนักเกี่ยวกับการเจ็บป่วยเพราะร่างกายแข็งแรงดี แรงงานที่เคยใช้บริการของสถานพยาบาลหลังทำประกันสุขภาพแล้วไม่พึงพอใจ เพราะต้องรอคิวนาน คนเยอะ และเสียเวลาเป็นวัน ๆ จึงตัดสินใจไม่ทำประกันสุขภาพต่อ และเปลี่ยนไปใช้บริการของคลินิกเอกชน ยินยอมจ่ายค่ารักษาพยาบาลครั้งละ 200 - 400 บาท แต่รวดเร็ว และเสียเวลาน้อยกว่ามารับบริการในโรงพยาบาลรัฐ (ทศวรรณ ภูมิชัยโชติ และคณะ, 2559)

2. สำหรับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน พบว่า ปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อนต่อการดำเนินงานกองทุนฯ ในระดับนโยบาย คือ การบริหารจัดการกองทุนฯ ซึ่งจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้บริหารสาธารณสุข แต่ยังคงขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานระดับอำเภอ และหน่วยงานภาคนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เป็นภาคีเครือข่ายการดำเนินงานประกันสุขภาพในแรงงานต่างด้าว เช่น สำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานประกันสังคมจังหวัด หน่วยงานด้านปกครองในพื้นที่ ทำให้การดำเนินงานไม่ครอบคลุมทุกมิติ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริวรรณ ปะจิราพัง ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพฯ ในจังหวัดอุดรธานี พบปัญหา 4 ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านการจัดองค์กร ด้านการอำนวยความสะดวก และการควบคุม และมีข้อเสนอด้านการอำนวยความสะดวก ให้กองทุนฯ จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/ส่งเสริมการมีส่วนร่วม (ศิริวรรณ ปะจิราพัง, 2554) และงานวิจัยของ สมชัย เหลาฤทธิ์ ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางในการปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพฯ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนราษี อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบปัญหา 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมและนวัตกรรม จึงเสนอให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วม (สมชัย เหลาฤทธิ์, 2554) และงานวิจัยของ พรรณรัตน์ อารณพิศาล ที่ศึกษาตัวแบบการจัดการการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวเมียนมาร์ในประเทศไทย เสนอให้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชน สถานประกอบการ และหน่วยงานสาธารณสุข (พรรณรัตน์ อารณพิศาล, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธี จันดา ที่ศึกษาผลกระทบและมาตรการแก้ไขเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว ในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เสนอให้นายจ้างเข้ามามีส่วนร่วมในกำกับดูแลแรงงานต่างด้าวให้อยู่ในระเบียบอย่างเข้มงวด (สุธี จันดา, 2558)

ส่วนระดับปฏิบัติการ พบว่า ยังไม่มีกรอบอัตรากำลังสำหรับผู้ปฏิบัติงานในกองทุนฯ และโรงพยาบาล บุคลากรที่มาปฏิบัติงาน จึงมาจากหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจงานประจำ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานในกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ได้รับการพัฒนาให้ตรงตามขีดสมรรถนะที่จำเป็น เช่น ขีดสมรรถนะด้านภาษาต่างด้าวและภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรรณรัตน์ อารณพิศาล ที่ศึกษาตัวแบบการจัดการการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าว พบว่า ปัจจัยด้านภาษามีผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพ และเสนอให้ภาครัฐจัดระบบบริการสุขภาพโดยคำนึงถึงความแตกต่างด้านภาษา (พรรณรัตน์ อารณพิศาล,

2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธี จันดา ที่ศึกษาผลกระทบ/มาตรการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว ในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี พบว่าแรงงานต่างด้าวทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ส่งผลกระทบด้านความมั่นคง สังคม เศรษฐกิจ และสาธารณสุข โดยเสนอให้อบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแก่แรงงานต่างด้าว (สุธี จันดา, 2558) รวมทั้งงานวิจัยของ วรพงศ์ เชื้อนปัญญา เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการจ้างแรงงานต่างด้าว ในจังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหาการจ้างแรงงานต่างด้าว คือเรื่องภาษา (วรพงศ์ เชื้อนปัญญา, 2559) และงานวิจัยของ ญัฐวรรณ นาระคละ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจ้างแรงงานต่างด้าวในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี และพบว่าความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว ซึ่งเกิดจากปัจจัยด้านภาษาและการสื่อสาร บุคลากรเอง ยังไม่ได้รับการสื่อสารแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และไม่มีการทบทวนระเบียบข้อกฎหมายและแนวทางปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านสาธารณสุขในแรงงานต่างด้าวให้เป็นปัจจุบัน ทำให้เกิดความสับสนซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน ส่วนวัสดุอุปกรณ์และระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำงาน ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา (ญัฐวรรณ นาระคละ, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรณรัตน์ อารณพิศาล ซึ่งศึกษาตัวแบบการจัดการการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวเมียนมาร์ในประเทศไทย และพบว่าปัจจัยด้านการจัดการ ด้านความพร้อมของการให้บริการ และด้านข้อมูลข่าวสาร มีผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าว และมีข้อเสนอให้ภาครัฐสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดระบบบริการสุขภาพที่ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ (พรณรัตน์ อารณพิศาล, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรณรัตน์ อารณพิศาล ที่ศึกษาตัวแบบการจัดการ การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวเมียนมาร์ในประเทศไทย และเสนอให้ภาครัฐกำหนดนโยบายที่สนับสนุน/ส่งเสริมด้านงบประมาณ มีการควบคุมการใช้จ่ายให้มีประสิทธิภาพ (พรณรัตน์ อารณพิศาล, 2559) และ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชัชมา พูลสวัสดิ์ ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจ้างแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง พบปัญหาเรื่องกฎหมายที่มีหลายฉบับทำให้เกิดความสับสน (ชัชมา พูลสวัสดิ์, 2558) และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัคสิริ แอนิหน ศึกษาการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว พบปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย (ภัคสิริ แอนิหน, 2558) และงานวิจัยของ ญัฐวรรณ นาระคละ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจ้างแรงงานต่างด้าวในเขตเมืองพัทยา พบว่า ปัจจัยด้านกฎหมาย มีผลต่อการจ้างแรงงานต่างด้าวของสถานประกอบการ (ญัฐวรรณ นาระคละ, 2559)

3. ผู้ร่วมวิจัย มีข้อเสนอเพื่อการพัฒนา รูปแบบการดำเนินงานกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวจังหวัดพังงา ประกอบด้วย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการดำเนินงานกองทุนฯ การจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอ วางระบบการประสานงานภายในและระหว่างกองทุนฯ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและลดภาระด้านการรายงาน รวมทั้งวางระบบ การจัดสรรงบประมาณที่มี

ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Luther H. et al, ซึ่งเสนอแนวคิดทางการบริหาร เพื่อการพัฒนางานรวม 7 ด้าน คือ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การจัดสรรบุคลากร 4) การอำนวยการ 5) การประสานงาน 6) การรายงาน และ 7) การงบประมาณ (Luther H. et al, 1937)

4. ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อค้นพบ ข้อเสนอ และพัฒนางานตามขั้นตอนเป็นรูปแบบการดำเนินงานกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวจังหวัดพังงา ประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลัก คือ การปรับปรุงกระบวนการทำงานภายใน และการสังเคราะห์มาตรการภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินงานกองทุนฯ ซึ่งทั้งสองปัจจัยหลักดังกล่าวมี 5 กระบวนการย่อย คือ 1) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว 2) การพัฒนาบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการกองทุนฯ 3) การพัฒนาระบบการเงินการคลัง 4) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการกองทุนฯ และ 5) การสังเคราะห์มาตรการภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินงานกองทุนฯ

5. เมื่อนำรูปแบบมาทดสอบ ประเมิน และเปรียบเทียบกับกองทุนฯ ในจังหวัดพื้นที่ที่มีบริบทการทำงานไม่แตกต่างกัน พบว่า จังหวัดกระบี่ และจังหวัดภูเก็ต พบปัญหาการจัดการกองทุนคล้ายคลึงกันคือประเด็นด้านการแข่งขันเรื่องคุณภาพบริการกับสถานพยาบาลเอกชน และมีแนวโน้มการขึ้นทะเบียนบัตรประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวลดลง แรงงานต่างด้าว มีแนวโน้มเลือกใช้บริการสถานพยาบาลเอกชนมากกว่าสถานพยาบาลภาครัฐ และจะซื้อบัตรประกันสุขภาพ เมื่อเจ็บป่วยรุนแรง ทั้งนี้ ผลการทดสอบรูปแบบที่พัฒนาขึ้น พบว่า จังหวัดพังงา มีแนวโน้มการพัฒนาเพื่อการบริหารจัดการกองทุนฯ ที่ดีขึ้น ผลการติดตามตัวชี้วัดการให้บริการที่เป็นมิตรดีขึ้น และผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการบริหารจัดการกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว มีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การนำรูปแบบการพัฒนากองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว จังหวัดพังงามาใช้ ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายมากขึ้น เนื่องจากเดิมการดำเนินงานดังกล่าวจำกัดอยู่ในหน่วยงานสาธารณสุข การปรับโครงสร้างคณะกรรมการทำให้ภาคีเครือข่ายสามารถมีส่วนร่วมในลักษณะสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ทำให้การออกมาตรการต่างๆ เกิดจากความเข้าใจที่ตรงกัน และภาพรวมของการวิจัยพบว่า ตัวแบบฯ มีความเป็นไปได้/เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนากองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ของจังหวัดพังงา โดยมีข้อเสนอเพิ่มเติมในเชิงนโยบายว่าปัจจัยภายนอก ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของคณะกรรมการบริหารกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวจังหวัดพังงา จำเป็นต้องขอการสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับสูง เช่น การกำหนดมาตรการอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองพักอาศัยในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว/การอนุญาตให้ทำงาน ระเบียบปฏิบัติในการตรวจ

สุขภาพ/ประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ที่เอื้อต่อการปฏิบัติของหน่วยงานสาธารณสุขระดับพื้นที่ รวมทั้ง มีการบังคับใช้กฎหมายการกวดขันจับกุม และการส่งกลับแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายอย่างจริงจัง มีกำหนดบทลงโทษสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อลดปัญหาด้านความมั่นคง อาชญากรรมและสุขภาพของประเทศ อีกทั้งกระทรวงสาธารณสุข ต้องจัดการประชุมเพื่อระดมสมองในการพัฒนาระบบการเงินการคลังสุขภาพสำหรับแรงงานต่างด้าว และพัฒนาระบบการรายงานผ่านเครือข่ายเทคโนโลยี/ระบบฐานข้อมูลร่วม ด้านสุขภาพของแรงงานต่างด้าว ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน มีความถูกต้อง ทันสมัยและเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการดำเนินงานในอนาคต ส่วนข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยเสนอว่าในระหว่างที่ข้อเสนอเชิงนโยบาย อยู่ระหว่างการพิจารณาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานระดับจังหวัด ต้องจัดการไปพลางก่อน ทั้งการจัดโครงสร้างคณะกรรมการที่เกิดการมีส่วนร่วม การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการดำเนินงานกองทุนฯ การลดรายจ่ายที่มีความซ้ำซ้อน พัฒนากลไกการจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาบุคลากร รวมทั้งการประมวลข้อกฎหมาย อีกทั้งยังมีความท้าทายเชิงนโยบาย ที่กระทบต่อการให้บริการสุขภาพ คือ นโยบายการถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ไปสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่อาจทำให้เกิดช่องว่างของการให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข รวมทั้งยังมีข้อเสนอเชิงวิชาการเพื่อการพัฒนางานวิจัย ว่าควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของรูปแบบ การพัฒนากองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว จังหวัดพังงา อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการปรับปรุง ให้ทันสมัยและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมีเวทีรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในกองทุนฯ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในการตรวจสุขภาพ ขึ้นทะเบียนประกันสุขภาพ และให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข รวมทั้งผู้แทนหน่วยงานภาครัฐนอกสังกัดอื่น และผู้แทนผู้รับบริการด้วย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพังงา ผู้รับผิดชอบ งานประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ผู้แทนสำนักงานจัดหางานจังหวัดพังงา นายจ้าง และผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จ ลุล่วง ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้ที่สนใจศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชัชสม่า พูลสวัสดิ์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจ้างแรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการเกษตรกรรม ในพื้นที่ อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจวิทยาลัยพานิชยศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐวรรณ นาระคล. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการจ้างงานแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการโรงแรมในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทศวรรณ ภูมิชัยโชติ และคณะ. (2559). การตัดสินใจทำบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมา ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว พ.ศ.2557. จังหวัดสมุทรสาคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏจอมบึง.
- นิยม กริมใจ. (2561). การเปรียบเทียบปัจจัยการเลือกรับบริการโรงพยาบาลของรัฐและโรงพยาบาลเอกชนของผู้ป่วยในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 1(2565), 34-45.
- พรณรัตน์ อารณพิศาล. (2559). ตัวแบบการบริหารจัดการการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวเมียนมาในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสยาม.
- ภาคีสิริ แอนิน. (2558). แรงงานต่างด้าว: การบริหารและการจัดการในประเทศไทย. วารสารศิลปการจัดการ, 2 (2), 117-132.
- วรพงศ์ เชื้อนปัญญา. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการจ้างแรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการร้านอาหาร ในจังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ. วิทยาลัยพานิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริวรรณ ปะจิราพิง. (2554). แนวทางการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี. ใน ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สมชัย เหลาฤทธิ์. (2554). แนวทางในการปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลโนนราษี อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุธี จันดา. (2558). ผลกระทบและมาตรการแก้ไขเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว ในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี. (ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Luther H. et al. (1937). "Notes on the Theory of Organization". New York: Institute of Public Administration. p. 13.

การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล*

DEVELOPING PROBLEM-SOLVING SKILLS IN MANAGING DIGITAL LEARNING

ปิยะพงษ์ ทวีพงษ์*, สาวิตรี ผิวงาม, จามร สิริภรณ์, สมบัติ อุทาวน

Piyapong Tawepong, Sawitree Phewngam, Jarmon Sirikanna, Sombat Utawan

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: piyapong.ta@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนเพื่อนำมาสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับเด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้มีประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 และกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulations) 3. แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหา 4. แบบสังเกตคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulations) ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทางด้านทักษะการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ปัญหาเป็นฐานผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนหลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดยภาพรวมหลังเรียนมีระดับที่สูงขึ้น

* Received January 30, 2023; Revised February 13, 2023; Accepted March 30, 2023

คำสำคัญ: ทักษะการคิดแก้ปัญหา, กระบวนการจัดการเรียนรู้, การเรียนรู้ดิจิทัล

Abstract

The Objectives of this research article were to study problems and forms of teaching and learning activities in developing students' problem-solving skills to create guidelines for developing problem-solving skills in digital learning management. The scope of this research consisted of students from Demonstration School of Suan Sunandha Rajabhat University and the research sample was Mathayomsuksa 4 students, first semester, academic year 2022 by purposive sampling. Research tools include: 1) Problem-Based Learning Plan 2) learning achievement test About moving in a straight line using a Interactive Simulations 3) problem-solving skills assessment form 4) Observation form for learning characteristics. The statistics used to analyze the data were mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), and t-test for dependent. The results showed that The learning achievement in rectilinear motion using interactive simulations with problem-based learning management of Mathayomsuksa 4 students after learning was statistically significantly higher than before learning. At the .05 level, in terms of problem-solving skills of the learners, it was found that After using the problem-based learning management, the learners had higher problem-solving skills than before learning at the statistical significance level of .05 and learners' interest in learning after using the learning management plan by using the problem as a basis. The overall picture after learning has a higher level.

Keywords: problem-solving skills, learning management process, Digital learning

บทนำ

ด้วยการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลที่ทำให้เกิดการปรับตัวทำให้มีการศึกษาวิจัยในวงการศึกษาถึงสถานการณ์การจัดการศึกษาในรูปแบบดิจิทัล (วิทัศน์ ผักเจริญผล, 2563) ให้ผลการศึกษาไว้ว่า ผู้สอนบางส่วนไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์รวมทั้งมีการเรียกร้องความช่วยเหลือจากโรงเรียนและรัฐบาล สถาบันวิจัยและบริการวิชาการมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (เอยูโพล) ให้ผลวิจัยเชิงสำรวจเรื่องการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์ Covid-19 เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 พบว่าร้อยละ 75.1 เกิดความเครียดจากการเรียนออนไลน์ และร้อยละ 52.8 การเรียนออนไลน์ทำให้ความตั้งใจและสมาธิต่อการเรียนลดน้อยลง

ผลวิจัยข้างต้นทำให้คณะผู้วิจัยเห็นถึงปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ในยุคปัจจุบันที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ให้ผู้เรียน ความยากของการพัฒนาทักษะให้กับผู้เรียนเกิดจากการขาดปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพราะต้องใช้เครื่องมือดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นผู้สอนจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการสอนใช้หลักการบูรณาการที่จะสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลในการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

ปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปในหลายด้าน โดยเฉพาะความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการติดต่อสื่อสาร มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศไทยเป็นอย่างมาก ในการพัฒนามนุษย์นั้นต้องอาศัยการศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข กระบวนการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นที่จะช่วยในเรื่องของการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร รู้จักการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และให้เหตุผลในการตัดสินใจ รวมไปถึงการคิดแก้ปัญหา การพัฒนาทักษะให้กับผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างคุณภาพให้เยาวชนได้อย่างครบถ้วนพอเหมาะกันทุกด้าน ส่งผลให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้และพัฒนาได้ก้าวต่อไปได้โดยตลอด แผนการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พุทธศักราช 2555 – 2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) ได้กำหนดให้มีแนวทางในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรมให้เป็นพลังในการขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์และนักวิจัยให้เพียงพอ เปิดโอกาสเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง เพื่อสามารถนำไปใช้ใน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพได้ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ และการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ความสามารถในการคิดมีความสำคัญยิ่งสำหรับการศึกษาในปัจจุบัน และเป็นจุดหมายหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในยุคของข้อมูลข่าวสารความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง มีผู้วิจัยได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะการคิดในยุคศตวรรษที่ 21 ว่า ทักษะที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะการคิดของบุคคลและทักษะชีวิต เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสันติสุขในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2560)

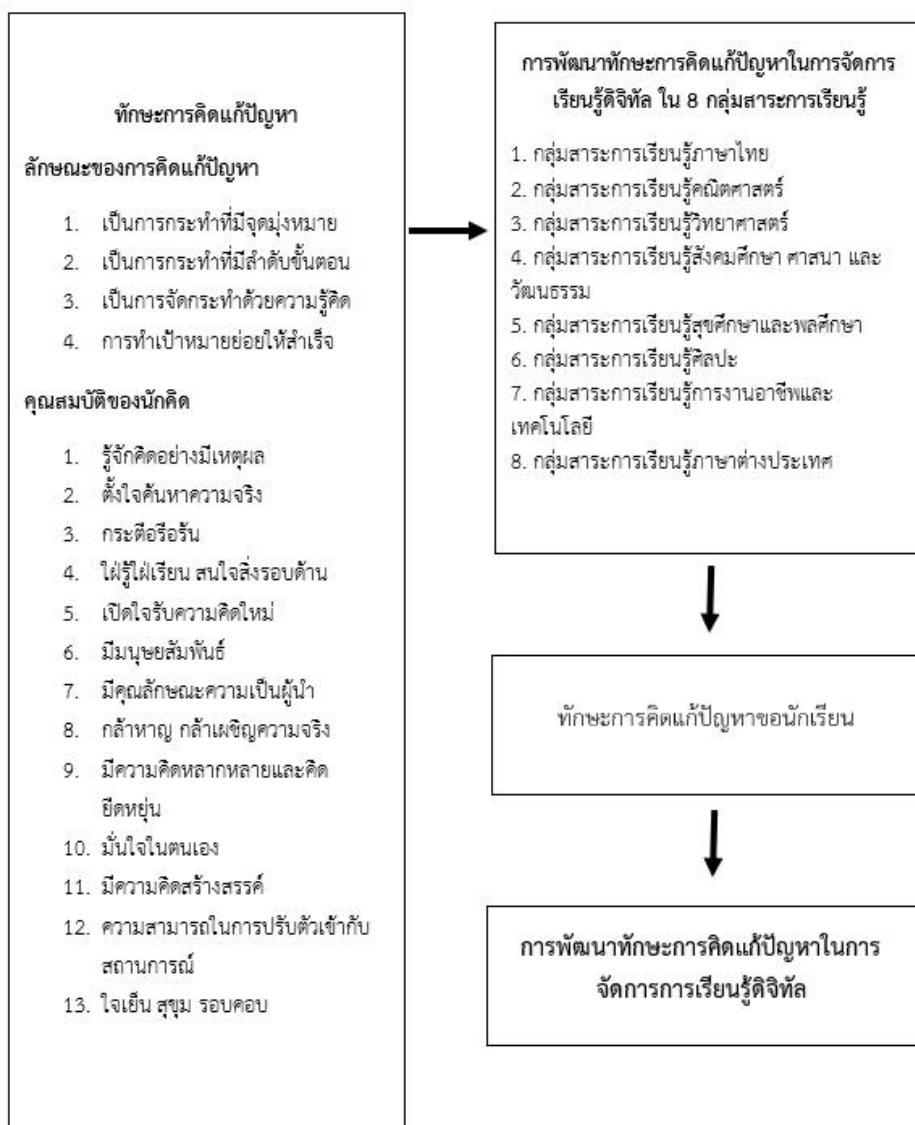
การแก้ปัญหาเป็นทักษะสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาและฝึกฝนเนื่องจากการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์และความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนอย่างมีคุณภาพและสำเร็จได้นั้นต้องมีการเลือกใช้วิธีการหรือกระบวนการในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของการดำเนินชีวิต ยังต้องใช้ทักษะในการแก้ปัญหา วิธีการสอนของผู้สอนจึงมีความสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบมีการถ่ายทอดการเรียนรู้ในการใช้ข้อมูลเพื่อใช้ในการคิดแก้ปัญหา โดยให้นักเรียนมีอิสระในการคิดการค้นหาและการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากกลุ่มนักเรียนก็จะสามารถคิดและเรียนรู้กฎเกณฑ์ได้ดีสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในยุคการใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เพื่อสร้างกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นปัจจัยในการพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล
3. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดแก้ปัญหา และได้สร้างกรอบแนวคิดเพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาเพื่อสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ได้ตั้งแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยทักษะการคิดแก้ปัญหาในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล
ขอบเขตของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาได้ใช้รูปแบบการวิจัยเป็นแบบการวิจัยพัฒนาและประยุกต์ (Research & Development) โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาฝ่ายมัธยม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulations)

3. แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหา

4. แบบสังเกตคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการทดลองกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulations) ซึ่งมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล จากผู้สอนในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2. ออกแบบเครื่องมือในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulations) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหา แบบสังเกตคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

3. นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulations) มาทดสอบกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกัน ซึ่งมีจำนวนข้อสอบเป็นปรนัยจำนวน 40 ข้อ ข้อละ 0.5 คะแนน และแบบอัตนัยจำนวน 2 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน รวมเป็น 30 คะแนน และแบบทดสอบวัดการคิดแก้ปัญหา ซึ่งมีข้อสอบปรนัยจำนวน 20 ข้อ ข้อละ 0.5 คะแนน และอัตนัยจำนวน 2 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน ในการดำเนินการสอนนั้นผู้สอนจะให้นักเรียนกำหนดปัญหาขึ้นมาด้วยตนเอง โดยสมาชิกภายในกลุ่มต้องร่วมกันระดมความคิดแล้วทำการแก้ไขปัญหาที่กลุ่มกำหนดขึ้น โดยใช้โปรแกรมจำลองการเคลื่อนที่เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา ซึ่งนักเรียนต้องทำการตั้งสมมติฐาน ทดลอง และสรุปผลที่ได้ร่วมกัน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจากแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulations) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้ทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ร่วมด้วย

2. การวิเคราะห์ผลการประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการใช้สถิติทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

3. วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน จากชิ้นงานโดยมีการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเทียบกับเกณฑ์จากการสังเกตคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

ผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล เพื่อศึกษารูปแบบการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล และเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล จากผู้สอนในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาซึ่งปัญหาที่พบสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1 นักเรียนไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน เช่น การถามตอบ จากปัญหาที่ผู้สอนกำหนด นักเรียนบางคนยังไม่มีconfidenceและไม่กล้าแสดงออกในการตอบคำถาม

1.2 กิจกรรมที่ดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนบางกิจกรรมนักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร จึงเป็นปัญหาต่อการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา

1.3 เทคนิคการสอนของผู้สอน ที่ยังไม่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

1.4 ความพร้อมของอุปกรณ์ โปรแกรม หรือแอปพลิเคชันที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา มีผลต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. สรุปผลการนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulations) มาใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการทดสอบจากแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนจากแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรง สรุปได้ดังข้อมูลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์การนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulations) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig
ก่อนเรียน	30	30	13.68	13.66	11.56	.00*
หลังเรียน	30	30	22.3	6.11		

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการหาผลสัมฤทธิ์จากการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมจำลอง (Interactive Simulations) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลจากการทำสอบด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนให้ผลคือ คะแนนการทดสอบหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน ซึ่งคะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 22.3 ซึ่งมากกว่าคะแนนการทดสอบก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ย 13.68 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์และการประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรง โดยวัดจากแบบทดสอบวัดการคิดแก้ปัญหา ด้วยข้อสอบปรนัยจำนวน 20 ข้อ และอัตนัยจำนวน 2 ข้อ สรุปผลการประเมินได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์และประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหา ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig
ก่อนเรียน	30	20	10.46	0.83	18.80	.00*
หลังเรียน	30	20	14.72	0.49		

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลจากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulation) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า นักเรียนได้คะแนนหลังเรียนค่าเฉลี่ย 14.72 และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.83 ซึ่งมากกว่าก่อนเรียนที่ค่าเฉลี่ย 10.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.49 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนโดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง โดยนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้จากแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้แบบจำลอง (Interactive Simulator) ให้ผลลัพธ์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้แบบจำลอง (Interactive Simulator)

คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้	จำนวนนักเรียน	คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้			การแปลผล
		คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	
1. ความมีสติและความตั้งใจ	30	5	4.20	0.69	ระดับสูง
2. ความอดทนและเพียรพยายาม	30	5	4.27	0.60	ระดับสูง
3. กล้าคิดริเริ่ม กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์	30	5	4.53	0.38	ระดับสูง
4. ความสามารถในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	30	5	4.67	0.36	ระดับสูง
5. การยอมรับข้อเสนอแนะ การมีเหตุ มีผล	30	5	4.27	0.60	ระดับสูง
ผลสรุป		25	4.38	0.43	ระดับสูง

จากการผลการประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.67 รองลงมาคือการกล้าคิดริเริ่ม กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.53 รวมไปถึงความอดทนและเพียรพยายาม การยอมรับข้อเสนอแนะ การมีเหตุมีผล มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.27 ในด้านของความมีสติและความตั้งใจมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.20 ซึ่งเมื่อสรุปผลออกมาแล้วคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับสูง

อภิปรายผล

การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยคาดหวังว่าผู้จัดการการเรียนรู้จะมีต้นแบบในการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในการเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลซึ่งมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการเรียนการสอน ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และช่วยพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตของบุคคลได้อย่างยั่งยืน การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยมีกลุ่มนักเรียนตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราช

ภฏสวนสุนันทา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ในรายวิชาฟิสิกส์ โดยเป็นการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรง ซึ่งได้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็นโปรแกรมแบบจำลองทางด้านฟิสิกส์ มาเป็นเครื่องมือช่วยสอนให้กับผู้เรียน โดยผลการดำเนินการวิจัยตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งมีเครื่องเทคโนโลยีดิจิทัลมาประกอบการจัดการเรียนการสอน นั้นคือโปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulator) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ทดสอบจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการในการจัดการความคิดได้อย่างเป็นขั้นตอน มีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล ตามทักษะการคิดแก้ปัญหา รวมไปถึงการที่นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่ม นักเรียนมีความตั้งใจและเพียรพยายามเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจนได้ผลลัพธ์ของปัญหานั้นๆ สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจทักษะการคิดแก้ปัญหาและฝึกให้นักเรียนได้เผชิญกับปัญหาหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน นักเรียนจะสามารถนำทักษะการคิดแก้ปัญหาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาที่มีรูปแบบการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน ที่ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง กฎหมายน่ารู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมของครูและนักเรียนโดยการกำหนดจุดมุ่งหมายและความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาจากเนื้อในหน่วยการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 การนำเสนอกรณีศึกษา โดยครูจะเป็นผู้เริ่มนำเสนอกรณีศึกษาตามที่ได้กำหนดไว้ในแผน และให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของที่มาของปัญหาที่เกิดขึ้น และเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ นักเรียนต้องร่วมกันวิเคราะห์ สืบค้นหาข้อมูล และระบุลำดับขั้นตอนความสำคัญของปัญหา และแนวทางในการแก้ปัญหา และขั้นที่ 4 การสรุปและประเมินผล โดยครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ (เกศรา คณชา และคณะ, 2560) ซึ่งจากผลการทดลองของคณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า จากผลสัมฤทธิ์ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้ เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulations) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลจากการทำสอบด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนให้ผลคือ คะแนนการทดสอบหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน ซึ่งคะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 22.3 ซึ่งมากกว่าคะแนนการทดสอบก่อนเรียนที่มี

ค่าเฉลี่ย 13.68 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญา เขียดสังข์ ได้ทำการวิจัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนอีเลิร์นนิ่งเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่อการสอนในรูปแบบอีเลิร์นนิ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้นกว่าปกติ (พิชญา เขียดสังข์, 2562)

2. การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเครื่องมือด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทดสอบจากแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา ผลคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เกิดจากนักเรียนได้มีการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์จากกระบวนการจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่ม สามารถเรียนรู้ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทำความเข้าใจกับปัญหา และสามารถบอกถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยอาศัยกระบวนการคิดที่เป็นขั้นเป็นตอน และอาศัยประสบการณ์จากการเรียนรู้ที่ผ่านมา ซึ่งจากการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน และการสืบค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทำให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่มีความหลากหลาย และมีแนวทางในการแก้ปัญหามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตวลัญช์ ยนปลัดยศ ที่ได้ทำการวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เรื่องตัวแปรชนิดอาเรย์และสายอักขระเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานให้ผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลทักษะด้านการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนมีพัฒนาการที่สูงขึ้น (รัตวลัญช์ ยนปลัดยศ, 2563) รวมไปถึงงานวิจัยของสุประวีณ สังข์ทอง ได้ทำการสำรวจกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาแบบร่วมมือซึ่งมีผลการทดลองโดยวัดจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในรูปแบบอัตนัยจำนวน 3 ชุด ผลการวิจัยพบว่าหลังทำกิจกรรมพบว่านักเรียนมีความคุ้นเคยกับวิธีการสอน มีความสนใจการทำงานเพิ่มมากขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น และกลุ่มนักเรียนเป้าหมายผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม (สุประวีณ สังข์ทอง, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรตภัทร์ ทวีเจริญกิจ ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ โดยยึดหลักการจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ ส่งผลให้นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหานั้นสามารถนำเครื่องมือไอซีทีมาใช้เพื่อเพิ่มทักษะได้เช่นเดียวกับที่ผู้วิจัยได้นำโปรแกรม Interactive Simulator มาใช้ร่วมกับการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น

(วรต์ถ์พัชร ทวีเจริญกิจ และคณะ, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับมัทนา ดวงกลาง ได้ทำการศึกษาผลการส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานโดยใช้ไอซีทีเป็นเครื่องมือ ผลการวิจัยพบว่าสามารถส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนได้โดยการทดสอบการปฏิบัติ วัดผลจำนวน 5 ครั้ง แต่แต่ละครั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การทดสอบหลังเรียนอยู่ในระดับสูงที่สุดเท่ากับ 76.77 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียน (มัทนา ดวงกลาง, 2562) รวมไปถึงงานวิจัยของปิยะบุตร ถิ่นถา ที่มีวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยเพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดเพื่อศึกษาระดับทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการเปิด ซึ่งมีผลการวิจัยคือระดับทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนในภาพรวมอยู่ระดับดี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบรู้เปิดสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ปิยะบุตร ถิ่นถา และคณะ, 2560)

จากการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัล (Interactive Simulator) นั้นทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการคิดแก้ปัญหาที่สูงขึ้น โดยผลการประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulation) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า นักเรียนได้คะแนนหลังเรียนค่าเฉลี่ย 14.72 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.83 ซึ่งมากกว่าก่อนเรียนที่ค่าเฉลี่ย 10.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.49 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมหรือเครื่องมือไอซีทีนั้นส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพิสิฐ โมกขาว ในการใช้บทเรียนแสงรู้บนเว็บมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถทางการคิดแก้ปัญหา ด้วยการออกแบบบทเรียนแสงรู้บนเว็บไซต์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับกระบวนการความคิดการแก้ปัญหาทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา รวมไปถึงด้วย ผลการศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนมีระดับความสามารถอยู่ในระดับดี และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนแสงรู้บนเว็บในระดับมากที่สุด (พิสิฐ โมกขาว, 2561)

3. คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ จากการวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้โปรแกรมแบบจำลอง (Interactive Simulation) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง จากการสังเกตพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.67 รองลงมาคือการกล้าคิดริเริ่ม กล้าแสดงออก

อย่างสร้างสรรค์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.53 รวมไปถึงความอดทนและเพียรพยายาม การยอมรับข้อเสนอแนะ การมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.27 ในด้านของความมีสติและความตั้งใจมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.20 ซึ่งเมื่อสรุปผลออกมาแล้วคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับสูง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ และแนวเพื่อการดำเนินการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้ ในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีดิจิทัลนั้น ผลการวิจัยพบว่าควรมีการอธิบายวิธีการใช้งาน หรือการเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถนำเครื่องมือเหล่านั้นมาใช้เสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ในด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นครูต้องมีความพร้อม มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นขั้น เป็นตอนมีการจัดลำดับขั้นตอนในทักษะการคิดแก้ปัญหาที่เหมาะสมและถูกต้อง มีการอธิบายวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน กำหนดเวลาในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม จากการประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน ครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของตนเอง และของเพื่อนในชั้นเรียนด้วยได้ เพื่อให้ได้ผลการจากประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ที่ถูกต้องชัดเจน แบบประเมินต้องครอบคลุมเนื้อหาคุณลักษณะที่จะเกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ ผู้ประเมินต้องมีความเป็นกลาง ให้ข้อมูลการประเมินจากสิ่งที่สังเกตได้จริง และการจัดกิจกรรมกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ขึ้นอยู่กับแต่ละรายวิชา แต่กระบวนการในการที่ทำให้เกิดทักษะการคิดแก้ปัญหานั้นจะเป็นกระบวนการที่เหมือนกัน รายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถนำกระบวนการในการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาจากงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ได้

เอกสารอ้างอิง

- เกศรา คณหา และคณะ. (2560). การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง กฎหมายน่ารู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. Viridian E-Journal, Silpakorn University, 10(2), 1180–1197.
- ปิยะบุตร ถิณดา และคณะ. (2560). การจัดการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ โดยใช้วิธีการแบบเปิดเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตเทศบาลบ้านเขตวัน. Viridian E-Journal, Silpakorn University, 10(3), 819-835.

- พิชญา เขียดสังข์. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียนโปรแกรมแก้ปัญหา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 10(2), 195-203.
- พิสิฐ โมกขาว. (2561). การส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้วยบทเรียนแสวงรู้บน เว็บที่มีการเสริมศักยภาพทางการเรียนวิชาการเขียนโปรแกรมเบื้องต้นสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มัทนา ดวงกลาง. (2562). การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานโดยใช้ไอซีทีเป็นเครื่องมือ เพื่อส่งเสริม พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาและสมรรถนะสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใน วิชาคอมพิวเตอร์. Viridian E-Journal, Silpakorn University, 12(2), 645-661.
- รัตลัญช์ ยนปลัดยศ. (2563). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องตัวแปรชนิดอาเรย์และสายอักขระเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ การคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 10(2), 121-133.
- วรรตภัฑร์ ทวีเจริญกิจ และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม ทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้. วารสารราชพฤกษ์, 17(1), 86-93.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพ การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. นครปฐม: บริษัท เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- วิทัศน์ ฝักเจริญผล. (2563). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้ สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19. วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์, 4(1), 44-61.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่ง สำนักนายกรัฐมนตรี. (2556). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.rmutto.ac.th/index.php?menu=show_news&idnews=TP719
- สุประวีณ์ สังข์ทอง. (2563). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับ ชุดฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาแบบร่วมมือ เรื่อง ความน่าจะเป็น. วารสารมหาจุฬานาค ทรทัศน์, 7(9), 221-235.

**ปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
การค้าประเวณี พ.ศ. 2539 : ศึกษาเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
กระบวนการค้าประเวณีเด็ก***

**LEGAL PROBLEMS ON PREVENTION AND SUPPRESSION OF
PROSTITUTION ACT, B.E.2539 : STUDYING SPECIFICALLY ON
THE PEOPLE RELATED WITH CHILD PROSTITUTION PROCESS**

มัญชุพร แสงสุข*, ธาณี วรภัทร์

Munchuporn Sangsuk, Thanee Voraptr

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

*Corresponding author E-mail: sangsuk_mcp@outlook.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระวางโทษผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระบวนการค้าประเวณีเด็ก รวมถึงเสนอแนวทางในการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการระวางโทษผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีโดยเฉพาะการค้าประเวณีเด็กในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้ศึกษากฎหมายของไทยและของต่างประเทศโดยวิธีการค้นคว้าข้อกฎหมาย เอกสาร บทความ ข่าว และบรรยายในเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบ รวมถึงผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายของไทยและต่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า 1) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ยังระวางโทษผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็กยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอที่จะแก้ไขปัญหการค้าประเวณีเด็กให้หมดไปจากสังคมได้ 2) ยังไม่มีการระวางโทษไปถึงบุคคลบางประเภทที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก 3) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 กำหนดเพียงมาตรการทางสังคมให้ผู้ค้าประเวณีเล็กประกอบอาชีพค้าประเวณี แต่ยังไม่กำหนดมาตรการทางสังคมแก่บุคคลบางประเภทที่รับผลประโยชน์โดยตรงจากการค้าประเวณีเด็ก และไม่มีการกำหนดมาตรการทางสังคมให้เขาเลิก

* Received January 4, 2023; Revised February 14, 2023; Accepted March 14, 2023

ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการหารายได้จากผู้ค้าประเวณีเด็ก หรือเล็งเกี่ยวกับการค้าประเวณีเด็ก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรปรับปรุงแก้ไของค์ประกอบความผิดบางมาตรา และกำหนดมาตรการทางสังคมแก่บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็ก เพื่อให้สอดคล้องกับพลวัตกับสังคม และสามารถแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี โดยเฉพาะการค้าประเวณีเด็กให้หมดสิ้นไปจากสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ค้าประเวณี, มาตรการทางกฎหมาย, เด็ก

Abstract

The objective of this independent research is to study legal issues related to Prevention and Suppression of Prostitution Act, B.E. 2539, and relevant laws concerning the punishment of those involved in the child prostitution process. It also aims to propose solutions to improve the laws related to the punishment of those involved in the child prostitution process, especially in Thailand. This independent research studies Thai and foreign laws through comparative analysis methods such as document analysis, articles, news, included the impacts of the law enforcement in Thailand and other countries. The results of the study show that 1) the Prevention and Suppression of Prostitution Act, B.E. 2539 still lacks effectiveness in addressing the issue of child prostitution in society, 2) Some offenders who directly benefit from child prostitution have not subject to punishment, and 3) the Prevention and Suppression of Prostitution Act, B.E. 2539 has established social measures for prostitution, but has not established social measures for some types of individuals who directly benefit from child prostitution and the measures to stop their involvement in such activities. Therefore, the researcher recommends improving, amending the legal components, and establishing the social measures for some types of individuals to prevent effectively the child prostitution problem in Thailand consistently.

Keywords: Child prostitution, legal measures, children.

บทนำ

ปัญหาการค้าประเวณีเด็กนั้นเป็นปัญหาที่สังคมไทยมุ่งที่จะแก้ไขมาโดยตลอด ในแง่ของบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นหัวใจหลักในการควบคุมเรื่องการค้าประเวณีในประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 โดยมองว่าการค้า

ประเวณีเป็นอาชญากรรม โดยมีการระวางโทษผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็ก ทั้งผู้ที่ชักชวนบุคคลอื่นเข้าทำการค้าประเวณีกับตนในที่สาธารณะ ผู้ที่เข้าไปมั่วสุมใน สถานการณ์ค้าประเวณี ผู้ที่โฆษณาการค้าประเวณี ผู้ซื้อประเวณีเด็กในสถานการณ์ค้าประเวณี บุคคล ผู้เป็นธุระจัดหา บิดา มารดา หรือผู้ใช้อำนาจปกครองที่ร่วมรู้เห็นกับบุคคลที่เป็นธุระจัดหา หรือ เจ้าของสถานการณ์ค้าประเวณี แต่อย่างไรก็ดีอย่างไรก็ตาม การระวางโทษ และมาตรการในทาง กฎหมายในการลงโทษบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็กยังคงขาด ประสิทธิภาพ ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาระบบการค้าประเวณีเด็กได้อย่างยั่งยืน ซึ่ง “เด็ก” คือ บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี นับเป็นกำลังหลักของประเทศชาติที่กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ใน อนาคต แต่กลับเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณี อาจเกิดจากความสมัครใจหรือไม่สมัครใจก็ ตาม ซึ่งการเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณีของเด็กนั้น อาจเกิดจากสมัครใจ หรือไม่สมัครใจ การค้าประเวณีอาจเกิดได้จากปัญหาหลากหลายประการ อาทิเช่น สภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ความ ยากจน การขาดการศึกษา สภาพสังคม วัฒนธรรม หรืออาจเกิดจากค่านิยมของผู้เข้าทำการ ค้าประเวณีนั่นเอง จนท้ายที่สุดก็กลายเป็นผู้ค้าประเวณีอาชีพที่วนเวียนอยู่ในกระบวนการ ค้าประเวณี

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าควรที่จะการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ทั้งในส่วนขององค์ประกอบของความผิดในบางฐาน และการเพิ่มมาตรการทางกฎหมายในส่วนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็ก ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าประเวณีเด็กที่มี ลักษณะเป็นการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ ควรที่จะมีการแก้ไขพระราชบัญญัติอื่นๆที่วางมาตรการ ในการลงโทษผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็ก เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาระบบ การค้าประเวณีเด็กได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาสาเหตุความเป็นมา และวิธีการแก้ไขปัญหาระบบการค้าประเวณีเด็ก และ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็กทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดย การศึกษาเชิงการวิเคราะห์เปรียบเทียบ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเด็กทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ
3. เพื่อวิเคราะห์เจตนารมณ์ในตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ ค้าประเวณี พ.ศ. 2539

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความฉบับนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษารวบรวมข้อมูลสำหรับการค้นคว้า ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ เอกสาร ตำรา บทความ และข้อเขียนต่างๆ แล้วนำเสนอในลักษณะการวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบแต่ละฐานความผิดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็ก รวมถึงวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมายของแต่ละประเทศว่าสามารถแก้ไขปัญหาการค้าประเวณีได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

ผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายไทย ได้แก่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 และประมวลกฎหมายอาญา ประกอบกับข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาที่ยังคงเกิดขึ้นในสังคมไทย แยกพิจารณาเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1.1 การกำหนดความผิดทางอาญาแก่ผู้ซื้อประเวณีเด็ก

ในประเทศไทยนั้น ได้มีการวางหลักไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ได้ระวางโทษผู้ซื้อประเวณีไว้ในมาตรา 8 การกระทำความผิดจะเป็นความผิดได้ต่อเมื่อ ผู้กระทำความผิดนั้นกระทำความผิดหรือกระทำความผิดอื่นใดเพื่อสำเร็จความใคร่ของตนเองหรือของผู้อื่น โดยกระทำความผิดต่อบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ในสถานการณ์การค้าประเวณี จะเห็นได้ว่าตัวบทกฎหมายในมาตราดังกล่าวนั้นจะเป็นความผิดได้ต่อเมื่อกระทำความผิดในสถานการณ์การค้าประเวณี กล่าวคือสถานที่จัดไว้เพื่อการค้าประเวณี หรือสถานที่ที่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดเพื่อการค้าประเวณี ซึ่งหากมีการค้าประเวณีกันนอกสถานการณ์การค้าประเวณีก็จะเป็นความผิด

1.2 การกำหนดความผิดบิดา มารดา ผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนร่วมรู้กับบุคคลผู้เป็นธุระจัดหา

ในประเทศไทยนั้น แต่ก่อนการนำบุตรหรือผู้อยู่ใต้ปกครองไปค้าประเวณีเป็นไปได้อย่างเสรี เพราะกระทำกันในรูปแบบของความสมัครใจระหว่างบิดา มารดา บุตร กับผู้เป็นธุระจัดหา โดยมีค่าตอบแทนที่พอใจทั้งสองฝ่าย ซึ่งในกฎหมายนี้กำหนดให้เอาผิดกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนร่วมรู้กับบุคคลผู้เป็นธุระจัดหา โดยกำหนดความรับผิดเอาไว้ในมาตรา 10 นอกจากนี้ มาตรา 13 ยังให้อำนาจในการถอนอำนาจปกครองเด็ดขาดของผู้ใช้อำนาจปกครองเดิมที่มีส่วนร่วมรู้กับบุคคลผู้เป็นธุระจัดหาเด็กเพื่อการค้าประเวณีอีกด้วย

1.3 การกำหนดความผิดฐานเป็นธุระจัดหาเด็กให้เข้าทำการค้าประเวณี

บุคคลผู้เป็นธุระจัดหาเด็กเพื่อการค้าประเวณีนั้น เป็นบุคคลที่ได้รับผลประโยชน์จากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก ในประเทศไทยนั้นมีการระวางโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 282 และมาตรา 283 และยังเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มาตรา 9 ซึ่งถ้าหากกระทำความผิดฐานจัดให้มีการค้าประเวณีระหว่างผู้ซึ่งค้าประเวณีกับผู้ให้บริการ หรือรับประโยชน์ไม่ว่ารูปแบบใดจากการค้าประเวณีของผู้อื่นหรือจากผู้ซึ่งค้าประเวณี ก็ยังมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 286 อีกแล้วแต่กรณี และเมื่อพิจารณาในกรณีการกระทำความผิดฐานบุคคลผู้เป็นธุระจัดหานั้น เนื่องจากความผิดฐานเป็นธุระจัดหานั้นเป็นบุคคลที่แสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก และเป็นบุคคลที่อาจประกอบอาชีพจากรายได้ซึ่งมาจากการป้อนเด็กเข้าสู่กระบวนการเพศพาณิชย์ ซึ่งมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำได้สูง ดังนั้นควรที่จะมีการเพิ่มโทษในกรณีที่บุคคลผู้เป็นธุระจัดหานั้นกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งเมื่อพิจารณาเงื่อนไขของการเพิ่มเติมโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 92 และ 93 ของไทยนั้น จะต้องเป็นกรณีที่คดีแรก ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกในคดีแรก แล้วพ้นโทษมาแล้วเท่านั้น และกระทำความผิดคดีหลังภายใน 5 ปีนับแต่พ้นโทษ จึงจะสามารถเพิ่มโทษหนึ่งในสาม หรือกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงโทษในคดีหลังได้ ดังนั้นควรมีการระวางโทษหนักขึ้น หากกระทำความผิดในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นการเอาผิดแก่ผู้กระทำความผิดที่ดำรงอยู่ได้เพราะการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ นอกจากนี้ ควรที่จะมีการใช้มาตรการทางสังคมในการคุมประพฤติบุคคลผู้เป็นธุระจัดหา และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 นั้น ยังไม่มีเงื่อนไขในการนำบุคคลผู้เป็นธุระจัดหาไปใช้มาตรการทางสังคมควบคู่กันกับการลงโทษในทางกฎหมายเลย

1.4 กำหนดความผิดฐานเป็นเจ้าของสถานการค้าประเวณี

ในประเทศไทย ผู้ที่เป็นเจ้าของสถานการค้าประเวณีที่มีการค้าประเวณีเด็ก และการค้าประเวณีเด็กแอบแฝงที่แสวงหาประโยชน์จากการกระทำความผิดทางเพศจากเด็ก การที่เจ้าของสถานบริการบีบบังคับให้เด็กขายบริการทางเพศ โดยตนดำรงอยู่ได้เพราะเงินนั้น การกระทำความผิดดังกล่าวมีลักษณะเป็นการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ เจ้าของสถานบริการที่จัดหาเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์เข้าทำงาน เป็นกระทำโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 16 อีกด้วย ซึ่งบทลงโทษดังกล่าวก็คือระวางโทษปรับไม่เกินหกหมื่นบาท ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 28 แต่อย่างไรก็ดีอย่างไรก็ตามก็ยังไม่มียกเว้นบทบัญญัติในกรณีที่เจ้าของกิจการนั้นเปิดบริการให้มีการค้าประเวณีแอบแฝงในสถานบริการ ซึ่งจะเป็นเหตุที่ทำให้เจ้าของสถานบริการถูกเพิกถอนใบอนุญาตแต่อย่างใด

ประเด็นต่อมา ในมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มาตรา 11 นั้นบัญญัติลงโทษเฉพาะผู้เป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณี ผู้ดูแล หรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณี แต่ไม่มีบทบัญญัติในการลงโทษผู้ให้การสนับสนุนในการเปิดสถานการค้าประเวณี หรือผู้เป็นหุ้นส่วน เพราะสถานการค้าประเวณีเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายในไทย ดังนั้นการเปิดสถานค้าบริการที่มีการค้าประเวณีแอบแฝง หรือสถานบริการที่มีชอบด้วยกฎหมายนั้นล้วนพึ่งความอยู่รอด โดยส่งส่วยหรือค่าคุ้มครองให้เจ้าพนักงาน ซึ่งมีเม็ดเงินหมุนเวียนไปยังเจ้าพนักงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเหล่านี้ มหาศาล แต่เมื่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มาตรา 11 นั้นไม่ได้บัญญัติให้เป็นความผิด และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มาตรา 12 ลงโทษเพียงเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุน การหน่วงเหนี่ยว กักขัง กระทำด้วยประการใด ให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือทำร้ายร่างกาย ด้วยประการใดๆ จะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่นเพื่อข่มขืนใจให้ผู้อื่นนั้นกระทำการค้าประเวณี เท่านั้น ไม่มีบทบัญญัติลงโทษเจ้าพนักงานที่เป็นหุ้นส่วนในการกระทำกิจการการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี ตามมาตรา 11 เลย คงได้แต่ดำเนินคดีแต่เฉพาะความผิดฐานเจ้าพนักงานเรียกรับสินบนตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น

2. บทบัญญัติกฎหมายของต่างประเทศ

บทความนี้จะเปรียบเทียบเทียบกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาระเบิดการค้าประเวณีเด็ก ได้แก่ ประเทศสวีเดน สาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสิงคโปร์

2.1 ประเทศสวีเดน

บทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาสวีเดนวางหลักเกณฑ์เรื่องการกำหนดโทษฐานซื้อประเวณีเด็กไว้โดยเป็นเหตุจูงใจไว้ในมาตรา 11 และในกรณีสิ่งตอบแทนนั้นได้ให้หรือสัญญาว่าจะให้โดยบุคคลอื่น แม้ว่าจะเป็นขั้นตอนในการพยายามกระทำความผิดกล่าวคือ แม้เป็นเพียงขั้นชักชวนเพื่อที่จะเข้าทำการซื้อบริการทางเพศจากเด็ก ยังไม่ถึงขั้นกระทำชำเรา หรือสำเร็จความใคร่กับเด็กหรือผู้เยาว์ การกระทำก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว นอกจากนี้ ฐานเป็นธุระจัดหาให้มีการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาสวีเดน มาตรา 12 นอกจากนี้ยังมีการลงโทษเป็นธุระจัดหาในกรณีที่มีการกระทำในรูปแบบของขบวนการ อนึ่ง ฐานเป็นเจ้าของสถานที่ซึ่งสมมุติขายบริการทางเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญาสวีเดน มาตรา 12 วรรคสาม

2.2 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

บทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็ก โดยผู้ซื้อประเวณีเด็กนั้น มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 225-12-1 นอกจากนี้ยังมีเหตุจูงใจ

ในกรณีซื้อประเวณีเด็ก ตามมาตรา 225-12-2 และมีการลงโทษบิดา มารดา หรือผู้ปกครองซึ่งมีส่วนร่วมรู้กับบุคคลผู้เป็นธุระจัดหาเพื่อการค้าประเวณีเด็ก ในมาตรา 225-7 นอกจากนี้ยังมีการวางหลักเกณฑ์ในกรณีที่เด็กอยู่ภายใต้เหตุฉุกเฉินโดยอำนาจพนักงานอัยการในการยื่นคำร้องขอแยกตัวเด็กออกมาจากสถานการณ์ฉุกเฉิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 375-5

ในส่วนของการระวางโทษบุคคลผู้เป็นธุระจัดหานั้น ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสวางหลักไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 225-5 และ มาตรา 225-6 และมีการระวางโทษในกรณีเหตุกรรจ์โดยกระทำต่อเด็กไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 225-7 หากกระทำต่อเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 225-7-1 และความผิดหนักขึ้นในกรณีกระทำโดยองค์กรอาชญากรรม ตามมาตรา 225-8 และระวางโทษหนักที่สุดในกรณีกระทำโดยป่าเถื่อนเพื่อให้บุคคลอื่นค้าประเวณีตามมาตรา 225-9

ในส่วนของการระวางโทษฐานเป็นเจ้าของสถานบริการ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสได้มีการระวางโทษไว้ในมาตรา 225-10 โดยลงโทษทั้ง เจ้าของ ผู้จัดการ สนับสนุนทางการเงิน หรือร่วมสนับสนุนทางการเงินแก่สถานการค้าประเวณี และรวมถึงบุคคลที่ยินยอมให้ใช้สถานที่ในการชักชวนบุคคลอื่นให้เข้าทำการค้าประเวณีอีกด้วย

2.3 ประเทศสิงคโปร์

มีการระวางโทษบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็กไว้ในกฎบัตรสตรีสิงคโปร์ ค.ศ. 1961 แต่บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ มีสภาพบังคับกับบุคคลที่กระทำการซื้อประเวณีหญิงหรือเด็กหญิงเท่านั้นแต่ไม่หมายรวมถึงซื้อประเวณีเพศชายหรือเด็กชาย ซึ่งประเทศสิงคโปร์ระวางโทษผู้ซื้อประเวณี และบุคคลผู้เป็นธุระจัดหาเด็กหญิงไว้ในกฎบัตรสตรีสิงคโปร์ มาตรา 140 นอกจากนี้มีการระวางโทษหนักขึ้นหากเป็นกรณีกระทำ ความผิดซ้ำไว้ในมาตราเดียวกัน และหากเป็นกรณีขายเด็กเพื่อกระทำการค้าประเวณี มีการระวางโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญาสิงคโปร์ มาตรา 372 และฐานเป็นเจ้าของสถานการค้าประเวณีนั้น ประเทศสิงคโปร์มีการอนุญาตให้เปิดสถานการค้าประเวณีได้ แต่แม้ว่าจะอนุญาตให้เปิดสถานการค้าประเวณี ก็ห้ามซื้อประเวณีเด็กในพื้นที่ดังกล่าว และห้ามชักชวนบุคคลอื่นให้เข้าทำการค้าประเวณีกับตน

อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้ากฎหมายภายในประเทศ ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 และกฎหมายภายในของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสวีเดน สาธารณรัฐฝรั่งเศส

และประเทศสิงคโปร์ ควรที่จะดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็ก ดังนี้

1. ประเด็นเรื่องผู้ซื้อประเวณีเด็ก ขอแยกพิจารณาดังต่อไปนี้ ประเด็นแรก แม้ว่าการกระทำชำเราเด็กในสถานการณ์การค้าประเวณีจะมีการระวางโทษไว้ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 แต่มาตราดังกล่าวควรกำหนดความผิดทางอาญาแก่ผู้ซื้อบริการทางเพศ โดยไม่จำกัดสถานที่ (ชนกพล สกลผดุงเขตต์, 2545) ฉะนั้นควรตัดคำว่า “ในสถานบริการ” เพราะการกระทำชำเราไม่จำเป็นต้องกระทำในสถานการณ์การค้าประเวณีเสมอไป สถานการณ์การค้าประเวณีอาจเป็นเพียงศูนย์กลางในการติดต่อเสนอซื้อขายประเวณีเด็ก (ฉัตรทริกา นาธนาพงศ์ และคณะ, 2565) หากเป็นกรณีที่กระทำชำเราหรือกระทำอื่นใดต่อเด็กเพื่อสำเร็จความใคร่นอกสถานการณ์การค้าประเวณี ก็ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้เลย ประเด็นที่สอง ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 8 กรณีมีการเสนอซื้อประเวณีเด็กเพื่อให้สอดคล้องกับกรณีมาตรา 5 ที่มีการระวางโทษผู้กระทำการค้าประเวณีที่มีการเข้าติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตาม หรือรับเร้าบุคคลเพื่อกระทำการค้าประเวณีกับตน เหมือนเช่นเดียวกันกับประเทศสวีเดน (Gunilla Ekaberg, 2014) โดยเสนอแก้ไขว่า “ผู้ใด เข้าติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตาม หรือรับเร้าบุคคลอายุยังไม่เกิน 18 ปี เพื่อเข้าทำการค้าประเวณีกับตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษ...” ประเด็นที่สาม หากบุคคลผู้ซึ่งอายุกว่า 18 ปี นั้นซื้อบริการทางเพศ หากพิจารณาว่า ผู้ที่กระทำความผิดนั้นเป็นผู้ป่วย หรือบุคคลผู้มีภาวะทางจิต ควรที่จะนำเขาไปบำบัด และนำไปคุมประพฤติ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส โดยผู้เข้ารับการคุมประพฤติเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย เพื่อที่จะให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคม โดยเป็นไปตามแนวทางอาชญาวิทยา คือ เป็นแนวทางในการป้องปรามไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำ และคืนผู้กระทำความผิดที่ได้รับการบำบัดแล้วนั้นสู่สังคม และเป็นการลดปัญหาครอบครัว อันเป็นสถาบันขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ไม่ใช่เน้นแนวทางในการปราบปราม คือ ระวางโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิด หรือระวางโทษปรับแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งเน้นให้ผู้กระทำความผิดนั้นสำนึกด้วยตนเอง แต่หากไม่สามารถที่จะกระทำได้ ก็ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้อย่างแท้จริง เมื่อผู้กระทำความผิดยังกระทำความผิดซ้ำ จึงควรมีการกำหนดโทษหนักขึ้น หากผู้กระทำความผิดยังกลับมาซื้อประเวณีเด็กอีก นอกจากนี้ ควรกำหนดเงื่อนไขในการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดฐานซื้อประเวณีเด็ก โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ว่า “มาตรา 34/1 ในกรณีบุคคลกระทำความผิดตามมาตรา 8 หากศาลเห็นว่าบุคคลนั้นไม่ควรลงโทษจำคุก โทษจำคุกให้รอไว้ และให้ศาลกำหนดเงื่อนไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด” ประเด็นที่สี่ หากกรณีที่ผู้ซื้อประเวณินั้นยังกระทำความผิดซ้ำ ควรมีการระวางโทษที่เพิ่มขึ้น เหมือนเช่นประเทศสิงคโปร์ เพื่อเป็นการป้องปรามการค้าประเวณีผ่านทางผู้ซื้อบริการทางเพศจากเด็กหรือผู้เยาว์ อนึ่ง มาตรการทาง

กฎหมายของไทยที่เป็นบทเพิ่มเติมโทษ อันได้แก่ มาตรา 92 และ มาตรา 93 นั้น จะต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกและพ้นโทษ แล้วคดีหลังกระทำความผิดภายใน 5 ปี นับแต่พ้นโทษ จึงจะสามารถใช้บทบัญญัติดังกล่าวเพิ่มเติมโทษจำเลยได้

2. ประเด็นเรื่องการระวางโทษบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนร่วมรู้กับบุคคลผู้เป็นธรรมาธิบดี แม้ว่าปัจจุบันจะมีการระวางโทษไว้ในมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และนอกจากนี้การที่ทำให้บุตรผู้เยาว์อยู่ สามารถเป็นเหตุให้พิจารณาถอนอำนาจปกครองเด็ดขาดของผู้ใช้อำนาจปกครองเดิมได้ตามมาตรา 13 ข้าพเจ้าเห็นว่า จริงอยู่ที่การนำเด็กนั้นออกขายให้บุคคลผู้เป็นธรรมาธิบดีนั้นเป็นความผิดร้ายแรง แต่กฎหมายไม่ควรที่จะตัดอำนาจปกครองของเด็กไปเสียทีเดียว เพราะครอบครัวยังคงเป็นสถาบันขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ควรนำหลักกฎหมายของประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 375-5 มาใช้บังคับ กล่าวคือหากมีกรณีฉุกเฉินทำให้เด็กนั้นตกอยู่ในอันตราย ควรที่จะยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อแยกเด็กออกมาจากพ่อแม่เสียก่อน หากยังกระทำความผิดซ้ำจึงค่อยใช้อำนาจในการยื่นคำร้องขอเพิกถอนอำนาจปกครองของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (La Monde, 2016)

3. ประเด็นเรื่องการระวางโทษบุคคลผู้กระทำความผิดฐานเป็นธรรมาธิบดีเด็กเพื่อการค้าประเวณี ปัจจุบันประเทศไทยมีการระวางโทษไว้ในมาตรา 9 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 แต่จะเห็นได้ว่าระบบกฎหมายไทยนั้นจะระวางโทษหนักขึ้นในกรณีที่ผู้ถูกกระทำนั้นเป็นเด็กข้าพเจ้าเห็นว่าควรที่จะมีการระวางโทษหนักขึ้นในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซ้ำเหมือนอย่างกฎบัตรสตรีสิงคโปร์ ค.ศ. 1961 มาตรา 140 ที่ไม่ได้ระบุระยะเวลาที่จะลงโทษหนักขึ้นในกรณีกระทำความผิดซ้ำ กล่าวคือกระทำความผิดภายใน 3 ปี หรือ 5 ปี นับแต่พ้นโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 92 และ 93 ของไทย เพราะบุคคลที่กระทำฐานเป็นธรรมาธิบดี เป็นบุคคลที่เป็นได้ผลประโยชน์จากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กโดยแท้ หากเขายังไม่เลิกที่จะประกอบธุรกิจ เขายังทำมาหากินบนความทุกข์ยากของเด็กแม้ว่าเด็กนั้นจะเต็มใจหรือโดนใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดนข่มขู่ว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายก็ตาม โดยแก้เป็นวรรคหกของมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 เป็น “หากการกระทำความผิดตามวรรคก่อน เป็นกรณีกระทำความผิดซ้ำ ให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน... ปี และปรับไม่เกิน... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ประเด็นที่สอง ในกรณีบุคคลผู้มีธรรมาธิบดีนั้น เป็นหนึ่งในบุคคลที่ได้ผลประโยชน์ในการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กในเชิงพาณิชย์ แต่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 กลับไม่วางเงื่อนไขให้ใช้มาตรการทางสังคมเพื่อไม่ให้บุคคลเหล่านี้กลับไปหาถิ่นที่อยู่บนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กอีก ดังนั้นข้าพเจ้าเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 เป็น “มาตรา 34/2 ในกรณี

บุคคลกระทำความผิดตามมาตรา 9 และมาตรา 10 เมื่อศาลได้พิจารณาถึงประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้ นั้นแล้ว เห็นว่า ไม่ควรพิพากษาลงโทษแต่ควรให้ผู้กระทำความผิดได้รับการคุ้มครองแทนและพัฒนาอาชีพทางการลงโทษก็ให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการรับตัวผู้กระทำความผิด ดำเนินการจัดส่งตัวผู้นั้นไปเพื่อรับการดูแลในสถานแรกรับที่มีเขตรับผิดชอบภายใน 15 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา”

4. ประเด็นเรื่องการระวางโทษผู้ที่ประกอบกิจการค้าประเวณี กรณีดังกล่าวลงโทษได้ทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล ผู้ที่เปิดสถานบริการที่มีผู้ค้าประเวณีเด็กทำงานอยู่ในนั้น (สทริฐ สิริวัฒน์, 2541) ข้าพเจ้าขอแยกพิจารณาดังต่อไปนี้ ประเด็นแรก ผู้ที่จะเปิดสถานบริการจะต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 (พงษ์ธร สำราญ, 2549) ซึ่งในมาตรา 16 ของพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 นั้น ห้ามมิให้รับผู้ที่อายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าทำงานในสถานบริการ ผลคือระวางโทษปรับไม่เกินหกหมื่นบาท แต่อย่างไรก็ดีอย่างไรก็ตาม ถ้าในสถานบริการนั้นจัดหาเด็กเข้ามาในสถานบริการโดยไม่ได้มีลักษณะเป็นสัญญาจ้างแรงงาน แต่เป็นการขายบริการทางเพศเด็กแฝงอยู่ในนั้น หรือสถานบริการที่อาจไม่มีเด็กขายบริการทางเพศในนั้น แต่มีลักษณะเป็นศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างผู้ซื้อบริการทางเพศและผู้ขายบริการทางเพศ ด้วยพฤติการณ์ในลักษณะดังกล่าว เป็นการหลบเลี่ยงกฎหมาย (สุจิรา เชื้อมไพบูลย์, 2560) ดังนั้น ควรมีการแก้ไขมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 โดยให้มีการสั่งพักใบอนุญาตในการประกอบสถานบริการ ในส่วนมาตรา 21 วรรคสอง (2) จาก “กรณีดำเนินกิจการสถานบริการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้มีการมั่วสุมเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานบริการ” เป็น “กรณีดำเนินกิจการสถานบริการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้มีการมั่วสุมเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าทำการค้าประเวณีในสถานบริการ” เพื่อตีความให้ครอบคลุมถึงเจ้าของสถานบริการที่ปล่อยปละละเลยให้มีการค้าประเวณีเด็กแฝงอยู่ในสถานบริการ ให้มีการพักใช้ใบอนุญาตในการประกอบกิจการ อันเป็นวิธีทางที่ดีที่สุดในการกีดกันเจ้าของธุรกิจ เพราะหากพักใช้ใบอนุญาตในการประกอบกิจการก็จะทำให้เขาขาดรายได้ในการประกอบธุรกิจ ประเด็นที่สอง ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 เพื่อให้เพิ่มมาตรการในการลงโทษผู้เป็นหุ้นส่วน ให้ความช่วยเหลือหรือ มีการส่งส่วยให้กันกับเจ้าพนักงาน จาก “ผู้ใดเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี” เป็น “ผู้ใดเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้เป็นหุ้นส่วน ผู้ดูแลหรือ

ผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี หรือให้การช่วยเหลือในการดำเนินกิจการของสถานการค้าประเวณี เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม่ทราบว่าการกระทำความผิดดังกล่าวหรือบางส่วนดังกล่าวเป็นการกระทำการค้าประเวณี ในสถานการค้าประเวณี จะต้องระวางโทษจำคุก...” เพื่อเป็นการลงโทษไปถึงผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่กิจการการค้าประเวณีเหล่านี้ เพื่อให้ครอบคลุมไปถึงบุคคลที่ไม่มีอำนาจในการบริหารจัดการกิจการ (Controlling Power) หากตนไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตนไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสาม (หยุด แสงอุทัย, 2545) เพราะบุคคลต่างๆ เหล่านี้เป็นบุคคลที่ได้ผลประโยชน์จากกิจการการค้าประเวณีมากที่สุดในกระบวนการดังกล่าว ประเด็นที่สาม เจ้าหน้าที่ที่ให้การช่วยเหลือในความมีอยู่ของสถานการค้าประเวณี หรือสถานบริการที่มีการค้าประเวณีเด็กแอบแฝง ในประเทศไทย ธุรกิจสีเทาเหล่านี้สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยการมีส่วนเกี่ยวข้องของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังพบว่าเจ้าหน้าที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการการค้ามนุษย์ และกระบวนการค้าประเวณีเด็ก หรือเป็นผู้กระทำความผิดเสียเองอนึ่ง เมื่อพิจารณาถึงมาตรการในทางกฎหมายไทยที่มีอยู่คือประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 จะสามารถลงโทษได้เพียงบุคคลที่ให้การสนับสนุนก่อนหรือขณะกระทำความผิดเท่านั้น แต่ไม่สามารถลงโทษบุคคลซึ่งให้การสนับสนุนหลังการกระทำความผิดได้เลย และเมื่อพิจารณาถึงบทเพิ่มเติมโทษพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าหน้าที่ในสถานแรกรับหรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มีเพียงมาตรา 12 ที่เป็นบทเพิ่มโทษในกรณีเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการหน่วงเหนี่ยว กักขัง กระทำด้วยประการใด ให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือทำร้ายร่างกายด้วยประการใดๆ จะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่นเพื่อข่มขืนใจให้ผู้อื่นนั้นกระทำการค้าประเวณีเท่านั้น (สมพร พรหมพิตร และคณะ, 2541) แต่ไม่มีบทลงโทษเจ้าหน้าที่เป็นหุ้นส่วนในการกระทำการการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณีตามมาตรา 11 หรือให้การช่วยเหลือสถานการค้าประเวณีหรือสถานบริการที่มีการค้าประเวณีแอบแฝงเลย (สำนักข่าวอิศรา, 2565) ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงควรมีการพิจารณาเพิ่มโทษเจ้าพนักงานผู้กระทำความผิด โดยวางหลักไว้ใน มาตรา 11 วรรคท้าย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าและวิจัยทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีเด็กและบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของไทย รวมถึงตัวบทกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีเด็ก ทั้งในส่วนของการสิทธิมนุษยชน กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กซึ่งประเทศไทยนั้นมีการลงนามให้สัตยาบันกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the

Rights of the Child) พบว่า ประเทศไทยพยายามที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องการค้าประเวณีเด็ก โดยเฉพาะการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก โดยการระวางโทษผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็ก ทั้ง ผู้ค้าบริการ ผู้ซื้อบริการทางเพศเด็ก พ่อแม่ที่มีส่วนร่วมหรือรู้ว่าการกระทำฐานเป็นธุระจัดหาเด็ก เจ้าของสถานบริการที่มีการค้าประเวณีเด็กแอบแฝง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการแสวงหาประโยชน์ทางเพศเชิงพาณิชย์ บุคคลที่ได้ผลประโยชน์มากที่สุดคือเจ้าของสถานการค้าประเวณี รองลงมาคือบุคคลผู้เป็นธุระจัดหา หรือนายหน้าที่พาเด็กเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณี จนเกิดการกระทำธุรกิจจัดหาเด็กเพื่อเข้าทำการค้าประเวณี หรือจัดหาเด็กเพื่อป้อนเด็กเข้าสู่กระบวนการเพศพาณิชย์นี้ ในบางกรณีความสัมพันธ์ดังกล่าวมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม เนื่องจาก การประกอบธุรกิจสีเทาเหล่านี้มีเม็ดเงินจำนวนมากมายมหาศาลที่หมุนเวียน ธุรกิจเหล่านี้จึงอยู่คู่กับสังคมไทยมาโดยตลอด โดยผู้ประกอบการก็มักจะจัดหาเด็กให้เป็นไปตามอุปสงค์ของผู้ใช้บริการ หรือผู้ซื้อบริการทางเพศ ข้าพเจ้าเห็นว่าควรมีการแก้ไขมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้าประเวณีเด็กของไทย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 เพื่อจะลดปัญหาการค้าประเวณีเด็กดังกล่าวจากสังคมไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรทริกา นภธนาพงศ์ และคณะ. (2565). กฎหมายตีตรา ตีค่า Sex worker. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ).
- ชนกพล สกลผดุงเขตต์. (2545). การป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีของหญิงเด็ก : ศึกษาอนุสัญญาระหว่างประเทศและเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตร สาขานิติศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์ธร สำราญ. (2549). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าประเวณีในสถานบริการ อาบอบนวด. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สมพร พรหมหิตาธร และคณะ. (2541). กฎหมายค้าประเวณี. กรุงเทพมหานคร: กองทุนสวัสดิการกองวิชาการ กรมตำรวจ.
- สหรัฐ สิริวัฒน์. (2541). ความผิดฐานดำรงชีพอยู่ได้ด้วยรายได้ของหญิงซึ่งค้าประเวณี ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 286. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักข่าวอิศรา. (2565). คูก 325 ปีติดจริง 50! ดาบุตร. เรียกเก็บเงินอาบอบนวด'นาคาริ' 65 ครั้ง 6.5 แสน. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://www.isranews.org/article/isranews-news/109502-news-496314.html>
- สุจิรา เชื้อมไพบูลย์. (2560). การค้าประเวณีโดยชอบด้วยกฎหมาย. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หยุด แสงอุทัย. (2545). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Gunilla Ekaberg. (2014). The Swedish Law that prohibits the purchase of sexual services, Ministry of Industry, Employment, and Communications. Retrieved December 17, 2023, from https://www.womenlobby.org/IMG/pdf/ekberg_articlevaw_updated0504271.pdf
- La Monde. (2016). Prostitution : le Parlement adopte définitivement la pénalisation des clients. Retrieved December 17, 2023, from <https://www.lemonde.fr/societe/article/2016/04/06/prostitution-le-parlement-adopte->

การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล*

DEVELOPING CREATIVE THINKING IN MANAGING DIGITAL LEARNING

เสาวณี ก้านดอกไม้*, ระยอง ก้านดอกไม้, จามร สิริภรณ์, สาวิตรี ผิวงาม

Saowanee Khandokmai, Rayong Khandokmai, Jarmon Sirikanna, Sawitree Phewngam

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: saowanee.kh@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลและ เพื่อศึกษารูปแบบการสอนทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล ขอบเขตการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 กลุ่มเป้าหมายนักเรียนจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการเรียนการสอนในรายวิชาพลศึกษา 2) แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรม โดยทดลองใช้แผนการเรียนกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาพลศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จากการดำเนินการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้คือ 1) การศึกษาถึงปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่ามีความหลากหลายของรูปแบบกิจกรรม เช่น การทำ mind mapping การออกแบบภาพโปสเตอร์ การออกแบบโมเดลต่อมโนในวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น แต่รูปแบบกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมนั้นมีความคล้ายคลึงกันมีขั้นตอนที่ชัดเจน 2) ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) ได้ผลลัพธ์คือ ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนมากขึ้น ผู้เรียนมีการทำงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์โครงงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์เพราะการเรียนรู้จากการทำงานที่ต้องพยายามคิดพิจารณาหาแนวทางแก้ปัญหา และการวางระบบการทำงานที่มีขั้นตอนอย่างเหมาะสม ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ง่ายขึ้น ผู้เรียนกล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผลมากขึ้น มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี รวมทั้งมีการกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

* Received February 1, 2023; Revised February 8, 2023; Accepted March 18, 2023

คำสำคัญ: ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์, กระบวนการจัดการเรียนรู้, การเรียนรู้ดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research article were to This research article aims to create guidelines for developing creative thinking skills in managing digital learning and To study the creative thinking skill teaching model of learners in digital learning management. The scope of the research was Mathayomsuksa 6 students of the Demonstration School of Suan Sunandha Rajabhat University in the first semester of the academic year 2022. The target group of 30 students. The research tools were: 1. Instructional plans in physical education subjects 2. Activity performance assessment forms by experimenting with the study plan with Mathayomsuksa 6 students in the physical education subject, the first semester of the academic year 2022, The result shows that 1) A study of problems in teaching and learning to develop creative thinking skills of each subject group. It was found that there were a variety of activities such as mind mapping, poster design. Atomic model design in science subjects, etc. But the process of conducting activities is similar with clear steps. 2) According to the learning management process using the creative learning theory with wisdom (Constructionism) results are Learners are happier with their studies. Learners work more systematically. Learners can create projects that meet their objectives because of work-based learning that requires trying to think and find solutions. and setting up a working system with appropriate steps Make it easier for students to be creative. learners assert themselves more rationally Have good leadership and follower skills Including having the courage to express opinions Be a good speaker and listener.

Keywords: creative thinking, learning management process, Digital learning

บทนำ

ปัจจุบันการจัดการศึกษาในประเทศไทยมีการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทและการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลกมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านทักษะของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมให้มีสมรรถนะที่สามารถก้าวเข้าสู่ระดับสากล ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนในยุคที่ประเทศไทยกำลังพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อให้ทันกับ

การเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งในสิ่งที่สำคัญที่สุดนั้นก็คือต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมรับมือกับด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้สามารถมีความสามารถในการเลือกรับและให้ข้อมูล การแสวงหาข้อมูลจึงเป็นสิ่งสำคัญกับคนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก สำหรับในการจัดการเรียนการสอนนั้นผู้สอนไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้ทุกอย่าง ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องเรียน ทั้งที่เป็นความรู้วิชาการ ความรู้รอบรู้ ประสบการณ์ที่พัฒนามาสู่ความรู้ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาที่พบเจอในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้เรียนต้องใช้ทักษะด้านความคิดในการสร้างโอกาสที่ได้จะได้ซึ่งความรู้ดี ๆ โดยทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญมากนั้นก็คือทักษะความคิดอย่างสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นความสามารถที่สำคัญของมนุษย์ทุกคนที่จะนำไปสู่การพัฒนาด้านอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา การพัฒนาทักษะและการตั้งศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ออกมาใช้ประโยชน์ ยิ่งทำให้เกิดการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าที่เหมาะสมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันเป็นอย่างมาก (ชาลี ภักดี และคณะ, 2562)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางมนุษย์ใช้ในการรับรู้ เรียนรู้ จนนำไปสู่การเกิดปัญญาไหวพริบ ผู้ที่มีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์จะสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจากความประทับใจ ความพึงพอใจ และแรงบันดาลใจ สามารถประยุกต์สร้างสิ่งใหม่โดยมีการกระบวนการคิด (สร้อยญา เนตรธำมณ, 2563) หลักการพิจารณาอย่างรอบคอบและชำนาญ รวมไปถึงการใช้จินตนาการ สร้างแรงบันดาลใจเกิดเป็นการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ ซึ่งทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์นั้นจะเกิดขึ้นได้ ต้องได้รับการฝึกฝนตั้งแต่ในวัยเด็ก เพราะต้องอาศัยประสบการณ์ที่มาสสนับสนุนกับแนวคิดอื่น ๆ จึงเป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการเสริมสร้างและพัฒนาให้สูงขึ้น เพื่อให้ในวัยเด็กนั้นเติบโตเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง และเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ (สุภารักษ์ จูตระกูล, 2559)

ในความสำคัญของการพัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์นั้น ภาคการศึกษาจึงเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาเด็กให้เกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์ขึ้น โดยใช้กระบวนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งมั่นในการศึกษาและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยการสร้างกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ที่มุ่งพัฒนาระดับทักษะความคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับยุคการเรียนรู้ผ่านเครื่องมือดิจิทัลในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นปัจจัยในการพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตของบุคคลได้อย่างยั่งยืน

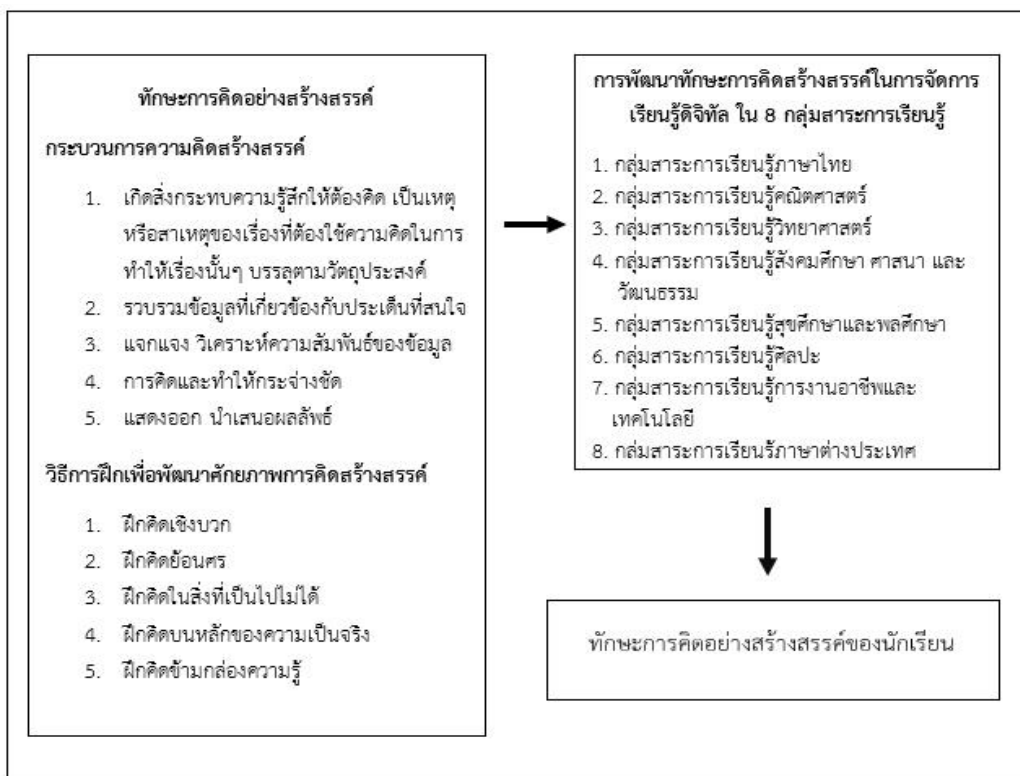
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสอนทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล

3. เพื่อสร้างแนวทางพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ สรุปผลและสร้างเป็นกรอบแนวคิดเพื่อนำมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยมีแผนภาพกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล

ขอบเขตของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยพัฒนาและประยุกต์ (Research & Development) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยในการวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการในช่วงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งได้มีการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือวิจัย

1. แผนการเรียนการสอนในรายวิชาพลศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง ผู้นำสันตนาการ

2. แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรม และแบบประเมินการคิดอย่างสร้างสรรค์จากการสังเกต

แนวทางการดำเนินการจัดการแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์

1. การศึกษาปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ แล้ววิเคราะห์หาความเหมือนหรือความแตกต่างของรูปแบบกิจกรรม และปัญหาที่เกิดจากการใช้รูปแบบกิจกรรมดังกล่าวพร้อมทั้งสรุปผล

2. ออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญา โดยมีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์

3. ดำเนินการทดสอบแผนการจัดการเรียนการสอน สรุปผลการจัดการเรียนการสอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม จากการออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่นำมาทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาพลศึกษา ได้ทำการประเมินผลดังนี้

1. แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรม

2. แบบสังเกตพฤติกรรม

3. แบบสอบถามความพึงพอใจ ต่อการใช้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ผู้นำสันตนาการ

ผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล ได้มีกระบวนการในการดำเนินการวิจัยคือศึกษาปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนรู้ของรายวิชาอื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ แล้ววิเคราะห์หาความเหมือนหรือความแตกต่างของรูปแบบกิจกรรม และปัญหาที่เกิดจากการใช้รูปแบบกิจกรรมดังกล่าวพร้อมทั้งสรุปผล จากนั้นนำผลลัพธ์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาออกแบบ

แผนการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญา โดยมีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ 8 ขั้นตอน ที่ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ในรายวิชาพลศึกษา หน่วยการเรียนรู้เรื่องผู้นำสหนาการ นำผลการทดสอบใช้แผนการสอนมาสรุปผล ได้ผลลัพธ์ออกมาดังนี้

1. ขั้นการสำรวจและวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์จากผู้สอนในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ได้ผลการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสำรวจและวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ

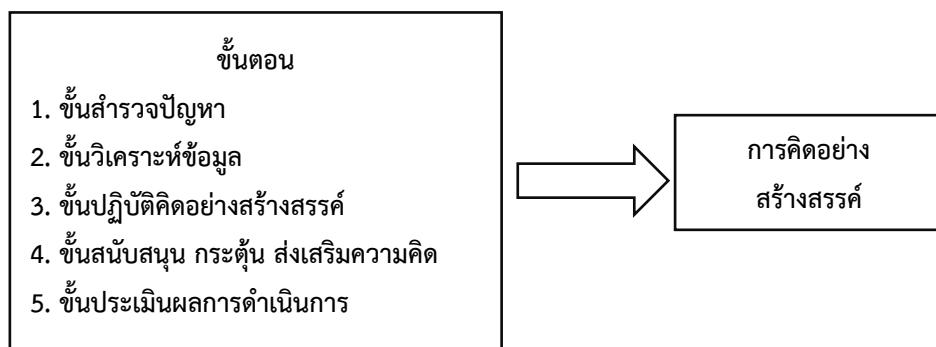
กลุ่มสาระการเรียนรู้	กระบวนการจัดการเรียนรู้	รูปแบบขั้นตอนการดำเนินการ
คณิตศาสตร์	การนำหลักการคิดทางคณิตศาสตร์มาคำนวณการออกแบบบ้าน	1. กำหนดหัวข้อ 2. วิเคราะห์ความเป็นไปได้ 3. ออกแบบสร้างสรรค์ 4. ตรวจสอบแก้ไข 5. นำเสนอ
วิทยาศาสตร์	ให้นักเรียนนำความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องเมฆ จากในห้องเรียนและการสืบค้นเพิ่มเติม แล้วนำมาวิเคราะห์และสร้างเป็นชิ้นงานเมฆ โดยให้เลือกมา 1 ชนิด จาก 10 ชนิด และนำมานำเสนอหน้าชั้นเรียน	1. รวบรวมข้อมูล 2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ 3. ออกแบบก้อนเมฆ 4. นำเสนองาน
ภาษาไทย	การเขียนเรียงความเรื่อง ฉันทานวนาค	1. วิเคราะห์เรื่องที่ต้องเขียน 2. รวบรวม เรียบเรียงข้อมูลที่จะเขียนอย่างสร้างสรรค์ 3. เขียนเรียงความตามรูปแบบที่ถูกต้อง
สังคม	เล่นเกมสัจigsaw/think pair share	1. อภิปรายเนื้อหาการเรียนรู้ 2. สรุปผลเนื้อหาส่วนที่สำคัญ 3. สะท้อนความคิดจากกิจกรรม
ภาษาต่างประเทศ	นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นภาษาอังกฤษ ตามวิธีการนำเสนอที่นักเรียนกำหนด	1. กำหนดหัวข้อ 2. เก็บรวบรวมข้อมูล 3. ออกแบบการนำเสนอ 4. นำเสนอ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	กระบวนการจัดการเรียนรู้	รูปแบบขั้นตอนการดำเนินการ
การงานอาชีพ	การออกแบบเสื้อผ้า	1. กำหนดหัวข้อการออกแบบ 2. วาดแบบร่าง 3. เตรียมอุปกรณ์ 4. ตัดเย็บตามแบบร่าง
ศิลปะ	การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ความรู้เรื่องโรคที่เกี่ยวข้องกับไต โดยให้ทำในรูปแบบของ info graphic	1. วิเคราะห์หัวข้อ 2. ค้นหา เก็บรวบรวมข้อมูล 3. ออกแบบ infographic ด้วยโปรแกรม 4. บันทึกงาน
สุขศึกษาพลศึกษา	สร้างแบบจำลองอวัยวะในร่างกาย	1. รวบรวมข้อมูล 2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ 3. ออกแบบ แบบจำลองอวัยวะ 4. นำเสนองาน

จากการตารางผลการสำรวจกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ในรายวิชาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหาของรายวิชานั้น ๆ แต่เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบขั้นตอนการดำเนินการทำกิจกรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาความคิดอย่างสร้างสรรค์นั้น จะเห็นได้ว่าในทุก ๆ กิจกรรมจะมีรูปแบบขั้นตอนการดำเนินการที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถนำออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ที่ระบบต่อไปได้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกรายวิชา

2. จากผลที่ได้จากการสำรวจกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรายวิชาในกลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระนั้น สามารถออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ได้ โดยมีกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญาทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสำรวจปัญหา 2) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล 3) ขั้นปฏิบัติคิดอย่างสร้างสรรค์ 4) ขั้นสนับสนุน กระตุ้น ส่งเสริมความคิด 5) ขั้นประเมินผลดำเนินการ สามารถแสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงขั้นตอนการคิดอย่างสร้างสรรค์

จากแผนภาพคณะผู้วิจัยได้นำกระบวนการที่จะทำให้เกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์มา ร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ผู้นำสหนาการ ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยมีวัตถุประสงค์คือ ให้นักเรียนออกแบบ กิจกรรมสหนาการอย่างสร้างสรรค์และมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในด้านของสุขภาพร่างกายและ จิตใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมสหนาการที่นักเรียนเป็นผู้จัดที่ดีขึ้น โดยนักเรียนจะต้องร่วมกันคิด ทหารูปแบบกิจกรรมที่ชักจูงใจ สนุกสนาน และให้ผลที่ดีต่อร่างกายของผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย โดยใช้ขั้นตอนในการคิดอย่างสร้างสรรค์ 5 ขั้นตอนข้างต้น มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญานั้นจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ ได้ เรียนรู้จากสิ่งที่ลงมือทำ ซึ่งผลจากการนำขั้นตอนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ 5 ขั้นมาใช้ มีผล ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสำรวจปัญหา การดำเนินการ ครูอธิบายโครงงานให้นักเรียนซึ่งโครงงานของนักเรียนเป็นการจัดกิจกรรมสหนาการ โดยนักเรียนเป็นผู้นำสหนาการ นักเรียน แบ่งกลุ่มละประมาณ 7 คน นักเรียนปรึกษาระดมความคิดถึงรูปแบบของงานที่ต้องดำเนินการ ผลจากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการดำเนินการในขั้นตอนการสำรวจปัญหา พบว่า สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายลักษณะของโครงงาน ปัญหาที่อาจพบในการดำเนินโครงการ สืบค้นข้อมูล เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต และนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนกัน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล การดำเนินการ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกัน วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ผลจากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการดำเนินการในขั้นตอนการ วิเคราะห์ข้อมูล นักเรียนนำแนวความคิดและข้อมูลที่แต่ละคนหามาได้มาหาจุดที่เหมือนและจุด ที่แตกต่างกัน แล้วทำการสรุปแนวความคิด

ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติคิดอย่างสร้างสรรค์ การดำเนินการ ครูอธิบายวิธีการออกแบบกิจกรรมสนทนาการและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ของตนเอง ผลจากการสังเกตพฤติกรรมการดำเนินการในขั้นตอนการสำรวจปัญหา พบว่า นักเรียนมีการสร้างขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมสนทนาการอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบกิจกรรมสนทนาการที่หลากหลาย และสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสนับสนุน กระตุ้น ส่งเสริมความคิด การดำเนินการ ครูตรวจสอบรูปแบบขั้นตอนที่นักเรียนเสนอมาและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง เพิ่มประสิทธิภาพของโครงการ ผลจากการสังเกตพฤติกรรมการดำเนินการในขั้นตอนการสำรวจปัญหา พบว่า นักเรียนรับฟังข้อเสนอแนะ และนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมในกลุ่มของตนเอง

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นประเมินผลการดำเนินการ การดำเนินการ ครูให้นักเรียนทำแบบประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของสนทนาของกลุ่มตนเอง รวมทั้งผู้สอนรวมประเมินผลการดำเนินงาน ผลจากการสังเกตพฤติกรรมการดำเนินในขั้นประเมินผลการดำเนินการ นักเรียนมีการประเมินโครงการของตนเองตามความเป็นจริง และจากแบบสอบถามความพึงพอใจที่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำ นักเรียนยอมรับผลการประเมินของกลุ่มตนเอง

ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ประเมินด้วยแบบประเมินการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน สรุปได้ว่า

1. นักเรียนสนุก และมีความสุขในการเรียน
2. นักเรียนมีการคิดที่เป็นระบบมากขึ้น สังเกตจากการออกแบบการดำเนินกิจกรรม

สนทนาการ

ที่ไปเป็นอย่างดีมีระบบ มีขั้นตอน

3. นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้น สามารถยอมรับข้อแนะนำหรือข้อบกพร่องของตนเองได้

4. นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันเป็นทีมที่ดีขึ้น สังเกตจากการดำเนินการเมื่อมีเหตุการณ์บางสิ่งที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอน นักเรียนสามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ และมีความร่วมมือกันแก้ปัญหาที่ดี

5. นักเรียนกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เช่น การเสนอแนะกิจกรรม การบอกข้อดีข้อเสีย จากข้อมูลที่ได้มา

6. นักเรียนแสดงให้เห็นถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จากการทำโครงการกิจกรรมสนทนาการ ซึ่งเห็นได้จากที่นักเรียนมีการประยุกต์การเล่นต่าง ๆ เข้าด้วยกันจนเกิดเป็นกิจกรรมสนทนาการแบบใหม่ขึ้น

7. นักเรียนมีความรับผิดชอบหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย มีความเป็นกลาง ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น

2. ผลการประเมินความพึงพอใจ การเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ผู้นำสหนาการ สรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลประเมินความพึงพอใจการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ผู้นำสหนาการ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565

ลำดับ ที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1.	ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.81	0.40	มากที่สุด
2.	บรรยากาศการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการกระตือรือร้นในการเรียน	4.75	0.45	มากที่สุด
3.	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนานในการเรียนรู้	4.75	0.45	มากที่สุด
4.	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ กล้าคิด กล้าแสดงออก	4.69	0.48	มากที่สุด
5.	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดอย่างสร้างสรรค์	4.81	0.40	มากที่สุด
6.	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้เปลี่ยนความรู้ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.63	0.50	มากที่สุด
7.	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีม	4.75	0.45	มากที่สุด
8.	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนคิดอย่างเป็นระบบ	4.14	0.51	มาก
9.	การวัดและประเมินผลตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.14	0.51	มาก
10.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดประเมินผลด้วยตนเอง	4.06	0.77	มาก

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ผู้นำสหนาการ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยเก็บผลการประเมินจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ให้ผลการประเมินคือ ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.81 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.81 ความพึงพอใจระดับมากที่สุด ในด้านของกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีม บรรยากาศการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการกระตือรือร้นในการเรียนและ

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.75 หมายถึงนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็นของการวัดผลและประเมินผลนั้น ในด้านของการวัดและประเมินผลตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.14 คือมีระดับความพึงพอใจมาก และในประเด็นด้านนักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดประเมินผลด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ย 4.06 คือมีระดับความพึงพอใจมาก

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการสร้างงานอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติงาน ได้รับประสบการณ์จากการทำงานจริงซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านอื่น ๆ ตามมาเช่น ทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทั้งนี้ในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์เพียงอย่างเดียว แต่ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแสดงออกในทางที่เหมาะสม ยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง และข้อเสนอแนะจากผู้อื่นได้ ซึ่งผู้สอนเองจะต้องดำเนินการให้เกิดองค์ประกอบ 3 ประการกับผู้เรียน ได้แก่ 1) ผู้เรียนต้องได้ลงมือประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์งานได้ตามความชอบ ความสนใจ ความถนัดของตนเอง 2) ผู้เรียนจะต้องเกิดการเรียนรู้ภายในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ ไม่ตึงเครียดมากเกินไป ยืดหยุ่นต่อความหลากหลายของผู้เรียน 3) ครูควรเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม (สร้อยญา เนตรธำมณ, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ เรื่องผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยี โดยผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์มีความสามารถด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ปรัชญา บุตรวงษ์, 2563) รวมถึงสอดคล้องกับ สุริยา กลิ่นบานชื่น ในการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะความคิดอย่างสร้างสรรค์รวมไปถึงความสามารถทางการแก้ปัญหาผลการวิจัยพบว่าทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (สุริยา กลิ่นบานชื่น, 2558) อีกทั้งสอดคล้องกับการวิจัย อนุชา โสภาคย์วิจิตร ที่ได้ทำการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการฝึกสมาธิเชิงประยุกต์เพื่อเสริมสร้างความคิด

สร้างสรรค์ของนักออกแบบโดยมีรูปแบบการฝึกสมาธิ 3 ขั้นตอนนั่นคือ เสริมสร้างศรัทธา ฝึกสมาธิในรูปแบบที่เหมาะสมกับบุคลิก และ ฝึกความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งการใช้กิจกรรมการฝึกสมาธิถือเป็นรูปแบบการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้เช่นกัน โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีสมาธิมากขึ้นและเกิดความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น (อนุชา โสภาคย์วิจิตร, 2560) รวมไปถึง ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และวาสนาไทย วิเศษสัตย์ ได้ทำการศึกษาถึงองค์ประกอบความต้องการและความเป็นจำเป็นในการส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) การคิดคล่อง 2) คิดยืดหยุ่น 3) คิดละเอียดลออ และ 4) คิดริเริ่ม (ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และวาสนาไทย วิเศษสัตย์, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภชัย บุญเสริม ที่ได้ทำการหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนต่อความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนการสอนซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดอย่างสร้างสรรค์คือความคิดเห็นของนักเรียนในการสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนโดยมีมาตรฐานอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนพบว่าสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ความคิดยืดหยุ่น ความคิดเชื่อมโยง ความคิดริเริ่ม และความคิดนอกกรอบ (ศุภชัย บุญเสริม, 2561)

ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 พบว่า นักเรียนมีการคิดที่เป็นระบบมากขึ้น สืบเนื่องจากการออกแบบการดำเนินกิจกรรมสนทนากาที่ไปเป็นอย่างดีมีระบบ มีขั้นตอน นักเรียนสนุก และมีความสุขในการเรียน นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันเป็นทีมที่ดีขึ้น นักเรียนกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เช่น การเสนอแนะกิจกรรม การบอกข้อดี ข้อเสีย จากข้อมูลที่ได้มา นักเรียนแสดงให้เห็นถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จากการทำโครงการกิจกรรมสนทนากา

การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการที่ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์หรือจินตนาการ ซึ่งมีรูปแบบวิธีในการรวมบุคคลที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของความคิดและบุคลิกภาพให้ทำการกำหนดปัญหาและแก้ปัญหาร่วมกันในเชิงสร้างสรรค์โดยนำกลไกทางจิตวิทยาที่ซ่อนเร้นทางความ หรือ Preconscious thought มาใช้ในทางความคิดสร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนในทุกระดับชั้นมีมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (อดิยศ สรรคบุรณรักษ์ และคณะ, 2560) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารี พันธมณี ว่าความคิดสร้างสรรค์จะเจริญเติบโตอย่างเต็มศักยภาพสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการสอน ฝึกฝนและการปฏิบัติที่ถูกต้อง ถ้ามีการปลูกฝังทักษะความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่เด็กในวัยกำลังพัฒนาจะทำให้เด็กและเยาวชนมีการเริ่มต้นในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน (อารี พันธมณี, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัยการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล เพื่อศึกษารูปแบบการสอนทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล และเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล โดยคณะผู้วิจัยคาดหวังว่าผู้ที่จัดการเรียนรู้ดิจิทัลจะมีต้นแบบในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ในการเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล ช่วยส่งเสริมให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการพัฒนาทักษะการอย่างสร้างสรรค์และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตของบุคคลได้อย่างยั่งยืน การวิจัยในครั้งนี้มีการนำทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญาสามารถพัฒนาการคิดอย่างสร้างสรรค์ได้นั้น เพื่อให้เห็นผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในเชิงประจักษ์และเป็นรูปธรรม และเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควรนำกระบวนการจัดการเรียนรู้นี้ไปใช้จริงในรายวิชาต่าง ๆ ได้ในทุกระดับชั้น

เอกสารอ้างอิง

- ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และวาสนาไทย วิเศษสัตย์. (2563). การศึกษาองค์ประกอบ ความต้องการ และความจำเป็นในการส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 14(1), 80-90.
- ชาลี ภักดี และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์โดยวิธีโครงงานเพื่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 17(1), 53-66.
- ปรัชญา บุตรวงศ์. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิชาการแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน*, 17(1), 18-33.
- ศุภชัย บุญเสริม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนต่อความคิดสร้างสรรค์และความพึงพอใจในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.

- สร้อยญา เนตรธำมณ. (2563). กระบวนการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญา. วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี, 6(3), 20-31.
- สุภารักษ์ จุตระกูล. (2559). ครอบครัวกับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital Literacy) ของดิจิทัลเนทีฟ (Digital Natives). วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย, 11(1), 131-150.
- สุริยา กลิ่นบานชื่น. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาสุขศึกษาและพลศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อติยศ สรรคบุรณรักษ์ และคณะ. (2560). ชินเนตติคส์ : รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10(3), 2555-2566.
- อนุชา โสภาคย์วิจิตร. (2560). การเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบโดยรูปแบบการฝึกสมาธิเชิงประยุกต์. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 37(1), 303-326.
- อารี พันธมณี. (2557). ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: บริษัททันอ้อ.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความมีวินัย
ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิด
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย*

A STUDY OF MATHEMATICS LEARNING ACHIEVEMENT AND
DISCIPLINE THROUGH THE FLIPPED CLASSROOM UNDER THE
CONCEPT ACTIVE LEARNING APPROACH OF MATTHAYOMSUKSA
THREE STUDENTS BANGKOK CHRISTIAN COLLEGE

นิธิ ดำรงชยกุล*, สุนิสา สุมิตรณะ

Nithi Dumrongchayakul, Sunisa Sumirattana

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

*Corresponding author E-mail: kruping7@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) เปรียบเทียบความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 41 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 14 คาบ มีเครื่องมือที่ใช้ คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ

* Received January 18, 2023; Revised February 10, 2023; Accepted March 18, 2023

3) แบบวัดความมีวินัย มีสถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t - test for dependent sample ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน , การจัดการเรียนรู้เชิงรุก , ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ , ความมีวินัย

Abstract

The Objectives of this research were to 1) to compare the mathematics learning achievement of statistics among Matthayomsuksa Three students Bangkok Christian College, before and after the flipped classroom under the concept of the active learning approach; 2) to compare discipline among Matthayomsuksa Three students Bangkok Christian College before, and after the flipped classroom under the concept of the active learning approach. By using a Quasi-Experimental research methodology. The sample in this study consisted of one classroom of 41 Matthayomsuksa Three students in Bangkok Christian College school. The participants were chosen by cluster random sampling. The experiment lasted for fourteen periods. The following instruments were used in this research: (1) lesson plans using the flipped classroom under the concept of the active learning approach of statistics among Matthayomsuksa Three for 10 lesson plans; (2) a mathematics learning achievement test on statistics for Matthayomsuksa Three; and (3) a test for discipline. The data were analyzed using mean, standard deviation and analyzed through a t -test for dependent sample. The research findings were as follows: (1) The mathematics learning achievement of statistics among Matthayomsuksa Three students after the flipped classroom under the concept of the active learning approach were higher than before they started learning at a statistically significant level of .01; (2) discipline among Matthayomsuksa Three students after the flipped classroom under the concept

of the active learning approach were higher than before they started learning at a statistically significant level of .01.

Keywords: Flipped classroom learning management, Active learning management, Mathematics Learning Achievement, Discipline

บทนำ

คณิตศาสตร์มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการประสบความสำเร็จในการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ทำให้นักเรียนคิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบ มีแบบแผน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์หรือปัญหาได้อย่างถ่องแท้และรอบคอบ ช่วยให้สามารถวางแผน และคาดการณ์การตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการสถานการณ์จริงได้เกิดประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ในทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศาสตร์อื่นๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีความทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ การเรียนรู้คณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้จะต้องจัดขึ้นเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ทั้งในด้านสติปัญญา ความรู้ ร่างกาย จิตใจ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข และนอกจากนี้การจัดการเรียนรู้จะต้องเน้นทั้งด้านเนื้อหาความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และมีการบูรณาการตามความเหมาะสม จึงได้จัดให้คณิตศาสตร์เป็นสาระการเรียนรู้หนึ่งที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานในการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) ทั้งนี้เยาวชนของเราต้องการความรู้และทักษะที่เท่าเทียมกับเยาวชนจากที่อื่น ๆ หลักสูตรคณิตศาสตร์ในโรงเรียนไทยจึงต้องทำให้มีความทัดเทียมกับหลักสูตรของชาติอื่น ๆ สำหรับเรื่องนี้ PISA มีกรอบโครงสร้างการประเมินคณิตศาสตร์ที่บรรจุสิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของคณิตศาสตร์ที่ประชาคมโลกยอมรับ เนื่องจากคณิตศาสตร์ไม่ได้ประกอบขึ้นด้วยเพียงตัวเลข กฎ สูตร โจทย์หรือตัวอย่าง ฯลฯ แต่เป็นที่ยอมรับว่าในการที่จะเป็นผู้มีความรู้ด้านคณิตศาสตร์ นักเรียนต้องมีความรู้เนื้อหาสาระพื้นฐานที่มากพอ มีความสามารถในการคิด วิธีการเชิงคณิตศาสตร์ สามารถประยุกต์คณิตศาสตร์เข้ากับสภาพการณ์ในโลกจริง สามารถแปลความ ตีความ และประเมินผลของการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ และนำมาประยุกต์เข้ากับสภาพการณ์ในโลกจริง เพื่อจุดประสงค์ของการรู้คณิตศาสตร์ข้างต้น การศึกษาคณิตศาสตร์จึงควรมีลักษณะพิเศษของ

องค์ประกอบทั้งสี่ด้านนั้นคือ ด้านแรกหลักสูตร ด้านที่สองครูและการสอน และที่สำคัญมากเช่นกันคือ ด้านที่สามคณิตศาสตร์ที่มีความหมายต่อนักเรียน และท้ายสุดแต่สำคัญมากคือ ด้านที่สี่การตัดสินใจจากระดับนโยบาย การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในปัจจุบันมองนักเรียนในฐานะผู้แก้ปัญหา จากเหตุข้างต้น แนวคิดของผู้ที่จะรู้คณิตศาสตร์จึงเปลี่ยนไป ผู้ที่จะรู้คณิตศาสตร์ไม่ใช่ผู้ที่เชี่ยวชาญตัวเลขและการทำงานด้านคณิตศาสตร์ แต่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้คณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ของชีวิตจริงได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำปัญหาในสถานการณ์ไปไตร่ตรองหาวิธีการทำให้เป็นปัญหาทางคณิตศาสตร์ สามารถใช้แปลความ ตีความ เข้าใจถึงความจำเป็นของคณิตศาสตร์ที่มีในโลกจริง และมีการตัดสินใจที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ อย่างพลเมืองที่มีความคิดรับผิดชอบ โดยในที่นี้หมายรวมถึงการใช้เหตุและผลทางคณิตศาสตร์ การใช้กรอบความคิด วิธีการ และเครื่องมือทางคณิตศาสตร์ โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ PISA เป็นอีกตัวอย่างที่สะท้อนการศึกษาคณิตศาสตร์ระดับโลก (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558)

โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาในการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีศักยภาพหรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง PISA ประเมินนักเรียนที่มีอายุ 15 ปี ซึ่งเป็นวัยที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ โดยดำเนินการอย่างต่อเนืองทุก ๆ 3 ปี เพื่อติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษาและมุ่งให้ข้อมูลแก่ระดับนโยบาย การประเมินของ PISA เน้นการประเมินสมรรถนะของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริงมากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียนหรือเรียกว่า “ความฉลาดรู้” ได้แก่ ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์และความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ การประเมินนักเรียนจะวัดทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวไปพร้อมกัน แต่จะเน้นหนักในด้านใดด้านหนึ่งในแต่ละรอบการประเมิน ซึ่งความฉลาดรู้ทั้งสามด้านนี้ ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นสิ่งที่ประชากรจำเป็นต้องมีเพื่อการพัฒนาและการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยผลการประเมิน PISA 2018 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD ทั้งด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยผลการประเมินด้านคณิตศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยไม่เปลี่ยนแปลง (ตั้งแต่ PISA 2003 ถึง PISA 2018) ซึ่งคะแนนเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD ด้านคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยที่ 489 คะแนน แต่คะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยคือ 419 คะแนน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) เมื่อพิจารณาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 ของ

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ซึ่งได้จัดทำสรุปรายงานผลการทดสอบเป็นค่าสถิติพื้นฐาน ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์อยู่ที่ 26.73 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยจำแนกตามรายละเอียดสาระ พบว่า สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็นมีคะแนนเฉลี่ยอยู่เพียง 24.60 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2563) โดยภาพรวมระบบการศึกษายังมีปัญหาด้านคุณภาพ และมาตรฐานในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านจริยธรรม คุณธรรม และไม่คำนึงถึงความสำคัญของการมีวินัย กระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่มีการเข้าสู่ประเทศไทยในสังคมที่เป็นยุคดิจิทัล ทำให้ค่านิยมในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีค่านิยมซึ่งยึดตัวเองเป็นหลักมากกว่าการคำนึงถึงสังคม ในส่วนรวม รักความสบาย ความสนุก แต่ขาดวินัย และความอดทน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) เด็กและเยาวชนไทยยังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรม เช่น ไม่มีวินัย ขาดความรับผิดชอบ เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ทั้งนี้จะเห็นว่านักเรียนมีปัญหาทางพฤติกรรมในทุกโรงเรียนนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม พฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่ไม่อยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียนซึ่งสร้างความลำบากใจให้กับครูและผู้ปกครองของนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต อาจทำให้เกิดอารมณ์รุนแรงและมีปัญหาในการปรับตัว (ประดิษฐ์ ป้องเขตร, 2556) ซึ่งปัญหาด้านความมีวินัยที่พบได้แก่ การไม่ตั้งใจเรียน การหนีโรงเรียน การแต่งกายผิดระเบียบ การแสดงท่าทีที่ไม่เหมาะสมในสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น (ทิวาวรรณ แสงพันธ์, 2542)

ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดแนวนโยบายการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด - 19 ตามแนวคิด “การเรียนรู้ผ่านการศึกษ โรงเรียนอาจหยุดได้แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” ในทุกระดับชั้นและทุกประเภทการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ให้นำกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นฝึกกระบวนการคิด ให้นักเรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติมากกว่าการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว จากเดิมที่ครูสอนในห้องเรียน แล้วมอบการบ้านให้ไปทำที่บ้าน อาจเปลี่ยนเป็นครูกำหนดประเด็นหรือหัวข้อ พร้อมทั้งให้แหล่งข้อมูลนักเรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองล่วงหน้า เมื่อมาเรียนในห้องเรียนเป็นการอภิปราย ถกเถียง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) นโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดย ชนิสร เมธภัทรศิริธู กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนโดยเปลี่ยนการสอนแบบเดิมจากครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียนหน้าชั้นเรียน มาเป็นนักเรียนจะต้องศึกษาหาความรู้จากนอกห้องเรียนด้วยตนเอง โดยผ่านสื่อ

เทคโนโลยีที่ครูเป็นผู้จัดทำขึ้น จากนั้นครูจะนำสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้มาใช้ทำกิจกรรมในชั้นเรียน โดยครูมีหน้าที่คอยให้คำแนะนำและตั้งคำถามให้นักเรียนได้ร่วมกันแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านที่นำมาใช้กับการสอนคณิตศาสตร์จะทำให้ นักเรียนสนใจเรียนคณิตศาสตร์ เพราะมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้สอน ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่และทุกเวลา (ชนิสรา เมธภัทรศิริ, 2560) โดย ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า การใช้บทเรียนคณิตศาสตร์บนเครือข่าย e - Learning ช่วยในการเรียนการสอน เป็นทางเลือกหนึ่งของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูสามารถใช้การเรียนรู้บนเครือข่าย e - Learning ช่วยในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติ นักเรียนจะต้องพยายามทำความเข้าใจบทเรียนด้วยตนเอง พร้อม ๆ ไปด้วยข้อมูลหรือบทเรียนที่มีในคอมพิวเตอร์ การเรียนทาง e - Learning นักเรียนมีแนวโน้มและมีเปอร์เซ็นต์การใช้ความคิดมากขึ้น นักเรียนสามารถที่จะเรียนซ้ำแล้วซ้ำอีกได้ เหมือนถามให้ครูอธิบายซ้ำได้หลาย ๆ รอบตรงไหนไม่เข้าใจก็สามารถฟังซ้ำ อ่านซ้ำ ดูซ้ำได้ตามความต้องการ ทั้งยังสะดวกสบายจะเรียนเมื่อไร ที่ไหนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเรียนพร้อมใคร และยังเป็นการฝึกความรับผิดชอบทำให้มีความมั่นใจในตัวเอง ครูไม่จำเป็นต้องบรรยายเพียงอย่างเดียว ไม่ต้องพูดซ้ำ ๆ ในเรื่องเดิม แต่ยังจำเป็นต้องเป็นผู้นำทาง เป็นผู้ชี้แนะ สามารถสื่อสารกับนักเรียนได้ง่ายขึ้น มีเวลาสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนมากขึ้น ดูแลนักเรียนได้ทั่วถึงขึ้น (ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี, 2561) และ วิจารณ์ พานิช กล่าวว่า การเรียนรู้แบบการฟังบรรยายหรือสอนแบบพูดมีอัตราการเรียนรู้เพียง 5% ในทางตรงกันข้าม การสอนคนอื่นหรือลงมือทำ เอาความรู้มาใช้หรือลงมือทำที่มีอัตราการเรียนรู้สูงถึง 90% จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้โดยรับการถ่ายทอดความรู้นั้นได้ผลน้อยเกิดการเรียนรู้น้อย ตรงกันข้ามกับการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือทำและคิดจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง หรือเรียกว่า การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นวิธีการให้ความรู้แก่นักเรียนซึ่งทำให้พวกเขามีส่วนร่วมในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้เชิงรุกรวบรวมเทคนิคที่หลากหลายซึ่งรวมถึง การอภิปรายกลุ่มย่อย บทบาทสมมุติ โครงการปฏิบัติการ (วิจารณ์ พานิช, 2556) และครูเป็นผู้ตั้งคำถาม เป้าหมายเพื่อนำนักเรียนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Lorenzen, M., 2001) นักเรียนจะต้องสืบค้นเนื้อหาเพื่อทำให้เกิดความรู้ ผ่านการอ่าน การเขียน การพูดคุย การสะท้อน รวมถึงการตั้งคำถาม หรือการเรียนการสอนที่นักเรียนมีการเคลื่อนไหว โดยให้นักเรียนทำงานคนเดียว เป็นกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มเล็กก็ได้ (บัญญัติ ชำนาญกิจ, 2549) กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำผ่านกิจกรรมหรือสถานการณ์โดยมีผู้สอนเป็น ผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นับได้ว่าเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรของไทยในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง (สถาพร พงษ์พิบูล, 2555)

จากปัญหาและแนวคิดข้างต้น ส่งผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความมีวินัยของนักเรียน อันจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามแนวทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2574 และสถานการณ์ปัจจุบันหรือในอนาคตที่การจัดการเรียนรู้มีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. เปรียบเทียบความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความมีวินัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ซึ่งมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 314 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 41 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 แผนการเรียนรู้ ซึ่งสร้างให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา จากนั้นวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความมี

วินัย แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท แล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งสร้างโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามหลักสูตรสถานศึกษา สร้างแบบทดสอบโดยเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก นำแบบทดสอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท แล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ความถูกต้องด้านภาษา ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับข้อคำถาม มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 จากนั้นนำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยแบบทดสอบมีความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.31 – 0.67 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.25 – 0.75 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.923 แล้วจึงจัดทำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์

3. แบบวัดความมีวินัย ซึ่งสร้างโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดความมีวินัย กำหนดขอบเขตของการวัดในงานวิจัยครั้งนี้โดยกำหนดค่านิยามพฤติกรรม สร้างแบบวัดความมีวินัยซึ่งนักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง โดยลักษณะของแบบวัดความมีวินัยเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยปรับปรุงจาก (สินีนาฏ สุทธจินดา, 2543) ; (อำภารัตน์ ผลาวรรณ, 2556); และ (ธีรเมธ เสาร์ทอง, 2561) นำแบบวัดความมีวินัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท แล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับการวัดความมีวินัย ความชัดเจน ภาษาและความเหมาะสม แล้วจึงนำแบบวัดความมีวินัย ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก รายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยแบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 2.135 – 6.197 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ 0.723 แล้วจึงจัดทำแบบวัดฉบับสมบูรณ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ห้องเรียน โดยมีนักเรียนทั้งหมด 41 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

2. ปฐมนิเทศนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้เข้าใจขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

3. ก่อนการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และแบบวัดความมีวินัย ให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

โดยใช้เวลา 2 คาบเป็นเวลา 80 นาที และนำคะแนนที่ได้มาบันทึกผล เก็บเป็นคะแนนก่อนการทดลอง

4. ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คาบ

5. หลังการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และแบบวัดความมีวินัย ให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้เวลา 2 คาบเป็นเวลา 80 นาที และนำคะแนนที่ได้มาบันทึกผล เก็บเป็นคะแนนหลังการทดลอง

6. นำคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการทดลอง มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ค่าสถิติที

2. เปรียบเทียบความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ค่าสถิติที

ผลการวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความมีวินัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ค่าสถิติที (t - test for dependent sample)

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์	n	k	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ก่อน	41	25	9.59	3.41	17.72**	.000
หลัง			13.80	3.27		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จะเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อยู่ที่ 9.59 คะแนน คะแนนเฉลี่ยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้อยู่ที่ 13.80 คะแนน และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังได้รับการจัดการเรียนรู้น้อยกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ นั่นคือคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้มีการกระจายตัวน้อยกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้

2. ผลการเปรียบเทียบความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ค่าสถิติที่ (t - test for dependent sample)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ความมีวินัย	n	k	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ก่อน	41	100	64.41	9.87	15.05**	.000
หลัง			70.78	8.89		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จะเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อยู่ที่ 64.41 คะแนน คะแนนเฉลี่ยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้อยู่ที่ 70.78 คะแนน และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังได้รับการจัดการเรียนรู้น้อยกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ นั่นคือคะแนนความมีวินัยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้น้อยกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้

อภิปรายผล

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความมีวินัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย สามารถสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลโดยเรียบเรียงตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน นักเรียนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจเนื้อหาเบื้องต้นด้วยตนเอง จากสื่อวีดิทัศน์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเอง โดยนักเรียนสามารถเข้าไปศึกษาเนื้อหาจากวีดิทัศน์การสอนได้อย่างไม่จำกัด ซึ่งนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน จะมีอิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (เบญจพร สุคนธร, 2563) อีกทั้งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน โดยกิจกรรมมีการจัดกลุ่มให้นักเรียนช่วยเหลือและแบ่งหน้าที่กันทำงาน และยังมีการนำเสนอความรู้ต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งไม่เพียงแต่จะได้รับความรู้ นักเรียนยังได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนและครูอีกด้วย (สุดารัตน์ เกียรติจรุงพันธ์, 2560) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฏฐิณี อนุสิน ที่ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ณัฏฐิณี อนุสิน, 2560) และ อนันต์ นวลใหม่ ที่ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (อนันต์ นวลใหม่, 2563) และ นาริรัตน์ ประสมสาสตร์ ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (นาริรัตน์ ประสมสาสตร์, 2562)

2. ความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านช่วยลดความอึดแน่นของเนื้อหาในรายวิชา และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความมีวินัย และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ฝึกตั้งประเด็นและตอบคำถามเพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจและทบทวนในสิ่งที่นักเรียนได้ศึกษามา จึงทำให้นักเรียนต้องมีความรับผิดชอบ (ภากร เทียนทิพย์การุณย์, 2563) และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีลักษณะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ผู้เรียนสามารถที่จะสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ (พรทิพย์ วงศ์ไพบุลย์, 2560) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ภากร เทียนทิพย์การุณย์, 2563) ศึกษาผลการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะการปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ (ลัทธิพล ด้านสกุล, 2557) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านด้วยพอดคาสต์โดยใช้กลวิธีการกำกับตนเองที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องโครงสร้างการโปรแกรม และการกำกับตนเองของนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีการกำกับตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ธนภรณ์ กาญจนพันธ์ ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา การกำกับตนเอง และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง มีการกำกับตนเองหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ธนภรณ์ กาญจนพันธ์, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความมีวินัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง สถิติ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ 2) ความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ 1) การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการปรับการจัดการเรียนรู้ โดยนักเรียนจัดสรรเวลาการเรียนรู้ด้วยตนเองนอกชั้นเรียน และนำความรู้ที่ได้มาทำกิจกรรมภายในชั้นเรียน พร้อมทั้ง

บันทึกข้อสงสัยจากการเรียนรู้นอกชั้นเรียน เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนพูดคุยในชั้นเรียน โดยระยะแรกนักเรียนจะยังไม่คุ้นเคยกับรูปแบบการเรียนรู้นี้ ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนไม่ลืมที่จะจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองนอกชั้นเรียนก่อนจะถึงคาบถัดไป เพื่อที่นักเรียนจะได้มีความรู้พื้นฐานในชั้นเรียน และการจัดกิจกรรมในช่วงแรก นักเรียนยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาปัญหาหน้าชั้นเรียนต่อหน้าเพื่อนนักเรียนและครู ครูควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมและการทำงานร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนมีความมั่นใจ เรียนรู้ที่จะแลกเปลี่ยน ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนนักเรียนคนอื่น 2) ในการจัดกิจกรรมภายในชั้นเรียนใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ค่อนข้างมากกว่าการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบปกติ ครูควรออกแบบกิจกรรม ให้มีความเหมาะสมกับระยะเวลาและบริบทของนักเรียน ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในเนื้อหาหรือระดับชั้นอื่นๆ เพื่อเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความมีวินัยของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยปรับเปลี่ยนเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น 2) ควรมีการจัดให้นักเรียนมีการส่งงานในรูปแบบออนไลน์ และการตรวจสอบการเรียนรู้ของนักเรียนนอกชั้นเรียนของนักเรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความมีวินัยอย่างต่อเนื่อง 3) ควรมีการศึกษาลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ส่งผลต่อตัวแปรอื่นๆ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์ การสื่อสารทางคณิตศาสตร์ การให้เหตุผล เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของนายนิธิ ดำรงชยกุล นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- ชนิสรา เมธภัทรศิริชัย. (2560). ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) กับการสอนคณิตศาสตร์. นิตยสาร สสวท, 46(209), 20 – 22.
- ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี. (2561). การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ Mathematics Instruction. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัชรินา อุเส็น. (2560). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารศึกษาศาสตร์, 28(1), 156 – 166.
- ทิวาวรรณ แสงพันธ์. (2542). การส่งเสริมระเบียบวินัยของนักเรียน ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธนภรณ์ กาญจนพันธ์. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา การกำกับตนเอง และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา การสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธีรเมธ เสาร์ทอง. (2561). ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โรงเรียนสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นาริรัตน์ ประสมสาสตร์. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มมร, 7(2), 495 – 508.
- บัญญัติ ชำนาญกิจ. (2549). จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ในระดับอุดมศึกษา. วารสารการจัดการความรู้, 1(1), 3 – 7.
- เบญจพร สุขนคร. (2563). แนวทางการใช้ห้องเรียนกลับด้านในการเรียนการสอนวิชาเคมีสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ. วารสารวิจัย มข สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา), 8(1), 13 – 25.
- ประดิษฐ์ ป้องเขต. (2556). การมีวินัยในตนเองที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาการประถมศึกษา ปราจีนบุรี เขต 2. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรทิพย์ วงศ์ไพบูลย์. (2560). การเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning). วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 8(2), 327 – 336.

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 74ก หน้า 3 (19 สิงหาคม 2542).
- ภากร เทียนทิพย์การุณย์. (2563). การศึกษาผลการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะการปฏิบัติ หน่วยการเรียนรู้ ขลุ่ย บรรเลงเพลงเสนาะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิจัย มข. สาขา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา), 8(1), 26 – 40.
- ลัทพล ด้านสกุล. (2557). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านด้วยพอดคาสต์โดยใช้กลวิธีการกำกับตนเองที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องโครงสร้างการโปรแกรม และการกำกับตนเองของนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์. ใน ดุษฎีนิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ส. เจริญการพิมพ์: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2563). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2566 จาก http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETM3_2562.pdf
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). การศึกษาคณิตศาสตร์ในระดับโรงเรียนไทย การพัฒนา – ผลกระทบ – ภาวะถดถอยในปัจจุบัน. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2566 จาก <https://drive.google.com/file/d/0BwqFSkq5b7zSWUduVm1XWVldk/view>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). ผลการประเมิน PISA 2018 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2566 จาก <https://drive.google.com/file/d/11xU3cWrvQ91JnBqDflrZ-EEHJayMxshA/view>
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2555). คุณภาพผู้เรียน.....เกิดจากกระบวนการเรียนรู้. วารสารการบริหารการศึกษา, 6(2), 1 – 13.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning). กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานการณ์การแพร่

- ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปีการศึกษา 2563. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2566 จาก <https://drive.google.com/file/d/1wpOn8aSEwdFt3J6CoLTmzPEMBKOILX-/view>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2566 จาก https://www.stou.ac.th/Offices/Oaa/OaaOldPage/Professional/Train_Professional/oaaInfo/oaa/Dept/Dept04/webcur63/Rule_MUA/Plan_Inter2560-2579.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). รายงาน เรียนออนไลน์ยุคโควิด – 19 : วิฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2566 จาก <https://covid19.obec.go.th/ความเคลื่อนไหว/รายงานเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19>
- สินีนากู สุทธรจินดา. (2543). การศึกษาวิสัยในตนเองของนักเรียนสาขาพณิชยการโรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุดารัตน์ เกียรติจรูญพันธ์. (2560). การศึกษามโนทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาชีววิทยาเพิ่มเติม เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา, 11(2), 224 – 234.
- อนันต์ นวลใหม่. (2563). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง โครงสร้างและหน้าที่เซลล์. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 11(1), 78 – 87.
- อำภารัตน์ ผลาวรรณ. (2556). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบแนะให้รู้คิด (CGI) เรื่อง ความน่าจะเป็น ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ความตระหนักในการรู้คิด และความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Lorenzen, M. (2001). Active learning and library instruction. Illinois Libraries, 83(2), 19 – 24.

ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน
 ร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค
 การเรียนรู้ในรายวิชาหลักสถิติ สำหรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชน
 ในจังหวัดนครปฐม*

THE EFFECTS OF LEARNING ACTIVITIES ON PRINCIPLE OF
 STATISTICS USING BLENDED LEARNING METHOD WITH
 COOPERATIVE LEARNING ACTIVITIES BY LEARNING TOGETHER
 TECHNIQUE FOR STUDENTS OF PRIVATE UNIVERSITY
 IN NAKHON PATHOM PROVINCE

วิไลวรรณ ทองใบอ่อน*, นิตยา เปล่งเจริญศิริชัย

Wilaiwan Thongbaion, Nittaya Plengjaroensirichai

นักศึกษาทั่วไป คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน

General Education, Multidisciplinary College, Christian University of Thailand

*Corresponding author E-mail: wthongbaion@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทางการเรียนรายวิชาหลักสถิติก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน และ 2) ศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันในรายวิชาหลักสถิติ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา TSTA3102 หลักสถิติ จำนวน 56 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลการเรียนรายวิชา TSTA3102 หลักสถิติ จำนวน 40 ข้อ และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบทีแบบจับคู่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผล

* Received January 8, 2023; Revised February 11, 2023; Accepted March 18, 2023

การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทางการเรียนรายวิชาหลักสถิติก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน นักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน มีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 2) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน, การเรียนรู้แบบร่วมมือ, เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน

Abstract

The purposes of this research were: 1) to compare the students' learning outcomes gained before and after they studied the Principle of Statistics course using the Blended Learning method with Cooperative Learning Activities by the Learning Together Technique, and 2) to investigate the students' satisfaction towards the Principle of Statistics course using the Blended Learning method with Cooperative Learning Activities by the Learning Together Technique. This research methodology was the quantitative research. The research sample was 56 second-year students who registered in TSTA3102 Principle of Statistics course which are chosen from the simple random sampling method. The instruments were the tests of the Principle of Statistics course and the questionnaire inquiring the students' satisfaction towards the Principle of Statistics course using the Blended Learning method with Cooperative Learning Activities by the Learning Together Technique. The data were statistically analyzed by means, standard deviation, and paired sample t-test. The results of this research revealed that 1) the students who learned the Principle of Statistic course using Blended Learning method with Cooperative Learning Activities by the Learning Together Technique gained higher learning outcomes than before studying this technique with a statistically significant difference of .05 and 2) the overall students' satisfaction was at the highest level.

Keyword: Blended learning, Cooperative Learning Activities, Learning Together Technique

บทนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญของการศึกษาไว้ว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการกำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของศตวรรษที่ 21” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบระหว่างประเทศต่าง ๆ จึงทำให้ทั่วโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด โดยกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการศึกษาของประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาค พัฒนาระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องของความต้องการของตลาดแรงงาน แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงโลกศตวรรษที่ 21”

ในโลกศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงมากมาย เป็นเหตุให้นักวิชาการด้านการศึกษาโดยเฉพาะครูผู้สอนต้องตระหนักที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม (Traditional learning) ที่เน้นการสอนแบบบรรยาย (Lecture) ซึ่งผู้สอนมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนเพียงผู้เดียว มาเป็นการสอนแบบที่ผู้สอนร่วมกันออกแบบกระบวนการทัศนในการเรียนรู้ ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากครูมาเป็นโค้ช (Coach) หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) และเสนอแนะวิธีการเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือโซเชียลมีเดียที่ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็ว แล้วนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียน ซึ่งเราเรียกวิธีการเรียนรู้ลักษณะนี้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) ก่อปรกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนั้นผู้สอนจึงต้องมีความรู้ ความพร้อมที่จะนำเทคโนโลยีเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง ดังที่ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ได้ให้มุมมองเกี่ยวกับครูในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า “ครูต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ มีทักษะใหม่ๆ พร้อมทั้งชี้แนะข้อดีข้อเสียให้ผู้เรียนได้ ครูจะต้อง

สามารถใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการศึกษาได้หลากหลาย และสามารถชี้ให้เห็นถึงข้อดีข้อเสีย และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างเหมาะสม” (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2557) การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานจึงเป็นรูปแบบการเรียนการสอนหนึ่งที่สนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยวิธีการเรียนที่หลากหลายมาผสมไว้ด้วยกัน ซึ่งบูรณาการระหว่างการเรียนแบบออนไลน์ (Online learning) และการเรียนในห้องเรียน (Face-to-Face) เข้าด้วยกัน และด้วยในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่ทั่วโลกต้องเผชิญกับวิกฤตของโรคระบาด (โรคไวรัสโคโรนา 2019) ทำให้หลาย ๆ สถาบันการศึกษานำวิธีการสอนแบบผสมผสานมาใช้เพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว

ถึงแม้จะเกิดอุปสรรคดังกล่าวแต่สถาบันการศึกษาหลายแห่งก็สามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้สำเร็จ สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วในระยะเวลาจำกัด ดังเช่น RDF International School ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำในเมืองเสิ่นเจิ้น ประเทศจีน ผู้อำนวยการของโรงเรียน (เลแลนด์ แอนเดอร์สัน) ได้แชร์เคล็ดลับเพื่อเป็นกำลังใจให้สถาบันอื่น ๆ ไว้ดังนี้ 1) ต้องรักษากิจวัตรเวลาการเรียนแบบเดิม โดยที่ผู้สอนและผู้เรียนใช้ตารางเวลาเรียนแบบเดิม แค่เปลี่ยนมาเป็นการเรียนแบบออนไลน์ เพื่อรักษากิจวัตรแบบเดิมให้คุ้นชิน ทำเป็นนิสัย สร้างวินัยในการเรียนแม้จะเป็นที่บ้าน การมีแบบแผนที่ชัดเจนจะช่วยให้กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปได้แบบราบรื่นมากขึ้น ทั้งการสอน การพูดคุย การประชุม และการส่งข้อความอัปเดต 2) การบ้านเปลี่ยนเป็นแบบสั้น ๆ ไม่ต้องซับซ้อน วิธีการส่งการบ้านต้องสื่อสารเข้าใจง่าย กระชับ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าใจได้ตรงกันและทำการบ้านได้เสร็จสมบูรณ์ ถ้าผู้เรียนสามารถทำได้ดีก็จะเกิดแรงบันดาลใจในการเรียน จึงแนะนำให้ผู้สอนนำการบ้านแบบเดิมที่วางแผนไว้ มาแบ่งย่อยเป็นส่วนเล็ก ๆ และทยอยส่งไปแต่ละวันเป็นส่วน ๆ ไปจะช่วยส่งเสริมกิจวัตรด้วย 3) ให้ผู้สอนทำวิดีโอสั้น ๆ ประกอบเพิ่ม นอกเหนือไปจากคลิปสื่อการเรียนรู้บนอินเทอร์เน็ตต่าง ๆ คลิปที่มาจากตัวผู้สอนเอง แม้คุณภาพการติดต่ออาจสู้ไม่ได้แต่มีประสิทธิภาพสูงมาก เพราะผู้สอนมีความสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยตรง สามารถพูดให้คำแนะนำได้ด้วย อาจทำเป็นคลิปอธิบายการบ้านเสริมจากการส่งการบ้านที่เป็นข้อความ เป็นต้น 4) จัดการสอนแบบไลฟ์ เพื่อให้ผู้สอนกับผู้เรียนได้พูดคุยกัน แต่ไม่จำเป็นต้องบังคับให้ทุกคนเข้า เพราะนักเรียนบางคนก็ไม่ได้มีอุปกรณ์พร้อม เวลาไม่ตรงกันหรือไม่อินเตอร์เน็ตที่ดีพอที่บ้าน หลังจากที่ได้ไลฟ์แล้วผู้สอนควรอัดคลิปเก็บไว้ และแชร์ให้ผู้เรียนที่ไม่ได้เข้ามาดูไลฟ์มาดูย้อนหลัง 5) พยายามอย่าให้นักเรียนอยู่หน้าจอทั้งวันแนะนำให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่หลากหลายและไม่ใช้กิจกรรมบนคอมพิวเตอร์ เช่น การออกกำลังกาย การอ่านหนังสือ การเขียน การวาดภาพ แล้วให้ถ่ายรูปมาส่งเป็นการบ้านแทน 6) ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้ปกครองได้ร่วมกันทำกับผู้เรียน ให้การเรียนรู้สนุกยิ่งขึ้นและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม

ครอบครัว ผู้สอนควรทำอพเพตแผนการเรียนรายสัปดาห์ส่งให้ผู้ปกครองดูด้วย และให้ผู้ปกครองสามารถเสนอแนะได้ แบบนี้จะช่วยลดความกังวลได้มาก ช่วยให้ผู้ปกครองรู้ว่าจะช่วยเรื่องการเรียนรู้ของลูกได้อย่างไรในแต่ละวันลูกควรทำอะไรบ้าง และช่วยติดตามผลได้ด้วย 7) พิจารณาระบบ LMS (Learning Management System) ที่จะช่วยบริหารงานให้เป็นไปตามแผนการเรียนการสอน โดยสามารถใช้ระบบใดก็ได้แต่ฟีเจอร์สำคัญที่ใช้บ่อยและควรมี ได้แก่ การโพสต์แชร์ไฟล์ วิดีโอ ลิงค์ การส่งการบ้าน การตรวจการบ้าน การเพิ่มคอมเมนต์ การสรุปผลการเรียน และการส่งข้อความแชร้อพเพตให้ผู้เรียน และผู้ปกครองดูผ่านทางแอปพลิเคชันบนมือถือ (ณัณณาสร์ ฐิติพิทักษกุล, 2563)

สำหรับในประเทศไทยนั้น สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้ออกประกาศให้มีการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ตามประกาศมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกระทรวงอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นของผู้สอนที่ต้องปรับเปลี่ยนและเตรียมพร้อมสำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์รวมถึงการปรับวิธีการประเมินผลการเรียนใหม่ และผู้เรียนต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียน จากที่เคยรับความรู้จากการถ่ายทอดของผู้สอนในห้องเรียนอย่างเดียว มาเป็นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียนมากขึ้น และปรับตัวให้ทันต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียนได้ออกประกาศให้อาจารย์ผู้สอนปรับการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์โดยสมบูรณ์ในช่วงการระบาดของเชื้อโควิด-19 ระลอก 3 ซึ่งตรงกับการจัดการเรียนการสอนในภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2563 เพื่อเป็นการสร้างความปลอดภัยแก่นักศึกษา บุคลากร และลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อโรคดังกล่าว สืบเนื่องจากระบาดโควิด-19 ในระลอก 2 ที่ผ่านมาซึ่งตรงกับการจัดการเรียนการสอนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องเผชิญกับการปรับตัวในการจัดการเรียนการสอนจากการเรียนในชั้นเรียนต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ มาเป็นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์แทนแบบกะทันหัน ส่งผลให้อาจารย์ต้องเปลี่ยนวิธีการสอน และทำการเลือกใช้แพลตฟอร์มที่จะตอบสนองต่อการจัดการเรียนการสอนได้สูงสุด เช่น Google Meet, Microsoft Teams, Zoom Cloud Meetings, Facebook Live และ Line เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน ที่เน้นการแสวงหาความรู้วิธีการแก้ปัญหา และความรับผิดชอบต่อของแต่ละบุคคลในรูปแบบของการทำงานเป็นทีม จึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยจะลดช่องว่างระหว่างความเหลื่อมล้ำของแต่ละบุคคลทั้งด้านเทคโนโลยี และพื้นฐานความรู้ ผู้เรียนจะตระหนักในความสำคัญของตัวเองและกัน มีการแบ่งหน้าที่ กำหนดเป้าหมาย และวางแผนการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อตลอดจนมีการร่วมแสดงความคิดเห็น รับฟัง และส่งเสริมซึ่งกันและกัน เด็กเก่งช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ ส่วนเด็กที่ไม่เก่งเกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของ

เพื่อนสมาชิกด้วยกัน และส่งเสริมให้เกิดทักษะทางสังคม ดังที่ Hobri, H และคณะ ได้นำเทคนิคการสอนเช่นนี้ไปใช้ในวิชาคณิตศาสตร์ที่โรงเรียนในบังคลาเทศแล้วพบว่า เทคนิค LT ทำให้ผู้เรียนมีความสุขเพิ่มขึ้น มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนเช่นนี้ โดยมีความเห็นว่าการเห็นอกเห็นใจ และช่วยเหลือกันนั้นเป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุด (Hobri, H. et al, 2018) เช่นเดียวกับ Schwager, S. และคณะ ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียนวัยรุ่นแล้วพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคนี้อย่างมาก เนื่องจากสามารถ ช่วยลดปัญหาสุขภาพจิตของผู้เรียนในวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี (Schwager, S. et al, 2019) และนที สุริย์ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้สำหรับคน Gen Z ควรให้ความยืดหยุ่นในด้านรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายและแปลกใหม่เพื่อดึงความสนใจ รวมถึงต้องฝึกให้เรียนรู้และทำงานแบบเป็นกลุ่ม (Team-based learning) (นที สุริย์, 2564) ตามที่ชินทร์ พุ่มบัณฑิต ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือสำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาผลของการใช้เทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันกับความพึงพอใจในการเรียนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 42 คน แผนกวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรที่ผู้สอนใช้เทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันมีผลการเรียนรู้ทางการเรียนที่แตกต่างกันโดยมีค่าเฉลี่ยผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจในเทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ชินทร์ พุ่มบัณฑิต, 2563)

ดังนั้น จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานรวมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันในรายวิชาหลักสถิติ สำหรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทางการเรียนรายวิชาหลักสถิติก่อนเรียน และหลังเรียนที่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended learning) รวมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน และศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานรวมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันในรายวิชาหลักสถิติ ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่เป็นการบูรณาการระหว่างการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนกับการให้ความรู้ผ่านระบบออนไลน์ รวมกับการจัดการ

เรียนรู้ด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาคือความเหลื่อมล้ำในพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนแต่ละคน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทางการเรียนรายวิชาหลักสถิติก่อนเรียน และหลังเรียนที่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended learning) ร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันในรายวิชาหลักสถิติ

2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) ร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันในรายวิชาหลักสถิติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กระบวนการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental research design) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียววัดสองครั้งก่อนและหลังการทดลอง (The One-Group Pretest-Posttest Design)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ 1) ประชากร คือนักศึกษาของมหาวิทยาลัย คริสเตียนทีล่งทะเลเบียนเรียนรายวิชา TSTA3102 หลักสถิติ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 64 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยคริสเตียนทีล่งทะเลเบียนเรียนรายวิชา TSTA3102 หลักสถิติ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 56 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายโดยผู้วิจัยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาร์ยามาเนที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้ 1) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรายวิชา TSTA3102 หลักสถิติ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index of item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนด้านสถิติจำนวน 3 ท่าน และทำการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 มีค่าเท่ากับ 0.95 และ 2) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 45 ชั่วโมง

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการวิเคราะห์คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของการทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้รายวิชาTSTA3102 หลักสถิติ ด้วยการใช้สถิติทีคู่ (Paired sample t-test) และวิเคราะห์คะแนนของแบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทางการเรียนรายวิชาหลักสถิติก่อนเรียน และหลังเรียน ที่เรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันในรายวิชาหลักสถิติ ปรากฏผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทางการเรียนรายวิชาหลักสถิติก่อนเรียน และหลังเรียน ที่เรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน

	จำนวน (คน)	คะแนน เต็ม	Mean ($\bar{X}$)	Std. Deviation	Paired Differences	Std. Deviation Differences	t	p
ก่อนเรียน	56	50	17.07	4.13				
					-21.68	3.92	-41.41	0.00*
หลังเรียน	56	50	38.75	5.52				

*p < 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทางการเรียนรายวิชาหลักสถิติก่อนเรียน และหลังเรียนของผู้เรียนจำนวน 56 คน พบว่าผู้เรียนมีผลการเรียนก่อนเรียนหรือคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.07คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.13 คะแนน และผู้เรียนมีผลการเรียนหลังเรียนหรือคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 38.75 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.52 คะแนน โดยที่คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 21.68 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.92 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้อ่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าผู้เรียนมีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันในรายวิชาหลักสถิติ ปรากฏผลการวิจัยดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล	ลำดับที่
ด้านกระบวนการและขั้นตอนการสอน				
1. มีการชี้แจงข้อตกลงและกติกาการเรียนรู้	4.64	0.59	มากที่สุด	3
2. มีการติดตาม ตรวจสอบงานที่มอบหมายทุกครั้ง	4.68	0.51	มากที่สุด	1
3. เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน	4.63	0.62	มากที่สุด	4
4. เปิดโอกาสให้ซักถาม พุดคุย และขอคำแนะนำจากครูได้อย่างใกล้ชิด	4.66	0.61	มากที่สุด	2
รวม	4.65	0.58	มากที่สุด	1
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้				
1. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.55	0.66	มากที่สุด	5
2. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษากล้าคิด กล้าตอบ	4.66	0.67	มากที่สุด	2
3. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษามีโอกาสแสดงความคิดเห็น	4.68	0.64	มากที่สุด	1
4. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันภายในกลุ่ม และในชั้นเรียน	4.50	0.69	มาก	6
5. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน	4.57	0.66	มากที่สุด	4
6. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น	4.59	0.73	มากที่สุด	3
รวม	4.59	0.68	มากที่สุด	3
ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้				
1. การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย เพราะได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองมากกว่านั่งฟังครูบรรยายเนื้อหา	4.73	0.56	มากที่สุด	2
2. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษาสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองได้	4.64	0.67	มากที่สุด	3
3. การจัดการเรียนรู้ทำให้นักศึกษานำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาอื่น ๆ ได้	4.52	0.60	มากที่สุด	6
4. การจัดการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาเกิดความภูมิใจในตนเองที่สามารถเข้าใจเนื้อหาที่ยากได้ด้วยตนเอง	4.59	0.60	มากที่สุด	5

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล	ลำดับที่
5. การจัดการเรียนรู้ทำให้รู้จักเพื่อนมากขึ้น	4.61	0.62	มากที่สุด	4
6. กิจกรรมการเรียนการสอนนี้ทำให้เกิดทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม	4.75	0.55	มากที่สุด	1
รวม	4.64	0.60	มากที่สุด	2
รวม	4.63	0.62	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาหลักสถิติด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended learning) ร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together) พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, $SD = 0.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการและขั้นตอนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยมีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านกระบวนการและขั้นตอนการสอน ($\bar{X} = 4.65$, $SD = 0.58$) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.64$, $SD = 0.60$) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$, $SD = 0.68$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทางการเรียนรายวิชาหลักสถิติก่อนเรียน และหลังเรียนที่เรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันในรายวิชาหลักสถิติ ปรากฏว่านักศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 21.68 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน มีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เป็นเพราะนักศึกษาที่ได้รับด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน มีผลการเรียนรู้ในรายวิชาหลักสถิติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากนักศึกษาสามารถทบทวนบทเรียนจากคลิปวิดีโอสอน เกิดความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ สามารถเลือกสถานที่เรียนได้อย่างอิสระทั้งในชั้นเรียนปกติ (On site) หรือห้องเรียนออนไลน์สามารถสืบค้นความรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติมได้จากช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเมื่อเกิดปัญหาระหว่างการเรียนรู้ ก็สามารถซักถามในประเด็นที่เกิดปัญหาได้อย่างทันที สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธีรรัตน์

เลิศวิทยา ที่ศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมผลการเรียนรู้รายวิชาจริยศาสตร์และกฎหมายวิชาชีพสำหรับนักศึกษาพยาบาล พบว่าคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (จิตารัตน์ เลิศวิทยากุล, 2562) เช่นเดียวกับ ปิยาพร สีนุโคตร ที่ทำการศึกษาศักยภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น 2 ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 จำนวน 73 คน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยและเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานนี้ยังเอื้อให้ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา นั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจึงสามารถเรียนรู้ได้ตามระดับและอัตราการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามวิชาหลักสถิติที่ประกอบด้วยเนื้อหาจำนวนมากอีกทั้งยังซับซ้อนค่อนข้างยากต่อการทำความเข้าใจ การจัดการเรียนการสอนสำหรับห้องเรียนที่มีจำนวนผู้เรียนมาก ก็ส่งผลให้ผู้สอนไม่สามารถเข้าถึงผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง ผู้วิจัยจึงใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน เกิดทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งทุกคนในกลุ่มจะมีบทบาทและหน้าที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยมีผู้สอนทำหน้าที่ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้และการทำกิจกรรมในชั้นเรียน (ปิยาพร สีนุโคตร, 2563) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือสำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 42 คน พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต, 2563)

2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานรวมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันในรายวิชาหลักสถิติ พบว่าโดยภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, $SD = 0.62$) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานรวมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันนั้นตอบสนองความต้องการของนักศึกษาที่มีระดับและอัตราการเรียนรู้ต่างกัน ลดข้อจำกัดในเรื่องสถานที่เรียน โดยผู้เรียนยังคงสามารถสื่อสารใกล้ชิดกับครูผู้สอนได้ตลอดเวลา รวมถึงสามารถทบทวนความรู้เดิมและสืบค้นความรู้ใหม่จากช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย เมื่อพิจารณาความพึงพอใจเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน และเมื่อนำมาจัดลำดับจะพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจด้านกระบวนการและขั้นตอนการสอนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, $SD = 0.58$) รองลงมาคือด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.64$, $SD = 0.60$) และรองลงมาคือด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$, $SD = 0.68$) ตามลำดับ การจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้ยังเป็นการ

ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีความเชื่อมั่นในตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เกิดทักษะทางสังคมและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลพึ่งพาอาศัยและร่วมมือกัน ส่งผลให้สามารถสร้างผลงานกลุ่มได้อย่างมีคุณภาพ ดังเช่น การศึกษาของ รุจิรา เคารยะสกุล และคณะ ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือตามรูปแบบ แอล.ที. เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) พบว่า ผลงานที่เกิดจากการทำงานเป็นทีมของนักเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก (รุจิรา เคารยะสกุล ฐาปนี สีเฉลียว และศรีสุดา สิงห์ชุม, 2561) อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันจะสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้นั้น ผู้สอนจะต้องนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และยุคสมัย รวมถึงต้องมีความสามารถในการผลิตสื่อ และมีความรู้ที่จะประยุกต์ใช้สื่อได้ตามกรอบแห่งคุณธรรมจริยธรรม (ปรีชา พินขุนศรี และฐิติกร จันทพลาบูรณ์, 2560) ตลอดจนต้องคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียนหรือทักษะพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันในรายวิชาหลักสถิติ สำหรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดนครปฐม สรุปได้ว่า 1) ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทางการเรียนรายวิชาหลักสถิติก่อนเรียน และหลังเรียนที่เรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันในรายวิชาหลักสถิติ นักศึกษามีผลการเรียนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้อ่อนเรียนและหลังเรียน มีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากนักศึกษาสามารถทบทวนบทเรียนจากคลิปวิดีโอสอน เกิดความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ สามารถเลือกสถานที่เรียนได้อย่างอิสระทั้งในชั้นเรียนปกติหรือห้องเรียนออนไลน์ สามารถสืบค้นความรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติมได้จากช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเมื่อเกิดปัญหาระหว่างการเรียนรู้ ก็สามารถซักถามในประเด็นที่เกิดปัญหาได้อย่างทันที 2) ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ 2) ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันในรายวิชาหลักสถิติ โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับ

การใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันนั้น ตอบสนองความต้องการของนักศึกษาที่มีระดับและอัตราการเรียนรู้ต่างกัน ลดข้อจำกัดในเรื่องสถานที่เรียน โดยผู้เรียนยังคงสามารถสื่อสารใกล้ชิดกับครูผู้สอนได้ตลอดเวลา รวมถึงสามารถทบทวนความรู้เดิมและสืบค้นความรู้ใหม่จากช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เกิดทักษะทางสังคมและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รู้จักเกื้อกูลพึ่งพาอาศัยและร่วมมือกัน ส่งผลให้สามารถสร้างผลงานกลุ่มได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะว่า 1) ควรนำการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผลการเรียนรู้หลังเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น และผู้เรียนมีความพึงพอใจในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการและขั้นตอนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้สอนจะต้องทำการชี้แจงผู้เรียนก่อนเพื่อให้เข้าใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และต้องมีการวางแผนให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหา มีเวลาจัดกิจกรรมกลุ่มที่เหมาะสม และจัดเตรียมสื่อการสอนต่าง ๆ ทั้งในชั้นเรียน และใน Ms. Teams ให้มีเนื้อหาที่กระชับสามารถเข้าใจได้โดยง่าย 2) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันนั้น ผู้สอนควรจัดกลุ่มให้ผู้เรียนตามความสามารถของแต่ละคน โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มตามจำนวนที่เหมาะสม และให้แต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ คละกัน 3) ควรมีการพัฒนาผลการเรียนรู้ในรายวิชาเรียนอื่น ๆ โดยเฉพาะในรายวิชาที่มีเนื้อหาจำนวนมาก มีความซับซ้อนและยากที่จะเรียนรู้ได้โดยง่าย 4) ควรมีการพัฒนาผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคอื่น และ 5) ควรมีการพัฒนาผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการใช้แอปพลิเคชันอื่น ๆ นอกจากการใช้ Ms. Teams

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษณ์ สิริริน. (2561). Blended Learning ชั่วโมงนี้ดีที่สุด เหมาะสุดสำหรับผู้เรียนและผู้สอนในยุคดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 23 เมษายน 2564 จาก <https://www.salika.co/2018/09/05/blended-learning/>
- ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต. (2563). พัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือ(LearningTogether: LT) สำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ ในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารจันทร์เกษมสาร, 26(1), 61-73.

- ณรินทร์สร์ จิตพิทักษ์กุล. (2563). ถอดบทเรียนเปลี่ยนห้องเรียนสู่ online รับมือ COVID-19. เรียกใช้เมื่อ 22 เมษายน 2564 จาก <https://www.disruptignite.com/blog/online-classroom-tips>
- เทือน ทองแก้ว. (2563). การออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่: ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 New Normal Based Design in Education: Impact of COVID-19. วารสารครูสภาวิทยากร, 1(2), 1-10.
- ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล. (2562). ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมผลการเรียนรู้ รายวิชาจริยศาสตร์และกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาล. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 9(พิเศษ), 125-132.
- นัทธ สूरีย์. (2564). VR AR โลกใบที่สองเพื่อการเรียนรู้. EdSociate โครงการนวัตกรรมการศึกษา EdSociate ภายใต้วิทยาลัยการศึกษาดลอดชี วิต [Webinar]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรีชา พินชนศรี และจิตกร จันทพลาบูรณ์. (2560). ผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมเยาวชน. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 23(3), 532-539.
- ปิยาพร สินธุโคตร. (2563). ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น 2 ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก. วารสารแพทย์นาวิ, 47(1), 158-171.
- รุจิรา เคารยะสกุล ฐาปนี สีเฉลียว และศรีสุดา สิงห์ชุม. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือตามรูปแบบแอล.ที เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม). วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 1(2), 98-105.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรินทิงกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2557). ยุทธการเปลี่ยน ‘ครูเฉย’ สู่ครูยุคศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 10 เมษายน 2564 จาก <http://seminar.qlf.or.th/Seminar/Topic/29>
- Hobri, H. et al. (2018). The implementation of Learning Together in Improving Students' athemtical Performance. International Journal of Instruction, 11(2), 483–496.

Schwager, S. et al. (2019). Healthy learning together. Development of a Tool for Schools to Prevent Psychological Problems among Children and Adolescents, 14(1), 3-8.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยี
ความเป็นจริงเสริมที่มีต่อความรู้สึกเชิงปริภูมิ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*

EFFECTS OF ACTIVITY BASED LEARNING WITH AUGMENTED REALITY
ON SPATIAL SENSE AMONG SEVENTH GRADE STUDENTS

พงษ์ไพบูลย์ อยู่อาจันต์*, ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี, รุ่งทิwa แยมรุ่ง

Phongphaibun Yu-a-chin, Chommanad Cheausuwantavee, Rungtiwa Yamrung

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand

*Corresponding author E-mail: phongphaibun.yuachin@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality: AR) 2) เปรียบเทียบความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลองใช้แบบแผน One-Group Pretest – Posttest Design กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 36 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 16 คาบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) เรื่องความสัมพันธ์ของรูปสองมิติและสามมิติ และแบบทดสอบวัดความรู้สึกเชิงปริภูมิ สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test for dependent samples และ t-test for one sample ผลการวิจัย พบว่า 1) ความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) อย่างมี

* Received January 11, 2023; Revised February 8, 2023; Accepted March 18, 2023

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.19 คิดเป็นร้อยละ 85.89

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน, เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม(AR), ความรู้สึกเชิงปริภูมิ

Abstract

The purposes of this study were: 1) to compare students' spatial sense of seventh grade students at Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School (Secondary) before and after administrating activity based learning with augmented reality; 2) to compare students' spatial sense of seventh grade students at Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School(Secondary) after administrating activity based learning with augmented reality with the criterion of seventy percent. The experimental method is Quasi-Experimental. Research by One Group Pretest–Posttest Design. The sample of this study included 36 of seventh grade students studying in the second semester of 2022 academic year at Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School (Secondary). They were selected by using the cluster random sampling technique. The duration of the research was 16 periods. The research instruments consisted of 1) lesson plans; and 2) spatial sense test. The data were statistically analyzed using mean, standard deviation, a t-test for dependent samples and a t-test for one sample. The findings of this study were as follows: 1) the spatial sense of seventh grade students after experiencing activity-based learning with augmented reality were higher than before experiencing the treatment statistically significant at a level of .05. 2) the activity-based learning with augmented reality of the students after experiencing creative activity-based learning with augmented reality were higher than the criterion of seventy percent statistically significant at a level of .05

Keywords: activity-based learning, augmented reality (AR), spatial sense

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหา หรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เป็นหนึ่งในพื้นฐานสำคัญที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนรู้ ประกอบด้วยเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ แบ่งออกเป็น 3 สาระ ดังนี้ สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต สาระที่ 2 การวัดและเรขาคณิตและ สาระที่ 3 สถิติและความน่าจะเป็น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

จากสาระการเรียนรู้ข้างต้นนี้พบว่า เรขาคณิตเป็นคณิตศาสตร์แขนงหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์เห็นได้จากสิ่งที่ปรากฏรอบตัวในธรรมชาติ รวมถึงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นล้วนมีรูปแบบทางเรขาคณิตเป็นพื้นฐาน หรือต้องใช้ความรู้ทางเรขาคณิตมาเกี่ยวข้อง (โกมล ไพศาล, 2540) ซึ่งเรขาคณิตจะช่วยพัฒนาทักษะที่สำคัญหลายประการ เช่น ทักษะเชิงมิติสัมพันธ์ หรือความรู้สึกเชิงปริภูมิ (spatial sense) การคิด การให้เหตุผล และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องอื่น ๆ เช่น จำนวน การวัด ตลอดจนเนื้อหา คณิตศาสตร์ขั้นสูงต่อไป (อภิญญา กาลมงคล, 2554) ถึงแม้ว่าเรขาคณิตจะมีความสำคัญดังที่กล่าวมาแล้ว แต่จากรายงานผลการประเมินของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 บ่งชี้ให้เห็นคะแนนเฉลี่ยของสาระที่ 2 เรื่องการวัดและเรขาคณิต ต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเช่นกัน เห็นได้ชัดว่าระบบการศึกษาไทยควรเร่งแก้ไขและพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยเฉพาะในเนื้อหาของเรขาคณิต ซึ่งในประเทศไทยนั้นยังขาดความพร้อมด้านแหล่งการเรียนรู้ รวมไปถึงสื่อการสอนของครู และสาเหตุหลักมาจากนักเรียนไม่ได้ใช้จินตนาการว่าเมื่อหมุนหรือพลิกรูปสามมิตินั้น รูปสองมิติที่ได้ควรมีลักษณะเช่นไร ซึ่งการใช้จินตนาการนั้นเกี่ยวข้องกับความรู้สึกเชิงปริภูมิ เมื่อนักเรียนได้พัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิก็จะทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวแล้วนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (มยุรัตน์ อินะ, 2552) ดังนั้นความรู้สึกเชิงปริภูมิจึงเป็นทักษะที่สำคัญในการพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนในเนื้อหาของเรขาคณิต และความสัมพันธ์ของรูปสองมิติและสามมิติ นอกจากนี้ความรู้สึกเชิงปริภูมิจะเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อีกอย่างหนึ่งด้วย ซึ่งหลักสูตรคณิตศาสตร์ในหลายประเทศให้ความสำคัญในการส่งเสริม และพัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และได้กำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรคณิตศาสตร์ เห็นได้ชัดว่าความรู้สึกเชิงปริภูมิเป็นทักษะสำคัญ ซึ่งการพัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิทำได้โดยการที่ให้ผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้สัมผัสและจับต้อง

อุปกรณ์ของจริง และควรให้นักเรียนได้สังเกต วาดภาพ เปรียบเทียบ คัดเอา รูปร่างของเรขาคณิตในตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งควรได้รับการฝึกฝนอย่างเหมาะสมตามวัย (ดวงนฤมล ผลศรืธา, 2563) การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้สามารถทำได้อย่างหลากหลาย รวมถึงสามารถวัดและประเมินผลได้ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning: ABL)

การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning: ABL) เป็นการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เน้นบทบาท การมีส่วนร่วม ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและมีประสิทธิภาพมากกว่าการป้อนความรู้ให้กับนักเรียน และนอกจากครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้แล้ว สื่อการสอนก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ครูควรสร้าง ออกแบบให้เหมาะสมกับการพัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียน ซึ่ง เอซกิ ทอซิก และไบรอัล อาตะฮอย (Ezgi Tosik Gün. & Bilal Atasoy, 2017) กล่าวว่าปัญหาเกี่ยวกับการสอนรูปทรงเรขาคณิตคือ ครูใช้วิธีการวาดรูปสามมิติบนกระดาษที่เป็นระนาบสองมิติทำให้ไม่เพียงพอที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจในรูปเรขาคณิตสามมิติได้ นอกจากนี้งานวิจัยของ ฮวง หลิน (Huang Lin, 2017) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนแบบสามมิติ เพื่อพัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิพบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ผ่านชิ้นงานสามมิติจะมีทักษะความรู้สึกเชิงปริภูมิมากกว่านักเรียนที่เรียนรู้ผ่านการวาดรูปสองมิติ เห็นได้ชัดว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบสื่อการสอนในรูปสามมิติ จะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการพัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าจะต้องผสมผสานการใช้สื่อต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม กึ่งรูปธรรม และนำไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งในปัจจุบันได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยสื่อการเรียนรู้สามมิติที่ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality: AR) เป็นเทคโนโลยีที่มีการผสมผสานระหว่างโลกความจริงและโลกเสมือนผ่านเครื่องมือต่าง ๆ ทำให้เกิดภาพนิ่ง ภาพในรูปแบบสามมิติ เสียง และวิดีโอได้ ซึ่งในต่างประเทศมีการนำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) ไปใช้ในการเรียนการสอนแล้วปรากฏผลสำเร็จ (ดุสิต ขาวเหลือง, 2561) นั่นคือเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) เป็นหนึ่งในเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของรูปสองมิติและสามมิติ โดยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) จะช่วยให้นักเรียนมองเห็นมิติของสิ่งต่าง ๆ ในโลกแห่งความจริงซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ได้จากหนังสือเรียนทั่วไป อีกทั้งเมื่อนำการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้สามมิติที่ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) มาจัดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้วิจัยเล็งเห็นว่า หากจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) จะช่วยส่งเสริมความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนได้อีกด้วย

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่มีต่อความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality: AR)
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนหลังการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality: AR) กับเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองใช้แบบแผน One-Group Pretest – Posttest Design ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 12 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 36 คน จำนวนนักเรียน 432 คน ซึ่งโรงเรียนจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 36 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่มีต่อความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 แผน ซึ่งสร้างให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา จากนั้นวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับความรู้สึกเชิงปริภูมิ เรื่องความสัมพันธ์ของรูปสองมิติและสามมิติ นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

2. แบบวัดความรู้สึกเชิงปริภูมิ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ และชนิดตอบสั้น จำนวน 2 ข้อ รวม 27 ข้อ ซึ่งสร้างโดยการวิเคราะห์รายละเอียดของมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ จากนั้นสร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบ

ดำเนินการสร้างแบบทดสอบ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องเป็นรายข้อ (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 - 1.00 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (try out) นำผลมาวิเคราะห์เลือกข้อที่มีค่าความง่าย (p) ตั้งแต่ 0.47 - 0.57 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.44 - 0.67 และหาค่าความเชื่อมั่น ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.81

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งคะแนนที่ได้เป็นคะแนนก่อนเรียน (Pre-test) ในคาบที่ 1 - 2 ของการทดลอง เพื่อวัดความรู้สึกรู้สึกเชิงปริภูมิ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ และชนิดตอบสั้น จำนวน 2 ข้อ รวม 27 ข้อ
2. ดำเนินการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่มีต่อความรู้สึกรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 แผน ในคาบเรียนที่ 3 - 14 รวมทั้งสิ้น 12 คาบ
3. ทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ซึ่งคะแนนที่ได้เป็นคะแนนหลังเรียน (Post-test) ในคาบที่ 15 - 16 ของการทดลอง เพื่อวัดความรู้สึกรู้สึกเชิงปริภูมิหลังการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ และชนิดตอบสั้น จำนวน 2 ข้อ รวม 27 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความรู้สึกรู้สึกเชิงปริภูมิก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การทดสอบ t - test for Dependent Samples
2. เปรียบเทียบความรู้สึกรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t - test for one sample

ผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่มีต่อความรู้สึกรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความรู้สึกรู้สึกเชิงปริภูมิก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความรู้สึกรู้สึกเชิงปริภูมิ	n	k	$\bar{X}$	S.D.	t	p(1-tailed)
ก่อน	36	27	20.83	3.87	-5.319*	.000
หลัง	36	27	23.19	3.69		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ความรู้สึกเชิงปริมาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความรู้สึกเชิงปริมาณของนักเรียนหลังการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ความรู้สึกเชิงปริมาณ	n	k	$\bar{x}$	S.D.	μ_0 (70%)	t	P (1-tailed)
	36	27	23.19	3.69	18.9	6.990*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความรู้สึกเชิงปริมาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.19 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาความรู้สึกเชิงปริมาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality: AR) สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความรู้สึกเชิงปริมาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานนั้นจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ทำให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม และมีการพูดคุย อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม สอดคล้องกับที่ จุฑามณี อินทร์อุทิศ พบว่าการจัดกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลให้ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (จุฑามณี อินทร์อุทิศ, 2563)

ในส่วนของกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นจะเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ สร้างออกแบบ และสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกเชิง

ปริญญีสอดคล้องกับดวงนฤมล ผลศรัทธาที่กล่าวว่ากิจกรรมที่จะพัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิได้นั้นต้องให้นักเรียนได้สัมผัส และจับต้องอุปกรณ์ของจริง ควรให้นักเรียนได้สังเกต วาดภาพ เปรียบเทียบ คาดเตา รูปร่างของเรขาคณิตในตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งควรได้รับการฝึกฝนอย่างเหมาะสมตามวัย (ดวงนฤมล ผลศรัทธา, 2563) เห็นได้ชัดว่าสื่อการสอนก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนได้เช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสื่อการสอนที่ได้ออกแบบ และสร้างขึ้นมามีลักษณะเป็นรูปธรรม โดยนักเรียนสามารถจับต้อง คลี่ พลิก หรือหมุนได้ ทำให้นักเรียนสามารถศึกษาและทดลองเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และกิจกรรมที่ผู้วิจัยออกแบบนั้นได้นำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) มาสอดแทรกกิจกรรมกลุ่ม และเปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมกันสำรวจ แก้ปัญหา หลังจากทำกิจกรรมและอภิปรายผลจนได้ข้อสรุป จึงมอบหมายใบงานให้นักเรียนแต่ละคน ซึ่งใบงานนี้จะใช้ในการทบทวนและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับบรูเนอร์ (Bruner) ที่ได้กล่าวว่า การพัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนต้องเริ่มจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่รูปภาพกึ่งรูปธรรม แล้วจึงนำไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม (มยุรัตน์ อินะ, 2552) โดยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากสื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) ที่ผู้วิจัยออกแบบนั้นประกอบด้วยรูปเรขาคณิต 3 มิติ ที่สามารถย่อ ขยาย และสำรวจหน้าต่าง ๆ ของรูปเรขาคณิตสามมิตินั้นได้ นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานผ่านสื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) ได้อีกด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของเอซกิ ทอสิก กัน ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) ร่วมกับการใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนให้ความสนใจในการทำกิจกรรม และความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้น (Ezgi Tosik Gün, 2017)

2. ความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.19 คิดเป็นร้อยละ 85.89 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบนั้นสอดคล้องกับองค์ประกอบของความรู้สึกเชิงปริภูมิทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ความคงตัวในการรับรู้รูปร่างหรือขนาด (perceptual constancy) ผู้วิจัยประเมินผลจากการที่นักเรียนสามารถบอก และเขียนรูปเรขาคณิตสามมิติและหน้าตัดได้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หัตถ์จรรยห่องเรขาคณิตนั้นจะให้นักเรียนได้สำรวจรูปเรขาคณิตต่าง ๆ และให้นักเรียนจำแนกชนิดของรูปเรขาคณิตสามมิติ รวมถึงหน้าของรูปเรขาคณิตสามมิติ โดยส่วนใหญ่ นักเรียนสามารถแยกหน้า และวาดภาพ

ออกมาได้อย่างถูกต้อง แต่ในใบกิจกรรมมีบางส่วนที่ยังไม่สามารถเรียกชื่อเรขาคณิตสามมิติได้ แต่เมื่อมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนกันระหว่างในกลุ่มจึงได้ข้อสรุป และทำใบงานได้ถูกต้อง และในส่วนของกิจกรรมหั่น ๆ สับ ๆ และคลี่ฉีกออกมา จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงการหาหน้าตัดของรูปสามมิติ และสามารถวาดรูปหน้าตัดและจับคู่หน้าตัดของแต่ละรูปได้ถูกต้อง ซึ่งทั้งสองกิจกรรมช่วยพัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิในด้านความคงตัวในการรับรู้รูปร่างหรือขนาด (perceptual constancy) สอดคล้องกับที่ ปานทอง กุลนาถศิริ ได้เสนอกลยุทธ์การจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเชิงปริภูมิให้กับนักเรียนโดยครูควรจัดกิจกรรมฝึกให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการและกระทำกับข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีระบบระเบียบ organize information เช่น ฝึกให้นักเรียนรู้จักการวาดภาพ การเขียนรูป การทำรายการ และการเขียนตารางเพื่อช่วยในการจำแนกข้อมูล เป็นต้น (ปานทอง กุลนาถศิริ, 2557) 2. การรับรู้เกี่ยวกับตำแหน่งในปริภูมิ (position-in-space perception) ผู้วิจัยประเมินผลจากการที่นักเรียนสามารถหาด้านตรงข้ามของแต่ละหน้าของลูกบาศก์ นับรูปเรขาคณิตสามมิติที่ประกอบขึ้นจากลูกบาศก์ และวาดภาพที่ได้จากการมองด้านหน้า ด้านข้าง ด้านบนของรูปเรขาคณิตสามมิติได้ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมให้นักเรียนสำรวจ หาความสัมพันธ์แต่ละหน้าของลูกบาศก์ และให้นักเรียนนับลูกบาศก์จากการใช้สื่อรูปธรรมและกึ่งรูปธรรม พบว่าสื่อทั้งสองช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับการมองภาพสามมิติมากขึ้นและสามารถวาดแต่ละหน้าของลูกบาศก์และเขียนจำนวนลูกบาศก์ในใบงานได้ถูกต้อง หากเปรียบเทียบจากการแบบทดสอบวัดความรู้สึกเชิงปริภูมิก่อนการจัดการเรียนรู้พบว่านักเรียนส่วนใหญ่วาดภาพที่ได้จากการมองด้านหน้า ด้านข้าง ด้านบนของรูปเรขาคณิตสามมิติไม่ถูกต้องสมบูรณ์ และไม่สามารถระบุจำนวนลูกบาศก์ที่ถูกต้องได้ สอดคล้องกับที่ มยุรัตน์ อินะ กล่าวว่าการที่นักเรียนได้ใช้สื่อรูปธรรมที่เกี่ยวข้องกับการวาดรูปที่ประกอบจากลูกบาศก์ และการระบุจำนวนลูกบาศก์ จะทำให้นักเรียนเข้าใจและวาดรูปพร้อมระบุจำนวนลูกบาศก์ได้ดี นอกจากนี้สื่อการเรียนรู้สามมิตียังช่วยให้เห็นการหมุนหรือพลิกรูปได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (มยุรัตน์ อินะ, 2552) จึงได้ข้อสรุปว่าสื่อทั้งสองชนิดเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับ ฮวง หลิน ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) เพื่อพัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิพบว่านักเรียนที่เรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) จะมีความรู้สึกเชิงปริภูมิมากกว่านักเรียนที่เรียนรู้ผ่านการวาดรูปสองมิติ (Huang Lin, 2017) 3. การรับรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในปริภูมิ (perception of special relationship) ผู้วิจัยประเมินผลจากการที่นักเรียนสามารถบอกรูปคลี่ของรูปสามมิติ และสามารถวาดรูปเรขาคณิตสามมิติที่ประกอบขึ้นจากลูกบาศก์ได้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้จะให้นักเรียนต่อรูปคลี่ของรูปเรขาคณิตสามมิติที่แต่ละคนได้รับ ให้นักเรียนสังเกตว่าแต่ละรูปมีลักษณะอย่างไร และนำเสนอหน้าชั้นเรียน หลังจากนั้นให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรมผ่านสื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) และร่วมกันอภิปราย

ภายในกลุ่มเกี่ยวกับลักษณะของรูปคลี่ และในส่วนของ การวาดรูปเรขาคณิตสามมิติที่ประกอบขึ้นจากลูกบาศก์ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมแข่งขันสร้างรูปเรขาคณิตจากบัตรคำที่กำหนดให้ และใช้สื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมทำกิจกรรม Mine city โดยให้นักเรียนสร้างเมืองของตนเองตามที่กำหนดเพื่อเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการวาดรูปเรขาคณิตที่ประกอบขึ้นจากลูกบาศก์ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในการวาดรูป และเริ่มต้นที่จะวาดรูปได้ถูกต้อง ซึ่งทั้งสองกิจกรรมนี้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิในด้านการรับรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในปริภูมิ (perception of special relationship) สอดคล้องกับที่ ศิริฉัตร ทิพย์ศรี กล่าวว่าการจัดกิจกรรมรูปคลี่ของรูปเรขาคณิตสามมิติ และการวาดรูปเรขาคณิตที่ประกอบขึ้นจากลูกบาศก์ เป็นกิจกรรมที่พัฒนาความรู้สึกเชิงปริภูมิในด้านการรับรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในปริภูมิ และการที่ความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรขาคณิตที่ให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ให้นักเรียนลงมือทำงานนั้นจริง ได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริงที่สามารถนำนักเรียนไปสู่การค้นพบหรือได้ข้อสรุป (ศิริฉัตร ทิพย์ศรี, 2549)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่มีต่อความรู้สึกเชิงปริภูมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สรุปผลได้ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติและทำความเข้าใจเนื้อหาบทเรียน โดยมีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อยที่ผู้เรียนคละความสามารถกันภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกัน อภิปราย แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกัน ซึ่งต้องใช้เวลาในการอภิปรายและสรุปเป็นองค์ความรู้ ดังนั้นครูควรให้เวลามากขึ้นในการ ทำกิจกรรมและคอยให้คำแนะนำเพื่อให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้ได้ถูกต้อง 2) ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์เรื่องอื่น ๆ หรือในรายวิชาอื่น ๆ 3) ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เช่น ความสามารถในการสื่อสาร สื่อความหมายและการนำเสนอ เนื่องจากในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมจะส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ของตนเองกับผู้อื่น ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร สื่อความหมายและการนำเสนอของนักเรียนได้

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่มีต่อความรู้สึกเชิงปรีภุมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนายพงษ์ไพบูลย์ อยู่อาจันต์ นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารอ้างอิง

- โกมล ไพศาล. (2540). การพัฒนาชุดการสอนรายบุคคลด้านเรขาคณิตสำหรับครูคณิตศาสตร์ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุฎีบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุฑามณี อินทร์อุริศ. (2563). การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์, 9(5), 187-196.
- ดวงนฤมล ผลศรัทธา. (2563). การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้สึกเชิงปรีภุมิ. เรียกใช้เมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://anyflip.com/ivssu/cvhi/basic>
- ดุสิต ขาวเหลือง. (2561). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้สามมิติแบบมีปฏิสัมพันธ์เสมือนจริงโดยใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม Augmented Reality (AR) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักศึกษาอาชีวศึกษาที่มีระดับการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณต่างกัน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปานทอง กลุณาสศิริ. (2557). การจัดการศึกษาคณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 11 เมษายน 2565 จาก <https://opac.kku.ac.th/catalog/BibItem.aspx?BibID=b00397689>
- มยุรัตน์ อินะ. (2552). การพัฒนาความรู้สึกเชิงปรีภุมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สื่อประสม. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาและการสอนคณิตศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริฉัตร ทิพย์ศรี. (2549). การพัฒนาความรู้สึกเชิงปรีภุมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสีกาประชาผดุงวิทย์ จังหวัดตรัง. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาและการสอนคณิตศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. เรียกใช้เมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2565 จาก http://academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf

- อภิญา กาหลง. (2554). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติและปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดของ van Hiele สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 5(2), 174-180.
- Ezgi Tosik Gün. (2017). The Effects of Augmented Reality on Elementary School Students' Spatial Ability and Academic Achievement tedmem. EGITIM VE BILIM-EDUCATION AND SCIENCE, 42(191), 31-51.
- Ezgi Tosik Gün. & Bilal Atasoy. (2017). The Effects of Augmented Reality on Elementary School Students' Spatial Ability and Academic Achievement. Education and Science, 42(191), 31-51.
- Huang Lin. (2017). Evaluating students' learning achievement and flow experience with tablet PCs based on AR and tangible technology in u-learning. Library Hi Tech, 35(4), 602-614.

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรี*

WELLNESS TOURISM IN CHONBURI PROVINCE

ศิโสภา ริวัฒนา*, ภัทรธิดา ผลงาม, กำพล ศรีวัฒนกุล

Sisopa Riwatthana, Pattaratira Polngam, Kumpol Sriwattanakul

คณะศิลปศาสตร์ สาขาการพัฒนารัฐกิจและทุนมนุษย์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Faculty of Liberal Art Department of Business and Human Capital Development North Bangkok University, Thailand.

*Corresponding author E-mail: Nancyexclusive@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อนำเสนอความหมายและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรี และ 3) เพื่อนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรี ข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้มาจากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปและตีความจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การเดินทางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนและทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมหรือบำบัดรักษาสุขภาพ ส่วนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า สามารถจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวแบบส่งเสริมสุขภาพ และการท่องเที่ยวแบบบำบัดหรือรักษาสุขภาพ 2) ปัจจัยที่สนับสนุนความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ นโยบายด้านการท่องเที่ยวของแผนการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งให้ความสำคัญกับกลุ่มนักท่องเที่ยวรายได้สูงและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกจากนี้แล้วยังพบว่าจังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมในด้านการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นอย่างมาก เนื่องจากในด้านสถานที่พักโดยมีโรงแรมที่ทันสมัยเป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังเป็นจังหวัดที่มีสถานบริการสุขภาพที่มีความทันสมัยเป็นจำนวนมากเช่นกัน อาทิ ศูนย์บริการทางการแพทย์ครบวงจร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ 3) กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ กิจกรรมนวดแผนไทย นวดประคบสมุนไพร กิจกรรมขัดผิวกาย นวดอโรม่า และ กิจกรรมวารีบำบัด ส่วนแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรีจำแนกได้ 3

* Received January 10, 2023; Revised February 1, 2023; Accepted March 18, 2023

ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทวิถีไทย แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภท
ธรรมชาติ และ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทนันทนาการ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, จังหวัดชลบุรี

Abstract

This article aims to study the guidelines for the quality development of wellness tourism management. This is a qualitative study by searching for information from documents and research that concern. Analyze data by summarizing and interpreting relevant documents and research that relate and present according to the objectives as follows: 1) Wellness tourism means to travel with purpose and activities to promote or maintain health. Therefore, wellness tourism separates into 2 types comprise health promotion tourism and therapeutic or medical tourism. 2) Factors that support the readiness of wellness tourism in Chonburi Province are the Tourism Policy of Eastern Economic Corridor Planning (EEC). Which focuses on high-income tourists and wellness tourism groups. In addition, found that Chonburi province is well equipped in terms of accommodation with a large number of modern hotels. It is also a province that has many modern health facilities as well. For example, Thammasat Pattaya: The Health and Wellness Innopolis. 3) Wellness tourism activities in Chonburi include Thai Massage, Herbal compress massage, Body scrub activity, Aroma massage, and Hydrotherapy activities. Wellness tourism destinations in Chonburi Province classifies into 3 types include the Thai way of wellness tourism destinations, Natural wellness tourism attractions, and Recreational wellness tourism.

Keywords: Tourism, Wellness Tourism, Quality development

บทนำ

“การท่องเที่ยว” หมายถึง การเดินทางจากสถานที่ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพักผ่อน หรือ เพื่อสร้างความสนุกสนาน หรือ เพื่อหาความรู้โดยที่เป็นการเดินทางทั้งในระยะทางไกลหรือใกล้ รวมทั้งอาจจะมีการค้างแรมหรือไม่ค้างแรมก็ได้ และการท่องเที่ยวยังเป็นกิจกรรมของมนุษย์ เพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน โดยในปัจจุบันรูปแบบของการท่องเที่ยวมีความหลากหลาย และมีการจำแนกรูปแบบของการท่องเที่ยวออกเป็นหลายประเภท อาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวแบบ

ผจญภัย ฯลฯ ดังนั้น การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงเป็นนโยบายหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและท้องถิ่น (เบญจวรรณ สุจริต และ ชัชชัย สุจริต, 2560) สอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาบริการและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในประเทศไทย เพราะเป็นแหล่งรายได้ที่นำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงานและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค และเกิดการกระจายรายได้สู่ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่สามารถสร้างได้เป็นจำนวนมากเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) โดยในระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยมีรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับที่ 4 ของโลก โดยเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวิทยาการ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวแบบผจญภัย ฯลฯ (กชธมน วงศ์คำ, 2562) และในปัจจุบันพบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในหลายประเทศต่างให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพราะสร้างรายได้จำนวนมากเข้าสู่ประเทศในแต่ละปี โดยข้อมูลจาก (Global Wellness Institute, 2018) รายงานว่ามูลค่าตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั่วโลกในปี พ.ศ. 2563 จะมีแนวโน้มเติบโตจาก 4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐเป็น 11 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2568 คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 20.90 ในขณะที่สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น ในช่วง 6 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2564 จำนวน 1,542 แห่ง ซึ่งเป็นการขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 66 ต่อปี และสิ่งนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเช่นกัน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา นำเสนอรายงานว่า ระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยมีรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับที่ 4 ของโลก ซึ่งกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่สามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนมากเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) สอดคล้องกับความคิดเห็นของ จิรดาภา สนิทจันทร์ กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้จำนวนมากให้กับประเทศไทย (จิรดาภา สนิทจันทร์, 2564) และในปี พ.ศ. 2560 ตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั่วโลกมีมูลค่าประมาณ 639.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ และมีจำนวนนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประมาณ 830 ล้านคนในปี พ.ศ. 2560 และมีมูลค่าประมาณ 808 พันล้านเหรียญสหรัฐ (Global Wellness Institute, 2018)

สำหรับในประเทศไทยนั้นพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งประกอบด้วย ระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) เป็นพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ โดยแผนการพัฒนาพื้นที่ EEC เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ทั้งทางกายภาพและทางสังคม เพื่อเป็นการยกระดับความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศ โดยที่แผนการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวได้ถูกบรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประกอบด้วย 1) แผนปฏิบัติการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2) แผนปฏิบัติการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล 3) แผนปฏิบัติการการพัฒนา ศูนย์กลางธุรกิจ และศูนย์กลางการเงิน 4) แผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย 5) แผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว และ 6) แผนปฏิบัติการพัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561)

จากที่กล่าวมา พบว่า แผนการพัฒนาของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจะ มุ่งเน้นและมีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ส่งผลให้กลุ่มจังหวัด เหล่านี้โดยเฉพาะจังหวัดชลบุรีกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็น พื้นที่ชายทะเลและมีสถานบริการทางการแพทย์และสถานบริการสุขภาพที่ทันสมัยเป็นจำนวนมาก และยังเป็นสถานที่ตั้งกิจการการแพทย์ครบวงจร ธรรมศาสตร์ พัทยา (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2564) ดังนั้น จังหวัดชลบุรีจึงเป็นพื้นที่สำคัญที่มีศักยภาพในการ รองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งถือว่าการรองรับมติคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบ ในการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติที่สามารถแข่งขันกับนานาชาติโดยใช้ ศักยภาพความแข็งแกร่งด้านระบบบริการสุขภาพของประเทศเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดิน ทางเข้ามาเพื่อรับบริการจนสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ และกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ จึงได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็น ศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (พ.ศ. 2560 – 2569) (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2559) บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรี ในมิติของแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและแหล่งท่องเที่ยวเชิง สุขภาพในจังหวัดชลบุรี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเริ่มเกิดขึ้นในสมัยโรมัน โดยมีจุดกำเนิดมาจากสปาหรือแหล่ง อาบน้ำแร่ ซึ่งในสมัยนั้นเป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งบำบัดโรคโดยการอาบน้ำแร่ ซึ่งได้รับความนิยม มาจนถึงสมัยกลาง ต่อมาในศตวรรษที่ 16 ได้มีการเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับสปาให้เป็นแหล่ง พักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งมีปัจจัยส่งเสริมคือการพัฒนาการคมนาคมขนส่งโดยการประดิษฐ์ Stage

Coach ทำให้การเดินทางมีความสะดวกมากขึ้น ส่งผลให้สปากลายเป็นสถานที่พักผ่อนสำหรับชนชั้นสูงหรือผู้มีฐานะดี ต่อมาเพื่อให้เกิดการขยายตัวทางธุรกิจในวงกว้างมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการสร้างที่พักแบบรีสอร์ทในแหล่งอาบน้ำแร่ ต่อมาเมื่อธุรกิจที่พักมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว จึงมีการขยายการสร้างที่พักริมชายหาดซึ่งได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ส่งผลให้ธุรกิจสปาได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากและเข้าสู่ภาวะถดถอย โดยเฉพาะสปาที่ไม่ได้อยู่ตามชายหาด (Komsit Kianwatana et.al., 2014)

“การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ” หมายถึง การเดินทางที่มีวัตถุประสงค์และมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมหรือ บำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การเดินทางไปพักผ่อนตามรีสอร์ทที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ในโปรแกรมมีการพบผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาทางสุขภาพ ตลอดทั้งมีกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสุขภาพ เช่น การฝึกโยคะ การฝึกสมาธิ ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะเน้นการเสริมสร้างสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้สดชื่นผ่อนคลาย ปรับสภาพจิตใจและร่างกายให้สมดุล และภายหลังการท่องเที่ยวก็สามารถนำกลับไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (นฤมล รัตนไพจิตร และ คณะ, 2561) ตรงกับ (สารทิ ชนะทัฬห และคณะ, 2564) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหมายถึง การเดินทางที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการบำรุงรักษาหรือการเสริมสร้างสุขภาพที่ดีแก่บุคคล มีขอบเขตครอบคลุมถึงการบริการทั้งหมดที่เป็นการดูแลและปรับปรุงสุขภาพในเชิงป้องกันแบบองค์รวม โดยเป็นทางเลือกและความสนใจของผู้ใช้บริการที่จะเลือกใช้ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การท่องเที่ยวแบบส่งเสริมสุขภาพ เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยจะมีการแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมาทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในสถานที่พัก หรือนอกสถานที่พักแรมกฎวิธีและถูกต้องตามหลักวิชาการและมีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง เช่น การทำกิจกรรมการนวด/อบ/ประคบสมุนไพร การบริการสวนคนธบำบัด และวารีบำบัด การอาบน้ำแร่หรือน้ำพุร้อน การฝึกกายบริหารท่าฤๅษีดัดตน การฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธ รวมไปถึงการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพและอื่น ๆ และส่วนใหญ่จะเลือกเข้าพักในสถานที่พักตากอากาศประเภทโรงแรมหรือรีสอร์ทที่มีศูนย์สุขภาพหรือศูนย์กีฬาให้บริการส่งเสริมสุขภาพที่มีมาตรฐานคุณภาพอย่างแท้จริง เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในสถานที่พักแรมนั้น ๆ จัดไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้น ในการให้บริการดังกล่าวแก่นักท่องเที่ยวผู้ประกอบการและผู้ให้บริการจึงต้องดำเนินการพัฒนาบริการ จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและได้มาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม

2. การท่องเที่ยวแบบบำบัดหรือรักษาสุขภาพ เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้วิถี

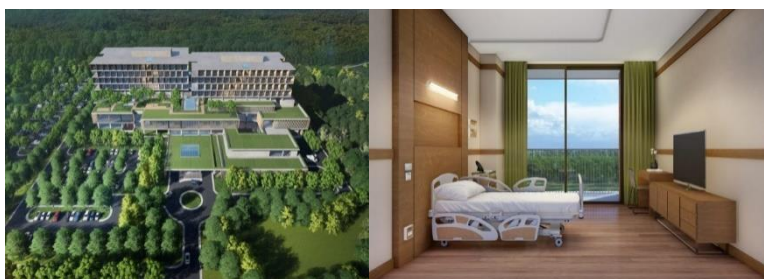
ชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ และจะแบ่งเวลาส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวไปรับบริการบำบัดรักษาสุขภาพ โดยเป็นการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริงเช่นการตรวจร่างกาย การรักษาโรคต่าง ๆ การทำฟันและการรักษาสุขภาพฟันการผ่าตัดเสริมความงาม การผ่าตัดแปลงเพศและอื่น ๆ เป็นต้น การท่องเที่ยวในลักษณะนี้จึงมีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่บรรจุโปรแกรมการเข้ารับบริการบำบัดรักษาโรค การฟื้นฟูและการรักษาพยาบาล และการบริการสุขภาพ ที่หลากหลาย อาทิ การตรวจร่างกาย การรักษาโรคต่าง ๆ การทำฟัน การผ่าตัดเสริมความงาม หรือการผ่าตัดแปลงเพศ ฯลฯ เป็นต้น โดยเลือกใช้บริการในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง ดังนั้น เจ้าของกิจการหรือผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและผู้ให้บริการ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการพัฒนาบริการการท่องเที่ยวและกิจกรรมบำบัดรักษาสุขภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและได้มาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม การท่องเที่ยวแบบบำบัดรักษาสุขภาพจึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งประโยชน์ต่อการรักษาฟื้นฟูสุขภาพนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีการเติบโตเป็นอย่างมาก เนื่องมาจากนักท่องเที่ยวเริ่มใส่ใจดูแลสุขภาพมากขึ้น สำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย จากการที่รัฐบาลได้กำหนดให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบริการทางการแพทย์ และศูนย์กลางการให้บริการด้านสุขภาพในระดับเอเชียและค่าใช้จ่ายประหยัดกว่าในต่างประเทศ ประกอบกับการเติบโตด้านการท่องเที่ยวทำให้การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์เติบโตเป็นอย่างมาก (ณัฐพล สีสาวฒนา นันท์, 2559) นอกจากนี้แล้ว การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยมีความโดดเด่นเพราะมีความได้เปรียบเชิงต้นทุนที่ดีทั้งในแง่ของการบริการด้านสุขภาพ บริการ บุคลากร ค่าใช้จ่าย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นอกจากนี้ข้อมูลจาก Global Wellness Institute ระบุว่า ปี 2560 มูลค่า ตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยใหญ่เป็นอันดับที่ 13 ของโลก สามารถสร้างรายได้ไม่ต่ำกว่า 320,000 ล้านบาท มีชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในไทยมากกว่า 12.5 ล้านรายการ และมีอัตราค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติด้านสุขภาพ 1,885 เหรียญสหรัฐฯ ต่อครั้งที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย และในช่วงปี 2558 - 2560 มีอัตราการเติบโตที่ร้อยละ 13.10 สร้างงานไม่ต่ำกว่า 530,000 ตำแหน่ง ทั่วประเทศ ซึ่งทิศทางการเติบโตดังกล่าวสอดคล้องกับการเติบโตของนักท่องเที่ยวกลุ่ม Luxury ในไทยเติบโตถึง ร้อยละ 18.00 มีการใช้จ่ายมากกว่านักท่องเที่ยวประเภทอื่นเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 130 (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2559) โดยกิจกรรมเชิงสุขภาพ ได้แก่ สปา และการรักษาทางการแพทย์ คือ กิจกรรมหลัก ๆ กว่าร้อยละ 80 ที่นักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวสนใจอย่างมาก (เข็มทิศท่องเที่ยว, 2561)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวระดับนานาชาติ ซึ่งได้รับความนิยมและมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากจากทั่วทุกมุมโลก ถือเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกของประเทศไทยที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลายแห่งตั้งอยู่ (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวหลายประเภท เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ เมืองพัทยา บางแสน ฯลฯ และนอกจากด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแล้วจังหวัดชลบุรียังเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคตะวันออกเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม เนื่องจากเป็นที่ตั้งของท่าเรือแหลมฉบังซึ่งมีความสำคัญรองจากท่าเรือกรุงเทพ โดยในปัจจุบันจังหวัดชลบุรีมีประชากร 1,500,000 คนโดยประมาณ

นอกจากนี้แล้วจังหวัดชลบุรียังติดอันดับจังหวัดที่มีการท่องเที่ยวและเขตอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งจากการที่จังหวัดชลบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ โดยมีระยะทางเพียง 80 กิโลเมตร และมีการขนส่งที่หลากหลายในการเดินทาง อาทิ รถโดยสารปรับอากาศ รถตู้สาธารณะ รถไฟ และยังมีท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา-ระยอง-พัทยา อีกทั้ง ท่าเรือแหลมฉบังซึ่งอยู่ไม่ไกลจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ส่งผลให้จังหวัดชลบุรีมีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว และยังมีสถานบริการทางการแพทย์และสุขภาพที่มีความทันสมัยเป็นจำนวนมาก อาทิ ศูนย์การแพทย์ครบวงจร ธรรมศาสตร์พัทยาและยังมีสถานที่พักที่สะอาดและมีความปลอดภัยหลายแห่ง ส่งผลให้จังหวัดชลบุรีมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้เป็นอย่างดี

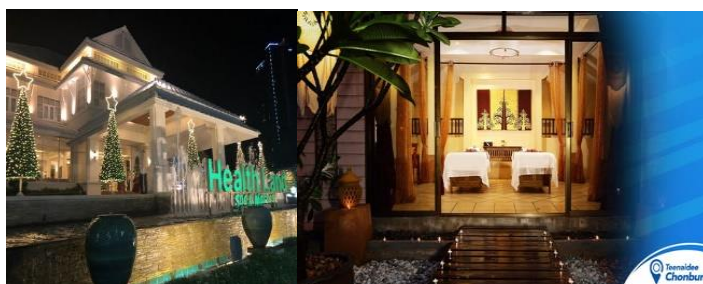

ภาพที่ 1 ศูนย์การแพทย์ครบวงจร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์พัทยา

จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดชลบุรีมีจำนวน 2,813,743 คน ในปี พ.ศ. 2564 และเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2565 โดยมีจำนวนถึง 10,799,364 คน (กองเศรษฐกิจการ

ท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรี พงศา เกษเวชสุริยา พบว่า นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่ใช้บริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกิจกรรมสปาเพื่อสุขภาพ (พงศา เกษเวชสุริยา, 2563) สอดคล้องกับฐมจารี ปาลอภิไตร และ ญัฐพร อัฐสุวรรณ กัง พบว่า กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ กิจกรรมนวดแผนไทย นวดประคบสมุนไพร กิจกรรมขัดผิวกาย และ กิจกรรมวารีบำบัด นอกจากนี้แล้วในปัจจุบัน จังหวัดชลบุรียังมีธุรกิจที่สนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นจำนวนมาก อาทิ ธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพ หมายถึง กิจกรรมที่ผลิตกลุ่มอาหารเพื่อสุขภาพต่าง ๆ ทั้งอาหารคลีนหรืออาหารที่ใช้วัตถุดิบออร์แกนิก (ฐมจารี ปาลอภิไตร และ ญัฐพร อัฐสุวรรณ กัง, 2564) ซึ่งเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมสูงในหมู่ผู้สูงอายุ เพราะการดูแลสุขภาพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากกับผู้สูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565) อาทิ ร้าน Yes! Vegan ซึ่งผลิตและจำหน่ายอาหารที่ปราศจากเนื้อสัตว์ (นิธิตา เอกปฐมศักดิ์, 2565) และในด้านสถานที่พัก พบว่า จังหวัดชลบุรีมีโรงแรมและรีสอร์ทระดับ 5 ดาวเป็นจำนวนมาก อาทิ โรงแรมเมโมสวีทพทยา โรงแรมเบลล่า และโรงแรมอาลิ้งก์ลอร์ดพทยา (ประภาพร ยศไกร, 2559) ส่วนธุรกิจสปาและนวดแผนไทยมีจำนวนถึง 9,796 แห่ง (กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ, 2563)

ภาพที่ 2 สปาในจังหวัดชลบุรี

จากข้อมูลที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของจังหวัดชลบุรีในด้านสถานที่พักและธุรกิจที่เกี่ยวข้องสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวของแผนการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดในภาคตะวันออก ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยองสู่การท่องเที่ยวระดับโลกอย่างยั่งยืน

แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรี

จากการที่จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายและเป็นหนึ่งในกลุ่มจังหวัดเป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ส่งผลให้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องโดยแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สำคัญในจังหวัดชลบุรีมีเป็นจำนวนมาก จำแนกได้ดังนี้ (ธนรัช วัชรธร, 2560)

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทวิถีไทย ได้แก่

1.1 หอพระพุทธรูปหิมาลัยมณฑลสิรินาถ รองรับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านการส่งเสริมความสบายใจ โดยใช้เป็นสถานที่สำหรับกราบไหว้บูชาเพื่อเสริมมงคลแก่ตนเอง

ภาพที่ 3 หอพระพุทธรูปหิมาลัยมณฑลสิรินาถ

1.2 วัดป่าชิรบรรพตและวัดตาลล้อม รองรับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านการส่งเสริมความสบายใจ โดยใช้เป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติธรรมความสงบภายในจากการฝึกนั่งท่ามกลางธรรมชาติอันสงบและร่มเย็น

ภาพที่ 4 วัดป่าชิรบรรพตและวัดตาลล้อม

1.3 ท่าเรือพลี เป็นตลาดประมงซึ่งถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่รองรับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในด้านอาหารสุขภาพ อาทิ อาหารทะเล และอาหารสมุนไพร

ภาพที่ 5 ตลาดประมงท่าเรือพลี

2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทธรรมชาติ

2.1 เขาสามมุข เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่รองรับกิจกรรมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เหมาะสำหรับการพักผ่อนเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ กับครอบครัว

ภาพที่ 6 จุดชมวิวเขาสามมุข

2.2 หาดบางแสนเป็นชายหาดที่มีความเหมาะสมที่จะรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ การเดินออกกำลังกายบนทรายโดยเท้าเปล่า สูดอากาศและชมวิว เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจกับครอบครัว อีกทั้งยังมีลานกีฬาริมทะเลสำหรับออกกำลังกาย

ภาพที่ 7 ลานกีฬาริมชายหาดบางแสน

2.3 ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน รองรับกิจกรรมการเดินเพื่อสุขภาพโดยเป็นการเดินออกกำลังกายบนสะพานไม้ยาว 2,300 เมตร

ภาพที่ 8 สะพานไม้ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน

3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทนันทนาการ ได้แก่

3.1 สวนนันทนาการรัชมิ่งคลาภิเษก (มหาวิทยาลัยบูรพา) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมเดิน วิ่งออกกำลังกาย และมีเครื่องเล่นสำหรับเด็ก และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ

ภาพที่ 9 สวนนันทนาการรัชมิ่งคลาภิเษก

3.2 สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่รองรับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในลักษณะของการพัฒนาสติปัญญา

ภาพที่ 10 สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล

3.3 ห้างสรรพสินค้า โดยจังหวัดชลบุรีมีห้างสรรพสินค้าเป็นจำนวนมากเป็นสถานที่จัดจำหน่ายอาหารสุขภาพ และเป็นพื้นที่ให้บริการนวดแผนไทย เป็นต้น

ภาพที่ 11 ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่

สรุป

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม หรือ บำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพสามารถจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวแบบส่งเสริมสุขภาพ และ การท่องเที่ยวแบบบำบัดหรือรักษาสุขภาพ เนื่องจากจังหวัดชลบุรีซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตามนโยบายพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งให้ความสำคัญกับกลุ่มนักท่องเที่ยวรายได้สูงและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สิ่งนี้เป็นปัจจัยที่สนับสนุนความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรี และจังหวัดชลบุรียังมีสถานบริการสุขภาพและสถานพยาบาล อาทิ ศูนย์บริการการแพทย์ครบวงจร และสปาที่ทันสมัย รวมทั้งโรงแรมและที่พักที่ทันสมัยจำนวนมาก ที่สามารถรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหลายรูปแบบ ส่วนกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรีที่ได้รับความนิยม ได้แก่ กิจกรรมนวดแผนไทย กิจกรรมนวดประคบสมุนไพร กิจกรรมขัดผิวกาย กิจกรรมนวดอโรมา และ กิจกรรมวารีบำบัด ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรียังสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทวิถีไทย แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทนันทนาการ

เอกสารอ้างอิง

- เข็มทิศท่องเที่ยว. (2561). ท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเมื่อใคร ๆ ก็อยากอายุยืน. เรียกใช้เมื่อ 8 มกราคม 2566 จาก <https://intelligencecenter.tat.or.th/articles/10612>.
- เบญจวรรณ สุจริต และ ชัชชัย สุจริต. (2560). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลนางพญา อำเภอบ้านฉาง จังหวัดอุดรธานี. ใน รายงานการวิจัย อุดรธานี. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

- กชธมน วงศ์คำ. (2562). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยซั่วตำบลแกด้า อำเภอกาบัง จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). 10 เทรนด์ธุรกิจในอนาคตรองรับสังคมผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 15 ธันวาคม 2565 จาก <https://www.dop.go.th/th/know/15/494>.
- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2559). เอกสารความรู้ ผู้ดำเนินการสปาเพื่อสุขภาพ. สำนักงานส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 6 ธันวาคม 2565 จาก www.thaispaassociation.com/uploads/file/Spa-Knowledge.pdf.
- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). รายงานสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว. รายงานฉบับสมบูรณ์ประจำปีงบประมาณ 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ. (2563). ระบบสารสนเทศรายงานจำนวนสถานประกอบการในพื้นที่. เรียกใช้เมื่อ 16 ธันวาคม 2565 จาก http://spa.hss.moph.go.th/?s_data=prov_name.
- จิรดาภา สนิทจันทร์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวกรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ. ใน การค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ฐมจารี ปาลอภิไทร และ ณิชพร อิฐสุวรรณ กัง. (2564). พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเมืองพัทยาต่อการใช้บริการสปาเพื่อสุขภาพ. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 17(4), 69 – 79.
- ณิชพล ลีลาวัฒนานันท์. (2559). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ของจังหวัดภูเก็ตเพื่อยกระดับสู่การเป็นศูนย์กลางนานาชาติการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 15(2), 35 – 57.
- ธนนันท์ วัชรธร. (2560). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดชลบุรี. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 13(1), 260 – 275.
- นฤมล รัตนไพจิตร และ คณะ. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา. ใน รายงานการวิจัย สงขลา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- นิธิตา เอกปฐมศักดิ์. (2565). สำรวจสารพัดกิจการของคนชลบุรี ทั้งร้านอาหารสุขภาพ ร้านชำรักษ์โลก จนถึงที่พักนารักกริมชายหาด. เรียกใช้เมื่อ 15 ธันวาคม 2565 จาก <https://readthecloud.co/chonburi-travel-guide/>.

- ประภาพร ยศไกร. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ของนักท่องเที่ยวชาวจีน. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พฤธา เกษเวชสุริยา. (2563). การวิเคราะห์คำวิจารณ์ออนไลน์ของนักท่องเที่ยวกับการให้บริการของธุรกิจสปาในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2564). เขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษการแพทย์ครบวงจร EECmd ธรรมศาสตร์พัตยาภักเป้าหมายการพัฒนาในอนาคต. เรียกใช้เมื่อ 5 ธันวาคม 2565 จาก <https://tu.ac.th/thammasat-pattaya-eeccmd-development-goals>.
- สารภี ชนะทัฬ และคณะ. (2564). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีศึกษา น้ำพุร้อนท่า สะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิทยาการจัดการ , 8(1), 61 – 78.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2561). แผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). แผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว อาเซียน พ.ศ. 2558 – 2568. กรุงเทพมหานคร: ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 13. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ.
- Global Wellness Institute. (2018). INTERNATIONAL WELLNESS TOURISM GROWING MUCH FASTER THAN DOMESTIC. Retrieved Available 18, 2022, from http://www.thaispaassociation.com/news_inside.php?news_id=22
- Komsit Kianwatana et.al. (2014). Situations and Trends of World and Thailand Health Tourism. Cultural Currency Journal, 1(2014), 77 – 88.

**ความรู้ความเข้าใจและบทบาทของชุมชนในการบริหารงาน
ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำพอง***
**KNOWLEDGE AND ROLE OF COMMUNITY IN THE ADMINISTRATION
OF NATURAL RESOURCE CONSERVATION
OF NAM PHONG NATIONAL PARK**

ชาติบัญชา เพชรสุก*, กริชวรรณ โล่ห์วัชรินทร์

Chatbuncha Phetsuk, Grichawat Lowatcharin

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

College of Local Administration, Khon Kaen University, Thailand

*Corresponding author E-mail: grichawat@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้ความเข้าใจของชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำพอง 2) ศึกษาบทบาทของชุมชนในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำพอง 3. ทราบผลของการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติน้ำพองผ่านเครือข่ายชุมชน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีที่อยู่อาศัยอยู่บนเส้นทางเข้าที่ทำการอุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 202 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า 1. ความรู้ความเข้าใจของชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น แสดงผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41 - 50 ปี มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 15 ปี และไม่ได้เป็นสมาชิกอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช และ 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติน้ำพอง ในภาพรวม มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก 2. บทบาทของชุมชนในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนรอบแนวเขตอุทยาน

* Received January 23, 2023; Revised February 24, 2023; Accepted March 30, 2023

แห่งชาติน้ำพอง อยู่ในระดับปานกลาง และ 3. ผลของการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติน้ำพองผ่านเครือข่ายชุมชน การที่เครือข่ายชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจะมีผลต่อการบริหารงานในระดับมากที่สุด สามารถลดความขัดแย้งระหว่างคนกับป่าได้มีผลต่อการบริหาร การดำเนินงานร่วมกันระหว่างชุมชนและอุทยานแห่งชาติจะสามารถช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่ไปกับการดำรงชีวิตตามวิถีชุมชนได้

คำสำคัญ: ความรู้ ความเข้าใจ, บทบาทของชุมชน, การบริหารงาน, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, อุทยานแห่งชาติน้ำพอง

Abstract

This research aims to: 1) study the level of knowledge and skill of natural resource conservation management 2) study the role of communities and factors influencing the role of the community in the management of natural resource conservation in Nam Phong National Park, and 3) get the results of conservation administration of Nam Phong natural resources through community networks. This research is quantitative. The population were residents of three communities located on the route to the Nam Phong National Park Office in Khon Kaen Province. Data were collected with questionnaires from 202 residents. The research tools were questionnaires. The statistical data used in the study include percentages, averages, and standard deviations, and descriptive statistical data are used to analyze the data. The research results show that: 1. The knowledge and understanding of the communities around Nam Phong National Park in Khon Kaen Province are divided into two parts: (1) The general information is mainly for women, aged between 41 and 50, with a high school education, employment, and a higher average monthly income of 15,000 baht; most of them have lived in the community for more than 15 years, and they are not volunteers for national parks and wildlife protection. (2) Overall understanding of natural resource conservation and management in Nam Phong 2. The role of communities in the protection and management of natural resources in communities around Nam Phong National Park 3. The results of natural resource conservation in Nam Phong through community networks; the role of community networks in natural resource conservation and management will have the

greatest impact on management, and they can reduce conflicts and affect the effectiveness of management. Cooperation between communities and national parks will help protect natural resources and community lifestyles.

Keywords: Knowledge, Community's Role, Administration, Natural Resources Conservation, Nam Phong National Parks

บทนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา พื้นที่ป่าอันเป็นแหล่งทรัพยากรป่าไม้ที่มีความสำคัญต่อการสร้างสมดุลต่อระบบนิเวศได้ลดน้อยถอยลงจากการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาประเทศ เนื่องจากการบุกรุกแย่งชิงทรัพยากรโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรป่าไม้อันเป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยที่สำคัญของสัตว์ป่า จากข้อมูลสถิติพื้นที่ป่าไม้ใน พบว่าพื้นที่ป่าไม้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นสองช่วงเวลาใหญ่ ๆ คือ ช่วง พ.ศ. 2561 – 2541 พื้นที่ป่าไม้ลดลงในอัตรา 2.21 ล้านไร่ต่อปี ในขณะที่ช่วง พ.ศ. 2543 – 2564 พื้นที่ป่าไม้ลดลงในอัตรา 1.87 แสนไร่ต่อปี (กรมป่าไม้, 2564) แม้รัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2528 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายว่าด้วยการป่าไม้ของชาติและกำหนดแนวทางการจัดการป่าไม้ในระยะยาว ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2528 เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารทรัพยากรป่าไม้ของประเทศมาจนถึงปัจจุบัน แต่ทรัพยากรป่าไม้ยังลดลงอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของนโยบายป่าไม้แห่งชาติจำนวน 4 ประการ บทบัญญัตินโยบายป่าไม้แห่งชาติจำนวน 24 ข้อ ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการป่าไม้ด้านการใช้ประโยชน์ผลิตผล และการบริการจากป่าไม้และอุตสาหกรรมป่าไม้และด้านการพัฒนาระบบบริหารและองค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้ รวมทั้งข้อมูลประกอบข้อเสนอแนะนโยบายป่าไม้แห่งชาติด้วย

อุทยานแห่งชาติน้ำพองมีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตาม พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 อย่างไรก็ตาม แม้จะมีกฎหมายที่เข้มงวดในด้านการรักษาและป้องกันทรัพยากร ในระยะที่ผ่านมายังพบว่าการบุกรุกพื้นที่อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของชุมชน หรือเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพื่อทำการเกษตร จนกระทั่งในปัจจุบัน รัฐบาลได้บังคับใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการสงวน อนุรักษ์คุ้มครอง และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ จากข้อมูลการปฏิบัติงานในช่วงที่ผ่านมาพบว่าอุทยานแห่งชาติน้ำพองมีพื้นที่ที่ประชาชนเข้าอยู่อาศัยหรือใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมรวมกว่า 1,800 ไร่ นอกจากการบุกรุกพื้นที่แล้วยังพบการเข้ามาทำประโยชน์ในการเก็บหาของป่า และลักลอบตัดไม้อยู่บ่อยครั้ง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ

พันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมให้บุคคล หรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แต่เดิมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดขึ้นผ่านรูปแบบคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ (Protected Area Committee: PAC) และเมื่อ พ.ศ. 2559 มีการพัฒนามาสู่การมีเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (อส.อส.) ที่รวมหลายเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ ไปด้วยกันซึ่งมีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ เครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน, เครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชน/หมู่บ้านพิทักษ์ป่า รักษาสิ่งแวดล้อม, เครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชน/หมู่บ้านประชาคมเศรษฐกิจพอเพียง, เครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชน/หมู่บ้านด้วยกลไกเรดด์พลัส, เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (อส.อช.) และเครือข่ายการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ (PAC) เพื่อลดความเสื่อมโทรมของป่า (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2564) เป้าหมายของเครือข่ายเหล่านี้คือเพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการผืนป่าอนุรักษ์ และเสริมสร้างทัศนคติและจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์อย่างรู้คุณค่าและยั่งยืนสืบต่อไป

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง ความรู้ความเข้าใจและบทบาทของชุมชนในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เพื่อจะได้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจและบทบาทของชุมชนในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติแม่ น้ำพอง สถานการณ์และความรู้ความเข้าใจของชุมชนต่อการบริหารงาน ความต้องการเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชน ปัญหาอุปสรรคในการเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากร และนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการไฟป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เพื่อหาแนวทางส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าไม้ที่เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของตนเอง และลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรจากการใช้ประโยชน์เกินกำลังการผลิตของป่า

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาบทบาทของชุมชนในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อทราบผลของการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติน้ำพองผ่านเครือข่ายชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นกรณีศึกษากรณีเดียวแบบองค์รวม (Holistic Single Case Study) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยผู้วิจัยกำหนดให้ชุมชนที่ตั้งอยู่บนเส้นทางเข้าที่ทำการอุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำพองครอบคลุมหลายอำเภอแต่มีเพียงบางส่วนที่ได้รับผลประโยชน์ หรือผลกระทบจากนโยบายการบริหารงานของอุทยานแห่งชาติน้ำพอง เมื่อพิจารณาพบว่าหมู่บ้านทั้ง 3 แห่งได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวการคมนาคมขนส่ง และการประมงพื้นบ้านรวมถึงการเก็บหาของป่าค่อนข้างมาก อีกทั้งเป็นหมู่บ้านที่เข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติงานผ่านการทำงาน การเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติน้ำพองเป็นประจำจึงถูกกำหนดเป็นพื้นที่ศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ประชาชนในชุมชนที่ตั้งอยู่บนเส้นทางเข้าที่ทำการอุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านภูคำบัว หมู่ที่ 7 บ้านภูเขาวง หมู่ที่ 10 ตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น และบ้านดอนกอก หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านผือ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีจำนวน 402 คน ผู้ศึกษาได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ (Yamane, Taro, 1976) โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 202 โดยการใช้การสุ่มเลือกตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Proportional Stratified Sampling) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยให้ตอบคำถามตามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกเท่านั้น แบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป เป็นข้อมูลประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และสถานภาพการเป็นสมาชิกหรือเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.อส.) ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สังเคราะห์จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตอนที่ 3 บทบาทของชุมชนในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สังเคราะห์โดยผู้วิจัย) ตอนที่ 4 ผลของการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านเครือข่ายชุมชน ตอนที่ 5 ปัญหา/ข้อเสนอแนะ ในการส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการเข้ามาบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำพอง ลักษณะคำถามตอนที่ 3 และตอนที่ 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตอบ (Rating Scale) ของ Likert ซึ่งจัดระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) มี 5 ระดับ ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม และเก็บกลับในเวลาที่กำหนดด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการแปรผลแบบสอบถาม ได้ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์คะแนนตามวิธีการคำนวณโดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\text{จากสูตรความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{5} = 0.8$$

การแปรผลความหมายคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาจัดระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับ คือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยกับข้อความสูงที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยกับข้อความสูง
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยกับข้อความน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยกับข้อความน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมดมาลงรหัส (Coding) และประเมินผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ศึกษามารวบรวมในรูปสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) วิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์สถิติการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science for Windows: SPSS)

ผลการวิจัย

1. ความรู้ความเข้าใจของชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น แสดงผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.0 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.0 ช่วงอายุ 41 - 50 ปี มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ช่วงอายุ มากกว่า 51 ปี, 31 - 40 ปี และ 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.2, 24.8 และ 10.4 ตามลำดับ มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ระดับปริญญาตรีและ ปวช./ปวส. ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 26.2, 21.8, 16.8, 10.4 และ 3.0 ตามลำดับ ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาได้แก่ รับราชการ ทำสวน/ทำไร่ ค่าขาย ทำนา พนักงานบริษัทเอกชน

และเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 18.3, 17.8, 15.8, 14.9, 6.9 และ 2.5 ตามลำดับ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.1 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท, 6,001 – 9,000 บาท, 12,001 – 15,000 บาท, 3,001 – 6,000 บาท และ 9,001 – 12,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.9, 12.9, 12.4, 11.4 และ 9.4 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.4 รองลงมาได้แก่ 10 – 15 ปี, 1 – 5 ปี และ 5 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.1, 1.5, และ 1.0 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.อส.) คิดเป็นร้อยละ 69.8 และเป็นสมาชิกอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.อส.) คิดเป็นร้อยละ 30.2 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

คุณลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากร		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	95	47.0
	หญิง	107	53.0
2. อายุ	20-30 ปี	21	10.4
	31-40 ปี	50	24.8
	41-50 ปี	76	37.6
	มากกว่า 51 ปี	55	27.2
3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	34	16.8
	มัธยมศึกษาตอนต้น	21	10.4
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	53	26.2
	ปวช./ปวส.	44	21.8
	ปริญญาตรีขึ้นไป	50	24.8
4. อาชีพ	ทำนา	30	14.9
	ทำสวน/ทำไร่	36	17.8
	รับจ้าง	48	23.8
	เลี้ยงสัตว์	5	2.5
	ค้าขาย	32	15.8
	รับราชการ	37	18.3
	อื่น ๆ	14	6.9
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 3,000 บาท	28	13.9
	3,001-6,000 บาท	23	11.4
	6,001-9,000 บาท	26	12.9
	9,001-12,000 บาท	19	9.4
	12,001-15,000 บาท	25	12.4

คุณลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากร		จำนวน	ร้อยละ
	มากกว่า 15,000 บาท	81	40.1
6. ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชน	1-5 ปี	3	1.5
	มากกว่า 5-10 ปี	2	1.0
	มากกว่า 10-15 ปี	71	35.1
	มากกว่า 15 ปี	126	62.4
7. สมาชิกหรือเครือข่ายอาสาสมัคร พิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.อส.)	เป็นสมาชิก	61	30.2
	ไม่ได้เป็นสมาชิก	141	69.8

2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ น้ำ
พอง (การศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า) ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยมี
ค่าเฉลี่ยเท่าคะแนนเท่ากับ ร้อยละ 69.4 เมื่อพิจารณาตามรายข้อคำถามพบว่า กลุ่มตัวอย่าง
ตอบถูกมากที่สุด ในข้อ 4. อุทยานแห่งชาติมีวัตถุประสงค์ เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ, การ
ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย และข้อที่ 5. อุทยานแห่งชาติเป็น
แหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ช่วยรักษาความสมดุลทางระบบนิเวศ คิดเป็นร้อยละ 100.00 และ
ข้อที่ตอบผิดมากที่สุดคือ ข้อ 8. ชุมชนโดยรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีส่วนร่วมได้รับ
ผลประโยชน์จากการจัดเก็บเงินรายได้ของอุทยานแห่งชาติ จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ
86.6 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกี่ยวกับการบริหารงาน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าไปสร้างที่อยู่อาศัย อย่าง อิสระ	103	51.0	99	49.0
2. ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาติเพื่อ ปลูกพืชหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้	103	51.0	99	49.0
3. ชุมชนโดยรอบอุทยานแห่งชาติสามารถปล่อยปศุสัตว์เข้าไป เลี้ยงในเขตอุทยานแห่งชาติได้	100	49.5	102	50.5
4. อุทยานแห่งชาติมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ, การ ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย	202	100.0	0.0	0.0
5. อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ ช่วยรักษาความสมดุลทางระบบนิเวศ	202	100.0	0.0	0.0

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกี่ยวกับการบริหารงาน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ		ตอบถูก		ตอบผิด	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6. ประชาชนสามารถเข้าไปในอุทยานแห่งชาติเพื่อเก็บ หาของป่าเพื่อนำมาดำรงชีพได้	183	90.6	19	9.4	
7. ประชาชนสามารถเข้าไปล่าสัตว์ป่าเพื่อนำมา ประกอบอาหารดำรงชีพได้	104	51.5	98	48.5	
8. ชุมชนโดยรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีส่วนร่วมได้รับ ผลประโยชน์จากการจัดเก็บเงินรายได้ของอุทยาน แห่งชาติ	27	13.4	175	86.6	
9. ประชาชนที่มีที่ดินทำกินก่อนประกาศเขตอุทยาน แห่งชาติสามารถใช้ที่ดินทำกินนั้นต่อไปได้	199	98.5	3	1.5	
10. เราสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอุทยาน แห่งชาติได้	179	88.6	23	11.4	
เฉลี่ย	140.2	69.4	61.8	30.6	

2. บทบาทของชุมชนในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิเคราะห์(บทบาทของชุมชนในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า) กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่อยู่ในชุมชนโดยรอบอุทยานแห่งชาติน้ำพองมีบทบาทในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำพองในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = 0.98) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า บทบาทด้านการตัดสินใจ/กำหนดนโยบายชุมชนโดยรอบอุทยานแห่งชาติน้ำพองมีบทบาทในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 1.00) โดยมีบทบาทในการวางแผน แก้ไขปัญหา การนำเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์ การเสนอความเห็นในการปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของอุทยานแห่งชาติ อยู่ในระดับปานกลาง บทบาทด้านการปฏิบัติการ ชุมชนมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.03) โดยมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนเพื่อการดำเนินงานกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง และมีบทบาทในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่อุทยานแห่งชาติจัดขึ้นรวมถึงให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติในระดับมาก บทบาทในการติดตามประเมินผลพบว่าชุมชนมีบทบาทในด้านนี้ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.57$, S.D. = 0.89) โดยมีบทบาทในการศึกษาผลการดำเนินงานของโครงการในระดับปานกลาง และมีบทบาทในการประเมินผลการดำเนินโครงการและติดตามผลการปฏิบัติงานของอุทยานแห่งชาติอยู่ในระดับน้อย รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 บทบาทของชุมชนในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

บทบาทของชุมชนในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับบทบาท
บทบาทด้านการตัดสินใจ/กำหนดนโยบาย	3.04	1.00	ปานกลาง
1. ท่านเข้าร่วมการประชุมในการวางแผน แก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอ	3.14	1.04	ปานกลาง
2. ท่านมีบทบาทในการนำเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์หรือสามารถแก้ปัญหาด้านทรัพยากรในอุทยานแห่งชาติต่อที่ประชุม	2.96	1.00	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นในการปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของอุทยานแห่งชาติ	3.02	0.97	ปานกลาง
บทบาทด้านการปฏิบัติการ	3.41	1.03	ปานกลาง
1. ท่านมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติ	3.23	1.07	ปานกลาง
2. ท่านมีบทบาทในการสนับสนุนเพื่อการดำเนินงานกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ของอุทยานแห่งชาติ	3.33	1.04	ปานกลาง
3. ท่านเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่อุทยานแห่งชาติจัดขึ้น	3.51	1.01	มาก
4. ท่านให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติ	3.56	1.00	มาก
บทบาทในการติดตามประเมินผล	2.57	0.89	น้อย
1. ท่านได้ศึกษาผลการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ที่อุทยานแห่งชาติจัดทำขึ้นหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม	2.62	0.93	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนในการประเมินผลการดำเนินโครงการ	2.55	0.88	น้อย
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานของอุทยานแห่งชาติ	2.54	0.88	น้อย
เฉลี่ย	3.05	0.98	ปานกลาง

3. ผลของการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ น้ำพองผ่านเครือข่ายชุมชน เมื่อสอบถามชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติ น้ำพองเพื่อสอบถามความคิดเห็นของชุมชนต่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า หากอุทยานแห่งชาติส่งเสริมให้เครือข่ายชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ การที่เครือข่ายชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจะมีผลต่อการบริหารงานในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 1.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเข้ามามีบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติสามารถลดความขัดแย้งระหว่างคนกับป่าได้มีผลต่อการบริหารในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 3.64) รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลของการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านเครือข่ายชุมชน

ผลของการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	$\bar{X}$	S.D.	ผลการบริหาร
1. การที่เครือข่ายชุมชน เข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายในการจัดการทรัพยากรจะเกิดประโยชน์ต่อทรัพยากรธรรมชาติและชุมชนมาก	4.20	0.74	มาก
2. การที่รัฐออกกฎหมาย ระเบียบ ขึ้นใหม่เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ ปัจจุบันจะช่วยลดความเสื่อมโทรมจากการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติได้	4.39	0.75	มากที่สุด
3. การที่อุทยานแห่งชาติให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น/กำหนดนโยบายจะช่วยลดความเสื่อมโทรมจากการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติได้	4.32	0.76	มากที่สุด
4. การออกประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่จะช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้าใจถึงบทบาทในการเข้าถึงทรัพยากร	4.31	0.78	มากที่สุด
5. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพจะช่วยให้ชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติลดการพึ่งพิงป่า	4.49	0.73	มากที่สุด
6. การเข้ามามีบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติสามารถลดความขัดแย้งระหว่างคนกับป่าได้	4.67	3.64	มากที่สุด
7. การแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ โดยรับฟังความคิดเห็นของชุมชนช่วยให้เกิดความเป็นธรรม และแก้ไขปัญหาก็จริง	4.37	0.76	มากที่สุด
8. ชุมชนยอมรับและเข้าใจกฎ ระเบียบที่เกิดขึ้นจากการเข้ามามีบทบาทในด้านต่าง ๆ	4.07	0.81	มาก
9. กิจกรรมระหว่างอุทยานแห่งชาติ และชุมชนช่วยส่งเสริมให้ชุมชนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ	3.99	0.85	มาก
10. การดำเนินงานที่ผ่านมาร่วมกันระหว่างชุมชนและอุทยานแห่งชาติสามารถช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่ไปกับการดำรงชีวิตตามวิถีชุมชนได้	3.98	0.89	มาก
เฉลี่ย	4.28	1.07	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. ความรู้ความเข้าใจของชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น แสดงผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41 - 50 ปี มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 15 ปี ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.อส.) และ 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติน้ำพอง ในภาพรวม มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก อุทยานแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์ เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ, การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย และ อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ช่วยรักษาความสมดุลทางระบบนิเวศ ส่วนข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือ ชุมชนโดยรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการจัดเก็บเงินรายได้ของอุทยานแห่งชาติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ธิดาพร ลครพล และปานปั้น รongหานาม, 2565)

2. บทบาทของชุมชนในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่อยู่ในชุมชนโดยรอบอุทยานแห่งชาติน้ำพองมีบทบาทในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำพองในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน บทบาทด้านการตัดสินใจ/กำหนดนโยบายชุมชนโดยรอบอุทยานแห่งชาติน้ำพอง บทบาทในการวางแผน แก้ไขปัญหา การนำเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์ การเสนอความเห็นในการปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของอุทยานแห่งชาติ บทบาทด้านการปฏิบัติการชุมชน บทบาทในการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนเพื่อการดำเนินงานกิจกรรม และมีบทบาทในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่อุทยานแห่งชาติ จัดขึ้นรวมถึงให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามกฎหมายอยู่ในระดับปานกลาง และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติในระดับมาก บทบาทในการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ อรรถกร จิตกุล ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของชุมชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว จังหวัดบุรีรัมย์ กรณีศึกษาชุมชนวนอุทยานเขากระโดง และพบว่า ประชาชนในชุมชนใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดท่องเที่ยววนอุทยานเขากระโดง อยู่ในระดับปานกลาง บางบทบาทยังมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย นอกจากนั้นงานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผลของการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านเครือข่ายชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่จะช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้าใจถึงบทบาทในการเข้าถึงทรัพยากรได้ในระดับมากที่สุด (อรรถกร จิตกุล, 2561) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรลิขิต แสงพระจันทร์ ประสิทธิ์ กุลบุญญา และ เรืองเดช เขจรศาสตร์ ที่ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของบุคลากรในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวิทยาลัยครูปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้เสนอว่า หากปรับบทบาทบุคลากรเข้ามามีความร่วมมือกับชุมชนในการรักษาสิ่งแวดล้อม และจัดการให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนใกล้เคียงให้ร่วมมือกันในการรักษาอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการติดตามสนับสนุนให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ รักษาสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนรอบข้าง จะช่วยให้การจัดการสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากขึ้น (พรลิขิต แสงพระจันทร์ และคณะ, 2564)

3. ผลของการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติน้ำพองผ่านเครือข่ายชุมชน หากอุทยานแห่งชาติส่งเสริมให้เครือข่ายชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ การที่เครือข่ายชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจะมีผลต่อการบริหารงานในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเข้ามามีบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติสามารถลดความขัดแย้งระหว่างคนกับป่าได้มีผลต่อการบริหารในระดับมากที่สุด การดำเนินงานร่วมกันระหว่างชุมชนและอุทยานแห่งชาติจะสามารถช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการดำรงชีวิตตามวิถีชุมชนได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติพล แต่งผิวและจินตนา อมรสงวนสิน ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อจิตอาสาของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของชุมชนตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี และพบว่า ควรสร้างจิตอาสาของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการประชาสัมพันธ์ เชิญชวน สร้างความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการขยายเครือข่ายจิตอาสา รวมไปถึงส่งเสริมการสร้างกระบวนการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (กิตติพล แต่งผิวและ จินตนา อมรสงวนสิน, 2558) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พยุงพร ศรีจันทวงษ์ สาคร พรหมโคตร ที่ได้ศึกษาเรื่อง จิตอาสาเกี่ยวกับบทบาทการอนุรักษ์และการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษาภูเตาโป่ง ป่าชุมชนบ้านบึงกุ่ม ต.นาหอ อ.ด่านซ้าย จ.เลย. ที่ได้มีเครือข่ายจิตอาสา มีคณะทำงาน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพิทักษ์ป่าอย่างต่อเนื่อง สร้างความตระหนักในด้านการอนุรักษ์และเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาตินักท่องเที่ยว การจัดทำระเบียบการใช้ป่าร่วมกัน การทำกิจกรรมสร้างแนวกันไฟ และการออกตรวจป่าเดือนละสองครั้ง จนกระทั่งสามารถลดความขัดแย้งของคนในชุมชนลงได้ (พยุงพร ศรีจันทวงษ์ และสาคร พรหมโคตร, 2562) นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้ว ข้อค้นพบอีกข้อหนึ่งจากงานวิจัยนี้ คือ การที่เครือข่ายชุมชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายในการจัดการทรัพยากรจะเกิดประโยชน์ต่อทรัพยากรธรรมชาติและชุมชนมาก เช่นเดียวกับการศึกษาของลำเงิน สุริยวงศ์, พุทธิรักษ์ ปราบนอก และธนพฤกษ์ ชามะรัตน์ และ ญัฐนนท์ จิริกจินิมิต ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในงานวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมและงานวิจัยบทบาทพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ทั้ง 2 งานวิจัยชี้เห็นว่า พระสงฆ์จะมีบทบาทในการเป็นผู้นำ การวางรูปแบบและวางนโยบายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นสำคัญ ดังนั้นพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้นำตามธรรมชาติจะสามารถเสริมสร้างความสมดุลในธรรมชาติ เพื่อการวางแผนพัฒนาและสร้างความสมดุลระหว่างคนและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งลักษณะของผู้นำตามธรรมชาติในชุมชนนอกจากพระสงฆ์แล้ว ผู้อาวุโส ผู้นำหมู่บ้าน ก็เป็นผู้นำชุมชนที่สามารถร่วมบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านเครือข่ายชุมชนได้ (ลำเงิน สุริ

ยวงศ์ และคณะ, 2565); (ณัฐนนท์ จิรจินนิมิต, 2565) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อภิชา พรเจริญกิจกุล ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้นำท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอำเภอตอนตม จังหวัดนครปฐม ที่ได้พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีความพยายามที่ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการร่วมกันจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แผนการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ทรัพยากร แผนการฟื้นฟูทรัพยากร แผนการเฝ้าระวังทรัพยากร และดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของ ประชาชน จึงส่งผลให้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก (อภิชา พรเจริญกิจกุล, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1. ความรู้ความเข้าใจของชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น แสดงผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41 - 50 ปี มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 15 ปี และไม่ได้เป็นสมาชิกอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และ 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ น้ำพอง ในภาพรวม มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ส่วนความเข้าใจอุทยานแห่งชาติมีวัตถุประสงค์ เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ, การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย และ อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ช่วยรักษาความสมดุลทางระบบนิเวศ ส่วนข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือ ชุมชนโดยรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการจัดเก็บเงินรายได้ของอุทยานแห่งชาติอยู่ในระดับปานกลาง 2. บทบาทของชุมชนในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติ น้ำพอง อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน บทบาทด้านการตัดสินใจ/กำหนดนโยบายชุมชนโดยรอบอุทยานแห่งชาติ น้ำพอง บทบาทในการวางแผน แก้ไขปัญหา การนำเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์ การเสนอความเห็นในการปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของอุทยานแห่งชาติ บทบาทด้านการปฏิบัติการชุมชน บทบาทในการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนเพื่อการดำเนินงานกิจกรรม และมีบทบาทในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่อุทยานแห่งชาติจัดขึ้นรวมถึงให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามกฎหมายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติอยู่ในระดับมาก บทบาทในการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับน้อย และ 3. ผลของการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ น้ำพองผ่านเครือข่ายชุมชน การที่เครือข่ายชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจะมีผลต่อการ

บริหารงานในระดับมากที่สุด สามารถลดความขัดแย้งระหว่างคนกับป่าได้มีผลต่อการบริหาร การดำเนินงานร่วมกันระหว่างชุมชนและอุทยานแห่งชาติจะสามารถช่วยรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่ไปกับการดำรงชีวิตตามวิถีชุมชนได้ ดังนั้น 1) อุทยานแห่งชาติน้ำ พองควรเปิดโอกาสให้จากภาคประชาชน ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการพื้นที่เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านการจัดการพื้นที่การท่องเที่ยว เศรษฐกิจ ของชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ 2) อุทยานแห่งชาติน้ำพองควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนที่อยู่ รอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการบริหารจัดการ พื้นที่เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงอำนาจหน้าที่ที่สามารถดำเนินการได้ ป้องกันความขัดแย้งอันเกิด จากความไม่รู้และความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน 3) อุทยานแห่งชาติน้ำพองจัดกิจกรรมการส่งเสริม ให้ชุมชน ประชาชนที่อยู่โดยรอบเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการร่วมกับเจ้าหน้าที่ เพื่อลด ช่องว่างระหว่างการบริหารจัดการพื้นที่สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ผ่านกลไกของหน่วยงานและชุมชน 4) การศึกษาการใช้ประโยชน์พื้นที่ รวมถึงผลผลิตของป่าที่ ชุมชนต้องการ และแนวทางในการส่งเสริมบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) การศึกษา เปรียบเทียบผลของการให้ภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เพื่อเปรียบเทียบและหาแนวทางการบริหารจัดการโดยการส่งเสริม ให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมป่าไม้. (2564). โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. 2564. เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2565 จาก https://forestinfo.forest.go.th/Content/file/ForestArea/ForestArea_2564.pdf
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2564). คู่มืออาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ ป่า และพันธุ์พืช (อส.อส.). เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2565 จาก https://www.dnp.go.th/info_protect/data%20catalog/DocumentDownload/Document/DataSet%2062_08%20%E0%B8%84%E0%B8%B9%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%20%E0%B8%AD%E0%B8%AA.%E0%B8%AD%E0%B8%AA.pdf
- กิตติพล แต่งผิวและ จินตนา ออมสงวนสิน. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อจิตอาสาของประชาชนใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของชุมชนตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 9(3), 5 – 15.

- ณัฐนนท์ จิรกีจนิมิต. (2565). บทบาทพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 11(1), 248-265.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ธิดาพร ลครพล และปานปั่น ร่องหานาม. (2565). ความร่วมมือของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่นร่วมกับหน่วยงานภาคีในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(9), 141 – 155.
- พยุ่งพร ศรีจันทวงษ์ และสาคร พรหมโคตร. (2562). จิตอาสา กับ บทบาทการอนุรักษ์และการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษาภูเตาโป่ง ป่าชุมชนบ้านบึงกุ่ม ต.นาหอ อ.ด่านซ้าย จ.เลย. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 2(2), 65 – 76.
- พรลิขิต แสงพระจันทร์ และคณะ. (2564). บทบาทของบุคลากรในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวิทยาลัยครูปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(1), 83 – 94.
- ลำเงิน สุริยวงศ์ และคณะ. (2565). บทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อม ของชุมชนเมืองขอนแก่น. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 22(3), 221 – 233.
- อภิชา พรเจริญกิจกุล. (2558). บทบาทผู้นำท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2(1), 67-79.
- อรรถกร จัตกุล. (2561). บทบาทของชุมชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว จังหวัดบุรีรัมย์กรณีศึกษาชุมชนวนอุทยานเขากระโดง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 10(1), 167-182.
- Yamane, Taro. (1976). Statistics: An introductory analysis (2nd ed.). New York: Harper and Row.

เครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน
ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น*

PARTICIPATION NETWORK IN FOREST FIRE AND SMOG CONTROL
IN THE AREA OF PHU PHA MAN FOREST FIRE CONTROL STATION,
CHUM PHAE, KHON KAEN

พิษณุ ไบเซ็ม*, กริชวรรณ โล่ห์วัชรินทร์

Pisanu Baikem, Grichawat Lowatcharin

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

College of Local Administration, Khon Kaen University, Thailand

*Corresponding author E-mail: grichawat@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน 2) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน และ 3) ปัญหาและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ คุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สมาชิกของเครือข่ายแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในอุทยานแห่งชาติภูผาม่านจังหวัดขอนแก่น จำนวน 40 คน เก็บเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการตีความ และจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์เนื้อหาสาระ ผลการวิจัยพบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน เมื่อจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 31 - 40 ปี มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบอาชีพค้าขาย มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท และส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 15 ปี มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก มีการตอบคำถามมากที่สุด ได้แก่ ไฟป่าทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ส่วนไฟป่าเกิดได้ตลอดทั้งปีตอบผิดมากที่สุด ยังเข้าใจว่า สาเหตุของไฟป่าส่วนใหญ่เกิดจากธรรมชาติ ทั้งที่ไฟป่าเกิดจากสามารถมนุษย์หรือไฟฟ้าก็ได้ 2) การมีส่วนร่วมของ

* Received January 13, 2023; Revised February 23, 2023; Accepted March 30, 2023

เครือข่ายในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ในอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก เครือข่ายแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมควบคุมไฟป่าที่หน่วยงานจัดขึ้น และในการดำเนินงานของชุมชนเครือข่าย และ 3) ปัญหาและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ปัญหา ได้แก่ การประชาสัมพันธ์น้อย ขาดอัตราการลงเจ้าหน้าที่ในการดับไฟป่า ประชาชนในพื้นที่และชุมชนรอบข้างขาดความรู้ความเข้าใจในการดับไฟป่า ขาดความร่วมมือจากชุมชน ส่วนแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ได้แก่ ควรมีการเพิ่มและขยายจำนวนเครือข่ายให้มากขึ้น และควรให้สมาชิกหรือตัวแทนเครือข่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ

คำสำคัญ: เครือข่าย, การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา, ไฟป่าและหมอกควัน, อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

Abstract

This research article aims to 1) study knowledge and understanding in solving forest fire and haze problems, 2) study participation of networks to solve forest fire and smog problems in Phu Pha Man National Park, and 3) study problems and approaches to participation in solving forest fire and smog problems. This research is mixed-methods, combining quantitative and qualitative research. The sample group and key informants were 40 members of the forest fire and smog problem-solving network in Phu Pha Man National Park, Khon Kaen Province. The research tools were questionnaires and interview guidelines. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, and standard deviation. In terms of qualitative data, use the interpretation method and categorize and analyze the content. The results of the research revealed that: 1) most men have knowledge of how to solve forest fires and smoke problems, which is classified by their personal characteristics; most men are between the ages of 31 and 40, have a high school education, are engaged in trade, and have an average monthly income of over 15,000 Baht. Most of them have lived in the community for more than 15 years. They have a lot of knowledge and understanding. The most frequently answered questions are: Forest fires destroy the habitats of wild animals, and forest fires occur all year round, which is the most wrong answer. It is understood that the main causes of

forest fires are natural. 2) Network involved in addressing forest fire and smog issues in Phu Pha Man National Park High level of participation. The network that addresses forest fire and smog issues has the highest level of participation, including participation in forest fire control activities organized by the government and joining the operations of communities and 3) Problems and guidelines to improve participation in problem solving in Phu Pha Man National Park There is a lack of staff to extinguish forest fires; people in the area and surrounding communities lack knowledge and understanding to extinguish forest fires, as well as community cooperation. Development approaches for participating in addressing forest fire and smog issues include increasing and expanding the number of networks. The government should allow the network representatives to participate in various activities and processes.

Keywords: Network, public participation in problem solving, forest fire and Smog, Phu Pha Man Forest fire control station

บทนำ

อุทยานแห่งชาติภูผาม่านเป็นแหล่งทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญมีเนื้อที่ประมาณ 350 ตารางกิโลเมตร ประกอบไปด้วย ป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2564) สถิติการเกิดไฟป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านในช่วงระหว่าง ปี พ.ศ. 2561 – 2563 ชี้ให้เห็นว่าเกิดไฟป่าขึ้นในพื้นที่รวม 90 ครั้ง และมีพื้นที่เสียหาย 1,130.50 ไร่ ปัญหา ดังกล่าวก่อให้เกิดผลเสียต่อระบบนิเวศ โดยเปลวไฟได้เผาผลาญทำให้พื้นที่ป่าถูกทำลายเกิดความเสื่อมโทรม อีกทั้งยังก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศซึ่งมีผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชน (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2563) ในฐานะหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบด้านการป้องกันและควบคุมไฟป่าโดยตรงได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาไฟป่าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้สถานการณ์ไฟป่าลดน้อยลงและได้รับการแก้ไขปัญหาย่างทันท่วงที (สมชาย โกมลคงอยู่, 2561) ในบริเวณพื้นที่ซึ่งมีหน่วยงานด้านการปฏิบัติการไฟป่าเข้าไปปฏิบัติงาน การเกิดไฟป่าจะมีความรุนแรงน้อยและระยะเวลาของการลุกลามสั้น ซึ่งต่างจากในอดีตที่ผ่านมาที่พบว่าเมื่อเกิดไฟป่าแล้วการลุกลามของไฟป่าจะใช้ระยะเวลายาวนานติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน อย่างไรก็ตามการที่มีหน่วยงานเพื่อเข้าไปควบคุมการลุกลามของไฟไม่ให้เกิดการลุกลามจนเกิดพื้นที่เสียหายมากส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยังไม่เพียงพอต่อการป้องกันการเกิดไฟป่าได้ (ส่วนควบคุมไฟป่า สำนักป้องกันปราบปรามและควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2560)

ปัจจุบัน การแก้ไขปัญหาไฟป่าโดยหน่วยงานราชการเพียงหน่วยเดียวไม่สามารถทำให้ปัญหาการเกิดไฟป่าลดลงได้อย่างยั่งยืน เพราะสาเหตุของการเกิดไฟป่านั้นเกิดมาจากการกระทำของมนุษย์ (ศิริ อัครเศอธร, 2543); (ไพโรจน์ อินทมาตร, 2564) ดังนั้น การแก้ไขปัญหาไฟป่าอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อการจัดการและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ประกอบกับกระแสด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างสูงในการบริหารและจัดการปัญหาต่าง ๆ ในลักษณะของเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน การเกิดเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่า เกิดความร่วมมือ และเกิดความตระหนักถึงประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ เกิดความรักหวงแหนและความเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกันในการดูแลรักษาเพื่อส่งต่อทรัพยากรป่าไม้อันอำนวยประโยชน์ในการสร้างสมดุลทางสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน และประชาชน (ธนากร พันธูระ, 2560)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจศึกษาเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน การมีส่วนร่วมของเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน และทราบแนวทางการจัดการปัญหาไฟป่าของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทราบถึงรูปแบบการจัดการปัญหาไฟป่าของประเทศไทยแบบบูรณาการ และนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการไฟป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน และ
3. ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative Research)
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร ได้แก่ ประชาชนเครือข่ายแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประชาชนเครือข่ายแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในอุทยานแห่งชาติ

ภูผาม่าน ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและเป็นตัวแทนภาคประชาชนที่เข้ามาเป็นเครือข่ายการแก้ไข ปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในระดับพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน เป็นผู้ให้ข้อมูล สุ่มแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) รวมจำนวน 40 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบไม่มีโครงสร้าง กำหนดคำตอบไว้ ให้เลือก แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป เป็นข้อมูลประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้า ตอนที่ 3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของ เครือข่ายในการแก้ไขปัญหไฟฟ้าและหมอกควัน ตอนที่ 5 ปัญหา/ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหไฟฟ้าและหมอกควัน ลักษณะคำถามตอนที่ 4 เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่าตอบ (Rating Scale) ของ Likert ซึ่งจัดระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) มี 6 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับ 6 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 2) ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมาก 3) ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยค่อนข้างมาก 4) ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยค่อนข้าง น้อย 5) ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย และ 6) ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความน้อย ที่สุด การแปลผลคะแนนตามวิธีการคำนวณโดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จากสูตรความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{6-1}{6} \\ &= 0.83 \end{aligned}$$

การแปลผลความหมายคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาจัดระดับความสำคัญเป็น 6 ระดับ คือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 5.20 – 6.00	อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยสูงที่สุด
ค่าเฉลี่ย 4.36 – 5.19	อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยสูง
ค่าเฉลี่ย 3.52 – 4.35	อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยค่อนข้างสูง
ค่าเฉลี่ย 2.68 – 3.51	อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยค่อนข้างน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.84 – 2.67	อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.83	อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยน้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยเชิง ปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้สร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างขึ้นมาประกอบด้วยข้อคำถามแบบปลายเปิด ในเรื่อง สภาพ ปัจจุบันในการทำงานเป็นอาสาสมัคร ปัญหา อุปสรรคที่พบในการทำงาน และข้อเสนอแนะ

ความต้องการในการพัฒนาและยกระดับการทำงานอาสาสมัครเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและได้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในพื้นที่

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์สถิติการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science for Windows: SPSS) และนำข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมดมาลงรหัส (Coding) และประเมินผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ศึกษามารวบรวมในรูปสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การแปรผลแบบสอบถามส่วนนี้ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการตีความ และจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์เนื้อหาสาระ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน นำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) ข้อมูลทั่วไปจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมาเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 45.0 ช่วงอายุ 31 - 40 ปี มากที่สุด รองลงมาได้แก่ช่วงอายุ 41 - 50 ปี, 21 - 30 ปี และมากกว่า 51 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.5, 30.0, 20.0 และ 7.5 ตามลำดับ มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ระดับปริญญาตรี, ประถมศึกษาและ ปวช./ปวส. และมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 35.0, 25.0, 15.0 และ 10.0 ตามลำดับ ประกอบอาชีพค้าขายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมาได้แก่ รับจ้าง, ทำนา, ทำสวน/ทำไร่ และรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 32.5, 15.0, 12.5 และ 5.0 ตามลำดับ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 12,001 - 15,000 บาท, 6,001 - 9,000 บาท, 9,001 - 12,000 บาท และต่ำกว่า 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.5, 15.0, 10.0 และ 2.5 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาได้แก่ มากกว่า 10 - 15 ปี, 1 - 5 ปี และ มากกว่า 5 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.5, 17.5, และ 10.0 ตามลำดับ ปรากฏรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

คุณลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากร		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	22	55.0
	หญิง	18	45.0
2. อายุ	21 - 30 ปี	8	20.0

คุณลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากร		จำนวน	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา	31 - 40 ปี	17	42.5
	41 - 50 ปี	12	30.0
	มากกว่า 51 ปี	3	7.5
	ประถมศึกษา	6	15.0
	มัธยมศึกษาตอนต้น	4	10.0
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	14	35.0
	ปวช./ปวส.	6	15.0
	ปริญญาตรี	10	25.0
4. อาชีพ	ทำนา	6	15.0
	ทำสวน/ทำไร่	5	12.5
	รับจ้าง	13	32.5
	ค้าขาย	14	35.0
	รับราชการ	2	5.0
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 6,000 บาท	1	2.5
	6,001-9,000 บาท	6	15.0
	9,001-12,000 บาท	4	10.0
	12,001-15,000 บาท	13	32.5
6. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	1-5 ปี	7	17.5
	มากกว่า 5-10 ปี	4	10.0
	มากกว่า 10-15 ปี	9	22.5
	มากกว่า 15 ปี	20	50.0

2) ความรู้ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.81 เมื่อพิจารณาตามรายข้อคำถามพบว่า เครือข่ายแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ตอบถูกมากที่สุดข้อ 4. ไฟป่าทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และข้อที่ตอบผิดมากที่สุดคือ ข้อ 7. ไฟป่าเกิดได้ตลอดทั้งปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 ปรากฏรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้า

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าและหมอกควัน	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ไฟฟ้าคือไฟฟ้าที่เกิดจากสาเหตุใดก็ตามแล้วลุกลามโดยอิสระไม่มีการควบคุม	34	34.0	6	15.0
2. สาเหตุของไฟฟ้าส่วนใหญ่เกิดจากธรรมชาติ	26	65.0	14	35.0
3. ไฟฟ้าก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ	38	95.0	2	5.0
4. ไฟฟ้าทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า	40	100.0	0.0	0.0
5. ประชาชนในหมู่บ้านสามารถช่วยป้องกันไฟฟ้าโดยให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐควบคุม แจ่งเหตุ และช่วยกันดับไฟฟ้าไม่ให้ลุกลาม	39	97.5	1	2.5
6. การวางป่าเป็นช่องทางกว้างๆจะช่วยในการป้องกันการลุกลามของไฟฟ้า	37	92.5	3	7.5
7. ไฟฟ้าเกิดได้ตลอดทั้งปี	18	45.0	22	55.0
8. ไฟฟ้าสามารถจำแนกได้ตามลักษณะของเชื้อเพลิงที่ถูกเผาไหม้ได้ 3 ชนิด คือ ไฟใต้ดิน ไฟผิวดิน ไฟเรือนยอด	37	92.5	3	7.5
9. ไฟฟ้าทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ ปราดจากแร่ธาตุ	37	92.5	3	7.5
10. ไฟฟ้าช่วยให้ต้นไม้บางชนิดแตกหน่อใหม่ได้ และช่วยกระตุ้นการเกิดของเมล็ดไม้บางชนิด	37	92.5	3	7.5
เฉลี่ย	34.3	80.65	5.7	14.25

2. การมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน ในอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.83$, S.D. = 1.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เครือข่ายแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การเข้าร่วมกิจกรรมควบคุมไฟฟ้าที่หน่วยงานจัดขึ้น ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 1.21) รองลงมาได้แก่ แจ่งเหตุไฟไหม้ป่าเมื่อพบเห็นหรือทราบข่าว ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 1.00), ร่วมกิจกรรมสร้างแนวกันไฟฟ้า ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = 1.45), ร่วมผลักดันโครงการควบคุมไฟฟ้ากับหน่วยงานที่รับผิดชอบ ($\bar{x} = 3.93$, S.D. = 1.23), ร่วมประเมินผลของกิจกรรมควบคุมไฟฟ้า ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 1.32) ปรากฏรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นและวางแผนในการควบคุมไฟฟ้า	3.75	1.32	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก
2. ท่านร่วมผลักดันโครงการควบคุมไฟฟ้ากับหน่วยงานที่รับผิดชอบ	3.93	1.23	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก
3. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมควบคุมไฟฟ้าที่หน่วยงานจัดขึ้น	4.63	1.21	มีส่วนร่วมมากที่สุด
4. ท่านร่วมประเมินผลของกิจกรรมควบคุมไฟฟ้า	3.90	1.32	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก
5. ท่านได้สละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อใช้ในการดับไฟฟ้า	3.03	1.49	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย
6. ท่านได้ชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมดำเนินการดับไฟฟ้า	3.78	1.12	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก
7. ท่านร่วมกิจกรรมสร้างแนวกันไฟฟ้า	4.10	1.45	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก
8. ท่านเข้าร่วมการอบรมอาสาสมัครป้องกันไฟฟ้า	3.68	1.53	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก
9. ท่านแจ้งเหตุไฟฟ้าไหม้ป่าเมื่อพบเห็นหรือทราบข่าว	4.23	1.00	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก
10. ท่านร่วมเป็นอาสาสมัครตรวจหาไฟฟ้า	3.48	1.41	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย
11. เมื่อเกิดไฟฟ้าท่านร่วมกับหน่วยงานในการดับไฟฟ้าในพื้นที่ที่เกิดไฟฟ้า	3.68	1.42	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก
เฉลี่ย	3.83	1.32	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก

3. ปัญหาและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ปัญหา ได้แก่ การประชาสัมพันธ์น้อย ขาดอัตราการลงเจ้าหน้าที่ในการดับไฟฟ้า ประชาชนในพื้นที่และชุมชนรอบข้างขาดความรู้ความเข้าใจในการดับไฟฟ้า ขาดความร่วมมือจากชุมชน ส่วนแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน ได้แก่ ควรมีการเพิ่มและขยายจำนวนเครือข่ายให้มากขึ้น และควรให้สมาชิกหรือตัวแทนเครือข่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานจัดขึ้น การให้อาสาสมัครเข้ามาเรียนรู้ โดยให้มีส่วนร่วมในการดับไฟโดยที่มีอุปกรณ์ป้องกันไฟฟ้าที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน การให้เข้าร่วมเป็นเวรยามป้องกันไฟฟ้าร่วมกับเจ้าหน้าที่ การแจ้งเหตุไฟฟ้า และให้อาสาสมัครมาช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรมในหลากหลายช่องทาง ในแบบที่เป็นทางการ คือ หนังสือประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานรัฐ การประกาศของผู้นำผ่านหอกระจายข่าว ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ เป็นต้น และควรเปิดโอกาสให้อาสาสมัครได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ในด้านการบริหารจัดการ ข้อเสนอของกลุ่มอาสาสมัครเครือข่าย ได้แก่ รัฐควรจัดสรรงบประมาณ และจัดหาอุปกรณ์ในการป้องกันไฟฟ้าให้เพียงพอต่อจำนวนเจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร และประเด็นที่สำคัญที่เครือข่ายอาสาสมัครส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกัน คือ ควรมีการอบรมและให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง

สม่ำเสมอ เป็นประจำ เนื่องจากปัญหาไฟฟ้าและวิธีการดับไฟฟ้า เป็นประเด็นที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการทำงาน เนื่องจากอาจส่งผลเสียต่อร่างกายและชีวิตได้ ดังนั้น การจัดอบรมทักษะและฝึกปฏิบัติเป็นประจำ จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่ถูกต้องในการนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกวิธีการ ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือจากภาค ประชาชน เพื่อการจัดการและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ประกอบกับกระแสด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างสูงในการบริหารและจัดการปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นแนวทางแก้ไข ปัญหาไฟฟ้า จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนช่วยกันแก้ไขปัญหาใน ลักษณะของ เครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟ ไฟฟ้าและหมอกควัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน นำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุ 31 - 40 ปี มากที่สุด มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด ประกอบอาชีพค้าขายมากที่สุด มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท มากที่สุด ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 15 ปี 2) ความรู้ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.81 เมื่อพิจารณาตามรายข้อคำถาม ไฟฟ้าทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ตอบถูกมากที่สุด ส่วน ไฟฟ้าเกิดได้ตลอดทั้งปี ตอบผิดมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งเข้าใจว่า สาเหตุของไฟฟ้าส่วนใหญ่เกิดจากธรรมชาติ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว ไฟฟ้าสามารถมนุษย์หรือไฟฟ้าได้เช่นกัน เนื่องจากการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าโดยหน่วยงานภาครัฐการเพียงหน่วยเดียวคงไม่สามารถทำให้ ปัญหาการเกิดไฟฟาลดลงได้ เพราะสาเหตุของการเกิดไฟฟ้านั้นเกิดมาจากการกระทำของ มนุษย์ (ส่วนควบคุมไฟฟ้า, 2556) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญรัฐยา อุ๋นทองดี ที่ได้ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกพิษในอากาศในจังหวัด แม่ฮ่องสอน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความตระหนัก จิตสำนึก และความรู้ความเข้าใจของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร (ญรัฐยา อุ๋นทองดี, 2556) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของญาณิศา โคเคมาย และคณะ ที่ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการ ควบคุมไฟฟ้าในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านโนนชาด ตำบล ดงเค็ง อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ของราษฎรในการควบคุมไฟฟ้าในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านโนนชาด ตำบลดงเค็ง อำเภอนองสอง ห้อง จังหวัดขอนแก่น คือ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันไฟฟ้า การได้รับการฝึกอบรม

จากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และการได้รับความรู้หรือการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องไฟป่านอก (เพชร นาราชภูร และคณะ, 2557) และยังตรงกับผลการวิจัยของ วีรพล วีรพลางกูร ในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่เสนอถึงปัญหา/อุปสรรค เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการปฏิบัติการที่ชัดเจนที่สุดคือ การเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนยังไม่ทั่วถึง และขอเสนอเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม คือ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

2. จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ในอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก เครือข่ายแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การเข้าร่วมกิจกรรมควบคุมไฟป่าที่หน่วยงานจัดขึ้น และในการดำเนินงานของชุมชนเครือข่าย กิจกรรมที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้ชุมชนเข้ามาร่วมดำเนินการดับไฟป่า และในการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาชุมชน ควรมีการจัดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชนโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยใช้เอกลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต มาผนวกเข้ากับการดำเนินโครงการ (คณะทำงานการจัดการความรู้ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 15 (เชียงใหม่), 2561) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิพิฐพนธ์ ลิ้มตชัย ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชนในการแก้ไขปัญหาการเกิดไฟป่าและ หมอกควัน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและ อุปสรรคของการมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชนใน การแก้ไขปัญหาหมอกควัน ซึ่งพบว่า อุปสรรคในการมีส่วนร่วมคือ ประชาชนยังไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น จึงยังไม่ได้ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร (นิพิฐพนธ์ ลิ้มตชัย, 2561)

3. ปัญหาและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ปัญหา ได้แก่ การประชาสัมพันธ์น้อย ขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในการดับไฟป่า ประชาชนในพื้นที่และชุมชนรอบข้างขาดความรู้ความเข้าใจในการดับไฟป่า ขาดความร่วมมือจากชุมชน ส่วนแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ได้แก่ ควรมีการเพิ่มและขยายจำนวนเครือข่ายให้มากขึ้น และควรให้สมาชิกหรือตัวแทนเครือข่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ ข้อเสนอของกลุ่มเป้าหมายที่ว่า ควรเปิดโอกาสให้อาสาสมัครได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ในด้านการบริหารจัดการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐชา อุ๋นทองดี ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันในอากาศในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ได้พบว่า ปัญหาในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ บุคลากรมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น แต่ไม่มีส่วนร่วมวางแผน (ณัฐชา อุ๋นทองดี, 2556) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สวรรินทร์ เบญ

เต็มอะหลิ ที่ได้ศึกษาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการไฟฟ้าในพื้นที่ป่าทุ่งบางนกออก เขต
ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตอนล่าง ที่ได้พบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ ในการควบคุมไฟฟ้าใน
พื้นที่บางนกออกนั้น คือ การประสานความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ชุมชนที่อยู่อาศัยรอบข้างและชุมชนที่ใช้ประโยชน์รวมทั้งได้รับผลกระทบโดยตรงจากการใช้ป่า
และได้รับผลกระทบโดยตรงหากเกิดไฟฟ้าขึ้น (สวรินทร์ เบ็ญเต็มอะหลิ, 2557) และยัง
สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญาณิศา โคคะมาย และวีรพล วีรพลางกูร ที่ได้ศึกษาการมีส่วน
ร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่
จังหวัดนนทบุรี และพบว่า ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการปฏิบัติการ
คือ คนในชุมชนไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น และยังไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ญาณิศา โค
คะมาย และ วีรพล วีรพลางกูร, 2562) และยังมีผลการวิจัยของ นิพิฐพนธ์ ลิ้มตชัย ที่ได้
ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชนในการแก้ไขปัญหาการเกิดไฟฟ้าและ หมอก
ควัน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีข้อค้นพบว่า หน่วยงานภาครัฐ
ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟฟ้าต้องเปิดโอกาส ให้ประชาชนได้
เข้ามาแสดงความคิดเห็นที่แบบทางการ และไม่เป็นทางการ เช่น การร่วมประชุมกับทางจังหวัด
หรืออบรมให้คำแนะนำโดยจัดเสวนาในพื้นที่เสี่ยง ฯลฯ (นิพิฐพนธ์ ลิ้มตชัย, 2561) นอกจากนี้
ที่กล่าวมาข้างต้น ข้อเสนอของกลุ่มเป้าหมายที่เสนอไว้ว่า รัฐควรจัดสรรงบประมาณ และจัดหา
อุปกรณ์ในการป้องกันไฟฟ้าให้เพียงพอต่อจำนวนเจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร สอดคล้องกับ
ผลการวิจัยของ ปรีดาพร ธรรมรักษา ที่ได้ศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาค
ประชาชนในการจัดการไฟฟ้าฟรุควนครั้ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า
ทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของหน่วยงาน
ภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้า คือ ขาดงบประมาณ และขาดบุคลากรที่มีความรู้
โดยเฉพาะ (ปรีดาพร ธรรมรักษา, 2561) และเช่นเดียวกันกับการศึกษาถึงมีส่วนร่วมในการ
จัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัด
นนทบุรี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) ความรู้ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอก
ควัน เมื่อจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 31 - 40 ปี มีระดับ
การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบอาชีพค้าขาย มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000
บาท และส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 15 ปี มีความรู้ความเข้าใจอยู่
ในระดับมาก ตอบคำถามข้อไฟฟ้าทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าตอบถูกมากที่สุด ส่วนไฟฟ้า
เกิดได้ตลอดทั้งปีตอบผิดมากที่สุด ส่วนหนึ่งเข้าใจว่า สาเหตุของไฟฟ้าส่วนใหญ่เกิดจาก

ธรรมชาติ ทั้งที่เป็นความจริงแล้ว ไฟป่าสามารถมนุษย์หรือไฟฟ้า เนื่องจากการแก้ไขปัญหไฟป่าโดยหน่วยงานภาครัฐเพียงหน่วยเดียวคงไม่สามารถทำให้ปัญหาการเกิดไฟป่าลดลงได้ เพราะสาเหตุของการเกิดไฟป่านั้นเกิดมาจากการกระทำของมนุษย์ 2) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการแก้ไขปัญหไฟป่าและหมอกควัน ในอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก เครือข่ายแก้ไขปัญหไฟป่าและหมอกควันมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมควบคุมไฟป่าที่หน่วยงานจัดขึ้น และในการดำเนินงานของชุมชนเครือข่าย กิจกรรมที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้ชุมชนเข้ามาร่วมดำเนินการดับไฟป่า และในการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาชุมชน และ 3) ปัญหาและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ปัญหา ได้แก่ การประชาสัมพันธ์น้อย ขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในการดับไฟป่า ประชาชนในพื้นที่และชุมชนรอบข้างขาดความรู้ความเข้าใจในการดับไฟป่า ขาดความร่วมมือจากชุมชน ส่วนแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหไฟป่าและหมอกควัน ได้แก่ ควรมีการเพิ่มและขยายจำนวนเครือข่ายให้มากขึ้น และควรให้สมาชิกหรือตัวแทนเครือข่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ ดังนั้น 1) ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชน และมีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ซึ่งควรบูรณาการทั้งงาน และงบประมาณ 2) หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขไฟป่าควร จัดให้มีการฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน โดยเน้นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ใกล้ชิดกับพื้นที่ป่าเข้าร่วมกิจกรรม จัดเวทีส่งเสริมเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปิดพื้นที่ให้คนในชุมชนแสดงความคิดเห็นและหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ร่วมกำหนดออก กฎ กติกา การดูแลป่า ร่วมกัน 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเน้นการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ควรให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงเชื่อถือได้ ให้ถึงในระดับพื้นที่ซึ่งเป็นต้นตอของปัญหาเข้าไปประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นหากไม่มีการป้องกันและแก้ไขปัญหไฟป่าและหมอกควัน 4) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพื้นที่หรือชุมชนเครือข่ายการแก้ไขปัญหไฟป่าที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน และควรมีการศึกษาพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหไฟป่าและหมอกควัน และ 5) ควรมีการถอดบทเรียนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการแก้ไขปัญหหมอกควันและไฟป่า เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2563). มาตรการการแก้ไขปัญหไฟป่าปี 2564. เรียกใช้เมื่อ 15 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://www.dnp.go.th/forestfire/web/frame/2564/Forestfire2564.pdf>

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2564). อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน. เรียกใช้เมื่อ 16 พฤศจิกายน 2564 จาก https://www.dnp.go.th/mainnation/nationpark/_private/e13.htm
- คณะกรรมการจัดการความรู้ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 15 (เชียงราย). (2561). คู่มือการสร้างชุมชนเครือข่ายแก้ไข ปัญหาไฟป่าและหมอกควันแบบมีส่วนร่วม. เรียกใช้เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://readcard.dnp.go.th/km/docs/64302.pdf>
- ญาณิศา โคเคมาย และ วีรพล วีรพลางกูร. (2562). การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. *HUSO Journal of Humanities and Social Sciences*, 3(2), 12-29.
- ณัฐชา อุ่นทองดี. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน ในอากาศในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.*
- ธนากร พันธระ. (2560). ไฟป่า: ความรู้ การจัดการ การปรับตัว ในเขตเทือกเขาภูแล่นคา. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทและมานุษยวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชามานุษยวิทยา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- นิพิฐพนธ์ ลิ้มณตชัย. (2561). การมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชนในการแก้ไขปัญหาการเกิดไฟป่าและ หมอกควัน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ*, 5(2), 77 – 84.
- ปรีดาพร ธรรมรักษา. (2561). บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.*
- เพชร นาราชภูรี และคณะ. (2557). การมีส่วนร่วมของราษฎรในการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านโนนชาด ตำบลดงเค็ง อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวนศาสตร์*, 33(1), 66-75.
- ไพโรจน์ อินทมาตร. (2564). การมีส่วนร่วมและความรู้ของประชาชนในการควบคุมไฟป่า ในพื้นที่ป่าโครงการพระราชดำริปางตอง 3 (หมอกจำแป่ - แม่สะงา) ตำบลหมอกจำแป่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการป่าไม้. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.*
- ศิริ อัคระอัคร. (2543). การควบคุมไฟป่าสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กรมป่าไม้.
- สมชาย โกมลคงอยู่. (2561). การมีส่วนร่วมและความรู้ของประชาชนในการควบคุมไฟป่า ในพื้นที่ป่าโครงการพระราชดำริปางตอง 3 (หมอกจำแป่ - แม่สะงา) ตำบลหมอกจำแป่

จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการป่าไม้. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ส่วนควบคุมไฟป่า. (2556). แนวทางการสร้างเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน. กรุงเทพมหานคร: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช.

ส่วนควบคุมไฟป่า สำนักป้องกันปราบปรามและควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน. เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://www.dnp.go.th/info_protect/KM63/Document_Download/Documentคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน.2560.pdf

สวรินทร์ เบญญ์เต็มอะหลี่. (2557). เครือข่ายความร่วมมือในการจัดการไฟป่าในพื้นที่ป่าทุ่งบางนกออก เขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตอนล่าง. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, 10(2),1-20.

**การปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใส
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ***
**GOVERNANCE BASED ON HONESTY ACCORDING TO THE PRINCIPLES
OF GOOD GOVERNANCE ON TRANSPARENCY OF SUB-DISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN PHU KHIAO DISTRICT,
CHAIYAPHUM PROVINCE**

พระสิทธิรักษ์ จันทสาโร (หมูหวนา)*, ไพฑูรย์ มาเมือง, พระมหานรินทร์ สุรพลโย

Phra Sittirak Juntasaro (Moohuana), Phaitoon Mamuangt, Phramaha Narin Surapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chaiyaphum Buddhist College, Thailand

*Corresponding author E-mail: narinpempa123@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใส 2) เปรียบเทียบการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใส 3) นำเสนอการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยการวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน จากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนทั้งสิ้น 552 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) พระสังฆาธิการ 2 รูป 2) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ 2 คน 3) ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล 5 คน จำนวนทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านกายสุจริต มีมนุษย์สัมพันธ์กับประชาชนที่มาติดต่อด้วยความจริงใจ มีความพร้อมที่จะให้บริการ มีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ปกครองประชาชนโดยไม่มุ่งผลประโยชน์ตอบแทน พัฒนาคณะเป็นผู้นำมีความสามารถและความชำนาญในการปกครอง ปกครองด้วยความถูกต้องเที่ยงธรรม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเสมอต้นเสมอปลาย 2) วาจาสุจริต ให้คำปรึกษาต่อประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการด้วยความเต็มใจพร้อมให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ มีความประพฤติที่ดีทางกาย วาจา ใจ มีอัธยาศัยอ่อนโยน และอ่อนน้อม

* Received January 24, 2023; Revised February 4, 2023; Accepted March 14, 2023

ถ่อมตนไม่ลบลู่เหยียดหยามประชาชน 3) ด้านมโนสุจริต รักษาความสุจริตในหน้าที่การงานไม่ทุจริตต่อหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย ยินดีในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ เป็นคนมีศีลธรรม มีความประพฤติที่ดีทางกาย วาจา ใจ มีศีลธรรมกำกับในการบริหารงานพร้อมทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีต่อสังคม

คำสำคัญ : การปกครองบนฐานสุจริตธรรม, หลักธรรมาภิบาล, ความโปร่งใส

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of governance based on transparency in good governance 2) to compare the levels of governance based on transparency in good governance 3) presenting the administration based on good faith according to the principles of good governance in terms of transparency of sub-district administrative organizations in Phu Khieo District Chaiyaphum Province the research methodology is an integrated research. The integrated research method is quantitative research by distributing questionnaires to a sample of 234 people from the personnel of the sub-district administrative organization. A total of 552 people and qualitative research by means of in-depth interviews from key informants, namely 1) 2 monks 2) 2 academics in political science 3) 5 leaders of sub-district administrative organizations, totaling 9 figures or people The results showed that 1) physical integrity have human relations with people who come in contact with sincerity. Are ready to serve, have sacrifices for the benefit of the people. Rule the people without seeking benefits in return develop oneself as a person with competence and expertise in governing with righteousness and righteousness and living on the principles of Dharma. Perform duties consistently, and have a good sense of society, be a moral person have good behavior in body, speech and mind, have a gentle manner, and humble, not disparaging the people. 3) Conscience Maintain honesty in work, with determination, not dishonest in duty that, they have been entrusted with pleasure in their responsibilities, be a moral person behave in good physical, verbal and mental manners, strictly supervise in administration, not violate moral principles and be a good example to society. When there was a problem in government, he solved the problem with due diligence until it was successfully accomplished.

Keywords: Governance based on Honesty according, Good governance, Transparency

บทนำ

จากประวัติศาสตร์ประเทศไทยที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศได้มีมาโดยตลอด เริ่มต้นตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยการปกครองดั้งเดิมของไทยเรียกว่า ระบบอุปถัมภ์ ซึ่งจะมีลักษณะพ่อปกครองลูกจน (พระนิคม จันทมโม (สุขเจริญ), 2563) ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 ในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนมีสิทธิทางการเมืองที่จะแสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาล ตลอดจนการเข้าร่วมทางการเมืองโดยการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือการรับสมัครรับเลือกตั้งหรือทางใดทางหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการเมืองอันเป็นสิทธิ และหน้าที่ของตนที่พึงกระทำต่อสังคม เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกรับผิดชอบ และมีความตื่นตัวที่จะใช้สิทธิของตนเองในทางการเมืองอันเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมในทางการเมือง (แสง รตนมงคลมาศ, 2516)

ภายหลังมีการกระจายอำนาจและการปฏิรูปสถาบันการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ต่อโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของการปกครองท้องถิ่นไทย การปฏิรูปดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อมุ่งให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันทางการเมืองในท้องถิ่นได้ทำหน้าที่หลักในการพัฒนาและจัดทำบริการสาธารณะที่ตรงตามความต้องการที่หลากหลายของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งมุ่งเสริมสร้างให้เกิดการปกครองท้องถิ่นของประชาชนตามวิถีทางแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (สถาบันพระปกเกล้า, 2565) การปฏิรูปดังกล่าวก็ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในปี 2542 มีการวางระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และมีผลใช้บังคับกับหน่วยราชการของรัฐตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 โดยมีหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า (อภิชาติ จุลพันธ์ และคณะ, 2562) ประเด็นเรื่องคุณธรรมและความโปร่งใสเป็นสิ่งสำคัญยิ่งประการหนึ่ง ที่รัฐบาลพยายามผลักดันให้เกิดขึ้นเป็นหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงาน เพราะเป็นเครื่องมือที่สังคมจะป้องกันและรู้ถึงปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงได้อย่างสะดวก หน่วยงานภาครัฐจึงต้องปฏิบัติงานหรือการกระทำใด ๆ ที่ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา เปิดเผย เป็นธรรม และเสมอภาค ทั้งยังต้องสามารถตรวจสอบและชี้แจงอธิบายได้เมื่อมีข้อสงสัย การใช้งบประมาณต้องเป็นไปอย่างคุ้มค่า สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง บุคลากรรัฐต้องมีจิตสำนึกที่ดี มีจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ในขณะที่หน่วยงาน

ก็ต้องมีการวางระบบป้องกันการทุจริตประพฤติดุขบโดยชัดเจนและมีประสิทธิภาพ มีการเตรียมพร้อมข้อมูลสำหรับบริการประชาชนมีการวางระบบกลไกหรือช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐได้อย่างมีข้อจำกัดน้อยที่สุด นอกจากนี้ ยังต้องมีการวางระบบการตรวจสอบที่น่าเชื่อถือและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ และการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐได้ ประการสุดท้าย ผู้นำองค์กรของรัฐต้องยึดถือและเป็นแบบอย่างในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตและอาศัยหลักธรรมาภิบาลในการบริหารโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นที่ตั้ง (พัชรา สีนลอยมา และคณะ, 2560)

การเมืองไทยในอดีตที่ผ่านมา นั้น ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองก็เฉพาะเมื่อมีการเลือกตั้งผู้แทน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก็คือ การหย่อนบัตรลงคะแนนเสียง เมื่อหย่อนบัตรไปแล้ว ก็เหมือนกับส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยบินจากไป จะกลับมามีส่วนร่วมอีกครั้งก็ต่อเมื่อมีการเลือกตั้งผู้แทนครั้งใหม่จนเกิดคำถามที่ว่า “การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง” ทั้งๆ ที่การเมืองนั้นโดยหลักประชาธิปไตยแล้วเป็นเรื่องของประชาชนทุกคนในประเทศ และเมื่อพิจารณาประวัติศาสตร์การเมืองไทยแล้วต้องยอมรับว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่ครบถ้วนชัดเจน และในทางปฏิบัติไม่มีผลคุ้มครองให้บังคับใช้จริง ขาดการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมครบถ้วนทุกมิติของการใช้อำนาจอธิรัฐ อีกทั้งประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และเลื่อมใสศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริงมีบางส่วนที่ดำรงตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งมีการทุจริตประพฤติดุขบแก่งแย่งตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี เป็นเหตุให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ มีผลกระทบต่อการตัดสินใจกำหนดนโยบายที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศสถาบันข้าราชการประจำทั้งทหารและพลเรือนจึงสามารถเข้าแทรกแซง และครอบงำสถาบันทางการเมือง จากสภาวะทางการเมืองดังกล่าวนี้ นักวิชาการในสาขาต่างๆ เช่น นักการเมือง สื่อมวลชน และประชาชนที่ให้ความสนใจทางการเมืองโดยส่วนร่วมได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ศึกษา และวิเคราะห์กันอย่างต่อเนื่องยังผลให้นำไปสู่การเรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางการเมืองในที่สุด (ดารินทร์ แก้วมูล, 2548) ความโปร่งใสถือเป็นหลักสุจริตธรรมที่ทุกองค์กรต้องปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดกับผู้รับบริการ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยปัจจุบันนี้ส่วนกลางได้มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นเพื่อให้มีการจัดรูปแบบบริหารกันเองทั้งในรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายก็ยังได้ถูกจับตามองจากสังคมภายนอกว่า มีการทุจริตคอร์รัปชันเช่นกัน การถูกจับตามองและถูกวิพากษ์วิจารณ์ในทำนองดังกล่าวย่อมไม่เป็นผลดีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งอาจมีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการกระจายอำนาจสู่

ท้องถิ่นทั้งในแง่ของงาน (ภารกิจ) งบประมาณ (เงิน) และบุคลากรท้องถิ่นอยู่ไม่น้อยเช่นกัน ภายใต้การถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ดำเนินการภารกิจ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำลังถูกท้าทายความสามารถในการบริหารจัดการให้มีความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส (โกวิทย์ พวงงาม, 2562) ฉะนั้นหลักปกครองที่สำคัญที่จะนำมาใช้บริหารองค์กรเพื่อให้เกิดความโปร่งใสก็คือหลักสุจริตธรรม ปัญหาฉ้อโกงหรือการคอร์รัปชัน ส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐจากการใช้อำนาจหน้าที่ที่ให้คุณให้โทษ ความสะดวก หรืออุปสรรค เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนด้วยการฉ้อโกง การไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย หรือการปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกฎระเบียบและการกำกับดูแล ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายต่อประสิทธิภาพของประเทศชาติโดยรวม หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้ความสำคัญและตระหนักในเรื่องสุจริตธรรมเพิ่มมากขึ้นก็จะเป็นการเพิ่มภูมิคุ้มกันให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ และนำหลักสุจริตธรรมมาร่วมขับเคลื่อนเพื่อเพิ่มความโปร่งใสในการบริหารราชการภาครัฐของไทยเพื่อร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและเพิ่มศักยภาพด้านการบริการและเพิ่มความโปร่งใสในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ (พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์ และคณะ, 2563)

โดยเหตุดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยมีผู้ศึกษาระดับความโปร่งใสและแนวทางการพัฒนาการบริหารการปฏิบัติงานบนฐานสุจริตธรรมที่ส่งผลต่อความโปร่งใส โดยยึดบุคลากรเป็นศูนย์กลางขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางการในการพัฒนาการบริหารการปกครองบนฐานสุจริตธรรมที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสโดยยึดบุคลากรเป็นศูนย์กลางขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อเปรียบเทียบการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. รูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 คน จากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 9 แห่ง รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 552 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Key Informant) ได้แก่ 1) พระสังฆาธิการ 2 รูป 2) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ 2 คน 3) ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 วิธี คือ 1) การสังเกต (Observation) 2) ตำราและเอกสาร (Texts & Documents) 3) การสัมภาษณ์ (Interviews) 4) การบันทึกวีดิทัศน์และโสตทัศนอุปกรณ์ (Audio & Video recording) (Silverman D., 2000)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ 1) แบบสอบถาม การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ 2) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นและมุมมอง ค่านิยมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ระบุไปถึงการบอกเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นว่าบุคคลนั้น ๆ ได้มีปฏิกิริยาต่อเหตุการณ์หรือสภาวะแวดล้อมอย่างไร และที่สำคัญการสัมภาษณ์จะเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เกิดขึ้นในอดีตามาพรรณนาได้ (Creswell J. W. , 2013)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยขอหนังสืออนุญาตแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามตามที่กำหนดไว้ โดยขอความร่วมมือจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 9 แห่ง จำนวน 234 คน จากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียวจำนวนทั้งสิ้น 552 คน 2) ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะทราบว่าการปกครองบน

ฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ว่าเป็นอย่างไร แตกต่างกันหรือไม่ ควรเป็นอย่างไร ซึ่งคำตอบที่ได้จะนำมาประมวลผล และจัดหมวดหมู่ (Categories) ซึ่งการใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจะสามารถนำมากำหนดเป็นรูปแบบได้ หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล กระบวนการถัดมาคือการจัดการเก็บข้อมูล โหมดและซูเปอร์มัน กล่าวถึงการจัดการข้อมูลว่า ในการบริหารจัดการข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นเนื่องจากข้อมูลมีที่มาจากหลายแหล่ง บางครั้งอาจเป็นวัสดุต่าง ๆ เราจะต้องจัดการให้มีความง่าย ยึดหยุ่น (Miles M. B. & Huberman A. M., 1994) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์โดยการบันทึกเทปและถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับบรรยายข้อมูลทั่วไป และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที (T - test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F - test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) การแปลความ การสร้างข้อสรุป และการพิสูจน์ข้อสรุป 1) ข้อมูลที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ สามารถนำไปอธิบายหรือนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ ผู้วิจัยต้องสามารถเข้าใจความหมายของข้อมูลเหล่านั้นด้วย 2) ผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ก็คือข้อสรุป 3) เมื่อได้ข้อสรุปแล้ว ตรวจสอบข้อสรุปนั้นเพื่อยืนยันความถูกต้องอีกครั้ง 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการเริ่มต้นในการศึกษาเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและการจัดทำรายงานหรือวิทยานิพนธ์ ซึ่ง Creswell อ้างว่า การได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลในเวลาเดียวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นประโยชน์ในด้านการช่วยให้เห็นภาพหรือโครงสร้างของการศึกษา ดังนั้นเมื่อสัมภาษณ์เสร็จ จึงควรมีการถอดเทปออกมาให้รวดเร็วและทำการวิเคราะห์เพื่อให้ข้อมูลสามารถสนับสนุน และอ้างอิงในส่วนต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้คำถามการวิจัยเป็นตัวตั้ง ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่ว ๆ ไปต้องมีความเชื่อมโยง และบูรณาการสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การตีความและอภิปรายผลที่เป็นเอกภาพ (Creswell J. W. et al., 2003) หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาจัดระเบียบและเรียบเรียงข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษารวบรวมมาแล้วทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ภาคเอกสาร ตำรา งานวิจัย หนังสือ บทความ สื่ออินเทอร์เน็ต และข้อมูลภาคสนาม จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งเรียบเรียงและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามโครงสร้างเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ระดับการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 4.15$) ด้านการตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.08$) และ ด้านการมีส่วนร่วมในความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.02$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มี เพศ และอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนบุคลากรที่มีการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ผลการนำเสนอการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม พบว่า 1) ด้านกายสุจริต มีมนุษย์สัมพันธ์กับประชาชนที่มาติดต่อด้วยความจริงใจ มีความพร้อมที่จะให้บริการมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ปกครองประชาชนโดยไม่มุ่งผลประโยชน์ตอบแทน พัฒนาตนเป็นผู้มีความสามารถและความชำนาญในการปกครองปกครองด้วยความถูกต้องเที่ยงธรรมและดำรงตนบนหลักแห่งธรรม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเสมอต้นเสมอปลายมีความสำนึกที่ดีต่อสังคม เช่น มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงาน มีจิตสาธารณะ รวมกิจกรรมกับชุมชน กระตือรือร้นในการทำงาน 2) วาจาสุจริต ให้คำปรึกษาต่อประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการด้วยความเต็มใจพร้อมให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ เป็นคนมีศีลธรรม มีความประพฤติที่ดีทางกาย วาจา ใจ มีอัธยาศัยอ่อนโยน และอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ลบลู่เหยียดหยามประชาชน มีจิตสำนึกในการปกครองประชาชนอย่างเต็มที่ วางตนเป็นผู้มีเหตุผลและมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบปกครองโดยไม่หวังผลประโยชน์ของประชาชนบริการให้ความเอาใจใส่เมื่อประชาชนมาขอรับคำแนะนำ 3) ด้านมโนสุจริต รักษาความสุจริตในหน้าที่การงานอย่างมุ่งมั่นไม่ทุจริตต่อหน้าที่ ที่ตนได้รับมอบหมายยินดีในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ เป็นคนมีศีลธรรม มีความประพฤติที่ดีทางกาย วาจา ใจมีศีลธรรมกำกับในการบริหารงานอย่างเคร่งครัด

ไม่ละเมิดหลักศีลธรรมพร้อมทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีต่อสังคม เมื่อเกิดปัญหาในการปกครองก็แก้ปัญหาเหล่านั้น ด้วยความสุจริตรอบคอบจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาระดับการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ระดับการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีหลักการด้านความโปร่งใส 3 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 4.15$) 2) ด้านการตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.08$) และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.02$) อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า 1) ด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร หน่วยงานควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการบริหารจัดการของหน่วยงาน มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่แสดงถึงความโปร่งใสของหน่วยงานและมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารและเพื่อให้ประชาชนได้ค้นหาข้อมูลข่าวสารตามความสนใจ 2) ด้านการตรวจสอบได้ หน่วยงานควรประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารงาน เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีการบริหารจัดการที่ดี กำหนดเป้าหมาย ทิศทาง ภารกิจ ขอบเขต และแนวทางการตรวจสอบ เพื่อสนับสนุนการบริหารงานอย่างถูกต้อง 3) ด้านการมีส่วนร่วมในความโปร่งใส หน่วยงานควรมีระบบการตรวจสอบการทำงานในหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพสูง มีระบบรายได้รองรับมาตรฐานค่าใช้จ่าย มีการปรับปรุงหน่วยงานตรวจสอบให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่เสมอ มีระบบบริหารการเงินและพัสดุที่รัดกุม หน่วยงานควรมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้การทำงานของหน่วยงาน

2. เพื่อเปรียบเทียบการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มี เพศ และอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนบุคลากรที่มีการศึกษาดำรงตำแหน่ง และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. เพื่อนำเสนอการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม พบว่า จากผลการวิเคราะห์นำเสนอการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรร

มาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม การนำเสนอการปกครองบนฐานสุจริตธรรมตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม (ขุ.ธ. (ไทย) 25/65/421) ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ด้านกายสุจริต บุคลากรควรมนุษยสัมพันธ์กับประชาชนที่มาติดต่อด้วยความจริงใจ มีความพร้อมที่จะให้บริการ อภิปรายผลได้ว่า มีความพร้อมที่จะให้บริการมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ปกครองประชาชนโดยไม่มุ่งผลประโยชน์ตอบแทน พัฒนาตนเป็นผู้มีความสามารถและความชำนาญในการปกครองปกครองด้วยความถูกต้องเที่ยงธรรมและดำรงตนบนหลักแห่งธรรม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเสมอต้นเสมอปลายมีความสำนึกที่ดีต่อสังคม เช่น มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงาน มีจิตสาธารณะ รวมถึงกิจกรรมกับชุมชน กระตือรือร้นในการทำงาน 2) ด้านวจีสุจริต บุคลากรควรให้คำปรึกษาต่อประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการด้วยความเต็มใจพร้อมให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ อภิปรายได้ว่า บุคลากรควรมีจิตสำนึกในการปกครองประชาชนให้อยู่ดีกินดีเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเต็มที่ ช่วยเหลือพร้อมทั้งให้คำปรึกษาแก่ประชาชนให้ได้รับประโยชน์สุขอย่างเต็มที่และยั่งยืน ปกครองโดยไม่หวังผลประโยชน์ของประชาชน บริการให้ความเอาใจใส่เมื่อประชาชนมาขอรับคำแนะนำ วางตนเป็นผู้มีเหตุผลและมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ ไม่เจ้าอารมณ์ รักษาความลับสัญญาไม่รับปากเพียงให้ฟังตัวอ่อนจะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือ และ 3) ด้านมโนสุจริต บุคลากรควรยินดีในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ เป็นคนมีศีลธรรม มีความประพฤติที่ดีทางกาย วาจา ใจ อภิปรายได้ว่าบุคลากรควรรักษาความสุจริตในหน้าที่การงานอย่างมุ่งมั่นไม่ทุจริตต่อหน้าที่ ที่ตนได้รับมอบหมายยินดีในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ เป็นคนมีศีลธรรม มีความประพฤติที่ดีทางกาย วาจา ใจมีศีลธรรมกำกับในการบริหารงานอย่างเคร่งครัดไม่ละเมิดหลักศีลธรรมพร้อมทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีต่อสังคม เมื่อเกิดปัญหาในการปกครองก็แก้ปัญหาด้วยด้วยความสุขุมรอบคอบจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร พบว่าอยู่ในระดับมาก ดังนั้นบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการเผยแพร่หลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ประชาชนผู้มารับบริการได้รับทราบ 2) ด้านการตรวจสอบได้ พบว่าอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลควรทำความเข้าใจและสื่อสารให้หน่วยงานได้รับทราบในแผนงานของหน่วยงานแก่ทุกคนที่รับผิดชอบ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในความโปร่งใส พบว่าอยู่ในระดับมาก ดังนั้นบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีระบบการตรวจสอบการทำงานในหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพสูง มีระบบรายได้รองรับ

มาตรฐานค่าใช้จ่ายอย่างถูกต้อง ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ 1) ด้านกายสุจริต บุคลากรควรมีมนุษยสัมพันธ์กับประชาชนที่มาติดต่อด้วยความจริงใจ มีความพร้อมที่จะให้บริการมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ปกครองประชาชนโดยไม่มุ่งผลประโยชน์ตอบแทน พัฒนาตนเป็นผู้มีความสามารถและความชำนาญในการปกครองปกครองด้วยความถูกต้องเที่ยงธรรมและดำรงตนบนหลักแห่งธรรม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเสมอต้นเสมอปลายมีความสำนึกที่ดีต่อสังคม เช่น มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของหน่วยงาน มีจิตสาธารณะรวมกิจกรรมกับชุมชน กระตือรือร้นในการทำงาน 2) ด้านวจีสุจริต บุคลากรควรให้คำปรึกษาต่อประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการด้วยความเต็มใจพร้อมให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ยินดีในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ เป็นคนมีศีลธรรม มีความประพฤติที่ดีทางกาย วาจา ใจ มีอัธยาศัยอ่อนโยน และอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ลบลู่เหยียดหยามประชาชน มีจิตสำนึกในการปกครองประชาชนอย่างเต็มที่ วางตนเป็นผู้มีเหตุผลและมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบปกครองโดยไม่หวังผลประโยชน์ของประชาชนบริการให้ความเอาใจใส่เมื่อประชาชนมาขอรับคำแนะนำ 3) ด้านมโนสุจริต บุคลากรควรรักษาความสุจริตในหน้าที่การงานอย่างมุ่งมั่นไม่ทุจริตต่อหน้าที่ ที่ตนได้รับมอบหมายยินดีในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ เป็นคนมีศีลธรรม มีความประพฤติที่ดีทางกาย วาจา ใจมีศีลธรรมกำกับในการบริหารงานอย่างเคร่งครัดไม่ละเมิดหลักศีลธรรมพร้อมทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีต่อสังคม เมื่อเกิดปัญหาในการปกครองก็แก้ปัญหานั้น ๆ ด้วยความสุจริตรอบคอบจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง มีการเผยแพร่หลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ประชาชนผู้มารับบริการได้รับทราบ 2) ด้านการตรวจสอบได้ ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ผู้บริหารหน่วยงานได้สื่อสารและทำความเข้าใจในแผนงานของหน่วยงานแก่ทุกคนที่รับผิดชอบ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในความโปร่งใส ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง มีระบบการตรวจสอบการทำงานในหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพสูง มีระบบรายได้รองรับมาตรฐานค่าใช้จ่าย

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2562). การเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใส ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิสเตอร์ก๊อปปี.
- ดารินทร์ แก้วมูล. (2548). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตามรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540. ใน ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- พงศ์พัฒน์ จิตตานรักษ์ และคณะ. (2563). ตัวชี้วัดสุจริตธรรมเพื่อสร้างความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลตำบล บ้านกลาง จังหวัดลำพูน. วารสาร มจร มนุษศาสตร์ปริทรรศน์. 6(2), 67-81.
- พระนิคม จนทอมโม (สุขเจริญ). (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเมืองการปกครองตามแนวแห่งธรรมาธิปไตยในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรา สีนลอยมา และคณะ. (2560). การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment-ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558. วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ. 3(1) (มกราคม-มิถุนายน 2560) , 1-11.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2565). การปกครองท้องถิ่นที่เสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นและความเข้มแข็งชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 11 กรกฎาคม 2565 จาก <https://kpi.ac.th/knowledge/book/data/6497fbclid=IwAR3czg0OW4601rLICutoB8x-kyBVg-TVgPSls9LnVYIE0Jv57HS5umLwU7M&page=42>
- แสง รัตนมงคลมาศ. (2516). พฤติกรรมในการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. 2510 : ศึกษากรณี เทศบาลเมืองขอนแก่นและมหาสารคาม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อภิชาติ จุลพันธ์ และคณะ. (2562). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี. Socail Sciences and arts. 12(1) (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2562), 849-865.
- Creswell J. W. . (2013). Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches 3 nd. Thousand oaks CA: Sage.
- Creswell J. W. et al. (2003). Advanced Mixed Methods Research Designs. Thousand Oaks CA: Sage.
- Miles M. B. & Huberman A. M. (1994). An Expanded Sourcebook of Qualitative Data Analysis. 2ed. Thousand Oaks CA: Sage.
- Silverman D. (2000). Doing Qualitative Research: A Practical Handbook. London: Sange.

นวัตกรรมกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล*

INNOVATIVE PROCESS FOR HIGHER-ORDER THINKING SKILL DEVELOPMENT IN DIGITAL CLASSROOM MANAGEMENT

จามร สิริकरणะ*, สาวิตรี ผิวงาม, สมบัติ อุทาวัน, ภาคภูมิ คล้ายทอง, ปิยะพงษ์ ทวีพงศ์

Jarmon Sirikanna, Sawitree Phewngam, Sombat Utawan, Pakpum Klaitong, Piyapong Taweepong

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: jarmon.si@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีผสมผสานของผลทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนจากการทำ กิจกรรมในชั้นเรียนตามกระบวนการแผนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล รวมทั้งการสัมภาษณ์กระบวนการสอนทักษะการคิดขั้นสูงของคณาจารย์ทั้ง 8 หมวดสาระ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 2) แบบสังเกต และ 3) แบบประชุมกลุ่มย่อย โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเอกสาร และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาแยกประเด็น สาระสำคัญ ๆ ตามโครงสร้างคำถามและการประชุมกลุ่มย่อย ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล ต้องมีการพัฒนาในหลายมิติเพื่อบูรณาการให้เกิดการคิดขั้นสูง โดยต้องบูรณาการการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ มีการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของการตอบคำถามในใบงาน ซึ่งพบปัญหาว่าการจัดกิจกรรมในรูปแบบของการตอบคำถามในใบงานนั้นไม่สามารถจัดได้อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพกับเด็กบางคนเท่านั้น การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงบวกนั้น มีหลากหลายรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนที่หลากหลายตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบ สร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) ทักษะในการคิดขั้นสูงในการจัดการ

* Received January 13, 2023; Revised February 3, 2023; Accepted March 30, 2023

เรียนรู้ดิจิทัลควรส่งเสริมให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิด
การบูรณาการด้านทักษะทางความคิดจนเกิดเป็นความคิดขั้นสูงขึ้นไปที่สุด

คำสำคัญ: ทักษะคิดขั้นสูง, กระบวนการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล, การพัฒนาทักษะการคิด

Abstract

The objectives of this research article were to study the combination of high-level thinking skills of learners from doing. Classroom activities according to the teaching plan process developed for use in digital learning management. Including interviews on the teaching process of high thinking skills of the faculty in all 8 subject categories. The tools used for data collection were 1) in-depth interviews, 2) observation forms, and 3) small group meetings. with document data analysis And the analysis of data from in-depth interviews was used to separate the main issues according to the structure of questions and small group meetings. The results showed that Innovative process to develop high thinking skills in digital learning management. It requires development in multiple dimensions to integrate higher-level thinking. by integrating the development of problem-solving skills development of analytical thinking skills Most of the activities are in the form of answering questions on the worksheets. which found a problem that organizing activities in the form of answering questions on the worksheet could not be organized continuously Therefore, the development of analytical thinking skills can only be effective for some children. Developing creative and positive thinking skills There are many forms of digital learning management. Learners enjoy learning in various ways according to the learning process. by using the learning theory creative with intelligence (Constructionism) Higher thinking skills in digital learning management should be promoted to be consistent with the context of the subject group. to make the learners integrate their thinking skills until finally becoming a higher level of thinking.

Keywords: High-level thinking skills, Digital learning process, Thinking skills development

บทนำ

ปัจจุบันการจัดการศึกษาในประเทศไทยมีการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทและการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลกมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านทักษะของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมให้มีสมรรถนะที่สามารถก้าวเข้าสู่ระดับสากล ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนในยุคที่ประเทศไทยกำลังพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งในสิ่งที่สำคัญที่สุดนั้นก็คือต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมรับมือกับด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้สามารถมีความสามารถในการเลือกรับและให้ข้อมูล การแสวงหาข้อมูลจึงเป็นสิ่งสำคัญกับคนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก (บุญพนธ์ พูนสวัสดิ์, 2559) สำหรับในการจัดการเรียนการสอนนั้นผู้สอนไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้ทุกอย่าง ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องเรียน ทั้งที่เป็นความรู้วิชาการ ความรอบรู้ ประสบการณ์ที่พัฒนามาสู่ความรู้เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาที่พบเจอในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้เรียนต้องใช้ทักษะด้านความคิดในการสร้างโอกาสที่จะได้ซึ่งความรู้ดี ๆ ทักษะความคิดขั้นสูงนั้นเป็นความสามารถที่สำคัญของมนุษย์ทุกคนที่จะนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ การพัฒนาทักษะและการดึงศักยภาพออกมาใช้ประโยชน์ ยิ่งทำให้เกิดการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าที่เหมาะสมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

ความคิดขั้นสูงเป็นกระบวนการทางมนุษย์ใช้ในการรับรู้ เรียนรู้ จนนำไปสู่การเกิดปัญญาไหวพริบ ผู้ที่มีทักษะด้านความคิดขั้นสูงจะสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจากความประทับใจ ความพึงพอใจ และแรงบันดาลใจ สามารถประยุกต์สร้างสิ่งใหม่โดยมีกระบวนการคิด หลักการพิจารณาอย่างรอบคอบและชำนาญ รวมไปถึงการใช้จินตนาการสร้างแรงบันดาลใจเกิดเป็นการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ (นิภา แก้วศรีงาม, 2547) ซึ่งทักษะด้านการคิดขั้นสูงนั้นจะเกิดขึ้นได้ ต้องได้รับการฝึกฝนตั้งแต่ในวัยเด็ก เพราะต้องอาศัยประสบการณ์ที่มาสนับสนุนกับแนวคิดอื่น ๆ จึงเป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการเสริมสร้างและพัฒนาให้สูงขึ้น เพื่อให้ในวัยเด็กนั้นเติบโตเป็นผู้ที่มีความคิดขั้นสูงสูง และเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ (Kanyathon P, 2559) ในความสำคัญของการพัฒนาทักษะด้านความคิดขั้นสูงนั้น ภาคการศึกษาจึงเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาเด็กให้เกิดทักษะความคิดขั้นสูงขึ้น โดยใช้กระบวนการสอนที่ส่งเสริมความคิดขั้นสูงของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งมั่นในการศึกษาและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมทักษะความคิดขั้นสูง โดยการสร้างกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ที่มุ่งพัฒนากระตุ้นทักษะความคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับยุคการเรียนรู้ผ่านเครื่องมือดิจิทัลในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นปัจจัยในการพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตของบุคคลได้อย่างยั่งยืน (Chatthip Chumpong, 2002) การจัดการศึกษาในประเทศไทยมีการพัฒนา

หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทและการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลกมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านทักษะของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมให้มีสมรรถนะที่สามารถก้าวเข้าสู่ระดับสากล ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนในยุคที่ประเทศไทยกำลังพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งในสิ่งที่สำคัญที่สุดนั้นก็ก็ต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมรับมือกับด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้สามารถมีความสามารถในการเลือกรับและให้ข้อมูล การแสวงหาข้อมูลจึงเป็นสิ่งสำคัญกับคนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก สำหรับในการจัดการเรียนการสอนนั้นผู้สอนไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้ทุกอย่าง ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องเรียน ทั้งที่เป็นความรู้วิชาการ ความรู้รอบรู้ ประสบการณ์ที่พัฒนามาสู่ความรู้ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาที่พบเจอในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้เรียนต้องใช้ทักษะด้านความคิดในการสร้างโอกาสที่ได้จะได้ซึ่งความรู้ดี ๆ โดยทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญมากนั่นก็คือทักษะความคิดเชิงบวก การพัฒนาทักษะและการตั้งศักยภาพเชิงบวกออกมาใช้ประโยชน์ ยิ่งทำให้เกิดการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าที่เหมาะสมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันนี้เป็นอย่างมาก

ชุดโครงการวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างผลงานวิชาการสู่การยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าประสงค์ 2.2 ผลงานวิจัย งานนวัตกรรมหรืองานเชิงบวกได้รับการนำไปใช้ ประโยชน์และให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยผู้วิจัยเห็นว่า วงการการศึกษาถือเป็นหนึ่งชุมชนที่จะได้รับประโยชน์จากงานวิจัยชิ้นนี้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบความคิดขั้นสูงให้แก่ผู้เรียนได้อีกด้วย นอกจากนี้โดยมีความสอดคล้องกับแพลตฟอร์มที่ 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ โปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม โดยมีตัวชี้วัดเป้าหมาย KR4.13.1 เกิดนวัตกรรมชุมชน เพื่อยกระดับรายได้ให้กับชุมชน ปีละ 1,000 นวัตกรรม ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า นวัตกรรมกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงนี้ถือเป็นนวัตกรรมของชุมชนการศึกษา ที่สามารถยกระดับรายได้ให้แก่ชุมชน การศึกษานี้ได้ และหากมองในส่วนของยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากำลังคน ในการยกระดับสถาบันความรู้และระบบนิเวศ ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แพลตฟอร์มที่ 1) และยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรม เพื่อตอบโจทย์ท้าทายด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (แพลตฟอร์มที่ 2) สอดคล้องและสัมพันธ์ กับแผนแม่บทที่ 12 ที่กล่าวถึงการพัฒนาศักยภาพคนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มมากขึ้น โดยมีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถแก้ปัญหา สื่อสาร ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ผลการศึกษา นวัตกรรมกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลจะ

ทำให้คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญา
ดีขึ้น

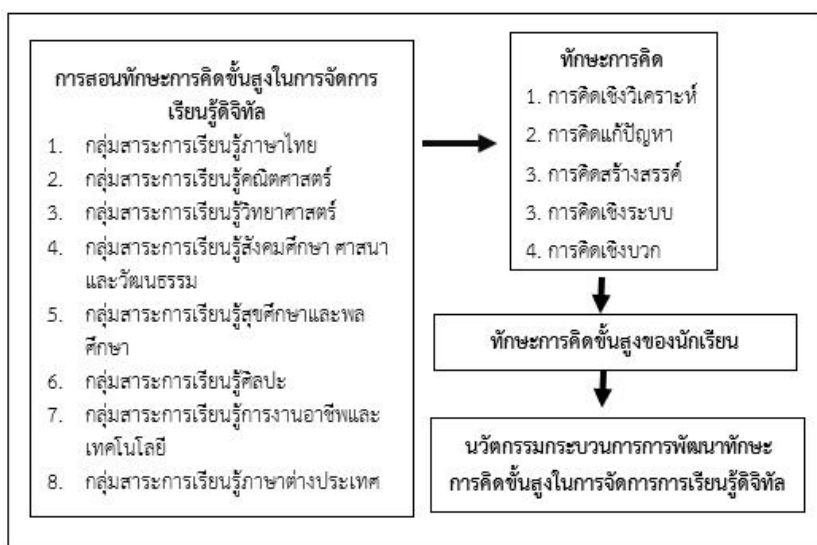
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาการสอนทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล
3. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล
4. เพื่อสร้างนวัตกรรมกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการการเรียนรู้

ดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดขั้นสูง ผู้วิจัยนำมาสร้างเป็นแนวคิด เพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาเพื่อสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลที่จะพัฒนาทักษะขั้นสูง ได้วางแผนภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยพัฒนาและประยุกต์ (Research & Development) เพื่อสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีการศึกษา 2564

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณาจารย์และนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีการศึกษา 2564

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณาจารย์และนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ในปีการศึกษา 2564 โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม ตามจุดประสงค์ที่จะพัฒนานวัตกรรมกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล โดยเตรียมแนวคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก นำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับคำแนะนำแก้ไขให้ถูกต้อง จากนั้นนำแนวคำถามที่จะสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้เครื่องมือวิจัยเกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นจึงไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่กำหนด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม พร้อมการบันทึกเสียง การจดบันทึกข้อมูล และการสังเกต

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดหัวข้อสำหรับสอบถาม พูดคุย กับผู้ให้ข้อมูลอย่างกว้าง ๆ และสัมภาษณ์ในเชิงลึกได้ทันทีเมื่อพบข้อมูลที่น่าสนใจตรงประเด็นที่กำลังทำการศึกษา โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ถูกถามได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง

2. การสังเกต

ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการนวัตกรรมกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล พร้อมทั้งทำการสังเกตกายภาพโดยรอบและ สภาพโดยทั่วไปของปฏิกิริยา และ การปฏิสัมพันธ์ของผู้สอนและผู้เรียน ทั้งภายในและต่อภายนอกฯ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการบันทึกไว้เพื่อประโยชน์ในการตั้งคำถามเพิ่มเติม หรือในกรณีที่ต้องการข้อมูลในเชิงลึกนอกเหนือจากแบบสัมภาษณ์

3. การสนทนากลุ่ม/ประชุมกลุ่ม

ในการสนทนากลุ่มการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เตรียมการก่อนการจัดกลุ่มสนทนา โดยกำหนดหัวข้อ ประเด็น และแนวคำถามที่จะใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา โดยใช้แนวคำถามจากวัตถุประสงค์ในการวิจัยออกมาเป็นร่างแนวคำถามย่อย แล้วนำแนวคำถามย่อยที่ร่างไว้ มา

เรียบเรียงเป็นข้อคำถาม จัดลำดับ เพื่อทำการสนทนาให้เป็นขั้นตอน และจัดลำดับความคิดให้เป็นหมวดหมู่ หรือประเด็นใหญ่

ผู้วิจัยก็ได้จัดเตรียมอุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม โดยในการบันทึกเสียงผู้วิจัยได้เตรียมวิธีการทำการบันทึกข้อมูลเหลื่อมเวลากันประมาณ 5 นาที เพื่อป้องกันการผิดพลาดช่วงรอยต่อตอนเปลี่ยนม้วนเทปและเพื่อป้องกันเครื่องหนึ่งเครื่องใดขัดข้องโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็ก เพื่อความสะดวกในการใช้งาน พร้อมทั้งได้จัดเตรียมสถานที่สนทนากลุ่มด้วย จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการจัดการสนทนากลุ่มโดยหาคำตอบที่เป็นลักษณะการแสดงความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล โดยได้ขอความร่วมมือไปยังผู้เกี่ยวข้องดังกล่าว และเปิดโอกาสให้แต่ละคนได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นในแต่ละประเด็นที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป็นกระทุ้ไป โดยตัวผู้วิจัยเองได้ทำหน้าที่เป็นผู้เปิดประเด็น แล้วสังเกต และจดบันทึกข้อมูลที่ได้รับฟัง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ส่งจดหมายขออนุเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นทางการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล เพื่อให้ได้มาซึ่งการเปรียบเทียบข้อมูลและตีความข้อมูลให้ตรงกับความจริงมากที่สุด

วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาแยกประเด็นสาระสำคัญ ๆ ตามโครงสร้างคำถาม หลังจากนั้นจัดกลุ่มข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันเพื่อหาความสัมพันธ์นำมาเชื่อมโยงเหตุผลกำหนดเป็นประเด็นแยกเป็นกลุ่มทำการวิเคราะห์หาคำตอบที่ได้ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม หลังจากนั้นผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักรายต่อไป เพื่อให้สามารถทราบข้อมูลที่แตกต่างไปจากข้อมูลที่ค้นพบจากการสัมภาษณ์ ที่ผ่านมา นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของความสัมพันธ์ของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบตรวจสอบความถูกต้อง อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงความเที่ยงตรงของข้อมูลเป็นหลัก โดยยึดถือความถูกต้อง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และจรรยาบรรณของนักวิจัยเป็นหลักการที่สำคัญ

ผลการวิจัย

การวิจัยพัฒนาทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลในครั้งนี้ พัฒนาทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เพื่อทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล

การรวบรวมข้อมูลปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในรูปแบบ ของการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล จากผู้สอนในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาซึ่งปัญหาที่พบสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1 นักเรียนไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน เช่น การถามตอบ จากปัญหาที่ผู้สอนกำหนด นักเรียนบางคนยังไม่มีความมั่นใจและไม่กล้าแสดงออกในการตอบคำถาม

1.2 กิจกรรมที่ดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนบางกิจกรรมนักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจ เท่าที่ควร จึงเป็นปัญหาต่อการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา

1.3 เทคนิคการสอนของผู้สอน ที่ยังไม่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และการ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

1.4 ความพร้อมของอุปกรณ์ โปรแกรม หรือแอปพลิเคชันที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา มีผลต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากการสำรวจรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในรายวิชาของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จะเห็น ถึงความหลากหลายของการจัดกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน จากการวิเคราะห์ และสรุปผลข้อมูลโดยรวมจะเห็นว่าการประเมินผลการวิเคราะห์ของผู้เรียนจะอยู่ในรูปแบบใบงานเป็นส่วนใหญ่

ความสอดคล้องของทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลของแต่ละกลุ่มสาระวิชา จากการประชุมกลุ่มย่อยพบว่าทักษะการคิดเชิงบวกของผู้เรียนในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลในแต่ละกลุ่มสาระมีความแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่สังเคราะห์มาจากงานวิจัยที่ผู้วิจัยศึกษา โดยวิชาศิลปะเป็นวิชาที่มีผู้สอนกล่าวถึงทักษะการคิดเชิงบวกของนักเรียนมากที่สุด โดยผู้กล่าวว่าที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้สอนให้อิสระทางความคิดแก่นักเรียนและไม่กดดันในระหว่างที่สอนซึ่งผนวกกับธรรมชาติของรายวิชาที่เป็น การเน้นความคิดสร้างสรรค์ และเปิดกว้างทางความคิดทำให้ผู้สอนได้เห็นทักษะการคิดบวกได้หลากหลาย และเห็นว่าทักษะเหล่านั้นเป็นตัวบ่งชี้ความคิดบวกในการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รองลงมาเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยซึ่งผู้สอนกล่าวถึงทักษะน้อยกว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเพียง 1 ทักษะ โดยผู้สอนอธิบายว่าในกิจกรรมการเรียนภาษาไทยนั้น นักเรียนจะได้เรียนรู้ทักษะการคิดเชิงบวกผ่านวรรณกรรมต่าง ๆ ทำให้ผู้สอนเห็นทักษะการคิดเชิงบวกของนักเรียนผ่านกิจกรรมพัฒนาภาษาเหล่านั้น นอกจากนี้ผู้สอนเชื่อว่า เป็นเพราะนักเรียนไม่มีความกดดันในการเรียนรู้วิชาในกลุ่มสาระภาษาไทย เนื่องจากเป็นภาษาประจำชาติไทย แตกต่างวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รองลงมาเป็น กลุ่มสาระการ

เรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับผู้สอนในกลุ่มวิชาข้างต้นนี้ กล่าวว่าด้วยเนื้อหาของรายวิชาสามารถเชื่อมโยงกับเรื่องราวในสังคมได้ทำให้มีการส่งเสริมและเห็นทักษะการคิดเชิงบวกของนักเรียนในบางตัวชี้วัดที่ชัดเจน สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา รวมทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ผู้สอนกล่าวถึงทักษะการคิดเชิงบวกในบางตัวชี้วัด แม้ว่าจะมีลักษณะของวิชาที่แตกต่างกัน เนื่องจากกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีเนื้อหาเกี่ยวกับการคำนวณเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษามีกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สังเกตเห็นตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงบวกได้เพียงบางส่วน สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้สอนกล่าวว่า ด้วยเนื้อหารายวิชาที่เน้นการยึดหลักตรรกะ และข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ผู้สอนสังเกตเห็นตัวชี้วัดได้น้อยกว่ากลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ

นอกจากนี้ พบว่าผู้สอนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงบวกในตัวบ่งชี้เรื่องการมองโลกในแง่ดี, ความมุ่งมั่น และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมากที่สุด รองลงมาเป็นตัวชี้วัดในเรื่องความเชื่อ, ความสุขุม, การเคารพให้เกียรติตนเองและผู้อื่น, ความยึดมั่นในคุณธรรม, ความอดทน, การสำรวจความตั้งใจ, ความกระตือรือร้น, ความมั่นใจ, และการรู้จักอ่อน จุดแข็งของตนเอง ลำดับสุดท้ายเป็นเรื่องของความกล้าหาญ และการแสวงหาความรู้ ตามลำดับ ผู้สอนส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การมองโลกในแง่ดีเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่สุดของทักษะการคิดเชิงบวก โดยผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เห็นว่าการมุ่งมั่นเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่สุดของทักษะการคิดเชิงบวก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสอนทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 30 คนโดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง โดยนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้จากแผนการจัดการ เรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนที่ในแนวตรงโดยใช้แบบจำลอง (Interactive Simulator) จากการผลการประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเองที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.67 รองลงมาคือการกล้าคิดริเริ่ม กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.53 รวมไปถึง ความอดทนและเพียรพยายาม การยอมรับข้อเสนอแนะ การมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.27 ในด้านของความมีสติ และความตั้งใจมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.20 ซึ่งเมื่อสรุปผลออกมาแล้วคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับสูง

ความสอดคล้องของการสอนทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลของแต่ละกลุ่มสาระวิชา จากการประชุมกลุ่มย่อยผู้เรียนพบว่าการสอนทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลของแต่ละกลุ่มสาระวิชา มีความแตกต่างกันจากมุมมองของผู้สอน โดย

ผู้เรียนส่วนใหญ่กล่าวถึงตัวชี้วัดเพียงบางตัวเท่านั้น โดยจะเห็นได้ว่า ความกล้าหาญ, ความอดทน, ความสุขุม, การสำรวจความตั้งใจ, การรู้จักอ่อน จุดแข็งของตนเอง และการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนไม่ได้กล่าวถึงในตัวชี้วัดทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลของแต่ละกลุ่มสาระวิชา

จากข้อมูลของผู้เรียนเกี่ยวกับการสอนทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลของแต่ละกลุ่มสาระวิชาสอดคล้องกับข้อมูลของผู้สอน กล่าวคือส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงบวกในตัวบ่งชี้เรื่องการมองโลกในแง่ดี และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมากที่สุด รองลงมาคือการเคารพให้เกียรติตนเองและผู้อื่น, ความกระตือรือร้น, ความเชื่อ, ความยึดมั่นคุณธรรม และความมั่นใจ ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับข้อมูลของผู้สอน โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ, กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเห็นว่ามีการสอนทักษะการคิดเชิงบวกมากที่สุดรองลงมาเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเห็นว่ามีการสอนทักษะการคิดเชิงบวกน้อยที่สุดได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยผู้เรียน เข้าใจว่าเป็นเพราะธรรมชาติของรายวิชาที่เป็นข้อเท็จจริงทำให้ไม่สามารถส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบวกได้มากนัก ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่า รายวิชาแนะแนวเป็นวิชาที่ส่งเสริมการคิดเชิงบวกมากที่สุด แต่เนื่องจากไม่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นวิชาในกลุ่มวิชาพัฒนาผู้เรียนจึงไม่อยู่ในโครงสร้างคำถาม และประเด็นในการประชุมกลุ่มย่อย

3. ผลการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล

จากผลของความสอดคล้องของทักษะการคิดเชิงบวกของผู้เรียนในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลของแต่ละกลุ่มสาระวิชา และความสอดคล้องของการสอนทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลของแต่ละกลุ่มสาระวิชา ทำให้เกิดการประชุมกลุ่มย่อยเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล ซึ่งผลของการประชุมกลุ่มย่อยพบว่า ผู้สอนเห็นว่าทักษะในการคิดเชิงบวกควรส่งเสริมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการมากกว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นตรรกะ ข้อเท็จจริง ยกตัวอย่างเช่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระที่สามารถวางแผนการเรียนรู้ให้พัฒนาทักษะการคิดเชิงบวกได้ดี ในขณะที่ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ควรเน้นทักษะการคิดด้านอื่นให้สอดคล้องกับรายวิชาและทำให้ผู้เรียนเกิดการบูรณาการด้านทักษะทางความคิดจนเกิดเป็นความคิดขั้นสูงขั้นในที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล เป็นการพัฒนาทักษะการคิดหลาย ๆ ด้านให้กับผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงบวก ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะการคิดสร้างสรรค์ โดยผลการวิจัยจากโครงการวิจัยในทุกทักษะการคิดสามารถสรุปผลออกมาได้ว่า

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการคิดขั้นสูงจากทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียน ในการรวบรวมข้อมูลปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล จากผู้สอนในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาพบปัญหาที่สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ 1) นักเรียนไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน เช่น การถามตอบ จากปัญหาที่ผู้สอนกำหนด นักเรียนบางคนยังไม่มีสมาธิและไม่กล้าแสดงออกในการตอบคำถาม 2) กิจกรรมที่ดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนบางกิจกรรมนักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร จึงเป็นปัญหาต่อการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา 3) เทคนิคการสอนของผู้สอน ที่ยังไม่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ 4) ความพร้อมของอุปกรณ์โปรแกรม หรือแอปพลิเคชันที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการสำรวจรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในรายวิชาของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จะเห็น ถึงความหลากหลายของการจัดกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน จากการวิเคราะห์ และสรุปผลข้อมูลโดยรวมจะเห็นว่าการประเมินผลการวิเคราะห์ของผู้เรียนจะอยู่ในรูปแบบใบงานเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ พบว่าผู้สอนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงบวกในตัวบ่งชี้เรื่องการมองโลกในแง่ดี, ความมุ่งมั่น และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมากที่สุด รองลงมาเป็นตัวชี้วัดในเรื่องความเชื่อ, ความสุขุม, การเคารพให้เกียรติตนเองและผู้อื่น, ความยึดมั่นในคุณธรรม, ความอดทน, การสำรวจความตั้งใจ, ความกระตือรือร้น, ความมั่นใจ, และการรู้จักอ่อน จุดแข็งของตนเอง ลำดับสุดท้ายเป็นเรื่องของความกล้าหาญ และการแสวงหาความรู้ตามลำดับ (Phra Paisan Visalo, 2011) ผู้สอนส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การมองโลกในแง่ดีเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่สุดของทักษะการคิดเชิงบวก โดยผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์เห็นว่าความมุ่งมั่นเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่สุดของทักษะการคิดเชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศรา คณชา และคณะ ที่ได้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเรื่องกฎหมายน่ารู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา ได้พบว่าการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหานั้นมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมของครูและนักเรียน 2) การนำเสนอกรณีศึกษาโดยครูเริ่มนำเสนอตามแผนที่กำหนดไว้ 3) ครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ 4) สรุปและประเมินผลร่วมกันระหว่างครูกับ

นักเรียน ซึ่งจากการวิจัยนี้สามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้กับรายวิชาได้ทุกรายวิชาเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (เกศรา คณธา และคณะ, 2560) อีกครั้งงานวิจัยของ พิษณุา เขียดสังข์ ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาพร้อมกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ในอีกรูปแบบที่สามารถก่อให้เกิดทักษะการแก้ปัญหากับผู้เรียนได้ จากผลการวิจัยนี้พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของการใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (พิษณุา เขียดสังข์, 2562)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสอนทักษะการคิดขั้นสูงจากทักษะการคิดวิเคราะห์ ในการนำข้อมูลผลการสำรวจทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ได้จากการประเมินผลคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนมีความสอดคล้องกับการสอนทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการเรียนรู้จิตวิถีของแต่ละกลุ่มสาระวิชาซึ่งพบว่าการสอนทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการเรียนรู้จิตวิถีที่มีความแตกต่างกันจากมุมมองของผู้สอน โดยจะเห็นว่าความกล้าหาญ, ความอดทน, ความสุขุม, การสำรวจความตั้งใจ, การรู้จักอ่อนน้อม และตนเอง และการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนไม่ได้กล่าวถึงในตัวชี้วัดทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการเรียนรู้จิตวิถีของแต่ละกลุ่มสาระวิชา จากข้อมูลของผู้เรียนเกี่ยวกับการสอนทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการเรียนรู้อัตถิวิถีของแต่ละกลุ่มสาระวิชาสอดคล้องกับข้อมูลของผู้สอน กล่าวคือส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงบวกในตัวบ่งชี้เรื่องการมองโลกในแง่ดี และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมากที่สุด รองลงมาคือการเคารพให้เกียรติตนเองและผู้อื่น, ความกระตือรือร้น, ความเชื่อ, ความยึดมั่น, คุณธรรม และความมั่นใจ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ ในการศึกษาความสัมพันธ์การคิดเชิงบวกที่เป็นตัวแปรในการพัฒนาชีวิต ที่ได้กล่าวไว้ว่า การคิดเชิงบวกเป็นตัวแปรที่บ่งบอกถึงการมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีของบุคคล อันจะนำไปสู่คุณลักษณะของบุคคลในหลายประการ เช่น การมีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิต การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น การคิดเชิงบวกนั้นสามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้ในชีวิตประจำวันด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยมีหลักประการสำคัญคือการสร้างความเชื่อให้กับตัวเองบนพื้นฐานการคิดในทิศทางที่ดี มองและรับรู้สิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง (พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ, 2561) รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมความคิดเชิงบวกในนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู โดยทำการวิจัยในรูปแบบของกึ่งการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดสอบก่อนและหลังการทดลองแบบมีกลุ่มควบคุมเพื่อเปรียบเทียบความคิดเชิงบวกของนักศึกษาที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการคิดเชิงบวก ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการคิดเชิงบวกมีความคิดเชิงบวกสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้า

ร่วมกิจกรรมส่งเสริมการคิดเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยกิตติรัตน์ พิมพ์ภรณ์ และประสพชัย พสุนนท์ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่ององค์ประกอบความสุขในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในธุรกิจโรงแรมเมืองพัทยา ที่ได้กล่าวว่าการสร้างความสุขในการทำงานให้กับพนักงานนั้นต้องมีการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบวกให้กับพนักงานก่อน จึงเกิดเป็นผลการทำงานอย่างมีความสุขของพนักงานในระดับคุณภาพสูง (กิตติรัตน์ พิมพ์ภรณ์ และประสพชัย พสุนนท์, 2559)

3. ผลการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล ผลความสอดคล้องของทักษะการคิดเชิงบวกของผู้เรียนในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลของแต่ละกลุ่มสาระวิชาและความสอดคล้องของการสอนทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัลของแต่ละกลุ่มสาระวิชา ทำให้เกิดการประชุมกลุ่มย่อยเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบวกในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลซึ่งผลของการประชุมกลุ่มย่อยพบว่า ผู้สอนเห็นว่าทักษะในการคิดเชิงบวกควรส่งเสริมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการ มากกว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นตรรกะข้อเท็จจริง ยกตัวอย่างเช่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระที่สามารถวางแผนการเรียนรู้ให้พัฒนาทักษะการคิดเชิงบวกได้ดี ในขณะที่ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ควรเน้นทักษะการคิดด้านอื่นให้สอดคล้องกับรายวิชาและทำให้ผู้เรียนเกิดการบูรณาการด้านทักษะทางความคิดจนเกิดเป็นความคิดขั้นสูงขึ้นในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวรรณ ปันหุ่ และมนัสนันท์ น้ำสมบุรณ์ การศึกษาผลการเรียนรู้และทักษะการคิดขั้นสูงเรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปา โดยมีผลการวิจัยคือผลการเรียนรู้เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะการคิดขั้นสูง เรื่องเศรษฐศาสตร์น่ารู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปา มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 75.20 อยู่ในระดับดี (วิลาวรรณ ปันหุ่ และมนัสนันท์ น้ำสมบุรณ์, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ และแนวเพื่อการดำเนินการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้ 1) ในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงนั้น ผลการวิจัยพบว่าควรมีอธิบายวิธีการใช้งาน หรือการเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถนำเครื่องมือเหล่านั้นมาใช้เสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นครูต้องมีความพร้อม มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็น ขั้นตอนมีการจัดลำดับขั้นตอนในทักษะการคิดแก้ปัญหาที่

เหมาะสมและถูกต้อง มีการอธิบายวัตถุประสงค์ใน การจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน กำหนดเวลาในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม 3) จากการประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน ครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของตนเอง และของเพื่อนในชั้นเรียนด้วยได้ เพื่อให้ได้ผลการจากประเมินคุณลักษณะใฝ่ เรียนรู้ที่ถูกต้อง ชัดเจน แบบประเมินต้องครอบคลุมเนื้อหาคุณลักษณะที่จะเกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ตาม หน่วย การเรียนรู้นั้น ๆ ผู้ประเมินต้องมีความเป็นกลาง ให้ข้อมูลการประเมินจากสิ่งที่สังเกตได้ จริง 4) กิจกรรมในการจัดการเรียนรู้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ขึ้นอยู่กับแต่ละรายวิชา แต่ กระบวนการใน การที่ทำให้เกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา นั้นจะเป็นกระบวนการที่เหมือนกัน รายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถนำกระบวนการในการ พัฒนทักษะการคิดแก้ปัญหาจากงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ 5) ผู้เรียนในยุคที่ต้องมีการจัดการ เรียนการสอนออนไลน์หรือในยุคดิจิทัล เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่ง ผู้เรียนจะสามารถเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงการออกแบบและการสร้างสรรค์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยใช้เครื่องมือ ดิจิทัลที่เหมาะสม ต่อบริบทของผู้เรียน รวมถึงต้องการมีออกแบบกระบวนการใช้งานด้วย เพื่อให้ การเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย และเกิดเป็นทักษะการคิดที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- เกศรา คณทา และคณะ. (2560). การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง กฎหมายน่ารู้ ด้วย การจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *Veridian E-Journal*, Silpakorn University, 10(2), 1180-1197.
- ถิรรัตน์ พิมพาภรณ์ และประสพชัย พสุนนท์. (2559). องค์ประกอบความสุขการทำงานของ พนักงานระดับปฏิบัติการในธุรกิจโรงแรมเมืองพัทยา. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 9(1), 121-139.
- นิภา แก้วศรีงาม. (2547). ความคิดเชิงบวก (Positive Thinking) พึงคิดว่าทุกปัญหามีทางออก ไม่ใช่ ทุกทางออกเป็นปัญหา. *วารสารวงการครู*, 1(12), 76-78.
- บัญญัติ พูนสวัสดิ์. (2559). Digital Natives นักเรียนยุคดิจิทัลกับห้องเรียนบน M-Learning. เรียกใช้เมื่อ 22 มีนาคม 2565 จาก <http://www.digitaleagenmag.com>
- พิชญา เจียดสังข์. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียนโปรแกรมแก้ปัญหา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 10(2), 195-203.
- พิทักษ์ สุพรรณธนาภพ. (2561). การคิดเชิงบวก : ตัวแปรในการพัฒนาชีวิต. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 11(3), 1958-1978.

- วิลาวรรณ ปั่นหุ่น และมนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์. (2558). การศึกษาผลการเรียนรู้และทักษะการคิด
ขั้นสูงเรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้
ด้วยรูปแบบซิปปา. Veridian E-Journal Slipakorn University, 8(2), 1144-1160.
- Chatthip Chumphong. (2002). The relationship between emotional competence
and stress coping behavior of high school students of schools under the
Department of General Education in Songkhla Province. In Thesis Master
of Social Work Department of Social Work graduate school. Thammasat
University.
- Kanyathon P. (2559). Digital Natives and M-Learning. Retrieved May 5 , 2021, from
<https://www.digitaleagemag.com>
- Phra Paisan Visalo. (2011). Happiness of students for the wisdom of the land. In
research report. Mahidol University.

**แนวทางการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์
ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างซี
ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน***
**HUMAN RESOURCE MANAGEMENT EFFICIENCY STUDY GUIDELINES
OF PRIVATE UNIVERSITIES IN GUANGXI PROVINCE,
PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA**

เหียน จีเสียง*, นรินทร์ สุธีนิรันดร์, จิตติวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา, สหทัยา สิทธิวิเศษ

Yian Gisieng, Niran Suteeniran, Jittawisut Wimuttipanya, Sahasaya Sittiwiset

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mai: Jittawisut.wi@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน 2) เพื่อประเมินรูปแบบประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน 3) เพื่อศึกษาแนวทางประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำการ มหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง มหาวิทยาลัยละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 480 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ อธิการบดีหรือรองอธิการบดีของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัย และผู้ที่มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ จำนวน 20 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

* Received December 27, 2022; Revised January 6, 2023; Accepted February 26, 2023

มีการกำหนดแนวทางในการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรตามระเบียบอย่างชัดเจนและสามารถดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพตรงกับงานและเกิดความสนใจที่จะมาร่วมงานกับองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพโดยการตัดสินใจเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติและความสามารถเหมาะสมที่สุดจากผู้สมัคร เพื่อให้เข้ามาทำงานและดำรงในตำแหน่งที่ต้องการ โดยองค์กรมีการสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนมีโอกาส เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาโลกทัศน์อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การบริหาร, ทรัพยากรมนุษย์, เศรษฐกิจ

Abstract

The purpose of study on 1) to study the efficiency of human resource management of private universities in Guangxi Province People's Republic of China 2) to assess the efficiency of human resource management of a private university in Guangxi Province, People's Republic of China. 3) To study the efficiency of human resource management of a private university in Guangxi Province, People's Republic of China. The sample group were administrator and teachers in Guangxi province, people's republic of China. They were selected by purposive sampling method 20 people from each university, totaling 480 people. The interview group was the president or vice president of the university. 1 person per university, totaling 24 people. The group of appraisers for the suitability of the implementation consisted of experts from the university. and those who have main roles in policy and strategic management, totaling 20 people. The data were collected by using 5-point rating scale questionnaire and were statistically analyzed in percentage, mean, and standard deviation. The finding of the study. Personnel responsible for recruitment have clearly defined guidelines for recruitment and appointment of personnel according to regulations and are able to attract qualified personnel who match the job and are interested in joining the organization effectively by Decide the person with the most suitable qualifications and abilities from the candidates. in order to come to work and hold the desired position The organization has encouraged all personnel to have the opportunity to Enhance knowledge, skills, experiences and study visits to continually develop worldviews.

Keywords: human resource, management, economy

บทนำ

ในปัจจุบัน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี มีการผกผันอยู่ตลอดเวลาตลอดจนมีภาวะความเสี่ยงซึ่งไม่อาจคาดการณ์ได้ล่วงหน้านั้น เป็นการยากที่ผู้บริหารจะสามารถบริหารองค์การ ให้ฝ่าวิกฤตความผันผวนของปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวไปได้โดยลำพัง องค์การจำเป็นต้องระดมสรรพกำลังทั้งหมด เพื่อรับมือและตอบสนองต่อความผันผวนของปัจจัยแวดล้อมที่รุนแรงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา (ทวิศักดิ์ สุททวาทีน, 2551) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับองค์การ ในอนาคตที่กำลังจะเกิดขึ้นและสร้างความเข้มแข็งขององค์การให้มีประสิทธิภาพอยู่รอดและยั่งยืนนั้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นความสำคัญในลำดับต้นๆ ที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ดังนั้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นกลไกอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในการบริหารงานขององค์การ (บุญเลิศ กลิ่นรัตน์, 2546) การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ประการด้วยกัน ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ เพราะเป็นปัจจัยการบริหารที่สำคัญที่ทำให้กระบวนการบริหารประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด หากทรัพยากรมนุษย์ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพแล้ว ก็จะทำให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ สามารถนำความรู้ที่มีไปใช้พัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป ดังคำขวัญที่ว่า "การศึกษาสร้างคน สร้างงาน และสร้างชาติ" การที่จะให้ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีคุณภาพ เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านได้ เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การศึกษา (วิโรจน์ สารรัตน์, 2546) การแข่งขันด้านทรัพยากรมนุษย์ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศในปัจจุบัน ส่งผลให้องค์การไม่สามารถนิ่งเฉยได้ จึงต้องพยายามสรรหาแหล่งที่มาที่สามารถได้เปรียบทางการแข่งขัน "คน" หรือ "ทรัพยากรมนุษย์" เป็นปัจจัยสำคัญภายในองค์การ เพราะนอกจากจะเป็นหนึ่งในปัจจัยการผลิตแล้ว ยังเป็นกลจักรสำคัญที่จะทำให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนตามเป้าหมายได้อย่างมั่นคง ทั้งนี้ เพราะมนุษย์เป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมด หรือหายไปไหนแต่กลับมีความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ และมีแนวคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา (ทวิศักดิ์ สุททวาทีน, 2551) การที่จะทำให้อุบลลากรมีความตั้งใจและทุ่มเทให้กับงานอย่างเต็มความสามารถนั้น องค์กรจะต้องทำให้พนักงานมีความรู้สึกผูกพันต่อองค์การและรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ซึ่งความผูกพันดังกล่าวนี้ เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคลากรมีความตั้งใจและทุ่มเทเสียสละต่อการปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ และจะส่งผลกระทบต่องานในภาพรวมขององค์การในที่สุด โดยในช่วงหลายปีที่ผ่านมามากระแสของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่คือ การรักษาบุคลากรให้อยู่กับองค์กรต่อไป โดยมุ่งให้ความสนใจไปที่การสร้างความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่บุคลากร โดยการตอบสนองตามความต้องการ อันจะเป็นการจูงใจให้บุคลากรในองค์กรนั้นทำงานอย่างมีความสุข ดังอยู่กับองค์กรและส่งผลไปถึงการสร้างผลผลิต (Productivity) ที่มากขึ้นได้

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดแนวคิดในการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การสรรหาและคัดเลือก การพัฒนาฝึกอบรม การประเมินผลการปฏิบัติงาน ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้มีความเชื่อมโยงกัน หากองค์กรสามารถจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสอดคล้องกับบริบทและวัตถุประสงค์ขององค์กรแล้วจะส่งผลให้บุคลากรในองค์กรมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้น เกิดความผูกพันและจงรักภักดีต่อองค์กรและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น สะท้อนออกมาเป็นผลการปฏิบัติงานที่ดีจนกระทั่งทำให้บรรลุตามเป้าขององค์กร เกิดความได้เปรียบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของและมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของและมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อศึกษาแนวทางประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 24 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์ประจำการ มหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง มหาวิทยาลัยละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 480 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ อธิการบดีหรือรองอธิการบดีของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย และผู้ที่มีบทบาทหลักในการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ จำนวน 20 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Dubrin .J, 1998) ประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้ 1) การสรรหา 2) การคัดเลือก 3) การพัฒนาฝึกอบรม 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 5) ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ และประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้ดำเนินการตามกรอบแนวคิดของ (House, J.S, 1981) ประกอบด้วย 7 ด้านดังนี้ 1) ด้านกลยุทธ์ 2) ด้านโครงสร้าง 3) ด้านระบบ 4) ด้านรูปแบบ 5) ด้านบุคลากร 6) ด้านทักษะ 7) ด้านค่านิยมร่วม

การวิจัยเรื่อง แนวทางการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของมหาวิทยาลัย เอกชน ในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตามขั้นตอนดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับ การศึกษา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามแนวทางการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของ มหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้านการสรรหา 10 ข้อ ด้านการคัดเลือก 10 ข้อ ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา 10 ข้อ ด้านการประเมินผลการ ปฏิบัติงาน 10 ข้อ ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ 10 ข้อ รวม 50 ข้อ ลักษณะของ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามการประเมินรูปแบบประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของ มหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของมหาวิทยาลัย เอกชน ในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดแนวทางการศึกษาประสิทธิภาพการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

3. สร้างแบบสอบถาม การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Dubrin .J, 1998) ประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้ 1) การสรรหา 2) การคัดเลือก 3) การพัฒนาฝึกอบรม 4) การประเมินผลการ ปฏิบัติงาน 5) ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ แล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาคุณ ิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง ให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของ การวิจัย

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความ เพียงตรงของเนื้อหาของแต่ละข้อคำถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับ สมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับมหาวิทยาลัย เอกชนในมณฑลกลวงสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความ

เชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่น 0.927

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ไปใช้กับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 20 คน โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยด้านการบริหารการศึกษา บริหารทรัพยากรมนุษย์ บริหารกลยุทธ์ บริหารคุณภาพ ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ไปขอความร่วมมือ จากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 440 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 480 ฉบับ เก็บคืนได้จำนวน 480 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา โดยใช้ค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับแนวทางการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ใน 5 ด้าน ดังนี้ 1) การสรรหา 2) การคัดเลือก 3) การพัฒนาฝึกอบรม 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 5) ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของ

ผลการวิจัย

การวิจัยศึกษาแนวทางการจัดการความเป็นผู้นำในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

แนวทางประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสรรหามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ส่วนด้านด้านการคัดเลือก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยมีรายละเอียดของผลการวิจัยในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการสรรหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า องค์กรมีการสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการสรรหาบุคลากรสามารถดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพตรงกับงานและเกิดความสนใจที่จะมาร่วมงานกับองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการสร้างสรรคแหล่งทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถนำมาสนองความต้องการขององค์กรและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้แก่องค์กร

ด้านการคัดเลือก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า องค์กรมีนโยบายให้ทุกคนใน องค์กรทำหน้าที่เป็นเครือข่ายในการช่วยบุคลากรให้กับองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือองค์กรมีการบรรจุบุคลากรได้ตรงตามความต้องการขององค์กร ส่วนการตัดสินใจเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติและความสามารถเหมาะสมที่สุดจากผู้สมัคร เพื่อให้เข้ามาทำงานและดำรงในตำแหน่งที่ต้องการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า องค์กรมีการสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนมีโอกาส เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาโลกทัศน์อย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือองค์กรมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางด้านความรู้ ทักษะ ทศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ส่วนองค์กรของทำนจัดให้มีช่องทางการเรียนรู้ ผ่าน E - Learning/Teleclass หรือสื่อสังคม ออนไลน์อื่นๆ สำหรับการฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระเบียบแบบแผน มีการกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผลการประเมินเป็นที่ยอมรับและนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ส่วนการนำผลการประเมินการปฏิบัติงานมาต่อสัญญาจ้าง เลิกจ้าง ในกรณีอัตราจ้างและพนักงานราชการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีกลวิธีในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์โดยการกำหนดวิธีทำงาน

เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ส่วนผู้บริหารมีความสามารถในการคิดเชิงสังเคราะห์โดยสามารถผสมผสานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้เกิดแนวความคิดใหม่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 2 ศึกษาการประเมินรูปแบบประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลการประเมินรูปแบบประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการสรรหาบุคคลจากแหล่งกำลังคนภายนอกโดยใช้กลยุทธ์และวิธีการสรรหาที่เหมาะสม ส่วนองค์การมีนโยบายให้ทุกคนใน องค์กรทำหน้าที่เป็นเครือข่ายในการช่วยบุคลากรให้กับองค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยด้านการบริหารการศึกษา บริหารทรัพยากรมนุษย์ บริหารกลยุทธ์ บริหารคุณภาพ ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีจัดสัมมนาโดยมีผลดังนี้ ผู้บริหารมีการสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงาน โดยการสรรหาบุคคลจากแหล่งกำลังคนภายนอกโดยใช้กลยุทธ์และวิธีการสรรหาที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการสรรหาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการกำหนดแนวทางในการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรตามระเบียบอย่างชัดเจน ในการดำเนินงานขั้นตอนในการถ่ายทอดความรู้ หรือการรับข้อมูล ข่าวสารเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะจะเป็นตัวที่ช่วยให้องค์กรขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้อง ผู้บริหารมีการกำหนดหน้าที่ที่รับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งงานได้อย่างเหมาะสมและเลือกงานให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ที่ทำหน้าที่ในการสรรหาบุคลากรมีการกำหนดแนวทางในการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรตามระเบียบอย่างชัดเจนและสามารถดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพตรงกับงานและเกิดความสนใจที่จะมาร่วมงานกับองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพโดยการตัดสินใจเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติและความสามารถเหมาะสมที่สุดจากผู้สมัคร เพื่อให้เข้ามาทำงานและดำรงในตำแหน่งที่ต้องการ โดยองค์กรมีการสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนมีโอกาส เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาโลกทัศน์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะทางด้านความรู้ ทักษะ ทศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ซึ่งระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระเบียบแบบแผน มีการกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และมีผลการประเมินเป็นที่ยอมรับและนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น รวมถึงองค์กรมี

กระบวนการประเมินการเลื่อนขั้น เงินเดือนตามระเบียบราชการอย่างเป็นธรรม อีกทั้งให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างบรรยากาศในการทำงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน และการสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรในองค์กรเกิดกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ส่วนผลการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยอภิปรายผลในแต่ละด้านดังนี้ ด้านการสรรหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าองค์กรมีการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อบ่งบอกถึงความต้องการของทรัพยากรมนุษย์ โดยพิจารณาตามความจำเป็นในด้านต่าง ๆ สามารถชักจูงผู้ที่มีความสามารถที่เหมาะสมกับงาน มาบรรจุในตำแหน่งงานที่ว่างนั้นได้โดยการสรรหาทั้งจากแหล่งภายในองค์กรเอง เช่น การเลื่อนตำแหน่ง การโอนย้าย หรือจากแหล่งภายนอกองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของฟรอตเตอร์ (Durin, A. J., 2004) ได้กล่าวว่า การสรรหาเป็นกระบวนการค้นหาและชักจูงให้บุคคลที่มีคุณสมบัติตามต้องการมาสมัครทำงาน เพื่อองค์กรจะได้ทำการคัดเลือกผู้ที่มีความเหมาะสมที่สุดเข้าทำงานต่อไป การสรรหาสามารถทำได้ทั้งจากแหล่งภายในองค์กรเองหรือจากแหล่งภายนอกองค์กรก็ได้ ซึ่งทั้งสองแหล่งมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของมอนดี้ และ โนว์ (Dubrin .J, 1998) ได้กล่าวว่า กระบวนการสรรหา มีวัตถุประสงค์เพื่อที่รวมเอาผู้สมัครที่มีความสามารถตามต้องการที่ต้องการ ความยากลำบากในการสรรหาจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน ความสำเร็จในการสรรหาจึงต้องอาศัยกระบวนการที่ประกอบด้วยหาขั้นตอนตั้งแต่การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะบอกถึงความต้องการของทรัพยากรมนุษย์ องค์กรจะต้องประเมินทางเลือกเพื่อบรรลุความต้องการดังกล่าว ผู้บริหารจะพิจารณาความจำเป็นในการสรรหาพนักงาน และรายละเอียดของงาน เพื่อพิจารณาคุณสมบัติของบุคคลที่จะสรรหา ขึ้นต่อไปจึงพิจารณาแหล่งสรรหาจากภายนอกหรือภายใน เมื่อพิจารณาแหล่งสรรหาแล้ว จะต้องพิจารณาแหล่งสรรหาจากแต่ละแหล่งดังกล่าว

ด้านการคัดเลือก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า องค์กรมีกระบวนการคัดเลือกเลือกบุคลากรที่มีทักษะที่หลากหลายเพื่อช่วย ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ใหม่ ๆ ให้แก่องค์กร อีกทั้งการคัดเลือกบุคลากรนั้น เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความสามารถ มีคุณสมบัติเหมาะสมตามความต้องการขององค์กรและลักษณะงานที่ทำ เป็นการลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการนิเทศงาน และการฝึกบุคลากรเพื่อให้ทำงาน ทำให้บุคลากรที่เข้ามาทำงานพอใจที่จะอยู่กับองค์กรนั้น ๆ ได้นาน การคัดเลือกบุคลากรเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารงานบุคลากร แต่เนื่องจากอำนาจการตัดสินใจจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับ

ผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการ จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารที่จะต้องเข้าใจกระบวนการคัดเลือกบุคลากร สอดคล้องกับแนวคิดของ อินแวนเซวิช (Edwards, G.C, 1980) ได้กล่าวว่า การคัดเลือก หมายถึง การตัดสินใจว่าจะ "จ้าง" หรือ "ไม่จ้าง" บุคลากรโดยกำหนดคุณลักษณะที่จำเป็น เพื่อการปฏิบัติตามข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์งาน และการประเมินคุณสมบัติบุคลากร นอกจากนี้การพิจารณาตัดสินใจที่จะรับรับเข้ามาปฏิบัติงานหรือไม่ยังขึ้นอยู่กับผลการทดสอบที่เกี่ยวข้อง และความประทับใจที่ได้จากการสัมภาษณ์

ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าองค์กรมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเสริมสร้างสมรรถะทางด้านความรู้ ทักษะ ทักษะคิดและพฤติกรรม โดยผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ในอันที่จะช่วยให้บุคคลปฏิบัติงานและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้สนองต่อความต้องการด้านกำลังคนขององค์กรทั้งในปัจจุบันและในอนาคตในการปฏิบัติงานรวมถึงการสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนมีโอกาส เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาโลกทัศน์อย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรมีทำให้บุคคลมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพื่อทำให้เกิดการปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของตนเอง มีการปฐมนิเทศบุคลากรใหม่ให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจงานที่ปฏิบัติอย่างชัดเจน เพื่อความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชำนาญแม่นยำและความรวดเร็วผ่านการเรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง เพื่อการที่จะช่วยให้บุคลากรปฏิบัติงานและร่วมกันทำกิจกรรมอื่น ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับแนวคิดของคาสซีโอ (Edwards, G.C, 1980) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผนและออกแบบอย่างเป็นระบบเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของพนักงานทั้งระดับบุคคล กลุ่มและองค์กร ผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นแสดงให้เห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่วัดได้ทางด้านความรู้ ทักษะ ทักษะคิดและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกว่างสี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีการกำหนดแนวทางในการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรตามระเบียบอย่างชัดเจนและสามารถดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพตรงกับงานและเกิดความสนใจที่จะมาร่วมงานกับองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพโดยการตัดสินใจเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติและความสามารถเหมาะสมที่สุดจากผู้สมัคร เพื่อให้เข้ามาทำงานและดำรงในตำแหน่งที่ต้องการ โดยองค์กรมีการสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนมีโอกาส เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาโลกทัศน์อย่างต่อเนื่อง และผู้ที่ทำหน้าที่ในการสรรหาบุคลากรมีการกำหนดแนวทางในการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรตามระเบียบอย่างชัดเจนและสามารถดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพตรงกับงานและเกิดความสนใจที่จะมาร่วมงานกับองค์กรอย่างมี

ประสิทธิภาพโดยการตัดสินใจเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติและความสามารถเหมาะสมที่สุดจากผู้สมัคร เพื่อให้เข้ามาทำงานและดำรงในตำแหน่งที่ต้องการ โดยองค์การมีการสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนมีโอกาส เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาโลกทัศน์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะทางด้านความรู้ ทักษะ ทักษะคิดและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะ จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกวางซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีข้อเสนอแนะดังนี้ ด้านการสรรหา ผู้บริหารควรมีการสร้างสรรคแหล่งทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถนำมาสนองความต้องการขององค์การและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้แก่องค์การ และผู้ที่ทำหน้าที่ในการสรรหาบุคลากรควรสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพตรงกับงาน อยู่ภายใต้ข้อจำกัดของระยะเวลาและค่าใช้จ่าย ด้านการคัดเลือก ผู้บริหารควรตัดสินใจเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติและความสามารถเหมาะสมที่สุดจากผู้สมัคร เพื่อให้เข้ามาทำงานและดำรงในตำแหน่งที่ต้องการและองค์การควรเข้าร่วมเป็นพันธมิตรและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆกับองค์กรอื่นเพื่อ สนับสนุนในการคัดเลือกบุคลากร ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา องค์การควรจัดให้มีช่องทางการเรียนรู้ ผ่าน E-Learning/Teleclass หรือสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ สำหรับการฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และองค์การควรมีการวางแผนและออกแบบอย่างเป็นระบบเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของพนักงานทั้งระดับบุคคล กลุ่มและองค์การ

เอกสารอ้างอิง

- ทวีศักดิ์ สุทกวาทิน. (2551). ประสิทธิภาพของผู้บริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา. วารสารวิชาการ, 5(3), 22 - 23.
- บุญเลิศ กลิ่นรัตน์. (2546). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2546). การบริหารการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์การศึกษาไทย.(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- Dubrin .J. (1998). Leadership research finding : Practice and skills. Boston Houghton: Mifflin Company.
- Durin, A. J. (2004). Leadership : Research Findings, Practice, and Skills.(4 th ed). New York : McGraw - Hill.
- Edwards, G.C. (1980). Implementing Public Policy. Washington DC: Congressional Quarterly Press.
- House, J.S. (1981). Work Stress and Social Support. Reading, Mass: Addison-Wesley.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double Blind Peer – Reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน **วารสารมีกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้**

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

1) **บทความวิจัย (Research Article)** เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ สหวิทยาการอื่น ๆ

2) **บทความวิชาการ (Academic Article)** เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 – 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่างพิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมี

รายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 – 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิง/1 บทความ

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ ปิด – ปิด แล้วระบุชื่อ – นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้ อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย เว้นวรรคหนึ่งครั้งแล้วตามด้วยอ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่าง เช่น “คุณกริชฯทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบลูย์ในภคะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย อาภากร, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมชื่อผู้แต่งทั้งสองราย แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธและเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kemp, S., 2020)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Levinson, D. & Ember, M., 1996)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Davis, S. N. et al., 2020)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ จ. สุจินโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทา จพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบูรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอรหันตคณาจารย์.
ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.//(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทาง
โหราศาสตร์. (นางณฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุณจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ
15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป
ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562. เรียกใช้
เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก [http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-
ประกาศ/](http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/)

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง**เอกสารอ้างอิง**

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิดาวิภา วัฒนศิริ. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุญ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิพพาน 4 ของพระอรหันตบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสนาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปณโณ). (2555). การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Muniyandi, M. et al. (2015). Health literacy on tuberculosis amongst vulnerable segment of population: Special reference to Saharia tribe in central India. The Indian journal of medical research, 141(5), 640-647.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6(5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนธ์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนธ์

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนธ์ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับแจ้งถึงวารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....ระบุประเภทของวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่ มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

.....(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3 – 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

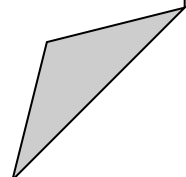
วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

(16 pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้อง กับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

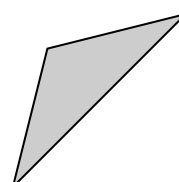
.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบอบองค์ความรู้เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์หรือออกมาใน
รูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

[illegible]

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

[illegible]

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ
กรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16.pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

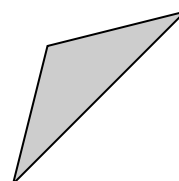
.....

Keywords: 3 – 5 words

.....(16 pt).....

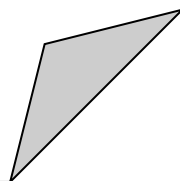
(16 pt)

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....